

Visie en missie van de Nieuw-Apostolische Kerk

De visie

Een kerk waarin mensen zich thuis voelen en vervuld van de Heilige Geest en de liefde voor God, hun leven naar het evangelie van Jezus Christus inrichten en zich zo op Zijn wederkomst en het eeuwige leven voorbereiden.

De missie

Alle mensen benaderen om hun het evangelie van Jezus Christus te onderwijzen en met water en de Heilige Geest te dopen.

Zielzorg verlenen en een hartelijke onderlinge verbondenheid onderhouden waarin ieder de liefde van God en de vreugde om Hem en anderen te dienen, ervaart.

Ten geleide

Voor het eerst in de geschiedenis van de Nieuw-Apostolische Kerk is de geloofsleer op een systematische wijze geformuleerd. Tot nu toe waren er wel geschriften die belangrijke aspecten van het nieuw-apostolische geloof beschreven, bijvoorbeeld het boek 'Vragen en Antwoorden betreffende het nieuw-apostolische geloof', dat in 1992 voor het laatst in een nieuwe druk verscheen. De vraag naar een meer uitgebreide beschrijving van de geloofsleer klonk echter steeds luider. De Nieuw-Apostolische Kerk is actief in veel landen met verschillende culturele achtergronden. Dat maakt een eenduidig handboek noodzakelijk om, ondanks alle verschillen die er zijn, de eenheid van de leer te waarborgen.

Het verheugt mij de Catechismus - die tot stand is gekomen op initiatief van mijn ambtsvoorganger, stamapostel Fehr - bij het 150-jarige bestaan van de Nieuw-Apostolische Kerk aan alle broeders en zusters te kunnen presenteren. Het zou mij ook verheugen, wanneer dit boekwerk de interesse wekt van leden van andere kerken. Van harte nodig ik iedereen uit zich bezig te houden met de inhoud van de Catechismus.

In het boek worden fundamentele overtuigingen weergegeven die alle christenen gemeen hebben. Daarnaast worden de bijzonderheden van het nieuw-apostolische geloof gepresenteerd. De Catechismus is geschreven vanuit het geloof en voor gelovigen. Benadrukt wordt dat de Nieuw-Apostolische Kerk een groot respect heeft voor andere kerken en hun leerstellingen, ondanks de bestaande verschillen van opvatting.

De Catechismus is een basiswerk. Het is een leidraad voor het nieuw-apostolische geloofsleven. Dit boek beantwoordt beslist niet alle specifieke vragen. Het biedt echter veel aanknopingspunten voor een dialoog en voor het overdenken van vraagstukken die de samenleving bezighouden.

Een werkgroep, voornamelijk bestaande uit apostelen, heeft dit basiswerk samengesteld en de vergadering van districtsapostelen heeft deze werkzaamheden begeleid. In nauw overleg met mij is de tekst van dit boek tot stand gekomen.

Ik wil alle betrokkenen hartelijk bedanken en spreek mijn waardering uit voor de geleverde arbeid. Moge het boek op gezegende wijze gebruikt worden en een wegwijzer in het geloof zijn!

Wilhelm Leber

Zürich, maart 2012

Voorwoord

1 Nieuwtestamentische belijdenissen

Het christelijke geloof is een geloof dat erop is gericht, te worden verkondigd. Van oudsher wordt de christen al aangespoord om zijn geloof te belijden en er tegenover andere mensen voor uit te komen: '[...] wees dan steeds bereid om u te verantwoorden' (1 Petr. 3:15).

In het Nieuwe Testament komen zinnen en formuleringen voor waarin het wezenlijke van het christelijke geloof tot uitdrukking komt, namelijk het belijden van Jezus als de opgestane Heer. Voorbeelden daarvan zijn:

'Het belangrijkste dat ik u heb doorgegeven, heb ik op mijn beurt ook weer ontvangen: dat Christus voor onze zonden is gestorven, zoals in de Schriften staat, dat Hij is begraven en op de derde dag is opgewekt, zoals in de Schriften staat, en dat Hij is verschenen aan Kefas en vervolgens aan de twaalf leerlingen' (1 Kor 15:3-5).

'Laat onder u de gezindheid heersen die Christus Jezus had. Hij die de gestalte van God had, hield Zijn gelijkheid aan God niet vast, maar deed er afstand van. Hij nam de gestalte aan van een slaaf en werd gelijk aan een mens. En als mens verschenen, heeft Hij zich vernederd en werd gehoorzaam tot in de dood - de dood aan het kruis. Daarom heeft God Hem hoog verheven en Hem de naam geschonken die elke naam te boven gaat, opdat in de naam van Jezus elke knie zich zal buigen, in de hemel, op de aarde en onder de aarde, en elke tong zal belijden: "Jezus Christus is Heer," tot eer van God, de Vader' (Fil. 2:5-11).

Deze formuleringen dienden ertoe om het geloof een bindend karakter te geven en aan die mensen, die christen wilden worden en zich wilden laten dopen, de basisprincipes van het christelijke geloof duidelijk te maken. Bovendien moest het geloof in Jezus Christus, dat reeds in de nieuwtestamentische tijd werd bedreigd door menige dwaalleer, onvervalst worden doorgegeven.

2 Over het begrip

Het woord 'catechismus' heeft zijn oorsprong in het Grieks ('kata' = 'neer, tegemoet'; 'echein' = 'schallen, weerklinken'). Oorspronkelijk werd hiermee het onderwijs bedoeld aan degenen die op de Waterdoop werden voorbereid. In een catechismus wordt

uiteengezet wat het christelijke geloof inhoudt en welke uitwerkingen het moet hebben op de levenswandel van de mens.

Voor u ligt de Catechismus van de Nieuw-Apostolische Kerk. De grondslag van de leer van de kerk is de Heilige Schrift. De hoofdzaken van deze leer, waarvan het Oude en het Nieuwe Testament getuigen, worden in de Catechismus behandeld.

In dit boekwerk zullen allereerst - uitgaande van de Heilige Schrift, de oecumenische concilies van de vierde tot en met de zevende eeuw en de vroegchristelijke belijdenissen - de wezenlijke uitspraken van het christelijke geloof worden besproken.

Bovendien worden de inzichten beschreven die zich sinds de herbekleding van het apostelambt in het begin van de 19e eeuw hebben ontwikkeld en die zijn geformuleerd in de nieuw-apostolische geloofsbelijdenis.

3 Opbouw en inhoud

De Catechismus van de Nieuw-Apostolische Kerk begint met een beschrijving van de zelfopenbaring van God en de Heilige Schrift (hoofdstuk 1). Dan volgt een toelichting op de nieuw-apostolische geloofsbelijdenis (hoofdstuk 2) en een uiteenzetting van de leer van de drie-eenheid van God (hoofdstuk 3). In het hoofdstuk over de drie-eenheid komen centrale standpunten van het christelijke geloof ter sprake die geldigheid hebben over godsdienstige grenzen heen. Beschreven worden het geloof in God, de Vader, de Schepper van hemel en aarde, in God, de Zoon, die in Jezus Christus mens is geworden, is gestorven en uit de dood is opgestaan, evenals het geloof in God, de Heilige Geest, waardoor heiliging en nieuwe schepping tot stand komt.

Aansluitend volgen in hoofdstuk 4 uitspraken over de positie van de mens tegenover God, waarin het gaat over de zondeval en de noodzaak van verlossing. In deze samenhang komen de opgaven van de wet van Mozes en de verhouding van de wet tot het evangelie aan de orde. De uiteenzettingen over de Tien Geboden (hoofdstuk 5) maken duidelijk dat het christelijke geloof niet alleen een innerlijke aangelegenheid is, maar praktische consequenties heeft voor het doen en laten van de mens.

De gelovige, door God gerechtvaardigde zondaar praktiseert zijn geloof in de kerk, dus in de gemeenschap van de gedoopten die in Jezus Christus geloven en Hem belijden als hun Heer. Wat de kerk van Jezus Christus is, in welke verschillende vormen ze bestaat en hoe de Nieuw-Apostolische Kerk zichzelf ziet binnen de ene kerk van Jezus Christus, wordt beschreven in hoofdstuk 6. De betekenis van het ambt, dat ook tot de

kerk van Christus behoort, wordt uitgelegd in hoofdstuk 7. Het apostelambt wordt daarbij gezien als bron van alle andere ambten. Een centraal element van het nieuw-apostolische geloof wordt op die manier uitgedrukt: kerk en apostelambt horen bij elkaar.

In hoofdstuk 8 volgen beschrijvingen van de sacramenten: de Heilige Waterdoop, het Heilig Avondmaal en de Geestesdoop, de Heilige Verzegeling. Daarbij wordt duidelijk dat de sacramenten wezenlijk belangrijke heilsdaden van God zijn. Ze zijn voor het nieuw-apostolische geloof elementair.

De hoofdstukken 'Het leven na de dood' (9) en 'De leer van de laatste dingen' (10) gaan in op de individuele en de universele eschatologie. Ieder mens komt voor de vraag te staan wat er na de dood is, hoe de relatie van de gestorvene tot God is en of het na de dood nog mogelijk is het heil te verkrijgen. Verder wordt ingegaan op het geloofsdoel van de nieuw-apostolische christenen en wordt vooruitgeblikt naar de toekomst volgens het heilsplan van God.

De beschrijving van de nieuw-apostolische geloofsleer wordt aangevuld met uiteenzettingen over de geschiedenis van het christendom en de Nieuw-Apostolische Kerk (hoofdstuk 11), de eredienst (hoofdstuk 12) en de levenswandel in het algemeen (hoofdstuk 13).

4 Opgaven

De Catechismus van de Nieuw-Apostolische Kerk houdt rekening met eerdere beschrijvingen van het nieuw-apostolische geloof, maar gaat wat betreft omschrijving en diepgang van de geloofsinhoud verder dan vorige publicaties van onze kerk. De band met de geloofsfundamenten van het hele christendom wordt o.a. duidelijk, doordat de vroegchristelijke geloofsbelijdenissen in de Catechismus zijn opgenomen. De weg naar het heil in Christus wordt beschreven conform de huidige inzichten. Dit gebeurt in de wetenschap dat God in Zijn almacht, uitstijgend boven geopenbaarde en herkenbare wegen, mensen het heil kan schenken.

Een belangrijke opgave van de Catechismus moet worden gezien in het feit dat het boek dient als fundament voor kerkelijk onderwijs en kerkelijke samenkomsten. Verder moet het boek bijdragen aan een verdere uniformering van uitspraken m.b.t. de leer, onder inachtneming van verschillen in taal en cultuur. Op deze wijze dient de inhoud

ook ter verdieping van het inzicht en versterking van het geloof van de nieuw-apostolische christen.

De nieuw-apostolische leer moet ook duidelijk worden in relatie tot de geloofsleer van andere christelijke kerken. In die zin toont de Catechismus beide kanten: zowel een verbindende als een onderscheidende. Het vermelden van de bijzonderheden van het nieuw-apostolische geloof heeft niet de bedoeling zich van anderen af te zonderen of zich voor hen af te sluiten. Eerder dient het als uitgangspunt voor een vruchtbare dialoog met andere christenen.

De Catechismus is een oproep aan alle nieuw-apostolische christenen, zich intensief bezig te houden met de inhoud van hun geloof. Verder nodigt het boek alle geïnteresseerden uit de nieuw-apostolische geloofsleer te leren kennen.

Inhoudsopgave

Deel 1

De openbaringen van God

1.1 Gods zelfopenbaring in de schepping en in de geschiedenis

- 1.1.1 God openbaart zich als schepper
- 1.1.2 God openbaart zich in de geschiedenis van Israël
- 1.1.3 God openbaart zich in Zijn Zoon
- 1.1.4 God openbaart zich in de tijd van de kerk

1.2 De Heilige Schrift

- 1.2.1 Inhoud en indeling van de Heilige Schrift
- 1.2.2 Het Oude Testament
 - 1.2.2.1 Ontstaan van de oudtestamentische canon
 - 1.2.2.2 De boeken van het Oude Testament
- 1.2.3 De deuterocanonieke boeken
- 1.2.4 Het Nieuwe Testament
 - 1.2.4.1 Ontstaan van de nieuwtestamentische canon
 - 1.2.4.2 De boeken van het Nieuwe Testament
- 1.2.5 Betekenis van de Heilige Schrift voor leer en geloof
 - 1.2.5.1 Uitleg van de Heilige Schrift door de Heilige Geest
 - 1.2.5.2 Jezus Christus - het middelpunt van de Schrift
 - 1.2.5.3 Het persoonlijke gebruik van de Heilige Schrift

1.3 Tegenwoordige openbaringen van de Heilige Geest

1.4 Het geloof als antwoord van de mens op Gods openbaringen

- 1.4.1 Het geloof in God, de Vader
- 1.4.2 Het geloof in God, de Zoon
- 1.4.3 Het geloof in God, de Heilige Geest
- 1.4.4 Het geloof en de prediking

Deel 2

De geloofsbelijdenis

2.1 Bijbelse geloofsbelijdenissen

2.2 Ontstaan van de vroegchristelijke geloofsbelijdenissen

2.2.1 De Apostolische Geloofsbelijdenis (Apostolicum)

2.2.2 De Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel

2.3 De vroegchristelijke belijdenissen en hun betekenis voor de Nieuw-Apostolische Kerk

2.4 De nieuw-apostolische geloofsbelijdenis

2.4.1 Het eerste geloofsartikel

2.4.2 Het tweede geloofsartikel

2.4.3 Het derde geloofsartikel

2.4.4 Het vierde geloofsartikel

2.4.5 Het vijfde geloofsartikel

2.4.6 Het zesde geloofsartikel

2.4.7 Het zevende geloofsartikel

2.4.8 Het achtste geloofsartikel

2.4.9 Het negende geloofsartikel

2.4.10 Het tiende geloofsartikel

Deel 3

De drie-enige God

3.1 Het wezen van God

3.1.1 Eén God in drie personen

3.1.2 God, de Enige

3.1.3 God, de Heilige

3.1.4 God, de Almachtige

3.1.5 God, de Eeuwige

3.1.6 God, de Liefhebbende

3.1.7 God, de Genadige en Rechtvaardige

3.1.8 God, de Volmaakte

3.2 God - Vader, Zoon en Heilige Geest

- 3.2.1 Verwijzingen naar de drie-enige God in het Oude Testament
- 3.2.2 Verwijzingen naar de drie-enige God in het Nieuwe Testament
- 3.2.3 Ontwikkeling van de leer van de drie-eenheid
- 3.2.4 De eenheid van de drie goddelijke personen

3.3 God, de Vader

- 3.3.1 God, de Schepper
 - 3.3.1.1 De onzichtbare schepping
 - 3.3.1.1.1 De engelen
 - 3.3.1.1.2 Betekenis van het onzichtbare voor het leven van de mens
 - 3.3.1.2 De zichtbare schepping
- 3.3.2 De mens als evenbeeld van God
- 3.3.3 De val van de mens
- 3.3.4 De mens als eenheid van geest, ziel en lichaam

3.4 God, de Zoon

- 3.4.1 Gods eniggeboren Zoon
 - 3.4.2 Het mens geworden woord
 - 3.4.3 Jezus Christus, waarachtig mens en waarachtig God
 - 3.4.4 Verwijzingen naar Jezus Christus in het Oude Testament
 - 3.4.5 Jezus Christus - de Verlosser
 - 3.4.6 Titels van Jezus
 - 3.4.6.1 Messias - Christus - Gezalfde
 - 3.4.6.2 Heer
 - 3.4.6.3 Mensenzoon
 - 3.4.6.4 Immanuël - dienaar van God - zoon van David
 - 3.4.7 De ambten van Christus - koning, priester en profeet
 - 3.4.7.1 Jezus Christus - de koning
 - 3.4.7.2 Jezus Christus - de priester
 - 3.4.7.3 Jezus Christus - de profeet
 - 3.4.8 Nieuwtestamentische getuigenissen over de persoon en de werkzaamheid van Jezus Christus
 - 3.4.8.1 Ontvangenis en geboorte van Jezus
-

- 3.4.8.2 Jezus' doop in de Jordaan
 - 3.4.8.3 Jezus' verzoeking in de woestijn
 - 3.4.8.4 Jezus als leraar
 - 3.4.8.5 Jezus' wonderen
 - 3.4.8.6 Jezus' gelijkenissen en zinnebeelden
 - 3.4.8.7 Jezus en de wet
 - 3.4.8.8 Jezus en Zijn apostelen
 - 3.4.9 Jezus' lijdenstijd en offerdood
 - 3.4.9.1 Jezus stelt het Avondmaal in
 - 3.4.9.2 Jezus in Getsemane
 - 3.4.9.3 Jezus voor de Hoge Raad
 - 3.4.9.4 Jezus voor Pilatus en Herodes
 - 3.4.9.5 Jezus' kruisiging en offerdood
 - 3.4.9.6 Oudtestamentische verwijzingen naar Jezus' lijden en offerdood
 - 3.4.9.7 Jezus' verwijzingen naar Zijn lijden en sterven
 - 3.4.9.8 Verwijzingen naar Jezus' offerdood in de brieven van de apostelen
 - 3.4.9.9 Het kruis
 - 3.4.10 Jezus Christus' werkzaamheid in het dodenrijk
 - 3.4.11 Jezus Christus' opstanding
 - 3.4.11.1 Betekenis van de opstanding van Jezus Christus
 - 3.4.11.2 Verschijningen van de Opgestane
 - 3.4.11.3 Jezus Christus' opstandingslichaam
 - 3.4.12 Jezus Christus' hemelvaart
 - 3.4.13 Jezus Christus als hoofd van de kerk
 - 3.4.14 Jezus Christus als hoofd van de schepping
 - 3.4.15 Belofte van de wederkomst van Jezus Christus
- 3.5 God, de Heilige Geest**
- 3.5.1 De Heilige Geest als goddelijke persoon
 - 3.5.1.1 De Heilige Geest in de eenheid met de Vader en de Zoon
 - 3.5.1.2 De Heilige Geest en de menswording van Gods Zoon
 - 3.5.2 De Heilige Geest als kracht - de gave van de Heilige Geest
 - 3.5.3 Getuigenissen van de werkzaamheid van de Heilige Geest in de tijd van het Oude Testament
 - 3.5.3.1 De Geest van God
-

- 3.5.3.2 De werkzaamheid van de Heilige Geest in de oudtestamentische profeten
- 3.5.4 Belofte van de Heilige Geest door Jezus Christus
 - 3.5.4.1 De Pleitbezorger
 - 3.5.4.2 De Geest van de waarheid
 - 3.5.4.3 Kracht uit de hemel
- 3.5.5 De Heilige Geest en de kerk
 - 3.5.5.1 Uitstorting van de Heilige Geest tijdens Pinksteren
 - 3.5.5.2 De werkzaamheid van de Heilige Geest in de sacramenten
 - 3.5.5.3 De werkzaamheid van de Heilige Geest in het apostelambt

Deel 4

De op verlossing aangewezen mens

4.1 Het kwaad - de antigoddelijke machten

- 4.1.1 Het kwaad als antigoddelijke kracht
- 4.1.2 Het kwaad als persoon

4.2 De zondeval

- 4.2.1 Gevolgen van de zondeval voor de mens
 - 4.2.1.1 De in zonde gevallen mens
 - 4.2.1.2 God blijft de zondige mens liefhebben
 - 4.2.1.3 Geweten
 - 4.2.1.4 Verstand
 - 4.2.1.5 Geloof
- 4.2.2 Gevolgen van de zondeval voor de schepping

4.3 Zonde en schuld

- 4.3.1 Zonde
- 4.3.2 Schuld

4.4 Gods heilsplan

- 4.4.1 Oudtestamentische hoop op het heil
 - 4.4.2 Jezus Christus - Heiland en Middelaar van het heil
 - 4.4.3 Voorbereiding van de bruidsgemeente
-

4.5 Uitverkiezing

- 4.5.1 Uitverkiezing in het Oude Testament
- 4.5.2 Uitverkiezing in het Nieuwe Testament
- 4.5.3 Gods vrije keuze

4.6 Gods zegen

- 4.6.1 Gods zegen in de schepping
- 4.6.2 Gods zegen in het Oude Verbond
- 4.6.3 Gods zegen in het Nieuwe Verbond

4.7 De opgaven van de wet

- 4.7.1 Over het begrip 'wet'
- 4.7.2 De wet als leidraad voor het juiste handelen
- 4.7.3 De wet als leidraad voor het zondebesef

4.8 Wet en evangelie

- 4.8.1 De wet van Christus - de genade
- 4.8.2 De verhouding tussen geloof en werken

Deel 5

Gods geboden

5.1 Leven in geloof naar Gods geboden

5.2 Gods geboden - uiting van Zijn liefde

- 5.2.1 De liefde voor God
- 5.2.2 Naastenliefde - de liefde voor de medemens
- 5.2.3 Naastenliefde - de liefde in de gemeente

5.3 De Tien Geboden

- 5.3.1 Over het begrip 'gebod'
 - 5.3.1.1 Over de telling
 - 5.3.1.2 De Tien Geboden in het Oude Testament
 - 5.3.1.3 De Tien Geboden in het Nieuwe Testament
 - 5.3.1.4 De formulering
-

- 5.3.2 Het eerste gebod
 - 5.3.2.1 God - Heer en Weldoener
 - 5.3.2.2 God bevrijdt uit de slavernij
 - 5.3.2.3 Aanbidding en godsvrucht
 - 5.3.2.4 Verbod op het vereren van andere goden
 - 5.3.2.5 Het afbeeldingsverbod
 - 5.3.2.6 Overtredingen van het eerste gebod
 - 5.3.3 Het tweede gebod
 - 5.3.3.1 Gods naam
 - 5.3.3.2 Vormen van misbruik van Gods naam
 - 5.3.3.3 Bedreigingen met straf
 - 5.3.3.4 Gods naam heiligen - gebed en levenswandel
 - 5.3.3.5 Zweren - eed
 - 5.3.4 Het derde gebod
 - 5.3.4.1 Achtergronden van het derde gebod voor Israël
 - 5.3.4.2 De sabbat in Israël
 - 5.3.4.3 Jezus Christus en de sabbat
 - 5.3.4.4 Van sabbat naar zondag
 - 5.3.4.5 De rustdag heiligen - in de eredienst
 - 5.3.4.6 Zondagsarbeid - tussen plicht en heiliging
 - 5.3.4.7 Vormgeving van de zondag
 - 5.3.5 Het vierde gebod
 - 5.3.5.1 Het vierde gebod volgens het oudtestamentische begrip
 - 5.3.5.2 Jezus Christus en het vierde gebod
 - 5.3.5.3 Het vierde gebod bij apostel Paulus
 - 5.3.5.4 Uitbreiding van het vierde gebod in de christelijke traditie
 - 5.3.5.5 Het vierde gebod vandaag de dag
 - 5.3.6 Het vijfde gebod
 - 5.3.6.1 Verbod op het doden in het Oude Testament
 - 5.3.6.2 Verbod op het doden in het Nieuwe Testament
 - 5.3.6.3 Betekenis van het vijfde gebod tegenwoordig
 - 5.3.6.4 Afzonderlijke vragen over het vijfde gebod
 - 5.3.7 Het zesde gebod
 - 5.3.7.1 Het huwelijk
 - 5.3.7.2 Overspel
-

- 5.3.7.3 Echtscheiding
- 5.3.7.4 Heilige wandel in de echtelijke staat
- 5.3.8 Het zevende gebod
 - 5.3.8.1 Diefstal in de algemene rechtsorde
 - 5.3.8.2 Verbod op het stelen in het Oude Testament
 - 5.3.8.3 Verbod op het stelen in het Nieuwe Testament
 - 5.3.8.4 Verschillende vormen van diefstal
- 5.3.9 Het achtste gebod
 - 5.3.9.1 Oorspronkelijke betekenis
 - 5.3.9.2 Voorbeelden van een vals getuigenis in de tijd van het Oude Testament
 - 5.3.9.3 Voorbeelden van een vals getuigenis in de tijd van het Nieuwe Testament
 - 5.3.9.4 Vals getuigenis tegenwoordig - verbod op het liegen en bedriegen
 - 5.3.9.5 Andere overtredingen van het achtste gebod
 - 5.3.9.6 Vals en juist getuigenis in geestelijke zin
- 5.3.10 Het negende en tiende gebod
 - 5.3.10.1 Verschillende tellingen en formuleringen
 - 5.3.10.2 Begeerte - aanleiding tot zonde
 - 5.3.10.3 Begeren van andermans huwelijkspartner
 - 5.3.10.4 Begeren van andermans bezittingen
 - 5.3.10.5 Overwinnen van de zondige begeerte

Deel 6

De kerk van Jezus Christus

6.1 Over het begrip 'kerk'

6.2 Bijbelse grondslag

- 6.2.1 Oudtestamentische verwijzingen naar de kerk van Jezus Christus
 - 6.2.2 Begin van de kerk van Jezus Christus
 - 6.2.3 Zinnebeelden voor de kerk van Jezus Christus in het Nieuwe Testament
 - 6.2.3.1 Lichaam van Christus
 - 6.2.3.2 Volk van God
 - 6.2.3.3 Stad van God
 - 6.2.3.4 Koninkrijk van God
 - 6.2.3.5 Kudde van God
-

6.2.3.6 Andere zinnebeelden voor de kerk

6.3 De kerk van Jezus Christus - een mysterie

6.4 Het geloof in één, heilige, algemene en apostolische kerk

6.4.1 Kenmerken van de kerk

6.4.1.1 Er is 'één' kerk

6.4.1.2 De kerk is 'heilig'

6.4.1.3 De kerk is 'algemeen'

6.4.1.4 De kerk is 'apostolisch'

6.4.2 De verwezenlijking van de kerk van Jezus Christus in de geschiedenis

6.4.2.1 De kerk van Jezus Christus ten tijde van de eerste apostelen

6.4.2.2 De kerk van Jezus Christus na de dood van de eerste apostelen

6.4.2.3 De kerk van Jezus Christus nadat het apostelambt opnieuw werd bekleed

6.4.3 De kerk van Jezus Christus en het ambt

6.4.4 De kerk van Jezus Christus en de sacramenten

6.4.5 De kerk van Jezus Christus en de toekomst

6.5 De kerk van Jezus Christus en kerken als instituties

Deel 7

Het ambt

7.1 Het ambt en de diensten

7.2 Oorsprong van het ambt in de kerk

7.3 Bijbelse grondslag

7.3.1 Oudtestamentische verwijzingen

7.3.2 Grondslag van het ambt in het Nieuwe Testament

7.4 Het apostelambt

7.4.1 Karakteristiek van het apostelambt

7.4.2 Toerusting en uitzending van de apostelen

7.4.3 Petrus - het hoofd van de eerste apostelen

7.4.4 Nieuwtestamentische getuigenissen van het werken van de apostelen

7.5 Ontwikkeling van de ambten uit het apostelambt

7.5.1 Voortbestaan van het apostelambt

7.5.2 Onderbreking van de werkzaamheid van de apostelen

7.5.3 Herbekleding van het apostelambt

7.6 De ambten in de Nieuw-Apostolische Kerk

7.6.1 Het apostolaat

7.6.2 De dienst van het apostolaat

7.6.3 Het zelfbesef van de apostelen

7.6.4 De autoriteit van het apostelambt

7.6.5 De apostelen in de kerk van Jezus Christus

7.6.6 Het stamapostelambt

7.6.7 Het districtsapostelambt

7.7 De wijding

7.8 De uitoefening van het ambt

7.9 Taken van de ambten

7.9.1 De priesterlijke ambten

7.9.2 Het diakenambt

7.10 Opdrachten

Deel 8

De sacramenten

8.1 De Heilige Waterdoop

8.1.1 Benaming voor het sacrament

8.1.2 Bijbelse grondslag van de Heilige Waterdoop

8.1.2.1 Oudtestamentische verwijzingen naar de Heilige Waterdoop

8.1.2.2 Heilige Waterdoop in het Nieuwe Testament

8.1.3 Noodzakelijkheid van de Heilige Waterdoop voor het heil

- 8.1.3.1 Heilige Waterdoop als daad van God
 - 8.1.3.2 Afwassing van de erfzonde
 - 8.1.4 De juiste uitvoering van de Heilige Waterdoop
 - 8.1.5 Voorwaarden voor het ontvangen van de Heilige Waterdoop
 - 8.1.6 Uitwerkingen van de Heilige Waterdoop
 - 8.1.7 Heilige Waterdoop en geloof
 - 3.1.8 Heilige Waterdoop en Heilige Verzegeling
 - 8.1.9 Heilige Waterdoop en navolging van Christus
 - 8.1.10 Heilige Waterdoop en apostelambt

 - 8.2 Het Heilig Avondmaal**
 - 8.2.1 Benamingen voor het sacrament
 - 8.2.2 Oudtestamentische verwijzingen naar het Heilig Avondmaal
 - 8.2.3 Jezus' wonderbaarlijke spijzigingen en Heilig Avondmaal
 - 8.2.4 Het pesachmaal
 - 8.2.5 De instelling van het Heilig Avondmaal door Jezus Christus
 - 8.2.6 Het Avondmaal in de eerste brief aan de Korintiërs
 - 8.2.7 Betekenis van brood en wijn
 - 8.2.8 Het Heilig Avondmaal als gedachtenismaal
 - 8.2.9 Het Heilig Avondmaal als belijdenismaal
 - 8.2.10 Het Heilig Avondmaal als gemeenschapsmaal
 - 8.2.11 Het Heilig Avondmaal als eschatologisch maal
 - 8.2.12 De werkelijke tegenwoordigheid van lichaam en bloed van Christus in het Heilig Avondmaal
 - 8.2.13 De werkelijke tegenwoordigheid van het offer van Jezus Christus in het Heilig Avondmaal
 - 8.2.14 Verhouding tussen zondevergeving en Heilig Avondmaal
 - 8.2.15 Heilig Avondmaal en apostelambt
 - 8.2.16 De afzonderingswoorden voor het Heilig Avondmaal
 - 8.2.17 Viering en ontvangst van het Heilig Avondmaal
 - 8.2.18 Voorwaarden voor het nuttigen van het Heilig Avondmaal
 - 8.2.19 Wijze van ontvangen van het Heilig Avondmaal
 - 8.2.20 Uitwerkingen van het Heilig Avondmaal
 - 8.2.21 Recht om deel te nemen aan het Heilig Avondmaal
 - 8.2.22 Avondmaalsvieringen van andere kerken
-

8.3 De Heilige Verzegeling

- 8.3.1 Over het begrip 'verzegeling'
- 8.3.2 Belofte van de Heilige Geest in het Oude Testament
- 8.3.3 Jezus' zalving met de Heilige Geest
- 8.3.4 Uitstorting van de Heilige Geest met Pinksteren
- 8.3.5 Andere nieuwtestamentische getuigenissen van de Heilige Verzegeling
- 8.3.6 De juiste uitvoering van de Heilige Verzegeling
- 8.3.7 Voorwaarden voor het ontvangen van de Heilige Verzegeling
- 8.3.8 Heilige Verzegeling als daad van God
- 8.3.9 Uitwerkingen van de Heilige Verzegeling

Deel 9

Het leven na de dood

9.1 De onsterfelijkheid van de ziel

9.2 De dood

9.3 Voortleven van de ziel

9.4 Gene zijde

9.5 Toestand van de zielen aan gene zijde

9.6 Hulp voor ontslapenen

- 9.6.1 Voorbede
- 9.6.2 Medewerking van de doden die Christus toebehoren
- 9.6.3 Heilsoverdracht aan gestorvenen

Deel 10

De leer van de laatste dingen

10.1 De wederkomst van Jezus Christus

- 10.1.1 Belofte van de wederkomst van Jezus Christus
-

10.1.2 Gebeurtenissen bij de wederkomst van Jezus Christus

10.1.3 De bruidsgemeente

10.2 De bruiloft van het Lam

10.3 De grote verdrukking

10.4 Het komen van de Heer met macht en grote luister

10.5 De eerste opstanding

10.6 Voortzetting van de heilsgeschiedenis

Deel 11

Uit de geschiedenis van het christendom

11.1 De vroegchristelijke gemeenten

11.2 Het christendom na de dood van de eerste apostelen

11.2.1 De kerkleraren en de oecumenische concilies

11.2.2 Het christendom - staatsreligie en verspreiding

11.2.3 Het christendom in de Europese middeleeuwen

11.2.4 De reformatie

11.2.5 Katholicisme en protestantisme volop in beweging

11.2.6 Het christendom aan het begin van de 19e eeuw

11.3 Het apostelambt opnieuw bekleed in de Katholiek Apostolische Kerk

11.3.1 Opbouw van een kerk onder apostelen

11.3.2 Roeping van meer apostelen

11.3.3 Voortzetting van het apostelambt in de Nieuw-Apostolische Kerk

Deel 12

Eredienst, ambtshandelingen en zielzorg

12.1 Eredienst

- 12.1.1 Algemene gedachten over de eredienst
 - 12.1.2 Eredienst in het Oude Testament
 - 12.1.3 Eredienst in het Nieuwe Testament
 - 12.1.4 Ontwikkeling van de christelijke eredienst
 - 12.1.5 Eredienst als ontmoeting met God
 - 12.1.5.1 Onderricht van de apostelen
 - 12.1.5.2 Breken van het brood
 - 12.1.5.3 Gemeenschap
 - 12.1.5.4 Gebed
 - 12.1.6 Prediking
 - 12.1.6.1 Over het begrip 'prediking'
 - 12.1.6.2 Prediking in het Nieuwe Testament
 - 12.1.6.3 Prediking heden ten dage
 - 12.1.6.3.1 Kern van de prediking
 - 12.1.6.3.2 Doel van de prediking
 - 12.1.6.3.3 Niveaus van de prediking
 - 12.1.7 Het gebed 'Onze Vader'
 - 12.1.7.1 'Onze Vader' in de eredienst
 - 12.1.7.2 De zeven beden
 - 12.1.7.2.1 'Onze Vader, die in de hemelen zijt'
 - 12.1.7.2.2 'Uw naam worde geheiligd'
 - 12.1.7.2.3 'Uw koninkrijk kome'
 - 12.1.7.2.4 'Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde'
 - 12.1.7.2.5 'Geef ons heden ons dagelijks brood'
 - 12.1.7.2.6 'En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren'
 - 12.1.7.2.7 'En leid ons niet in verzoeking'
 - 12.1.7.2.8 'Maar verlos ons van de boze'
 - 12.1.7.2.9 'Want Uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid'
 - 12.1.7.2.10 'Amen'
 - 12.1.8 Vergeving van zonden in de eredienst
 - 12.1.8.1 God - de Vergevende
 - 12.1.8.2 Gods geduld - de offerdienst in het Oude Testament
 - 12.1.8.3 Het offer van Christus - grondslag van de zondevergeving
-

- 12.1.8.4 Voorwaarden voor het ontvangen van zondevergeving
- 12.1.8.5 Boete en berouw
- 12.1.8.6 Zonde die niet wordt vergeven
- 12.1.8.7 Verkondiging en volmacht
- 12.1.8.8 Uitwerkingen van de zondevergeving
- 12.1.9 Toedienen van de sacramenten in de eredienst
- 12.1.10 De slotzegen
- 12.1.11 Ambtshandelingen tijdens de eredienst
- 12.1.12 Wijding, opdracht, ambtsbevestiging, ambtsrust
- 12.1.13 Eredienst voor ontslapenen
- 12.1.14 Muziek in de eredienst

12.2 Ambtshandelingen

- 12.2.1 Prenatale zegen
- 12.2.2 Confirmatie
 - 12.2.2.1 Confirmatieleeftijd en voorwaarden voor de confirmatie
 - 12.2.2.2 Confirmatiegelofte en confirmatiezegen
- 12.2.3 Bruiloft, huwelijksjubilea, verloving
 - 12.2.3.1 Huwelijkszegen
 - 12.2.3.2 Zegen bij huwelijksjubilea
 - 12.2.3.3 Verlovingszegen
- 12.2.4 Inwijding van kerkgebouwen

12.3 Kerkelijke rouwplechtigheid

12.4 Zielzorg

- 12.4.1 Onderwijs aan kinderen
 - 12.4.1.1 Kerkelijk onderwijs
 - 12.4.1.1.1 Kleine zondagsschool
 - 12.4.1.1.2 Grote zondagsschool
 - 12.4.1.1.3 Godsdienstonderwijs
 - 12.4.1.1.4 Confirmatieonderwijs
 - 12.4.2 Zielzorg voor jonge mensen
 - 12.4.2.1 Situatie van jonge mensen
 - 12.4.2.2 Doel van de zielzorg voor jonge mensen
-

- 12.4.2.3 Aanbod bij zielzorg voor jonge mensen
- 12.4.3 Zielzorgbezoeken
- 12.4.4 Biecht
- 12.4.5 Stervens- en rouwbegeleiding
- 12.4.5.1 Begeleiding van terminaal zieken en stervenden
- 12.4.5.2 Begeleiding van mensen in rouw
- 12.4.5.3 Rouwverwerking

12.5 Kerkelijke feestdagen

- 12.5.1 Kerstmis
- 12.5.2 Palmzondag
- 12.5.3 Goede Vrijdag
- 12.5.4 Pasen
- 12.5.5 Hemelvaart
- 12.5.6 Pinksteren
- 12.5.7 Dankdag voor de oogst
- 12.5.8 Vormgeving van erediensten tijdens feestdagen

Deel 13

De nieuw-apostolische christen en zijn geloofsleven

13.1 Het gebed

- 13.1.1 Gebeden in het Oude Testament
- 13.1.2 Jezus leert bidden
- 13.1.3 Jezus bidt
- 13.1.4 Het gebed van de eerste christenen
- 13.1.5 Het gebed van de nieuw-apostolische christenen
- 13.1.6 Uitwerkingen van het gebed

13.2 Offerbereidheid

- 13.2.1 Van de oudtestamentische offerdienst naar het geven van het leven aan God
 - 13.2.2 Jezus Christus - het voorbeeld van offerbereidheid
 - 13.2.3 Offerbereidheid uit geloof, dankbaarheid en liefde
 - 13.2.4 Offer en zegen
-

13.3 Huwelijk en gezin

- 13.3.1 Huwelijk als goddelijke instelling
- 13.3.2 Huwelijk en huwelijkszegen
- 13.3.3 Seksualiteit en gezinsplanning in het huwelijk
- 13.3.4 Plichten van de ouders
- 13.3.5 Plichten van de kinderen

13.4 Vervulling van plichten in het beroepsleven en de maatschappij

13.5 De Nieuw-Apostolische Kerk als deel van de maatschappij

- 13.5.1 Positie tegenover de staat
- 13.5.2 Relatie tot andere religies en kerkgenootschappen
- 13.5.3 Sociaal engagement

Bijlagen

- De Apostolische Geloofsbelijdenis
- De Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel
- De nieuw-apostolische geloofsbelijdenis
- De Tien Geboden
- Het 'Onze Vader'

Verklarende begrippenlijst

Register van afkortingen van Bijbelse boeken

Deel 1
De openbaringen van God

1 De openbaringen van God

God, die hemel en aarde heeft geschapen, openbaart zich op verschillende manieren in de natuur en de geschiedenis, zodat men de natuur kan zien als Zijn schepping en de geschiedenis als heilsgeschiedenis.

Op unieke wijze heeft God zich geopenbaard in Zijn Zoon Jezus Christus. Omdat deze openbaring actueel blijft, heeft de Eeuwige met Pinksteren de Heilige Geest gezonden, die God openbaart als de Drie-enige - als Vader, Zoon en Heilige Geest. Bij de wederkomst van Christus zal voor diegenen, die dan worden weggevoerd, de openbaring van God volmaakt zijn. Ze zullen God zien zoals Hij is (1 Joh. 3:2).

1.1 Gods zelfopenbaring in de schepping en in de geschiedenis

Vanuit zichzelf heeft de mens geen inzicht in Gods bestaan en wezen, Zijn heerschappij en wil. God verbergt zich echter niet, maar openbaart zich aan de mens.

Openbaring is bekendmaking van het goddelijke wezen, de goddelijke waarheid en de goddelijke wil en moet worden gezien als teken van Gods ontferming over de mensen.

'Zelfopenbaring van God' betekent dat God de mens inzage geeft in Zijn wezen. God maakt zo zich bekend als schepper van hemel en aarde, als bevrijder van Israël, als verzoener van de mensen en als schepper van het nieuwe. Openbaring houdt echter niet alleen zelfopenbaring en verkondiging van de goddelijke wil in, maar ook ontmoeting, die God in Zijn liefde schenkt aan de mens door woord en sacrament.

1.1.1 God openbaart zich als schepper

De zelfopenbaring van God in de zichtbare schepping is toegankelijk voor alle mensen. Van oudsher neemt de mens de grootheid van de natuur waar en vraagt naar de oorsprong en grondlegger daarvan. De uitdieping van deze vraag zou moeten leiden tot het geloof: God is de schepper en behoeder van de materiële wereld, waartoe ook de mens behoort.

De materiële wereld is een uiting van Gods wil en handelen; deze wereld kan dus ook worden gezien als een zelfopenbaring van God. De zichtbare schepping getuigt van het bestaan van God, de Schepper, evenals van Zijn wijsheid en macht: 'De hemel verhaalt van Gods majesteit, het uitspansel roemt het werk van Zijn handen' (Ps. 19:2).

Ook apostel Paulus wijst erop dat God zich openbaart in Zijn schepping en herkend zou kunnen worden door alle mensen: 'Want wat een mens over God kan weten is hun [de heidenen die niet in God geloven] bekend omdat God het aan hen kenbaar heeft gemaakt. Zijn onzichtbare eigenschappen zijn vanaf de schepping van de wereld

zichtbaar in Zijn werken, Zijn eeuwige kracht en goddelijkheid zijn voor het verstand waarneembaar' (Rom. 1:19-20).

De ongelovigen erkennen niet dat God zich openbaart door de zichtbare schepping en trekken daardoor verkeerde conclusies uit deze zelfopenbaring, wanneer ze hetgeen aanbidden dat door God is geschapen. Ze geven dus het geschapene de eer die alleen aan de Schepper toekomt en verheffen het daarmee tot afgod. Daarom wordt in het boek Wijsheid ook de afgodendienst bekritiseerd: 'Alles is immers gemaakt door de schepper van de schoonheid. En als ze [de afgodendienaren] verbaasd staan over de kracht en de werking van die dingen, dan hadden ze daaruit toch moeten leren hoe groot de macht is van Hem die ze gemaakt heeft. Uit de grootheid en de schoonheid van de schepping is immers af te leiden wie de Schepper is' (Wijsh. 13:3-5).

Zelfs wanneer de mens het wonderbaarlijke van de natuurlijke schepping waarneemt, hoeft hij dit vanuit zichzelf niet direct te betrekken op de levende God. Overigens kan uit de verschijnselen van de schepping enkel en alleen het bestaan van de levende God worden opgemaakt. Pas in verband met Gods zelfopenbaring in de geschiedenis, dus door Zijn woord dat is gericht aan mensen, wordt Hij voor de mens herkenbaar in Zijn wezen en wil.

1.1.2 God openbaart zich in de geschiedenis van Israël

Dat God zich in de geschiedenis openbaart, wordt voor het eerst duidelijk aan de historiek van het volk Israël zoals deze staat opgetekend in het Oude Testament.

God plaatste zich tijdens Zijn zelfopenbaring in de brandende doornstruik in een historisch perspectief, door erop te wijzen dat Hij zich reeds had getoond aan de aartsvaders Abraham, Isaak en Jakob (Ex. 3:6).

De centrale heilsgebeurtenis voor het volk Israël is de bevrijding uit de Egyptische slavernij. God begeleidde Zijn volk in een wolkkolom en een lichtende vuurzuil (Ex. 13:21-22). In het Oude Testament wordt telkens weer gesproken over deze bevrijding: de profeten verwijzen naar deze weldaad van God en in de Psalmen wordt ze bezongen.

Naast het weggeleiden uit Egypte, zijn de belofte van een eigen land in Kanaän en het sluiten van het verbond op de berg Sinai goddelijke openbaringen met een beslissende betekenis: God heeft zelf bepaald waar Zijn volk moest wonen en Hij heeft door het geven van de wet op de berg Sinai, regels en richtlijnen uitgevaardigd voor het volk Israël.

Het geloof van Israël is gebaseerd op Gods openbaringen in de geschiedenis van het volk, die worden ervaren als uitingen van Gods ontferming, dan wel Zijn straffende oordeel.

Op indrukwekkende wijze verkondigen Psalm 105 en 106 dat God zich manifesteert in de geschiedenis en deze vormgeeft. Ook de gebeurtenissen ten tijde van de rechters en koningen van Israël en Juda, de Babylonische ballingschap en het einde daarvan, zijn voorbeelden van Gods ingrijpen in de geschiedenis.

Bovendien openbaarde God zich door Zijn profeten: 'Ik heb tot de profeten gesproken en talrijke visioenen geschonken; door Mijn profeten heb Ik je een spiegel voorgehouden' (Hos. 12:11). Het is dezelfde God, die Zijn volk leidde en aanwijzingen gaf: 'Maar Ik, de Heer, ben je God al sinds Egypte, en met andere goden mag je je niet inlaten; buiten Mij is er niemand die je redt' (Hos. 13:4). Ook beloofde God door de profeten de komst van de Messias (Jes. 9:5-6; Micha 5:1).

1.1.3 God openbaart zich in Zijn Zoon

De menswording van God in Jezus Christus is de historische zelfopenbaring van God die alles overtreft wat daaraan is voorafgegaan (Joh. 1:14; 1 Tim. 3:16). De geboorte van Gods Zoon wordt in Lucas 2:1-2 bewust in een historisch kader geplaatst: 'In die tijd kondigde keizer Augustus een decreet af dat alle inwoners van het rijk zich moesten laten inschrijven. Deze eerste volkstelling vond plaats tijdens het bewind van Quirinius over Syrië.'

Ook de eerste brief van Johannes benadrukt de historiciteit van Gods menswording. De brief keert zich tegen groeperingen in de christelijke gemeente die tegenspreken dat Jezus Christus daadwerkelijk "als mens gekomen is" (1 Joh. 4:2) en betoogt verder: 'Wat er was vanaf het begin, wat wij gehoord hebben, wat wij met eigen ogen gezien en aanschouwd hebben, wat onze handen hebben aangeraakt, dat verkondigen wij: het woord dat leven is. [...] Wat wij gezien en gehoord hebben, verkondigen we ook aan u, opdat ook u met ons verbonden bent. En verbonden zijn met ons is verbonden zijn met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus' (1 Joh. 1:1 en 3).

1.1.4 God openbaart zich in de tijd van de kerk

Door de uitstorting van de Heilige Geest met Pinksteren in Jeruzalem heeft God zich aan de mensen geopenbaard in Zijn drie-eenheid als Vader, Zoon en Heilige Geest.

Naast de eertijdse openbaringen van God die in de Heilige Schrift zijn beschreven, zijn er tegenwoordig inzichten uit de Heilige Geest die door het apostelambt bekend

worden gemaakt aan de kerk van Christus. Deze diepere inzichten in het verlossingsplan, die zijn geschonken door de Heilige Geest, dienen ertoe om te attenderen op de unieke zelfopenbaring van God in Jezus Christus, deze levend te houden en te leiden naar de wederkomst van Christus.

De openbaring van de Heilige Geest maakt duidelijk dat de fundamentele vernieuwing van de mens en de schepping mogelijk is geworden. Bij de mens voltrekt zich dat door de sacramenten. Aan het einde van de tijden worden ook hemel en aarde nieuw geschapen.

God openbaart zich op verschillende wijzen, in de natuur en de geschiedenis, zodat de natuur kan worden gezien als Zijn schepping en de geschiedenis als heilsgeschiedenis. (1)

De mens kan vanuit zichzelf Gods bestaan, wezen, heerschappij en wil niet herkennen. (1.1)

Openbaring is bekendmaking van het goddelijke wezen, de goddelijke waarheid en de goddelijke wil en moet worden gezien als teken van Gods ontferming over de mensen. (1.1)

Zelfopenbaring betekent dat God zich bekend maakt als schepper, als bevrijder van Israël, als verzoener van de mensen en als schepper van het nieuwe. (1.1)

De zelfopenbaring van God in de zichtbare schepping is toegankelijk voor alle mensen, maar kan alleen in geloof op een juiste wijze worden herkend. (1.1.1)

Pas door Gods zelfopenbaring in de geschiedenis, dus door Zijn woord dat is gericht aan mensen, wordt God herkenbaar in Zijn wezen en wil. (1.1.1)

God openbaarde zich in de geschiedenis van Israël, zoals staat opgetekend in het Oude Testament. De centrale heilsgeschiedenis voor het volk Israël is de bevrijding uit de Egyptische slavernij. Bovendien openbaarde God zich door Zijn profeten. (1.1.2)

De menswording van God in Jezus Christus is de historische zelfopenbaring van God die alles overtreft wat daaraan is voorafgegaan. (1.1.3)

Door de uitstorting van de Heilige Geest met Pinksteren heeft God zich geopenbaard in Zijn drie-eenheid als Vader, Zoon en Heilige Geest. (1.1.4)

Naast de eertijdse openbaringen van God die de Heilige Schrift beschrijft, zijn er tegenwoordig inzichten uit de Heilige Geest die door het apostelambt bekend worden gemaakt. (1.1.4)

1.2 De Heilige Schrift

Eeuwenlang legden mensen beleefde openbaringen en de heilshistorische werkzaamheid van God schriftelijk vast. De geschriften van Gods handelen, beloften en geboden bezaten binnen het jodendom reeds in de tijd na de Babylonische ballingschap, dus in de eeuwen voor Jezus' geboorte, hoge autoriteit en worden ook in nieuwtestamentische brieven aangeduid als 'heilige geschriften'. Dat deze geschriften zijn gebaseerd op goddelijke inspiratie wordt benadrukt in de tweede brief aan Timoteüs: '[...] en bent van kindsbeen af vertrouwd met de heilige geschriften die je

wijsheid kunnen geven, zodat je wordt gered door het geloof in Christus Jezus. Elke schrifttekst is door God geïnspireerd en kan gebruikt worden om onderricht te geven' (2 Tim. 3:15-16).

Terwijl apostel Paulus met 'heilige geschriften' de destijds bekende verzameling van heilige boeken van het jodendom bedoelde, wordt het begrip 'Heilige Schrift' tegenwoordig in het christelijke taalgebruik gehanteerd voor de verzameling van boeken van het Oude en het Nieuwe Testament.

Het begrip 'bijbel' is afgeleid van het Griekse woord 'biblia' en betekent 'boeken, boekrollen'. De Bijbel is een verzameling van boeken uit de oudtestamentische tijd, die zijn ontstaan gedurende meer dan duizend jaar, en van boeken uit de nieuwtestamentische tijd, die werden geschreven in een periode van ca. zeventig jaar.

Grondlegger van de Heilige Schrift is God; de schrijvers waren mensen die gedreven waren door de Heilige Geest (2 Petr. 1:20-21). God maakte gebruik van hun vaardigheden, zodat schriftelijk werd vastgelegd wat volgens Zijn wil moest worden overgeleverd. De oorsprong van de inhoud van de Bijbelse boeken is de Heilige Geest. De vorm en uitdrukkingwijze zijn echter beïnvloed door de betreffende schrijvers en hun voorstellingswereld. Het is aan God te danken dat deze teksten door de eeuwen heen onvervalst behouden zijn gebleven.

De Heilige Schrift is een getuigenis van de openbaring van God, zonder een volledig verslag te willen zijn van al Zijn daden (o.a. Joh. 21:25).

1.2.1 Inhoud en indeling van de Heilige Schrift

De Bijbel bestaat ruwweg uit twee delen: het Oude en het Nieuwe Testament. De aanduiding 'Testament' gaat terug op de belofte van het 'Nieuwe Verbond' in Jeremia 31:31-34.¹ Terwijl de geschriften van het Oude Testament betrekking hebben op het verbond dat God sloot met Abraham, Isaak en Jacob, evenals met Mozes, getuigen de geschriften van het Nieuwe Testament van het Nieuwe Verbond dat God is aangegaan door de zending van Zijn Zoon.

Zowel het Oude als het Nieuwe Testament getuigen van het heilsplan Gods voor de mens en zijn in die zin met elkaar verbonden. De aanduiding 'Bijbel' voor het Oude en het Nieuwe Testament is al gebruikelijk sinds de negende eeuw.

¹ Het Hebreeuwse woord 'berit' (= verbond) wordt in de Griekse Bijbelvertaling vertaald met 'diatheke'. Dit Griekse begrip betekent zowel 'verbond' als 'testament'.

1.2.2 Het Oude Testament

In het Oude Testament staan verslagen over de schepping, over afzonderlijke gebeurtenissen uit de tijd na de zondeval en over de oorsprong en de geschiedenis van het volk Israël. Tevens bevat het werken uit de joodse wijsheidsliteratuur, de Psalmen als lied- en gebedenboek van Israël en boeken met de woorden en werken van Gods profeten.

1.2.2.1 Ontstaan van de oudtestamentische canon

Met het aan het Grieks ontleende begrip 'canon' (= 'maatstaf, richtlijn') wordt sinds het midden van de vierde eeuw de verzameling van heilige geschriften aangeduid die bindend is voor het christendom.

De christelijke canon van het Oude Testament is gebaseerd op de Hebreeuwse canon van het jodendom. Tot de tijd van Jezus en de eerste apostelen bezat het jodendom nog geen afgesloten canon. Er was wel een vast bestand aan heilige geschriften (de Thora, de boeken van de profeten, de Psalmen), maar er bestonden meer boeken die door sommige joodse groepen werden beschouwd als heilig en door andere daarentegen werden afgewezen. Aan het einde van de eerste eeuw n. Chr. werd de Hebreeuwse canon definitief vastgelegd. De christelijke canon van het Oude Testament was op dat moment nog lang niet afgesloten. Tot op vandaag is er geen uniforme canon van het Oude Testament die bindend is voor alle christelijke kerken.

1.2.2.2 De boeken van het Oude Testament

In de meeste Bijbelvertalingen wordt het Oude Testament onderverdeeld in drie groepen: historische boeken, leerboeken en profetische boeken.

De 17 **historische boeken** zijn:

De vijf boeken van Mozes (Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium)

Jozua

Rechters

Ruth

1 en 2 Samuël

1 en 2 Koningen

1 en 2 Kronieken

Ezra

Nehemia

Ester

De vijf **leerboeken** zijn:

Job

Psalmen

Spreuken

Prediker

Hooglied

De 17 **profetische boeken** zijn:

Jesaja

Jeremia

Klaagliederen

Ezechiël

Daniël

Hosea

Joël

Amos

Obadja

Jona

Micha

Nahum

Habakuk

Sefanja

Haggai

Zacharia

Maleachi

1.2.3 De deuterocanonieke boeken

De in vele Bijbeluitgaven opgenomen deuterocanonieke boeken van het Oude Testament worden ook 'apocriefe' ('verborgen') boeken genoemd. Het zijn joodse geschriften die zijn ontstaan tussen de derde en de eerste eeuw v. Chr. Inhoudelijk gezien vormen ze een belangrijke verbinding tussen het Oude en het Nieuwe Testament. Essentiële nieuwtestamentische geloofsovertuigingen worden in deze geschriften voorbereid. De deuterocanonieke boeken zijn in de Nieuw-Apostolische Kerk voor het geloof en de leer net zo goed bindend als de canonieke

oudtestamentische boeken. In de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV, 2004) zijn ze geplaatst tussen het Oude en het Nieuwe Testament.

De elf **deuterocanonieke boeken** zijn:

Tobit

Judit

Ester (Grieks)

1 en 2 Makkabeeën

Wijsheid

Wijsheid van Jezus Sirach

Baruch

Brief van Jeremia

Toevoegingen aan Daniël

Het gebed van Manasse

1.2.4 Het Nieuwe Testament

Het Nieuwe Testament bevat in de evangeliën en Handelingen de overgeleverde beschrijvingen van de zending en de werkzaamheid van Jezus en Zijn apostelen. De brieven van de apostelen aan gemeenten en personen geven inzage in het gemeentelven en de zendingsactiviteit in de vroegchristelijke tijd. Ook geven deze brieven opheldering over de leer die werd verkondigd door de apostelen in opdracht van hun zender.

In de Openbaring van Johannes, het profetische boek van het Nieuwe Testament, vermaant Jezus Christus Zijn gemeente op verschillende manieren, troost Hij deze met de belofte van Zijn wederkomst en doet Hij uitspraken over toekomstige gebeurtenissen.

1.2.4.1 Ontstaan van de nieuwtestamentische canon

Voor de vroegchristelijke gemeente was het tegenwoordige Oude Testament de eigenlijke Bijbel. Daarnaast kregen de overgeleverde 'woorden van de Heer' (logia) snel een bijzonder aanzien. Deze logia werden aanvankelijk mondeling doorgegeven. Nog voordat verslagen van de werkzaamheid van Jezus schriftelijk werden vastgelegd, bestonden er in de gemeenten belijdenissen en hymnen waarin de dood en opstanding van Jezus Christus werd verkondigd. Deze werden ook opgenomen in de geschriften van de apostelen.

De oudst overgeleverde vroegchristelijke geschriften zijn de brieven van apostel Paulus. Ze werden voorgelezen in de erediensten en verspreid onder naburige gemeenten.

Na de brieven van Paulus is het evangelie volgens Marcus het oudste schriftelijke getuigenis van het christelijke geloof. De evangeliën volgens Matteüs en Lucas zijn hier nauw aan verwant wat betreft opbouw en inhoud.

Om de apostolische traditie te bewaren, te verspreiden en tegen dwaalleren te beschermen, was het noodzakelijk een verzameling van nieuwtestamentische geschriften vast te stellen die voor de kerk bindend was. Deze verzameling van 27 boeken, waaruit het Nieuwe Testament tegenwoordig bestaat, komt voor het eerst voor in een paasbrief van bisschop Athanasius van Alexandrië uit 367 n. Chr. De concilies van Hippo (393 n. Chr.) en Carthago (397 n. Chr.) bevestigden uiteindelijk deze canon. De oud- en nieuwtestamentische canons hebben hun totstandkoming niet alleen te danken aan menselijke overwegingen, maar vooral aan de goddelijke wil.

1.2.4.2 De boeken van het Nieuwe Testament

Het Nieuwe Testament wordt in de meeste Bijbelvertalingen in dezelfde categorieën onderverdeeld als het Oude Testament.

De vijf **historische boeken** zijn:

- Het evangelie volgens Matteüs
- Het evangelie volgens Marcus
- Het evangelie volgens Lucas
- Het evangelie volgens Johannes
- De Handelingen van de apostelen

De 21 **leerboeken** zijn:

- De brief aan de Romeinen
 - De twee brieven aan de Korintiërs
 - De brief aan de Galaten
 - De brief aan de Efeziërs
 - De brief aan de Filippenzen
 - De brief aan de Kolossenzen
 - De twee brieven aan de Tessalonicenzen
 - De twee brieven aan Timoteüs
 - De brief aan Titus
 - De brief aan Filemon
-

De brief aan de Hebreëën
De brief van Jakobus
De twee brieven van Petrus
De drie brieven van Johannes
De brief van Judas

Het **profetische boek** is:

De Openbaring van Johannes (Apocalyps)

De grondlegger van de Heilige Schrift is God. De schrijvers waren mensen die gedreven waren door de Heilige Geest. De vorm en uitdrukkingwijze van de Bijbelse boeken zijn beïnvloed door de voorstellingswereld van de betreffende schrijvers. (1.2)

De Heilige Schrift is een getuigenis van de openbaring van God, zonder een volledig verslag te willen zijn van al Zijn daden. (1.2)

De Bijbel - de Heilige Schrift - bestaat uit het Oude Testament en het Nieuwe Testament. Beide delen getuigen van het heilsplan van God met de mensen en zijn in die zin verbonden met elkaar. (1.2.1)

De christelijke canon van het Oude Testament is gebaseerd op de Hebreeuwse canon. Het Oude Testament bestaat uit 17 historische, 5 leer- en 17 profetische boeken. (1.2.2.1; 1.2.2.2)

De elf deuterocanonieke boeken van het Oude Testament (apocriefe boeken) vormen inhoudelijk gezien een belangrijke verbinding tussen het Oude en het Nieuwe Testament en zijn voor het geloof en de leer net zo goed bindend als de andere canonieke oudtestamentische boeken. (1.2.3)

Het Nieuwe Testament bevat beschrijvingen van de zending en de werkzaamheid van Jezus en Zijn apostelen. De 27 boeken van het Nieuwe Testament worden sinds de vierde eeuw beschouwd als bindend (canoniek). Het Nieuwe Testament bestaat uit 5 historische boeken, 21 leerboeken en 1 profetisch boek. (1.2.4; 1.2.4.1; 1.2.4.2)

1.2.5 Betekenis van de Heilige Schrift voor leer en geloof

De Heilige Schrift is de grondslag van de leer van de Nieuw-Apostolische Kerk. Dienovereenkomstig is de prediking in de erediensten gebaseerd op de Heilige Schrift, die daardoor uitgangspunt en grondslag is voor de prediking (zie 12.1.6).

1.2.5.1 Uitleg van de Heilige Schrift door de Heilige Geest

Het juiste begrip van de Heilige Schrift, die is geïnspireerd door de Heilige Geest, kan alleen mogelijk worden gemaakt door diezelfde Geest. Gods wil en daardoor de Heilige Schrift, die Hij heeft gegeven, zijn in al hun diepgang alleen toegankelijk door de werkzaamheid van de Heilige Geest (1 Kor. 2:10-12).

De apostelen van Jezus hebben 'als dienaren van Christus, aan wie het beheer over de geheimen van God is toevertrouwd' (1 Kor. 4:1) ook de opdracht om de Heilige Schrift uit te leggen. Daartoe zijn ze alleen in staat door de Heilige Geest.

1.2.5.2 Jezus Christus - het middelpunt van de Schrift

Volgens het christelijke begrip is het Oude Testament er in de kern op gericht, de komst van de Messias voor te bereiden en van Hem te getuigen. Jezus zelf bevestigde dit (Joh. 5:39; Luc. 4:17-21; 24-27). Hij legde Zijn leerlingen de Schrift uit in relatie tot Zijn werkzaamheid en merkte daarbij op 'dat alles wat in de wet van Mozes, bij de profeten en in de Psalmen over Mij geschreven staat in vervulling moest gaan' (Luc. 24:44). Het Oude Testament moet daarom van Gods Zoon uitgaand worden uitgelegd. In Christus is het Oude Verbond vervuld. De menswording van Gods Zoon is de centrale zelfopenbaring van God en staat centraal in de heilsgeschiedenis. Dit gegeven wordt als volgt onder woorden gebracht: Jezus Christus is het middelpunt van de Schrift.

De betekenis voor het geloof en de leer van uitspraken die worden gedaan in de oudtestamentische of deuterocanonieke boeken, wordt bepaald door de mate van overeenstemming met datgene, wat het evangelie zegt.

1.2.5.3 Het persoonlijke gebruik van de Heilige Schrift

Het wordt elke gelovige aangeraden regelmatig in de Heilige Schrift te lezen: de Bijbel troost, richt op, geeft oriëntering, vermaant en verdiept het inzicht. Bepalend is daarbij de gezindheid waarmee de lezer zich bezighoudt met de Bijbel. Het streven naar godsvrucht en heiliging, verbonden met het oprechte gebed om het juiste begrip, draagt bij aan een vruchtbaar gebruik van de Bijbel. Het intensief lezen in de Heilige Schrift stimuleert een beter begrip van het evangelie. Dat verdiept het inzicht en versterkt de zekerheid in het geloof.

De Heilige Schrift is de grondslag van de leer van de Nieuw-Apostolische Kerk. (1.2.5)

Het juiste begrip van de Heilige Schrift is in al zijn diepgang alleen mogelijk door de werkzaamheid van de Heilige Geest. De apostelen van Jezus hebben ook de opdracht om de Heilige Schrift uit te leggen. Daartoe zijn ze alleen in staat door de Heilige Geest. (1.2.5.1)

Jezus Christus is het middelpunt van de Schrift. In die zin wordt ook de betekenis van de oudtestamentische geschriften bepaald door de mate van overeenstemming met datgene, wat het evangelie leert. (1.2.5.2)

Het lezen in de Heilige Schrift biedt de gelovigen troost, oprichting, oriëntering, vermaning en verdieping van het inzicht. (1.2.5.3)

1.3 Tegenwoordige openbaringen van de Heilige Geest

Johannes 16:12-14 bevat een fundamentele aanwijzing dat de Heilige Geest na Jezus' hemelvaart iets zou openbaren dat tot dan toe verborgen was: 'Ik heb jullie nog veel meer te zeggen, maar jullie kunnen het nog niet verdragen. De Geest van de Waarheid zal jullie, wanneer Hij komt, de weg wijzen naar de volle waarheid. Hij zal niet namens zichzelf spreken, maar Hij zal zeggen wat Hij hoort en jullie bekendmaken wat komen gaat. Door jullie bekend te maken wat Hij van Mij heeft, zal Hij Mij eren.' Daarmee beloofde Jezus Christus Zijn apostelen dat ze door de Heilige Geest verdere opheldering zouden ontvangen over Gods wezen en Zijn heilsplan.

De eerste apostelen ervoeren de werkzaamheid van de Heilige Geest op de wijze, zoals deze was aangekondigd door de Heer. De brieven van de apostelen getuigen dat de Heilige Geest verstreckende inzichten bekend maakte over de Heer (Fil. 2:6-11; Kol. 1:15-20) en toekomstige gebeurtenissen (1 Kor. 15:51-57). Hun werkzaamheid en verkondiging waren doordrongen van hetgeen de Heilige Geest aan hen openbaarde (Ef. 3:1-7).

De prediking van de tegenwoordig werkzame apostelen van Jezus is gebaseerd op de Heilige Schrift (*zie 1.2.5*); ze worden in hun opdracht om te onderwijzen, geleid door de Heilige Geest. Zo wordt ook tegenwoordig de bovengenoemde belofte van Gods Zoon vervuld: de Heilige Geest houdt de zelfopenbaring van God, die zich heeft voltrokken in Jezus Christus, levend, Hij maakt deze openbaring helder en leidt naar het openbaar komen van Christus, die wederkomt. De menswording, dood, opstanding en wederkomst van Gods Zoon staan centraal in de tegenwoordige openbaring.

Bovendien verschaft de Heilige Geest het apostolaat nieuwe inzichten over Gods werkzaamheid en Zijn heilsplan, die weliswaar worden vermeld in de Heilige Schrift, maar nog niet volledig zijn geopenbaard. Een voorbeeld daarvan is de leer van de overdracht van het heil aan ontslapenen (*zie 9.6.3*).

De stamapostel bepaalt, op grond van zijn volmacht over de leer, of dergelijke inzichten uit de Heilige Geest worden verkondigd en worden verklaard tot de bindende leer van de Nieuw-Apostolische Kerk.

Jezus Christus beloofde Zijn apostelen dat ze door de Heilige Geest verdere opheldering zouden ontvangen over Gods wezen en heilsplan. (1.3)

De Heilige Geest verschaft het apostolaat nieuwe inzichten over Gods werkzaamheid en Zijn heilsplan, die worden vermeld in de Heilige Schrift. (1.3)

1.4 Het geloof als antwoord van de mens op Gods openbaringen

Geloof behoort tot de grondbeginselen van het menselijke leven. Daarmee wordt in eerste instantie niet een bepaalde leer of voorstellingswereld bedoeld, maar een min of meer beredeneerde overtuiging, een opvatting, die zich onderscheidt van controleerbare kennis. Geloof in niet-religieuze zin betekent verder het, subjectieve, vertrouwen in iemand.

Elk mens gelooft, ongeacht of hij een religieuze leer belijdt of niet. De vormgeving van zijn leven is voor het overgrote deel afhankelijk van wat hij gelooft. In die zin vormt het individuele geloof van de mens ook zijn persoonlijkheid.

Geloof op religieus vlak komt tot uiting wanneer de mens zich verbindt aan een godheid of een goddelijk principe.

De basis en de inhoud van het christelijke geloof is de drie-enige God. Het geloof in God als Vader, Zoon en Heilige Geest is voor de mensen toegankelijk geworden door Jezus Christus.

In Hebrëeën 11 staan elementaire uitspraken over het geloof: 'Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien' (vers 1). Het geloof wordt als onmisbaar beschouwd om dicht bij God te kunnen komen: 'Zonder geloof is het onmogelijk God vreugde te geven; wie Hem wil naderen moet immers geloven dat Hij bestaat, en wie Hem zoekt zal door Hem worden beloond' (vers 6).

Het blijft echter een bewijs van Gods genade wanneer de mens God vindt door het geloof. De gelovige moet het geloof als geschenk aannemen en er in zijn leven invulling aan geven (*zie 4.2.1.5*).

1.4.1 Het geloof in God, de Vader

De Heilige Schrift getuigt dat God zich door de eeuwen heen op verschillende wijzen heeft geopenbaard (*zie 1.1*).

Openbaringen waardoor God voor de mensen herkenbaar wordt, zijn allereerst de werken van de schepping (Rom. 1:18-20). Ze worden bijvoorbeeld in de Psalmen geprezen door de gelovigen.

Voorts openbaart God zich aan de mensen door Zijn woord en grijpt Hij in hun leven in. Zo droeg God bijvoorbeeld Abraham op om zijn vaderland te verlaten. Hij was gehoorzaam aan God en volgde Diens aanwijzingen op met onvoorwaardelijk vertrouwen (Gen. 12:1-4). Zo toonde hij aan dat hij God geloofde.

Telkens wanneer God zich openbaart, roept Hij de mensen op om te geloven. Het enige passende antwoord dat de mens kan geven op Gods oproep, is te geloven, dus ontvankelijk te zijn voor de openbaring en deze aan te nemen. Bovendien verbindt de gelovige zich vrijwillig en onvoorwaardelijk aan God en probeert hij zijn leven vorm te geven in gehoorzaamheid aan Hem.

In het Oude Verbond ging het om het geloof in God, de Schepper, Bewaarder en Bevrijder, die zich ook openbaarde als Vader. Zo is bij de profeet Jesaja te lezen: 'Zie neer vanuit de hemel, kijk vanuit Uw heilige, luisterrijke woning. [...] U bent toch onze Vader?' (Jes. 63:15-16; vgl. Deut. 32:6).

1.4.2 Het geloof in God, de Zoon

Met de menswording van God, de Zoon, werden de oudtestamentische beloften vervuld die verwezen naar de komende Messias. Jezus Christus deed de oproep: '[...] vertrouw op God en op Mij' (Joh. 14:1). Het geloof in God die zich openbaart in Zijn Zoon wordt gevraagd en niet alleen het geloof in God als de almachtige Schepper van hemel en aarde die met het volk Israël een verbond heeft gesloten. Het nu verlangde geloof behelst ook gehoorzaamheid aan de woorden van Jezus Christus (Joh. 8:51; 14:23).

'God, de Vader' drukte in het Oude Verbond de zorgzaamheid van God voor Zijn volk uit. Door Jezus Christus blijkt: God is de Vader van de eniggeboren Zoon van eeuwigheid her.

Jezus Christus ontsluit voor de mens door de wedergeboorte uit water en Geest, dus door het ontvangen van de Heilige Waterdoop en de Heilige Verzegeling, het kindschap Gods en de mogelijkheid het eerstelingschap te verkrijgen (*zie 10.1.3*). Beide berusten niet op de afstamming van Abraham, maar op het geloof in de Verlosser en het ontvangen van alle sacramenten (Rom. 3:22, 29-30; Ef. 2:11-18). Het verkrijgen van het eerstelingschap blijkt direct wanneer de Heer bij Zijn wederkomst de Zijnen tot zich neemt. De eersteling zal voor eeuwig innig met God verbonden zijn.

1.4.3 Het geloof in God, de Heilige Geest

Reeds in het Oude Testament wordt gesproken over de werkzaamheid van de Heilige Geest: koningen en profeten werden geleid door de Heilige Geest (Ps. 51:13; Ezech. 11:5).

De nieuwtestamentische werkzaamheid van de Heilige Geest is volgens de woorden van de Heer een goddelijke openbaring (Joh. 14:16-17, 26). Ook hier is het geloof het

enige passende antwoord van de mens: het geloof in de Geest die heden ten dage in alle waarheid leidt en Gods wil openbaart.

1.4.4 Het geloof en de prediking

Jezus Christus maakte duidelijk dat het geloof in Hem en Zijn evangelie tot stand komt door het aannemen van het woord van de gezanten, Zijn apostelen: 'Ik zend hen naar de wereld, zoals U Mij naar de wereld hebt gezonden. [...] Ik bid niet alleen voor hen, maar voor allen die door hun verkondiging in Mij geloven' (Joh. 17:18 en 20).

De verkondiging van het evangelie bewerkstelligt geloof: 'Dus door te luisteren komt men tot geloof, en wat men hoort is de verkondiging van Christus' (Rom. 10:17).

De Opgestane heeft Zijn apostelen de opdracht gegeven het evangelie te verkondigen aan alle volken en gehoorzaam te zijn aan Zijn woorden (Matt. 28:19-20). Met het oog op de zaligheid, de toekomstige redding, is het noodzakelijk de verkondiging van het evangelie in geloof aan te nemen. Marcus 16:16 zegt hierover: 'Wie gelooft en gedoopt is zal worden gered, maar wie niet gelooft zal worden veroordeeld.'

Geloof behoort tot de grondbeginselen van het menselijke leven. (1.4)

De basis en de inhoud van het christelijke geloof is de drie-enige God. Telkens wanneer God zich openbaart, roept Hij de mensen op om te geloven. Het geloof is een bewijs van Gods genade, waaraan de mens in zijn leven invulling moet geven. (1.4)

In het Oude Verbond ging het om het geloof in God, de Schepper, Bewaarder en Bevrijder, die zich ook openbaarde als Vader. (1.4.1)

Met de menswording van God, de Zoon, werden de oudtestamentische beloften vervuld die verwezen naar de komende Messias. Sindsdien is het geloof in God gevraagd die niet alleen Schepper is, maar zich in Jezus openbaart. Jezus Christus ontsluit voor de mens door de wedergeboorte uit water en Geest het kinschap Gods en de mogelijkheid het eerstelingschap te verkrijgen. (1.4.2)

Het geloof in God, de Heilige Geest, is het geloof in de Geest die heden ten dage in alle waarheid leidt en Gods wil openbaart. (1.4.3)

De prediking van Jezus' gezanten bewerkstelligt geloof. Om gered te worden, is het noodzakelijk het door de prediking verkondigde woord van God aan te nemen. (1.4.4)

Deel 2
De geloofsbelijdenis

2 De geloofsbelijdenis

Een geloofsbelijdenis vat de wezenlijke inhoud van een geloofsleer samen. Wie daarin gelooft, vervult een van de voorwaarden om bij de betreffende geloofsgemeenschap te horen: hij gelooft wat de overige leden van de gemeenschap ook belijden. Een geloofsgemeenschap definieert zich door haar belijdenis en onderscheidt zich daardoor van andere geloofsgemeenschappen.

2.1 Bijbelse geloofsbelijdenissen

Het Oude Verbond had reeds belijdenisformuleringen. De belijdenis van Jahwe als de God van Israël is verbonden met de historische heilsdaad van God: de bevrijding van Zijn volk uit de Egyptische slavernij (Deut. 26:5-9). Het belijden van de enige God impliceert het afwijzen van andere goden (Joz. 24:23).

Centraal in de synagogendienst staat de geloofsbelijdenis 'Hoor Israël' ('Sjema Israel'), waarin onder andere staat: 'Luister, Israël: de Heer, onze God, de Heer is de enige! [...] Houd de geboden die ik u vandaag opleg steeds in gedachten. Prent ze uw kinderen in en spreek er steeds over, thuis en onderweg' (Deut. 6:4-7).

In de nieuwtestamentische belijdenissen wordt de heilsdaad van God in Jezus Christus tot uitdrukking gebracht. Er waren al vroeg formuleringen waarmee christenen bij de Doop of in de eredienst hun geloof onder woorden brachten.

Een voorbeeld daarvan is de spreuk 'Jezus is de Heer' (Rom. 10:9). Een belangrijk element van de vroegchristelijke belijdenissen is de verkondiging van de opstanding van de Heer: 'De Heer is werkelijk uit de dood opgewekt' (Luc. 24:34; vgl. 1 Kor. 15:3-5). Maar ook 'Maranata!' (1 Kor. 16:22) - dat betekent: 'Kom, Heer!' - kan worden gezien als belijdenis. Deze belijdenis was aanvankelijk gebruikelijk in de Arameestalgemeenten van de oerkerk.

Andere belijdenissen van Jezus Christus, Zijn wezen en werkzaamheid zijn te vinden in vroegchristelijke hymnen, bijvoorbeeld 1 Timoteüs 3:16: 'Hij is geopenbaard in een sterfelijk lichaam, in het gelijk gesteld door de Geest, is verschenen aan de engelen, verkondigd onder de volken, vond geloof in de wereld, is opgenomen in majesteit' (vgl. Fil. 2:6-11; Kol. 1:15-20).

2.2 Ontstaan van de vroegchristelijke geloofsbelijdenissen

Toen het evangelie zich in het Romeinse Rijk steeds meer uitbreidde, bleven velen die zich tot het christendom hadden bekeerd gedeeltelijk trouw aan hun voormalige religieuze of filosofische opvattingen. Door de vervlechting van deze zienswijzen met

de christelijke leer ontstonden dwaallere die de gelovigen onzeker maakten. Vooral over de drie-eenheid van God en de leer van het wezen en de natuur van Jezus Christus ontbrandde een hevige strijd. Als verweer werd geprobeerd geloofsbelijdenissen te formuleren die bindend moesten zijn voor het geloof van de gemeente en daarmee ook voor het geloof van het individu. Het criterium voor het opnemen van een uitspraak over het wezen en de werkzaamheid van God in een geloofsbelijdenis was, dat deze moest overeenstemmen met de leer van Christus en Zijn apostelen. In de loop van de tijd werden verschillende geloofsbelijdenissen geformuleerd: de Apostolische Geloofsbelijdenis (Apostolicum), de Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel en de Geloofsbelijdenis van Athanasius.

2.2.1 De Apostolische Geloofsbelijdenis (Apostolicum)

De Apostolische Geloofsbelijdenis heeft haar oorsprong in de vroege na-apostolische tijd. Belangrijke formuleringen hierin zijn gebaseerd op de prediking die apostel Petrus hield in het huis van Cornelius (Hand. 10:37-43). Het Apostolicum werd in grote lijnen in de tweede eeuw samengesteld en in de vierde eeuw aangevuld.

De tekst luidt als volgt:

'Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige, de Schepper van hemel en aarde, en in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heer, die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, neergedaald in het rijk van de dood, op de derde dag opgestaan uit de doden, opgevaren ten hemel; Hij zit aan de rechterhand van God, de almachtige Vader, vanwaar Hij komen zal om de levenden en de doden te oordelen. Ik geloof in de Heilige Geest, de heilige, algemene kerk, de gemeenschap der heiligen, vergeving der zonden, opstanding der doden en het eeuwige leven. Amen.'

2.2.2 De Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel

In 325 n. Chr. riep keizer Constantijn het concilie van Nicea bijeen. Ongeveer 250 tot 300 bisschoppen gaven gehoor aan de uitnodiging van de keizer. Hij zag in het wijdverbreide christelijke geloof een potentiële staatvormende macht. Aangezien de eenheid van het christendom vanwege de discussie over het wezen van Christus ('Ariaanse strijd') in gevaar verkeerde, vond de keizer het belangrijk dat de bisschoppen een eenstemmige leerstelling formuleerden.

Het belangrijkste resultaat van het concilie was de Geloofsbelijdenis van Nicea. Deze werd op latere concilies - daaronder het belangrijke concilie van Constantinopel (381 n. Chr.) - tot in de achtste eeuw gepreciseerd en draagt sedertdien de naam 'Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel'. Hierin werd in het bijzonder - uitgebreider dan in het Apostolicum - het belijden van de drie-eenheid van God schriftelijk vastgelegd en werden de essentiële kenmerken van de kerk vermeld.

De Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel luidt:

'Wij geloven in de enige God, de Vader, de Almachtige, die alles geschapen heeft, hemel en aarde, de zichtbare en de onzichtbare wereld. En in de enige Heer, Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, vóór alle tijden uit de Vader geboren: God uit God, licht uit licht, waarachtig God uit waarachtig God, verwekt, niet geschapen, één in wezen met de Vader door wie alles geschapen is. Voor ons mensen en tot ons heil is Hij uit de hemel gekomen, heeft het vlees aangenomen door de Heilige Geest door de maagd Maria en is mens geworden. Hij werd voor ons gekruisigd onder Pontius Pilatus, heeft geleden en is begraven, is op de derde dag opgestaan volgens de Schrift en opgestegen naar de hemel. Hij zit aan de rechterhand van de Vader en zal wederkeren in heerlijkheid om de levenden en de doden te oordelen; aan Zijn heerschappij zal geen einde komen. Wij geloven in de Heilige Geest, die Heer is en levend maakt, die uit de Vader en uit de Zoon voortkomt², die samen met de Vader en de Zoon wordt aanbeden en verheerlijkt, die gesproken heeft door de profeten en in één, heilige, algemene en apostolische kerk. Wij belijden één doop tot vergeving van de zonden. Wij wachten op de opstanding van de doden en op het leven in de toekomstige wereld. Amen.'

Een geloofsbelijdenis die overeenkomt met de belijdenis van Nicea-Constantinopel is de, beduidend meer gedetailleerde, Geloofsbelijdenis van Athanasius, die waarschijnlijk is ontstaan in de zesde eeuw en officieel werd afgekondigd op het concilie van Autun (omstreeks 670 n. Chr.).

2.3 De vroegchristelijke belijdenissen en hun betekenis voor de Nieuw-Apostolische Kerk

De leer van de Nieuw-Apostolische Kerk berust op de Heilige Schrift. In de vroegchristelijke geloofsbelijdenissen komen de grondslagen van het christelijke

² De verklaring dat de Heilige Geest 'uit de Vader en uit de Zoon voortkomt' ('filioque'), hoort niet bij de oorspronkelijke tekst van de belijdenis. Deze formulering werd in de achtste eeuw toegevoegd binnen de westerse kerk. Dit leidde tot discussies met de oosterse kerk, die deze toevoeging tot op heden niet accepteert. Dit geschil was één van de redenen voor de scheiding tussen de oosterse en westerse kerk in 1054 n. Chr. Uit de westerse kerk kwamen de Rooms-Katholieke Kerk, de Oudkatholieke kerken en de kerkgenootschappen van de reformatie voort; uit de oosterse kerk ontstonden de orthodoxe nationale kerken.

geloof ter sprake, zoals ze zijn verkondigd in het Oude en het Nieuwe Testament. De vroegchristelijke geloofsbelijdenissen gaan niet verder dan het getuigenis van de Heilige Schrift, ze vatten het eerder samen in kernachtige en bindende bewoordingen. In die zin reiken ze over godsdienstige grenzen heen en vormen ze - zoals de Heilige Waterdoop - voor christenen een bindend element.

De Nieuw-Apostolische Kerk belijdt het in de beide vroegchristelijke belijdenissen geformuleerde geloof in de drie-enige God, in Jezus Christus als waarachtig God en waarachtig mens, in Zijn geboorte uit de maagd Maria, in Zijn zending door de Heilige Geest, in de kerk, de sacramenten, de verwachting van de wederkomst van Christus en de opstanding van de doden.

Een geloofsbelijdenis vat de wezenlijke inhoud van een geloofsleer samen. Op die manier definieert een geloofsgemeenschap zich en onderscheidt ze zich van andere geloofsgemeenschappen. (2)

Het Oude Verbond had reeds belijdenisformuleringen waarin het belijden van de ene God was verbonden met Zijn historische heilsdaad: de bevrijding uit Egypte. (2.1)

In de nieuwtestamentische belijdenissen wordt de heilsdaad van God in Jezus Christus tot uitdrukking gebracht. (2.1)

Toen de drie-eenheid van God en de leer van de natuur van Jezus Christus ter discussie kwam te staan, werden voor de kerk geloofsbelijdenissen geformuleerd. Het uitgangspunt voor de samenstelling daarvan was het Nieuwe Testament, dus de leer van Christus en Zijn apostelen. (2.2)

Zo ontstonden de Apostolische Geloofsbelijdenis (het Apostolicum) en de Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel. De Apostolische Geloofsbelijdenis werd in grote lijnen in de tweede eeuw samengesteld en in de vierde eeuw aangevuld. In de Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel wordt in het bijzonder ingegaan op de drie-eenheid van God. (2.2.1; 2.2.2)

De vroegchristelijke geloofsbelijdenissen vatten het getuigenis van de Heilige Schrift kernachtig en bindend samen. In die zin reiken ze over godsdienstige grenzen heen en vormen ze voor christenen een bindend element. (2.3)

De Nieuw-Apostolische Kerk belijdt het geloof dat in de beide vroegchristelijke belijdenissen wordt geformuleerd. (2.3)

2.4 De nieuw-apostolische geloofsbelijdenis

De uitleg van de Heilige Schrift en de vroegchristelijke belijdenissen die voor het geloof maatgevend is, is een taak van het apostolaat. Een belangrijk resultaat daarvan is de nieuw-apostolische geloofsbelijdenis. Daarin worden het geloof en de leer van de Nieuw-Apostolische Kerk bindend onder woorden gebracht.

De nieuw-apostolische geloofsbelijdenis hangt nauw samen met de vroegchristelijke belijdenissen. De eerste drie artikelen komen in grote lijnen overeen met het Apostolicum; ze benadrukken dus de betekenis van deze vroegchristelijke belijdenis.

De zeven daaropvolgende artikelen vormen een uitleg, voortzetting en aanvulling van deze belijdenissen. Ze behandelen de ambten, de sacramenten, de leer van de laatste dingen en de relatie tussen mens en maatschappij.

De nieuw-apostolische geloofsbelijdenis is herhaaldelijk aangepast sinds deze is ontstaan. Dat gebeurde om overeen te stemmen met de feiten, tijdsomstandigheden en ontwikkeling van de nieuw-apostolische geloofsleer. Het uitleggen van de Schrift is een proces dat zich gestadig kan voltrekken en maakt deel uit van een levendige traditie, die al aan de orde was in de boeken van het Nieuwe Testament en in daarop gebaseerde interpretaties door latere generaties. Een levendige traditie is derhalve niet star, maar wordt gekenmerkt door een behoudend en een veranderend aspect. Beide aspecten zijn voor een traditie, en ook voor de uitleg van de Schrift, van bepalende betekenis. Het behoudende aspect is voor een kerkelijke leer onmisbaar, wil ze niet vergeten en van haar wortels gescheiden worden; het veranderende aspect is voor de kerkelijke leer onmisbaar, wil ze niet aan huidige generaties voorbijgaan en verstarren in gedateerde inzichten.

In de belijdenis wordt door de jaren heen het geloof doorgegeven in de drie-enige God, in Jezus Christus als de mens geworden God, in Zijn offerdood, opstanding en wederkomst, in de kerk als instantie die heil schenkt, in de zending van de apostelen en in de sacramenten als heilsdaden van God.

Van nieuw-apostolische christenen wordt verwacht dat zij de geloofsartikelen belijden. De geloofsbelijdenis moet hun houding in het geloof kenmerken. Ook dient ze er toe, andere mensen in beknopte vorm bekend te maken met de wezenlijke inhoud van het nieuw-apostolische geloof.

De nieuw-apostolische geloofsbelijdenis is geformuleerd in de wetenschap dat Gods liefde, genade en almacht niet volledig kunnen worden beschreven en dat ze altijd nog omvangrijker zijn dan wat mensen kunnen uitdrukken. De geloofsbelijdenis trekt derhalve geen grens die andere christenen toegang tot het heil ontzegt.

2.4.1 Het eerste geloofsartikel

Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige, de Schepper van hemel en aarde.

Het eerste artikel gaat over God, de Vader als schepper (*zie 3.3*). Zowel het Oude als het Nieuwe Testament getuigt dat God schepper is. De schepping omvat de hemel en de aarde, namelijk - zoals het in de belijdenis van Nicea-Constantinopel staat - 'de zichtbare en de onzichtbare wereld.' Het materiële en het geestelijke bestaan op grond van

Gods scheppingsdaad. God is de oorsprong van de totale werkelijkheid, die van Hem getuigt.

God is niet slechts almachtig ten aanzien van Zijn schepping maar is de Almachtige in alles. Gods almacht blijkt o.a. ook uit het feit dat Hij de onvoorwaardelijke grondlegger van de schepping is. Gods vrije wil scheidt het zichtbare uit het niets ('creatio ex nihilo', vgl. Hebr. 11:3).

In het eerste artikel wordt weliswaar gesproken over God, de Vader als schepper, maar God, de Zoon, en God, de Heilige Geest, zijn eveneens bij de schepping betrokken. Want de gehele, drie-enige God is schepper, zoals in Genesis 1:26 wordt aangegeven: 'Laten Wij mensen maken, die Ons evenbeeld zijn'. In Johannes 1:1 en Kolossenzen 1:16 wordt er uitdrukkelijk op gewezen dat de Zoon schepper is.

2.4.2 Het tweede geloofsartikel

Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onze Heer, die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven, begraven, ingegaan in het rijk van de dood, op de derde dag opgestaan uit de doden en opgenomen in de hemel. Hij zit aan de rechterhand van God, de almachtige Vader, vanwaar Hij wederkomen zal.

Het tweede geloofsartikel gaat over Jezus Christus, de basis en inhoud van het christelijke geloof. Elke uitspraak in dit artikel heeft een nieuwtestamenteisch antecedent. De naam 'Jezus Christus' is al een belijdenis. Hierin wordt Jezus van Nazaret beleden als de beloofde en door Israël verwachte Messias (uit het Hebr.: 'gezalfde', Gr.: 'christos').

Jezus is echter niet slechts de Messias, maar ook Gods eniggeboren Zoon (Joh. 1:14 en 18). Door deze formulering wordt de wezenlijke relatie tussen God, de Vader, en God, de Zoon, uitgedrukt. De betekenis van de omschrijving 'eniggeboren Zoon' wordt in de belijdenis van Nicea-Constantinopel duidelijk gemaakt. De Zoon is 'vóór alle tijden uit de Vader geboren: God uit God, licht uit licht, waarachtig God uit waarachtig God; verwekt, niet geschapen, één in wezen met de Vader'. Deze 'eniggeboren Zoon' is 'onze Heer'. 'Heer' is in het Oude Testament de benaming van God en in het Nieuwe Testament wordt deze naam overgedragen op Jezus om daarmee Zijn goddelijkheid aan te duiden. 'Heer' betekent hier ook dat Jezus Christus Heer is, over hemel en aarde (Fil. 2:9-11).

De daarop volgende uitspraken hebben betrekking op de goddelijke oorsprong van de mens Jezus en Zijn wonderbaarlijke geboorte. Jezus is ontvangen van de Heilige

Geest (Luc. 1:35; Matt. 1:18). Zijn oorsprong ligt dus niet in de natuurlijke verwekking door een man, want Maria was maagd toen zij Jezus baarde (Luc. 1:27). Deze maagdelijke geboorte moet niet worden gezien als een bijkomstigheid of slechts als een mythologische voorstelling uit de klassieke oudheid, maar is een principiële overtuiging in het christelijke geloof. Uit de vermelding van Maria in de evangeliën blijkt dat Jezus werkelijk mens is geweest en een moeder heeft gehad.

De historiciteit van Jezus wordt bovendien duidelijk door de vermelding van 'Pontius Pilatus'. Hij was Romeins stadhouder in Palestina in de jaren 26-36 n. Chr., zodat het lijden van Jezus plaatsvond tijdens zijn regeringsperiode (Joh. 18:28 e.v.).

Aansluitend daarop worden drie wezenlijke gebeurtenissen genoemd die betrekking hebben op Jezus: 'gekruisigd, gestorven, begraven'. Daaruit blijkt nog eens dat Jezus waarachtig mens was. Hij moest een smadelijke dood, namelijk de dood aan het kruis, ondergaan. Hij stierf en werd begraven; daarmee deelde Hij in het algemene lot van de mens. Het bijzondere hiervan wordt pas tot uitdrukking gebracht door de gebeurtenis: 'op de derde dag opgestaan uit de doden'. Het gaat hier dus om een gebeurtenis die de menselijke ervaringswereld ver achter zich laat en alleen vanuit het geloof onder woorden kan worden gebracht en kan worden begrepen. Achter deze bewoordingen staat een formulering die al in 1 Korintiërs 15:3-4 wordt vermeld: 'Het belangrijkste dat ik u heb doorgegeven, heb ik op mijn beurt ook weer ontvangen: dat Christus voor onze zonden is gestorven, zoals in de Schriften staat, dat Hij is begraven en op de derde dag is opgewekt, zoals in de Schriften staat'. De dubbele verwijzing 'zoals in de Schriften staat' bewijst dat het hier niet gaat om willekeurige gebeurtenissen maar dat dit noodzakelijkheden zijn in de heilsgeschiedenis. Jezus Christus is 'opgestaan uit de doden'. Zijn opstanding is voorwaarde en belofte voor de opstanding van de doden in het algemeen.

Overigens is in het Apostolicum tussen 'gestorven' en 'op de derde dag opgestaan' nog een gedeelte ingevoegd: 'neergedaald in het rijk van de dood'. Het nieuwtestamentische bewijs daarvoor is te vinden in 1 Petrus 3:19. Daar wordt gezegd dat Jezus na Zijn dood aan het kruis 'naar de geesten [is] gegaan die gevangenzaten'.

Na de regel 'opgestaan uit de doden' volgt dat Jezus Christus is 'opgenomen in de hemel' (vgl. Hand. 1:9-11). Het aardse leven van Jezus en Zijn directe aanwezigheid als de Opgestane zijn daarmee afgesloten. Dat de Opgestane in de hemel is opgenomen, betekent dat Hij naar Zijn Vader is teruggegaan en is verhoogd. Dat Jezus Christus is verhoogd, wordt verwoord in de formulering: 'Hij zit aan de rechterhand van God, de almachtige Vader' (vgl. Kol. 3:1).

Aan het einde van het tweede artikel wordt het geloof tot uitdrukking gebracht dat de verhoogde Heer zal wederkomen, om de Zijnen tot zich te nemen (Joh. 14:3).

2.4.3 Het derde geloofsartikel

Ik geloof in de Heilige Geest, in één, heilige, algemene en apostolische kerk, de gemeenschap van de heiligen, vergeving van de zonden, opstanding van de doden en het eeuwige leven.

Aan het begin van het derde artikel wordt het geloof in de Heilige Geest beleden. De Heilige Geest is de derde persoon van de Godheid. De goddelijke aard van de Heilige Geest, Zijn eenheid met de Vader en de Zoon, wordt tot uitdrukking gebracht in de geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel: 'Wij geloven in de Heilige Geest, die Heer is en levend maakt, die uit de Vader en uit de Zoon voortkomt, die samen met de Vader en de Zoon wordt aanbeden en verheerlijkt, die gesproken heeft door de profeten'. De gelovige belijdt dus zijn geloof in de Heilige Geest en Zijn goddelijkheid.

Een van de werken van de Heilige Geest is de kerk. De kerk is niet iets dat van mensen is uitgegaan of door hen is geschapen maar is door God gesticht. De kerk is een verzameling van zielen die gedoopt zijn, leven in navolging van Christus en Jezus Christus belijden als hun Heer. De kerk van Jezus Christus is aan de ene kant bedoeld om het heil en de eeuwige gemeenschap van de drie-enige God voor de mens toegankelijk te maken en aan de andere kant om God te aanbidden en te loven.

De kerk van Jezus Christus heeft een verborgen en een zichtbare kant, net zoals Jezus, die als waarachtig mens en waarachtig God een dubbele natuur heeft. De verborgen kant van de kerk (zie 6.3) is niet te doorgronden met het menselijke verstand, maar is toegankelijk door het geloof. Deze kant kan bijvoorbeeld worden ervaren in de sacramenten en het verkondigde woord van God, dus in al de tekenen van het goddelijke heil en de goddelijke nabijheid. De zichtbare kant van de kerk is een verwijzing naar het waarachtig mens-zijn van Jezus Christus. De kerk maakt net als de mens Jezus deel uit van de algemene geschiedenis van de mensheid. In tegenstelling tot de mens Jezus is de zichtbare kant van de kerk niet zonder zonde want deze heeft door de mensen die in de kerk werkzaam zijn deel aan hun zondigheid. Daarom komen er in de kerk ook fouten en gebreken voor die eigen zijn aan de mensheid.

In het Apostolicum is slechts sprake van de 'heilige, algemene kerk'. De formulering 'één, heilige, algemene en apostolische kerk' is ontleend aan de belijdenis van Nicea-

Constantinopel. Deze omschrijving maakt de wezenlijke criteria van Christus' kerk duidelijk: er is 'één' kerk en deze is 'heilig', 'algemeen' en 'apostolisch'.

Er is 'één' kerk: De grondslag van het belijden van één kerk ligt in het geloof in één God. God, de Vader, is de Schepper. Jezus Christus is het enige hoofd van de kerk, Hij is de enige Heer. De enige Heilige Geest is werkzaam in deze kerk en vervult de gelovigen met het inzicht van de waarheid.

De kerk is 'heilig': God is het die de kerk heeft geheiligd. Heiligheid is in de kerk waarneembaar - o.a. in de sacramenten - en de Heilige Geest is erin werkzaam.

De kerk is 'algemeen' (in het Grieks 'katholiek'): Dat de kerk algemeen of katholiek is, wil zeggen dat ze alomvattend is, dus ver boven het menselijk ervaarbare uitstijgt. De universele wil van God tot heil van de mensen krijgt in de kerk rechtstreeks waarneembaar gestalte. De kerk is op aarde en aan gene zijde, in het verleden en in het heden. De kerk reikt ook tot in de toekomst en wordt voltooid in de nieuwe schepping.

De kerk is 'apostolisch': De apostoliciteit van de kerk heeft een inhoudelijk en een persoonlijk aspect. De kerk is aan de ene kant apostolisch omdat daar het evangelie wordt verkondigd van de dood, opstanding en wederkomst van Christus, zoals de eerste apostelen dat deden. Aan de andere kant is de kerk apostolisch omdat daar het apostolische ambt historische werkelijkheid is in de heden ten dage werkzame apostelen.

In de historische verwezenlijking voldoet de kerk niet in haar volle omvang aan het gebod van eenheid, heiligheid, algemeenheid en apostoliciteit. Dit ligt o.a. aan de zondigheid van de mensen die in de kerk werkzaam zijn. Ondanks deze onvolkomenheden blijft de kerk van Christus niet steken in verborgenheid en ontoegankelijkheid. De kerk kan het best worden waargenomen waar het apostelambt, de toediening van de drie sacramenten aan levenden en ontslapenen en de juiste verkondiging van het woord aanwezig zijn. Daar is het verlossingswerk van de Heer³ opgericht, waarin de bruid van Christus wordt voorbereid op de bruiloft in de hemel.

Hoewel alle gelovigen deel hebben aan de heiligheid van de kerk, is de 'gemeenschap van de heiligen' in engere zin toch een eschatologische entiteit. Ze bestaat uit degenen die tot de bruid zullen behoren. Deze gemeenschap zal dus pas bij de wederkomst van Christus openbaar komen. In ruimere zin is de 'gemeenschap van de heiligen' echter ook een tegenwoordige entiteit. Allen die deel uit maken van de kerk van Christus behoren er

³ Onder het begrip 'verlossingswerk van de Heer' wordt over het algemeen de heilsdaad van Jezus verstaan, die afgesloten is. Hier wordt met dat begrip dat deel van de kerk bedoeld, waarin de apostelen werkzaam zijn en de heilsdaden toedienen om de eerstelingen, de bruid van Christus, voor te bereiden.

toe. Uiteindelijk zal de 'gemeenschap van de heiligen' zich in de nieuwe schepping in haar volmaaktheid openbaren.

De 'vergeving van de zonden', die mogelijk is geworden door het offer van Christus, is eveneens een onderdeel van de geloofsbelijdenis. De fundamentele bevrijding van de macht van de zonde komt tot stand bij de Heilige Waterdoop, waarbij de erfzonde wordt afgewassen.

Het derde geloofsartikel eindigt met twee eschatologische verwachtingen, namelijk met de hoop op de 'opstanding van de doden' en de hoop op 'het eeuwige leven.' Het geloof in de opstanding van Jezus en de opstanding van de doden die daarop berust, behoort tot de wezenlijke zekerheden van het christendom. De 'opstanding van de doden' houdt in dat degenen die in Christus zijn gestorven hun geestelijke lichaam ontvangen, waardoor ze kunnen delen in Gods luister (1 Kor. 15:42-44).

Met een vooruitzicht op het 'eeuwige leven', het altijd durende verblijf bij God in de nieuwe schepping, wordt het derde geloofsartikel afgesloten.

2.4.4 Het vierde geloofsartikel

Ik geloof dat de Heer Jezus Zijn kerk regeert en daartoe Zijn apostelen heeft gezonden en nog zendt tot aan Zijn wederkomst, met de opdracht te onderwijzen, in Zijn naam zonden te vergeven en met water en de Heilige Geest te dopen.

Het vierde geloofsartikel specificceert het geloof in de kerk, dat in het derde artikel aan de orde is geweest. In dit artikel gaat het in eerste instantie om het feit dat Jezus Christus regeert. Hij is Degene die Zijn kerk regeert, want Hij is 'het hoofd van het lichaam' (Kol. 1:18). Dit regeren wordt o.a. uitgedrukt in het zenden van de apostelen. Uit de zendingsoopdracht in Matteüs 28:19-20 blijkt dat de verkondiging van het evangelie en de toediening van de sacramenten oorzakelijk zijn verbonden met het apostolaat. Hier wordt de apostoliciteit van de kerk, die al in het derde geloofsartikel aan de orde is geweest, nog eens aangehaald en geplaatst binnen het concrete bestel van de kerk zoals deze historisch kan worden waargenomen.

Het apostelambt is niet begrensd tot de tijd van de eerste christengemeenten maar moet zijn taak uitvoeren 'tot aan Zijn [Jezus'] wederkomst'. Wat Jezus Christus door Zijn apostelen doet en wat elke gelovige kan ervaren, wordt beschreven in de volgende woorden: 'te onderwijzen, in Zijn naam zonden te vergeven en met water en de Heilige Geest te dopen.'

De opdracht om 'te onderwijzen' heeft betrekking op de juiste verkondiging van het evangelie van de dood, opstanding en wederkomst van de Heer.

Een andere taak van het apostolaat is, 'in Zijn [Jezus'] naam zonden te vergeven' (Joh. 20:23), dus de zondevergeving vanuit het offer en de verdienste van Jezus Christus aan de mens te verrichten.

Ter afsluiting van het vierde geloofsartikel wordt gerefereerd aan de sacramenten Heilige Waterdoop en Heilige Verzegeling. Het apostolaat heeft de taak te dopen met water en de Heilige Geest, dus de sacramenten toe te dienen waardoor het nieuwe bestaan voor God mogelijk wordt.

2.4.5 Het vijfde geloofsartikel

Ik geloof dat degenen die door God voor een ambt zijn geroepen, slechts door apostelen tot hun ambt worden gewijd en dat uit het apostelambt volmacht, zegening en heiliging voor hun dienst voortkomen.

Evenals het vierde geloofsartikel wordt ook in het vijfde gesproken over de betekenis van het apostelambt. In het vierde artikel werd de samenhang van het apostelambt en de juiste leer, de zondevergeving en de toediening van de sacramenten op de voorgrond geplaatst. Hier gaat het om het geestelijke ambt. God is Degene die iemand voor een ambt roept. Daarom is het ambt geen menselijke taak en uiteindelijk ook niet een taak van de gemeente maar een gave van God aan Zijn kerk. De betreffende persoon draagt, zoals wordt uitgedrukt in het geloofsartikel, zijn ambt op grond van Gods wil en niet op grond van een menselijke beslissing. Dit wordt werkelijkheid en in de praktijk omgezet door het apostelambt. Er is dus een direct verband tussen ambt en apostolaat. Waar het apostelambt werkzaam is, kan ook een geestelijk ambt bestaan (zie 7). Daarnaast zijn in de kerk van Christus veelzijdige opdrachten voor de verkondiging van het evangelie en voor het welzijn van de gelovigen. Deze opdrachten kunnen ook zonder wijding worden uitgevoerd.

De ambtsdragers ontvangen door het apostelambt 'volmacht, zegening en heiliging voor hun dienst'. Het ambt is geen doel op zichzelf, het is niet op zichzelf gericht maar heeft zijn plaats in de kerk en meestal concreet in een gemeente. 'Dienst' betekent hier dat de ambtsdrager toegewijd is aan Jezus Christus en de gemeente.

De wijding tot een geestelijk ambt bevat drie aspecten: 'volmacht, zegening en heiliging'. Voor priesterlijke ambtsdragers is vooral de factor 'volmacht' van doorslaggevende betekenis, want zij hebben de volmacht de zondevergeving in opdracht van de apostel te verrichten en het Heilig Avondmaal af te zonderen. De

priesterlijke ambtsdragers delen dus in het juiste beheer over de sacramenten door de apostelen. De juiste verkondiging van Gods universele wil tot heil van de mens vindt eveneens plaats door de 'volmacht' die door het apostolaat is verleend. Zowel voor de uitoefening van het priesterlijke als van het diaconale ambt worden in het aspect 'zegening' goddelijke begeleiding en hulp van de Heilige Geest toegezegd. De 'heiliging' wijst erop dat God zelf in Zijn heiligheid en onaantastbaarheid door het ambt wil handelen. 'Heiliging' is ook noodzakelijk omdat de kerk zelf 'heilig' is.

Hoewel de ambtsdrager door God is geroepen, kan het voorkomen dat hij niet in overeenstemming met zijn ambt handelt of zelfs daarin mislukt. Desondanks kan Gods oorspronkelijke keuze daardoor niet in twijfel worden getrokken.

Omdat uit het apostelambt 'volmacht, zegening en heiliging voor hun dienst voortkomen', staat elke ambtsdrager in een relatie tot het apostelambt die niet kan worden opgeheven.

2.4.6 Het zesde geloofsartikel

Ik geloof dat de Heilige Doop met water de eerste stap is naar de vernieuwing van de mens in de Heilige Geest en dat de gedoopte daardoor wordt opgenomen in de gemeenschap van degenen die in Jezus Christus geloven en Hem als hun Heer belijden.

Het zesde geloofsartikel gaat over de Heilige Waterdoop en stelt wezenlijke elementen daarvan aan de orde. Door de Doop wordt de principiële scheiding van de mens van God opgeheven. Dit vindt niet plaats door de verdienste van de mens of doordat hij zichzelf tot God wendt maar veeleer doordat God zich tot de mens neigt en hem bevrijdt uit de macht van de zonde. Doordat God dit doet, heeft de mens deel aan het offer van Christus en aan Zijn macht die de zonde overwint. Dit wordt direct duidelijk doordat de erfzonde door de Waterdoop wordt afgewassen en de gedoopte wordt toegevoegd aan de kerk van Jezus Christus en dus een christen wordt.

De Heilige Waterdoop bevat nog niet alles wat noodzakelijk is voor het nieuwe bestaan van de mens voor God. Het is 'de eerste stap naar de vernieuwing van de mens in de Heilige Geest'. Deze vernieuwing in de Heilige Geest, die begint bij de Heilige Waterdoop, wordt voortgezet door het ontvangen van de Heilige Geest bij de Heilige Verzegeling. Dan pas is de mens wedergeboren uit water en Geest.

Door de Waterdoop wordt niet slechts de verbondenheid met God verwezenlijkt maar ook de verbondenheid met christenen onder elkaar, want 'de gedoopte [...] wordt opgenomen in de gemeenschap van degenen die in Jezus Christus geloven en Hem als

hun Heer belijden.' Het geloof in Jezus als de Christus en als de Heer, namelijk als de macht die het leven bepaalt, verbindt gelovige christenen met elkaar.

2.4.7 Het zevende geloofsartikel

Ik geloof dat het Heilig Avondmaal ter gedachtenis aan het eenmaal gebrachte, algenoegzame offer en aan het bittere lijden en sterven van Christus, door de Heer zelf is ingesteld. Het waardig genieten van het Heilig Avondmaal waarborgt ons de levensgemeenschap met Christus Jezus, onze Heer. Het wordt gevierd met ongezuurd brood en wijn; beide moeten door een ambtsdrager die door de apostel gevolmachtigd is, worden afgezonderd en toegediend.

In het zesde geloofsartikel ging het over de Heilige Waterdoop. Het thema van het zevende artikel is het Heilig Avondmaal. De eerste zin verwijst naar de instelling ervan door Jezus Christus. In de tweede zin wordt gesproken over de uitwerking die het waardig genieten van het Avondmaal heeft en de slotzin maakt duidelijk dat voor de afzondering en toediening van het Avondmaal het gevolmachtigde ambt noodzakelijk is.

In de eerste plaats wordt beleden dat het Heilig Avondmaal een gedachtenismaal is. In de oudste avondmaalstekst die bekend is, wordt dit aspect al benadrukt. Jezus zelf is Degene die tot Zijn gedachtenis oproept (1 Kor. 11:24-25). Het Heilig Avondmaal herinnert 'aan het eenmaal gebrachte, algenoegzame offer en aan het bittere lijden en sterven van Christus'. Daardoor wordt in de eerste plaats gedacht aan het offer van Jezus en de betekenis ervan voor alle tijden. Daarmee wordt tevens Zijn 'lijden en sterven' herdacht, zoals het in de evangeliën wordt vermeld. Het Heilig Avondmaal herinnert dus aan de concrete gebeurtenissen direct vóór de kruisiging en aan de duurzame betekenis van de kruisdood van Christus.

De deelname aan het Heilig Avondmaal heeft een grote uitwerking. Voorwaarde is het 'waardig genieten' (1 Kor. 11:27), dat o.a. mogelijk wordt door geloof, het aannemen van de zondevergeving en een boetvaardig hart. De 'levensgemeenschap met Christus Jezus, onze Heer' wordt door het waardig genieten Heilig Avondmaal 'gewaarborgd' (vgl. Joh. 6:56). In die zin versterkt het Heilig Avondmaal het geloof in Jezus Christus en de wil en het vermogen Hem na te volgen. In het Heilig Avondmaal heeft de gelovige een innige sacramentele verbondenheid met Jezus Christus als zijn Heer en ontvangt kracht om zijn leven dienovereenkomstig gestalte te geven.

Daarna wordt gesproken over de aard van de middelen van het sacrament: 'Het wordt gevierd met ongezuurd brood en wijn'. Om het Heilig Avondmaal te kunnen vieren,

moeten 'ongezuurd brood' en 'wijn' - beide parallel aan het pesachmaal - aanwezig zijn. Zoals water bij de Heilige Waterdoop, zo zijn ook 'ongezuurd brood en wijn' de zichtbare voorwaarden voor het sacrament.

Nadat over de uiterlijke tekenen is gesproken, worden ter afsluiting van het zevende artikel de voorwaarden genoemd waardoor de sacramentele werkelijkheid - namelijk de aanwezigheid van het lichaam en bloed van Christus - tot stand komt. Brood en wijn 'moeten door een ambtsdrager die door de apostel gevolmachtigd is, worden afgezonderd en toegediend.' Door het apostelambt en de ambtsdrager die door dit ambt gevolmachtigd is, wordt de aanwezigheid van het lichaam en bloed van Christus in het brood en de wijn mogelijk (zie 8.2.22).

Het gevolmachtigde ambt, dat noodzakelijk is om de sacramentele werkelijkheid in al zijn omvang te kunnen scheppen, verricht twee handelingen. Het zondert het Heilige Maal af en dient het toe. 'Afzonderen' of 'consecreren' betekent vooral dat het brood en de wijn buiten het gewone gebruik worden geplaatst ('In de name Gods, des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes, zonder ik af brood en wijn voor het Heilig Avondmaal'). Door het uitspreken van deze woorden wordt bovendien de verborgen aanwezigheid van het lichaam en bloed van Christus in de zichtbare ingrediënten brood en wijn mogelijk gemaakt. Het toedienen van het sacrament betekent in dit verband dat het lichaam en bloed van Christus toegankelijk worden gemaakt voor de gemeente. Dit komt tot uitdrukking in de uitnodiging om het Avondmaal te ontvangen en door het uitreiken van de afgezonderde hostie zelf.

2.4.8 Het achtste geloofsartikel

Ik geloof dat de met water gedoopte zielen door een apostel de gave van de Heilige Geest moeten ontvangen om het kindschap Gods en de voorwaarden voor het eerstelingschap te verkrijgen.

Het achtste geloofsartikel gaat over de Heilige Verzegeling of Geestesdoop, dus over het schenken van de gave van de Heilige Geest aan de gelovigen.

De Heilige Verzegeling is het sacrament dat alleen aan het apostelambt is voorbehouden. Voorwaarde voor het ontvangen van dit sacrament is de Heilige Waterdoop. Alleen een gedoopte ziel kan de gave van de Heilige Geest ontvangen.

De Heilige Verzegeling heeft uitwerkingen voor deze tijd en voor de toekomst. De uitwerking voor deze tijd van het ontvangen van de gave van de Heilige Geest is het 'kindschap Gods' (Rom. 8:14-17). De uit water en Geest wedergeboren christen bezit het 'kindschap Gods'. Hierdoor wordt als het ware vooruit gelopen op de toekomstige

toestand van het eerstelingschap en het 'koninkrijk van priesters' (1 Petr. 2:9). Bijgevolg is het 'kindschap Gods' de situering van de mens tegenover God die wordt gekenmerkt door het ontvangen van alle sacramenten, door de juiste prediking van het evangelie en doordat het leven wordt gericht op de wederkomst van Christus. De uitwerking voor de toekomst van het ontvangen van de gave van de Heilige Geest is het 'eerstelingschap'. Degene die is verzegeld, bezit het 'eerstelingschap' echter nog niet maar heeft door de Geestesdoop de voorwaarde gekregen om het te kunnen bereiken. De gelovige kan wanneer hij de dag van Christus als doel nastreeft, op die dag behoren tot de bruidsgemeente, tot de 'gemeenschap van de heiligen'. De verzegelde heeft de taak Christus te blijven navolgen en zich door woord en sacrament te laten voorbereiden op de wederkomst van Jezus Christus.

2.4.9 Het negende geloofsartikel

Ik geloof dat de Heer Jezus zal wederkomen, zo zeker als Hij in de hemel is opgenomen, en de eerstelingen uit de doden en de levenden, die op Zijn komst hoopten en werden voorbereid, tot zich neemt en dat Hij na de bruiloft in de hemel met dezen op de aarde terugkomt, Zijn Vredesrijk sticht en zij met Hem als koninklijke priesters zullen regeren. Na afsluiting van het Vredesrijk zal Hij het eindgericht houden. Dan zal God een nieuwe hemel en een nieuwe aarde scheppen en bij Zijn volk wonen.

Het negende geloofsartikel is een eschatologische precisering van overeenkomstige uitspraken in het tweede en het derde artikel (de wederkomst van Christus, de opstanding van de doden en het eeuwige leven). De relatieve uitvoerigheid van dit artikel toont aan hoe groot binnen het nieuw-apostolische geloof de waarde van de toekomstige gebeurtenissen is.

Het begin van het artikel verwijst naar Handelingen 1:11: 'Jezus, die uit jullie midden in de hemel is opgenomen, zal op dezelfde wijze terugkomen als jullie Hem naar de hemel hebben zien gaan.' Bovendien sluit het artikel aan bij de eschatologische uitspraken van het tweede geloofsartikel.

Tot de wederkomst van Jezus Christus behoort ook dat de Heer 'de eerstelingen uit de doden en de levenden, die op Zijn komst hoopten en werden voorbereid, tot zich neemt' (1 Tess. 4:16-17). De 'eerstelingen uit de doden en de levenden' zullen een geestelijk lichaam ontvangen en worden weggevoerd naar de wederkomende Christus. 'Eerstelingen' zijn degenen die Gods eigendom zijn geworden, de verwachting van de

wederkomst van de Heer levend hebben gehouden en zich hierop hebben laten voorbereiden.

De wederkomst van Christus is een centrale gebeurtenis waarvan andere eschatologische gebeurtenissen afhangen. Het wegvoeren van de 'levenden en de doden' heeft de levensgemeenschap met Jezus Christus als doel; het zinnebeeld daarvan is de 'bruiloft in de hemel'. De 'bruiloft in de hemel' is de rechtstreekse innige verbondenheid van de bruidsgemeente met de Heer.

De 'bruiloft in de hemel' heeft een beperkte duur. Nadat deze is afgesloten, wendt Jezus zich met de Zijnen tot alle mensen die niet aan deze gebeurtenis hebben deelgenomen. Jezus verschijnt zichtbaar op aarde en sticht 'Zijn Vredesrijk' (Openb. 20:4 en 6). De bruidsgemeente, waarvan het getalssymbool 144.000 is (Openb. 14:1), regeert samen met Christus als 'koninkrijk van priesters' (1 Petr. 2:9 en Openb. 20:6). Het evangelie wordt verkondigd aan alle mensen, zowel de levenden als de doden.

Pas 'na afsluiting van het Vredesrijk zal Hij [Jezus Christus] het eindgericht houden.' Voor de totale schepping zal dan blijken dat Jezus Christus de rechtvaardige Rechter is voor wie niets verborgen blijft (Joh. 5:22, 26 en 27).

De slotzin van het negende artikel geeft een vooruitzicht op Gods toekomstige scheppingsdaad: 'Dan zal God een nieuwe hemel en een nieuwe aarde scheppen en bij Zijn volk wonen.' Over de nieuwe schepping wordt o.a. in Openbaring 21 en 22 gesproken. Dit is het gebied van Gods volmaakte aanwezigheid. Als wordt gezegd dat God dan bij Zijn volk zal wonen, is daarmee een volkomen nieuw bestaan bij God bedoeld, namelijk het 'eeuwige leven', waarover aan het einde van het derde artikel wordt gesproken.

2.4.10 Het tiende geloofsartikel

Ik geloof dat ik verplicht ben de wereldlijke overheid te gehoorzamen voor zover dit niet in strijd is met goddelijke wetten.

Het tiende geloofsartikel onderscheidt zich fundamenteel van de overige negen. In de vorige artikelen waren God als schepper, de Zoon en de Heilige Geest, de kerk, de ambten en sacramenten en de hoop op de toekomst de onderwerpen van de geloofsbelijdenis. Het tiende artikel gaat over de houding van de christen tegenover de staat.

Uit het tiende artikel wordt duidelijk dat het christelijke leven niet plaatsvindt buiten de werkelijkheid van staat en maatschappij. Het blijkt dat het christelijke geloof in beginsel

positief staat tegenover de staat, de 'wereldlijke overheid'. Deze positieve houding wordt samengevat onder het begrip 'gehoorzaamheid'.

In de nieuwtestamentische tijd werd al nagedacht over de verhouding tussen de christengemeente en de staatsoverheid (1 Petr. 2:11-17). Bekend zijn de uiteenzettingen in Romeinen 13:1-7, waarin wordt gezegd dat de overheid in dienst van God staat. Deze passage heeft veel misverstanden opgeroepen, want het scheen alsof er ook onvoorwaardelijk moest worden gehoorzaamd aan een staat die onrecht pleegt. In deze betekenis blijft evenwel buiten beschouwing dat de staat God moet dienen, dus dat Gods wil, zoals deze in de Tien Geboden duidelijk wordt, ook de maatstaf van het staatsrecht moet zijn.

Romeinen 13:1-7 vormt ook de achtergrond van het tiende geloofsartikel. In dit artikel wordt niet alleen gehoorzaamheid aan de wereldlijke overheid - dus loyaliteit tegenover de staat - verlangd, maar wordt tegelijkertijd gesproken over de maatstaven die deze eis van gehoorzaamheid rechtvaardigen, namelijk 'voor zover dit niet in strijd is met goddelijke wetten.' Ook de staat is niet volkomen vrij maar functioneert onder het voorbehoud van de goddelijke ordening. De staatswetten mogen in elk geval niet in tegenspraak zijn met de goddelijke ordening maar zouden daarmee in overeenstemming moeten zijn. Wanneer de wil van God en de staatswetgeving niet tegenover elkaar staan maar elkaar zelfs in zekere zin aanvullen, is de christen verplicht deze wetten als positief en voor zichzelf bindend aan te nemen. Wanneer ze echter wel tegenover elkaar staan, geldt voor ieder afzonderlijk: 'Men moet God meer gehoorzamen dan de mensen' (Hand. 5:29).

De uitleg van de Heilige Schrift en de vroegchristelijke belijdenissen die voor het geloof maatgevend is, is een taak van het apostolaat. Een belangrijk resultaat daarvan is de nieuw-apostolische geloofsbelijdenis. (2.4)

Het eerste geloofsartikel gaat over God, de Vader, als schepper. (2.4.1)

Het tweede geloofsartikel gaat over Jezus Christus, de basis en inhoud van het christelijke geloof. (2.4.2)

Het derde geloofsartikel belijdt het geloof in de Heilige Geest, de derde persoon van de Godheid, in de kerk en in verder heil. (2.4.3)

Het vierde geloofsartikel zegt dat Jezus Christus Zijn kerk regeert en dat dit wordt uitgedrukt in de zending van de apostelen. (2.4.4)

Het vijfde geloofsartikel verwoordt dat God iemand voor een geestelijk ambt roept en dat de ambtsdragers door het apostelambt volmacht, zegening en heiliging ontvangen. (2.4.5)

Het zesde geloofsartikel gaat over de Heilige Waterdoop. (2.4.6)

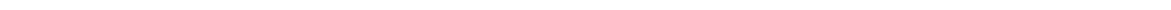
Het zevende geloofsartikel behandelt het Heilig Avondmaal. (2.4.7)

Het thema van het achtste geloofsartikel is de Heilige Verzegeling. (2.4.8)

Het negende geloofsartikel behandelt de wederkomst van Christus en de daaropvolgende gebeurtenissen. (2.4.9)

Het tiende geloofsartikel gaat over de houding van de christen tegenover de staat. (2.4.10)

Deel 3
De drie-enige God

3 De drie-enige God

Vader, Zoon en Heilige Geest zijn één God. Dat God in eeuwigheid drie-enig is, wordt betuigd door Zijn zelfopenbaring in de heilsgeschiedenis, die duidelijk maakt dat de Vader, de Zoon en de Heilige Geest van begin af aan bestaan, scheppen, werken en in stand houden.

Vooraf God, de Vader, openbaarde zich in het Oude Verbond, terwijl de werkzaamheid van de Zoon en de Heilige Geest voor de mensen nog vergaand verborgen bleef. In het Nieuwe Testament verklaarde apostel Paulus dat de Zoon van God reeds aanwezig was toen het volk Israël door de woestijn trok (1 Kor. 10:4). Verder heeft volgens Marcus 12:36 en Hebrëeën 3:7 de Heilige Geest in het Oude Verbond al gesproken.

De menswording, dood en opstanding van de Zoon van God, evenals de zending van de Heilige Geest maken God zichtbaar als de Drie-enige. Jezus Christus plaatst in Johannes 16:13-15 de werking van de drie-eenheid van God op de voorgrond: wat van de Zoon is, is ook van de Vader en wat de Heilige Geest verkondigt, heeft Hij van de Vader en de Zoon.

De drie-enige God is een God van het één zijn van Vader, Zoon en Geest. Hij wil deze verbondenheid voor de mensen toegankelijk maken.

3.1 Het wezen van God

Het wezen en de werkzaamheid van God zijn met ons menselijke verstand niet te bevatten - toegang tot God, Zijn almacht en grootheid is alleen mogelijk door het geloof. Jezus Christus heeft God voor de mensen openbaar en waarneembaar gemaakt als een liefhebbende, barmhartige en genadige Vader. Verdere openbaringen van God worden gegeven door de Heilige Geest, die de gelovige inzicht biedt in de diepten van God (1 Kor. 2:6-16).

Kenmerken van het wezen van God zijn: Hij is de Enige, de Heilige, de Almachtige, de Eeuwige, de Liefhebbende, de Genadige, de Rechtvaardige en de Volmaakte. God is niet onbekend of verborgen maar Hij ontfermt zich over de mensen, spreekt met hen en biedt hun de mogelijkheid met Hem te spreken.

De beschrijving van goddelijke eigenschappen is een poging de volmaaktheid en absoluteheid van God onder woorden te brengen. Toch moet menig begrip dat is ontleend aan de menselijke voorstellingswereld achter blijven bij de werkelijkheid van God.

3.1.1 Eén God in drie personen

De drie-eenheid van God is een geheim. In de trinitarische formule 'In de name Gods, des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes' wordt niet het meervoud 'de namen' gebruikt, maar het enkelvoud 'de naam'. De enige God is de Drie-enige. Jezus heeft in Zijn woorden aan de apostelen de drie-eenheid van God kenbaar gemaakt; ze moesten dopen 'in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest' (Matt. 28:19). Wanneer over God wordt gesproken als 'de Vader, de Zoon en de Heilige Geest', dan worden daarmee niet drie verschillende godheden bedoeld, maar drie personen (hypostasen) die één God zijn.

3.1.2 God, de Enige

Het geloof in één God behoort tot de fundamentele belijdenissen van het Oude en het Nieuwe Testament. God sprak met Mozes over de eenheid en de trouw aan zichzelf, die tot uitdrukking komt in Zijn naam: 'Ik ben die er zijn zal' (Ex. 3:14). De belijdenis van de eenheid van God - '[...] de Heer, onze God, de Heer is de enige!' (Deut. 6:4) - is door de geschiedenis heen met het volk van het Oude Verbond meegegaan.

Hoewel er al in het eerste gebod duidelijk wordt gesteld: 'Vereer naast Mij geen andere goden' (Ex. 20:3), was het voor Israël toch een lange weg, alvorens het belijden van één God het bestaan van andere goden en hun aanbedding uitsloot. Telkens weer moesten de profeten het volk het verwijt maken dat het afgoden vereerde. In Jesaja 45:21-22 zegt God: 'Buiten Mij is er geen god. Alleen Ik ben een rechtvaardige God, alleen Ik breng redding. Keer terug naar Mij en laat je redden, ook jullie aan de einden der aarde; want Ik ben God, er is geen ander.' Na de terugkeer uit de Babylonische ballingschap beleden de joden bewust één God (monotheïsme) en onderscheidden zich zo van de heidenen. Het geloof: 'Buiten U is er geen god' (Wijsh. 12:13) is tot op vandaag kenmerkend voor het jodendom.

Deze belijdenis ligt vanaf de vroegchristelijke gemeenten ook verankerd in het christelijke geloof. Apostel Paulus verdedigde het monotheïsme zonder enige beperking. Hij schreef met het oog op het veelgodendom (polytheïsme) van de Griekse en Romeinse religies: '[...] wij weten dat er in de hele wereld niet één afgod echt bestaat en dat er maar één God is' (1 Kor. 8:4).

3.1.3 God, de Heilige

In het Oude Testament wordt God herhaaldelijk 'de Heilige' genoemd (Jes. 43:3; Jer. 50:29; Hab. 1:12). Heiligheid - daarmee worden majesteit, onaantastbaarheid,

gescheiden zijn van het profane bedoeld - hoort bij het wezen van God, bij Zijn bestaan en heerschappij. In Openbaring 4:8 wordt dat als volgt verkondigd: 'Heilig, heilig, heilig is God, de Heer, de Almachtige, die was, die is en die komt' (vgl. Jes. 6:3). Ook Zijn woord en wil zijn heilig.

De nabijheid van God, de aanwezigheid van de Heilige, die in de heilsgeschiedenis herhaaldelijk wordt ervaren, verlangt eerbied voor Hem. Dat Gods nabijheid heilig is en eerbied vereist, ervoer Mozes toen hij de brandende doornstruik zag en Gods stem hoorde: 'Kom niet dichterbij [...] en trek je sandalen uit, want de grond waarop je staat, is heilig' (Ex. 3:5). De heiligheid van God heiligt de plaats van Zijn openbaring.

Het deelhebben aan de heiligheid van God is zowel een geschenk als een opgave: 'Wees heilig, want Ik, de Heer, jullie God, ben heilig' (Lev. 19:2; vgl. 1 Petr. 1:15-16). Zo wordt elke individuele gelovige opgeroepen om naar de heiligheid te streven die voortkomt uit de heiligheid van God. Daardoor 'heiligt' hij de naam van God, zoals het ook wordt uitgedrukt in het gebed 'Onze Vader': 'Uw naam worde geheiligd' (Matt. 6:9).

3.1.4 God, de Almachtige

Met de passage uit het eerste geloofsartikel 'Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige, de Schepper van hemel en aarde' wordt verkondigd: God kan alles, niets is voor Hem onmogelijk, voor Hem zijn er geen grenzen bij het uitvoeren van Zijn wil. In Psalm 135:6 wordt dat als volgt uitgedrukt: 'De Heer maakt alles wat Hij wil in de hemel en op de aarde en in de diepten van de oceanen.'

Ook in de schepping wordt de almacht van God voor de mensen duidelijk. Alleen door Zijn woord is alles uit het niets geschapen (Hebr. 11:3). God bepaalt in Zijn almacht begin en einde: "'Ik ben de alfa en de omega," zegt God, de Heer, "Ik ben het die is, die was en die komt, de Almachtige"' (Openb. 1:8). Zo zal ook de nieuwe schepping een uiting zijn van Gods almacht.

Ook Jezus Christus sprak over de almacht van God: '[...] bij God is alles mogelijk' (Marc. 10:27). De engelen verkondigden eveneens: '[...] want voor God is niets onmogelijk' (Luc. 1:37).

Tot de almacht van God behoren alwetendheid en alomtegenwoordigheid. De alwetendheid van God wordt vermeld in Psalm 139:2-4: '[...] U weet het als ik zit of sta, U doorziet van verre mijn gedachten. Ga ik op weg of rust ik uit, U merkt het op, met al mijn wegen bent U vertrouwd. Geen woord ligt op mijn tong, of U, Heer, kent het ten volle.' In dezelfde Psalm wordt bovendien gewezen op de alomtegenwoordigheid van God: 'Klom ik op naar de hemel - U tref ik daar aan, lag ik neer in het dodenrijk - U bent

daar. Al verhief ik mij op de vleugels van de dageraad, al ging ik wonen voorbij de verste zee, ook daar zou Uw hand mij leiden, zou Uw rechterhand mij vasthouden' (vers 8-10).

3.1.5 God, de Eeuwige

God, 'de Eeuwige', heeft noch een begin, noch een einde. Begrenzungen van tijd zijn er voor Hem niet. 'Nog voor de bergen waren geboren, voor U aarde en land had gebaar - U bent, o God, van eeuwigheid tot eeuwigheid' (Ps. 90:2). God is schepper van en heerser over de tijd. Anders dan de materiële wereld, die onderhevig is aan tijdelijkheid, beslist God soeverein over de tijd, schenkt tijd of neemt tijd.

Gods eeuwigheid stijgt uit boven de menselijke ervaringshorizon. Deze eeuwigheid is oneindig, maar niet tijdloos. Veelmeer zijn voor God verleden, heden en toekomst in gelijke mate aanwezig. Dat God boven de tijdsdimensies is verheven en erboven staat, wordt beschreven in 2 Petrus 3:8: 'Eén ding mag u niet over het hoofd zien, geliefde broeders en zusters: voor de Heer is één dag als duizend jaar en duizend jaar als één dag.'

3.1.6 God, de Liefhebbende

Zowel in het Oude als in het Nieuwe Verbond presenteert God zich als de Liefhebbende. Uit liefde heeft Hij het volk Israël uitverkoren en bevrijd uit de Egyptische slavernij. God openbaarde zich echter niet alleen in deze historische daad aan het volk Israël als de Liefhebbende, maar deed dat uiteindelijk in Jezus Christus aan de gehele mensheid: 'Want God had de wereld zo lief dat Hij Zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in Hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft' (Joh. 3:16).

God wendt zich niet alleen in liefde tot de wereld, maar God is liefde (1 Joh. 4:16).

3.1.7 God, de Genadige en Rechtvaardige

God is de Genadige. Zijn genade is deel van Zijn rechtvaardigheid. Hij bewijst de mensen genade, liefde, geduld en trouw (Ps. 103:8). God schenkt Zijn volk genade volgens Zijn rechtvaardigheid, zelfs wanneer het dwaalwegen betreedt of zich niet aan het verbond houdt: 'Ik verborg Mijn gezicht voor je in laaiende toorn, één ogenblik lang, maar Ik zal Me weer over je ontfermen met eeuwigdurende liefde, zegt de Heer, die je vrijkoopt' (Jes. 54:8).

Dat God de Genadige is, blijkt in het Nieuwe Verbond wanneer Hij zich ontfermt over de in zonde verstrikt geraakte mens en zonden vergeeft. Apostel Paulus verkondigt dat God in Christus de wereld met zich heeft verzoend (2 Kor. 5:19). Uit genade laat God de onrechtvaardige recht wedervaren; de zondaar krijgt deel aan de vergeving, degene die naar heil verlangt, ervaart heil, dus verlossing.

God is rechtvaardig: '[...] Hij staat voor recht; alles wat Hij doet is volmaakt' (Deut. 32:4). Uitspraken zoals 'Het loon van de zonde is de dood' (Rom. 6:23) of 'Almachtige, Uw oordelen zijn betrouwbaar en rechtvaardig' (Openb. 16:7) maken Zijn rechtvaardigheid duidelijk. Hij is Degene die in het Nieuwe Verbond de zondaar zonder verdienste rechtvaardigheid schenkt door Jezus Christus (Rom. 3:24-26; 5:18).

3.1.8 God, de Volmaakte

God is volmaakt: Hij behoeft geen verbetering, enigerlei verandering of verdere ontwikkeling. Hij is de Onveranderlijke en vrij van voorwaarden en plichten. Hij handelt niet op grond van uiterlijke noodzaak, maar alleen op grond van Zijn volledig soevereine wil.

God maakte zich aan Mozes herkenbaar als Degene die identiek aan zichzelf en volmaakt is: 'Ik ben die er zijn zal' (Ex. 3:14).

De volmaaktheid en goedheid van God staan in nauw verband met elkaar. Alles wat in God gebeurt, alles wat van Hem uitgaat of door Hem wordt geschapen, is volmaakt en goed. Gods volmaaktheid blijkt ook uit het feit dat er geen enkel verschil bestaat tussen wil en doen, tussen voornemen en verwezenlijking. Bij God is geen mislukking te vinden of iets dat op zichzelf onvolmaakt zou zijn. De schepping maakt deel uit van Gods volmaaktheid en goedheid en daarom beoordeelt God Zijn schepping als 'zeer goed' (Gen. 1:31).

Ook de waarheid behoort tot de volmaaktheid van God. Bij God is geen leugen, bedrog of onzekerheid te vinden. 'Uw woord is volkomen betrouwbaar' (Ps. 119:160). Het goddelijke woord is betrouwbaar, God verbindt zich aan Zijn beloften en is trouw.

De waarheid van God komt overeen met de wijsheid. God regeert en vervult de gehele schepping met wijsheid: 'Haar macht omvat de wereld van het ene uiteinde tot het andere, alles bestuurt ze even voortreffelijk' (Wijsh. 8:1).

Gods volmaaktheid wordt direct waarneembaar in Jezus Christus, 'grondlegger en voltooiër van ons geloof' (Hebr. 12:2), want Hij is volmaakt in Zijn spreken en handelen. Jezus Christus is het voorbeeld en de leraar van de volmaaktheid die de mens moet nastreven (Fil. 2:5).

Het doel, 'de hemelse prijs waartoe God mij door Christus Jezus roept' (Fil. 3:12-16) - dus de volmaaktheid - is van eschatologische aard. Volmaaktheid kan door de zondige mens wel worden nagestreefd, maar niet worden verwezenlijkt. Wanneer de mens bij de wederkomst van Christus wordt aanvaard en deel heeft aan de nieuwe schepping, maakt God hem uiteindelijk deelgenoot van Zijn volmaaktheid.

De Vader, de Zoon en de Heilige Geest zijn één God, die van begin af aan bestaat, schept, werkt en in stand houdt. (3)

God is in Zijn wezen en werkzaamheid met ons menselijke verstand niet te bevatten - toegang tot Hem is alleen door het geloof mogelijk. (3.1)

De enige God is de Drie-enige: Vader, Zoon en Heilige Geest. Daarmee worden niet drie goden bedoeld, maar drie personen (hypostasen). (3.1.1)

Het geloof in één God (monotheïsme) hoort bij de fundamentele belijdenissen van het Oude en het Nieuwe Testament en ligt vanaf de vroege apostolische gemeenten verankerd in het christelijke geloof. (3.1.2)

Heiligheid - majesteit, onaantastbaarheid, gescheiden zijn van het profane - hoort bij het wezen van God, bij Zijn bestaan en heerschappij. Ook Zijn woord en wil zijn heilig. (3.1.3)

God kan alles, voor Hem zijn er geen grenzen. Tot Zijn almacht behoren alwetendheid en alomtegenwoordigheid. (3.1.4)

God heeft noch een begin, noch een einde. Gods eeuwigheid is oneindig, maar niet tijdloos. Hij is schepper van de tijd en verheven boven alle tijdsdimensies. Voor Hem zijn verleden, heden en toekomst in gelijke mate aanwezig. (3.1.5)

God is liefde. Hij presenteert zich ook in de geschiedenis als de Liefhebbende. Dat wordt vooral duidelijk in het geven van Zijn Zoon voor de hele mensheid. (3.1.6)

God is de Genadige en de Rechtvaardige. Zijn genade blijkt ook uit het feit dat Hij zonden vergeeft. Hij schenkt de zondaar rechtvaardigheid door Jezus Christus. (3.1.7)

God is de Volmaakte. Zijn werken en wegen zijn zonder gebrek. Hij handelt alleen op grond van Zijn volledig soevereine wil. God verbindt zich aan Zijn beloften en is trouw. Direct waarneembaar wordt Gods volmaaktheid in Jezus Christus. (3.1.8)

3.2 God - Vader, Zoon en Heilige Geest

God heeft zichzelf geopenbaard als Vader, als Zoon en als Heilige Geest. Zo laat God zich herkennen als de Drie-enige. Deze zelfopenbaring van God vormt de grondslag van de leer van de drie-eenheid (triniteit). Gods werkzaamheid in de geschiedenis en de schepping zijn handelingen van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. God openbaart zich als de Schepper, Verlosser en Verzoener en als schepper van het nieuwe. God maakte Zijn drie-enig wezen bekend in het leven van Jezus - bij Zijn doop, verheerlijking, kruisiging, opstanding en hemelvaart - evenals bij het uitstorten van de Heilige Geest met Pinksteren: Hij is Vader, Zoon en Heilige Geest.

Het geheim van de drie-eenheid van God komt in het Oude en het Nieuwe Testament op verschillende manieren ter sprake. In de Heilige Schrift komt het begrip zelf of een leer van de drie-eenheid niet voor. Deze werd in de vroege kerk op grond van Bijbelse getuigenissen erkend en geformuleerd.

3.2.1 Verwijzingen naar de drie-enige God in het Oude Testament

Een eerste verwijzing naar de werkzaamheid van de drie-enige God is te vinden in het scheppingsverhaal (Gen. 1:1-31; 2:1-4). Daar wordt gezegd: '[...] maar Gods Geest zweefde over het water' (Gen. 1:2), en: 'God zei: "Laten Wij mensen maken, die Ons evenbeeld zijn"' (Gen. 1:26). 'Elohim', de naam waarmee God in de Hebreeuwse tekst wordt aangeduid, is meervoud en betekent: 'het goddelijke' of 'goden'. In het licht van het evangelie kan dit worden begrepen als verwijzing naar de drie-enige God.

De verschillende goddelijke manifestaties 'engel van de Heer' (Gen. 16:7-11; Ex. 3:2-5; Recht. 6:11-16) en 'Geest van de Heer' (Recht. 3:10; 1 Sam. 16:13) worden opgevat als toespelingen op het geheim van Gods drie-eenheid. Dat geldt ook voor de gebeurtenissen en aanwijzingen waarin het getal drie voorkomt:

- De drie gezanten van God die bij Abraham komen (Gen. 18) worden in de christelijke traditie begrepen als toespeling op het geheim van de goddelijke drie-eenheid.
- De werkzaamheid van de drie-enige God in de Aäronitische zegen uit Numeri 6:24-26 wordt op dezelfde wijze geïnterpreteerd: 'Moge *de Heer* u zegenen en u beschermen, moge *de Heer* het licht van Zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn, moge *de Heer* u Zijn gelaat toewenden en u vrede geven.'
- Ook de drievoudige lofprijzing van de engel in het roepingsvisioen van de profeet Jesaja wordt gezien als verwijzing naar de drie-eenheid van God: 'Heilig, heilig, heilig is de Heer van de hemelse machten. Heel de aarde is vervuld van Zijn majesteit' (Jes. 6:3).

3.2.2 Verwijzingen naar de drie-enige God in het Nieuwe Testament

Hoewel er in het Nieuwe Testament geen duidelijk omschreven leer van de triniteit voorkomt, zijn er toch gebeurtenissen en omschrijvingen overgeleverd die de goddelijke drie-eenheid in haar heilshistorische werkzaamheid duidelijk maken. Een voorbeeld van de aanwezigheid van de drie-enige God is direct aan het begin van de openbare werkzaamheid van Jezus te vinden; bij Zijn doop verkondigen de Vader en de Heilige Geest de zending van de mens geworden Zoon van God: 'Op het moment

dat Hij uit het water omhoogkwam, zag Hij de hemel openscheuren en de Geest als een duif op zich neerdalen, en er klonk een stem uit de hemel: "Jij bent Mijn geliefde Zoon, in Jou vind Ik vreugde" (Marc. 1:10-11). De Zoon van God, zo blijkt uit deze passage, werkt in de eenheid met de Vader en de Heilige Geest.

Vader, Zoon en Heilige Geest worden ook genoemd in de doopopdracht die Jezus Christus voor Zijn hemelvaart gaf aan de apostelen (Matt. 28:18-19).

Aanwijzingen dat de goddelijke personen bij elkaar horen, komen voor in het evangelie volgens Johannes wanneer sprake is van de eenheid van de Zoon met de Vader en Jezus Christus zegt: '[...] en de Vader en Ik zijn één' (Joh. 10:30; vgl. Joh. 1:1 en 18). Ook de belofte van de Heilige Geest verwijst naar Gods triniteit (Joh. 16:13-15).

In de brieven van het Nieuwe Testament staan eveneens verwijzingen naar de drie-eenheid van God. Ze komen voor in lofprijzingen aan God en ook in zegenspreuken. Zo staat er in 1 Korintiërs 12:4-6: 'Er zijn verschillende gaven, maar er is *één Geest*; er zijn verschillende dienende taken, maar er is *één Heer*; er zijn verschillende uitingen van bijzondere kracht, maar het is *één God* die ze allemaal en bij iedereen teweegbrengt.' Er wordt hier evenzeer gesproken over de uniciteit van God als over de zelfopenbaringen van de verschillende personen van de Godheid. Dat de werkzaamheid van God verwijzingen bevat naar Zijn trinitarische wezen, wordt ook verkondigd in Efeziërs 4:4-6: '[...] *één lichaam en één geest*, zoals u *één hoop* hebt op grond van uw roeping, *één Heer*, *één geloof*, *één doop*, *één God en Vader* van allen, die boven allen, door allen en in allen is.' Ook in 1 Petrus 1:2 wordt gesproken over het handelen van de drie-enige God: '[...] door *God, de Vader*, voorbestemd om, geheiligd door *de Geest*, gehoorzaam te zijn aan Jezus Christus en met *Zijn* bloed besprenkeld te worden.'

Een duidelijke verwijzing naar de drie-eenheid van God is de zegenspreuk aan het einde van de tweede brief aan de Korintiërs: 'De genade van de Heer *Jezus Christus*, de liefde van *God* en de eenheid met de *Heilige Geest* zij met u allen' (2 Kor. 13:13).

3.2.3 Ontwikkeling van de leer van de drie-eenheid

Het erkennen van Gods drie-eenheid en het vastleggen daarvan in leerstellingen begonnen al spoedig na de formulering van de nieuwtestamentische geschriften. Om deze verbanden taalkundig vast te leggen, werd teruggегrepen op antieke filosofische begrippen zoals 'persoon', 'hypostase' of 'substantie'. Het formuleren van een leer van de drie-eenheid had enerzijds de bedoeling het uit het geloof gewonnen inzicht onder woorden te brengen; anderzijds moest het geloof worden beschermd tegen

dwaalleraren die probeerden een Godsbeeld te verspreiden dat niet overeenkwam met het nieuwtestamentische getuigenis. De leer van de drie-eenheid kwam tot stand op de eerste concilies van de vierde en vijfde eeuw.

Het begrip 'triniteit' werd geïntroduceerd door Theophilus van Antiochië, die leefde in de tweede helft van de tweede eeuw. De kerkleraar Tertullianus (ca. 160 tot 220 n. Chr.) verleende het begrip bekendheid. Tertullianus benadrukte de eenheid van God - 'één [goddelijke] substantie [in] drie personen' (Lat.: 'una substantia tres personae') - en hanteerde voor het eerst het begrip 'persoon' voor de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Op het concilie van Nicea (325 n. Chr.) werd nadrukkelijk vastgehouden aan de goddelijke eenheid van Vader en Zoon. Directe aanleiding hiervoor was de leer van Arius (gestorven 336 n. Chr.), die beweerde dat de pre-existente Zoon door de Vader uit het niets was geschapen en dus de eerste scheppingsdaad van God was. Het concilie meende daarentegen dat de Zoon geen schepsel was, maar een eeuwigdurend onderdeel van de drie-eenheid van God.

Deze als 'Ariaanse strijd' bekend geworden controversie vond in het concilie van Nicea geen einde, maar duurde voort tot het concilie van Constantinopel (381 n. Chr.). Op dit concilie werd tot uitdrukking gebracht dat de Heilige Geest zowel persoon als waarachtig God is, net als de Vader en de Zoon.

In de daaropvolgende jaren werd de triniteitsleer in de christenheid, op enkele uitzonderingen na, algemeen erkend. De overwegingen over de triniteitsleer waren echter nog niet afgesloten. Vooral onder invloed van kerkvader Augustinus (354 tot 430 n. Chr.) werd later in de westerse kerk benadrukt dat de Heilige Geest in gelijke mate voortkomt uit de Vader en de Zoon. De oosterse kerken volhardden daarentegen in het gebruik van een oudere versie van de Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel, waarin wordt gesteld dat de Heilige Geest door de Zoon voortkomt uit de Vader.

De reformatoren hebben het geloof in de drie-eenheid van God van de vroege kerk (tweede tot zesde eeuw) overgenomen. Alle christelijke kerken - op de bovengenoemde afwijkende opvatting over de Heilige Geest na - hebben de leer van de triniteit gemeen. Deze leer behoort tot de basisovertuigingen van het christelijke geloof en is een duidelijk onderscheidingsteken ten opzichte van de beide andere abrahamitische godsdiensten, het jodendom en de islam.

Op het elfde concilie van Toledo (675 n. Chr.) werd verkondigd: 'De Vader is hetzelfde als de Zoon, de Zoon hetzelfde als de Vader, de Vader en de Zoon zijn hetzelfde als de Heilige Geest, namelijk van nature één God.'

3.2.4 De eenheid van de drie goddelijke personen

Christenen belijden één drie-enige God. Elk van de goddelijke personen - Vader, Zoon en Heilige Geest - is waarachtig God. Een overtuiging van het christelijke geloof is dat God, Vader, Zoon en Heilige Geest, altijd al heeft bestaan, m.a.w. van eeuwigheid her. 'Vader', 'Zoon' en 'Heilige Geest' zijn derhalve niet alleen benamingen voor verschillende verschijningen of openbaringswijzen van God, maar staan voor de in Hun wezen van elkaar verschillende goddelijke personen. De Vader is inderdaad niet dezelfde als de Zoon en de Zoon niet dezelfde als de Vader; de Heilige Geest is niet dezelfde als de Vader of de Zoon: want de Vader is de Verwekkende, de Zoon is Degene die is geboren en de Heilige Geest komt uit beiden voort.

De drie goddelijke personen zijn altijddurend met elkaar verbonden en zijn eeuwig één. De verscheidenheid van de drie goddelijke personen verdeelt de eenheid van God niet, want ze zijn één wezen c.q. substantie. Ze zijn eensgezind. De Vader is geheel in de Zoon en geheel in de Heilige Geest; de Zoon is geheel in de Vader en geheel in de Heilige Geest; de Heilige Geest is geheel in de Vader en geheel in de Zoon.

Christenen belijden dat alle daden van God in schepping, verlossing en nieuwe schepping, daden zijn van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Alle goddelijke daden zijn weliswaar tegelijk daden van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, maar niet altijd op gelijke wijze. De schepping is weliswaar het werk van God, de Vader, en God, de Zoon; maar niet God, de Vader, of God, de Heilige Geest, is mens geworden, maar alleen God, de Zoon. Niet de Vader of de Zoon, maar alleen de Heilige Geest is uitgestort. In de christelijke traditie hebben de drie goddelijke personen telkens een zwaartepunt (appropriatie): God, de Vader, is schepper, de Zoon verlosser en de Heilige Geest schepper van het nieuwe.

Gods werkzaamheid in schepping en geschiedenis zijn handelingen van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. (3.2)

Verwijzingen naar de drie-eenheid van God komen voor in het scheppingsverhaal, in de drie gezanten van God bij Abraham, in de drievoudige Aäronitische zegen en in de drievoudige lofprijzing van de engel in het roepingsvisioen van de profeet Jesaja. (3.2.1)

Een voorbeeld van de aanwezigheid van de drie-enige God is te vinden bij de doop van Jezus, waarbij de Vader en de Heilige Geest de zending van de Zoon verkondigen. Vader, Zoon en Heilige Geest worden ook genoemd in Jezus' doopopdracht, evenals in de zegenspreuk in 2 Korintiërs 13:13. (3.2.2)

De leer van de drie-eenheid van God kwam tot stand op de concilies van de vierde en vijfde eeuw. Op het concilie van Nicea werd de goddelijke wezenseenheid van Vader en Zoon verklaard tot officiële leer. Op het concilie van Constantinopel werd de eenheid van de Heilige Geest met de Vader en de Zoon vastgelegd. (3.2.3)

'Vader', 'Zoon' en 'Heilige Geest' zijn in Hun wezen verschillende goddelijke personen. Ze zijn altijdduerend met elkaar verbonden en zijn eeuwig één. (3.2.4)

In de christelijke traditie hebben de drie goddelijke personen telkens een zwaartepunt: God, de Vader, is de Schepper, God, de Zoon, de Verlosser, God, de Heilige Geest, de schepper van het nieuwe. (3.2.4)

3.3 God, de Vader

God openbaart zich als Vader op onovertrefbare wijze in de menswording van God, de Zoon: 'Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond, vol van goedheid en waarheid, en wij hebben Zijn grootheid gezien, de grootheid van de enige Zoon van de Vader. [...] Niemand heeft ooit God gezien, maar de enige Zoon, die zelf God is, die aan het hart van de Vader rust, heeft Hem doen kennen' (Joh. 1:14 en 18). God, de Vader, verwekt Zijn eniggeboren Zoon van eeuwigheid her (*zie 3.4.1*). Dit geheim is alleen te begrijpen door degene aan wie de Zoon het openbaart: '[...] niemand dan de Vader weet wie de Zoon is, en wie de Vader is, dat weet alleen de Zoon, en iedereen aan wie de Zoon het wil openbaren' (Matt. 11:27).

Wanneer de gelovige het begrip 'Vader' met betrekking tot God gebruikt, zijn daarmee aspecten van het scheppen, de autoriteit en de zorgzaamheid verbonden. God is oorsprong en bewaarder van hetgeen Hij heeft geschapen. In die zin mag elk mens God, die zijn schepper is, aanspreken met 'Vader'.

In de oudtestamentische tijd openbaarde God zich aan het volk Israël als liefhebbende en zorgzame Vader. Tegen Mozes zei Hij: 'En dan moet jij tegen de farao zeggen: "Dit zegt de Heer: Israël is Mijn zoon, Mijn eerstgeboren zoon. Ik heb je bevolen Mijn zoon te laten gaan om Mij te vereren"' (Ex. 4:22-23). Het volk Israël noemt God 'Vader' (Deut. 32:6; Jer. 31:9). Toen Jezus in de Bergrede tot de Joden sprak, omschreef Hij

God eveneens als hun vader (o.a. Matt. 5:16). Hij riep ertoe op, om God als volgt aan te roepen: 'Onze Vader in de hemel' (Matt. 6:9).

Door Jezus Christus is het voor de mensen mogelijk geworden kinderen, en dus erfgenamen, van de Allerhoogste te worden door de wedergeboorte uit water en Geest (Ef. 1:5; Tit. 3:5-7; Rom. 8:14-17). De begrippen 'vader' en 'kind' hebben op die wijze een nieuwe dimensie gekregen. In 1 Johannes 3:1 wordt de vaderlijke liefde van God als reden genoemd, waarom de wedergeborene er zeker van mag zijn dat hij een kind van God is: 'Bedenk toch hoe groot de liefde is die de Vader ons heeft geschonken! Wij worden kinderen van God genoemd, en dat zijn we ook'.

3.3.1 God, de Schepper

'In het begin schiep God de hemel en de aarde' (Gen. 1:1). Deze uitspraak uit het eerste vers van de Heilige Schrift is een fundamentele waarheid, die wordt beleden in het eerste geloofsartikel. God heeft de hemelse werelden evenals het heelal geschapen en de aarde haar plaats gegeven in het universum: hier is God mens geworden.

Uit Gods scheppingsdaad is alles wat bestaat voortgekomen. Enerzijds heeft God uit het niets ('creatio ex nihilo') en zonder voorbeeld geschapen, dus volkomen vrij: 'God [...] die de doden levend maakt en in het leven roept wat niet bestaat' (Rom. 4:17; vgl. Hebr. 11:3). Anderzijds heeft Hij voorwerpen en levende schepselen gevormd uit de door Hem geschapen materie (Gen. 2:7-8 en 19). Alles wat is geschapen, is ondergeschikt aan Hem.

De schepping en haar ordening getuigen van Gods wijsheid. Van de grootheid van deze wijsheid kan de mens zich geen voorstelling maken. Vol bewondering roept de psalmist uit: 'Hoe talrijk zijn Uw werken, Heer. Alles hebt U met wijsheid gemaakt, vol van Uw schepselen is de aarde' (Ps. 104:24).

In het Nieuwe Testament wordt geopenbaard dat God alles heeft geschapen door Zijn Zoon. Dat blijkt vooral uit het begin van het evangelie volgens Johannes: 'In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God. Het was in het begin bij God. Alles is erdoor ontstaan en zonder dit is niets ontstaan van wat bestaat' (Joh. 1:1-3; vgl. Kol. 1:16; Hebr. 1:2; zie 3.4.2).

Net als de Vader en de Zoon is ook de Heilige Geest schepper. Dat blijkt uit de woorden: 'Laten Wij mensen maken, die Ons evenbeeld zijn' (Gen. 1:2 en 26).

De drie-enige God schiep door Zijn woord de materiële wereld, die Hij in stand houdt en bestuurt. In die zin ligt in de schepping niet alleen het geheim van oorsprong en

begin opgesloten, maar ook dat van voortgang en toekomst. Uit alles blijkt de voortdurende zorgzaamheid van de Schepper: 'Alles wat er is hebt U lief, niets van wat U gemaakt hebt is U te min; U zou het niet eens gemaakt hebben als U er een afkeer van had. Hoe zou iets tegen Uw wil kunnen blijven bestaan? Hoe zou iets kunnen voortbestaan als U het niet in het leven had geroepen? U, Heer, hebt het leven lief en U spaart alles, omdat het van U is; in alles woont Uw onvergankelijke geest' (Wijsh. 11:24-12:1).

God openbaart zich als Vader op onovertrefbare wijze in de menswording van God, de Zoon. (3.3)

Wanneer het begrip 'Vader' met betrekking tot God wordt gebruikt, zijn daarmee aspecten van het scheppen, de autoriteit en de zorgzaamheid verbonden. (3.3)

God heeft door Zijn woord alles wat bestaat geschapen. Enerzijds heeft God uit het niets en zonder voorbeeld geschapen. Anderzijds heeft Hij dingen en levende schepselen gevormd uit de door Hem geschapen materie. Alles wat is geschapen, is ondergeschikt aan Hem. Hij houdt de schepping in stand en bestuurt deze. (3.3.1)

3.3.1.1 De onzichtbare schepping

De Heilige Schrift getuigt veelvuldig van een onzichtbare wereld - gebieden, gebeurtenissen, toestanden en wezens buiten de materiële wereld. Deze wereld is door God geschapen en wordt de 'onzichtbare schepping' genoemd. Soms wordt ook het begrip 'gene zijde' gebruikt, dat benadrukt dat de onzichtbare schepping zich bevindt buiten het menselijke waarnemingsvermogen. De mysteries daarvan zijn - net als God zelf - niet door mensen te ontrafelen. Toch kan de mens door goddelijke openbaringen inzicht krijgen in de onzichtbare schepping.

De onzichtbare wereld laat zich eigenlijk niet beschrijven met menselijke begrippen aangezien deze zijn gerelateerd aan de menselijke belevingswereld (het zichtbare). Desondanks gebruikt de Heilige Schrift dergelijke begrippen om in beeldende taal uitspraken over het onzichtbare te kunnen doen.

Uit het Bijbelse verslag blijkt dat tot de onzichtbare schepping behoren: het koninkrijk waar God troont (Openb. 4 en 5), de engelen (zie 3.3.1.1.1), de onsterfelijke ziel van de mens (zie 3.3.4) en het dodenrijk (zie 9). De duivel, de tegenstrever van God en vijand van de mens, en zijn aanhang maken eveneens deel uit van de onzichtbare wereld, hoewel ze niet zijn geschapen als 'het kwaad' (zie 4.1 en 4.1.2).

3.3.1.1.1 De engelen

Het begrip 'engel' is de vertaling van het Hebreeuwse 'malak' en het Griekse 'angelos'. Beide woorden worden in de Hebreeuwse of Griekse teksten van de Heilige Schrift af en toe gebruikt in de algemene betekenis van 'bode, gezant'. Meestal worden er echter de hemelse gezanten van God mee bedoeld.⁴

Het is de taak van de engelen God te aanbidden, Zijn opdrachten te vervullen en zo Hem te dienen. Engelen kunnen, wanneer God dat wil, bij uitzondering zichtbaar worden. De Heilige Schrift bericht dat engelen in Gods naam boodschappen overbrachten aan mensen. Vaak wordt vermeld dat engelen ook mensen dienden door ze in opdracht van God hulp of bescherming te bieden. Ze zijn 'allen dienende geesten, uitgezonden om hen bij te staan die deel zullen krijgen aan de redding' (Hebr. 1:14). Matteüs 18:10 wijst erop, dat aan 'geringen' engelen zijn toegewezen die onophoudelijk het gelaat van God aanschouwen.

Diensten die door engelen aan mensen worden verricht, zijn altijd gebaseerd op Gods wil. Daarom komt niet aan de engelen de dank of eer toe, maar alleen aan God: 'Ik ben Rafaël, een van de zeven engelen die in de nabijheid van de troon van de Heer verkeren. [...] God heeft het zo gewild. Prijs Hem, loof Hem' (Tob. 12:15 en 18).

De passage 'een groot hemels leger' uit Lucas 2:13 geeft een indruk van het grote aantal engelen; dat geldt ook voor de opmerking van Jezus in Matteüs 26:53, dat Zijn Vader Hem onmiddellijk meer dan twaalf legioenen engelen ter beschikking zou kunnen stellen. De engelen worden aangeduid als 'sterke helden' (Ps. 103:20) en beschreven als heilige en majestueuze wezens. Ze kunnen bij de mensen ook schrik en angst veroorzaken (Luc. 1:11-12 en 29; 2:9-10).

Verder bericht de Heilige Schrift over de cherubs, die na de zondeval de weg bewaken naar de levensboom (Gen. 3:24) en de serafs, waarvan de profeet Jesaja in een visioen zag hoe ze dienen aan Gods troon (Jes. 6:2-7).

Op basis van de Bijbelse beschrijving kan worden geconcludeerd dat er in de engelenwereld een rangorde bestaat. Er wordt geschreven over de engelenvorst of aartsengel Michaël (Dan. 10:13; 12:1; Jud. 9) en over Gabriël en Rafaël, die in de nabijheid van God verkeren (Luc. 1:19; Tob. 12:15) en derhalve een hogere positie lijken te bekleden. Duidelijk uitsluitsel over ordeningen in de engelenwereld geeft de Heilige Schrift niet.

Gods liefde voor de mensen blijkt onder andere uit het feit dat Hij engelen ook mensen laat dienen.

⁴ Een voorbeeld dat mensen in de Heilige Schrift ook als 'engel' worden aangeduid, is te vinden in de hoofdstukken 2 en 3 van Openbaring. Onder de daar genoemde 'engelen van de gemeente' moeten de voorgangers worden begrepen.

3.3.1.1.2 De betekenis van het onzichtbare voor het leven van de mens

Het geloof dat ziel en geest na de lichamelijke dood aan gene zijde eeuwig voortbestaan, is van grote betekenis voor de mens (1 Petr. 3:19; 1 Kor. 15). De gezindheid die de mens op aarde tegenover God aanneemt, heeft uitwerkingen op zijn bestaan aan gene zijde. Dit inzicht kan ertoe bijdragen, de verzoeken van de duivel te weerstaan en een God welgevallig leven te leiden.

In die zin is belangstelling voor gene zijde, het onzichtbare, bevorderlijk. Een omgang met het onzichtbare in de vorm van geestenbezwinging of communicatie met doden beantwoordt daarentegen niet aan de wil van God (Deut. 18:10-11; 1 Sam. 28).

Apostel Paulus maakt duidelijk wat het onzichtbare zijn bijzonderheid verleent: 'De geringe last die we tijdelijk te dragen hebben, brengt ons een eeuwige luister, die alles omvat en alles overtreft. Wij richten ons niet op de zichtbare dingen maar op de onzichtbare, want de zichtbare dingen zijn tijdelijk, de onzichtbare eeuwig' (2 Kor. 4:17-18).

De Heilige Schrift getuigt veelvuldig van een onzichtbare wereld (onzichtbare schepping, gene zijde). Hiertoe behoren het koninkrijk waar God troont, de engelen, de onsterfelijke ziel van de mens, evenals het dodenrijk. Ook de duivel en zijn aanhang maken deel uit van de onzichtbare wereld. (3.3.1.1)

'Engelen' zijn in de eerste plaats hemelse gezanten van God. Hun opgave is het God te aanbidden en Hem te dienen. In de engelenwereld bestaat volgens de Bijbelse beschrijving een rangorde, er zijn 'engelenvorsten' of 'aartsengelen'. Duidelijk uitsluitel over ordeningen in de engelenwereld geeft de Heilige Schrift niet. (3.3.1.1.1)

In de onzichtbare wereld bestaan ziel en geest van de mens voor eeuwig. Dit inzicht kan ertoe bijdragen, verzoeken te weerstaan en een God welgevallig leven te leiden. (3.3.1.1.2)

3.3.1.2 De zichtbare schepping

De Heilige Schrift getuigt dat God de zichtbare wereld heeft geschapen in zes 'scheppingsdagen'. Daaronder moeten niet nader toegelichte perioden worden verstaan. De Bijbel beschrijft hoe de door mensen waarneembare wereld tot stand kwam: God is de grondlegger van de hele waarneembare werkelijkheid. Op Zijn woord ontstonden hemel en aarde, het licht, de vorm van de aarde, zon, maan en sterren, de planten, dieren en de mens - en alles was zeer goed (Gen. 1:31).

Hoewel de schepping de gevolgen van de zondeval moet dragen, beoordeelt God de schepping in beginsel toch als positief. Dat blijkt onder andere uit het feit dat God de ordening bewaakt die Hij Zijn schepping heeft gegeven (Gen. 8:22). Zo legt de

zichtbare schepping - ook na de zondeval - een veelzeggend getuigenis af van God, de Schepper (Rom. 1:20). Ook wordt God door de menswording deel van de materiële schepping.

God wees de mensen leefruimte toe en gaf hun de opdracht de aarde onder hun gezag te brengen en te bewaren (Gen. 1:2-30; Ps. 8:7). In de omgang met de schepping is de mens verantwoording schuldig aan God, de Schepper. Van hem wordt verwacht al het leven en de leefruimte met eerbied te behandelen.

3.3.2 De mens als evenbeeld van God

Van alle schepselen heeft God alleen de mens een vooraanstaande plaats gegeven en hem daarbij in een nauw verband met zichzelf gebracht: 'God zei: "Laten Wij mensen maken die Ons evenbeeld zijn, die op Ons lijken; Zij moeten heerschappij voeren over de vissen van de zee en de vogels van de hemel, over het vee, over de hele aarde en over alles wat daarop rondkruipt." God schiep de mens als Zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep Hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep Hij de mensen' (Gen. 1:26-27).

De mens onderscheidt zich doordat hij in gelijke mate aan de zichtbare en de onzichtbare schepping is gerelateerd, want hij heeft op basis van de goddelijke daad een materieel en een immaterieel wezen: 'Toen maakte God, de Heer, de mens. Hij vormde hem uit stof, uit aarde, en blies hem levensadem in de neus. Zo werd de mens een levend wezen' (Gen. 2:7). God geeft Zijn voornaamste schepsel levenskracht en maakt hem ook deelgenoot van goddelijke kenmerken zoals liefde, persoonlijkheid, vrijheid, verstand en onsterfelijkheid. God stelt de mensen in staat de Schepper te herkennen, Hem lief te hebben en te prijzen. In die zin is de mens op God gericht, ook wanneer hij de ware God niet altijd erkent en in Zijn plaats andere prioriteiten stelt.

Omdat God het is die de mens zowel een lichamelijk als een geestelijk wezen heeft gegeven, komt beide een te respecteren waardigheid toe.

Het 'evenbeeld zijn' betekent dat de mens binnen de zichtbare schepping een uitzonderingspositie inneemt: God spreekt hem aan en heeft hem lief.

Dat God in Jezus Christus, het 'beeld van God, de Onzichtbare' (Kol. 1:15), mens is geworden, wijst er bovendien op dat de mens het evenbeeld van God is. Jezus Christus is de 'tweede Adam' (1 Kor. 15:45 en 47) aan wie op volmaakte wijze kan worden herkend dat de mens het evenbeeld van God is.

Dat de mens naar Gods evenbeeld is geschapen, betekent echter niet dat er op basis van de persoonlijkheid van de mens uitspraken kunnen worden gedaan over Gods wezen - dat is alleen bij Jezus Christus het geval.

God heeft de mens geschapen als een met taal begaafd wezen. Ook dat staat in verband met het evenbeeld zijn. God spreekt al van eeuwigheid her. Hij heeft door het woord alles gemaakt en de mens bij zijn naam genoemd. Door op te merken dat God hem aanspreekt, neemt de mens zichzelf als persoon waar - door het 'jij' van God wordt de mens tot 'ik'. Hij is in staat God te loven, zich in gebed tot Hem te richten en naar Gods woord te luisteren.

Ook de mogelijkheid zelf beslissingen te nemen, gaat terug op het feit dat de mens is geschapen als evenbeeld van God. Deze vrijheid impliceert echter dat de mens verantwoordelijkheid draagt voor zijn handelen. Hij moet de gevolgen van zijn daden dragen (Gen. 2:16-17).

Man en vrouw zijn in gelijke mate Gods evenbeeld, beiden zijn wat betreft hun wezen gelijk. Ze zijn niet alleen met elkaar, maar ook voor elkaar geschapen en hebben dezelfde opdracht: de aarde onder hun 'gezag' te brengen, namelijk deze in te richten en te bewaren. De volmacht die aan de mens is verleend, geeft hem echter niet het recht willekeurig met de schepping om te gaan. Veelmeer moet de mens, omdat hij Gods evenbeeld is, de schepping behandelen zoals het een goddelijk wezen betaamt; met wijsheid, goedheid en liefde.

God, de grondlegger van de hele waarneembare werkelijkheid, heeft de mens leefruimte toegewezen en de opdracht gegeven om de aarde onder zijn gezag te brengen en te bewaren. Van de mens wordt verwacht dat hij al het leven en de leefruimte met eerbied behandelt. (3.3.1.2)

God heeft de mens geschapen naar Zijn evenbeeld. De mens is in gelijke mate gerelateerd aan de zichtbare en de onzichtbare schepping. God geeft de mens levenskracht ('adem') en maakt hem deelgenoot van goddelijke kenmerken. (3.3.2)

Het 'evenbeeld zijn' betekent dat de mens binnen de zichtbare schepping een uitzonderingspositie inneemt: God spreekt hem aan en heeft hem lief. Man en vrouw zijn in gelijke mate Gods evenbeeld. (3.3.2)

3.3.3 De val van de mens

God heeft de mens na de schepping in staat gesteld rechtstreeks met Hem om te gaan. Door het gebod niet van de boom van de kennis van goed en kwaad te eten, presenteert Hij zich tegenover de mens als heer en wetgever die gehoorzaamheid verwacht.

Door de invloed van het kwaad raakt de mens in verzoeking en bezwijkt daarvoor wanneer hij het gebod overtreedt dat God heeft gegeven: de zonde doet haar intrede in het bestaan van de mens. Daarmee is de scheiding van God, de geestelijke dood, verbonden. De mens wordt zich hiervan bewust wanneer hij zijn naaktheid opmerkt, waarvoor hij zich schaamt (Gen. 3:7-10). De schaamte is een teken dat het oorspronkelijke vertrouwen van de mens in zijn schepper is verstoord. De ongehoorzaamheid van de mens leidt ertoe dat God de innige verbondenheid met Hem verbreekt.

Door deze scheiding moet de mens voortaan een moeizaam leven op aarde leiden, dat eindigt met de lichamelijke dood (Gen. 3:16-19). Het gescheiden zijn van God kan de mens vanuit zichzelf niet ongedaan maken.

Vanaf de zondeval is de mens zondig, dat betekent verstrikt in de zonde, en derhalve niet in staat een leven te leiden zonder zonde. Hij leeft in een wereld waarop Gods vloek rust, begeleid door pijn en zorgen. Angst voor de dood kenmerkt zijn leven (*zie 4.2.1*).

Uit dit alles blijkt dat de oorspronkelijke vrijheid van de mens een belangrijke beperking heeft ondergaan. De mens kan voortaan weliswaar proberen een leven te leiden dat overeenkomt met Gods wil, maar dat is gedoemd te mislukken omdat het kwaad macht over hem uitoefent. Zo moet hij zijn hele leven 'slaaf' zijn, wat betekent dat hij onvrij is en gebonden door de zonde.

Maar ook als zondaar blijft de mens niet verstoken van troost en steun van God, die hem niet in de dood laat. In aanwezigheid van de mens spreekt God tot de slang: 'Vijandschap sticht Ik tussen jou en de vrouw, tussen jouw nageslacht en het hare, zij verbrijzelen je kop, jij bijt hen in de hiel' (Gen. 3:15) - een eerste verwijzing naar het offer van Jezus, waardoor de Heer het kwaad overwint.

3.3.4 De mens als eenheid van geest, ziel en lichaam

God heeft de mens als lichamelijk en geestelijk wezen, namelijk geest en ziel, geschapen. Het lichaam van de mens is sterfelijk, terwijl geest en ziel onsterfelijk zijn (*zie 9.1*).

Het lichaam ontstaat door conceptie en deelt in die zin in het wezen en de gedaante van de ouders. De ziel staat daarentegen los van de conceptie en wordt direct door God geschapen. Zo openbaart God zich dus ook heden ten dage als schepper.

In de Bijbel worden geest en ziel niet duidelijk van elkaar onderscheiden.⁵ Door geest en ziel is de mens in staat deel te hebben aan de geestelijke wereld, God te herkennen en met Hem te zijn verbonden.

Geest, ziel en lichaam mogen niet onafhankelijk van elkaar worden gezien. Ze zijn aan elkaar gerelateerd, ze doordringen en beïnvloeden elkaar, want de mens is een eenheid. Zolang de mens op aarde leeft, is hij een eenheid uit geest, ziel en lichaam (1 Tess. 5:23), die met elkaar in een rechtstreekse wisselwerking staan. Na de lijfelijke dood is de mens een eenheid van geest en ziel.

De persoonlijkheid van de mens wordt door de dood niet ontbonden, maar uit zich voortaan door geest en ziel.

Bij de opstanding van de doden worden geest en ziel vereend met een opstandingslichaam (*zie 10.1.2*).

Het kwaad leidt de mens in verzoeking. De mens bezwijkt hiervoor en overtreedt het gebod dat God heeft gegeven: de zonde doet haar intrede in het bestaan van de mens. (3.3.3)

Het gevolg van de zonde is de scheiding van God. Bovendien ondergaat de oorspronkelijke vrijheid van de mens een belangrijke beperking. De mens kan weliswaar proberen een leven naar Gods wil te leiden, maar dat zal telkens weer mislukken. Ook als zondaar blijft de mens niet verstoken van de steun van God. (3.3.3)

God heeft de mens geschapen als lichamelijk en geestelijk wezen. Het lichaam is sterfelijk, het geestelijke wezen - geest en ziel - bestaat voor eeuwig. De persoonlijkheid van de mens wordt door de dood niet ontbonden maar uit zich voortaan door geest en ziel. (3.3.4)

⁵ De onsterfelijke ziel mag niet worden verwisseld met de psyche van de mens, die in de volksmond ook wel wordt aangeduid als 'ziel'. Ook moet de geest, die behoort tot het onsterfelijke wezen, worden onderscheiden van het intellect (in de volksmond: 'menselijke geest').

3.4 God, de Zoon

Het belijden van Jezus Christus als de Zoon van God behoort tot de fundamenteën van het christelijke geloof.

Het tweede geloofsartikel verwoordt dit als volgt: 'Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onze Heer'. In de belijdenis van Nicea-Constantinopel (zie 2.2.2) wordt de inhoud van dit geloof uitvoeriger beschreven: 'Wij geloven [...] in de enige Heer, Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, vóór alle tijden uit de Vader geboren: God uit God, licht uit licht, waarachtig God uit waarachtig God, verwekt, niet geschapen, één in wezen met de Vader door wie alles geschapen is.'

Wanneer wordt gesproken over 'God, de Zoon', wordt daarmee de tweede persoon van de triniteit van God bedoeld, die innig verbonden met God, de Vader, en God, de Heilige Geest, van eeuwigheid tot eeuwigheid leeft en regeert. Het begrip 'verwekt' moet niet biologisch worden begrepen, maar als een poging de mysterieuze verhouding tussen God, de Vader, en God, de Zoon, onder woorden te brengen.

Tussen God, de Vader, en God, de Zoon, bestaat geen gradatie - ook wanneer de begrippen 'Vader' en 'Zoon' aan een volgorde c.q. rangorde zouden kunnen doen denken. Vader en Zoon zijn in gelijke mate waarachtig God; Ze zijn wezensgelijk. Dit wordt ook in Hebrreeën 1:3 uitgedrukt: 'Hij [de Zoon] is Zijn [de Vader] evenbeeld.'

In Jezus Christus is God, de Zoon, mens geworden en tegelijk God gebleven: God heeft Zijn intrede gedaan in de historische werkelijkheid en is daarin werkzaam geweest. Het geloof in God, de Zoon, is onscheidbaar verbonden met het geloof in Jezus Christus als een in de geschiedenis aanwezige en handelende persoon. De geloofsbelijdenis maakt dit duidelijk door te wijzen op belangrijke fases in het leven van de mens geworden Zoon van God en deze tevens kenbaar te maken als de grondslag van de gebeurtenissen uit de heilsgeschiedenis: 'Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onze Heer, die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven, begraven, ingegaan in het rijk van de dood, op de derde dag opgestaan uit de doden en opgenomen in de hemel. Hij zit aan de rechterhand van God, de almachtige Vader, vanwaar Hij wederkomen zal.'

Jezus Christus is waarachtig mens en waarachtig God. Hij heeft twee naturen, een menselijke en een goddelijke, die beide onvermengd, onveranderlijk, onscheidbaar en ondeelbaar in Hem aanwezig zijn.

Wat betreft Zijn menselijke natuur is Jezus gelijk aan andere mensen; Hij onderscheidt zich alleen van hen, doordat Hij zonder zonden in de wereld is gekomen, nooit heeft

gezondigd en tot en met Zijn dood aan het kruis gehoorzaam was aan God, de Vader (Fil. 2:8).

Jezus is wat betreft Zijn goddelijke natuur, ook tijdens Zijn vernedering op aarde, onveranderd waarachtig God in almacht en volmaaktheid. Op veelzijdige wijzen heeft Jezus het geheim van Zijn persoon geopenbaard, bijvoorbeeld met de woorden uit Matteüs 11:27: 'Alles is Mij toevertrouwd door Mijn Vader, en niemand dan de Vader weet wie de Zoon is, en wie de Vader is, dat weet alleen de Zoon, en iedereen aan wie de Zoon het wil openbaren.' Het inzicht dat Jezus Christus Gods Zoon is, is een goddelijke openbaring: 'We weten ook dat de Zoon van God gekomen is en ons inzicht heeft gegeven om de Waarachtige te kennen. En wij zijn in de Waarachtige, omdat we in Zijn Zoon Jezus Christus zijn. Hij is de ware God, Hij is het eeuwige leven' (1 Joh. 5:20).

3.4.1 Gods eniggeboren Zoon

In het tweede geloofsartikel wordt geschreven dat Jezus Christus de eniggeboren Zoon van de Vader is (Joh. 1:14): 'Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon'. Dat houdt in: Jezus Christus is op unieke wijze Gods Zoon. 'Eniggeboren' betekent hier: Hij is door de Vader verwekt en niet geschapen. Hij is de 'eerstgeborene van heel de schepping' (Kol. 1:15). De Zoon van God was al bij de Vader voor alles wat geschapen is (pre-existentie).

In Johannes 3:16 wordt Jezus aangeduid als Gods 'enige Zoon'. Hij is Degene die authentiek van de Vader kan getuigen. In Johannes 1:18 wordt dat als volgt uitgedrukt: 'Niemand heeft ooit God gezien, maar de enige Zoon, die zelf God is, die aan het hart van de Vader rust, heeft Hem doen kennen.'

De Zoon van God is niet een schepsel zoals de mens en ook niet te vergelijken met de engelen die een 'begin' hebben. Hij is zonder begin en einde, wezensgelijk aan de Vader - daarom 'eniggeboren', eeuwig verwekt. In navolging van Psalm 2:7 gebruikt Hebrreeën 1:5 het begrip 'verwekt' om de unieke relatie tussen Vader en Zoon uit te drukken.

3.4.2 Het mens geworden woord

In Johannes 1:1-18 worden fundamentele uitspraken gedaan over het wezen van God en Zijn openbaring in de wereld. Er wordt gesproken over het begin, de oorsprong, dat alles bepaalt en waar alles uit voortkomt. Dit begin, dat op zichzelf onvoorwaardelijk en onafhankelijk van alle tijdelijkheid is, wordt in verband gebracht met het Griekse begrip

'logos', dat doorgaans wordt vertaald met: 'woord'. De Logos, deze macht, bepaalt het begin van de schepping. Woord en God zijn daarbij direct aan elkaar gerelateerd: 'In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God' (Joh. 1:1). God en Woord zijn er van eeuwigheid her.

In Johannes 1:14 wordt de aanwezigheid van de Logos op aarde beschreven: 'Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond, vol van goedheid en waarheid, en wij hebben Zijn grootheid gezien, de grootheid van de enige Zoon van de Vader.' Het bovenaardse goddelijke Woord, dat in het begin bij God was, betreedt nu de sfeer van het aardse. Meer nog: Het wordt zelf mens - het eeuwige Woord wordt waarachtig mens.

De passage '[...] en wij hebben Zijn grootheid gezien', heeft betrekking op het mens-zijn van de Zoon van God, op de historische werkelijkheid van het 'Woord dat leven is'. Hier wordt verwezen naar de kring van getuigen van Jezus' werkzaamheid op aarde. De apostelen en leerlingen waren innig verbonden met Jezus Christus, het mens geworden Woord (1 Joh. 1:1-3).

De luister van de Vader aan gene zijde wordt direct waarneembare historische werkelijkheid in de aardse luister van de Zoon. In die zin kan de Zoon van God over zichzelf zeggen: 'Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien' (Joh. 14:9).

Hebreeën 2:14 legt uit waarom het Woord mens is geworden: 'Omdat die kinderen mensen zijn van vlees en bloed, is de Zoon een mens geworden als zij om door Zijn dood definitief af te rekenen met de heerser over de dood, de duivel'.

3.4.3 Jezus Christus, waarachtig mens en waarachtig God

Het inzicht dat Jezus Christus waarachtig mens en waarachtig God is, de tweenaturenleer, werd als leerstelling vastgelegd op het concilie van Chalcedon (451 n. Chr.). Deze leer van de dubbele natuur van Jezus overstijgt de ervaringshorizon en voorstellingswereld van de mens; het is een mysterie.

De menswording van de Zoon van God wordt in Filippenzen 2:6-8 beschreven als zelfvernedering: 'Hij die de gestalte van God had, hield Zijn gelijkheid aan God niet vast, maar deed er afstand van. Hij nam de gestalte aan van een slaaf en werd gelijk aan een mens. En als mens verschenen, heeft Hij zich vernederd en werd gehoorzaam tot in de dood - de dood aan het kruis.'

Jezus deelde met de mens het hele spectrum van lichamelijke en emotionele gevoelens. In Zijn mens-zijn had Hij een lichaam en behoeften die daar bij horen. In Lucas 2:52 wordt beschreven dat Jezus toenam in wijsheid, leeftijd en genade bij God

en de mensen. Hij was blij met wie zich verblijdde op de bruiloft van Kana. Hij had verdriet met wie verdriet had en huilde toen Lazarus was gestorven. Hij had honger toen Hij in de woestijn verbleef en had dorst toen Hij bij de Jakobsbron kwam. Hij ondervond pijn toen de soldaten Hem sloegen. Met Zijn spoedige dood aan het kruis in het verschiet, bekende Hij: 'Ik voel Me dodelijk bedroefd' (Matt. 26:38).

Dat Jezus daadwerkelijk waarachtig mens was, wordt beschreven in Hebreeën 4:15. Tevens wordt hier het verschil met alle andere mensen benadrukt: Jezus is niet vervallen tot zonde.

Evenzo is Jezus Christus waarachtig God.

De Heilige Schrift getuigt dat Jezus Christus zowel de Zoon van God, als God is. Bij Jezus' doop in de Jordaan was een stem uit de hemel te horen: 'Dit is Mijn geliefde Zoon, in Hem vind Ik vreugde' (Matt. 3:17). Ook bij Jezus' verheerlijking wees de Vader erop dat Jezus Zijn Zoon was, en riep de mensen ertoe op, naar Hem te luisteren (Matt. 17:5).

De woorden van Jezus 'Toch kan niemand bij Mij komen, tenzij de Vader die Mij gezonden heeft hem bij Me brengt' (Joh. 6:44) en 'Niemand kan bij de Vader komen dan door Mij' (Joh. 14:6), getuigen van gelijke goddelijke autoriteit van God, de Vader, en God, de Zoon. De Vader brengt de mens naar de Zoon en de Zoon leidt de mens naar de Vader.

Alleen als waarachtig God kon Jezus Christus verkondigen: '[...] en de Vader en Ik zijn één' (Joh. 10:30). Zo verwoordde Hij in duidelijke taal Zijn wezensgelijkheid met de Vader.

Andere Bijbelse bewijzen voor het feit dat Jezus Christus waarachtig God is, zijn

- het optreden van de apostelen na Jezus' hemelvaart: 'Ze brachten Hem hulde' (Luc. 24:52);
 - de woorden uit Johannes 1:18: 'Niemand heeft ooit God gezien, maar de enige Zoon, die zelf God is, die aan het hart van de Vader rust, heeft Hem doen kennen';
 - de uitspraak van apostel Tomas, nadat hij de Opgestane zag: 'Mijn Heer, mijn God!' (Joh. 20:28);
 - het belijden van het wezen van Jezus in de Christushymne: 'Want in Hem is de goddelijke volheid lichamelijk aanwezig' (Kol. 2:9);
 - het getuigenis in 1 Johannes 5:20: 'En wij zijn in de Waarachtige, omdat we in Zijn Zoon Jezus Christus zijn. Hij is de ware God, Hij is het eeuwige leven';
 - de uitspraak: 'Hij [God] is geopenbaard in een sterfelijk lichaam' (1 Tim. 3:16).
-

3.4.4 Verwijzingen naar Jezus Christus in het Oude Testament

In het Oude Testament zijn er al verwijzingen naar de komst van de Messias, Heiland en Verlosser. De vloek die direct na de zondeval over de duivel wordt uitgesproken, bevat reeds een eerste aanwijzing naar de komst van een verlosser (Gen. 3:15).

De schrijver van de brief aan de Hebreëën ziet in het handelen van de priesterkoning Melchisedek, die Abraham brood en wijn brengt en hem zegent (Gen. 14:17-20; Hebr. 7), een verwijzing naar Jezus Christus.

God, de Zoon, begeleidde het volk Israël door de geschiedenis. Apostel Paulus beschrijft nadrukkelijk de aanwezigheid van Christus tijdens de tocht door de woestijn: '[...] onze voorouders [...] dronken allemaal dezelfde geestelijke drank. Ze dronken uit de geestelijke rots die hen volgde - en die rots was Christus' (1 Kor. 10:1-4).

Oudtestamentische profeten wezen op concrete details die verband hielden met het verschijnen van de Verlosser:

- Jesaja beschreef Hem met benamingen die Zijn uniekheid onderstrepen: 'Een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven; de heerschappij rust op Zijn schouders. Deze namen zal Hij dragen: Wonderbare Raadsman, Goddelijke Held, Eeuwige Vader, Vredevorst' (Jes. 9:5).
- Micha noemde de geboorteplaats van de Heer: 'Uit jou, Betlehem in Efrata, te klein om tot Juda's geslachten te behoren, uit jou komt iemand voort die voor Mij over Israël zal heersen. Zijn oorsprong ligt in lang vervlogen tijden, in de dagen van weleer' (Micha 5:1).
- Maleachi profeteerde over een wegbereider van de Zoon van God: 'Let op, Ik zal Mijn bode zenden; hij zal de weg voor Mij effenen. Opeens zal Hij naar Zijn tempel komen, de Heer naar wie jullie uitzien, de engel van het verbond naar wie jullie verlangen. Komen zal Hij - zegt de Heer van de hemelse machten' (Mal. 3:1). Deze wegbereider was Johannes de Doper (Matt. 11:10).
- Zacharia beschreef de intocht van de Heer in Jeruzalem: 'Juich, Sion, Jeruzalem, schreeuw het uit van vreugde! Je koning is in aantocht, bekleed met gerechtigheid en zege. Nederig komt Hij aanrijden op een ezel, op een hengstveulen, het jong van een ezelin' (Zach. 9:9).

Zo zijn de menswording van de Zoon van God en Zijn weg over de aarde in het Oude Testament voorzeggd.

3.4.5 Jezus Christus - de Verlosser

De naam 'Jezus' betekent: 'De Heer redt'. Toen de engel Gabriël de geboorte van Jezus aankondigde, gaf hij tevens aan hoe het kind moest heten: 'Geef Hem de naam Jezus, want Hij zal Zijn volk bevrijden van hun zonden' (Matt. 1:21). Aan de beoogde naam wordt dus al duidelijk dat Jezus de beloofde Redder en Verlosser is.

In Zijn werken openbaarde Jezus Christus zich als de door God gezonden Heiland en Verlosser: '[...] blinden kunnen weer zien en verlamden weer lopen, mensen met huidvraat worden gereinigd en doven kunnen weer horen, doden worden opgewekt en aan armen wordt het goede nieuws bekendgemaakt' (Matt. 11:5). Verlossing door Jezus Christus strekt zich echter ver boven de dimensies van het zichtbare (het tijdelijke) uit, tot in het gebied van het onzichtbare (het eeuwige). Deze verlossing ontleemt de duivel zijn aanspraak op de mens en leidt de mens uit zonde en dood.

De grondslag van de verlossing van de mens is het offer van Jezus Christus (Ef. 1:7). Alleen door Hem heeft de mens toegang tot het heil (Hand. 4:12).

God, de Zoon, is de tweede persoon van de triniteit Gods. In Jezus Christus is Hij mens geworden en tegelijk God gebleven: Hij heeft Zijn intrede gedaan in de historische werkelijkheid. (3.4)

Jezus Christus is waarachtig mens en waarachtig God, Hij heeft dus twee naturen. Wat Zijn menselijke natuur betreft is Jezus Christus gelijk aan andere mensen - echter zonder zonden. Wat Zijn goddelijke natuur betreft, bleef Hij ook tijdens Zijn vernedering op aarde onveranderd waarachtig God. (3.4)

Jezus wordt aangeduid als Gods 'eniggeboren Zoon'. Gods Zoon is door de Vader verwekt - dus niet geschapen, maar eeuwig, zonder begin en einde, wezensgelijk aan de Vader. (3.4.1)

Het bovenaardse goddelijke woord ('logos'), dat in het begin bij God was, betreedt nu de sfeer van het aardse en het menselijke. Het 'is mens geworden' - het eeuwige Woord wordt waarachtig mens. De luister van de Vader aan gene zijde wordt direct waarneembare historische werkelijkheid in de aardse luister van de Zoon. (3.4.2)

De dubbele natuur van Jezus Christus als waarachtig mens en waarachtig God is een mysterie. Als waarachtig mens deelde Jezus met de mensen het hele spectrum van lichamelijke en emotionele gevoelens. Als waarachtig God bracht Hij Zijn wezensgelijkheid met de Vader onder woorden: '[...] en de Vader en Ik zijn één'. (3.4.3)

Het Oude Testament bevat verwijzingen naar de komst van de Messias. Oudtestamentische profeten wezen op concrete details die verband hielden met het verschijnen van de Verlosser. Zo zijn het eeuwige bestaan, de menswording van de Zoon van God en Zijn weg over de aarde in het Oude Testament voorgezegd. (3.4.4)

In Zijn werken openbaarde Jezus Christus zich als de door God gezonden Verlosser. De grondslag van de verlossing van de dood en de zonde is het offer van Jezus Christus. Alleen door Hem heeft de mens toegang tot het heil. (3.4.5)

3.4.6 Titels van Jezus

Met 'titels' worden namen en aanduidingen voor de Zoon van God bedoeld, waarmee de Heilige Schrift verschillende kenmerken van Zijn uniekheid uitdrukt.

3.4.6.1 Messias - Christus - Gezalfde

Alle drie de begrippen duiden op hetzelfde: 'messias' is afgeleid van het Hebreeuwse 'masjiach', het Latijnse 'christus' is ontstaan uit het Griekse 'christos'; in het Nederlands betekent dat: 'gezalfde'.

In enkele Psalmen worden de koningen van Israël aangeduid als 'gezalfden' (o.a. Ps. 20:7). Hun zalving is nauw verbonden met uitspraken over het bijzondere verbond van God met David en zijn opvolgers. De verering van de door God gegeven gezalfde koning ging soms zo ver, dat hij werd aangeduid als god (Ps. 45:6-10).

Uitgaande van uitspraken van de profeten (o.a. Jes. 61; Jer. 31:31 e.v.) ontwikkelden zich onder het volk Israël voorstellingen van de Messias, die toenemend op een gestalte afstevenden die al het menselijke overtreft en in de diepste zin een goddelijk karakter bezit.

Dat Jezus van Nazaret deze Messias, deze Christus is, wordt in het Nieuwe Testament unaniem beleden. De titel 'Christus' is dusdanig nauw met Jezus verbonden dat het een eigennaam is geworden: Jezus Christus. Wie in Hem gelooft, belijdt de door Israël verwachte Messias, de door God gezonden brenger van het heil.

Overall waar in het Nieuwe Testament wordt gesproken over Jezus, gaat het over de Christus, de Messias. Daarmee wordt een belangrijk verschil gemarkeerd: terwijl tegenwoordig nog veel aanhangers van het joodse geloof wachten op de komst van de Messias, belijden de christenen dat de Messias in Jezus Christus al gekomen en aanwezig is. Dit geloof wordt onder woorden gebracht in de belangrijke uitspraak aan het begin van het evangelie volgens Marcus: '[Dit is] het begin van het evangelie van Jezus Christus, Zoon van God' (Marc. 1:1).

3.4.6.2 Heer

In het Oude Testament komt de aanduiding 'heer' vooral voor wanneer het gaat over de God van Israël. In het Nieuwe Testament wordt deze titel ook op Jezus Christus toegepast.

In de brief aan de Romeinen is te lezen: 'Als uw mond belijdt dat Jezus de Heer is en uw hart gelooft dat God Hem uit de dood heeft opgewekt, zult u worden gered' (Rom. 10:9). Daarvan is de uitspraak 'kyrios Iesous' (uit het Gr.: 'Jezus is Heer') afgeleid, die

behoort tot de oudste vroegchristelijke belijdenissen. 'Heer' is hier niet een respectvolle aanspreekvorm, maar een aanduiding van de goddelijke autoriteit van Jezus Christus. Dat Jezus 'de Heer' is, werd na Zijn opstanding voor Zijn leerlingen een onomstotelijke zekerheid. Apostel Tomas sprak de Opgestane als volgt aan: 'Mijn Heer, mijn God!' (Joh. 20:28).

Wanneer Jezus 'Heer' wordt genoemd, gebeurt dat ook om uit te drukken dat het niemand anders is dan God zelf die in Hem een gedaante heeft aangenomen.

Apostel Paulus schrijft over de heerschappij van Jezus, die de macht van alle andere machthebbers - ook die van de Romeinse keizer, die pretendeert goddelijk te zijn - overtreft: 'Waar wij over spreken is Gods verborgen en geheime wijsheid, een wijsheid waarover God vóór alle tijden besloten heeft dat wij door haar zouden delen in Zijn luister. Geen van de machthebbers van deze wereld heeft die wijsheid gekend; zouden ze haar wel hebben gekend, dan zouden ze de Heer die deelt in Gods luister niet hebben gekruisigd' (1 Kor. 2:7-8).

Omdat Jezus de Heer is die deelt in Gods luister, krijgt het aanroepen van Zijn naam en het aanbidden van Hem een hoge betekenis (Fil. 2:9-11).

3.4.6.3 Mensenzoon

Het begrip 'mensenzoon' wordt in Daniël 7:13-14 gebruikt voor een hemels wezen dat niet behoort tot het mensengeslacht.

In Jezus' tijd werd in vrome joodse kringen de 'Mensenzoon' verwacht, aan wie God de wereldheerschappij zou overdragen. Volgens Johannes 3:13 openbaart de Heer zich zelf als de Mensenzoon: 'Er is toch nooit iemand opgestegen naar de hemel behalve Degene die uit de hemel is neergedaald: de Mensenzoon?' In die hoedanigheid heeft Hij de volmacht zonden te vergeven (Matt. 9:6), is Hij heer over de sabbat (Matt 12:8) en 'gekomen om te zoeken en te redden wat verloren was' (Luc. 19:10).

Uiteindelijk kondigde Jezus het lijden (Matt. 17:12), de offerdood (Matt. 12:40 en 20:28) en de opstanding van de Mensenzoon aan (Matt. 17:9). Wanneer Hij over de 'Mensenzoon' spreekt, bedoelt Hij steeds zichzelf.

Ook Stefanus verkondigde de goddelijkheid van de Mensenzoon: 'Ik zie de hemel geopend en de Mensenzoon, die aan Gods rechterhand staat' (Hand. 7:56). Jezus Christus, de Mensenzoon, is nu weer daar, waar Hij vandaan is gekomen (Joh. 16:28).

3.4.6.4 Immanuël - dienaar van God - zoon van David

De Heilige Schrift noemt meer titels van Jezus: Immanuël, dienaar van God, zoon van David.

De Hebreeuwse naam 'Immanuël' betekent 'God met ons'. Matteüs 1:22-23 grijpt, verwijzend naar Jezus, terug op de profetie uit Jesaja 7:14: "De maagd zal zwanger zijn en een zoon baren, en men zal Hem de naam Immanuël geven," wat in onze taal betekent "God met ons". Jezus Christus is dus Degene door wie God direct aanwezig en waarneembaar is.

De aanduiding 'dienaar van God' is in het Oude en het Nieuwe Testament te vinden voor vooraanstaande personen uit de heilsgeschiedenis: aartsvaders, profeten en apostelen. Jesaja profeteerde over een dienaar van God, wat in vervulling ging in Jezus Christus (o.a. Jes. 42:1).

In het Nieuwe Testament is 'zoon van David' een gangbare aanduiding voor Jezus Christus. Reeds aan het begin van het evangelie volgens Matteüs wordt geschreven: 'Overzicht van de afstamming van Jezus Christus, zoon van David, zoon van Abraham' (Matt. 1:1). Dat betekent dat de beloften die aan David werden gegeven in de Zoon van God in vervulling gaan.

Met 'titels' worden namen en aanduidingen bedoeld waarmee de verschillende kenmerken van de uniekheid van de Zoon van God worden uitgedrukt. (3.4.6)

Dat Jezus van Nazaret de 'Messias' is, wordt in het Nieuwe Testament unaniem verkondigd. (3.4.6.1)

'Heer' is de aanduiding voor de goddelijke autoriteit van Jezus Christus. (3.4.6.2)

Met 'mensenzoon' wordt een hemels wezen aangeduid dat niet behoort tot het mensengeslacht; de Heer zelf openbaarde zich als de Mensenzoon. (3.4.6.3)

De Heilige Schrift noemt verder 'Immanuël' ('God met ons'), 'dienaar van God' en 'zoon van David' als titels van Jezus. (3.4.6.4)

3.4.7 De ambten van Christus - koning, priester en profeet

Aan de betiteling 'koning' is de voorstelling van heersen en regeren verbonden. De priester is werkzaam in de offerdienst om de mens met God te verzoenen. Van een profeet wordt verwacht dat hij de goddelijke wil verkondigt en komende gebeurtenissen voorspelt.

Heersen en regeren, de mens met God verzoenen, Gods wil verkondigen en de toekomst voorspellen: dat alles komt in Jezus Christus op volmaakte wijze voor.

3.4.7.1 Jezus Christus - de koning

Toen de engel van de Heer de maagd Maria de geboorte van Jezus aankondigde, zei hij: 'Hij zal een groot man worden en Zoon van de Allerhoogste worden genoemd [...]. Tot in eeuwigheid zal Hij koning zijn over het volk van Jakob, en aan Zijn koningschap zal geen einde komen' (Luc. 1:32-33).

De wijzen uit het oosten die waren gekomen om Hem te aanbidden, vroegen naar de pasgeboren koning van de Joden (Matt. 2:2).

In Jezus Christus vervulde zich de belofte die God had gegeven aan de profeet Jeremia: 'De dag zal komen - spreekt de Heer - dat Ik aan Davids stam een rechtmatige telg laat ontspruiten, die als koning een wijs beleid zal voeren en die in het land recht en gerechtigheid zal handhaven' (Jer. 23:5).

Natanaël, één van de eerste leerlingen van Jezus, beled: 'Rabbi, U bent de Zoon van God, U bent de koning van Israël!' (Joh. 1:49). Jezus' koningschap heeft echter niets van doen met aards gezag en uit zich ook niet in uiterlijk machtsvertoon. Zijn koningschap blijkt uit de volmacht waarmee Hij handelde en de tekenen die Hij verrichtte.

Ideeën dat Hij een aards koningschap nastreefde of een politieke taak op zich wilde nemen, wees Jezus resoluut van de hand.

Alle vier de evangeliën doen er verslag van hoe Jezus voor Zijn lijden en sterven Jeruzalem binnentrok. Hij openbaarde zich bij Zijn intocht als koning van vrede en gerechtigheid, die door de profeet Zacharia al was aangekondigd (Zach. 9:9). Het volk had Jezus graag tot wereldlijke koning van Israël uitgeroepen en juichte Hem toe (Joh. 12:13).

Ook in het verhoor door Pilatus maakte Jezus duidelijk dat Zijn rijk niet van deze wereld was en dat Hij niet de macht van een aardse heerser nastreefde. Pilatus resumeerde de woorden van Jezus: 'U bent dus koning?' en gaf de Zoon van God zo de gelegenheid over Zijn koningschap te spreken. "U zegt dat Ik koning ben." [...] "Ik ben geboren en naar de wereld gekomen om van de waarheid te getuigen." Jezus bekende nu ook voor een vertegenwoordiger van de wereldmacht Rome en het heidendom dat Hij koning en getuige van de waarheid was (Joh. 18:33-37).

De kruisdood vormt het hoogtepunt en de afsluiting van een vernedering die in werkelijkheid de weg is naar de verhoging van Jezus Christus. 'Pilatus had een inscriptie laten maken die op het kruis bevestigd werd. Er stond op: "Jezus uit Nazaret, koning van de Joden". Het stond er in het Hebreeuws, het Latijn en het Grieks' (Joh.

19:19-20). In een diepere betekenis diende dit drietalige opschrift om het koninkrijk van Jezus Christus aan de hele wereld bekend te maken.

De koninklijke waardigheid van Jezus Christus wordt ook benadrukt in de Openbaring van Johannes: Jezus Christus is 'heerser over de vorsten van de aarde' (Openb. 1:5). Wanneer de zevende engel op de bazuin blaast 'begint de heerschappij van onze Heer over de wereld, en die van Zijn Messias. Hij zal heersen tot in eeuwigheid' (Openb. 11:15). Dan komt overal het koninkrijk van Jezus Christus openbaar.

3.4.7.2 Jezus Christus - de priester

De voornaamste taak van de priesters in het Oude Verbond was God offers te brengen, het volk in de wet te onderwijzen en beslissingen te nemen in complexe rechtszaken en vragen over cultische zuiverheid. De opgave van de hogepriester was de eigen zonden, die van de priesters en die van het volk voor God te brengen. Daartoe betrad hij eenmaal per jaar - op Grote Verzoendag (Jom Kipoer) - biddend het Allerheiligste. Hij handelde hier plaatsvervangend voor het volk en vormde een verbinding tussen God en het volk Israël.

Met betrekking tot het priesterschap in het Oude Verbond en de offers die in de tempel werden gebracht, staat in Hebreeën 8:5: 'Zij verrichten hun dienst in wat de afspiegeling en de voorafschaduwing is van het hemelse heiligdom.' In het licht van het evangelie wordt duidelijk dat het oudtestamentische priesterschap slechts van voorlopige aard was, want 'de wet heeft [...] in geen enkel opzicht de volmaaktheid gebracht' (Hebr. 7:19).

Met de menswording van de Zoon van God ontstond een priesterschap dat elk ander priesterschap overtreft. Jezus Christus is niet zomaar een hogepriester, zoals de vele hogepriesters van Israël. Veelmeer is Jezus Christus de Hogepriester waar de verlossing van de wereld op is gebaseerd: God zelf overwint de afgrond van de zonde en verzoent zich door Jezus Christus met de wereld; geen enkel ander priesterschap kan dit bewerkstelligen. In die zin is Jezus Christus de Eeuwige Hogepriester: omdat 'Hij priester zonder opvolger is, omdat Hij tot in eeuwigheid blijft. Zo kan Hij ieder die door Hem tot God komt volkomen redden, omdat Hij voor altijd leeft en zo voor hen kan pleiten' (Hebr. 7:24-25).

Jezus Christus hoefde niet met God te worden verzoend zoals de hogepriester van het Oude Verbond - Hijzelf is de Verzoener. Hij getuigt niet alleen van de ontmoeting met God, maar mens en God zijn in Hem onscheidbaar verenigd.

In het priesterschap van Jezus Christus wordt Gods ontferming over de wereld duidelijk; hierdoor heeft de mens toegang tot Gods heil.

De brief aan de Hebreëën zet uiteen dat het hogepriesterlijke ambt van Christus de zonden van het volk verzoent (Hebr. 2:17). In Jezus Christus, de Eeuwige Hogepriester, is de zekerheid van de zondevergeving en de belofte van het eeuwige leven gegeven.

In Hebreëën 3:1 staat: '[...] richt uw aandacht op Jezus, de apostel en hogepriester van het geloof dat wij belijden.' Jezus Christus overtreft de dienst van de hogepriester in het Oude Verbond omdat Hij de ware hogepriester is en de voorwaarde voor de dienst van de apostelen in het Nieuwe Verbond. De inhoud van de apostolische opgave wordt duidelijk in 2 Korintiërs 5:20: 'Namens Christus vragen wij: laat u met God verzoenen.'

3.4.7.3 Jezus Christus - de profeet

In Jezus Christus ging de belofte in vervulling die God aan Mozes had gegeven: 'Ik zal in hun midden profeten laten opstaan zoals jij. Ik zal hun Mijn woorden ingeven, en zij zullen het volk alles overbrengen wat Ik hun opdraag' (Deut. 18:18).

De profeten in het Oude Verbond hadden de taak Gods wil te verkondigen. Hun boodschappen werden vaak ingeleid met een verwijzing naar de oorsprong, namelijk God: 'Dit zegt de Heer'. In Jezus Christus spreekt God zelf tot de mensen.

Volgens Marcus 1:15 begon de Zoon van God Zijn werkzaamheid met de woorden: 'De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en hecht geloof aan dit goede nieuws.' De Heer onderwees met volmacht, m.a.w. met goddelijke autoriteit, wat tot uitdrukking komt in de woorden: 'En Ik zeg zelfs ...' (Matt. 5-7).

Als profeet sprak Jezus Christus ook over toekomstige gebeurtenissen zoals staat opgetekend in bijvoorbeeld Matteüs 24, Marcus 13 en Lucas 21.

In Zijn afscheidsrede (Joh. 13-16) beloofde Hij de Heilige Geest, die de weg zal wijzen naar de volle waarheid.

In het boek Openbaring onthult de Zoon van God het verloop van de heilsgeschiedenis tot aan de nieuwe schepping.

Zo werkt Jezus Christus als profeet: Hij verkondigt de wil van God, belicht het verleden, onthult wat verborgen is, wijst de weg van het leven en doet beloften over de toekomst. Zijn uitspraken zijn eeuwig geldig: 'Hemel en aarde zullen verdwijnen, maar Mijn woorden zullen nooit verdwijnen' (Marc. 13:31).

Het koningschap van Jezus Christus blijkt uit de volmacht waarmee Hij handelde en de tekenen die Hij verrichtte. (3.4.7.1)

Het drietalige opschrift aan het kruis diende om het koninkrijk van Jezus Christus aan de hele wereld bekend te maken. (3.4.7.1)

Ook in de Openbaring van Johannes wordt de koninklijke waardigheid van Jezus Christus ter sprake gebracht. (3.4.7.1)

In Jezus Christus verschijnt de hogepriester waarop de verlossing is gebaseerd: God verzoent zich door Jezus Christus met de wereld. Jezus Christus hoefde niet met God te worden verzoend zoals de hogepriester van het Oude Verbond - Hijzelf is de Verzoener. (3.4.7.2)

In het priesterschap van Jezus Christus wordt Gods ontferming over de wereld duidelijk: door Hem heeft de mens toegang tot Gods heil, in Hem is de zekerheid van de zondevergeving en de belofte van het eeuwige leven gegeven. (3.4.7.2)

De profeten in het Oude Verbond hadden de taak Gods wil te verkondigen. Zo werkte ook Jezus Christus als profeet: Hij verkondigde de wil van God, belichtte het verleden, onthulde wat verborgen was, wees de weg van het leven en deed beloften over de toekomst. (3.4.7.3)

3.4.8 Nieuwtestamentische getuigenissen over de persoon en de werkzaamheid van Jezus Christus

De evangeliën getuigen van het leven en de werkzaamheid van Jezus Christus. De evangelisten zijn daarbij niet als biografen te werk gegaan, maar verklaren dat deze Jezus van Nazaret de door Israël verwachte Messias is. Zijn geschiedenis is de geschiedenis van het reddende ingrijpen van God in het verloop van de wereld en van het aanbreken van het koninkrijk van God in Zijn persoon. De basiselementen van het belijden van Christus hebben hun grondslag in de nieuwtestamentische getuigenissen over Jezus.

3.4.8.1 Ontvangenis en geboorte van Jezus

In de evangeliën volgens Matteüs en Lucas wordt de geboorte van Jezus beschreven. Jezus werd geboren in de tijd dat Herodes in Juda als koning heerste, Augustus in Rome keizer was en Quirinius diens stadhouder in Syrië. Deze gedetailleerde gegevens wijzen op het werkelijke historische bestaan van Jezus en pareren pogingen de geschiedenis van Jezus van Nazaret te verwijzen naar het rijk der fabelen of legendes.

De uniekheid van de mens Jezus blijkt uit de maagdelijke geboorte, waarover het evangelie volgens Lucas bericht. De engel Gabriël bracht de maagd Maria de boodschap: 'Luister, je zult zwanger worden en een zoon baren, en je moet Hem Jezus noemen. Hij zal een groot man worden en Zoon van de Allerhoogste worden genoemd,

en God, de Heer, zal Hem de troon van Zijn vader David geven. Tot in eeuwigheid zal Hij koning zijn over het volk van Jakob, en aan Zijn koningschap zal geen einde komen' (Luc. 1:31-33). Hij legde Maria ook uit hoe de ontvangenis plaats zou vinden: 'De Heilige Geest zal over je komen en de kracht van de Allerhoogste zal je als een schaduw bedekken. Daarom zal het kind dat geboren wordt, heilig worden genoemd en Zoon van God' (Luc. 1:35).

Uit de uitspraak in het tweede geloofsartikel dat Jezus 'ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria', blijkt dat de menswording van de Zoon van God niet een natuurlijk verloop heeft gehad. Jezus van Nazaret is waarachtig mens, maar Zijn lichamelijke en mens-zijn, zijn onscheidbaar verbonden met Gods heilswil. Zijn ontvangenis en geboorte zijn heilsdaden en maken dus deel uit van de heilsgeschiedenis. Verschillende karakteristieke verschijnselen die met Jezus' geboorte gepaard gingen, onderstrepen dit:

- Engelen verschenen en verkondigden de herders op het veld de blijde boodschap: '[...] vandaag is in de stad van David jullie redder geboren. Hij is de Messias, de Heer' (Luc. 2:11; vgl. Micha 5:1).
- Een ster getuigde van de geboorte van de pasgeboren koning, de wijzen uit het oosten volgden deze ster en werden naar Bethlehem geleid waar ze het kind aanbaden (Matt. 2:1-11).

3.4.8.2 Jezus' doop in de Jordaan

Jezus Christus is zonder zonde. Evenwel liet Hij zich door Johannes de Doper in de Jordaan dopen en één maken met de zonde (2 Kor. 5:21). Aan deze doop - die een uiting was van boete - wordt duidelijk dat Jezus Christus zich vernederde en aan zich liet voltrekken, wat aan elke zondaar was opgedragen.

Hier is al zichtbaar dat Jezus Christus, de Zondeloze, plaatsvervangend de zonde op zich neemt en uiteindelijk de weg van rechtvaardigheid voor God opent.

Na de doop daalde de Heilige Geest zichtbaar op Jezus neer. In een stem vanuit de hemel verkondigde de Vader: 'Jij bent Mijn geliefde Zoon, in Jou vind Ik vreugde' (Luc. 3:22). In deze openbaringsgebeurtenis wordt door de Vader wereldkundig gemaakt dat Jezus Zijn Zoon is en wordt Zijn messianiteit geproclameerd: Jezus is de Christus, de Zoon van God.

Dat Johannes de Doper in Jezus de lijdende dienaar van God, de Verlosser, herkende (Jes. 53:5), blijkt uit zijn woorden: 'Daar is het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt.' Aan hem was eerder geopenbaard: 'Wanneer je ziet dat de Geest

op iemand neerdaalt en blijft rusten, dan is dat Degene die doopt met de Heilige Geest.' Johannes bevestigde dit: 'En dat heb ik gezien, en ik getuig dat Hij de Zoon van God is' (Joh. 1:29 en 33-34).

3.4.8.3 Jezus' verzoeking in de woestijn

Na de doop in de Jordaan werd Jezus door de Geest in de woestijn geleid 'om door de duivel op de proef gesteld te worden' (Matt. 4:1). Hij bleef daar veertig dagen lang en werd meerdere keren door de duivel op de proef gesteld. Jezus weerstond de verzoeken en wees de duivel af.

Dit heeft een heilshistorische betekenis: Adam bezweek voor de verzoeking en viel in zonde - Christus die 'net als wij, in elk opzicht op de proef is gesteld, met dit verschil dat Hij niet vervallen is tot zonde' (Hebr. 4:15), weerstaat als de nieuwe Adam de verzoeking. Nog voor het begin van Zijn openbare werkzaamheid bewijst Hij zich als overwinnaar over Satan.

De geschiedenis van Jezus van Nazaret is de geschiedenis van het reddende ingrijpen van God in het verloop van de wereld. De evangeliën zijn geen biografieën maar getuigenissen van het geloof. (3.4.8)

De uniekheid van de mens Jezus blijkt uit Zijn maagdelijke geboorte. Zijn ontvangenis en geboorte zijn heilsdaden en maken dus deel uit van de heilsgeschiedenis. (3.4.8.1)

Hoewel Jezus Christus zonder zonde is, liet Hij zich door Johannes de Doper dopen en één maken met de zondaars. Na de doop werd door God, de Vader, wereldkundig gemaakt dat Jezus Zijn Zoon is. (3.4.8.2)

Nog voor het begin van Zijn openbare werkzaamheid werd Jezus in de woestijn op de proef gesteld. Hij bewees zich als overwinnaar over Satan. (3.4.8.3)

In de verkondiging van Jezus stond het koninkrijk van God in zijn tegenwoordige en toekomstige verschijningsvorm centraal. Dit koninkrijk is in Jezus Christus persoonlijk aanwezig. (3.4.8.4)

3.4.8.4 Jezus als leraar

In de verkondiging van Jezus staat het koninkrijk van God - de heerschappij van God, die in de geschiedenis werkelijkheid wordt - in zijn tegenwoordige en toekomstige verschijningsvorm centraal: 'De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij' (Marc. 1:15). In Jezus Christus is nu het koninkrijk van God persoonlijk aanwezig (Luc. 17:21).

De kern van het evangelie is de in Jezus Christus geopenbaarde genade, liefde en verzoening. Hij is Gods Zoon en gekomen om de werken van de duivel te niet te doen, de in zonde gevallen en door de zonde in beslag genomen mens te verlossen en te

bevrijden uit de aanspraken van de duivel. Door Zijn offer opent Jezus Christus de mens de weg tot verzoening met God en de poort tot het eeuwige leven. Door Zijn sterven en Zijn opstanding bewijst Hij voor eens en altijd dat Hij heer is over de dood en de duivel. De mens heeft door zijn geloof deel aan deze overwinning (1 Kor. 15:57). Jezus riep Zijn leerlingen op Hem na te volgen. Hij predikte in volmacht, met soevereine autoriteit en vergaf zonden. Door Zijn wonderen maakte Hij duidelijk dat met Hem het heil naar de mensen toe was gekomen. Zo onderstreepte Hij Zijn boodschap dat Hij de Heiland is en dat Gods heerschappij aanbreekt.

3.4.8.5 Jezus' wonderen

De vier schriftelijk overgeleverde evangeliën doen alle verslag van de wonderdaden van Jezus als werkelijke gebeurtenissen die een bewijs zijn van Zijn messianiteit. Zijn wonderen verduidelijken Gods barmhartige ontferming over de mens, die moet lijden. Het zijn openbaringsgebeurtenissen omdat ze Christus' grootheid (Joh. 2:11) en Zijn goddelijke volmacht tonen (Joh. 5:21).

De wonderen die de Zoon van God deed, zijn veelzijdig: Hij genas zieken, dreef onreine geesten uit, wekte doden op en verrichtte natuur-, spijzigings- en schenkingswonderen.

Genezingen van zieken

Jezus genas zieken, blinden, verlamden, doven en melaatsen. Deze genezingen verwijzen naar het goddelijke wezen van Jezus Christus, die handelde overeenkomstig Gods woorden aan Israël: 'Ik, de Heer, ben het die jullie geneest' (Ex. 15:26). Eén van deze wonderen is de genezing van een verlamde in Kafarnaüm (Marc. 2:1-12). Jezus zei aanvankelijk tegen deze man: 'Vriend, uw zonden worden u vergeven' (vers 5). De Schriftgeleerden beschouwden dit als een godslastering - de Heer maakte duidelijk dat Hij de volmacht had om zonden te vergeven en ook om te genezen. De genezingswonderen hingen nauw samen met het geloof van de mensen.

Uitdrijvingen van onreine geesten

Tot de wonderdaden van Jezus behoren ook uitdrijvingen van onreine geesten (Marc. 1:23-28). Jezus Christus werd door de demonen zelfs als Heer herkend (Marc. 3:11). Het kwaad, zo wordt duidelijk, is niet een zelfstandige macht maar is ondergeschikt aan de macht van God. Met het verschijnen van Jezus Christus is de tijd van zijn vernietigende heerschappij en zijn invloed op de mensen tot een einde gekomen (Luc. 11:20).

Opwekkingen van doden

De evangeliën doen verslag van drie gevallen waarin de Heer gestorven mensen terugriep in het leven: de dochter van Jaïrus (Matt. 9:18-26), de jongeman uit Naïn (Luc. 7:13-15) en Lazarus (Joh. 11:1-44). Voor de opwekking van Lazarus beschreef Jezus zichzelf met de fundamentele woorden: 'Ik ben de opstanding en het leven. Wie in Mij gelooft zal leven, ook wanneer hij sterft, en ieder die leeft en in Mij gelooft zal nooit sterven' (Joh. 11:25-26). Jezus Christus had niet alleen de macht om doden op te wekken - Hij is zelf het leven, Hij is zelf de opstanding. De opwekking uit de dood is een karakteristieke verwijzing naar de zekerheid dat het geloof in Jezus Christus de overwinning over de dood en daardoor het eeuwige leven betekent.

Natuurwonderen

Toen de Heer de wind en het water toesprak, werd Zijn macht over de elementen zichtbaar (o.a. Matt. 8:23-27). Het gezag over de natuurkrachten onderstreept dat de Zoon van God schepper is, die er als het eeuwige woord van de Vader van begin af aan is geweest (Joh. 1:1-3).

Spijzigingswonderen

In alle evangeliën wordt geschreven over de spijziging van de vijfduizend mensen (o.a. Marc. 6:30-44). In de verslagen van Matteüs en Marcus wordt bovendien de spijziging van de vierduizend mensen vermeld (Matt. 15:32-39; Marc. 8:1-9). Deze gebeurtenissen roepen enerzijds in herinnering dat God Zijn volk in de woestijn te eten gaf; anderzijds verwijzen ze naar het Heilig Avondmaal: 'Ik ben het levende brood dat uit de hemel is neergedaald; wanneer iemand dit brood eet zal hij eeuwig leven. En het brood dat Ik zal geven voor het leven van de wereld, is Mijn lichaam' (Joh. 6:51).

Schenkingswonderen

Ook de wonderen waarbij mensen een overvloed aan gaven ontvingen, zijn tekenen van de goddelijkheid van Jezus Christus en de nabijheid van het koninkrijk van God. Voorbeelden daarvan zijn de visvangst van Petrus (Luc. 5:1-11) en de bruiloft in Kana, waarop Jezus uit water wijn maakte (Joh. 2:1-11).

De kern van het evangelie is de in Jezus Christus geopenbaarde genade, liefde en verzoening. (3.4.8.4)

Alle evangeliën doen verslag van de wonderdaden als werkelijke gebeurtenissen. Ze bewijzen Jezus' messianiteit en verduidelijken Gods barmhartige ontferming over de mens, die moet lijden. (3.4.8.5)

De wonderen die de Zoon van God deed, zijn veelzijdig: Hij genas zieken, dreef onreine geesten uit, wekte doden op en verrichtte natuur-, spijzigings- en schenkingswonderen. (3.4.8.5)

3.4.8.6 Jezus' gelijkenissen en zinnebeelden

Jezus gebruikte in Zijn toespraken veel gelijkenissen en betrok het alledaagse leven van de toehoorders in Zijn aanschouwelijke toespraken. In Matteüs 13:34-35 staat: 'Al deze dingen zei Jezus in gelijkenissen tot de menigte; Hij sprak uitsluitend in gelijkenissen tot hen. Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet: "Ik zal het woord nemen en spreken in gelijkenissen; Ik zal bekendmaken wat sinds de grondvesting van de wereld verborgen was."'

In de gelijkenissen behandelt Jezus wezenlijke elementen van Zijn leer en ontsluit Hij de geheimen van het koninkrijk van de hemel: 'Het is met het koninkrijk van de hemel als...' (Matt. 13:1 e.v.).

In de eerste drie evangeliën zijn meer dan veertig gelijkenissen overgeleverd. Jezus maakte zo belangrijke aspecten van het evangelie aanschouwelijk: de nabijheid van het koninkrijk van God, het gebod van de naastenliefde, de gezindheid van de mensen en de komst van de Mensenzoon.

In Jezus Christus is het koninkrijk van God aanwezig

In de gelijkenis van het mosterdzaadje toonde Jezus het bescheiden begin van het koninkrijk van God en de groei ervan. In de gelijkenis van de zuurdesem maakte Hij duidelijk dat Christus uiteindelijk alles zal doordringen (Matt. 13:31-33).

In de gelijkenis van de schat in de akker, evenals in de gelijkenis van de waardevolle parel, wordt de mens getoond die de in Christus verborgen rijkdom erkent en de aangeboden mogelijkheden gebruikt om deel te kunnen hebben aan het koninkrijk van God (Matt. 13:44-46).

In dit koninkrijk van God, het koninkrijk van de hemel, dat nabij is gekomen (Matt. 4:17), presenteert God zich als liefhebbende, hemelse Vader. De gelijkenissen van het verloren schaap, van de verloren drachme en van de verloren zoon (Luc. 15:4-32) tonen Gods wil tot verzoening en Zijn liefde voor

de zondaar. Zonder aanzien des persoons nodigt de Heer iedereen uit en biedt hun aan innig met Hem te zijn verbonden.

Naastenliefde

De belangrijkste geboden in de wet zijn God lief te hebben en de naaste lief te hebben. In het verhaal over de barmhartige Samaritaan (Luc. 10:30-35) legt Jezus op aanschouwelijke wijze uit wie de naaste is en dat naastenliefde betekent hulp te bieden en niet de ogen voor de nood van anderen te sluiten. Hoe dat in praktijk kan worden gebracht, is ook af te leiden uit de gelijkenis van het eindgericht (Matt. 25:35-36).

De gezindheid van de mens

De gelijkenis van de farizeeër en de tollenaar (Luc. 18:9-14) richt zich op de gezindheid van de mens. Niet degene die zijn werken roemt, maar degene die zich in deemoed tot God wendt en genade zoekt, wordt rechtvaardig gemaakt. Ook in de gelijkenis van de zaaier komt de gezindheid van de mens aan de orde. Deze gelijkenis toont aan dat, om Gods woord op de juiste wijze aan te kunnen nemen, een godvrezend hart noodzakelijk is (o.a. Luc. 8:15).

De gelijkenis van de slechte dienaar betreft eveneens de gezindheid. Deze gelijkenis gaat over vergeving en roept degenen die Gods genade hebben ontvangen op, om anderen eveneens genadig tegemoet te treden. Wie de grootheid van Gods liefde beseft, verlangt naar verzoening met de naaste (Matt. 18:21-35).

De komst van de Mensenzoon

In de gelijkenissen van de komst van de Mensenzoon openbaarde Jezus toekomstige gebeurtenissen. In Matteüs 24:37-39 wordt een vergelijking getrokken tussen de tijd voor Zijn wederkomst en de tijd van Noach: de wederkomst van Christus zal plotseling plaatsvinden. In die zin eindigt de gelijkenis van de dief in de nacht met de oproep: 'Daarom moeten ook jullie klaarstaan, want de Mensenzoon komt op een tijdstip waarop je het niet verwacht' (Matt. 24:44). De gelijkenis van de wijze en dwaze meisjes heeft dezelfde boodschap (Matt. 25:1-13): het komt erop aan, om te waken en bereid te zijn voor het plotselinge wederkomen van de Heer. De gelijkenis van de dienaren die talenten in beheer kregen, roept ertoe op, om de tijd voor Christus' wederkomst te benutten (Matt. 25:14-30).

Al deze gelijkenissen verdiepen het begrip van de uitspraken van Jezus over Zijn wederkomst, over redding en oordeel, over Zijn heerschappij aan het einde der tijden,

over de machten van de wereld en over het eeuwige leven als eigenlijke bestemming van de mens.

Zinnebeelden

In het evangelie volgens Johannes zijn zinnebeelden te vinden die Jezus' wezen tot uitdrukking brengen en in die zin zelfopenbaringen zijn van de Zoon van God. In de 'Ik ben woorden' presenteert Hij zich als 'brood dat leven geeft' (Joh. 6:35) en 'het licht voor de wereld' (Joh. 8:12). Ook is Hij de 'deur' van de redding (Joh. 10:9), 'de Goede Herder', die Zijn leven voor de schapen geeft (Joh. 10:11) en de 'wijnstok' (Joh. 15:5). Jezus Christus is 'de opstanding', 'de weg, de waarheid en het leven' (Joh. 11:25; 14:6); Hij alleen maakt de toegang tot God, de Vader, mogelijk. Deze zeven 'Ik ben woorden' tonen het almachtige, goddelijke gezag van Jezus: Hij is niet alleen de gezant van de Vader, maar God zelf.

3.4.8.7 Jezus en de wet

De wet van Mozes bezat voor Israël de hoogste autoriteit; het respecteren en vervullen van de wet werd gezien als sleutel voor de verhouding van de mens met God. Jezus hief de wet niet op maar maakte wel duidelijk dat Hij een hogere autoriteit bezat en heer over de wet was.

In de Bergrede (Matt. 5-7) lichtte Hij ten overstaan van Zijn leerlingen en het volk Zijn positie ten opzichte van de wet toe. In de zogenaamde antithesen ('Jullie hebben gehoord dat destijds tegen het volk gezegd is [...]. En ik zeg zelfs ...'), waarmee Jezus de wet preciseerde en verklaarde dat de wil van God aan de wet ten grondslag lag, gaf Hij aan de enige te zijn die met volmacht de wet kan uitleggen.

Doordat Jezus de kern van de wet van Mozes onthulde, maakte Hij duidelijk dat de wet - net als het hele Oude Verbond - naar Hem verwijst en dat Hij was gekomen om deze te vervullen. Met Zijn gehoorzaamheid is Hij de ongehoorzaamheid van de eerste mens tegemoet getreden; met Zijn volmaakte vervulling van de wet heeft Hij de onbeperkte heerschappij van de zonde over de mens beëindigd.

3.4.8.8 Jezus en Zijn apostelen

Om het evangelie te verspreiden, riep Jezus uit de kring van Zijn leerlingen twaalf apostelen (Luc. 6:12-16; Marc. 3:14). Zij vormden Zijn directe omgeving en Jezus onderhield met hen een bijzondere vertrouwensband. Toen veel leerlingen Jezus

verlieten omdat ze Hem niet begrepen, bleven de apostelen bij Hem en beleden dat Hij de Christus was.

Hij gaf hun een voorbeeld van deemoedig dienen toen Hij hun de voeten waste (Joh. 13:4 e.v.). Alleen de twaalf waren bij Hem toen Hij het Avondmaal instelde (Luc. 22:14 e.v.). Hij wendde zich tot hen in Zijn afscheidsrede (Joh. 13-16). Aan hen beloofde Hij de Heilige Geest. Hun liet Hij weten dat Hij naar de Vader terug zou keren. Aan hen gaf Hij de belofte van Zijn wederkomst. Voor hen en voor degenen die door het woord van de apostelen in Hem zouden geloven, pleitte Hij in het hogepriesterlijke gebed (Joh. 17). Hij heiligde zichzelf voor hen, 'zo zullen ook zij door de waarheid geheiligd zijn' (vers 19).

Aan hen toonde Hij zich herhaaldelijk na Zijn opstanding (Hand. 1:2-3) en hun gaf Hij voor Zijn hemelvaart de zendingsopdracht.

In beeldende toespraken, de gelijkenissen, ging Jezus in op wezenlijke elementen van Zijn leer. De gelijkenissen van Jezus gaan over Zijn wederkomst en de voorbereiding daarop. (3.4.8.6)

In de zinnebeelden van het evangelie volgens Johannes presenteert Jezus zich als waarachtig God. (3.4.8.6)

Doordat Jezus de kern van de wet van Mozes onthulde, maakte Hij duidelijk dat de wet en het hele Oude Verbond naar Hem verwijzen. Hij was gekomen om de wet te vervullen. (3.4.8.7)

Om het evangelie te verspreiden, riep Jezus uit de kring van Zijn leerlingen twaalf apostelen. Hij onderhield met hen een bijzondere vertrouwensband. Aan hen toonde Jezus zich herhaaldelijk na Zijn opstanding en hun gaf Hij voor Zijn hemelvaart de zendingsopdracht. (3.4.8.8)

3.4.9 Jezus' lijdenstijd en offerdood

De laatste dagen voor de offerdood van Jezus worden in de evangeliën in detail beschreven.

Toen de Heer op een ezel Jeruzalem binnentrok, ging de profetie uit Zacharia 9:9 in vervulling. Met de tempelreiniging maakte Jezus duidelijk dat het huis van de Heer heilig is. De discussies met de farizeeën en sadduceeën spitsten zich toe - ze stonden Hem naar het leven (Luc. 20).

Dat Jezus met kostbare nardusolie werd gezalfd, gebeurde volgens Zijn eigen woorden met het oog op Zijn spoedige dood (Joh. 12:7). Enkelen van de aanwezigen hadden daar bezwaar tegen omdat ze het verspilling vonden: 'Waarom is die olie niet voor driehonderd denarie verkocht om het geld aan de armen te geven?' (Joh. 12:5) Judas Iskariot, één van de twaalf apostelen, ging naar de hogepriesters. Zij boden hem 30 zilverstukken voor het verraad van Jezus - een bedrag dat werd betaald voor slaven

(Ex. 21:32). Daarmee ging Zacharia 11:12-13 in vervulling - de Heer werd behandeld als een slaaf.

3.4.9.1 Jezus stelt het Avondmaal in

Voor het pesachfeest was de Heer met de twaalf apostelen samengekomen. Toen ze aanlagen voor de maaltijd stelde de Zoon van God het Heilig Avondmaal in: 'Toen ze verder aten nam Jezus een brood, sprak het zegengebed uit, brak het brood en gaf de leerlingen ervan met de woorden: "Neem, eet, dit is Mijn lichaam." En Hij nam een beker, sprak het dankgebed uit en gaf hun de beker met de woorden: "Drink allen hieruit, dit is Mijn bloed, het bloed van het Verbond, dat voor velen wordt vergoten tot vergeving van zonden"' (Matt. 26:26-28). Zo werden de woorden begrijpelijk die voor veel leerlingen aanleiding waren geweest zich van Jezus af te keren: 'Waarachtig, Ik verzeker u: als u het lichaam van de Mensenzoon niet eet en Zijn bloed niet drinkt, hebt u geen leven in u' (Joh. 6:53).

Tijdens de maaltijd beschreef de Heer Zijn verrader. Deze ging meteen weg, 'het was nacht' (Joh. 13:30).

3.4.9.2 Jezus in Getsemane

Na het avondmaal ging Jezus met de apostelen naar de olijfgaard Getsemane. De menselijke natuur van de Zoon van God is herkenbaar in Zijn vrees voor de spoedige kruisdood. Hij viel in deemoed en devotie neer en worstelde in gebed: 'Vader, als U het wilt, neem dan deze beker van Mij weg. Maar laat niet wat Ik wil, maar wat U wilt gebeuren' (Luc. 22:42). Daarna verscheen er een engel om Hem kracht te geven. Jezus stelde zich volledig onder de wil van Zijn Vader - bereid om het offer te brengen. Daarna werd Jezus gevangengenomen. Met een kus verried Judas Iskariot Hem aan de soldaten. De Heer maakte geen gebruik van de hemelse machten om de gevangenneming tegen te houden, maar Hij dronk de beker die de Vader Hem had gegeven (Joh. 18:11). De leerlingen verlieten Hem en vluchtten.

3.4.9.3 Jezus voor de Hoge Raad

De Hoge Raad veroordeelde Jezus tot de doodstraf vanwege godslastering. Dat Hij pretendeerde Gods Zoon te zijn, werd gezien als godslastering.

Tijdens het verhoor van Jezus voor de Hoge Raad ontkende Petrus een leerling van Jezus te zijn en Hem te kennen (Luc. 22:54-62). Ook onder deze ontkenning leed Christus maar Hij verwierp Petrus niet.

Nadat Jezus ter dood was veroordeeld, betreunde Judas Iskariot het verraad en wilde de 30 zilverstukken teruggeven aan de hogepriesters: 'Ik heb een zonde begaan door een onschuldige uit te leveren' (Matt. 27:4). Aangezien de hogepriesters het geld niet wilden aannemen, smeed hij het geld de tempel in, vluchtte hij weg en verhing hij zich. Uit zijn woorden kan worden opgemaakt dat Judas de dood van Christus niet wilde. Hoewel door zijn verraad de Schrift werd vervuld (Matt. 27:9-10; Jer. 32:9; Zach. 11:12-13), ontsloeg dit hem niet van de verantwoordelijkheid voor zijn handelen.

3.4.9.4 Jezus voor Pilatus en Herodes

De Joden brachten Jezus naar het pretorium van de Romeinse stadhouder Pilatus. Zelf gingen ze niet naar binnen om zich niet te verontreinigen (Joh. 18:28). Jezus moest het gebouw echter betreden.

Tijdens het verhoor door Pilatus wees Jezus erop dat Zijn koningschap niet bij deze wereld hoorde en Hij geen wereldlijke heerschappij nastreefde. Pilatus hield Hem voor onschuldig en leverde Jezus over aan koning Herodes. Op die dag werden Herodes en Pilatus vrienden terwijl ze altijd elkaars vijanden waren geweest (Luc. 23:12) - de wereldlijke machten verenigden zich tegen de Heer.

De Zoon van God werd door de Romeinen gezeseld. Het volk eiste Zijn kruisiging en beschuldigde Hem ervan zich als 'koning van de Joden' boven de keizer te hebben verheven. Daarop stond de doodstraf (Joh. 19:12). Pilatus zag een mogelijkheid Jezus de vrijheid te schenken: het volk moest beslissen of Jezus of de misdadiger Barabbas zou worden vrijgelaten. Opgeroepen door de hogepriesters en de oudsten koos het volk voor Barabbas. Om aan te tonen dat hij hiervoor geen verantwoordelijkheid droeg, waste Pilatus ten overstaan van het volk zijn handen en zei: 'Ik ben onschuldig aan de dood van deze man. Zie het zelf maar op te lossen.' Het volk antwoordde: 'Laat Zijn bloed óns dan maar worden aangerekend, en onze kinderen!' (Matt. 27:24-25). Nogmaals liet Pilatus Jezus geselen en leverde Hem uit aan de soldaten om te worden gekruisigd.

Door de medewerking van de Romeinse stadhouder waren de veroordeling en terechtstelling van Jezus niet alleen een aangelegenheid van Israël; ook heidenen waren er bij betrokken - de mens in het algemeen is schuldig aan de dood van de Heer.

3.4.9.5 Jezus' kruisiging en offerdood

Een grote menigte volgde Jezus op weg naar Golgota. Tegen de vrouwen die om Hem huilden, zei de Heer: 'Dochters van Jeruzalem, huil niet om Mij. Huil liever om jezelf en je kinderen' (Luc. 23:28). Daarmee verwees Hij naar de spoedige verwoesting van Jeruzalem.

Tegelijk met de Heer werden twee misdadigers gekruisigd. Het kruis van Jezus stond in het midden. Hier ging Jesaja 53:12 in vervulling: de Heer werd tot de zondaars gerekend. Het zware lijden van Jezus mondde uit in een wrede doodstrijd.

De woorden die Jezus aan het kruis sprak, getuigen van zijn goddelijke grootheid. Zelfs in het lijden en in het sterven wendde Hij zich vol erbarmen, vergevend, voorbiddend en zorgzaam tot anderen en openbaarde zo Gods liefde en genade.

De kerkelijke traditie heeft de laatste woorden van Jezus, die in de evangeliën verschillend zijn overgeleverd, in een volgorde geplaatst die ook hier wordt aangehouden:

'Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen' (Luc. 23:34)

De Zoon van God, ook aan het kruis de Barmhartige, pleitte bij Zijn Vader voor degenen die Hem aan het kruis hadden geslagen en zich niet bewust waren van de draagwijdte van hun handelen. Hier vervulde Jezus op een unieke wijze het gebod van de liefde voor de vijand (Matt. 5:44-45 en 48).

'Ik verzeker je: nog vandaag zul je met Mij in het paradijs zijn' (Luc. 23:43)

De Heer wendde zich tot de met Hem gekruisigde misdadiger die Hem om genade had gevraagd en Hem in het aangezicht van de dood als Heiland had erkend. Het paradijs, dat de Heer de berouwvolle zondaar toezegde, is - conform de voorstelling van destijds - de plaats aan gene zijde waar de vromen en rechtvaardigen vertoeven.

'Dat is uw zoon' - 'Dat is je moeder' (Joh. 19:26-27)

Jezus was in het aangezicht van de dood bezorgd om Maria, Zijn moeder, en vertrouwde de zorg voor haar toe aan Zijn leerling Johannes. Hier is de ontferming en liefde van Christus zichtbaar, die zich ondanks Zijn eigen nood inzette voor Zijn naaste.

Maria wordt in de christelijke traditie gezien als zinnebeeld van de kerk. De kerk wordt onder de hoede gesteld van het apostelambt, gerepresenteerd door Johannes.

'Mijn God, Mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?' (Marc. 15:34)

Met deze woorden uit Psalm 22 richten vrome joden zich met de dood in het vooruitzicht tot God. Enerzijds klagen ze daarmee over het gevoel van afstand, anderzijds betuigen ze echter het geloof in Gods macht en genade. Jezus wendde zich met deze woorden tot Zijn Vader.

Psalm 22 verwijst echter ook naar het lijden en godsvertrouwen van de Rechtvaardige. Bovendien is deze Psalm een verwijzing naar de offerdood van Christus en daarmee een oudtestamenteel getuigenis van de Messias Jezus.

'Ik heb dorst' (Joh. 19:28)

Als gevolg van deze woorden ging Psalm 69:22 in vervulling: '[...] ze mengden gif door Mijn eten en lesten Mijn dorst met azijn.' Met andere woorden betekent dit, dat Jezus de beker tot de laatste druppel leeg moest drinken en zo de wil van de Vader op volmaakte wijze vervulde.

'Het is volbracht' (Joh. 19:30)

Het was in het negende uur, dus vroeg in de middag, toen deze woorden werden uitgesproken. Een belangrijke periode in de heilsgeschiedenis is tot een einde gekomen: Jezus heeft Zijn offer tot verlossing van de mensen gebracht. Zijn offerdood besluit het Oude Verbond, dat alleen was gesloten met het volk Israël. Het Nieuwe Verbond treedt in werking (Hebr. 9:16), waartoe ook heidenen toegang hebben.

'Vader, in Uw handen leg Ik Mijn geest' (Luc. 23:46)

Uit dit citaat van Psalm 31:6 wordt duidelijk dat Jezus Christus ook op dit moment volledig op Zijn Vader vertrouwde.

De dood van de Heer ging gepaard met dramatische gebeurtenissen: de aarde beefde, rotsen spleten; het voorhangsel van de tempel dat het Allerheiligste van het Heilige scheidde, scheurde doormidden. Enerzijds blijkt daaruit dat de oudtestamentele offerdienst zijn einde heeft gevonden in de dood van Christus en geen betekenis meer heeft: het Oude Verbond is vervuld. Anderzijds wijst dit erop dat door Jezus' offerdood de weg naar de Vader is geopend, 'omdat Hij voor ons met Zijn lichaam een weg naar een nieuw leven gebaad heeft, door het voorhangsel heen' (Hebr. 10:20).

Onder de indruk van deze gebeurtenissen riepen de Romeinse centurio en degenen die Jezus bewaakten: 'Hij was werkelijk Gods Zoon' (Matt. 27:54). Er waren dus heidenen die Jezus bij Zijn sterven erkenden als de Zoon van God.

Jozef van Arimatea, een lid van de Hoge Raad, verzocht Pilatus het lichaam van Jezus te mogen begraven. Samen met Nikodemus, die eens door de Heer was onderwezen

over de wedergeboorte uit water en Geest (Joh. 3:5), legde hij Jezus in een nieuw rotsgraf. Voor het graf werd een steen gerold; de hogepriesters lieten het graf door soldaten bewaken (Matt. 27:57-66).

Volgens het getuigenis van de Schrift is het lijden van Jezus, net als Zijn sterven, plaatsvervangend voor de mensen gebeurd en is het derhalve werkzaam voor het heil: 'Dat is uw roeping; ook Christus heeft geleden, om uwentwil, en u daarmee een voorbeeld gegeven. Treed dus in de voetsporen van Hem die geen enkele zonde beging en over wiens lippen geen leugen kwam. Hij werd gehoond en hoonde zelf niet, Hij leed en dreigde niet, Hij liet het oordeel over aan Hem die rechtvaardig oordeelt. Hij heeft in Zijn lichaam onze zonden het kruishout op gedragen, opdat wij, dood voor de zonde, rechtvaardig zouden leven. Door Zijn striemen bent u genezen' (1 Petr. 2:21-24).

Als Hij die lijdt en sterft, verzoent Christus, de Bemiddelaar, de mensen met God en brengt verlossing van zonde en dood tot stand. Daarmee worden de woorden van Johannes de Doper vervuld: 'Daar is het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt' (Joh. 1:29). Door Zijn offerdood heeft de Heer de macht van Satan gebroken en de dood overwonnen (Hebr. 2:14). Aangezien Jezus Christus alle verzoeken van Satan heeft weerstaan, kon Hij als zondeloze de zonden van de hele mensheid op zich nemen (Jes. 53:6) en door Zijn bloed een verdienste verwerven die alle zondeschuld kan delgen. Zijn leven, dat Hij voor de zondaar heeft gegeven, is het losgeld. Zijn offerdood ontsluit voor de mens de weg tot God.

3.4.9.6 Oudtestamentische verwijzingen naar Jezus' lijden en offerdood

In Jesaja 53 wordt de dienaar van God beschreven die wordt vernederd en moet lijden. Daarmee wordt Jezus Christus bedoeld, 'Hij werd veracht, door mensen gemeden, Hij was een man die het lijden kende' (vers 3). Zijn vernedering kwam tot een einde met Zijn bittere lijden en sterven: 'Maar Hij was het die onze ziekten droeg, die ons lijden op zich nam. [...] Voor ons welzijn werd Hij getuchtigd, Zijn striemen brachten ons genezing' (vers 4 en 5). Hier wordt verwezen naar de lijdensweg van Christus en Zijn offerdood.

Na Jezus' dood stak een soldaat Hem met een lans in Zijn zij; zo ging Zacharia 12:10 in vervulling: 'Ze zullen zich weer naar Mij wenden, [...] Degene die ze hebben doorstoken.' Anders dan bij de misdadigers die met Hem waren gekruisigd, braken de soldaten Jezus' benen niet. Een verwijzing hiernaar is de eerste Pesach, waarbij God gebod op welke wijze het lam moest worden gegeten (Ex. 12:46; Joh. 19:36).

Deze voorbeelden maken duidelijk dat het Oude Testament niet alleen de geschiedenis van het volk Israël beschrijft - terugkijkend vanaf het kruis, blijkt dat het Oude Testament is gericht op Jezus Christus. Door Hem gaat het Oude Testament in vervulling (*zie 1.2.5.2*).

3.4.9.7 Jezus' verwijzingen naar Zijn lijden en sterven

De evangeliën doen er verslag van dat de Heer verschillende keren Zijn lijden en sterven, maar ook Zijn opstanding aankondigde. Enkele voorbeelden kunnen worden vermeld:

- Nadat Petrus beleed dat Jezus 'de door God gezonden Messias' was, vertelde de Heer de leerlingen: 'De Mensenzoon zal veel moeten lijden en door de oudsten, de hogepriesters en de Schriftgeleerden worden verworpen en gedood, maar op de derde dag zal Hij uit de dood worden opgewekt' (Luc. 9:22).
- Na Jezus' verheerlijking op de berg onderwees Hij Zijn leerlingen: 'De Mensenzoon wordt uitgeleverd aan de mensen. Die zullen Hem doden, maar na drie dagen zal Hij uit de dood opstaan' (Marc. 9:31).
- Voor de intocht in Jeruzalem richtte de Heer zich tot de twaalf: '[...] de Mensenzoon zal worden uitgeleverd aan de hogepriesters en de Schriftgeleerden, die Hem ter dood zullen veroordelen. Ze zullen Hem uitleveren aan de heidenen, die de spot met Hem zullen drijven en Hem zullen geselen en kruisigen. Maar op de derde dag zal Hij worden opgewekt uit de dood' (Matt. 20:18-19).
- Toen de Schriftgeleerden en farizeeën tekenen wilden zien, verwees Jezus naar de geschiedenis van de profeet Jona: 'Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van een grote vis zat, zo zal de Mensenzoon drie dagen en drie nachten in het binnenste van de aarde verblijven' (Matt. 12:40).
- Op vergelijkbare wijze uitte Hij zich naar aanleiding van de tempelreiniging: 'Breek deze tempel maar af, en Ik zal hem in drie dagen weer opbouwen' (Joh. 2:19). Pas na Zijn opstanding werd de leerlingen duidelijk dat Jezus Christus had gesproken over de tempel van Zijn lichaam (Joh. 2:21-22).

3.4.9.8 Verwijzingen naar Jezus' offerdood in de brieven van de apostelen

De offerdood van Jezus en de daardoor ontstane weg naar verlossing voor de mensen zijn centrale thema's in de brieven van de apostelen. Zo staat er in 1 Johannes 3:16: 'Wat liefde is, hebben we geleerd van Hem die Zijn leven voor ons gegeven heeft' (vgl. 1 Petr. 2:21-24).

De brief aan de Hebreëën vergelijkt het Nieuwe Verbond met het Oude Verbond en plaatst het offer van Christus in het middelpunt van de heilsgeschiedenis. De hogepriesters van het Oude Verbond waren zondig en sterfelijk; hun priesterschap was eindig. Jezus Christus is daartegen zondeloos en onsterfelijk; Zijn priesterschap is onvergankelijk. De priesters in het Oude Verbond moesten telkens weer offeren, het offer van Christus is daarentegen eenmaal gebracht en eeuwig geldend (Hebr. 9).

Uitspraken over de offerdood van Jezus werden in de brieven van de apostelen ook gedaan omdat er dwaalleren waren ontstaan. Zo ontwikkelde zich in zekere zin de voorstelling van een gezant die in de wereld kwam en slechts ogenschijnlijk mens werd, die noch leed, noch aan het kruis stierf. Andere dwaalleren ontkenden de opstanding van de Heer. Apostel Paulus bracht daar tegen in 'dat Christus voor onze zonden is gestorven, zoals in de Schriften staat, dat Hij is begraven en op de derde dag is opgewekt, zoals in de Schriften staat' (1 Kor. 15:3-4).

In 2 Korintiërs 5:19 wordt de betekenis van de offerdood van Jezus beschreven: 'Het is God die door Christus de wereld met zich heeft verzoend'.

3.4.9.9 Het kruis

De kern van het evangelie is Jezus Christus, die eeuwig heil heeft geschapen door Zijn dood aan het kruis en Zijn opstanding. Het kruis van Christus wordt tot symbool van het verzoenende handelen van God aan de zondige mens. De woorden van apostel Paulus in 1 Korintiërs 1:18 tonen een spanningsveld aan over het begrip kruisdood: 'De boodschap over het kruis is dwaasheid voor wie verloren gaan, maar voor ons die worden gered is het de kracht van God.' De dood aan het kruis was in principe een nederlaag, een oneervol einde van een geminachte mens die verstoten was uit de menselijke samenleving. Maar hier is volgens Gods wijsheid de schijnbare nederlaag in werkelijkheid een overwinning die ten grondslag ligt aan een verlossingswerk van onbevattelijke omvang.

In de opstanding heeft God de Gekruisigde bevestigd als de Christus (Hand. 2:36); alleen in Hem is het eeuwige heil gegeven.

De laatste dagen voor de offerdood van Jezus worden in de evangeliën in detail beschreven. In de kring van de apostelen stelt Jezus Christus het Heilig Avondmaal in. Bij Zijn gevangenneming wordt Hij verraden door Judas Iskariot. Voor de Hoge Raad wordt Hij vanwege godslastering aangeklaagd. (3.4.9.1; 3.4.9.2; 3.4.9.3)

Door de medewerking van de Romeinse stadhouder Pilatus zijn Jezus' veroordeling en terechtstelling niet alleen een aangelegenheid van Israël - ook heidenen zijn erbij betrokken. De mens in het algemeen is schuldig aan de dood van de Heer. (3.4.9.4)

Zijn lijden is, net als Zijn sterven, plaatsvervangend voor de mensen gebeurd en is derhalve werkzaam voor het heil. Als Hij die lijdt en sterft, verzoent Jezus Christus, de Bemiddelaar, de mensen met God en brengt verlossing van zonde en dood tot stand. Zijn offerdood ontsluit voor de mensen de weg tot God. (3.4.9.5)

De offerdood van Jezus bevestigt de oudtestamentische verwijzingen. Jezus zelf heeft Zijn lijden, sterven en opstanding aangekondigd. In de brieven van de apostelen wordt de betekenis van de offerdood van Jezus beschreven. (3.4.9.6; 3.4.9.7; 3.4.9.8)

Het kruis van Christus wordt tot symbool van het verzoenende handelen van God aan de zondige mens. (3.4.9.9)

3.4.10 Jezus Christus' werkzaamheid in het dodenrijk

In 1 Petrus 3:18-20 staat dat Gods Zoon na Zijn dood aan het kruis tot degenen sprak die in de tijd van Noach ongehoorzaam waren. Dat deed Hij om het heil aan te bieden: 'Ook aan de doden is het evangelie verkondigd, opdat ook zij, al zijn ze naar hun leven op aarde door de mensen veroordeeld, bij God in de geest kunnen leven' (1 Petr. 4:6). Hetgeen Christus heeft gedaan, omvat dus ook de doden. Zoals de Zoon van God zich op aarde tot de zondaren wendde, deed Hij dat vervolgens tot degenen die in het aardse leven de goddelijke wil hadden veronachtzaamd.

Vanaf het moment dat Jezus het offer heeft gebracht, is ook voor de doden verlossing mogelijk geworden (zie 9.6). Hij heeft zelf gezegd: '[...] er komt een tijd, en het is nu al zover, dat de doden de stem van Gods Zoon zullen horen en dat wie Hem horen, zullen leven' (Joh. 5:25).

Door Zijn offerdood heeft de Zoon van God de duivel de macht over de dood afgenomen (Hebr. 2:14-15). Hij, Jezus Christus, heeft de sleutels van de dood en van het dodenrijk (Openb. 1:18). 'Dodenrijk' betekent hier niet de plaats van verdoemenis maar de verblijfplaats van de gestorvenen. Met het beschikken over 'de sleutels' wordt het uitoefenen van heerschappij bedoeld.

In Romeinen 14:9 staat: 'Want Christus is gestorven en weer tot leven gekomen om te heersen over de doden en de levenden.' Als Heer is Hij door de Vader boven alles verheven: God heeft 'Hem de naam geschonken die elke naam te boven gaat, opdat in

de naam van Jezus elke knie zich zal buigen, in de hemel, op de aarde en onder de aarde' (Fil. 2:9-10).

Het ingaan van de Zoon van God in het dodenrijk is een triomf van de overwinnaar van Golgota, die de macht van de dood heeft gebroken en de dood zijn onherroepelijkheid heeft ontnomen.

Hetgeen Christus heeft gedaan, omvat ook de doden. (3.4.9.10)

Jezus Christus heeft de sleutels van de dood en van het dodenrijk. Het ingaan van de Zoon van God in het dodenrijk is een triomf van de overwinnaar van Golgota, die de macht van de dood heeft gebroken en de dood zijn onherroepelijkheid heeft ontnomen. (3.4.9.10)

3.4.11 Jezus Christus' opstanding

De opstanding van Jezus Christus is de daad van de drie-enige God die zich heeft voltrokken op een wijze die nooit eerder is voorgekomen.

- Enerzijds openbaart zich hier de macht van God, de Vader - Hij wekt Jezus op uit de doden (Hand. 5:30-32).
- Anderzijds gaan de woorden van God, de Zoon, in vervulling: 'Ik ben vrij om het [Mijn leven] te geven en om het weer terug te nemen' (Joh. 10:18).
- Uiteindelijk wordt het handelen van God, de Heilige Geest, verkondigd: 'Want als de Geest van Hem die Jezus uit de dood heeft opgewekt in u woont, zal Hij die Christus heeft opgewekt ook u die sterfelijk bent, levend maken door Zijn Geest, die in u leeft' (Rom. 8:11).

Jezus Christus is opgestaan zonder dat een mens hier ooggetuige van was. Toch doet de Heilige Schrift verslag van vele getuigenissen van de opstanding van de Zoon van God. Eén daarvan is het lege graf, waarvan de leerlingen melding maken. Andere getuigenissen betreffen de verschillende verschijningen van de Heer in de veertig dagen tussen Zijn opstanding en hemelvaart. De opstanding van Jezus Christus is niet een wensbeeld van Zijn volgelingen, die hun nageslacht aan een wonder willen laten geloven. Het is ook niet een uiting van een mythologische gedachtegang - de opstanding van Christus is een werkelijkheid in de geschiedenis en heeft echt plaatsgevonden.

3.4.11.1 Betekenis van de opstanding van Jezus Christus

De opstanding van Jezus is een bewijs van Gods macht over de dood. Deze macht is immanent aan het wezen van Jezus Christus, die de Zoon van God is.

Met de opstanding van Jezus Christus zijn de oudtestamentische beloften (Luc. 24:44-46; Hos. 6:2) en de voorspellingen die Gods Zoon zelf heeft gedaan, in vervulling gegaan (Marc. 9:30-31; 10:34).

Zonder geloof in Zijn opstanding is het geloof in Jezus Christus zinloos: '[...] en als Christus niet is opgewekt, is onze verkondiging zonder inhoud en uw geloof zinloos' (1 Kor. 15:14). Pas door de opstanding van Christus heeft de gelovige een gegronde hoop op het eeuwige leven, want door deze opstanding is de mogelijkheid geschapen de dood, die berust op de zondeval van Adam en de daardoor ontstane scheiding van de mens van God, op te heffen (1 Kor. 15:21-22).

Het belijden van Jezus als de Christus en het geloof in Zijn opstanding zijn voor de redding van de mens van fundamenteel belang (1 Petr. 1:3-12). Dit geloof in de opstanding van de eersteling Christus uit de doden legt de basis voor het geloof in de opstanding van de doden in Christus en de verandering van de levenden bij Zijn wederkomst: '[...] de doden worden opgewekt met een onvergankelijk lichaam en [...] ook wij [zullen] veranderen' (1 Kor. 15:52).

3.4.11.2 Verschijningen van de Opgestane

Toen Maria uit Magdala samen met enkele andere vrouwen bij het ochtendgloren bij het graf kwam, zag ze dat de steen weggerold en het graf leeg was. Zij waren dus de eerste getuigen van de werkelijke opstanding van Jezus. Een engel verkondigde dat Jezus was opgestaan (Matt. 28:5-6). Later maakte de Opgestane zich herkenbaar voor Maria uit Magdala. Hij ontmoette Petrus en de andere apostelen.

Uit de verschijningen van de Heer na Pasen blijkt: Jezus Christus is waarachtig opgestaan. De personen aan wie Hij zich toonde en die Hem herkenden, worden concreet benoemd. Daardoor wordt de speculatie ontkracht dat de leerlingen het lichaam zouden hebben gestolen om een opstanding te ensceneren (Matt. 28:11-15).

Tijdens Zijn verschijningen wees de opgestane Zoon van God Zijn leerlingen de weg en gaf Hij aanwijzingen over datgene wat ze moesten doen. Hij onderwees hen en gaf hun volmachten en opdrachten.

Aan de Emmaüsgangers legde de Heer de Schrift uit en Hij brak met hen het brood (Luc. 24:25-35).

Op de avond van de dag van Zijn opstanding verscheen Hij in de kring van Zijn leerlingen. Zijn begroeting 'Ik wens jullie vrede!', nam hun angst weg en schonk hun vertrouwen. De Heer gaf hun de opdracht: 'Zoals de Vader Mij heeft uitgezonden, zo zend Ik jullie uit.' Als Opgestane en heer over dood en zonde verleende Hij de

apostelen vermogen en krachten, blies over hen en zei: 'Ontvang de Heilige Geest. Als jullie iemands zonden vergeven, dan zijn ze vergeven; vergeven jullie ze niet, dan zijn ze niet vergeven' (Joh. 20:19-23).

Ook verscheen de Heer aan enkele leerlingen bij het Meer van Tiberias. Apostel Petrus kreeg de opdracht de lammeren en schapen van Christus, dus de gemeente, te weiden (Joh. 21:15-17).

De opgestane Heer toonde zich aan Zijn apostelen en 'heeft [...] hun herhaaldelijk bewezen dat Hij leefde; gedurende veertig dagen is Hij in hun midden verschenen en sprak Hij met hen over het koninkrijk van God' (Hand. 1:3; vgl. Joh. 21:1-14).

De apostelen droegen dit getuigenis van de opstanding van Christus uit in de wereld. Apostel Paulus zegt in 1 Korintiërs 15:6 dat de Heer als Opgestane verscheen aan meer dan vijfhonderd broeders en zusters tegelijk. Dan beschrijft hij dat de Heer op het laatst aan hem zelf verscheen. De daarbij genoemde gebeurtenis bij Damascus (Hand. 9:3-6) is overigens van een heel andere orde: het betreft hier een openbaring van de verheven Christus vanuit de hemel. Alleen degene die Christus op aarde heeft gezien in de tijd tussen Zijn opstanding en hemelvaart is daarentegen een getuige van de opstanding van Christus in de ware zin des woords.

3.4.11.3 Jezus Christus' opstandingslichaam

Het opstandingslichaam van Jezus Christus is een verheerlijkt lichaam. Zijn opstanding betekent niet een terugkeer in het aardse bestaan maar onderscheidt zich fundamenteel van bijvoorbeeld de opwekking van Lazarus (Joh. 11:17-44), die later weer zou sterven. De opgestane Christus is definitief ontrukkt aan de dood: '[...] we weten dat Hij, die uit de dood is opgewekt, niet meer sterft. De dood heeft geen macht meer over Hem' (Rom. 6:9). God heeft Jezus opgewekt en Zijn lichaam niet prijsgegeven aan de ontbinding (Hand. 13:34-35).

Christus leeft door Gods kracht (2 Kor. 13:4). Na de opstanding is Zijn verheerlijkte lichaam ontstegen aan de eindigheid en sterfelijkheid van het vlees: het is niet gebonden aan ruimte en tijd. In dit lichaam verscheen de Heer te midden van Zijn leerlingen (Luc. 24:36), ging door gesloten deuren (Joh. 20:19 en 26), brak met de leerlingen het brood (Luc. 24:30), toonde hun Zijn wonden en at met hen (Luc. 24:40-43). Hij maakte daarmee duidelijk dat Hij niet als 'geest' maar als Jezus Christus lijfelij bij hen aanwezig was.

Apostel Paulus vergelijkt het opstandingslichaam van Christus met het lichaam dat de doden in Christus na hun opstanding zullen dragen. Het is een geestelijk lichaam dat

zal worden opgewekt met schittering en kracht (1 Kor. 15:42-44). Wanneer de levenden bij de wederkomst van Christus worden veranderd, ontvangen zij een lichaam dat gelijk is aan het verheerlijkte lichaam van Christus (Fil. 3:21).

3.4.12 Jezus Christus' hemelvaart

Veertig dagen na Zijn opstanding werd Jezus Christus vanuit de kring van Zijn apostelen bij God, Zijn Vader, in de hemel opgenomen. Tot slot droeg Hij hun op: 'Ga niet weg uit Jeruzalem, maar blijf daar wachten tot de belofte van de Vader [...] in vervulling zal gaan', want 'binnenkort worden jullie gedoopt met de Heilige Geest' (Hand. 1:4-5).

Terwijl Jezus de apostelen zegende, werd Hij omhooggeheven naar de hemel, een wolk nam Hem voor hun ogen op. Toen ze Hem nog nastaarden, stonden twee mannen in witte gewaden bij hen en zeiden: 'Galileeërs, wat staan jullie naar de hemel te kijken? Jezus, die uit jullie midden in de hemel is opgenomen, zal op dezelfde wijze terugkomen als jullie Hem naar de hemel hebben zien gaan' (Hand. 1:11). In tegenstelling tot de opstanding, waarvan niemand ooggetuige was, maakten de apostelen de hemelvaart van Christus rechtstreeks mee. Ze erkenden dat de Opgestane verheerlijkt en naar de Vader teruggekeerd was. De menselijke natuur van de Heer treedt definitief toe tot de goddelijke luister. De woorden zijn vervuld: 'Ik ben bij de Vader vandaan gegaan en naar de wereld gekomen, nu verlaat Ik de wereld weer en ga Ik terug naar de Vader' (Joh. 16:28).

In Marcus 16:19 staat: 'Nadat Hij dit tegen hen had gezegd, werd de Heer Jezus in de hemel opgenomen en nam Hij plaats aan de rechterhand van God.' Hij is dus niet zoals de hogepriester van het Oude Verbond binnengegaan in een heiligdom dat door mensenhanden is gemaakt, 'maar in de hemel zelf, waar Hij nu bij God voor ons pleit' (Hebr. 9:24). Aan de rechterhand van God pleit Hij voor Zijn uitverkorenen (Rom. 8:33-34).

Het beeld dat Christus aan de rechterhand van God zit, toont aan dat Hij deelgenoot is van de macht en luister van God, de Vader. Deze luister wil Hij in de toekomst met de Zijnen delen: 'Vader, U hebt hen aan Mij geschonken, laat hen dan zijn waar Ik ben. Dan zullen zij de grootheid zien die u mij gegeven hebt' (Joh. 17:24). Dat zal gebeuren wanneer Christus de Zijnen uit de doden en levenden tot zich neemt en zij dan voor eeuwig bij Hem zullen zijn (1 Tess. 4:15-17).

De opstanding van Jezus Christus is een daad van de drie-enige God. Dit vond plaats zonder ooggetuigen; de Opgestane werd echter gezien door veel getuigen. Zijn opstanding is niet een wensbeeld of een uiting van een mythologische gedachtegang maar heeft daadwerkelijk plaatsgevonden. (3.4.11)

Door de opstanding van Jezus heeft de gelovige gegronde hoop op het eeuwige leven. De mogelijkheid is geschapen de dood, die berust op de zondeval van Adam, en de daardoor tot stand gekomen scheiding van de mens van God op te heffen. (3.4.11.1)

Het geloof in de opstanding van de eersteling Christus legt de basis voor het geloof in de opstanding van de doden in Christus en de verandering van de levenden bij Zijn wederkomst. (3.4.11.1)

De opgestane Heer verscheen aan Zijn leerlingen; in het Nieuwe Testament worden verschillende ontmoetingen met de Opgestane beschreven. De apostelen droegen dit getuigenis van de opstanding van Christus uit in de wereld. (3.4.11.2)

Na de opstanding is Jezus' verheerlijkte lichaam ontstegen aan de eindigheid en sterfelijkheid van het lichaam: het is niet gebonden aan ruimte en tijd. (3.4.11.3)

Veertig dagen na Zijn opstanding werd Jezus Christus vanuit de kring van Zijn apostelen bij God, Zijn Vader, in de hemel opgenomen. De menselijke natuur van de Heer treedt definitief toe tot de goddelijke luister. (3.4.12)

In tegenstelling tot de opstanding, waarvan niemand ooggetuige was, maakten de apostelen de hemelvaart van Christus direct mee. De wederkomst van Christus werd hun toen toegezegd. (3.4.12)

3.4.13 Jezus Christus als hoofd van de kerk

Jezus Christus is teruggekeerd naar de Vader; in de Heilige Geest is Hij ook na de hemelvaart op aarde aanwezig. Hij, aan wie alle macht in de hemel en op aarde is gegeven, vervult zo Zijn belofte: 'Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld' (Matt. 28:20). De Heilige Geest eert Christus (Joh. 16:14) en verkondigt diens aanwezigheid in de kerk.

Apostel Paulus gebruikt voor de gemeente regelmatig het zinnebeeld van het 'lichaam van Christus'. Zo wordt Christus als het 'hoofd van het lichaam, de kerk' (Kol 1:18) in een hymne, een loflied ter ere van God, bezongen.

De gemeente van de Heer heeft vele ledematen en is toch één lichaam: 'Wij zijn allen gedoopt in één Geest en zijn daardoor één lichaam geworden' (1 Kor. 12:13). Door deze symboliek wordt duidelijk: de gemeente van de Heer is niet een instituut of organisatie. De gemeente van de Heer is meer dan de som van haar leden - ze is een levend organisme, aangestuurd door Christus, het hoofd. De gemeente is een geschenk van God en niet onderhevig aan de zelfbeschikking van de mens (zie 6).

3.4.14 Jezus Christus als hoofd van de schepping

Volgens Efeziërs 1:20-23 is Christus als hoofd over alles gesteld, 'hoog boven alle hemelse vorsten en heersers, alle machten en krachten en elke naam die genoemd

wordt, niet alleen in deze wereld maar ook in de toekomstige.' Als de 'Logos' (zie 3.4.2) is Christus de eerstgeborene van de hele schepping: '[...] in Hem is alles geschapen, alles in de hemel en alles op aarde, het zichtbare en het onzichtbare [...], alles is door Hem en voor Hem geschapen' (Kol. 1:16). Door Hem heeft God de wereld gemaakt (Hebr. 1:2). Als hoofd van de schepping bevrijdt Christus de mens, die verstrikt is in de zonde, uit de slavernij van de vergankelijkheid en laat hem delen in de vrijheid en luister die Gods kinderen geschonken wordt (Rom. 8:19-22). Dit zal alle schepselen betreffen en in de nieuwe schepping werkelijkheid worden: 'Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij' (Openb. 21:4).

In de Heilige Geest is Jezus Christus ook na de hemelvaart op aarde aanwezig. (3.4.13)

In het Nieuwe Testament wordt het zinnebeeld van het 'lichaam van Christus' gebruikt. Het toont aan dat de gemeente van Jezus Christus niet een instituut of organisatie is, maar een levend organisme, aangestuurd door Christus, het hoofd. (3.4.13)

Als de 'logos' is de Zoon van God de eerstgeborene van de hele schepping. Door Hem heeft God de wereld gemaakt. (3.4.14)

3.4.15 Belofte van de wederkomst van Jezus Christus

De belofte van de wederkomst van Jezus Christus is een centraal element van de nieuwtestamentische verkondiging. Begrippen zoals 'dag van de Heer', 'dag van Christus', 'toekomst van de Heer', 'openbaring van de heerlijkheid van Christus', 'verschijning' en 'wederkomst van de Heer' staan daarbij altijd voor dezelfde gebeurtenis: Christus komt terug en neemt de Zijnen uit de doden en levenden tot zich. Die gebeurtenis is niet het eindgericht, maar het thuishalen van de bruid van Christus voor de bruiloft van het Lam (Openb. 19:7).

De Bijbelse getuigenissen over de belofte van de wederkomst van Christus zijn veelzijdig; ze komen verspreid door het hele Nieuwe Testament voor.

- Allereerst is het de Heer zelf, die tegen Zijn apostelen zegt: 'Wanneer Ik een plaats voor jullie gereedgemaakt heb, kom Ik terug. Dan zal Ik jullie met Me meenemen, en dan zullen jullie zijn waar Ik ben' (Joh. 14:3). Hij spoort Zijn leerlingen aan om waakzaam en bereid te zijn: 'Ook jullie moeten klaarstaan, want de Mensenzoon komt op een tijdstip waarop je het niet verwacht' (Luc. 12:40). In de gelijkenissen van de komst van de Mensenzoon (zie 3.4.8.6) wordt benadrukt dat de dag van
-

Christus er plotseling zal zijn en een scheiding teweeg zal brengen: sommigen worden aangenomen, anderen zullen achter blijven.

- Vervolgens beloofden engelen bij de hemelvaart van Jezus aan de apostelen dat Hij zou wederkomen (Hand. 1:11).
- Tenslotte wordt in de brieven van de apostelen de belofte van de wederkomst van Christus bevestigd. 1 Johannes 3:2 beschrijft bijvoorbeeld met weinig woorden de geweldige toekomst van de kinderen Gods, die na hun voltooiing aan de Heer gelijk zullen zijn. Apostel Jakobus spoort zijn lezers aan om geduldig te zijn tot het komen van de Heer, 'want de Heer zal spoedig komen' (Jak. 5:8). De schrijver van de brief aan de Hebreëen roept eveneens op tot geduld: 'Nog een heel korte tijd, dan komt Hij die komen zal, Hij blijft niet lang meer weg' (Hebr. 10:37). Wanneer Christus voor de tweede keer zal komen, zal Hij 'verschijnen om te redden wie Hem verwachten, maar dan gaat het niet meer om de zonde' (Hebr. 9:28).

De tweede brief van Petrus richt zich tegen allen die de vervulling van de belofte van de wederkomst van Christus ontkennen. Ook de mogelijkheid dat de Heer traag is met het nakomen van deze belofte wordt uitgesloten (2 Petr. 3:9).

Apostel Paulus bevestigt de beloofde wederkomst van Christus en haalt deze gebeurtenis regelmatig aan in zijn brieven. Hij doet daarin concrete uitspraken over de opstanding van de doden in Christus en de verandering van de levenden op de dag van de Heer (1 Tess. 4:13-18). Deze dag zal komen als 'een dief in de nacht' (1 Tess. 5:2). De apostel besluit de eerste brief aan de Korintiërs met de groet: 'Maranata!' (1 Kor. 16:22) - 'Kom, Heer'.

- In de Openbaring van Johannes is het wederom de Zoon van God die aankondigt wat er binnenkort moet gebeuren (Openb. 1:1). De aankondiging 'Ik kom spoedig' is de kernboodschap van de Openbaring. De Geest en de bruid beantwoorden dit met: 'Amen. Kom, Heer Jezus!' (Openb. 22:12 en 20).

De geciteerde Bijbelteksten spreken over de wederkomst van Christus als een gebeurtenis die dichtbij is en zeker komt, het heil en een innige verbondenheid met Christus brengt en derhalve troost biedt in het lijden (Rom. 8:17-18). De belofte van de wederkomst van Christus is op die wijze een blijde boodschap voor alle mensen. Degenen die Christus hebben aangenomen, Zijn geest en Zijn leven in zich dragen en zich ondanks hun zondigheid vasthouden aan het woord: 'Christus is in u, Hij is uw hoop op goddelijke luister' (Kol. 1:27), zullen de vervulling van de belofte aan zichzelf meemaken.

De belofte van de wederkomst van Christus is een centraal element van de nieuwtestamentische verkondiging. Het eindgericht is niet verbonden aan deze wederkomst van Christus. Hier neemt Christus namelijk degenen uit de doden en de levenden tot zich die Zijn geest en Zijn leven in zich dragen. (3.4.15)

Getuigenissen over de belofte van de wederkomst van Christus komen in het hele Nieuwe Testament voor. Er wordt over gesproken als een gebeurtenis die spoedig en zeker zal plaatsvinden. (3.4.15)

3.5 God, de Heilige Geest

De Heilige Schrift getuigt veelvuldig van de Heilige Geest, de Geest van God. Ze verklaart dat inzicht in God alleen tot stand kan komen door de Geest van God: 'Zo is alleen de Geest van God in staat om God te kennen' (1 Kor. 2:11). Apostel Paulus brengt het inzicht dat Jezus de Heer is, in een directe samenhang met de Heilige Geest: '[...] niemand kan ooit zeggen: "Jezus is de Heer," behalve door toedoen van de Heilige Geest' (1 Kor. 12:3).

In het derde geloofsartikel wordt beleden: 'Ik geloof in de Heilige Geest'. Dat komt overeen met de tekst van het Apostolicum (*zie 2.2.1*). In de belijdenis van Nicea-Constantinopel is dit inhoudelijk uitgebreider geformuleerd: 'Wij geloven in de Heilige Geest, die Heer is en levend maakt, die uit de Vader en uit de Zoon voortkomt, die samen met de Vader en de Zoon wordt aanbeden en verheerlijkt, die gesproken heeft door de profeten'.

De Heilige Geest is waarachtig God. Hij gaat uit van de Vader en de Zoon en leeft eeuwig innig verbonden met Hen. Hij werkt mee in de schepping (*zie 3.3.1*) en in de heilsgeschiedenis. De Heilige Geest is een goddelijke persoon (*zie 3.1.1*) die met de Vader en de Zoon als Heer wordt aanbeden en verheerlijkt.

De Heilige Geest wordt in de Heilige Schrift ook aangeduid als 'Gods Geest' (o.a. Gen. 1:2; Rom. 15:19), 'Geest van de Heer' (o.a. 1 Sam. 16:13; 2 Kor. 3:17), 'Geest van de Waarheid' (Joh. 16:13), 'Geest van [Jezus] Christus' (Rom. 8:9; Fil. 1:19) en 'Geest van Zijn Zoon' (Gal. 4:6).

Het Nieuwe Testament spreekt over de Heilige Geest als pleitbezorger (Joh. 14:16), kracht en gave van God (Hand. 1:8; 2:38). Deze kracht van God is beloofd en gezonden door de Vader en de Zoon. Als kracht en gave wordt de Heilige Geest toegediend bij de Heilige Verzegeling, die samen met de Heilige Waterdoop de wedergeboorte uit water en Geest vormt waardoor de gelovige het kindschap Gods ontvangt.

3.5.1 De Heilige Geest als goddelijke persoon

God heeft zich van begin af aan geopenbaard aan de mensen (*zie 1.1*). Reeds bij de schepping spreekt en handelt God als persoon. Personaliteit hoort bij het wezen van God (*zie 3.2.4*) en komt openbaar in de Vader, in de Zoon en in de Heilige Geest. Net als de Vader en de Zoon spreekt en regeert de Heilige Geest en wordt Hij aangesproken en aanbeden; ook Hij is 'Heer' (2 Kor. 3:17).

De Heilige Geest komt goddelijke majesteit toe. Uit de opmerking van apostel Petrus in Handelingen 5:3-4 blijkt: wie de Heilige Geest bedriegt, die bedriegt God. Dat de Heilige Geest een persoon is, blijkt uit het feit dat Hij mensen zendt om het evangelie te verkondigen (Hand. 13:4), de mens zekerheid schenkt (Rom. 8:16) en bij God pleit voor degene die bidt (Rom. 8:26).

De werkzaamheid van de Heilige Geest wordt duidelijk

- in de menswording van Jezus Christus,
- in de goddelijke openbaringen in het verleden en in het heden,
- in de zending en de werkzaamheid van de apostelen,
- in de sacramenten,
- in het woord van de prediking, vooral in het levend houden van de belofte van Jezus Christus dat Hij weder zal komen.

3.5.1.1 De Heilige Geest in de eenheid met de Vader en de Zoon

Volgens de Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel (*zie 2.2.2*) komt de Heilige Geest voort uit de Vader en de Zoon. Vader en Zoon zijn volgens de woorden van Jezus in gelijke mate zender van de Heilige Geest: 'Wanneer de pleitbezorger komt *die Ik van de Vader naar jullie zal zenden*, de Geest van de Waarheid *die van de Vader komt*, zal die over Mij getuigen' (Joh. 15:26). De Heilige Geest komt voort uit de Vader (Joh. 14:26) en wordt gezonden door de Zoon, dus komt Hij ook uit Hem voort (Joh. 16:7). De Heilige Geest is derhalve zowel de Geest van de Vader als de Geest van de Zoon. Dat wordt door Jezus als volgt onder woorden gebracht: 'Door jullie bekend te maken wat Hij [de Heilige Geest] van Mij heeft, zal Hij Mij eren. Alles wat van de Vader is, is van Mij' (Joh. 16:14-15).

Zo is inzicht in de Heilige Geest alleen mogelijk met het oog op de eenheid van de Heilige Geest met de Vader en de Zoon. De Heilige Geest is net als de Vader en de Zoon 'waarachtig God uit waarachtig God'. Hij is niet geschapen, één in wezen met de Vader en de Zoon en werkt net als Dezen eeuwig.

3.5.1.2 De Heilige Geest en de menswording van Gods Zoon

Een centrale gebeurtenis in de heilsgeschiedenis is de menswording van God in Jezus Christus. De maagd Maria werd zwanger van de Heilige Geest (Matt. 1:18; Luc. 1:35). In de nieuw-apostolische geloofsbelijdenis wordt gerefereerd aan het Bijbelse verslag: 'Ik geloof in Jezus Christus, [...] die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria'.

De Heilige Geest is het ook, die de zending van de Zoon verkondigt. De goddelijke autoriteit van de mens geworden Zoon van God wordt zichtbaar gemaakt door het neerdalen van de Geest bij Jezus' doop in de Jordaan (Matt. 3:16-17; Joh. 1:32-34). Jezus wordt daarbij, wat betreft Zijn menselijke natuur, gezalfd met de Heilige Geest, waardoor God Jezus bevestigt als de Messias, de 'Gezalfde'. Apostel Petrus onderwees in het huis van Cornelius: 'U weet wat er in heel het Joodse land is gebeurd, hoe het begon in Galilea, hoe God, na de doop waartoe Johannes opriep Jezus uit Nazaret met de Heilige Geest heeft gezalfd en met kracht heeft bekleed' (Hand. 10:37-38). Dat de Heilige Geest in de mens geworden Zoon van God blijvend aanwezig is, wordt in de evangeliën verkondigd (o.a. Luc. 4:1, 14, 18 en 21).

De Heilige Schrift verkondigt dat inzicht in God alleen door de Geest van God tot stand kan komen. (3.5)

De Heilige Geest is waarachtig God. Hij gaat uit van de Vader en de Zoon en leeft eeuwig innig verbonden met Hen. De Heilige Geest is een goddelijke persoon die met de Vader en de Zoon als Heer wordt aanbeden en verheerlijkt. (3.5)

In het Nieuwe Testament wordt ook over Hem gesproken als pleitbezorger, kracht en gave van God. Als kracht en gave wordt de Heilige Geest bij de Heilige Verzegeling toegediend. (3.5)

Personaliteit hoort bij het wezen van God en komt openbaar in de Vader, in de Zoon en in de Heilige Geest. (3.5.1)

De Heilige Geest komt voort uit de Vader en de Zoon. De Heilige Geest is net als de Vader en de Zoon waarachtig God uit waarachtig God. Hij is niet geschapen, één in wezen met de Vader en de Zoon en werkt net als Dezen eeuwig. (3.5.1.1)

De Heilige Geest bewerkstelligde de menswording van God in Jezus Christus toen de maagd Maria zwanger van Hem werd. De Heilige Geest verkondigde de zending van de Zoon bij de doop van Jezus in de Jordaan. Jezus werd daarbij, wat betreft Zijn menselijke natuur, gezalfd met de Heilige Geest. God bevestigde daardoor Jezus als de Messias, de 'Gezalfde'. (3.5.1.2)

3.5.2 De Heilige Geest als kracht - de gave van de Heilige Geest

Het Griekse woord 'pneuma', dat doorgaans wordt vertaald met 'geest', heeft net als het Hebreeuwse 'ruach' en het Latijnse 'spiritus' de betekenissen 'wind', 'adem' en 'levensgeest'. In Genesis 2:7 wordt over de Geest geschreven als goddelijke levensadem. Hij bewerkstelligt het leven op zichzelf en bewijst zich als goddelijke levenskracht.

In het verloop van de heilsgeschiedenis is de Geest Gods als kracht te herkennen die de mens grijpt en in staat stelt een werktuig van God te zijn. Deze kracht kan de mens beïnvloeden, hem vervullen, ja zelfs vernieuwen (Tit. 3:5).

Jezus Christus handelde 'gesterkt door de Geest' en 'de kracht van Heer was werkzaam in Hem' (Luc. 4:14; 5:17). Kort voor Zijn hemelvaart beloofde de Opgestane aan de apostelen: 'Maar wanneer de Heilige Geest over jullie komt, zullen jullie kracht ontvangen' (Hand. 1:8).

Na zijn pinkstertoespraak zei apostel Petrus dat aan degenen die zich lieten dopen, de gave van de Heilige Geest zou worden geschonken (Hand. 2:38).

God schenkt deze gave door handoplegging en gebed van een apostel, zoals de gebeurtenissen in Samaria aantonen (Hand. 8:14-17). De gelovige wordt met de Heilige Geest en tegelijk met de liefde van God vervuld (Rom. 5:5).

Het is belangrijk de Heilige Geest als gave van God te onderscheiden van de Heilige Geest als persoon van de Godheid. De gave van de Heilige Geest wordt toegediend uit God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

3.5.3 Getuigenissen van de werkzaamheid van de Heilige Geest in de tijd van het Oude Testament

Op grond van het eeuwige bestaan van de Heilige Geest in de eenheid met de Vader en de Zoon, was en is de Geest werkzaam bij de schepping en in de heilsgeschiedenis. Zo wordt in de Heilige Schrift veelvuldig getuigd van de werkzaamheid van de Geest in de oudtestamentische tijd, hoewel het inzicht van de drie-eenheid van God destijds nog niet bestond en het toedienen van de Geest in de nieuwtestamentische zin nog niet voorkwam. Door de Heilige Geest werden in de tijd van het Oude Verbond beloften gedaan die betrekking hadden op het komen van de Messias en de oprichting van het Nieuwe Verbond.

3.5.3.1 De Geest van God

'De aarde was nog woest en doods, en duisternis lag over de oervloed, maar Gods Geest zweefde over het water' (Gen. 1:2). Deze passage toont aan dat de drie-enige God, namelijk de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, scheppende werkzaamheid ontplooit (vgl. Gen. 1:26).

Wanneer het Oude Testament over 'Geest van God' spreekt, wordt daarmee de Heilige Geest bedoeld. Hij wordt nog niet in Zijn personaliteit, maar als een leven schenkende kracht beschreven.

Voorbeelden van de werkzaamheid van de Geest van God zijn overgeleverd uit de tijd van Mozes (Ex. 31:3; Num. 11:25-29) en de rechters van Israël (Recht. 3:10; 6:34;

11:29; 13:25), die - gegrepen door Gods Geest - vol moed en kracht het volk van de Heer leidden in de strijd tegen zijn vijanden.

Ook de koningen van het volk Israël waren doordrongen van de Geest van God. Voorbeelden daarvan zijn Saul (1 Sam. 10:6) en David (1 Sam. 16:13). Jezus Christus heeft later gewezen op de werkzaamheid van de Heilige Geest door koning David: 'Zelf heeft David, geïnspireerd door de Heilige Geest, gezegd: "De Heer sprak tot mijn Heer: "Neem plaats aan Mijn rechterhand, tot Ik je vijanden onder je voeten heb gelegd"' (Marc. 12:36). Hier wordt duidelijk, net als op andere plaatsen in het Nieuwe Testament (o.a. Hand. 1:16; 4:25), dat reeds David geïnspireerd door de Heilige Geest verwees naar Jezus Christus.

In de oudtestamentische tijd vervulde de Heilige Geest de mens slechts kortstondig en niet - zoals in het Nieuwe Verbond - blijvend als sacramentele gave (1 Sam. 16:14; Ps. 51:13).

3.5.3.2 Werkzaamheid van de Heilige Geest in de oudtestamentische profeten

Zowel het Oude als het Nieuwe Testament bewijst dat de Heilige Geest in de profeten gewerkt en door hen gesproken heeft (Ezech. 11:5; Micha 3:8; Zach. 7:12; Hand. 28:25). In het Nieuwe Testament wordt benadrukt dat de profeten verwezen naar Jezus Christus: 'Zo heeft God echter in vervulling doen gaan wat Hij bij monde van alle profeten had aangekondigd: dat Zijn Messias zou lijden en sterven' (Hand. 3:18).

Jezus Christus handelde in de kracht van de Geest. Voor Zijn hemelvaart beloofde Hij aan de apostelen dat de kracht van de Heilige Geest over hen zou komen. (3.5.2)

God schenkt de gave van de Heilige Geest door handoplegging en gebed van een apostel. Het is belangrijk de Heilige Geest als gave van God te onderscheiden van de Heilige Geest als persoon van de Godheid. (3.5.2)

In de oudtestamentische tijd vervulde de Heilige Geest de mens slechts kortstondig en niet - zoals in het Nieuwe Verbond - blijvend als sacramentele gave. (3.5.3)

Voorbeelden van de werkzaamheid van de Heilige Geest zijn overgeleverd uit de tijd van Mozes, van de rechters en de koningen van Israël. De Heilige Geest was ook werkzaam in de profeten. (3.5.3.1; 3.5.3.2)

3.5.4 Belofte van de Heilige Geest door Jezus Christus

Jezus Christus kondigde Zijn apostelen voor Zijn vertrek naar de Vader de Heilige Geest aan als de 'Pleitbezorger' en de 'Geest van de Waarheid'. Tevens beloofde Hij

de Heilige Geest als goddelijke hulp en als kracht uit de hemel, die aan de Zijnen zou worden toegediend.

Jezus vertelde dat Zijn vertrek uit deze wereld een voorwaarde was voor het komen van de Heilige Geest als pleitbezorger (Joh. 16:7). Ook het toedienen van de Heilige Geest als gave gebeurde pas nadat Christus werd verheerlijkt door Zijn dood, Zijn opstanding en Zijn terugkeer naar de Vader (Joh. 7:39).

3.5.4.1 De Pleitbezorger

Jezus Christus is een steun en pleitbezorger voor de Zijnen (Matt. 28:20; 1 Joh. 2:1). In de afscheidsrede voor Zijn gevangenneming en kruisiging beloofde Hij een andere pleitbezorger, de 'Parakleet' (afgeleid van het Griekse 'parakletos': 'steun, pleitbezorger, helper of trooster'): 'Dan zal Ik de Vader vragen jullie een andere pleitbezorger te geven, die altijd bij je zal zijn: [...] Later zal de Pleitbezorger, de Heilige Geest die de Vader jullie namens Mij zal zenden, jullie alles duidelijk maken en alles in herinnering brengen wat Ik tegen jullie gezegd heb' (Joh. 14:16 en 26). De Heilige Geest is deze 'andere', de in de gemeente blijvende Pleitbezorger en steun. Hij legt getuigenis af van Jezus en eert Hem (Joh. 16:14).

Vanaf de hemelvaart van de Heer en de uitstorting van de Heilige Geest met Pinksteren houdt Hij het evangelie levend onder de navolgers van Christus en staat Hij hen bij (Matt. 10:19-20).

3.5.4.2 De Geest van de Waarheid

Jezus Christus noemde de Heilige Geest ook 'Geest van de Waarheid' (Joh. 15:26). Deze Geest maakt duidelijk wat God welgevallig is en wat indruist tegen Gods wil: 'Wanneer Hij komt zal Hij de wereld duidelijk maken wat zonde, gerechtigheid en oordeel is' (Joh. 16:8). De Heilige Geest kan onderscheiden tussen waarheid en leugen (Hand. 13:9-10).

Tijdens Zijn werkzaamheid op aarde liet de Heer zich nog niet uitgebreid uit over de hele waarheid en het verloop van de heilsgeschiedenis. Hij verwees echter naar toekomstige openbaringen van de Heilige Geest: 'Ik heb jullie nog veel meer te zeggen, maar jullie kunnen het nog niet verdragen. De Geest van de Waarheid zal jullie, wanneer Hij komt, de weg wijzen naar de volle waarheid. Hij zal niet namens zichzelf spreken, maar Hij zal zeggen wat Hij hoort en jullie bekendmaken wat komen gaat' (Joh. 16:12-13). Op deze manier werkt de Heilige Geest ook tegenwoordig (*zie 1.3*).

Alles wat de Geest van de Waarheid openbaart, staat in verband met Christus' wezen en werken. Zo verkondigt Hij het gezag van de Zoon van God (1 Kor. 12:3). Hij belijdt dat Jezus Christus mens is geworden (1 Joh. 4:2) en geeft het inzicht dat Hij als Zoon van de Vader is gekomen en zal wederkomen.

3.5.4.3 Kracht uit de hemel

Voor Zijn hemelvaart beloofde de opgestane Heer aan Zijn apostelen: 'Ik zal ervoor zorgen dat de belofte van Mijn Vader aan jullie wordt ingelost. Blijf in de stad tot jullie met kracht uit de hemel zijn bekleed' (Luc. 24:49). Daarmee kondigde Hij de uitstorting van de Heilige Geest aan, zoals God reeds had beloofd door de profeet Joël (Joël 3:1-2). Met Pinksteren werd deze belofte vervuld; dit was het begin van de openbare werkzaamheid van de apostelen.

De uitdrukking 'kracht uit de hemel' (Grieks: 'dunamis' = kracht) benadrukt het vervullende, bewegende en versterkende aspect van de werkzaamheid van de Geest en verwijst naar een machtig ingrijpen van God. Net zoals de Vader en de Zoon zich in de historische werkelijkheid openbaren, vindt de zelfopenbaring van God in de Heilige Geest plaats met Pinksteren als een gebeurtenis in de heilsgeschiedenis. De Heilige Geest versterkt de kerk van Christus in het streven een God welgevallig leven te leiden en zich op die wijze voor te bereiden op de wederkomst van Christus.

Jezus Christus, steun en pleitbezorger van Zijn leerlingen, beloofde een andere pleitbezorger. Deze legt getuigenis af van Hem en eert Hem, Hij houdt het evangelie levend onder de navolgers van Christus en staat de gemeente bij. (3.5.4; 3.5.4.1)

Jezus Christus noemde de Heilige Geest ook 'Geest van de Waarheid'. De Heilige Geest kan onderscheid maken tussen waarheid en leugen. (3.5.4.2)

Jezus verwees naar toekomstige openbaringen van de Heilige Geest. Ze staan alle in verband met Christus' wezen en werken. (3.5.4.2)

De uitdrukking 'kracht uit de hemel' verwijst in de werkzaamheid van de Heilige Geest naar het machtige ingrijpen van God. (3.5.4.3)

De zelfopenbaring van God in de Heilige Geest vond plaats met Pinksteren. Het begin van de openbare werkzaamheid van de apostelen was daarmee verbonden. (3.5.4.3)

3.5.5 De Heilige Geest en de kerk

In de nieuwtestamentische brieven wordt tot uitdrukking gebracht dat de Heilige Geest aanwezig was in de vroegchristelijke gemeenten. Jezus Christus heeft Zijn leerlingen de Heilige Geest als steun en pleitbezorger beloofd en gezonden. De kerk wordt 'huis

van God', 'plaats waar God woont' of 'tempel van God' genoemd (1 Tim. 3:15; Ef. 2:22; 2 Kor. 6:16).

In het Oude Verbond is de tempel de woning van God onder Zijn volk (1 Kon. 8:13). Dit beeld wordt in het Nieuwe Testament overgenomen en wel om de constante aanwezigheid van God en daarmee ook de aanwezigheid van de Heilige Geest in de kerk aanschouwelijk te maken. De gelovigen moeten zich laten gebruiken als 'levende stenen [...] voor de bouw van een geestelijke tempel' (1 Petr. 2:5).

3.5.5.1 Uitstorting van de Heilige Geest met Pinksteren

Door de uitstorting van de Heilige Geest met Pinksteren wordt openbaar dat God drie-enig is: Vader, Zoon en Heilige Geest (*zie 3.1.1*). De door de Vader en Zoon gezonden Heilige Geest vervulde de apostelen en allen die bij hen waren.

Hierdoor wordt de kerk van Christus (*zie 6.4.2*) zichtbaar in de geschiedenis. Deze gebeurtenis toont aan dat de Heilige Geest een noodzakelijke voorwaarde is voor de kerk: kerk en Heilige Geest horen bij elkaar.

De Heilige Geest is continu aanwezig in de gemeenten die door de apostelen worden geleid. In deze gemeenten komt goddelijk leven tot uitdrukking door de werkzaamheid en het woord van de apostelen, wat ook uit de woorden en daden van de gelovigen naar voren zou moeten komen (Rom. 8:14).

Door het ontvangen van de gave van de Heilige Geest is de mens als kind van God innig met de Drie-enige verbonden. Deze verbondenheid vindt haar voltooiing bij de degenen die door de Heer worden weggenomen bij de wederkomst van Christus.

3.5.5.2 De werkzaamheid van de Heilige Geest in de sacramenten

De heil schenkende kracht van de sacramenten berust op het feit dat alle drie de goddelijke personen in deze handelingen werkzaam zijn.

In de Heilige Waterdoop is derhalve ook de Heilige Geest de werkzame kracht: God - Vader, Zoon en Heilige Geest - heft de afstand op die de dopeling tot God had (*zie 8.1*).

De afzondering van brood en wijn voor het Heilig Avondmaal is alleen mogelijk omdat de Heilige Geest in deze handeling werkzaam is: de kracht van de Heilige Geest bewerkstelligt door middel van menselijke woorden goddelijke werkelijkheid. Een algemeen Avondmaal - de werkelijke tegenwoordigheid van lichaam en bloed van Christus - ontstaat wanneer het Avondmaal door de kracht van de Heilige Geest wordt

gedragen en de afzondering (consecratie) van de elementen van het avondmaal wordt verricht op basis van de door apostelen verleende volmacht (zie 8.2.12).

Het toedienen van de gave van de Heilige Geest door apostelen vindt plaats in het sacrament van de Heilige Verzegeling, de Geestesdoop. Daarbij worden Gods kracht, Gods leven en Gods liefde aan de mens geschonken. De Heilige Geest bewerkstelligt bij de wedergeboorte uit water en Geest dat God in de mens gaat wonen (Rom. 8:9).

3.5.5.3 De werkzaamheid van de Heilige Geest in het apostelambt

De apostelen oefenen hun ambt uit in de kracht van de Heilige Geest. De werkzaamheid van de Heilige Geest verleent bijzondere autoriteit aan hun handelen. Dat uit zich in het juiste beheer over de sacramenten en het op de juiste wijze toedienen ervan, in de juiste verkondiging van het evangelie op de grondslag van de Heilige Schrift, in het levend houden van de belofte van de wederkomst van Christus en daardoor in de voorbereiding van Zijn bruid op Zijn wederkomst. Door de apostelen van deze tijd werkt de Heilige Geest met dezelfde volheid als ten tijde van de eerste apostelen.

De Heilige Geest was aanwezig in de vroegchristelijke gemeenten. De kerk wordt 'huis van God', 'plaats waar God woont' of 'tempel van God' genoemd. Daarmee wordt de aanwezigheid van de Heilige Geest in de kerk aanschouwelijk gemaakt. (3.5.5)

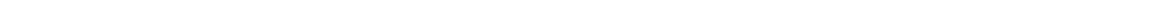
De Heilige Geest is een noodzakelijke voorwaarde voor de kerk: kerk en Heilige Geest horen bij elkaar. (3.5.5.1)

Het toedienen van de Heilige Geest door apostelen vindt plaats in het sacrament van de Heilige Verzegeling, de Geestesdoop. Ook in de sacramenten van de Heilige Waterdoop en het Heilig Avondmaal is de Heilige Geest de werkzame kracht. (3.5.5.2)

De apostelen oefenen hun ambt uit in de kracht van de Heilige Geest. (3.5.5.3)

Deel 4

De op verlossing aangewezen mens

4 De op verlossing aangewezen mens

De in de zonde gevallen mens heeft verlossing van het kwaad nodig.

4.1 Het kwaad - de antigoddelijke machten

De oorsprong van het kwaad in de scheppingsorde kan rationeel niet worden vastgelegd of verklaard. Paulus stelt dat het kwaad werkzaam is in het verborgene (2 Tess. 2:7). Het kwaad is niet altijd duidelijk te herkennen en wekt nu en dan, door zich te vermommen, de schijn goed of goddelijk te zijn (2 Kor. 11:14). Wat het kwaad welbeschouwd is, welke macht, kracht en welke uitwerkingen het heeft, wordt alleen duidelijk tegen de achtergrond van het geloof in het evangelie.

Alleen God is uitsluitend goed. Volgens Gods woord waren de onzichtbare en de zichtbare schepping aanvankelijk 'zeer goed' (Gen. 1:1-31). In die zin heeft het kwaad daarin oorspronkelijk geen plaats. God heeft het kwaad als zodanig niet geschapen. Het behoort derhalve niet tot de positieve schepping maar is toegelaten.

Toen God de mens schiep, maakte Hij hem naar Zijn evenbeeld (Gen. 1:26 e.v.). Dit betekent ook dat de mens een vrije wil heeft ontvangen. Hij heeft de vrije keus om aan God gehoorzaam of ongehoorzaam te zijn (Gen. 2:16-17; 3:1-7). Daarin ligt ook de mogelijkheid om te vervallen tot het kwaad. Dit is aan de orde wanneer de mens zich bewust en opzettelijk verzet tegen het goede, doordat hij zich afkeert van God en Zijn wil. Het menselijke kwaad is derhalve niet door God geschapen, maar is in de eerste plaats een mogelijkheid waarvoor de mens, door het overtreden van het goddelijke gebod, heeft gekozen. God heeft het kwaad noch gewild, noch geschapen, maar wel toegelaten doordat Hij de keus van de mens niet heeft verhinderd.

Vanaf de zondeval zijn zowel de mens als de gehele schepping getroffen door het kwaad (Rom. 8:18-22).

Het kwaad begint zich te ontplooiën wanneer het schepsel zich verzet tegen de Schepper. Ten gevolge van de ongehoorzaamheid, de zondeval, wint het kwaad terrein en dit leidt tot afstand en vervreemding van God en uiteindelijk tot goddeloosheid.

4.1.1 Het kwaad als antigoddelijke kracht

Het kwaad is een kracht die voortkomt uit de wil onafhankelijk van, en gelijk aan God te zijn. Degene die voor het kwaad bezwijkt, wordt er volledig door veranderd: de engel wordt een demon, de mens een zondaar.

In de geschiedenis van de mensheid komt de kracht van het kwaad telkens weer openbaar. Na de zondeval van Adam en Eva is deze kracht in het Oude Testament bijvoorbeeld zichtbaar in de broedermoord van Kaïn, in de goddeloosheid die heerste ten tijde van Noach en in de onderdrukking van het volk Israël door de Egyptenaren.

Het kwaad is een vernietigende kracht die de schepping van God tegenwerkt. Het uit zich op vele wijzen: verblindend en ontbindend, als leugen, jaloezie en hebzucht; het wil vernietigen en brengt de dood.

Vanaf de zondeval is het op grond van de neiging om te zondigen (concupiscentie) voor de mens onmogelijk - afgezien van de mens geworden Zoon van God - een zondeloos leven te leiden. Niemand is echter willoos aan het kwaad overgeleverd. De mens kan zich daarom niet onttrekken aan de verantwoordelijkheid voor zijn zonden.

4.1.2 Het kwaad als persoon

Het kwaad openbaart zich niet alleen als kracht maar ook als persoon. De Heilige Schrift noemt het verpersoonlijkte kwaad 'duivel' (Matt 4:1), 'Satan' of 'onreine geest', m.a.w. 'demon' (Job 1:6 e.v.; Marc. 1:13 en 23).

In 2 Petrus 2:4 en Judas 6 wordt gesproken over engelen die hebben gezondigd. Deze geestelijke wezens zijn bezweken voor het kwaad en op die wijze zelf onderdeel van het kwaad geworden. De 'duivel heeft vanaf het begin gezondigd' (1 Joh. 3:8), hij is 'vanaf het begin een moordenaar', 'een aartsleugenaar, de vader van de leugen' (Joh. 8:44). De vraag die de slang aan Adam en Eva stelde, had tot gevolg dat ze aan God begonnen te twijfelen en zich tegen Hem gingen verzetten: 'Jullie zullen helemaal niet sterven [...]. Integendeel, God weet dat jullie de ogen zullen opengaan zodra je daarvan eet, dat jullie dan als goden zullen zijn en kennis zullen hebben van goed en kwaad' (Gen. 3:4-5).

Een van de gedaanten van het kwaad is de antichrist. Jezus Christus zinspeelt op hem wanneer Hij spreekt over 'valse messiassen en valse profeten' (Marc. 13:22). Ook de aanduidingen 'wetteloze mens' en 'hij die verloren zal gaan' verwijzen naar de antichrist (2 Tess. 2:3-4).

Satan is niet in staat Gods heilsplan te verijdelen - in tegendeel: Gods Zoon is verschenen 'om de daden van de duivel teniet te doen' (1 Joh. 3:8). De macht van de duivel en zijn aanhang is beperkt en reeds gebroken door de offerdood van Jezus Christus. Aan Jezus Christus is 'alle macht gegeven in de hemel en op de aarde' (Matt. 28:18); Hij heeft dus ook macht over kwade geesten.

Volgens Openbaring 12 wordt het kwaad - in de gedaante van Satan, de duivel, de draak of de slang - uit de hemel gegooid. Een laatste mogelijkheid om het antigoddelijke te verwezenlijken, krijgt hij wanneer het Vredesrijk is afgesloten (Openb. 20:7-8). De definitieve verbanning van het kwaad in de 'poel van vuur en zwavel' wordt uiteindelijk beschreven in Openbaring 20:10. In de nieuwe schepping, waar God 'over alles en allen zal regeren' (1 Kor. 15:28), zal het kwaad geen plaats meer hebben.

De oorsprong van het kwaad kan rationeel niet worden vastgelegd of verklaard. Wat het kwaad welbeschouwd is, wordt alleen duidelijk tegen de achtergrond van het geloof in het evangelie. (4.1)

De onzichtbare en zichtbare schepping is aanvankelijk zeer goed; het kwaad als zodanig is niet door God geschapen, maar toegelaten. In de keuzevrijheid aan God gehoorzaam of ongehoorzaam te zijn, ligt de mogelijkheid om te vervallen tot het kwaad. (4.1)

Het kwaad begint zich te ontplooiën wanneer het schepsel zich verzet tegen de Schepper. Dit leidt tot afstand en vervreemding van God en uiteindelijk tot goddeloosheid. (4.1)

Het kwaad is een vernietigende kracht die voortkomt uit de wil om onafhankelijk van God te zijn. Degene die ervoor bezwijkt, wordt er door veranderd. De mens wordt een zondaar. (4.1.1)

Op basis van de concupiscentie kan geen enkel mens - afgezien van de mens geworden Zoon van God - een zondeloos leven leiden. Niemand is echter willeloos aan het kwaad overgeleverd. Niemand kan zich onttrekken aan de verantwoordelijkheid voor zijn zonden. (4.1.1)

Het kwaad openbaart zich niet alleen als kracht maar ook als persoon en wordt o.a. 'duivel', 'Satan' of 'onreine geest' (demon) genoemd. (4.1.2)

4.2 De zondeval

De grondslag van de leer van de zonde en de noodzaak van de verlossing van de mens is het Bijbelse verslag van de zondeval (zie 3.3.3): 'Hij [God] hield hem [de mens] het volgende voor: "Van alle bomen in de tuin mag je eten, maar niet van de boom van de kennis van goed en kwaad; wanneer je daarvan eet, zul je onherroepelijk sterven"' (Gen. 2:16-17). - 'De vrouw keek naar de boom. Zijn vruchten zagen er heerlijk uit, ze waren een lust voor het oog, en ze vond het aantrekkelijk dat de boom haar wijsheid zou schenken. Ze plukte een paar vruchten en at ervan. Ze gaf ook wat aan haar man, die bij haar was, en ook hij at ervan' (Gen. 3:6).

4.2.1 Gevolgen van de zondeval voor de mens

Ten gevolge van de zondeval wordt de mens weggestuurd uit de tuin van Eden (Gen. 3:23-24).

Waar de mens zich aanvankelijk door zijn handelen van God afkeert, ervaart hij nu een nieuwe dimensie: het gescheiden zijn van God (Gen. 2:17; Rom. 6:23).

4.2.1.1 De in zonde gevallen mens

De mens wil zich boven zijn schepper verheffen. Daardoor wordt de ongestoorde verhouding met God verbroken. Dit heeft tot op vandaag ingrijpende gevolgen voor het mensengeslacht.

Adam is als het ware het oerbeeld van alle zondaars. Dat geldt voor de motieven om te zondigen, het gedrag in een zondige toestand en ook voor het ontbreken van een uitweg na de zondeval.

De gedachte die de doorslag geeft om de door God getrokken grens te overschrijden, ligt in de beproeving 'dat jullie dan als goden zullen zijn en kennis zullen hebben van goed en kwaad' (Gen. 3:5). Niet ondergeschikt te willen zijn aan een god, maar zelf (een) god te willen zijn; Gods geboden niet meer te respecteren maar te handelen naar wat de eigen wil en lust begeren - dat zijn motieven voor zondig gedrag.

In Genesis wordt de zondigheid van alle mensen weergegeven aan de hand van een beschrijving van de schrikbarende toename van de zondigheid van het mensengeslacht: Kaïn verheft zich tegen Gods raad en waarschuwing en slaat zijn broer dood (Gen. 4:6-8). In de loop van de tijd nemen de zonden van de mensen steeds meer toe en 'schreeuwen naar de hemel'. God laat de zondvloed over de aarde komen (Gen. 6:5-7 en 17). Maar zelfs na dit oordeel blijft de mensheid overmoedig en ongehoorzaam aan de Schepper. Een voorbeeld is het Bijbelse verslag van de bedrijvigheid rondom de torenbouw van Babel (Gen. 11:1-8), die God door de eerzucht van de mens laat mislukken.

Apostel Paulus schrijft over dit fenomeen van de zondigheid van alle mensen na de zondeval en de geestelijke dood, die daaruit voortkomt: 'Door één mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood, en zo is de dood voor ieder mens gekomen, want ieder mens heeft gezondigd' (Rom. 5:12).

De zondeval heeft veranderingen in het leven van de mens gebracht die hij niet ongedaan kan maken. Angst vervreemdt hem van zijn schepper, wiens nabijheid hij nu niet meer zoekt, maar voor wie hij zich wil verbergen (Gen. 3:8-10). De onderlinge verhoudingen van de mensen hebben eveneens schade opgelopen (Gen. 3:12), evenals de verhouding van de mens t.o.v. de schepping. De mens moet zich van nu af aan met moeite in leven houden, om aan het einde van zijn leven terug te keren tot de aarde, waaruit hij is genomen (Gen. 3:16-19).

De mens kan niet meer terugkeren naar de toestand van zondeloosheid.

4.2.1.2 God blijft de zondige mens liefhebben

De zondig geworden mens moet voortaan oogsten wat hij heeft gezaaid: 'Het loon van de zonde is de dood' (Rom. 6:23). Ondanks hun ongehoorzaamheid en hoogmoed heeft de Eeuwige Zijn schepselen lief, zorgt Hij voor hen en ontfermt Hij zich over hen. Een voorbeeld van de goddelijke zorgzaamheid is dat God voor Adam en Eva kleren uit dierenvellen maakt en ze hun aan trekt (Gen. 3:21), maar ook dat Hij Kaïn, die na de moord op zijn broer vreest voor wraak, merkt met een teken dat hem zal beschermen (Gen. 4:15).

De liefde van God, die ook na de zondeval aan de mens ten deel valt, openbaart zich op voltooide wijze in de zending van Zijn Zoon. Jezus Christus komt en overwint de zonde (1 Joh. 3:8). Door Hem wordt de mens gered van de schade die de zonde aanricht (Hand. 4:12).

Tegenover het verzet en de hoogmoed van de mens, die meer en meer in de zonde verstrikt raakt, staat op indrukwekkende wijze de Zoon van God, die in Zijn mens-zijn een voorbeeld stelt van volkomen gehoorzaamheid aan Zijn Vader (Fil. 2:8). Met Zijn offerdood verwerft Jezus Christus de verdienste waardoor de mens van zijn zonden kan worden bevrijd en uiteindelijk verlost 'uit de slavernij van de vergankelijkheid' (Rom. 8:21). Daarmee wordt het voor hem mogelijk voor eeuwig innig verbonden met God te leven.

Apostel Paulus verduidelijkt deze samenhang: 'Kortom, zoals de overtreding van één enkel mens ertoe heeft geleid dat allen werden veroordeeld, zo zal de rechtvaardigheid van één enkel mens ertoe leiden dat allen worden vrijgesproken en daardoor zullen leven. Zoals door de ongehoorzaamheid van één mens alle mensen zondaars werden, zo zullen door de gehoorzaamheid van één mens alle mensen rechtvaardigen worden' (Rom. 5:18-19).

Het is voor de zondige mens echter niet eenvoudig voor God rechtvaardig te worden. God heeft door het offer van Jezus Zijn 'ja' aan de mens gegeven - Hij verdoemt hem niet maar wil hem heil schenken. Van de mens wordt verlangd dat hij zich oprecht inspant om Gods 'ja' aan te nemen. Daartoe heeft God hem geweten, verstand en geloof geschonken. Wanneer de mens deze bekwaamheden afstemt op Jezus Christus wordt de rechtvaardigheid die Gods Zoon tot stand heeft gebracht (Rom. 4:25) voor hem uit genade toegankelijk. Wat de mens presteert, heeft dus geen rechtvaardigende uitwerking. Datgene wat hij tot stand brengt - zijn werken - is eerder een noodzakelijke en vanzelfsprekende uiting van het geloof: een teken dat hij Gods heilsaanbod aanneemt.

Door de zondeval werd de mens van God gescheiden. Het gevolg is de verdrijving uit de tuin van Eden. Adam is het oerbeeld van alle zondaren. (4.2.1; 4.2.1.1)

God heeft de mens ook na de zondeval lief. Dit openbaart zich op voltooide wijze in de zending van Jezus Christus, die zonde en dood overwint. (4.2.1.2)

4.2.1.3 Geweten

Het geweten als gave die de mens van God heeft ontvangen, wordt in de Heilige Schrift met verschillende begrippen aangeduid.⁶ In het Oude Testament wordt vaak het begrip 'hart' gebruikt, waarin Gods stem waarneembaar is. Zo staat er in Deuteronomium 30:14: '[...] die geboden zijn heel dichtbij, u kunt ze in u opnemen en ze u eigen maken; u kunt ze volbrengen.' Paulus toont daarentegen aan dat Gods wil niet alleen is gelegd in het hart van degenen die leefden volgens de wet van Mozes, maar ook in het hart van de heidenen: 'Wanneer namelijk heidenen, die de wet niet hebben, de wet van nature naleven, [...] bewijzen [ze] door hun daden dat wat de wet eist in hun hart geschreven staat; en hun geweten bevestigt dit' (Rom. 2:14-15). Alle mensen zijn zich dus innerlijk bewust van de goddelijke wil - iedereen bezit een dergelijk geweten.

De zondige mens is gedesoriënteerd; zijn zekerheid en houvast die hij had toen hij aan God gehoorzaam was, heeft hij verloren. Het geweten kan nu helpen om beslissingen te nemen die overeenkomen met Gods wil. Daarbij kunnen wel degelijk foute keuzes worden gemaakt, vooral wanneer het geweten niet wordt geleid door verstand en geloof.

De mens, die nu op zich zelf is aangewezen, kan Gods wil waarnemen in zijn geweten. Op die wijze kan door het geweten de wil van het individu in de juiste richting worden geleid. Derhalve moet hij zich steeds inspannen om zijn geweten duidelijker te profileren en aan te scherpen door de wet, die in het hart van ieder mens staat geschreven.

In het geweten wordt afgewogen wat goed en wat kwaad is. Wanneer het geweten door verstand en geloof wordt bepaald, helpt het de mens wijs te handelen. Het geweten laat de mens ook inzien of hij tegenover God en zijn naaste schuld draagt en brengt aan het licht waar Gods wil wordt overtreden en in strijd met Zijn ordeningen wordt gedacht en gehandeld.

⁶ Het begrip 'geweten' wordt in veel andere verbanden - bijvoorbeeld sociologisch, filosofisch, psychologisch - gebruikt, waarop hier niet verder wordt ingegaan.

De mens moet zich allereerst bewust zijn van zijn eigen bestaan en verantwoording afleggen aan zijn geweten. Wanneer het geweten de mens doet inzien dat hij heeft gezondigd en schuld op zich heeft geladen en de zondaar zich laat leiden door boete en berouw, biedt God vergeving aan in de genade die voortkomt uit de verdienste van Christus. Dit is de door God gegeven weg, waarop de in zonde gevallen mens rechtvaardig kan worden.

De mens kan genezende ontferming van God ervaren in de Heilige Waterdoop: '[...] de Doop, waardoor u nu wordt gered [...] is een vraag aan God om een zuiver geweten. Hierom kunt u vragen dankzij de opstanding van Jezus Christus' (1 Petr. 3:21). Gods woord versterkt de mens om verder te trekken op de ingeslagen weg tot het heil. Op die wijze voltrekt zich een aanhoudende aanscherping van het geweten die bijdraagt aan een steeds duidelijker herkenning van Gods wil.

Het ervaren van de genade vervult het hart met de vrede van God; het geweten, dat de mens op grond van zijn zonden verdoemt, wordt rustig. Johannes omschrijft dit als volgt: 'Dan weten we dat we voortkomen uit de waarheid en kunnen we met een gerust hart voor God staan. En zelfs als ons hart ons aanklaagt: God is groter dan ons hart, Hij weet alles' (1 Joh. 3:19-20).

Het geweten kan helpen om beslissingen te nemen die overeenkomen met Gods wil. In het geweten wordt afgewogen wat goed en wat kwaad is. (4.2.1.3)

Wanneer het geweten door verstand en geloof wordt bepaald, helpt het de mens wijs te handelen en laat het hem inzien of hij tegenover God en zijn naaste schuld draagt. (4.2.1.3)

4.2.1.4 Verstand

Verstand is een gave van God die de mens als evenbeeld van God onderscheidt van alle andere schepselen. Vooral bij de vormgeving van zijn bestaan en het begrijpen van zijn omgeving helpt het verstand de mens.

Het verstand uit zich doordat de mens denkt en handelt vanuit zijn oordelend vermogen en zijn kennis. Daarbij moet hij, of hij zich hiervan bewust is of niet, verantwoording afleggen aan God en zichzelf (zie 4.2.1.3). De mens kan feitelijkheden herkennen en verbanden leggen. Hij herkent zichzelf als individu en ziet zichzelf in relatie tot de wereld. Welbeschouwd is het verstand een geschenk van God aan de mens dat hem tot juist handelen kan aanzetten: 'Hij [de mens] kreeg van de Heer vijf zintuigen, als zesde ontving hij van Hem het verstand' (Sir. 17:5).

De mens heeft van God de opdracht gekregen de aarde onder zijn gezag te brengen (Gen. 1:28). Vanuit zijn drang om te onderzoeken wil hij hetgeen in de schepping voorhanden is, voor hem toegankelijk en nuttig maken. Wanneer hij daarbij verantwoordelijkheid draagt tegenover God en de schepping, handelt de mens verstandig en overeenkomstig de gave van God.

In de Bijbel wordt het verstand ook met het begrip 'wijsheid' aangeduid. De wijsheid wordt, begrepen als de vaardigheid inzichten op te doen, teruggevoerd op de werkzaamheid van God. 'Hij [God] is het die mij betrouwbare kennis verschaft heeft van [...] de samenstelling van de kosmos en de werking van de elementen' (Wijsh. 7:17). Apostel Paulus gebruikt voor 'verstand' ook het begrip 'menselijke wijsheid'. Deze wijsheid stelt de mens in staat inzichten te verwerven, waarmee hij probeert goddelijke geheimen te doorgronden (1 Kor. 1:21). Wanneer de mens zich boven de goddelijke orde en daarmee boven God verheft - zo verlaagt hij dus de goddelijke wijsheid tot dwaasheid - dan betekent dit uiteindelijk dat het verstand het geloof afwijst (1 Kor. 2:1-16). Daarmee verliest de mens welbeschouwd de zin van zijn leven. Een dergelijke tendens is vanaf de Verlichting vooral in de geïndustrialiseerde wereld op vele fronten duidelijk zichtbaar. Dit komt altijd daar voor, waar de drang om te onderzoeken niet ondergeschikt is aan de verantwoordelijkheid tegenover God en de schepping.

In die zin is het menselijke verstand op grond van de zonde steeds onvolmaakt. Vanuit het geloof beschouwd wordt daarom een houding die het verstand hanteert als maatstaf van alle dingen ontmaskerd als zijnde dwaasheid: 'Er staat namelijk geschreven: "Ik zal de wijsheid van de wijzen vernietigen, het verstand van de verstandigen zal Ik tenietdoen." Waar is de wijze, waar de Schriftgeleerde, waar de redenaar van deze wereld? Heeft God de wijsheid van de wereld niet in dwaasheid veranderd?' (1 Kor. 1:19-20).

Het menselijke verstand is in zijn eindigheid niet in staat God in Zijn oneindigheid te begrijpen. Zijn handelwijze gaat het menselijke verstand te boven. De mens moet daarom steeds beseffen dat hij niet in staat is God met Zijn verstand volledig te doorgronden (Rom. 11:33).

Hoewel het verstand niet de maatstaf van alle dingen kan zijn, is het verstand toch nodig om bijvoorbeeld verbanden in het evangelie te herkennen en woorden en beelden uit de Heilige Schrift te kunnen waarnemen en begrijpen. Eveneens is het verstand noodzakelijk om de leer van Jezus voor de mensen te belijden. Het verstand

is een goddelijke gave maar overtreft niet al het andere (Fil. 4:7). Daarom mag het ook niet een algemene maatstaf worden.

Telkens wanneer het verstand geneigd is zich tegen het goddelijke te verzetten, moet het individu beseffen dat hij de gave van het verstand niet juist inzet en dat zijn verantwoordelijkheid tegenover God te kort schiet. Door het geloof weet de mens zich verplicht een dergelijke zelfverheffing te bestrijden: 'We halen [...] iedere verschansing [neer] die wordt opgetrokken tegen de kennis van God, we maken iedere gedachte krijgsgevangene om haar aan Christus te onderwerpen' (2 Kor. 10:4-5).

Het verstand uit zich doordat de mens denkt en handelt vanuit zijn oordelend vermogen en zijn kennis. Daarbij draagt hij, of hij zich hiervan bewust is of niet, verantwoordelijkheid tegenover God, zichzelf (geweten) en de schepping. (4.2.1.4)

Het verstand is een geschenk van God dat de mens tot juist handelen kan aanzetten. (4.2.1.4)

Het verstand is in zijn eindigheid niet in staat God in Zijn oneindigheid te begrijpen. Gods handelwijze gaat het menselijke verstand te boven. (4.2.1.4)

Hoewel het verstand niet de maatstaf van alle dingen kan zijn, is het verstand toch nodig om verbanden uit het evangelie te kunnen begrijpen en belijden. (4.2.1.4)

4.2.1.5 Geloof

In de Hebreeuwse teksten van het Oude Testament komt het woord 'geloof' niet voor. Waar dit woord in tegenwoordige vertalingen wordt gehanteerd, is oorspronkelijk sprake van 'vertrouwen', 'trouw', 'gehoorzaamheid', 'gerustheid' of 'zekerheid'. Al deze betekenissen zijn aan dit ene woord 'geloof' gerelateerd. In Hebr. 11:1 staat: 'Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien' (zie 1.4).

Aan het begin van het geloof staat altijd God, die zich openbaart door woorden en werken. Zolang de mens volledig op God vertrouwt, kan hij aan God gehoorzaam zijn. Ongehoorzaamheid laat de mens tot zonde vervallen en voor God schuldig worden. Daarna heeft de mens een verstoorde verhouding met zijn schepper. Wanneer hij weer innig verbonden wil zijn met God is het absoluut noodzakelijk dat hij gelooft (Hebr. 11:6).

Voor de mensen uit de tijd van het Oude Verbond die om hun geloof werden geprezen, lag het heil nog in het verschiet (Hebr. 11:39). Vanaf het moment dat God zich in Jezus Christus openbaart, gaan de oudtestamentische beloften in vervulling. Daarmee krijgt het geloof, dat nu is gericht is op de Verlosser, Jezus Christus, een nieuwe dimensie.

Door het geloof in Hem is het mogelijk met God te worden verzoend en innig met Hem te zijn verbonden.

Gods Zoon moedigt dit geloof aan: '[...] vertrouw op God en op Mij' (Joh. 14:1). Het gevolg van het ongeloof omschrijft Hij in al zijn consequenties: '[...] want als u niet gelooft dat Ik het ben, zult u inderdaad in uw zonden sterven' (Joh. 8:24).

Aan degenen die in Jezus Christus geloven als de Zoon van God en Hem aannemen, is een grootse belofte gedaan: ze zullen niet verloren gaan, maar het eeuwige leven hebben (Joh. 3:16).

Het ware christelijke geloof berust altijd in eerste instantie op Gods uitverkiezende en openbarende genade. Dat blijkt uit de belijdenis van apostel Petrus: 'U bent de Messias, de Zoon van de levende God', en het antwoord van Jezus dat daarop volgt: 'Gelukkig ben je, Simon Barjona, want dit is je niet door mensen van vlees en bloed geopenbaard, maar door Mijn Vader in de hemel' (Matt. 16:16-17). Het geloof is een geschenk van God en een opgave voor de mens. Wanneer de mens Gods woord aanneemt, erop vertrouwt en ernaar handelt, is het geloof levend en leidt het tot het heil.

Het geloof is een geschenk van God en een opgave voor de mens. Wanneer de mens Gods woord aanneemt, erop vertrouwt en ernaar handelt, is het geloof levend en leidt het tot het heil. (4.2.1.5)

Aan het begin van het geloof staat altijd God, die zich openbaart door woorden en werken. (4.2.1.5)

Door het geloof in Jezus Christus is het mogelijk met God te worden verzoend. (4.2.1.5)

4.2.2 Gevolgen van de zondeval voor de schepping

De zondeval van de mens heeft ook verstrekkende uitwerkingen op de schepping, die daaraan geen schuld heeft.

De schepping is van oorsprong 'zeer goed', dus volmaakt (Gen. 1:31). De mens is door God aangesteld als heerser over de zichtbare schepping. Hij draagt derhalve tegenover God verantwoordelijkheid voor de schepping, maar ook tegenover de schepping zelf (Gen. 1:28-30). Vanwege de belangrijke plaats die de mens in de zichtbare schepping inneemt, heeft zijn ongehoorzaamheid aan God ook definitieve uitwerkingen op de aardse schepping. Nadat de mens heeft gezondigd, worden de akker, als teken van de zichtbare schepping, en de slang vervloekt (Gen. 3:17-18). Dorens en distels - de moeite die de mens nu moet opbrengen om in leven te blijven - staan symbool voor de afstand van de mens tot God en de verborgenheid van God, die

vanaf nu in de schepping aan de orde zijn. In de schepping heeft de mens niet langer rechtstreeks toegang tot God. Het leven van de mens gaat nu gepaard met onzekerheid en angst.

Als voorbeeld van de vijandigheid en onvrede kan het gedrag van de dieren onder elkaar worden gezien. Het verlangen naar het overwinnen en de genezing van deze toestand wordt vermeld in Jesaja 11:6-8: 'Dan zal een wolf zich neerleggen naast een lam, een panter vlijt zich bij een bokje neer'.

De schepping moet dus worden bevrijd van de vloek die er op rust. In de brief aan de Romeinen wordt dit zeer duidelijk onder woorden gebracht: 'De schepping ziet er reikhalzend naar uit dat openbaar wordt wie Gods kinderen zijn. Want de schepping is ten prooi aan zinloosheid, niet uit eigen wil, maar door hem die haar daaraan heeft onderworpen. Maar ze heeft hoop gekregen, omdat ook de schepping zelf zal worden bevrijd uit de slavernij van de vergankelijkheid en zal delen in de vrijheid en luister die Gods kinderen geschonken wordt. Wij weten dat de hele schepping nog altijd als in barensweeën zucht en lijdt' (Rom. 8:19-22).

De zondeval van de mens heeft ook uitwerkingen op de schepping, die daaraan geen schuld heeft. Oorspronkelijk is de schepping volmaakt; nadat de mens heeft gezondigd, is deze beschadigd. (4.2.2)

In de gevallen schepping heeft de mens rechtstreeks geen toegang tot God; zijn leven gaat gepaard met onzekerheid en angst. (4.2.2)

De gevallen schepping is aangewezen op verlossing. (4.2.2)

4.3 Zonde en schuld

In de Bijbel worden de begrippen 'zonde' en 'schuld' ten dele in gelijke betekenis gebruikt, in andere gevallen wordt er een verschillende inhoud aan gegeven. Het onderscheid tussen deze beide begrippen komt naar voren als de Zoon van God Zijn leerlingen verdedigt, die naar de opvatting van de farizeeën de wet hebben geschonden en daarmee een zonde hebben begaan: 'En hebt u niet in de wet gelezen dat de priesters die op sabbat in de tempel dienstdoen en zo de sabbat ontwijden [omdat ze het derde gebod overtreden], onschuldig zijn?' (Matt. 12:5).

4.3.1 Zonde

Zonde is alles wat in strijd is met Gods wil en indruist tegen het wezen van God. Elke zonde scheidt van God. Om weer in Zijn nabijheid te geraken, moet de zonde worden vergeven (zie 12.1.8).

Noch het Oude, noch het Nieuwe Testament bevat een afgebakende 'zondeleer' of een systematisch, volledig overzicht van zonden.

God bepaalt telkens zelf wat juist is door de openbaring van Zijn wil. De mens moet naar Gods wil vragen en overeenkomstig Zijn wil handelen. Alle woorden, daden en bewuste gedachten die tegen Gods wil en wezen indruisen, zijn zonden, evenals het bewust nalaten van het goede (Jak. 4:17).

De Heilige Schrift beschouwt als 'zonde', het schenden van de Tien Geboden (Ex. 20:20), het breken van geloften die aan God zijn gedaan (Deut. 23:22), het afwijzen van het geloof in Christus (Joh. 16:9), evenals gierigheid, afgunst en vergelijkbare gezindheden.

Doorslaggevend bij de vraag wat zondig is of niet, is uiteindelijk de goddelijke wil, zoals deze herkenbaar is vanuit de Heilige Schrift, zoals deze overeenstemt met de zin en geest van het evangelie van Christus en zoals deze door de Heilige Geest wordt geopenbaard. In geen geval mag de mens zelfstandig bepalen wat zondig is.

Iedereen moet in zijn leefomstandigheden verantwoording aan God en zichzelf afleggen en draagt dus eigen verantwoordelijkheid.

4.3.2 Schuld

Wanneer de mens Gods wil schendt, zondigt hij en laadt hij tegenover God schuld op zich. Van schuld is sprake wanneer God in Zijn rechtvaardigheid en alwetendheid de mens die een zonde heeft begaan deze fout aanrekent. De zwaarte van de schuld stelt alleen God vast.

De omvang van de schuld kan verschillend zijn. De kennis en de intentie van de zondaar achter zijn handelen zijn hierbij bepalend; ook bepaalde invloeden waaraan mensen zijn blootgesteld, kunnen een rol spelen, zoals algemene levenssituaties, maatschappelijke structuren, staatkundige rechtsnormen, noodsituaties of ziekelijke stoornissen. De schuld die resulteert uit de zonde kan in sommige gevallen miniem zijn maar ook 'vanuit de aarde naar de hemel schreeuwen' (Gen. 4:10). Hieruit blijkt dat schuld in tegenstelling tot zonde relatief is.

God wil in Zijn liefde de mens van de zonde verlossen en van schuld bevrijden. Daartoe dient het offer van Christus, het hoogtepunt van goddelijk handelen tot heil van de mens.

Tussen zonde en schuld moet onderscheid worden gemaakt. (4.3)

Zonde is alles wat indruist tegen de wil van God en niet strookt met Gods wezen. Elke zonde scheidt van God en moet worden vergeven. Wat zondig is of niet, bepaalt uitsluitend de goddelijke wil. In geen geval mag de mens zelfstandig bepalen wat zondig is. (4.3.1)

Van schuld is sprake, wanneer God in Zijn rechtvaardigheid en alwetendheid de mens die een zonde heeft begaan deze fout aanrekent. De zwaarte van de schuld kan verschillend zijn, alleen God stelt dit vast. In tegenstelling tot zonde is schuld relatief. (4.3.2)

4.4 Gods heilsplan

In de Heilige Schrift wordt het begrip 'heil' gebruikt in de betekenis van 'redding', 'bewaring' en 'verlossing'. Gods handelen is erop gericht het heil te verwezenlijken. Dat voltrekt zich als heilsgeschiedenis. Daarin is een volgorde van goddelijke daden te herkennen volgens een plan van God.

De heilsgeschiedenis begint direct na de zondeval. Ze gaat verder met de redding van Noach voor de vernietigende zondvloed, de goddelijke uitverkiezing en zegening van de aartsvaders, het verbond met Israël en de geschiedenis van het oudtestamentische volk van God. De centrale gebeurtenis in de heilsgeschiedenis is de menswording van God in Jezus Christus, Zijn offer aan het kruis, Zijn opstanding en Zijn hemelvaart. Aansluitend volgen de uitstorting van de Heilige Geest en de verspreiding van het evangelie door de eerste apostelen, de verdere ontwikkeling van het christendom tot aan de hernieuwde bekleding van het apostelambt, dat de bruidsgemeente voorbereidt op de wederkomst van Jezus Christus. Daarna volgt de werkzaamheid van het heil in het Duizendjarig Vredesrijk tot aan het eindgericht. Ten slotte zal God de nieuwe hemel en de nieuwe aarde scheppen. Dit gehele verloop wordt 'Gods heilsplan' genoemd.

Een eerste uiting van de goddelijke gedachten tot heil van de mens komt openbaar in Gods handelen na de zondeval (zie 4.2). De christelijke traditie ziet reeds in de vloek over de slang een verwijzing naar de komst van de Verlosser, het middelpunt van het heilsplan.

In de afzonderlijke fasen van de heilsgeschiedenis zijn aard en mate van het geschonken heil door God verschillend vormgegeven. Boven alles staat echter Gods wil om alle mensen uit alle tijden te redden.

4.4.1 Hoop op het heil in het Oude Testament

De hoop op het heil richtte zich in het Oude Verbond aanvankelijk vooral op redding uit aardse nood en slavernij. In dit opzicht ervoer het volk Israël Gods handelen in de bevrijding uit de Egyptische slavernij.

Daarna gaf God Zijn volk door Mozes de wet, die aanwijzingen bevat over hoe de mens uit een schuldsituatie tegenover anderen zijn vrijheid terug kan krijgen (o.a. Ex. 21:28-30; Lev. 25:39 e.v.).

In de loop van de tijd richtte Israëls hoop op het heil zich steeds duidelijker op de verwachte Messias, op bevrijding uit de slavernij van de zonde: 'Israël, hoop op de Heer! Bij de Heer is genade, bij Hem is bevrijding, altijd weer. Hij zal Israël bevrijden uit al zijn zonden' (Ps. 130:7-8).

Met vele beloften bereidde God door de profeten het verschijnen van de Verlosser voor. In Hem werden al deze beloften vervuld.

4.4.2 Jezus Christus - Heiland en bemiddelaar van het heil

Galaten 4:4-5 toont aan dat de gehele heilsgeschiedenis in het Oude Verbond is gericht op de geboorte van Gods Zoon, op Jezus Christus: 'Maar toen de tijd gekomen was zond God Zijn Zoon, geboren uit een vrouw en onderworpen aan de wet, maar gezonden om ons vrij te kopen van de wet opdat wij Zijn kinderen zouden worden.'

Jezus Christus is de door God gezonden Verlosser. Hij openbaart zich in Zijn woorden en werken als redder. Wie in Hem gelooft, erkent 'dat Hij werkelijk de redder van de wereld is' (Joh. 4:42). Alleen door Hem heeft de mens toegang tot het heil (Hand. 4:12).

Gods Zoon verricht tijdens Zijn verblijf op aarde verschillende genezingswonderen. Bij de genezing van een verlamde, die in Matteüs 9:2-6 wordt beschreven, verwijst Jezus naar het heil dat veel belangrijker is: de verlossing van de mens van de zonde.

Het heil is in Jezus Christus in de wereld gekomen - Hij is de grondlegger van het eeuwige heil (Hebr. 5:9). Hij heeft de verlossing gebracht en is de enige bemiddelaar tussen God en de mens (1 Tim. 2:5-6). Door het offer van Christus heeft de verhouding van de mens tot God een nieuw fundament gekregen. De verdienste die Jezus met Zijn offer heeft verworven, maakt het mogelijk van de zonde te worden bevrijd en de permanente scheiding van God op te heffen: 'Het oude is voorbij, het nieuwe is gekomen. Dit alles is het werk van God. Hij heeft ons door Christus met zich verzoend en ons de verkondiging daarover toevertrouwd. Het is God die door Christus de wereld met zich heeft verzoend: Hij heeft de wereld haar overtredingen niet aangerekend. En ons heeft Hij de verkondiging van de verzoening toevertrouwd' (2 Kor. 5:17-19).

Geen mens kan vanuit zichzelf verlossing verkrijgen; ieder mens is een zondaar en aangewezen op Gods heilsdaden (Matt. 16:26). Door Jezus Christus is het heil voor

alle mensen toegankelijk geworden, zowel voor de levenden als voor de doden (Hand. 13:47; Rom. 14:9).

Het heilsplan van God voorziet erin dat in de loop van de tijd aan alle mensen het heil wordt aangeboden. Fasen in dit heilsplan zijn bijvoorbeeld de verspreiding van het evangelie door de eerste apostelen, de wereldwijde uitbreiding van het christendom en de voorbereiding van de bruidsgemeente op de wederkomst van Christus.

Gods handelen is erop gericht heil - in de betekenis van 'redding', 'bewaring' en 'verlossing' - te verwezenlijken. Dat voltrekt zich als heilsgeschiedenis. Daarin is een volgorde van goddelijke daden te herkennen volgens een plan van God, dat wordt aangeduid als 'Gods heilsplan'. (4.4)

Aard en mate van het geschonken heil zijn in de fasen van de heilsgeschiedenis verschillend. Boven alles staat Gods wil om alle mensen uit alle tijden te redden. (4.4)

De hoop op het heil richtte zich in het Oude Verbond aanvankelijk op redding uit aardse nood en slavernij. In de loop van de tijd richtte Israëls hoop op het heil zich steeds duidelijker op de verwachte Messias. (4.4.1)

De heilsgeschiedenis in het Oude Verbond is gericht op Jezus Christus, de door God gezonden Verlosser. Hij is de grondlegger van het eeuwige heil en de enige bemiddelaar tussen God en de mens. De door Christus verworven verdienste maakt de bevrijding van zonde mogelijk, evenals het opheffen van de permanente scheiding van God. (4.4.2)

Door Jezus Christus is het heil voor alle mensen toegankelijk geworden, zowel voor de levenden als voor de doden. Geen mens kan vanuit zichzelf verlossing verkrijgen. (4.4.2)

4.4.3 Voorbereiding van de bruidsgemeente

Door de innige verbondenheid met Jezus Christus in woord en sacrament ervaart de gelovige tegenwoordig het heil, namelijk te worden voorbereid op de wederkomst van Christus, die hem de deelname aan Gods luister mogelijk maakt. Om dit heil in Christus te verkrijgen is het apostelambt (*zie 7.4*) in de tegenwoordige fase van het goddelijke heilsplan opnieuw bekleed (*zie 11.3.3*). De apostelen hebben de opgave het woord van God te verkondigen en de sacramenten (*zie 8*) toe te dienen.

Het doel van deze overdracht van het heil is het bijeenbrengen van de bruid van Christus en haar voor te bereiden op de wederkomst van de Heer. Het heil voor de bruid van Christus, die in geloof het goddelijke heilsaanbod heeft aangenomen, is dat zij reeds op de dag van de Heer door de bruiloft van het Lam voor eeuwig is verbonden met God (*zie 10.5*).

In de fasen van het heilsplan die volgen op de dag van de Heer (*zie 10.3 t/m 10.6*), is het heil op een andere wijze te ervaren.

De gelovigen die in de tijd van verdrukking hun leven lieten omdat ze Christus beleden, hebben deel aan de eerste opstanding en regeren samen met Christus als priesters. In

deze periode, het Duizendjarig Vredesrijk, wordt het heil aan alle mensen aangeboden. Al degenen die tijdens het eindgericht genade vinden, zullen in de nieuwe schepping voor eeuwig zijn verbonden met God.

Het heilsplan van God, zoals het in de Heilige Schrift wordt beschreven, eindigt met de nieuwe schepping (Openb. 21).

In de huidige fase van het goddelijke heilsplan is het apostelambt opnieuw bekleed en schenkt het heil door woord en sacrament. Het doel is het bijeenbrengen van de bruidsgemeente en deze voor te bereiden op de wederkomst van de Heer. (4.4.3)

Volmaakt heil ervaart de bruidsgemeente bij de wederkomst van Christus, wanneer ze voor eeuwig is verbonden met God. (4.4.3)

Het heilsplan van God eindigt met de nieuwe schepping. (4.4.3)

4.5 Uitverkiezing

De uitverkiezing berust op de wil van God, die mensen of groepen voor een door Hem bestemd doel roept en henzelf daardoor mede verantwoordelijk maakt

4.5.1 Uitverkiezing in het Oude Testament

Reeds bij de schepping wordt de goddelijke uitverkiezing zichtbaar - verbonden met de daaruit resulterende verantwoordelijkheid. Van al Zijn schepselen heeft God de mens uitverkoren en hem de opdracht gegeven de aarde onder zijn gezag te brengen. Uit Wijsheid 2:23 blijkt de bijzondere positie die aan de mens is gegeven: 'God heeft de mens immers geschapen voor de eeuwigheid, als afspiegeling van Zijn eigen wezen.' In het verloop van de oudtestamentische heilsgeschiedenis is de betekenis van de uitverkiezing vooral waarneembaar bij Noach, Abraham en het volk Israël:

- Als God besluit de mensen van de aarde weg te vagen (Gen. 6:1-8), belooft Hij Noach te redden. Noach bevestigt deze uitverkiezing door alles te doen wat God hem gebiedt. Daardoor blijven Noach en zijn familie - en op die manier het hele mensengeslacht - bewaard voor de ondergang.
 - De uitverkiezing van Abraham is erop gericht dat door hem alle volken op aarde zullen worden gezegend (Gen. 12:3). Hetgeen God hem heeft beloofd, wordt overgedragen op Isaak.
 - Van diens beide zonen was Esau als eerstgeborene de rechtmatige ontvanger van de zegen, maar God verkoos Jakob en zegende hem (Gen. 28:13-15). Daaruit
-

blijkt: niemand kan aanspraak maken op Gods uitverkiezende genade en bovendien is deze genade met het menselijke verstand niet te begrijpen.

- Uit de twaalf zonen van Jakob komt het volk Israël voort, dat God tot het volk van Zijn verbond uitroept: 'Want u bent een volk dat aan de Heer, uw God, is gewijd. U bent door Hem uitgekozen om, anders dan alle andere volken op aarde, Zijn kostbaar bezit te zijn. Het is niet omdat u talrijker was dan de andere volken dat Hij u lief kreeg en uitkoos - u was het kleinste van allemaal! Maar omdat Hij u liefhad' (Deut. 7:6-8). De oorsprong van de uitverkiezing is dus Gods liefde.
- Uit het midden van het volk Israël verkoos God ook afzonderlijke mensen die Zijn wil verkondigden en door Hem waren bestemd om bijzondere opgaven te vervullen. Daartoe behoren Mozes en Jozua, evenals verschillende rechters, koningen en de profeten.

4.5.2 Uitverkiezing in het Nieuwe Testament

Jezus verkiest uit de kring van Zijn leerlingen de apostelen en zendt ze uit met de opdracht te onderwijzen en te dopen (Matt. 28:19-20; Luc. 6:13). Uit joden en heidenen verkiest de Heer het volk van het Nieuwe Verbond. Wie deze uitverkiezing waarmaakt, neemt het evangelie in geloof aan en laat zich dopen met water en de Heilige Geest. Over het volk van het Nieuwe Verbond staat in 1 Petrus 2:9: 'Maar u bent een uitverkoren geslacht, een koninkrijk van priesters, een heilige natie, een volk dat God zich verworven heeft om de grote daden te verkondigen van Hem die u uit de duisternis heeft geroepen naar Zijn wonderbaarlijke licht.' Daaruit blijkt ook dat allen die tot het volk van het Nieuwe Verbond behoren de verplichting hebben de ontvangen weldaden van God te verkondigen door hun woorden en handelwijze (2 Petr. 1:10-11).

4.5.3 Gods vrije keuze

De uitverkiezing is een geschenk van God dat in geloof wordt aangenomen of door het ongelooft wordt afgewezen.

Niemand kan de uitverkiezing verdienen of er zelfs aanspraak op maken; ook kan de uitverkiezing niet verstandelijk worden uitgelegd. De goddelijke uitverkiezing is een geheim van God dat alleen in geloof kan worden aangenomen. God schenkt het degene die Hij heeft uitgekozen (Rom. 9:10-20).

De mens wordt niet gedwongen Gods uitverkiezing aan te nemen en te bevestigen. Of hij in de goddelijke roeping gelooft, deze volgt en trouw de hem toegewezen opgaven vervult, is zijn eigen keus.

In die zin bestaat er tussen de keuze van God, die onafhankelijk is van het menselijke doen en laten, en de vrije wil van de mens, of hij Gods uitverkiezing aanneemt of niet, een spanningsveld dat zich niet laat wegnemen.

God verkiest mensen tot hun eigen heil en dat van anderen; ze zijn uitverkoren om in Zijn heilsplan mee te werken. Wanneer God een keuze maakt, is daaraan een opdracht of bestemming verbonden.

Zo zijn degenen die zijn gedoopt en Jezus Christus als Heer en Heiland belijden, geroepen en uitverkoren om christen te zijn. Zij moeten het evangelie verbreiden. Christenen die zijn wedergeboren uit water en Geest hebben bovendien de voorwaarden ontvangen voor het eerstelingschap. Uit deze schaar wordt de bruid van Christus voorbereid om in het Vredesrijk het koninklijke priesterschap te vormen (*zie 10.6*).

Uit de leer van de uitverkiezing mag niet worden afgeleid dat het handelen van de mens op voorhand is vastgelegd en er geen enkele mogelijkheid bestaat eigen beslissingen te treffen.⁷ Deze keuzevrijheid hoort veeleer bij het wezen van de mens. Evenmin mag worden geconcludeerd dat de uitverkiezing van een mens tot de bruidsgemeente, de verwerping betekent van degenen die daartoe niet zijn uitverkoren. Het toekomstige heil is daarentegen voor alle mensen toegankelijk - tot aan de eeuwige verbondenheid met God in de nieuwe schepping.

Het in geloof aanvaarden van de uitverkiezing houdt in dat de mens Jezus Christus consequent navolgt. De uitverkiezing heeft ook eschatologische uitwerkingen: wanneer Jezus Christus als koning van alle koningen zijn Vredesrijk sticht, zal het koninklijke priesterschap aan Zijn zijde de blijde boodschap van het heil in Christus verkondigen aan alle mensen. Uitverkoren daartoe zijn degenen die deelhebben aan de eerste opstanding (Openb. 20:6).

Het bevestigen van de uitverkiezing uit zich, doordat de mens in geloof de genade aanneemt en trouw is aan God en Zijn werk.

De uitverkiezing is een liefdesdaad van God; Hij is trouw aan Zijn uitverkorenen. Zij kunnen niet door invloeden van buiten van Gods liefde worden gescheiden (Rom. 8:29, 37-39).

⁷ De uitverkiezing wordt vaak in verband gebracht met voorbeschikking (predestinatie). Predestinatie werd in sommige gevallen opgevat als goddelijke voorzienigheid van het lot van individuele mensen. De predestinatie betreft echter niet het verloop van het menselijke leven op aarde, maar het feit dat God mensen voor het heil voorbestemt.

De uitverkiezing berust op de wil van God. God roept individuen voor een door Hem bestemd doel. Van al Zijn schepselen heeft God de mens uitverkoren en hem opdracht gegeven de aarde onder zijn gezag te brengen. (4.5; 4.5.1)

Niemand kan aanspraak maken op Gods uitverkiezende genade en bovendien is deze genade met het menselijke verstand niet te begrijpen. Dat blijkt uit vele voorbeelden in het Oude Testament. (4.5.1; 4.5.3)

Uit de kring van Zijn leerlingen verkiest Jezus de apostelen en zendt ze uit met de opdracht te onderwijzen en te dopen. Uit Joden en heidenen kiest de Heer het volk van het Nieuwe Verbond. (4.5.2)

Uitverkiezing is een geschenk van de liefde van God dat in geloof wordt aangenomen of door het ongeloof wordt afgewezen; deze keuzevrijheid hoort bij het wezen van de mens. Het in geloof aanvaarden van de uitverkiezing houdt in dat de mens Jezus Christus consequent navolgt. (4.5.3)

God verkiest mensen tot hun eigen heil en dat van anderen. Wanneer God een keuze maakt, is daaraan een opdracht of een bestemming verbonden. (4.5.3)

Uitverkiezing betekent niet dat het handelen van de mens op voorhand is vastgelegd. (4.5.3)

4.6 Gods zegen

Onder 'zegen' moet Gods ontferming worden verstaan. Zegenen heeft dezelfde strekking als de heilscheppende en genezende werkzaamheid van God aan de mensen en de schepping. Daartegenover staat de vloek: God keert zich af van de mens.

De overtuiging dat de mens in zijn hele bestaan afhankelijk is van Gods zegen, wijst op een mensbeeld dat is te herleiden uit het geloof in God als de almachtige Schepper en de bewaarder van alles wat geschapen is. De mens is vanuit zichzelf niet in staat zijn leven zo in te richten dat het zowel hemzelf als de medemens en de schepping ten goede dient.

De vloek, als tegendeel van de zegen, komt over de mens als hij bij de zondeval tegen God in opstand komt. De vloek is alles wat de mens van God verwijdert en wat hij dan ervaart: hij is vol onrust en heeft geen vrede, hij is uitgeleverd aan het verval en de dood. Hulp vindt hij niet in zichzelf maar alleen in God.

De genade verlost van de vloek aan de zonde te zijn overgeleverd. Wanneer de mens de gaven van God in geloof aanneemt en zich door Hem laat leiden, valt zegen hem ten deel.

God schenkt Zijn zegen dikwijls door mensen die Hij daartoe opdracht heeft gegeven. Zegen is veelomvattend, het betreft de hele mens. Het herbergt goddelijke kracht in zich en belooft de mens het komende heil. Zegen is een uiting van Gods ontferming, die niemand kan verdienen. Te worden gezegend, betekent het goede van God te ontvangen. Niemand kan zichzelf zegenen. De mens wordt echter opgeroepen om

voor de zegen van God te bidden en zijn levenswandel dusdanig in te richten dat hij ook waardig is om deze zegen te ontvangen.

Zegen ontplooit zich wanneer geloof aanwezig is; zegen is een geschenk van God dat telkens weer wordt vernieuwd. Of het een permanente uitwerking heeft, is niet in de laatste plaats afhankelijk van de instelling en de levenswandel van de gezegende.

Wanneer hij naar Gods welgevallen handelt, wordt hij zelf voor anderen tot zegen.

Zegen kan zich over de rechtstreekse ontvanger en zijn leven heen uitstrekken tot toekomstige generaties.

4.6.1 Gods zegen in de schepping

Bij de schepping heeft God de schepselen gezegend en de wet van de vermenigvuldiging in het geschapen leven gelegd. Hij heeft de schepping aan de mens toevertrouwd en hem daarvoor gezegend (Gen. 1:28-30); een zegen die Hij na de zondvloed vernieuwde (Gen. 9:1 en 11). Wat deze zegen allemaal inhoudt, komt tot uitdrukking in de volgende woorden: 'Zolang de aarde bestaat, zal er een tijd zijn om te zaaien en een tijd om te oogsten, zal er koude zijn en hitte, zomer en winter, dag en nacht' (Gen. 8:22).

De zegen van God die aanvankelijk op de schepping rustte, is door de vloek van de zonde weliswaar in zijn werking beperkt, maar niet opgeheven: 'Land dat de overvloedige regen opneemt, en nuttige gewassen oplevert aan wie het bewerken, ontvangt Gods zegen' (Hebr. 6:7). Deze zegen komt alle mensen ten goede (Matt. 5:45).

4.6.2 Gods zegen in het Oude Verbond

De toezegging van de zegen aan Israël is een bestanddeel van het verbond dat God met Zijn uitverkoren volk heeft gesloten. Deze zegen was afhankelijk van Israëls vervulling van de verplichtingen die bij het verbond hoorden: alleen God te dienen en aan Zijn geboden te gehoorzamen. Wanneer het volk anders zou handelen, was daar de vloek aan verbonden. De beslissing daarover had het volk in eigen hand: 'Besef goed, vandaag stel Ik u voor de keuze tussen zegen en vloek. Zegen, als u gehoorzaam bent aan de geboden van de Heer, uw God, zoals Ik ze u vandaag voorhoud. Vloek, als u Zijn geboden niet gehoorzaamt en afwijkt van de weg die Ik u vandaag wijs' (Deut. 11:26-28). Hier wordt duidelijk: zich afwenden van God en Zijn geboden heeft de vloek tot gevolg.

In het Oude Verbond was de zegen van God vooral in de concrete levenswereld van de mens waarneembaar en strekte zich uit over alle facetten van het leven, bijvoorbeeld overwinning op de vijanden, een lang leven, rijkdom, talrijke nakomelingen en de vruchtbaarheid van het land (Deut. 28:3-7). De zegen kent echter ook in het Oude Verbond reeds een dimensie die boven het aardse welzijn uitgaat. Dat wordt duidelijk bij Gods belofte aan Abraham: 'Ik zal je tot een groot volk maken, Ik zal je zegenen, Ik zal je aanzien geven, een bron van zegen zul je zijn. Ik zal zegenen wie jou zegenen, wie jou bespot, zal Ik vervloeken. Alle volken op aarde zullen wensen gezegend te worden als jij' (Gen. 12:2-3). Deze zegen reikte ver over de belofte van persoonlijk welzijn heen en stelde Abraham in staat ook een zegen voor anderen te worden. Gods zegen zou zich ook tot alle komende geslachten uitstrekken. Door Jezus Christus is deze zegen voor alle volken toegankelijk geworden (Gal. 3:14).

4.6.3 Gods zegen in het Nieuwe Verbond

In Jezus Christus heeft het schenken van de goddelijke zegen in het Nieuwe Verbond een aanvang genomen. De Heer zegende door Zijn woord, Zijn wonderen en Zijn levenswandel. Hij legde kinderen zegenend de handen op en vergaf zondaren. Zijn zegenen bekroonde Hij door het geven van Zijn zondeloze leven aan het kruis als zoenoffer voor de verzoening van alle mensen. Daarmee heeft Hij de vloek die op de zondaren rustte op zich genomen.

De zegen die door Jezus toegankelijk wordt, kan als veelomvattend worden gezien. In Efeziërs 1:3 staat: 'Gezegend zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus, die ons in de hemelsferen, in Christus, met talrijke geestelijke zegeningen heeft gezegend.' Deze zegen is begonnen met de uitverkiezing voordat de wereld werd gegrondvest (vers 4). Verder omvat de zegen de verlossing en vergeving van zonden (vers 7), schenkt deze inzicht in het besluit van God (vers 9), wijst de bestemming toe om de komende luister te beërven (vers 11), biedt de mogelijkheid deel te hebben aan het evangelie (vers 13) en maakt de verzegeling met de gave van de Heilige Geest mogelijk als voorschot op de erfenis, namelijk te worden verlost (vers 13-14).

De gelovige weet dat in de uitverkiezing door Jezus Christus de roeping ligt om de zegen te beërven (1 Petr. 3:9). Hij bewijst zijn dankbaarheid voor de zegen van God door een levenswandel die wordt gekenmerkt door godsvrucht, gehoorzaamheid in het geloof en onbaatzuchtigheid.

Aan zegen is ook het offer verbonden (*zie 13.2.4*); dat is een basisprincipe van het christelijke leven.

Veel goddelijke zegeningen worden voor de gelovigen in de eredienst toegankelijk gemaakt (zie 12.1 en 12.2).

De volheid van de zegen bestaat uit het eeuwig deel hebben aan Gods luister.

Zegen is een uiting van Gods ontferming die niemand kan verdienen. Zegenen heeft dezelfde strekking als de heilscheppende werkzaamheid van God aan de mensen en de schepping. (4.6)

God schenkt Zijn zegen dikwijls door mensen die Hij daartoe opdracht heeft gegeven. Niemand kan zichzelf zegenen. Zegen ontplooit zich wanneer geloof aanwezig is. (4.6)

Bij de schepping heeft God de schepselen gezegend en de wet van de vermenigvuldiging in het geschapen leven gelegd. Hij heeft de schepping aan de mens toevertrouwd en hem gezegend. De zegen van God werd door de vloek van de zonde weliswaar in zijn werking beperkt, maar niet opgeheven. (4.6.1)

In het Oude Verbond was de zegen van God vooral waarneembaar in het aardse welzijn, maar deze zegen kende ook een dimensie die daar boven uit ging. (4.6.2)

Jezus Christus zegende door woord en daad. Dat Hij Zijn zondeloze leven gaf als zoenoffer voor de verzoening van alle mensen is de grootste zegen. (4.6.3)

In de eredienst worden voor de gelovigen goddelijke zegeningen toegankelijk gemaakt. (4.6.3)

De volheid van de zegen bestaat uit het eeuwig deel hebben aan Gods luister. (4.6.3)

4.7 De opgaven van de wet

Onder 'wet' worden over het algemeen voorschriften en regels verstaan die door een hogere autoriteit zijn afgekondigd en voor alle mensen uit het betreffende machtsgebied bindend zijn; een wet definieert rechten en plichten.

God staat als hoogste machthebber boven alle wetgevers. De ongeschreven wetten die voor alle mensen gelden, worden 'natuur- en zedenwetten' genoemd (Rom. 2:14-15). Daarin worden ethische en morele voorschriften en maatstaven uitgedrukt, volgens welke het menselijke leven zich moet voltrekken. In zijn hoofdlijnen en eisen aan de mens is de zedenwet (de moraal) onveranderlijk, ondanks alle historische en sociale veranderingen. Uit de algemene zedenwet kunnen wezenlijke delen van de staatkundige wetgeving worden afgeleid. Belangrijke elementen van deze wet komen bijvoorbeeld in de Tien Geboden aan de orde.

Er is echter niet alleen een wet die eisen aan de mens stelt en hem tot handelen aanzet, maar ook een wet die de werkelijkheid van het leven betreft. Deze wet brengt structuur aan en ordent het biologische, sociale en politieke leven. Deze wet kan worden ervaren in de elementaire gebeurtenissen van het menselijke leven, in geschiedenis en natuur, geboorte en dood, verouderen en sterven, slagen en

mislukken, evenals in het meemaken van historische gebeurtenissen of natuurrampen: het zijn allemaal facetten van deze wet.

Het Oude Testament gaat er van uit dat de mens voor God rechtvaardig is door een leven in overeenstemming met de voorschriften van de wet van Mozes (Deut. 6:25). Destijds gold de wet van Mozes als de hoogste en voor de Israëlieten bindende ordening. Het evangelie stelt daarentegen dat het heil en de rechtvaardigheid voor God voortkomen uit het geloof in het offer en de opstanding van Christus. De goddelijke genade staat boven de wet.

Apostel Paulus beschrijft diepgaand - voornamelijk in de brief aan de Romeinen - de tegengestelde gedachten over rechtvaardigheid, namelijk wet of genade. De beide verschillende mogelijkheden leidden in de vroegchristelijke gemeenten tot wrijving tussen christenen van joodse en niet-joodse afkomst. De apostel zag zich daardoor genoodzaakt zich uitvoerig met deze thematiek bezig te houden.

4.7.1 Over het begrip 'wet'

Met 'wet' wordt allereerst de schriftelijk vastgelegde wet van Mozes bedoeld - dus de vijf boeken van Mozes (de Thora). Wezenlijke elementen van de wet van Mozes zijn de Tien Geboden en het gebod van de liefde (*zie 5.3*).

In het Oude Verbond wordt de wet gezien als weg naar het heil. De wet biedt de mens de mogelijkheid de zonde te mijden, daardoor rechtvaardig voor God te leven en Zijn oordeel te ontlopen. De Israëliet wordt door de wet voor een keuze gesteld: wanneer hij zich aan de geboden houdt, ontvangt hij Gods zegen; gehoorzaamt hij niet, dan volgt Gods vloek (Deut. 11:26-28). In gevallen waarin alleen de rituele kant van de wet - de louter formele vervulling van de geboden - werd benadrukt, leverden de profeten felle kritiek (Jes. 1:10-17).

In Jezus Christus is de weg geëffend naar het heil, de volledige verzoening met God. Het Nieuwe Testament ontsluit waar het bij de wet van Mozes nu werkelijk om draait. Het is niet - zoals tot dan toe werd geloofd - de weg tot het heil, maar toont de toestand aan van de reddeloos in zonde verstrikte mens tegenover God en wijst op de ware weg tot het heil.

Bovendien is het wetsbegrip vanuit het Nieuwe Testament aanmerkelijk breder. Niet langer wordt met de wet alleen de schriftelijk vastgelegde Thora bedoeld maar ook de fundamentele geaardheid van al het leven en alle dingen, waarvan ook de mens deel uitmaakt. Hiertoe behoren de wetmatigheden van oorzaak en gevolg, zaaien en oogsten, evenals ontstaan en vergaan, waaraan niets en niemand zich kan onttrekken.

'Wet' duidt ook op een in de mens aanwezige aandrang die morele en ethische eisen aan hem stelt (zie 4.2.1.3).

Zowel joden als heidenen vallen onder de wet. De joden vallen onder de wet die aan Mozes is geopenbaard, de heidenen onder de wet die God in de harten van alle mensen heeft geschreven (Rom. 2:15).

4.7.2 De wet als leidraad voor het juiste handelen

De opgave van de wet die God heeft gegeven, is het aansporen tot een handelwijze die God welgevallig is; het is een door God gegeven goedbedoelde hulp in het leven. De wet geeft de mens concrete gedragsregels. Op die wijze leert de wet het goede te doen en helpt om het kwaad te mijden.

In de wet van Mozes zijn de voedsel- en reinheidsgeboden van centraal belang, evenals de aanwijzingen voor de inachtneming van de sabbat en het vervullen van de priesterlijke dienst. Deze wet geeft de maatstaf voor de juiste verering van God en de passende omgang van de mensen onder elkaar: 'Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de Heer van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God' (Micha 6:8).

'Trouw te betrachten' - aan de wet - betekent vooral aan God gehoorzaam te zijn en geen afgoden te aanbidden. De deemoed van de mens blijkt uit de gehoorzaamheid aan God. 'Recht te doen' betekent op intermenselijk terrein de naaste te waarderen en hem met respect tegemoet te treden. Aan deze basisprincipes van de wet refereert Jezus Christus in de Bergrede: 'Behandel anderen dus steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen. Dat is het hart van de wet en de profeten' (Matt. 7:12).

Vrome mensen uit het Oude Verbond gingen er van uit dat aan de eisen van de wet kon worden voldaan, waardoor het heil kon worden verkregen. Verschillende passages in het Oude Testament getuigen echter ook van het bewustzijn dat de mens niet in staat is volledig te voldoen aan alles wat de wet voorschrijft (o.a. Ps. 19:13). De basisovertuiging is echter: wie aan de wet voldoet, is rechtvaardig; hij ondervindt heil. Wie de wet overtreedt, is een zondaar; hem wacht het oordeel.

4.7.3 De wet als leidraad voor het zondebesef

In het licht van het evangelie ontstaat het juiste begrip van de door God gegeven wet. Apostel Paulus schrijft in de brief aan de Romeinen: 'Wij weten dat de wet in alles wat hij zegt alleen tot degenen spreekt die aan de wet zijn onderworpen. Maar uiteindelijk wordt ieder mens het zwijgen opgelegd en staat de hele wereld schuldig voor God.'

Daarom is voor Hem geen sterveling onschuldig omdat hij de wet naleeft, want juist de wet leert ons de zonde kennen' (Rom. 3:19-20). De mens weet, aangezien het hem telkens weer mislukt aan de eisen van de wet te voldoen, dat hij een zondaar is, een onrechtvaardige, en derhalve is aangewezen op de goddelijke genade (Rom. 7:7-10).

Uit het oogpunt van het Nieuwe Testament bestaat de voornaamste opgave van de wet van Mozes dus in het feit dat de mens inziet dat het onmogelijk is om alleen door eigen inspanningen heil te verkrijgen. De wet kan de onrechtvaardige niet rechtvaardig maken of de zondaar genade schenken. Desondanks behouden de fundamentele aspecten van de wet in de Tien Geboden en in het gebod van de liefde voor God en de naaste hun geldigheid.

De wet laat de mens dus als zondaar openbaar komen en verduidelijkt de noodzaak volledig heil te verkrijgen door de vergeving van zonden. Zo wijst de wet altijd al op Jezus: 'Voordat dit geloof kwam, werden we door de wet bewaakt; we leefden in gevangenschap tot het geloof geopenbaard zou worden. Kortom, de wet hield toezicht op ons totdat Christus kwam, zodat we door ons vertrouwen op God als rechtvaardigen konden worden aangenomen' (Gal. 3:23-24). 'Toezicht op ons' - dat houdt in dat de wet de mens bewust maakt van samenhangen en naar Christus leidt.

Paulus vat in de brief aan de Romeinen de opgave van de wet samen: 'Zoals door de ongehoorzaamheid van één mens [Adam] alle mensen zondaars werden, zo zullen door de gehoorzaamheid van één mens [Jezus Christus] alle mensen rechtvaardigen worden. En later is de wet erbij gekomen' (Rom. 5:19-20). Uiteindelijk moet de wet van Mozes tot het inzicht leiden dat uit de wet geen verlossing voortkomt, maar dat verlossing alleen door Jezus Christus mogelijk is.

Ongeschreven en onveranderlijke wetten die voor alle mensen gelden, zijn natuur- en zedenwetten. Belangrijke elementen van deze wetten komen bijvoorbeeld in de Tien Geboden aan de orde. (4.7)

De wet die in de levenswerkelijkheid structuur aanbrengt, geeft het biologische en maatschappelijke leven zijn ordening. (4.7)

In het Oude Verbond wordt de wet van Mozes begrepen als weg naar het heil. Deze wet biedt de mens de mogelijkheid de zonde te mijden, daardoor rechtvaardig voor God te leven en Zijn oordeel te ontlopen. In Jezus Christus is de weg geëffend naar het heil, de volledige verzoening met God. Het Nieuwe Testament verduidelijkt dat de wet van Mozes niet de weg naar het heil is, maar op deze weg wijst. (4.7.1)

De opgave van de wet van Mozes is het aansporen tot een handelwijze die God welgevallig is. In het licht van het evangelie ontstaat het juiste begrip van de door God gegeven wet. (4.7.2)

De wet laat de mens als zondaar openbaar komen en verduidelijkt de noodzaak volledig heil te verkrijgen door de vergeving van zonden. Zo wijst de wet altijd al op Jezus Christus. (4.7.3)

4.8 Wet en evangelie

Het was in het Oude Verbond van centraal belang dat de wet van Mozes nauwgezet werd nageleefd en dat de inhoud ervan werd uitgediept (*zie 4.7.1*).

Het begrip 'evangelie' komt oorspronkelijk uit het Grieks en betekent 'goed nieuws'. De hellenistische taal is overigens niet de enige bron voor het nieuwtestamentische begrip van deze term. In het Oude Testament wordt het begrip reeds aangehaald, bijvoorbeeld in Jesaja 61:1: 'De Geest van God, de Heer, rust op mij, want de Heer heeft mij gezalfd. Om aan armen het goede nieuws te brengen heeft Hij mij gezonden' (Luc. 4:18).

In het Nieuwe Testament wordt onder 'evangelie' het handelen van God in Jezus Christus begrepen tot heil van de mens, van Zijn geboorte tot aan Zijn kruisdood, Zijn opstanding en uiteindelijk Zijn wederkomst. Apostel Paulus beschrijft een belangrijk aspect van het evangelie: 'Het belangrijkste dat ik u heb doorgegeven, heb ik op mijn beurt ook weer ontvangen: dat Christus voor onze zonden is gestorven, zoals in de Schriften staat, dat Hij is begraven en op de derde dag is opgewekt, zoals in de Schriften staat, en dat Hij is verschenen aan Kefas en vervolgens aan de twaalf leerlingen' (1 Kor. 15:3-5).

Het evangelie brengt dus de heilsdaad van Jezus Christus tot uitdrukking, die door niets of niemand kan worden gerelativeerd of afgezwakt. In het evangelie wordt verkondigd dat Jezus Christus de enige weg naar het heil is.

Wet en evangelie staan op gespannen voet met elkaar. Weliswaar openbaren beide de heilswil van God, maar terwijl de wet van Mozes op het destijds uitverkoren volk Israël is gericht, heeft het evangelie universele geldigheid.

Het is echter niet terecht de wet uitsluitend aan het Oude Testament en het evangelie aan het Nieuwe Testament gelijk te stellen. Beide delen van de Heilige Schrift bevatten zowel elementen van de wet als van het evangelie. Wet en evangelie in het Oude Testament worden in hun wezen pas waarneembaar door de inzichten die het Nieuwe Testament biedt. Het evangelie, dat de Heilige Schrift doordringt, is de 'boodschap over het kruis' (1 Kor. 1:18), de 'verkondiging van de verzoening' (2 Kor. 5:19).

4.8.1 De wet van Christus - de genade

Apostel Paulus citeert in zijn uiteenzettingen over rechtvaardigheid die voortkomt uit het geloof passages van de oudtestamentische profeten, namelijk Jesaja 28:16 en Joël 3:5. Hij schrijft: 'Als uw hart gelooft, zult u rechtvaardig worden verklaard; als uw mond

belijdt, zult u worden gered. Want de Schrift zegt: "Wie in Hem gelooft, komt niet bedrogen uit." En er is geen onderscheid tussen Joden en andere volken, want ze hebben allen dezelfde Heer. Hij geeft Zijn rijke gaven aan allen die Hem aanroepen, want er staat: "Ieder die de naam van de Heer aanroept, zal worden gered" (Rom. 10:10-13). Met het oog op het evangelie benadrukt de apostel de eenheid van het Oude en het Nieuwe Verbond.

Het inzicht in het Nieuwe Testament dat de mens een zondaar is, is reeds in het Oude Testament ontstaan: '[...] tegen U alleen heb ik gezondigd, ik heb gedaan wat slecht is in Uw ogen. [...] Ik was al schuldig toen ik werd geboren, al zondig toen mijn moeder mij ontving' (Ps. 51:6-7). Meedogenlozer kan de toestand van de zondaar nauwelijks onder woorden worden gebracht. Van een vermeende superioriteit van degenen die zich vroom aan de wet houden tegenover de goddelozen is hier niets te merken. In de oudtestamentische tijd waren er dus ook mensen die inzagen dat ze op verlossing waren aangewezen.

Ook Jesaja 49-56 kan worden begrepen als voorloper van de genadeboodschap van het evangelie. Zo staat er in Jesaja 53:4-6: 'Maar Hij was het die onze ziekten droeg, die ons lijden op zich nam. [...] Voor ons welzijn werd Hij getuchtigd, Zijn striemen brachten ons genezing. [...] maar de wandaden van ons allen liet de Heer op Hem neerkomen.'

Zoals in het Oude Verbond reeds verwijzingen naar het evangelie aanwezig zijn, zo komt bij de verkondiging van het evangelie in het Nieuwe Verbond ook de wet ter sprake. Uiteenzettingen over de wet en de nieuwe interpretatie ervan staan in de evangeliën, evenals in de brieven van de apostelen.

Daarbij gaat het niet om de opheffing maar om het juiste begrip van de wet dat pas toegankelijk wordt door het evangelie van Jezus Christus: '[...] want er is maar één God, en Hij zal zowel besnedenen als onbesnedenen op grond van hun geloof als rechtvaardigen aannemen. Stellen wij door het geloof de wet buiten werking? Integendeel, wij bevestigen de wet juist' (Rom. 3:30-31).

Christus is de vervulling en tegelijk het doel van de wet. Daarmee is ook het begrip van de wet als de weg naar het heil tot een einde gekomen (Rom. 10:4-5).

Terwijl in het Oude Verbond werd aangenomen dat de wet leidde tot leven en overwinning over de zonde, maakt apostel Paulus duidelijk dat de wet slechts tot besef van de zonde leidt: 'Ik ben me echter pas door de wet bewust geworden van de zonde. Ik zou immers niet weten wat begeerte was als de wet niet zei: "Zet uw zinnen niet op wat van een ander is"' (Rom. 7:7).

Terwijl de wet van Mozes enerzijds de mens duidelijk moet maken dat hij een zondaar is, spoort de wet anderzijds aan tot een juiste handelwijze. Jezus Christus vatte de altijd geldige en noodzakelijke aspecten van de wet van Mozes samen in het gebod van de liefde voor God en de naaste (Matt. 22:37-40).

De 'wet van Christus' neemt op die manier belangrijke elementen van de wet van Mozes op - namelijk het gebod God en de naaste lief te hebben (Deut. 6:5; Lev. 19:18) - en onderstreept de fundamentele functie ervan. In deze samenhang wordt het uiteenlopen en het in elkaar overlopen van wet en evangelie wederom duidelijk.

Vrome mensen uit het Oude Verbond hoopten door hun inzet de wet van Mozes te vervullen, de zonde te overwinnen. Dat kon echter niet worden bereikt. Pas met de 'wet van Christus' wordt de overwinning over de zonde werkelijkheid.

De begenadigde mens is voor God rechtvaardig; de rechtvaardiging van de zondaar is het gevolg van het offer van Christus: 'Kortom, zoals de overtreding van één enkel mens ertoe heeft geleid dat allen werden veroordeeld, zo zal de rechtvaardigheid van één enkel mens ertoe leiden dat allen worden vrijgesproken en daardoor zullen leven' (Rom. 5:18).

4.8.2 De verhouding tussen geloof en werken

De mens wordt gerechtvaardigd door het geloof in Jezus Christus. In die zin dragen de werken die hij volbrengt niets bij aan zijn heiliging of rechtvaardiging: 'Ik heb u er immers op gewezen dat een mens wordt vrijgesproken door te geloven, en niet door de wet na te leven' (Rom. 3:28).

Geloof en werken staan echter in een nauwe relatie tot elkaar en kunnen niet van elkaar worden gescheiden - goede werken zijn een uiting van een levend geloof; ontbreken ze, dan is het geloof dood. Geloof is dus niet alleen een innerlijke instelling, maar spoort ook aan tot daden (Jak. 2:15-17).

De goede werken hebben hun oorsprong in het geloof, ze zijn als het ware de zichtbare kant van het geloof op basis waarvan de werkelijkheid van het geloof kan worden geconstateerd. Het geloof wordt vooral verwezenlijkt in de liefde tot God en de liefdevolle omgang met de naaste.

Geloof en werken, rechtvaardiging en een geheiligde levenswijze horen bij elkaar en zijn niet van elkaar te scheiden.

'Evangelie' betekent 'goed nieuws'. In het Nieuwe Testament wordt onder 'evangelie' het handelen van God in Jezus Christus begrepen tot heil van de mens. (4.8)

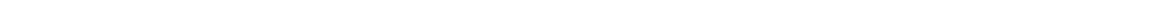
Wet en evangelie laten de heilswil van God openbaar komen. De wet is gericht op het volk Israël, terwijl het evangelie universeel geldig is. (4.8)

Zoals in het Oude Verbond reeds verwijzingen naar het evangelie aanwezig zijn, zo komt bij de verkondiging van het evangelie in het Nieuwe Verbond ook de wet ter sprake. (4.8.1)

Jezus Christus vatte de altijd geldige en noodzakelijke aspecten van de wet van Mozes samen in het gebod van de liefde voor God en de naaste. Zo neemt de 'wet van Christus' belangrijke elementen van de wet van Mozes op. (4.8.1)

De mens wordt gerechtvaardigd door het geloof in Jezus Christus. In die zin dragen de werken die hij volbrengt niets bij aan zijn heiliging of rechtvaardiging. Toch horen geloof en werken, rechtvaardiging en een geheiligde levenswandel bij elkaar. De goede werken hebben hun oorsprong in het geloof, ze vormen als het ware de zichtbare kant van het geloof. (4.8.2)

Deel 5
Gods geboden

5 Gods geboden

God heeft de mensen geboden gegeven, waarin Hij Zijn wil tot welzijn van de mens bekend maakt.

5.1 Leven in geloof naar Gods geboden

Het geloof in God heeft een bepalende uitwerking op het leven van de mens in zijn totaliteit. De gelovige streeft ernaar om zijn denken en handelen met de wil van God overeen te laten komen. Hij erkent God als de grondlegger van een rechtvaardige ordening.

God heeft de mensen als hun schepper geboden gegeven, zodat ze zich in deze ordening kunnen bewegen. In de geboden brengt God tot uitdrukking hoe de verhouding tot Hem moet worden ingericht. Verder vormen ze de grondslag van een vruchtbare samenleving van de mensen onder elkaar.

Aangezien de gelovige God als zijn Heer erkent, zich bewust is van Gods alwetendheid en vertrouwt op Zijn beschikkingen, vraagt hij naar Gods wil en streeft hij ernaar om zijn eigen wil daaraan ondergeschikt te maken.

Reeds in de tijd van het Oude Testament lieten mensen hun handelwijze bepalen door hun geloof; in Hebr. 11 worden daarvan voorbeelden genoemd. Deze getuigen van het geloof dienen ook christenen tot voorbeeld. Hebr. 12:1 spoort aan de zonde 'waarin we steeds weer verstrikt raken' af te leggen en in de strijd tegen de zonde moedig de weg van het geloof te bewandelen.

Het grootste voorbeeld is Jezus Christus, de grondlegger en voltooiër van het geloof. Hij was één met Zijn Vader en maakte Zijn wil steeds weer ondergeschikt aan de wil van God (Luc. 22:42). Zijn onvoorwaardelijke gehoorzaamheid, het onderhouden van alles wat de Vader Hem gebod, roept op tot navolging en verlangt een levenswandel naar Zijn voorbeeld: '[...] je blijft in Mijn liefde als je je aan Mijn geboden houdt, zoals Ik Me ook aan de geboden van Mijn Vader gehouden heb en in Zijn liefde blijf' (Joh. 15:10). Op die wijze is Jezus Christus voor een ieder die Hem navolgt in geloof en gehoorzaamheid, de bron van het eeuwige heil (Hebr. 5:8-9).

Het inzicht dat het heil wordt verkregen door het ontvangen van de sacramenten is onderdeel van het geloof van de christen. Het ontvangen van deze goddelijke heilsdaden en de verwachting van de spoedige wederkomst van Christus 'leert ons dat we goddeloze en wereldse begeerten moeten afwijzen en bezonnen, rechtvaardig en vroom in deze wereld moeten leven, in afwachting van het geluk waarop wij hopen: de verschijning van de majesteit van de grote God en van onze redder Jezus Christus. Hij

heeft zichzelf voor ons gegeven om ons van alle zonde vrij te kopen, ons te reinigen en ons tot Zijn volk te maken, dat vol ijver is om het goede te doen' (Tit. 2:12-14).

'Vroom in deze wereld [...] leven' betekent, in kinderlijk vertrouwen, vrij van schijnheiligheid en huichelarij, de gedachten en handelwijze af te stemmen op Gods wil. De grondslag van het kinderlijke vertrouwen in de hemelse Vader is Zijn liefde voor de mens. Wanneer de mens gehoorzaam in het geloof is, maakt hij zich ondergeschikt aan de goddelijke wil.

Het bewerkstelligen van 'gehoorzaamheid en geloof' in de naam van Jezus is een taak van het apostelambt (Rom. 1:5; 16:25-26). Wie in geloof gehoorzaam is, stemt zijn leven af op de leer van Christus (Rom. 6:17). Dat is het ware leven in geloof naar Gods geboden. Op deze wijze komt de liefde van de mens voor God tot uitdrukking.

In de geboden brengt God tot uitdrukking hoe de verhouding tot Hem moet worden ingericht. Ze vormen bovendien de grondslag van een vruchtbare samenleving van de mensen onder elkaar. (5.1)

De mens neemt God in geloof als zijn Heer aan; hij vertrouwt Hem en streeft ernaar om zijn denken en handelen met de wil van God overeen te laten komen. (5.1)

Jezus' onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan Zijn Vader roept op tot navolging en verlangt een levenswandel naar Zijn voorbeeld. (5.1)

5.2 Gods geboden - uiting van Zijn liefde

God is de liefde (1 Joh. 4:16) en Zijn geboden zijn een uiting van Zijn liefde. Het doel van de geboden is mensen te helpen in overeenstemming met Gods wil en in onderlinge harmonie te leven. Gods geboden moeten aanzetten tot 'de liefde die voortkomt uit een rein hart, een zuiver geweten en een oprecht geloof' (1 Tim. 1:5).

God heeft de mens geschapen en gezegend. Hij heeft hem van begin af aan lief. Zijn bewarende liefde betreft ook degenen die in zonde zijn gevallen. De heilswerkzaamheid van God in haar totaliteit is gebaseerd op Zijn liefde. Uit liefde heeft Hij het volk Israël uitverkoren (Deut. 7:7-8). Aan dit volk, waardoor alle volken moeten worden gezegend, maakt Hij, om het te bewaren, in de geboden Zijn wil bekend en in dit volk schenkt Hij - als hoogste uiting van Zijn liefde voor de wereld (Joh. 3:16) - Zijn Zoon Jezus Christus.

Ook Jezus wijst op de grote betekenis van de liefde waarvan God reeds getuigde in de wetgeving en de profetische verkondiging in het Oude Verbond. Op de vraag naar het 'grootste gebod in de wet' (Matt. 22:36) reageert Hij met twee citaten uit de wet van Mozes: 'Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel

uw verstand. Dat is het grootste en eerste gebod. Het tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf. Deze twee geboden zijn de grondslag van alles wat er in de wet en de profeten staat' (Matt 22:37-40).

Jezus Christus is het einde van het Oude Verbond en de aanvang van het Nieuwe Verbond. In het Nieuwe Verbond heeft God de mens de mogelijkheid gegeven Zijn kind te worden en, door het ontvangen van de liefde, deelgenoot te worden van het goddelijke wezen: '[...] Gods liefde [is] in ons hart [...] uitgegoten door de Heilige Geest, die ons gegeven is' (Rom. 5:5). Deze in de mens aanwezige liefde voor God draagt bij aan het inzicht dat Gods liefde in Zijn geboden zichtbaar is. Hierdoor wordt de mens aangespoord zich te houden aan de geboden, niet uit angst voor straf maar vanuit liefde voor de hemelse Vader: 'Dat wij Gods kinderen liefhebben weten we doordat we God liefhebben en Zijn geboden naleven. Want God liefhebben houdt in dat we ons aan Zijn geboden houden. Zijn geboden zijn geen zware last' (1 Joh. 5:2-3; vgl. Joh. 14:15 en 21-23).

5.2.1 De liefde voor God

God is de grondslag van de liefde van de mens voor God en voor de naaste. Liefde maakt deel uit van het wezen van de Schepper en is daarom eeuwig. Goddelijke liefde bestond al voor de schepping en zal niet eindigen. Alles komt uit God, is door God en heeft in God zijn doel (Rom. 11:36).

Vanuit de liefde die God aan de mensen schenkt, groeit in de gelovige het verlangen deze liefde te beantwoorden (1 Joh. 4:19). Zoals geloof het antwoord van de mens op Gods openbaring is, zo is zijn liefde voor God het antwoord op de liefde die hij van God ontvangt.

In Sirach 1:14 staat: 'Het begin van de wijsheid is ontzag voor de Heer'. Wie God liefheeft, verlangt ernaar innig met Hem te zijn verbonden. Het feit dat Gods liefde door de Heilige Geest is uitgestort in het hart van de wedergeborene draagt daar in het bijzonder aan bij (Rom. 5:5). Door het waardig ontvangen van het Heilig Avondmaal wordt de liefde voor God versterkt. Zo kan deze liefde in de wedergeborene toenemen en hem telkens meer doordringen.

Wie God liefheeft, jaagt de liefde na (1 Kor. 14:1). God liefhebben is een gebod dat de mens in zijn totaliteit betreft en zijn volledige inzet vergt: '[...] heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand en met heel uw kracht' (Marc. 12:30). Het voldoen aan dat gebod geeft het leven inhoud en zin.

De liefde voor God moet het wezen van de mens kenmerken en zijn doen en laten

bepalen.

Gods geboden zijn uitingen van Zijn liefde. Het doel van de geboden is mensen te helpen in overeenstemming met Gods wil en in onderlinge harmonie te leven. (5.2)

Door het erkennen van Gods liefde in Zijn geboden wordt de mens aangespoord zich te houden aan de geboden, niet uit angst voor straf maar vanuit liefde voor Hem. (5.2)

5.2.2 Naasteliefde - de liefde voor de medemens

'Heb je naaste lief als jezelf' (Lev. 19:18). De wet van Mozes beschouwde in de eerste plaats leden van het volk Israël als 'naasten'; alleen in dit kader was het gebod aanvankelijk geldig. De betekenis van het gebod werd uitgebreid toen ook aan vreemdelingen die in het land van de Israëlieten woonden bescherming moest worden geboden (Lev. 19:33-34).

Gods Zoon heeft de geboden uit Leviticus 19:18 en Deuteronomium 6:5 samengevoegd tot het gebod van de liefde (Matt. 22:37-39).

Uit het voorbeeld van de barmhartige Samaritaan (Luc. 10:25-37) blijkt dat Jezus de beperking van het gebod van naasteliefde tot Israël heeft opgeheven. Aan de ene kant beschreef Hij de naaste als degene die hulpbehoevend is. Open blijft de vraag, of het gaat over een Israëliet of een vreemdeling: 'Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde ...' Aan de andere kant is de naaste degene die hulp biedt - in deze gelijkenis een lid van een volk dat door de Israëlieten werd veracht, een Samaritaan. Hier wordt duidelijk: op het moment dat een mens aandacht aan een ander besteedt, zijn ze elkaars naaste. De naaste kan dus ieder mens zijn met wie een relatie tot stand komt.

Daaruit is af te leiden dat ook de reikwijdte van de Tien Geboden (Decaloog) moet worden vergroot en dat deze betrekking hebben op de mensheid in haar totaliteit.

De meeste van de Tien Geboden betreffen de naaste (Ex. 20:12-17). Dat wordt onderstreept door het feit dat Gods Zoon tegenover de rijke jongeman het gebod van de naasteliefde plaatste naast enkele geboden uit de Decaloog (Matt. 19:18-19).

Apostel Paulus ziet de voorschriften die betrekking hebben op de medemens samengevoegd tot het gebod van de naasteliefde (Rom. 13:8-10). Dit inzicht berust op het woord van de Heer dat het gebod van de liefde 'alles wat er in de wet en de profeten staat' omsluit (Matt. 22:37-44). Deze uitspraak wordt ook gedaan in de Bergrede, in samenhang met de 'gouden regel': 'Behandel anderen dus steeds zoals je

zou willen dat ze jullie behandelen. Dat is het hart van de wet en de profeten' (Matt. 7:12).

Iedereen kan andermans naaste zijn. Hoe consequent Jezus dat bedoelt, blijkt eveneens uit de Bergrede, als Hij eist zelfs de vijand lief te hebben.

De liefde voor de naaste spoort aan om een ieder die barmhartigheid behoeft barmhartigheid te betonen, zelfs de vijand (Matt. 5:44). Praktische naastenliefde is bijvoorbeeld de onbaatzuchtige inzet voor het welzijn van anderen, vooral van degenen die op welke wijze dan ook benadeeld zijn.

Van navolgers van Christus wordt niet alleen verwacht dat zij in aardse aangelegenheden naastenliefde betonen, maar ook dat zij mensen attent maken op het werk van God. Dat is liefhebben 'niet [...] met woorden, maar waarachtig, met daden' (1 Joh. 3:18). Dit geldt ook voor de voorbede voor de ontslapenen.

'[...] heb uw naaste lief als uzelf' (Matt. 22:39) - deze woorden van Jezus geven de mens het recht om aan zichzelf te denken; anderzijds stelt de Heer daarmee duidelijke grenzen aan het egoïsme en spoort Hij aan om een ieder in liefde te benaderen.

Praktische naastenliefde, in welke vorm dan ook, verdient een groot respect. Naarmate deze naastenliefde vaker wordt betoond, wordt er meer nood verzacht en zal er in de samenleving meer harmonie zijn. De leer van Jezus toont aan dat naastenliefde door de liefde voor God volledig tot ontplooiing kan komen.

5.2.3 Naastenliefde - de liefde in de gemeente

Naastenliefde moet vooral zichtbaar worden in de gemeente: 'Laat ieder van ons zich richten op het belang van de ander, op wat goed en opbouwend voor hem is' (Rom. 15:2). Jezus zegt: 'Ik geef jullie een nieuw gebod: heb elkaar lief. Zoals Ik jullie heb liefgehad, zo moeten jullie elkaar liefhebben. Aan jullie liefde voor elkaar zal iedereen zien dat jullie Mijn leerlingen zijn' (Joh. 13:34-35). De onderlinge liefde van de navolgers van Christus is dus een herkenningsteken van de gemeente van de Heer.

De maatstaf voor hun liefde overstijgt de 'gulden regel' uit Matteüs 7:12: een ieder moet de ander liefhebben, zoals Christus de Zijnen liefheeft. In de eerste christelijke gemeente uitte deze liefde zich in het feit dat de gelovigen 'eendrachtig' samenleefden (Hand. 4:32). De gemeenten werden echter telkens weer aangespoord om verzoeningsgezindheid, vredelievendheid en liefde op te brengen.

1 Johannes 4:7 e.v. brengt het gebod van de onderlinge liefde in verband met het gebod van de liefde voor God. De apostel beschrijft de verschijning van de liefhebbende God aan de mensen in de zending van Zijn Zoon en in het offer van

Christus en trekt daaruit de conclusie: 'Geliefde broeders en zusters, laten wij elkaar liefhebben, want de liefde komt uit God voort.' En, zo vervolgt de apostel, als iemand zegt dat hij God liefheeft, maar hij haat zijn broeder, dan is hij een leugenaar. Op basis daarvan wordt geconcludeerd: 'We hebben dan ook dit gebod van Hem gekregen: wie God liefheeft, moet ook de ander liefhebben' (1 Joh. 4:21).

De liefde voor God komt dientengevolge ook tot uiting in een liefdevolle benadering van de broeder en zuster in de gemeente, ongeacht karakter of sociale positie. Apostel Jakobus beschouwt het als niet verenigbaar met 'het geloof in Jezus Christus, onze glorierijke Heer', wanneer binnen de gemeente onderscheid wordt gemaakt. In welke richting vooroordelen in de gemeente ook mogen gaan - ze overtreden het gebod van de liefde voor de naaste. Jakobus zegt daarover: '[...] als u op het uiterlijk afgaat, begaat u een zonde' (Jak. 2:1-9).

De 'liefde voor elkaar' behoedt voor onverzoenlijkheid, vooroordelen, en minachtende beoordelingen van bepaalde gemeenteleden. Het gebod de naaste lief te hebben, roept op om de medemens bij te staan en in noodsituaties te helpen. Dan moet dit vooral in de gemeente tot uiting komen: 'Laten we dus, in de tijd die ons nog rest, voor iedereen het goede doen, vooral voor onze geloofsgenoten' (Gal. 6:10).

De 'liefde voor elkaar' is een bijzondere kracht die de samenhang in de gemeente verstevigt, hartelijkheid binnen het gemeentelven bewerkstelligt en verhindert dat conflicten - die in elke menselijke gemeenschap voorkomen - leiden tot permanente ruzies. Deze liefde maakt het mogelijk de ander te aanvaarden zoals hij is (Rom. 15:7). Ook wanneer voorstellingen, denkstructuren en handelwijzen van gemeenteleden voor anderen onbegrijpelijk zijn, leidt dat niet tot negatieve kritiek of uitsluiting, maar ontmoet dat tolerantie.

Een dergelijke liefde maakt bovendien opmerkzaam op het feit dat de ander ook behoort tot de uitverkorenen van God, de 'gemeenschap van de heiligen'. Uit dit inzicht komt voor een ieder de opgave voort, elkaar te benaderen 'in innig medeleven, in goedheid, bescheidenheid, zachtmoedigheid en geduld.' Als iemand een ander iets heeft te verwijten, moet vergeving worden nagestreefd volgens het woord: 'zoals de Heer u vergeven heeft, moet u elkaar vergeven.' Apostel Paulus geeft de raad: 'En bovenal, kleeft u in de liefde, dat is de band die u tot een volmaakte eenheid maakt' (Kol. 3:12-14).

Elke plaatselijke gemeente kan worden gezien vanuit het zinnebeeld van het lichaam van Christus; het individu dat deel uitmaakt van de gemeente is een lid aan dit lichaam. Zo zijn alle gemeenteleden met elkaar verbonden en hebben ze door het

gemeenschappelijke hoofd verplichtingen aan elkaar: God heeft het lichaam samengevoegd opdat de ledematen voor elkaar zullen zorgen. Een ieder dient het welzijn van het geheel doordat hij deel heeft aan het leven van de ander. Het is vanzelfsprekend medeleven te betonen wanneer er verdriet is en de ander het goede toe te wensen: 'Wanneer één lichaamsdeel pijn lijdt, lijden alle andere mee; wanneer één lichaamsdeel met respect behandeld wordt, delen alle andere in die vreugde.' Een ieder moet beseffen: 'Welnu, u bent het lichaam van Christus en ieder van u maakt daar deel van uit' (1 Kor. 12:26-27).

Apostel Paulus wijst de gemeente in hoofdstuk 13 van de eerste brief aan de Korintiërs de weg van de liefde. Hij besluit met de woorden: 'Ons resten geloof, hoop en liefde, deze drie, maar de grootste daarvan is de liefde.' Wanneer de liefde in de gemeente wordt betoond, stijgen de uitwerkingen ver uit boven hetgeen waartoe alle gaven, bekwaamheden, inzichten en kennis toe in staat zijn.

De wet van Mozes beschouwt in de eerste plaats leden van het volk Israël als 'naasten'. Jezus heft deze beperking op, wat blijkt uit de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan: iedereen kan andermans naaste zijn. (5.2.2)

In de Bergrede eist Jezus zelfs vijanden lief te hebben. (5.2.2)

De liefde voor de naaste stelt grenzen aan het egoïsme en spoort aan om aan een ieder barmhartigheid te betonen. Van navolgers van Christus wordt niet alleen verwacht dat zij naastenliefde betonen in aardse aangelegenheden, maar ook dat zij mensen attent maken op het werk van God. Dit geldt ook voor de voorbede voor de ontslapenen. (5.2.2)

Naastenliefde komt door de liefde voor God volledig tot ontplooiing. (5.2.2)

De maatstaf voor de onderlinge liefde van de navolgers van Christus overstijgt de 'gouden regel' ('Behandel anderen dus steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen'). Een ieder moet de ander liefhebben, zoals Christus de Zijnen liefheeft. De 'liefde voor elkaar' behoedt voor onverzoenlijkheid, vooroordelen en minachtende beoordelingen omdat de liefde de ander aanneemt zoals hij is. (5.2.3)

5.3 De Tien Geboden

De Tien Geboden vormen de kern van de wet van Mozes, de vijf boeken van Mozes (Thora). Ze brengen onder woorden welk optreden God bevalt en wat Hem tegenstaat. Uit deze geboden zijn concrete aanwijzingen af te leiden over de uitwerkingen die de door Jezus verordeneerde liefde voor God en de naaste op de levenspraktijk moeten hebben.

In de Tien Geboden richt God zich tot alle mensen en maakt Hij het individu persoonlijk verantwoordelijk voor zijn optreden en levenswandel.

5.3.1 Over het begrip 'gebod'

De aanduiding 'Tien Geboden' wordt vermeld in Exodus 34:28 en Deuteronomium 10:4. In de eerste Griekse vertaling wordt gesproken over 'deka logoi' (= 'tien woorden'), vandaar dat de Tien Geboden ook wel 'Decaloog' worden genoemd.

5.3.1.1 Over de telling

De Bijbel legt het aantal van de geboden vast op tien, maar nummert ze niet. Als gevolg daarvan zijn verschillende telmethoden ontstaan. De telwijze die in de Nieuw-Apostolische Kerk wordt aangehouden, gaat terug op een traditie uit de vierde eeuw n. Chr.

5.3.1.2 De Tien Geboden in het Oude Testament

In de wet van Mozes wordt aan de Tien Geboden een grote betekenis toegekend. Alleen deze geboden verkondigt God hoorbaar voor het volk op de berg Sinai (Deut. 5:22) en alleen deze geboden worden op stenen platen geschreven (Ex. 34:28).

De verkondiging van de Tien Geboden behoort tot het verbond dat God met Israël heeft gesloten. Daarmee heeft Hij het verbond vernieuwd dat Hij eerder met Abraham, Isaak en Jakob was aangegaan (Deut. 5:2-3). In Deuteronomium 4:13 staat: 'Hij [God] maakte de regels van het verbond bekend, de Tien Geboden. Hij schreef ze op twee stenen platen en eiste dat u zich eraan zou houden.'

Het onderhouden van de geboden was een verbondsverplichting en werd door God gezegend (Deut. 7:7-16). De kinderen van het volk Israël leerden ze al uit het hoofd (Deut. 6:6-9). Tot op vandaag hebben de Tien Geboden hun belangrijke betekenis in het jodendom behouden.

5.3.1.3 De Tien Geboden in het Nieuwe Testament

In het Nieuwe Testament bevestigt Gods Zoon de Tien Geboden en verdiept Hij hun betekenis. Jezus Christus presenteert zich in Zijn uitlatingen als heer over de geboden, zelfs over de gehele wet (Matt. 12:8). Zijn opmerking tegenover de rijke jongeman maakt duidelijk dat het eeuwige leven alleen kan worden verkregen wanneer de mens boven het onderhouden van de geboden uit, Christus navolgt (Matt. 19:16-22; Marc. 10:17-21).

Door Jezus Christus ontstaat een nieuwe zienswijze op de wet van Mozes (*zie 4.8*) - bijgevolg ook op de Tien Geboden. Apostel Paulus heeft de betekenis van de wet van

Mozes volgens het oudtestamentische begrip als volgt geformuleerd: '[...] want juist de wet leert ons de zonde kennen' (Rom. 3:20).

Het schenden van één enkel gebod maakt de mens schuldig voor de hele wet (Jak. 2:10). Dientengevolge overtreden alle mensen de wet - alle mensen zijn zondaren.

De wet maakt het mogelijk zich bewust te zijn van de zonde. Het kwijschelden van begane zonden is alleen mogelijk door het offer van Christus - de grondslag van het Nieuwe Verbond.

De Tien Geboden gelden ook in het Nieuwe Verbond; ze zijn bindend voor alle mensen. Het veranderde begrip van de Tien Geboden in het Nieuwe Verbond is ook gebaseerd op het geloof dat in overeenstemming met de profetie in Jeremia 31:33-34 Gods wet nu niet meer op stenen platen, maar in het hart van de mens is geschreven en in zijn binnenste is gelegd. Met het vervullen van het gebod van de liefde voor God en de naaste wordt de hele wet vervuld (Rom. 13:8-10).

5.3.1.4 De formulering

De formulering van de Tien Geboden die tegenwoordig gebruikelijk is, dekt niet dezelfde inhoud als de tekst die in de Bijbel is opgenomen. De voorkeur wordt gegeven aan een eenvoudige en kernachtige uitdrukkingwijze.

	De Tien Geboden in een tegenwoordig gebruikelijke formulering	Die Tien Geboden volgens Exodus 20:2-17	Die Tien Geboden volgens Deuteronomium 5:6-21
1e gebod	Ik ben de Heer, uw God. Vereer naast Mij geen andere goden.	Ik ben de Heer, uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd. Vereer naast Mij geen andere goden. Maak geen godenbeelden, geen enkele afbeelding van iets dat in de hemel hier boven is of van iets beneden op de aarde of	Ik ben de Heer, uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd. Vereer naast Mij geen andere goden. Maak geen godenbeelden, geen enkele afbeelding van iets dat in de hemel hier boven is of van iets beneden op de aarde of

		<p>in het water onder de aarde. Kniel voor zulke beelden niet neer, vereer ze niet, want Ik, de Heer, uw God, duld geen andere goden naast Mij. Voor de schuld van de ouders laat Ik de kinderen boeten, en ook het derde geslacht en het vierde, wanneer ze Mij haten; maar als ze Mij liefhebben en doen wat Ik gebied, bewijs Ik hun Mijn liefde tot in het duizendste geslacht.</p>	<p>in het water onder de aarde. Kniel voor zulke beelden niet neer, vereer ze niet, want Ik, de Heer, uw God, duld geen andere goden naast Mij. Voor de schuld van de ouders laat Ik de kinderen boeten, en ook het derde geslacht en het vierde, wanneer ze Mij haten; maar als ze Mij liefhebben en doen wat Ik gebied, bewijs Ik hun Mijn liefde tot in het duizendste geslacht.</p>
2e gebod	<p>Misbruik de naam van de Heer, uw God, niet, want wie Zijn naam misbruikt laat Hij niet vrijuit gaan.</p>	<p>Misbruik de naam van de Heer, uw God, niet, want wie Zijn naam misbruikt laat Hij niet vrijuit gaan.</p>	<p>Misbruik de naam van de Heer, uw God, niet, want wie Zijn naam misbruikt laat Hij niet vrijuit gaan.</p>
3e gebod	<p>Heilig de rustdag. Zes dagen lang kunt u werken, maar de zevende dag is een rustdag.</p>	<p>Houd de sabbat in ere, het is een heilige dag. Zes dagen lang kunt u werken en al uw arbeid verrichten, maar de zevende dag is een rustdag, die gewijd is aan de Heer, uw God; dan mag u niet werken. Dat geldt voor u, voor uw zonen en dochters, voor uw slaven en slavinnen, voor uw vee,</p>	<p>Neem de sabbat in acht, zoals de Heer, uw God, u heeft geboden; het is een heilige dag. Zes dagen lang kunt u werken en al uw arbeid verrichten, maar de zevende dag is een rustdag, die gewijd is aan de Heer, uw God; dan mag u niet werken. Dat geldt voor u, voor uw zonen en dochters,</p>

		<p>en ook voor vreemdelingen die bij u in de stad wonen.</p> <p>Want in zes dagen heeft de Heer de hemel en de aarde gemaakt, en de zee met alles wat er leeft, en op de zevende dag rustte Hij.</p> <p>Daarom heeft de Heer de sabbat gezegend en heilig verklaard.</p>	<p>voor uw slaven en slavinnen, voor uw runderen, uw ezels en al uw andere dieren, en ook voor vreemdelingen die bij u in de stad wonen; want uw slaaf en slavin moeten evengoed rusten als u. Bedenk dat u zelf slaaf was in Egypte totdat de Heer, uw God, u met sterke hand en opgeheven arm bevrijdde.</p> <p>Daarom heeft Hij u opgedragen de sabbat te houden.</p>
4e gebod	<p>Toon eerbied voor uw vader en uw moeder. Dan wordt u gezegend met een lang leven op aarde en met voorspoed.</p>	<p>Toon eerbied voor uw vader en uw moeder. Dan wordt u gezegend met een lang leven in het land dat de Heer, uw God, u geven zal.</p>	<p>Toon eerbied voor uw vader en uw moeder, zoals de Heer, uw God, u heeft geboden. Dan wordt u gezegend met een lang leven en met voorspoed in het land dat de Heer, uw God, u geven zal.</p>
5e gebod	Pleeg geen moord.	Pleeg geen moord.	Pleeg geen moord.
6e gebod	Pleeg geen overspel.	Pleeg geen overspel.	Pleeg geen overspel.

7e gebod	Steel niet.	Steel niet.	Steel niet.
8e gebod	Leg over een ander geen vals getuigenis af.	Leg over een ander geen vals getuigenis af.	Leg over een ander geen vals getuigenis af.
9e gebod	Zet uw zinnen niet op het huis van een ander.	Zet uw zinnen niet op het huis van een ander,	Zet uw zinnen niet op de vrouw van een ander,
10e gebod	Zet uw zinnen niet op andermans vrouw, slaaf, slavin, vee, of wat hem ook maar toebehoort.	en evenmin op zijn vrouw, op zijn slaaf, zijn slavin, zijn rund of zijn ezel, of wat hem ook maar toebehoort.	en laat evenmin uw oog vallen op zijn huis, of op zijn akker, zijn slaaf, zijn slavin, zijn rund of zijn ezel, of wat hem ook maar toebehoort.

De Tien Geboden vormen de kern van de wet van Mozes. Daarin richt God zich tot alle mensen. (5.3)

De verkondiging van de Tien Geboden, waaraan men verplicht was zich te houden, behoort tot het verbond van God met Israël. (5.3.1.2)

Door Jezus Christus ontstaat een nieuwe zienswijze op de wet van Mozes en bijgevolg op de Tien Geboden; ze zijn ook geldig in het Nieuwe Verbond. (5.3.1.3)

De tekst van de Tien Geboden is tweemaal in de Heilige Schrift opgenomen: Exodus 20:2-17 en Deuteronomium 5:6-21. (5.3.1.4)

5.3.2 Het eerste gebod

Ik ben de Heer, uw God. Vereer naast Mij geen andere goden.

5.3.2.1 God - Heer en weldoener

'Ik ben de Heer, uw God' - deze tekst staat als een inleiding boven alle volgende geboden en brengt tot uitdrukking dat God heer over alles is. Hij, de Schepper van alle dingen, beschikt over een onbeperkte soevereiniteit. Hij bepaalt door Zijn woord wat rechtvaardig is, Hij moet worden gehoorzaamd.

Het Oude Testament getuigt in de wet, de Psalmen en de profeten van dit besef. In het Nieuwe Testament wordt onder woorden gebracht dat Christus heer en Zijn goddelijke wil bindend is.

God is echter niet alleen heerser maar ook behoeder. In Zijn zegen bewijst Hij zich als weldoener van alle mensen.

5.3.2.2 God bevrijdt uit de slavernij

Hoewel God absoluut soeverein en aan niemand rekenschap verschuldigd is, verklaart Hij de Israëlieten Zijn eis van gehoorzaamheid: Hij heeft Israël bevrijd uit de slavernij in Egypte; Hij is de verlossende God, Degene die leidt naar de vrijheid.

God, die het volk Israël bevrijdde van de aardse, vreemde heerschappij openbaart zich in Zijn Zoon Jezus Christus als weldoener voor alle mensen in een veel verhevener betekenis. Uit liefde zendt God Zijn Zoon, die uit liefde en in gehoorzaamheid Zijn zondeloze leven aan het kruis offert. Sindsdien bestaat voor iedere mens de mogelijkheid om te worden verlost uit de slavernij van de zonde en de dood. Wie de betekenis van de verlossing inziet, wil de Verlosser liefde en gehoorzaamheid betonen. De nauwe samenhang tussen het eerste gebod en de oproep God lief te hebben, blijkt uit Deuteronomium 6:4-5: 'Luister, Israël: de Heer, onze God, de Heer is de enige! Heb daarom de Heer, uw God, lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten.'

5.3.2.3 Aanbidding en godsvrucht

Alleen God, de Heer, komt aanbidding toe; alleen Hij moet worden gediend.

De wijzen waarop God in het Oude Verbond wordt aanbeden, zijn divers. In het gebed, zo blijkt uit de Psalmen, komt lofprijzing tot uitdrukking. Ook de offerdienst in de tempel was aanbidding.

De tempelcultus ontwikkelde zich in de loop van de tijd tot een uiterlijke en formele verering van God die door de profeten al aan de kaak werd gesteld (o.a. Amos 5:21-22 en 24). Jezus grijpt terug op deze profetische traditie en zegt: 'Maar er komt een tijd, en die tijd is nu gekomen, dat wie de Vader echt aanbidt, Hem aanbidt in geest en in waarheid. De Vader zoekt mensen die Hem zo aanbidden, want God is Geest, dus wie Hem aanbidt, moet dat doen in geest en in waarheid' (Joh. 4:23-24). De juiste aanbidding van God is dus niet een louter formele daad maar bestaat uit de volledige overgave van de mens aan God.

De overgave aan God wordt gekenmerkt door godsvrucht, dus respect voor God. Godsvrucht is niet een uiting van onderdanige angst maar van deemoed, liefde en vertrouwen. Ze uit zich in de verering van de Allerhoogste in kinderlijke liefde en het onvoorwaardelijk aannemen van Gods majesteit. Godsvrucht bewijst zich in het streven de geboden te onderhouden, dus de zonde te mijden.

5.3.2.4 Verbod op het vereren van andere goden

'Vereer naast Mij geen andere goden.' Daarmee maakt God duidelijk dat Hij de enige is aan wie aanbidding en verering als God toekomt. Elke verering of aanbidding van hetgeen mensen als een godheid beschouwen - levende wezens, natuurverschijnselen, voorwerpen, echte of verzonnen geestelijke wezens - is zondig. Paulus schrijft: 'Ook al zijn er zogenaamde goden in de hemel of op aarde - en zo zijn er immers heel wat goden en heren -, wij weten: er is *één* God, de Vader, uit wie alles is ontstaan en voor wie wij zijn bestemd, en *één* Heer, Jezus Christus, door wie alles bestaat en door wie wij leven' (1 Kor. 8:5-6).

5.3.2.5 Het afbeeldingsverbod

In de omgeving van Israël werden o.a. sterrenbeelden en natuurfenomenen, standbeelden, zowel van mensen als van dieren, en gesteentes vereerd als afgoden of manifestaties daarvan. De Israëlieten lieten zich door dergelijke culten beïnvloeden en vervaardigden zelf beelden die ze vereerden, zoals het gouden stierkalf (Ex. 32).

Het eerste gebod verbiedt volgens de Bijbelse formulering het maken van afbeeldingen van Gods schepping: 'Maak geen godenbeelden, geen enkele afbeelding van iets dat in de hemel hier boven is of van iets beneden op de aarde of in het water onder de aarde. Kniel voor zulke beelden niet neer, vereer ze niet' (Ex. 20:4-5).

Het verbod beelden te maken en te vereren, moet worden gezien tegen de achtergrond van het bestaan van afbeeldingen en standbeelden die als godheid werden vereerd en aanbeden.

De mens mag God niet afbeelden maar moet Hem aanvaarden zoals Hij in de wereld is verschenen: in Jezus Christus, de mens geworden zelfopenbaring van God. Daarbij gaat het niet om de uiterlijke verschijningsvorm maar om Gods wezen en wil (Joh. 14:9).

Binnen de christelijke traditie verbiedt het eerste gebod niet het maken van afbeeldingen, sculpturen, foto's of filmtechnische voorstellingen. Dit standpunt is o.a. af te leiden uit het feit dat God volgens het getuigenis uit de Bijbel opdracht gaf sculpturen te maken (o.a. Num. 21:8-9).

5.3.2.6 Overtredingen van het eerste gebod

De verering en aanbidding van standbeelden, afgodsbeelden of amuletten, evenals van bergen, bomen en natuurverschijnselen zijn overtredingen van het eerste gebod.

Handelingen tegen het eerste gebod zijn bovendien satanisme, waarzeggerij, magie, ondervraging van geesten en dodenbezwering.

Het is in strijd met Gods wil om in macht, eer, geld, idolen of ook in de eigen persoon a.h.w. een god te zien waaraan al het andere ondergeschikt wordt gemaakt. Het eerste gebod wordt eveneens overtreden wanneer men zich een voorstelling maakt van God op basis van eigen wensen of opvattingen.

Het eerste gebod schrijft voor om God gedreven door liefde te eren en Hem te aanvaarden zoals Hij zich heeft geopenbaard. Deze godsverering vindt plaats in aanbidding, gehoorzaamheid en godsvrucht. Zo gaan de woorden in vervulling: '[...] de Heer is onze God, laat iedereen Hem prijzen!' (Deut. 32:3).

Afbeeldingen, iconen, standbeelden en vergelijkbare voorwerpen hebben in de Nieuw-Apostolische Kerk geen enkele religieuze functie; zij worden niet aanbeden. Er worden noch geestelijke krachten, noch genezende uitwerkingen aan toegekend.

'Ik ben de Heer, uw God' brengt tot uitdrukking dat aan God een onbeperkte soevereiniteit toekomt. Hij bepaalt door Zijn woord wat rechtvaardig is; daaraan moet worden gehoorzaamd. (5.3.2.1)

God is de enige aan wie aanbidding toekomt. Elke aanbidding van levende wezens, natuurverschijnselen, voorwerpen, echte of verzonnen geestelijke wezens is zondig. (5.3.2.3; 5.3.2.4)

De mens mag God niet afbeelden maar moet Hem aanvaarden zoals Hij zich in Jezus Christus zelf heeft geopenbaard. (5.3.2.5)

Godsverering vindt plaats in aanbidding, gehoorzaamheid en godsvrucht. (5.3.2.6)

5.3.3 Het tweede gebod

Misbruik de naam van de Heer, uw God, niet, want wie Zijn naam misbruikt laat Hij niet vrijuit gaan.

5.3.3.1 Gods naam

Toen God in de brandende doornstruik met Mozes sprak, noemde Hij Zijn naam (Ex. 3:14). Dit was tevens een daad waarin God Zijn wezen openbaarde. De naam 'JHWH', die God hier bekendmaakte, kan worden vertaald met 'Ik ben die er zijn zal' of 'Ik ben die Ik ben'. God maakt zich op deze wijze bekend als Degene die volledig identiek aan zichzelf, onveranderlijk en eeuwig is.

Uit eerbied vermijden de joden het uitspreken van de naam JHWH. Waar in de oudtestamentische Bijbelteksten 'JHWH' staat, zeggen de joden tot op vandaag

'adonai' ('Heer'). Zo wordt geprobeerd het gevaar te ontlopen de naam van God te misbruiken - ook onbedoeld.

Het Oude Testament kent meer namen van God. Er wordt bijvoorbeeld gesproken over 'de God van Abraham, Isaak en Jakob' of 'de God van uw voorouders'. Deze namen verwijzen naar het goddelijk handelen in de geschiedenis, zoals dat plaatsvond in de tijd van de aartsvaders. God wordt bovendien 'Heer van de hemelse machten' genoemd; met de 'hemelse machten' worden hier de engelen bedoeld.

Ook wordt God als 'Vader' aangeduid (Jes. 63:16). Toen Jezus Zijn leerlingen leerde hoe zij moesten bidden, gaf Hij aan dat zij God met 'Vader in de hemel' mochten aanspreken (Matt. 6:9). De aanduiding 'Vader' maakt duidelijk dat de mens zich in kinderlijk vertrouwen in alle omstandigheden tot de liefhebbende God mag wenden.

In de zendingsofdracht aan de apostelen (Matt. 28:19) en in de zegen uit 2 Korintiërs 13:13 wordt God 'de Vader en de Zoon en de Heilige Geest' genoemd. Deze naam openbaart het goddelijke wezen op een wijze die voordien onbekend was: God is drieënig en wordt als Vader, Zoon en Heilige Geest aangeropen en vereerd. Het is verboden op een onbetamelijke manier over de drie goddelijke personen te spreken.

5.3.3.2 Vormen van misbruik van Gods naam

Wie de naam van God uitspreekt, moet dit doen in het besef dat hij op die wijze tegenover God verantwoordelijkheid draagt.

Een ernstig misbruik van de naam van God is de godslastering, waarbij God bewust wordt gelasterd, bespot of beschimpt. Ook degene die zich bij uitspraken op de Almachtige beroept en daarbij onwaarheid spreekt, misbruikt de naam van God.

In de loop van de geschiedenis werd de naam van God veelvuldig misbruikt; om zich te verrijken, oorlogen te voeren, mensen te discrimineren, te kwellen of te doden.

Ook in het alledaagse leven komen overtredingen van het tweede gebod voor. Het lichtzinnig hanteren van de benamingen 'God', 'Jezus Christus' of 'Heilige Geest' in luchthartige uitdrukkingen is al zondig. Niet anders is het wanneer men vloekt en daarbij God of Jezus - ten dele in verbasterde formuleringen - vermeldt of de spot drijft met God, de Vader, Jezus Christus of de Heilige Geest. Op die wijze worden Gods luister en de heiligheid van Zijn werkzaamheid naar beneden gehaald; het gaat hierbij om 'platvloerse taal' in de zin van Efeziërs 5:4.

5.3.3.3 Bedreigingen met straf

Het tweede deel van het gebod luidt: '[...] want wie Zijn naam misbruikt laat Hij niet vrijuit gaan.' Dat maakt duidelijk dat Gods geboden serieus moeten worden genomen. De Bijbel vermeldt niet waaruit deze straf bestaat. Degene die beseft dat hij de naam van God heeft misbruikt en dat berouwt, mag hopen op vergeving.

Vooraf de liefde voor God en godsvrucht, en niet de angst voor een mogelijke straf, moeten redenen zijn het tweede gebod in acht te nemen.

5.3.3.4 Gods naam heiligen - gebed en levenswandel

Het tweede gebod is een aansporing om op een heilige wijze om te gaan met alles wat met God en Zijn naam samenhangt. Dat betreft ook de levenswandel. De gelovige heeft als christen verplichtingen aan de naam van de Heer. Wanneer degenen die naar Gods naam zijn genoemd een eerloos leven leiden, ontoren ze daardoor de naam van God.

Kinderen van God dragen op grond van dit kinschap een hoge verantwoordelijkheid om de naam van God heilig te houden, want ze dragen de naam van de Vader en van de Zoon (Openb. 14:1).

5.3.3.5 Zweren - eed

De vraag of het toegestaan is in de naam van God te zweren of een eed af te leggen, is gerelateerd aan het tweede gebod. In Israël was dit gepermitteerd (Deut. 6:13; Deut. 10:20); in de Bergrede wordt het zweren daarentegen verboden (Matt. 5:33-37).

Uit de verschillende standpunten die in het Nieuwe Testament tegenover het zweren worden ingenomen (o.a. Jak. 5:12; Rom. 1:9; 2 Kor. 1:23; Fil. 1:8), kan worden opgemaakt dat het verbod op zweren niet gold als algemene gedragsregel. Dat is in lijn met de christelijke traditie en betreft het verbod van Jezus alleen op het lichtzinnig zweren in het alledaagse leven maar bijvoorbeeld niet op het zweren voor het gerecht. Wie bij een vastgelegde eedsformule God aanroept als getuige ('Zo waarlijk helpe mij God almachtig') om zijn verplichting de waarheid te spreken tegenover de Eeuwige bekend te maken, legt daarmee een openbare belijdenis af van zijn geloof in de almachtige, alwetende God. Ook een dergelijke eed wordt niet als zondig gezien.

God maakt zich bekend met de naam 'JHWH' - 'Ik ben die er zijn zal' of 'Ik ben die Ik ben' - als Degene die volledig identiek aan zichzelf, onveranderlijk en eeuwig is. (5.3.3.1)

Een ernstig misbruik van de naam van God is de godslastering. (5.3.3.2)

Van de geboden bevat alleen het tweede gebod een bedreiging met straf. (5.3.3.3)

Het gebod is een aansporing om op een heilige wijze om te gaan met Gods naam; dit betreft ook de levenswandel. (5.3.3.4)

Het lichtzinnig zweren in de naam van God is een overtreding van het tweede gebod. (5.3.3.5)

5.3.4 Het derde gebod

Heilig de rustdag. Zes dagen lang kunt u werken, maar de zevende dag is een rustdag.

Het derde gebod schrijft voor om een dag van de week van de andere af te zonderen waarop de mens God aanbidt, in dankbaarheid Zijn heilsdaden gedenkt en zich met Zijn woord bezighoudt.

5.3.4.1 Achtergronden van het derde gebod voor Israël

De sabbat moet als onderdeel van de scheppingsorde worden geheiligd omdat God op de zevende scheppingsdag rust hield en deze dag heilig verklaarde (Gen. 2:2-3; Ex. 20:8-11). Deze rustdag is gegeven om de scheppende daden van God ten dienste van alle mensen te eren en te gedenken.

Een andere motivatie voor de heiliging van de sabbat wordt vermeld in Deuteronomium 5:15: 'Bedenk dat u zelf slaaf was in Egypte totdat de Heer, uw God, u met sterke hand en opgeheven arm bevrijdde. Daarom heeft Hij u opgedragen de sabbat te houden.'

De rustdag dient derhalve voor het lofprijzen van de Schepper en de herinnering aan Israëls bevrijding uit de slavernij. Bovendien wordt op sabbat gedacht aan de daden van God aan de mensheid, en aan Zijn uitverkoren volk in het bijzonder.

5.3.4.2 De sabbat in Israël

God benadrukte de betekenis van de sabbat al voordat Hij op de berg Sinai de wet gaf (Ex. 16:4-30). Hij gaf deze dag als een geschenk zodat het volk Israël van de werkzaamheden kon uitrusten en zich ongestoord tot God kon wenden - op die wijze was de sabbat tegelijk rustdag en feestdag. De sabbat stond in het teken van de

bijzondere offerdienst (Num. 28:9-10). Aan degene die de sabbat in ere hield, geen handel dreef en geen zaken besprak, werd zegen beloofd (Jes. 58:13-14).

5.3.4.3 Jezus Christus en de sabbat

Jezus' houding t.o.v. de sabbat onderscheidt zich fundamenteel van de positie van de wetgetrouwe joden. Uit het doen en laten van de Zoon van God wordt duidelijk dat wet en evangelie de sabbat verschillend waarderen. Jezus ging op sabbat weliswaar ook naar de synagoge (Luc. 4:16), maar Hij genas daar zieken (Luc. 6:6-11). Voor de Schriftgeleerden betekende dit arbeid en dat gold als een overtreding van het derde gebod. Voor Jezus was de genezing van een zieke daarentegen een uiting van goddelijke weldadigheid en ook op sabbat toegestaan.

Jezus Christus had de autoriteit de rustdag te bevrijden van de beklemmende en strenge naleving van de wet: 'De sabbat is er voor de mens, en niet de mens voor de sabbat' (Marc. 2:27).

5.3.4.4 Van sabbat naar zondag

'Want de Mensenzoon is heer en meester over de sabbat' (Matt. 12:8) - deze woorden van Jezus die getuigen van een goddelijke autoriteit over de wet, werden ook vervuld in de verandering van de dag van de week die door nagenoeg alle christenen als rustdag wordt geheiligd. Terwijl in Israël de zevende dag van de joodse kalender - de sabbat - wordt geheiligd, houden christenen de zondag in ere. Dit hangt samen met het feit dat Jezus Christus volgens eensluidend getuigenis van de evangeliën op deze dag uit de doden is opgewekt (Matt. 28:1; Marc. 16:2; Luc. 24:1; Joh. 20:1). Derhalve betekent voor christenen het heiligen van de zondag ook het belijden van de opstanding van Jezus Christus en de bezinning op Pasen.

Na de hemelvaart van de Heer hielden de eerste christenen nog vast aan de joodse tradities, waartoe ook de heiliging van de sabbat behoorde. Dat veranderde door de zendingsarbeid onder de heidenen. In een decennialang proces ontwikkelde de zondag zich tot rustdag van de christenen. De eerste aanwijzingen over de betekenis van de zondag worden vermeld in Handelingen 20:7 en 1 Korintiërs 16:2.

Keizer Constantijn I verklaarde in 321 n. Chr. de zondag tot algemene rustdag in het Romeinse Rijk. Deze regeling heeft in christelijke landen tot op vandaag grotendeels haar geldigheid behouden.

5.3.4.5 De rustdag heiligen - in de eredienst

De heiliging van de rustdag bestaat vooral uit de aanbidding van God in de eredienst, het gelovig aanvaarden van Zijn woord, het boetvaardig aannemen van de zondevergeving en het waardig genieten van het lichaam en bloed van Christus in het sacrament van het Heilig Avondmaal. Daarbij herdenken de gelovigen het offer van Christus, Zijn verlossende daad, vieren zij de opstanding van de Heer en richten zij hun blik op Zijn wederkomst. Uit het dienstbezoek blijkt de dankbaarheid voor de heilsdaden van Jezus. Bovendien komt daarin het verlangen naar Gods woord en sacrament tot uitdrukking.

Mensen die werkzaam, ziek, invalide of op leeftijd zijn en de eredienst niet kunnen bezoeken, heiligen de zondag doordat ze binnen hun mogelijkheden in gebed de verbinding zoeken met God en de gemeente. God wendt zich tot hen en schenkt hun vrede, troost en kracht (*zie 12.4.3*).

Ook op kerkelijke feestdagen (*zie 12.5*) die niet op een zondag vallen, worden erediensten gehouden.

De feestdag als rustdag is bovendien een voorafbeelding van de beloofde rust bij God. Het verband tussen het derde gebod en deze toekomstige 'feestdag' wordt beschreven in Hebr. 4:4-11. Om dit doel te bereiken, is het noodzakelijk de dag van 'vandaag' te benutten en woord en sacrament in de eredienst in geloof aan te nemen (Hebr. 3:7).

5.3.4.6 Zondagsarbeid - tussen plicht en heiliging

Wie Jezus Christus met heel zijn hart eert (1 Petr. 3:15), zal altijd wanneer dat mogelijk is de verbinding met Hem in de eredienst zoeken. Wanneer iemand op zondag werkzaamheden moet verrichten, verbindt hij zich in gebed met God en de gemeente.

5.3.4.7 Vormgeving van de zondag

De zondag moet zo mogelijk een dag van rust en bezinning op het evangelie zijn. Het is een feestdag van de ziel; de ziel staat met haar behoeften op de voorgrond. Goddelijke waarden zoals vrede en het onderhouden van de verbinding met God en de naaste dragen bij aan de heiliging.

Het gebod de feestdag te heiligen, spoort de gelovige aan om na te gaan in hoeverre zijn activiteiten overeenstemmen met de zin van de dag die door de Heer is gewijd. Op de voorgrond moet staan dat de werking van de dienst wordt verdiept en behouden blijft.

Wanneer de zondag zo wordt ingevuld, leven de gelovigen overeenkomstig de oproep uit Psalm 118:24: 'Dit is de dag die de Heer heeft gemaakt, laten wij juichen en ons verheugen.'

De rustdag dient voor het lofprijzen van de Schepper en herinnert aan Israëls bevrijding uit de slavernij. Op sabbat wordt gedacht aan de daden van God aan de mensheid en aan Zijn uitverkoren volk. (5.3.4.1)

Christenen heiligen de zondag, de dag van de opstanding van Jezus Christus, als rustdag. (5.3.4.4)

Uit het dienstbezoek blijkt de dankbaarheid voor de heilsdaden van Christus. (5.3.4.5)

De feestdag als rustdag is een voorafbeelding van de beloofde rust bij God. (5.3.4.5)

Het derde gebod spoort ertoe aan om de zondag als een aan de Heer gewijde dag vorm te geven. (5.3.4.7)

5.3.5 Het vierde gebod

Toon eerbied voor uw vader en uw moeder. Dan wordt u gezegend met een lang leven op aarde en met voorspoed.

Met het vierde gebod beginnen de bepalingen uit de Tien Geboden die de relatie tot de medemens betreffen. Het gebod bevat geen verbod maar beschrijft de handelwijze die God welgevallig is. Het richt zich tot mensen van alle leeftijden en verlangt dat de mens zijn vader en moeder eerbied en waardering betoont. Het concreet omzetten in daden kan op verschillende manieren worden gedaan - afhankelijk van de desbetreffende leefomstandigheden, zoals leeftijd, sociale omgeving en maatschappelijke normen en waarden.

5.3.5.1 Het vierde gebod volgens het oudtestamentische begrip

Het vierde gebod houdt, net als de wet van Mozes in het algemeen, verband met de tocht van de Israëlieten door de woestijn (Deut. 5:16). Uit dit historische gegeven is de oorspronkelijke betekenis van het gebod af te leiden, dat aanvankelijk alleen de vrije Israëlieten betrof (volgens het toenmalige begrip, dus niet vrouwen, vreemden of slaven). Zij moesten de oudere leden van de stam eer bewijzen door hen tijdens de moeizame tocht bij te staan. De belofte die in het gebod wordt uitgesproken, gold eveneens voor de Israëlieten. Ze zouden lang leven en met voorspoed - te weten in Kanaän, het land dat nog moest worden ingenomen. Hier wordt duidelijk dat voor het volk van het Oude Verbond 'voorspoed' betrekking had op het aardse leven. Toen de

Israëlieten later Kanaän gingen bewonen, werden de op leeftijd geraakte ouders geëerd doordat ze door hun nakomelingen werden verzorgd, en in geval van ziekte verpleegd.

In verschillende boeken van het Oude Testament wordt dit gebod uitgelegd. In Sirach 3:14 wordt het vierde gebod bijvoorbeeld betrokken op de verhouding met de bedaagde ouders: 'Als je je over je vader ontfermt, wordt dat niet vergeten'. In Spreuken 1:8 wordt gehoorzaamheid aan de vader en de moeder gevraagd; volgens Tobit 10:13 moeten ook de schoonouders worden geëerd: 'Je moet je schoonouders altijd in ere houden.'

5.3.5.2 Jezus Christus en het vierde gebod

Volgens Lucas 2:51 was Jezus gehoorzaam aan Zijn moeder Maria en haar man Jozef. Hoe ver de ontferming over Zijn moeder reikte, blijkt uit de wijze waarop Hij handelde op Golgota: aan het kruis eerde Hij Maria door haar toe te vertrouwen aan de zorgzaamheid van apostel Johannes (Joh. 19:27).

Tegenover de rijke jongeman verklaarde de Zoon van God dat het vierde gebod belangrijk is om deel te krijgen aan het eeuwige leven (Marc. 10:17-19). In Zijn hoedanigheid als leraar berispte de Heer de joodse wetleraren, die het gedeelte van het gebod, zorg te dragen voor het levensonderhoud van de ouders, ongeldig maakten (Marc. 7:9-13).

5.3.5.3 Het vierde gebod bij apostel Paulus

In de brieven van apostel Paulus wordt het vierde gebod met nadruk vermeld. Kinderen worden aangespoord gehoorzaam te zijn aan hun ouders (Ef. 6:1-3; Kol. 3:20). Ongehoorzaamheid van kinderen aan hun ouders wordt zelfs genoemd in de zogenaamde 'lijst van ondeugden' (Rom. 1:30; 2 Tim. 3:2). Anderzijds worden ook vaders aangespoord om zich tegenover de kinderen voorzichtig op te stellen (Ef. 6:4). Moeders moeten hun kinderen liefhebben (Tit. 2:4). Hier wordt duidelijk dat naast de verplichtingen van de kinderen die uitgaan van het vierde gebod, ook de ouders plichten hebben tegenover hun kinderen.

5.3.5.4 Uitbreiding van het vierde gebod in de christelijke traditie

In de loop van de tijd werd de betekenis van het vierde gebod verder uitgebreid. Terwijl in de Bijbelse tekst alleen het eren van de ouders wordt vermeld, werd het gebod in de

christelijke traditie gezien als verplichting alle autoriteit te accepteren. Het vierde gebod heeft in hoofdzaak betrekking op de houding tegenover de voorouders.

De plicht gehoorzaam te zijn, ook aan de ouders, wordt beperkt door de uitspraak: 'Men moet God meer gehoorzamen dan de mensen' (Hand. 5:29).

5.3.5.5 Het vierde gebod tegenwoordig

Kinderen hebben, ongeacht hun leeftijd, onveranderd de opdracht hun ouders te eren.

Waar de onderlinge verhouding wordt gekenmerkt door liefde en vertrouwen mogen ouders gehoorzaamheid van hun kinderen verwachten. De mens die opgroeit, wordt geacht te beseffen wat zorgzame ouders in de loop van de kinder- en jeugd jaren allemaal voor hem hebben gedaan. Dat leidt tot een dankbare houding. In de omgang met de ouders, in het spreken met hen en over hen moet eerbied waarneembaar zijn.

Van het vierde gebod gaat ook een plicht uit voor de ouders. Zij dragen in hun opvoedingsopdracht een hoge verantwoordelijkheid en moeten er door een voor God welgevallige houding voor zorgen dat het de kinderen niet wordt bemoeilijkt, waardering te betonen. Ouders geven hun kinderen een voorbeeld door de manier waarop zij met hun eigen ouders en schoonouders omgaan, c.q. met hen en over hen spreken. Het dient een harmonisch gezinsleven wanneer ouders en kinderen elkaar in liefde benaderen en zo een vertrouwensband opbouwen en onderhouden.

Tot het vervullen van het vierde gebod behoort ook dat de mens zich over zijn ouders bij het ouder worden in liefde ontfermt. Wanneer dat optreden wordt gekenmerkt door dankbaarheid, liefde en vertrouwen, wordt het vierde gebod vervuld en rust Gods zegen daarop. Volgens de opvatting van het Oude Testament is 'een lang leven' een benaming voor Gods zegen; in het Nieuwe Verbond blijkt deze zegen voornamelijk uit geestelijke rijkdom.

Met het vierde gebod beginnen de bepalingen die de relatie tot de medemens betreffen. Het bevat geen verbod maar beschrijft de handelwijze die God welgevallig is. (5.3.5)

Naast de verplichting aan de kinderen de ouders te eren, hebben ook de ouders verplichtingen: voor de kinderen te zorgen en voor hen een voorbeeld te zijn. (5.3.5.5)

Wanneer dit gebod wordt vervuld, rust Gods zegen daarop. (5.3.5.5)

5.3.6 Het vijfde gebod

Pleeg geen moord.

5.3.6.1 Verbod op het doden in het Oude Testament

De letterlijke vertaling van dit gebod uit de Hebreeuwse brontekst luidt: Je mag niet doodslaan. Volgens de oorspronkelijke betekenis verbood het vijfde gebod het eigenmachtig en onwettig vergieten van onschuldig bloed dat de gemeenschap schade berokkende - het gebod had geen betrekking op de dienst in het leger en de doodstraf. De wet van Mozes brengt met het oog op sancties onderscheid aan tussen doodslag, dood door schuld en dood met voorbedachten rade (moord) (Ex. 21:12-14).

In principe werd in Israël het doden met de dood vergolden. Bij de twee eerstgenoemde vergripen had de dader echter de mogelijkheid aan die straf te ontkomen. Wist hij op de vlucht één van de vrijplaatsen te bereiken, die over het grondgebied van Israël verspreid lagen, genoot hij bescherming tegen de bloedwreker (Num. 35:6-34). Bij dood met voorbedachten rade was de doodstraf daarentegen onvermijdelijk.

Het Oude Testament bericht veelvuldig van gevallen waarin werd gedood, bijvoorbeeld in samenhang met het innemen van het land Kanaän of de oorlogen van het volk Israël tegen de Filistijnen. Ook om Israël tegen de afgodendienst te beschermen, gold oorlogvoering als een legitiem middel.

5.3.6.2 Verbod op het doden in het Nieuwe Testament

De betekenis die Jezus aan het vijfde gebod geeft, stijgt uit boven de oorspronkelijke betekenis: 'Jullie hebben gehoord dat destijds tegen het volk is gezegd: "Pleeg geen moord. Wie moordt, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht." En Ik zeg zelfs: ieder die in woede tegen zijn broeder of zuster tekeergaat, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht' (Matt. 5:21-22). Hij beperkt de naleving van het gebod dus niet tot de letterlijke vervulling, maar betreft het ook op de innerlijke houding van de mens. Dienovereenkomstig staat er in 1 Johannes 3:15: 'Iedereen die zijn broeder of zuster haat, is een moordenaar'.

5.3.6.3 Huidige betekenis van het vijfde gebod

Het leven is door God gegeven. Hij alleen is heer over leven en dood. In die zin is het niemand toegestaan een mensenleven te beëindigen.

Geweld en veronachtzaming van het leven in de huidige maatschappij mogen het gebod niet relativiseren.

Het gebod niet te doden bevat tegelijk de opdracht om menselijk leven te beschermen en te bewaren.

5.3.6.4 Afzonderlijke vragen over het vijfde gebod

Alle afzonderlijke vragen moeten worden beantwoord vanuit de gedachte dat God de bron van alle leven is. Hij is de autoriteit in wiens handen begin en einde van het menselijke leven liggen. Het is de mens niet toegestaan deze goddelijke ordening te verstoren.

Doodstraf

De Nieuw-Apostolische Kerk ziet de doodstraf niet als een geschikt middel om af te schrikken met als doel de maatschappij te beschermen.

Oorlogen

Het doden in de oorlog overtreedt het vijfde gebod, hoewel het individu hierop nauwelijks invloed kan uitoefenen. Hij heeft de verantwoordelijkheid, zelfs in deze uitzonderingssituatie, de weg van het minste kwaad te kiezen en binnen zijn mogelijkheden het doden te vermijden. Zelfs wanneer men in bepaalde gevallen het aanwenden van geweld ter voorkoming van grotere schade of uit zelfbescherming zou willen rechtvaardigen, is doden een overtreding van het vijfde gebod.

Redenen voor rechtvaardiging en uitsluiting van schuld

Ook het doden in noodweer is een overtreding van het vijfde gebod. Ongeacht de strafrechtelijke maatregelen kan in dergelijke gevallen de schuld tegenover God gering zijn.

Doden van ongeboren leven

Ongeboren leven moet worden geëerbiedigd en beschermd omdat ervan moet worden uitgegaan dat reeds vanaf het moment van conceptie menselijk leven bestaat, dat door God is gegeven. De kerk wijst het doden van embryo's af - zowel het afbreken van de zwangerschap maar ook het vernietigen van kunstmatig gecreëerd menselijk leven. Wanneer volgens medische bevindingen het leven van de moeder in gevaar is, moet haar leven worden gered. Desalniettemin wordt ook in dit geval het vijfde gebod overtreden, hoewel de schuld zeer gering kan zijn.

Suicide

Suicide (zelfdoding) is een overtreding van het vijfde gebod.

Euthanasie

Euthanasie betreft de stervende voor wie er geen uitzicht meer is op genezing of verlichting van het lijden.

Actieve euthanasie

Actieve euthanasie is evenals hulp bij suïcide een overtreding van het vijfde gebod.

Passieve euthanasie

De beslissing over levensverlengende maatregelen ligt allereerst bij de patiënt zelf. Wanneer hij geen beslissing kan nemen, moet dit gedaan worden in overleg tussen artsen en familieleden, waarbij de belangen van de patiënt in ogenschouw moeten worden genomen. In beide gevallen is er geen sprake van een overtreding van het vijfde gebod.

Doden van andere levende wezens

Het doden van dieren valt niet onder het vijfde gebod. Volgens Genesis 9:1-3 is het doden van dieren tot voeding van de mens toegestaan. Het leven van alle schepselen moet echter wel worden gerespecteerd. Dat komt voort uit de medeverantwoordelijkheid van de mens voor de bescherming van de schepping. Het is de plicht van elk individu om alle leven met eerbied te behandelen.

Het leven is door God gegeven. Hij alleen is heer over leven en dood. In die zin is het niemand toegestaan een mensenleven te beëindigen. (5.3.6.3)

Volgens de oorspronkelijke betekenis verbood het vijfde gebod het eigenmachtig en onwettig vergieten van onschuldig bloed. (5.3.6.1)

Jezus beperkt de naleving van het gebod niet tot de letterlijke vervulling maar betreft het ook op de innerlijke houding van de mens. (5.3.6.2)

Het gebod niet te doden bevat tegelijk de opdracht om menselijk leven te beschermen en te bewaren. (5.3.6.3)

5.3.7 Het zesde gebod

Pleeg geen overspel.

5.3.7.1 Het huwelijk

Het huwelijk is de door God gewilde innige verbondenheid van man en vrouw die is aangegaan voor het gehele leven. Hieraan ligt een vrije wilshandeling ten grondslag die door een openbare belofte van trouw tot uiting wordt gebracht (Matt. 19:4-5).

In de Bijbel worden verschillende vormen van het huwelijk beschreven. Terwijl het Oude Testament veelvuldig bericht doet van polygamie (huwelijk van één man met

meer dan één vrouw of omgekeerd), spreekt Jezus Christus, en met Hem het Nieuwe Testament, zich eenduidig uit voor monogamie (huwelijk van één man met één vrouw). Dit is de door God gewilde vorm van het huwelijk die bij de gelovige christen past (o.a. Matt. 19:5-6; 1 Tim. 3:2; 12:5-9).

Reeds in het Oude Testament wordt het huwelijk begrepen als een verbond dat onder Gods bescherming staat (Spr. 2:17; Mal. 2:13-16) en in gebed wordt gezegend. Tobias zei direct na de huwelijksluiting: "Sara, laten we bidden en onze Heer vragen of Hij zich over ons ontfermt en ons beschermt." [...] en samen baden ze om ontferming en bescherming' (Tob. 8:4-5).

In de Nieuw-Apostolische Kerk ontvangen echtparen waarvan ten minste in principe een van de partners nieuw-apostolisch zou moeten zijn, desverlangd de huwelijkszegen op hun echtverbintenis. De zegen van God bevat krachten om het verdere gezamenlijke leven op een door God gewilde wijze vorm te geven. Daarvoor is het noodzakelijk dat de echtelieden er naar streven om de levensweg samen in godsvrucht en liefde af te leggen.

Het huwelijk, zoals ze overeenkomt met de wil van God, is een voorafbeelding van de innige verbondenheid van Christus met Zijn gemeente en derhalve heilig. De huwelijkspartners hebben de plicht elkaar te eren en lief te hebben (Ef. 5:25 en 28-33). Het huwelijk is bedoeld om tot in de dood niet te worden ontbonden: 'Wat God heeft verbonden, mag een mens niet scheiden' (Matt. 19:6). Tegen deze achtergrond is het noodzakelijk het huwelijk te beschermen en te versterken.

5.3.7.2 Overspel

In de algemene betekenis pleegt diegene overspel, die in gehuwde staat met iemand anders dan zijn huwelijkspartner, of als ongehuwde met een persoon die door het huwelijk is gebonden, geslachtelijke omgang heeft. Volgens de woorden van Jezus 'En Ik zeg zelfs: iedereen die naar een vrouw kijkt en haar begeert, heeft in zijn hart al overspel met haar gepleegd' (Matt. 5:28), kan het ondanks een uiterlijk onberispelijke levenswandel komen tot 'overspel in het hart'. De overtreding van dit gebod is dus niet pas aan de orde wanneer het overspel daadwerkelijk wordt gepleegd, maar reeds wanneer dit zich in gedachten afspeelt (Marc. 7:20-23).

5.3.7.3 Echtscheiding

Echtscheiding wordt in het Nieuwe Testament beoordeeld als zonde: 'Wat God heeft verbonden, mag een mens niet scheiden' (Marc. 10:9); de enige uitzondering wanneer een echtscheiding wordt toegelaten, is overspel van de huwelijkspartner (Matt. 19:9).

Wanneer de mens na een echtscheiding opnieuw in het huwelijk wil treden, beschouwt het evangelie volgens Marcus dat als overspel (Marc. 10:11-12). Scheiden en hertrouwen terwijl de ex-huwelijkspartner nog in leven is, gelden volgens uitspraken in het Nieuwe Testament als overtredingen van het zesde gebod. Hertrouwen na een voorafgaande echtscheiding werd in de vroegchristelijke gemeenten blijkbaar - afgezien van enkele uitzonderingen - niet geaccepteerd (1 Kor. 7:10-11 en 39; Rom. 7:2-3).

De nieuwtestamentische uitspraken over echtscheiding moeten worden gezien in de historische en sociale context van de oudheid. Ze dienden er voornamelijk toe om de situatie van de vrouw, die slechts zeer beperkte rechten bezat, te verbeteren. De vrouw moest ervoor worden beschermd, willekeurig door haar echtgenoot te kunnen worden verstoten.

De hierboven aangehaalde Bijbelcitaten stellen de kerk desondanks voor de vraag welk standpunt moet worden ingenomen tegenover mensen die gescheiden zijn. Daarbij moet het totale beeld in ogenschouw worden genomen. Het kan moeilijk zijn beslissingen te nemen die overeenstemmen met de geest van het evangelie. Altijd moet in het oog worden gehouden dat Jezus de mens niet tegemoet trad in de geest van de oudtestamentische wet, maar in de geest van liefde en genade (Joh. 8:2-11).

Evenals elke andere zonde moeten ook overspel en echtscheiding worden vergeven. Wanneer een huwelijk wordt ontbonden, hebben doorgaans beide huwelijkspartners daaraan bijgedragen; de schuld van ieder afzonderlijk kan verschillen in omvang. Zo zijn er gevallen waarin een partner geweld uitoefent of het huwelijk niet meer in stand wil houden. Het is derhalve goed wanneer een ieder zichzelf ernstig onderzoekt en rekenschap aflegt over de persoonlijke eigenschappen en gedragingen die hebben bijgedragen aan de ontstane situatie.

Degenen die in scheiding zijn of in gescheiden staat leven, worden niet uitgesloten van het ontvangen van de sacramenten. Zij hebben hun plaats in de gemeente en worden door de zielzorgers onvoorwaardelijk verzorgd.

Aan degenen die na een echtscheiding opnieuw een huwelijk willen aangaan, wordt desverlangd de huwelijkszegen toegediend. Daarmee moet hun de mogelijkheid worden geboden een nieuwe start te maken.

5.3.7.4 Heilige wandel in de echtelijke staat

Het huwelijk moet in ere worden gehouden en het 'echtelijk bed zuiver' (Hebr. 13:4). Uit het inzicht dat het lichaam van degene die wedergeboren is, de woning van God en ook het eigendom van de Allerhoogste is, komt de plicht voort een heilige levenswandel te praktiseren (1 Kor. 6:19-20). Dat geldt vooral voor het doen en laten in het huwelijk (1 Tess. 4:3-4; zie 13.3).

Het huwelijk is de door God gewilde innige verbondenheid van man en vrouw. Het huwelijk is een voorafbeelding van de innige verbondenheid van Christus met Zijn gemeente en bedoeld om niet te worden ontbonden. Tegen deze achtergrond is het noodzakelijk het huwelijk te beschermen en te versterken. (5.3.7.1)

In de algemene betekenis pleegt diegene overspel, die in gehuwde staat met iemand anders dan zijn huwelijkspartner, of als ongehuwde met een persoon die door het huwelijk is gebonden, geslachtelijke omgang heeft. (5.3.7.2)

De overtreding van dit gebod is al aan de orde wanneer het overspel in gedachten gebeurt. (5.3.7.2)

5.3.8 Het zevende gebod

Steel niet.

5.3.8.1 Diefstal in de algemene rechtsorde

Het is verboden de ander te beroven van zijn bezittingen. Dit verbod op diefstal, dat teruggaat op God, behoort tot de grondslagen van de menselijke rechtsorde en dient de bescherming van en de eerbied voor het eigendom.

Met eigendom moet op grond van het gebod van de naastenliefde niet gierig of zelfzuchtig worden omgegaan; eigendom scheidt ook verplichtingen.

Onder 'diefstal' wordt over het algemeen het onwettig ontvreemden van andermans eigendom verstaan. Daarbij kan het zowel gaan om materiële zaken als om geestelijk eigendom. Men mag zich bezittingen van de naaste niet onrechtmatig toe-eigenen en het eigendom van anderen geen schade berokkenen. Eveneens is het verboden anderen te misleiden en zichzelf in hun nadeel onredelijk te verrijken. Het streven naar eigen macht en gewin moet worden beteugeld. Andermans waardigheid en welzijn moeten worden geëerbiedigd.

5.3.8.2 Verbod op het stelen in het Oude Testament

Oorspronkelijk moest met het verbod op stelen vooral de ontvoering van mensen worden uitgesloten. Dit gebod moest de vrije man beschermen om te worden ontvoerd, verkocht of als slaaf te worden gehouden. Op ontvoering stond in Israël de doodstraf - in tegenstelling tot eigendomsdelicten, die door materiële schadeloosstelling konden worden vereffend: 'Wie iemand ontvoert, moet ter dood gebracht worden, of hij de ander nu als slaaf verkocht heeft of hem nog in zijn bezit heeft' (Ex. 21:16). Het ging hierbij dus om een delict dat met de zwaarst mogelijke straf werd vergolden.

Ook diefstal van andermans eigendom was strafbaar: de wet van Mozes eiste een vergoeding voor datgene wat was gestolen. Doorgaans moest het dubbele, bij zwaarwegende gevallen zelfs het vier- of vijfvoudige worden opgebracht (Ex. 21:37; 22:3, 6 en 8).

5.3.8.3 Verbod op het stelen in het Nieuwe Testament

In het gesprek met de rijke jongeman (Matt. 19:16-23) citeerde Jezus het zevende gebod. Volgens Marcus 7:20-23 beschouwde de Heer diefstal als een zonde, waarvan de oorsprong in het innerlijk van de mens ligt en hem onrein maakt. In deze passages wordt het zevende gebod uitgelegd in de traditionele betekenis van het Oude Testament.

In Johannes 10:1 wordt het gebod uitgebreid en op een geestelijk niveau gebracht: 'Waarachtig, Ik verzeker u: wie de schaapskooi niet binnengaat door de deur maar ergens anders naar binnen klimt, is een dief of een rover.' Daarmee worden diegenen bedoeld, die verleiden tot het aanhangen van dwaalleren. Ze zijn dieven en rovers die zich als wolven gedragen, onder de gelovigen hun buit zoeken en ze uit de kudde van Christus willen rukken (Hand. 20:29).

5.3.8.4 Verschillende vormen van diefstal

Hoewel diefstal in de eigenlijke betekenis aan de orde is wanneer andermans materiële of geestelijke eigendom wordt ontvreemd, bestaan er ook andere vormen van diefstal. Zo kan in de zin van het zevende gebod ook bedrog een vorm van diefstal zijn.

Hetgeen in Lucas 19:1-10 wordt beschreven, verheldert dit aspect. De tollenaar Zacheüs had zijn vermogen niet in de laatste plaats verzameld door middel van bedrog. Nadat Jezus zijn woning was binnengegaan, beloofde de tollenaar: 'Kijk, Heer, de helft van mijn bezittingen geef ik aan de armen, en als ik iemand iets heb afgeperst vergoed ik het viervoudig' (Luc. 19:8). Dit voorbeeld zorgt nog meer voor een

verbreding van de betekenis van het begrip diefstal op het gebied van intermenselijke relaties. Ook woeker, misbruik van een noodsituatie, verduistering en zwendel, bedrog, belastingontduiking, corruptie en verkwisting van toevertrouwde tegoeden vallen onder dit gebod.

Het zevende gebod schrijft voor andermans bezittingen op geen enkele wijze te schenden of onrechtmatig te verminderen en de naaste niet te beroven van zijn eer, reputatie of menselijke waardigheid.

Het is verboden - in welke vorm dan ook - de naaste te beroven van zijn bezittingen. (5.3.8.1)

Het zevende gebod schrijft ook voor de naaste niet te beroven van zijn eer, reputatie of menselijke waardigheid. (5.3.8.4)

5.3.9 Het achtste gebod

Leg over een ander geen vals getuigenis af.

5.3.9.1 Oorspronkelijke betekenis

Het achtste gebod had aanvankelijk betrekking op valse getuigenissen voor het gerecht. De naaste (zie 5.2.2) was voor de Israëlieten in algemene zin degene waarmee men in het dagelijkse leven omging. Een vals getuigenis kon zowel een valse beschuldiging als een onjuiste getuigenverklaring zijn.

5.3.9.2 Voorbeelden van een vals getuigenis in de tijd van het Oude Testament

Bij de behandeling van delicten waarop de doodstraf stond, werden in Israël in de tijd van het Oude Testament ten minste twee getuigen voor het gerecht ontboden (Num. 35:30). Wanneer zij de aangeklaagde met valse verklaringen beschuldigden, werd deze bij een daarmee overeenstemmende veroordeling ondanks zijn onschuld terechtgesteld (1 Kon. 21).

Wanneer voor het gerecht bleek dat een getuige een valse verklaring had afgelegd, werd de straf die de aangeklaagde zou zijn opgelegd wanneer hij schuldig was verklaard, overgedragen op de getuige (Deut. 19:18-19).

In de joodse wijsheidsliteratuur wordt een vals getuigenis in verband gebracht met de leugen in het algemeen: 'Een valse getuige blijft niet ongestraft, wie leugens verkondigt, gaat te gronde' (Spr. 19:9).

5.3.9.3 Voorbeelden van een vals getuigenis in de tijd van het Nieuwe Testament

Jezus Christus heeft meerdere malen gewezen op het achtste gebod (o.a. Matt. 19:18). Hij toonde aan dat de overtreding van dit gebod een uiting is van een verkeerde gezindheid en de mens onrein maakt (Matt. 15:18-19).

Wat het inhield door valse getuigen te worden beschuldigd, moest ook de Zoon van God ondervinden. Zijn doodvonnis kwam op die wijze tot stand (Matt. 26:57-66; Luc. 23:2) en ook na Zijn opstanding verspreidden de hogepriesters en oudsten leugens (Matt. 28:11-15). Jezus Christus, 'de trouwe en betrouwbare getuige' (Openb. 3:14), heeft de leugens van de valse getuigen met koninklijke waardigheid verdragen.

5.3.9.4 Vals getuigenis tegenwoordig - verbod op liegen en bedriegen

Elk vals getuigenis is een leugen. In bredere zin kan het achtste gebod worden begrepen als verbod op elk soort handelen dat is gebaseerd op onwaarheid (Lev. 19:11). Op grond van de menselijke onvolmaaktheid is niemand in staat uitsluitend de waarheid te spreken. Hoe consequenter de mens echter in de navolging van Christus leeft, des te meer zal zijn spreken en handelen berusten op waarheid.

Apostel Paulus geeft de raad: 'Leg daarom de leugen af en spreek de waarheid tegen elkaar, want wij zijn elkaars ledematen' (Ef. 4:25). Tegen elkaar de waarheid spreken betekent echter niet dat iedereen in alle gevallen de medemens onplezierige waarheden moet of mag toevoegen. Wanneer iemand nietsontziend alle gebreken die in zijn omgeving aan de orde zijn aan de kaak zou stellen, zou hij daarmee veel onheil aanrichten. Ook het achtste gebod is gestoeld op de grondslag van de naastenliefde. Er moet dus met zorg op gelet worden hoe met anderen wordt gesproken en hoe men zich over hen uitlaat. Kenschetsend staat er in Spreuken 6:19 dat 'getuigen die bedriegen' en 'zij die stoken tussen broers' God onwelgevallig zijn.

5.3.9.5 Andere overtredingen van het achtste gebod

Een ieder wordt geacht te streven naar oprechtheid en waarachtigheid. Ook de houding in de maatschappij en het beroepsleven moet georiënteerd zijn op het achtste gebod.

Behalve het vals getuigen voor het gerecht en de overduidelijke leugen zijn leugens om bestwil, halve waarheden, verklaringen die de werkelijke situatie verhullen en laster overtredingen van het achtste gebod. Ook grootspraak en overdrijving, hypocrisie en huichelarij, het verspreiden van geruchten, lasterpraat en vleierij zijn uitingen van onwaarheid in de zin van het achtste gebod.

5.3.9.6 Vals en juist getuigenis in geestelijke zin

De drie-enige God is de waarheid in persoon (Joh. 17:17; 14:6; 16:13), de duivel is daarentegen de 'vader van de leugen' (Joh. 8:44). Zijn vals getuigenis staat tegenover het ware getuigenis van de Heilige Geest.

Christenen worden geacht een waarachtig getuigenis af te leggen doordat ze in het evangelie geloven, het evangelie verkondigen en een dienovereenkomstig leven leiden.

Het achtste gebod had aanvankelijk betrekking op valse getuigenissen voor het gerecht. Een vals getuigenis kon zowel een valse beschuldiging als een onjuiste getuigenverklaring zijn. (5.3.9.1)

Elk vals getuigenis is een leugen. In bredere zin kan het achtste gebod worden beschouwd als een verbod op elk soort handelen dat is gebaseerd op onwaarheid. (5.3.9.4)

Christenen moeten een waarachtig getuigenis afleggen doordat ze in het evangelie geloven, het evangelie verkondigen en een dienovereenkomstig leven leiden. (5.3.9.6)

5.3.10 Het negende en tiende gebod

Zet uw zinnen niet op het huis van een ander. Zet uw zinnen niet op andermans vrouw, slaaf, slavin, vee, of wat hem ook maar toebehoort.

5.3.10.1 Verschillende tellingen en formuleringen

De laatste twee geboden zijn inhoudelijk nauw aan elkaar verwant. Vaak worden ze samen als tiende gebod gezien, bijvoorbeeld in het jodendom, terwijl ze in het christendom meestal worden onderverdeeld in het negende en tiende gebod.

Er bestaan verschillende versies van deze beide geboden. In Exodus 20:17 wordt allereerst andermans huis genoemd. Deuteronomium 5:21 vermeldt daarentegen eerst de vrouw.

5.3.10.2 Begeerte - aanleiding tot zonde

De kern van het negende en tiende gebod is de uitspraak: 'Zet uw zinnen niet op wat van een ander is' (vgl. Rom. 7:7). Daarmee wordt niet elke vorm van menselijk verlangen verboden, maar de zondige begeerte naar andermans vrouw of zijn bezittingen. Een dergelijke begeerte schendt - net als de overtreding van de andere geboden - het gebod van de naastenliefde (Rom. 13:9).

Van begin af aan probeert Satan mensen tot zonde te verleiden door begeerte en lust op te wekken naar hetgeen verboden is (Gen. 3:6). Adam en Eva zwichten voor deze begeerte en vallen door hun ongehoorzaamheid tegenover Gods geboden in zonde. De gevolgen worden in Jakobus 1:15 beschreven: 'Is de begeerte bevrucht, dan baart ze zonde; en is de zonde volgroeid, dan brengt ze de dood voort.'

Begeerte - begrepen als het zondige verlangen - ontstaat in het innerlijk van de mens. Begeerte wekt onreine gedachten op. Wanneer de begeerte niet wordt beteugeld, worden de zondige gedachten in de daad omgezet. Deze samenhang blijkt ook uit Matteüs 15:19: 'Want uit het hart komen boze gedachten, moord, overspel, ontucht, diefstal, valse getuigenissen en laster.'

Het negende en tiende gebod stellen de mens voor de opgave te waken over de zuiverheid van het hart. Daartoe behoort het streven om elke beproeving tot het begaan van een zonde te weerstaan.

5.3.10.3 Begeren van andermans huwelijkspartner

Het Oude Testament geeft in de geschiedenis van David en Batseba een scherp voorbeeld waartoe het begeren van andermans vrouw kan leiden: tot overspel, leugen en moord (2 Sam. 11). Ook Gods Zoon sprak over het verband tussen het begeren van andermans vrouw en overspel (Matt. 5:27-28). Het verbod op het begeren van de vrouw van de naaste betreft volgens het christelijke begrip ook de begeerte van een vrouw naar andermans man. Wanneer de begeerte zich richt op andermans huwelijkspartner, is er sprake van een overtreding van Gods gebod. In die zin moet ook 1 Johannes 2:16-17 worden begrepen als waarschuwing voor een dergelijke begeerte: '[...] want alles wat in de wereld is - zelfzuchtige begeerte, afgunstige inhaligheid, pronkzucht -, dat alles komt niet uit de Vader voort maar uit de wereld. De wereld met haar begeerte gaat voorbij'.

5.3.10.4 Begeren van andermans bezittingen

Andermans huis, akker en vee, evenals zijn vrouw, slaaf en slavin zijn in de tijd van de wet van Mozes zinnebeelden van het eigendom van de naaste. Het gebod verbiedt het begeren van andermans bezittingen. Deze begeerte kan zich ontwikkelen tot hebzucht en komt meestal voort uit afgunst.

Begeerte zet de hebzuchtige ertoe aan zich het bezit van de ander nietsontziend toe te eigenen. Vaak worden armen benadeeld wanneer machtige mensen hun streven naar bezit onbeteugeld de loop laten. Op die manier zijn ook talloze oorlogen ontstaan.

Hebzucht is volgens Prediker 5:9 even mateloos als geldzucht en niet te bevredigen. Apostel Paulus noemt de hebzucht 'afgoderij' (Ef. 5:5) Geldzucht omschrijft hij als 'de wortel van alle kwaad' (1 Tim. 6:10-11).

5.3.10.5 Overwinnen van de zondige begeerte

In Galaten 5:19-25 staat dat de zondige begeerte zich uitdrukt in zondig gedrag dat 'onze eigen wil allemaal teweegbrengt' en geeft hiervan een krachtige beschrijving. Van zulke zonden moet de christen zich onthouden: 'Wie Christus Jezus toebehoort, heeft zijn eigen natuur met alle hartstocht en begeerte aan het kruis geslagen.' Apostel Paulus geeft de opdracht: 'Wanneer de Geest ons leven leidt, laten we dan ook de richting volgen die de Geest ons wijst.' Dat laatste betekent vruchten van de Heilige Geest voort te brengen, namelijk 'liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing.' Zelfbeheersing komt tot uiting in matiging en afzien van hetgeen begeerlijk is. Deze deugd verhindert dat opkomend verlangen tot begeerte wordt.

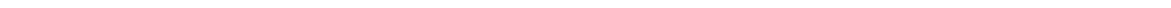
Christenen worden geacht in overeenstemming met hun roeping te handelen en zich in te spannen de zondige begeerte te weerstaan: 'Wees als gehoorzame kinderen en geef niet opnieuw toe aan de begeerten waardoor u vroeger, toen u nog onwetend was, werd beheerst, maar leid een leven dat in alle opzichten heilig is, zoals Hij die u geroepen heeft heilig is' (1 Petr. 1:14-15).

De laatste twee geboden zijn inhoudelijk nauw aan elkaar verwant en worden vaak samen als tiende gebod gezien. De inhoud van de beide geboden is het zondige begeren van andermans vrouw en bezittingen. (5.3.10.1; 5.3.10.2)

Het negende en tiende gebod stellen de mens voor de opgave te waken over de zuiverheid van het hart. (5.3.10.5)

Deel 6

De kerk van Jezus Christus

6 De kerk van Jezus Christus

De kerk van Jezus Christus is door de Heer zelf op aarde gesticht. In deze kerk is het heil voor de mensen toegankelijk en wordt God door hen aanbeden en geprezen.

6.1 Over het begrip 'kerk'

Het woord 'kerk' is afgeleid van het Griekse begrip 'kyriakon' ('huis van de Heer'). Het Nieuwe Testament gebruikt daarvoor het begrip 'ekklesia' ('bijeengeroepen vergadering'), dat doorgaans wordt vertaald met 'samenkomst, gemeente, kerk'.

Het begrip 'kerk' heeft in het algemene taalgebruik verschillende betekenissen. Er kan een christelijk godshuis mee worden bedoeld als plaats waar gelovigen samenkomen, of een samenkomst van mensen die het christelijke geloof aanhangen, de plaatselijke gemeente. Bovendien wordt met het begrip een christelijke denominatie aangeduid. Dit hoofdstuk betreft de 'kerk' als onderdeel van het geloof.

De mensen die tot de kerk van Jezus Christus behoren, zijn door God geroepen om voor eeuwig innig te zijn verbonden met Hem, dus met God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Het middelpunt van het kerkelijke leven is de eredienst. In de kerk bereidt Jezus Christus Zijn bruidsgemeente door apostelen voor op Zijn spoedige wederkomst en de bruiloft in de hemel.

6.2 Bijbelse grondslag

Eenzijds heeft de kerk van Jezus Christus het doel om het heil en de eeuwige innige verbondenheid met de drie-enige God voor de mens toegankelijk te maken; anderzijds kan de mens in de kerk God aanbidden en prijzen.

6.2.1 Oudtestamentische verwijzingen naar de kerk van Jezus Christus

Na de zondeval kan de mens niet langer innig verbonden blijven met God. Hij moet de leefruimte verlaten waarin God de mogelijkheid bood ontmoetingen met Hem te hebben. Door de zonde is de mens overgeleverd aan de dood. God wil de mens uit deze toestand verlossen, hem heil schenken en de innige verbondenheid met Hem aanbieden, die eeuwig zal duren.

Van begin af aan draagt God zorg voor de mens. Bij de verdrijving uit de tuin van Eden kleedt de Schepper de mens en belooft Hij dat het nageslacht van de vrouw de verleider zal overwinnen (Gen. 3:15).

Het inzicht dat de mens principieel op God is aangewezen, wordt in het Oude Testament telkens weer ter sprake gebracht. Op een directe wijze kwam dit tot uitdrukking in de oprichting van altaren en het brengen van offers.

De zonde wordt in de loop van de tijd oppermachtig; de mensen keren zich steeds meer af van God. Daarom laat God de mensheid omkomen in de zondvloed, een goddelijk oordeel. Aan Noach en zijn gezin schenkt Hij genade. Ze vinden redding in de ark. God sluit met hen een verbond waarin Hij alle nakomelingen van het mensengeslacht bewaring en ontferming toezegt. Als verbondsteken geeft Hij de regenboog.

Deze gebeurtenissen zijn verwijzingen naar Gods heilsdaden, die zich later in de kerk van Christus zullen voltrekken. God ontfermt zich over de mens; Hij zorgt voor hem en bewaart hem; Hij neemt hem op in Zijn verbond. In 1 Petrus 3:20-21 wordt de redding in de ark nadrukkelijk uitgelegd als een voorafbeelding van de Doop, waardoor in het Nieuwe Verbond redding tot stand komt. Bijgevolg wordt in de christelijke traditie de ark begrepen als zinnebeeld voor de kerk van Christus.

In het verbond met Noach zijn alle mensen opgenomen. Door de uitverkiezing van Abraham wordt een nieuw verbond gesloten, dat Abraham en zijn nakomelingen in een bijzondere verhouding tot God plaatst. Ze worden het uitverkoren volk van God. Het uiterlijke teken van dit verbond is de besnijdenis. Dit verbond wordt tegenover Isaak en Jakob bevestigd.

Toen Mozes op de berg Sinai van God de Tien Geboden ontving en deze in opdracht van God aan het volk Israël verkondigde, openbaarde God Zijn wil in de vorm van een wet. Deze werd bekend gemaakt aan een samengekomen menigte, een gemeente.

In de wet is vastgelegd hoe de mens de verhouding tot God en elkaar moet inrichten. De wet bevat regels voor de juiste viering van de eredienst. Deze bestond uit een offerritueel in de tabernakel, dat door de priester werd verricht, en de verering van en toewijding aan God door het volk door middel van gebed, belijdenis en gehoorzaamheid. Israël was tot deze eredienst geroepen als het door God uitverkoren volk.

Ook deze elementen van het Oude Verbond verwijzen naar Jezus Christus en de stichting van de kerk. Het Oude Verbond verwijst naar het Nieuwe Verbond; het verbondsteken van de besnijdenis naar de Doop; het bekendmaken van de goddelijke wil naar de verkondiging van het woord van God; de priesterlijke offerdienst naar het Heilig Avondmaal en het beheer daarover door het gevormachte ambt; gebed en belijdenis naar de aanbedding van de drie-enige God in de christelijke eredienst.

De oudtestamentische eredienst bezat in de tempel van Jeruzalem een centrale plaats en werd op een plechtige wijze gehouden. Daar stond het huis van de Heer, waar men samenkwam om God te prijzen (Ps. 122) en Hem offers te brengen. Dit veranderde met de verwoesting van de tempel en de daarop volgende Babylonische ballingschap van het Joodse volk. In deze tijd kwam men samen voor synagogediensten, waarin het woord van God, de wet, werd voorgelezen en uitgelegd. De offerdienst kon echter niet worden verricht en in die zin schoten deze erediensten tekort. Toen na de Babylonische ballingschap de tempel in Jeruzalem weer werd opgebouwd en de offerdienst opnieuw mogelijk was, bleven de gelovigen ook samenkomen voor synagogediensten, waarin het woord centraal stond.

Dit is een verwijzing naar de nieuwtestamentische gemeenten, waarin Jezus Christus aanwezig is als mens geworden Woord (Joh. 1:1). De brief aan de Hebreëren noemt het Oude Verbond met de wet, offerdienst, besnijdenis en het priesterschap een 'voorafschaduwing', dus voorloper, van het Nieuwe Verbond (Hebr. 8:5; 10:1). De voorafschaduwing is niet het Nieuwe Verbond zelf - er wordt alleen naar verwezen. Niet het Oude Verbond is de volmaakte instelling waarin God het heil aanbiedt maar dat is pas het Nieuwe Verbond, dat Jezus Christus heeft gesloten.

Zo is in het uitverkoren volk van het Oude Verbond gezinspeeld op datgene wat in het volk van God in het Nieuwe Verbond, in de kerk van Jezus Christus, werkelijkheid wordt.

6.2.2 Begin van de kerk van Jezus Christus

Alles wat aan de kerk ten grondslag ligt en van haar wezen deel uitmaakt, heeft zijn oorsprong in de persoon en de werken van Jezus Christus, die het heil is en brengt.

'Maar toen de tijd gekomen was zond God Zijn Zoon, geboren uit een vrouw en onderworpen aan de wet, maar gezonden om ons vrij te kopen van de wet opdat wij Zijn kinderen zouden worden' (Gal. 4:4-5). Jezus, Gods Zoon, werd als mens geboren in het uitverkoren volk van het Oude Verbond. God werd mens - Hij betrad de geschiedenis van de mensheid en werd daar een onderdeel van.

Hij riep mensen op om Hem na te volgen, verzamelde leerlingen om zich heen, predikte over het koninkrijk van God, presenteerde zich in de Bergrede als wetgever, genas zieken, voedde hongerigen, wekte doden op, vergaf zonden en beloofde en zond de Heilige Geest.

De menswording van God in Jezus Christus is de noodzakelijke voorwaarde voor het bestaan van de kerk. Alle andere gebeurtenissen die aan de kerk ten grondslag liggen,

berusten hierop en zijn hieruit op te maken: de roeping van de apostelen (Luc. 6:12-16), de inzet van de petrinische opdracht (Matt. 16:18), de instelling van het Heilig Avondmaal (Matt. 26:20-29), de dood en opstanding van Jezus Christus en de zendingsopdracht (Matt. 28:19-20).

In de geschiedenis kwam de kerk van Christus voor het eerst openbaar met Pinksteren bij de uitstorting van de Heilige Geest. Apostel Petrus predikte in de kracht van de Heilige Geest - de eerste gemeente vormde zich. Doop, vergeving van zonden en het ontvangen van de gave van de Heilige Geest zijn elementen die het heil schenken op de weg van de redding (Hand. 2:38). De eerste christenen 'bleven trouw aan het onderricht van de apostelen, vormden met elkaar een gemeenschap, braken het brood en wijdden zich aan het gebed' (Hand. 2:42). Deze kenmerken zijn van beslissende betekenis voor de kerk van Christus.

De kerk van Jezus Christus is door de Heer zelf op aarde gesticht. (6)

Het begrip 'kerk' duidt een christelijk godshuis aan, een plaatselijke gemeente of een christelijke denominatie. In theologische zin staat het begrip voor de kerk van Jezus Christus. (6.1)

De mensen die tot de kerk van Jezus Christus behoren, zijn door God geroepen om voor eeuwig innig met Hem te zijn verbonden. (6.1)

Enerzijds heeft de kerk van Jezus Christus het doel om het heil voor de mens toegankelijk te maken; anderzijds kan men in de kerk God aanbidden en prijzen. (6.2)

Reeds in het Oude Testament komen veel verwijzingen voor naar de kerk van Christus. (6.2.1)

De brief aan de Hebreëën noemt het Oude Verbond met de wet, offerdienst, besnijdenis en het priesterschap een 'voorafschaduwing', dus voorloper, van het Nieuwe Verbond. Zo wordt in het Oude Verbond gezinspeeld op datgene wat in het Nieuwe Verbond in de kerk van Jezus Christus werkelijkheid wordt. (6.2.1)

Alles wat aan de kerk ten grondslag ligt en van haar wezen deel uitmaakt, heeft zijn oorsprong in de persoon en de werken van Jezus Christus. De menswording van God in Jezus Christus is de noodzakelijke voorwaarde voor het bestaan van de kerk. (6.2.2)

In de geschiedenis kwam de kerk van Christus voor het eerst openbaar met Pinksteren bij de uitstorting van de Heilige Geest. (6.2.2)

De eerste christenen bleven trouw aan het onderricht van de apostelen, de gemeenschap, de broodbreking en het gebed. Deze kenmerken zijn van beslissende betekenis voor de kerk van Christus. (6.2.2)

6.2.3 Zinnebeelden voor de kerk van Jezus Christus in het Nieuwe Testament

In het Nieuwe Testament komt geen afgebakende leer van de kerk voor. Er is echter een veelheid aan zinnebeelden en voorbeelden te vinden waarin het wezen van de kerk openbaar komt. Elk van deze zinnebeelden verwijst naar één of meer aspecten

van de kerk. Deze beelden kunnen op verschillende manieren worden geïnterpreteerd; ook de Bijbel hanteert ze niet op een uniforme wijze.

6.2.3.1 Lichaam van Christus

Het zinnebeeld van de kerk als het lichaam van Christus neemt een centrale plaats in. Dit beeld wordt vaak toegepast op degenen die door doop, geloof en belijdenis tot Jezus behoren. In Romeinen 12:4-5 worden de gelovigen aangeduid als 'lichaamsdelen' van het ene lichaam van Christus. Daarmee wordt op een destijds gebruikelijke opvatting teruggegrepen die in de staat een organisch lichaam zag en in de individuen de ledematen. De gaven van de leden van de gemeente zijn, net als de taken, verschillend. Allen staan echter met elkaar in verbinding en dienen elkaar. De kerk is derhalve een organisme waarin iedereen op elkaar is aangewezen.

Ondanks de verscheidenheid vormen de afzonderlijke ledematen samen een eenheid. Als lichaamsdelen van het lichaam van Christus zorgen ze voor elkaar en zijn ze met elkaar verbonden: 'Het is juist zo dat er een groot aantal delen is en dat die met elkaar één lichaam vormen' (1 Kor. 12:20).

In Efeziërs 1:22-23 wordt Christus beschreven als hoofd van de kerk en heerser over alles. Daarmee wordt teruggegrepen op de hymne uit de brief aan de Kolossenzen, waarin wordt geschreven: 'Hij is het hoofd van het lichaam, de kerk' (Kol. 1:18). In deze beeldspraak wordt de kerk van Christus gelijkgesteld aan het 'lichaam van Christus'; de kerk heeft deel aan de volmaaktheid van haar Heer.

Het zinnebeeld van het lichaam wordt ook gebruikt voor de plaatselijke gemeente, waarin onvolmaakte mensen samenkomen om 'een eenheid [te] vormen, de eenheid van de volmaakte mens, van de tot volle wasdom gekomen volheid van Christus' (Ef. 4:13).

De groei van het lichaam - die zowel de kerk in haar geheel als de plaatselijke gemeente en de individuele gelovigen betreft - voltrekt zich door de werkzaamheid van God (Kol. 2:19). De groei is gericht op Christus; Hij is als hoofd heer, maatstaf en doel (Ef. 4:15). Om het lichaam van Christus op te bouwen, heeft God ambten en opdrachten gegeven.

6.2.3.2 Volk van God

Het zinnebeeld van het volk van God verwijst naar het feit dat God uit al de verschillende volken één volk heeft uitverkoren: 'Want u bent een volk dat aan de Heer, uw God, is gewijd. U bent door Hem uitgekozen om, anders dan alle andere volken op

aarde, Zijn kostbaar bezit te zijn. Het is niet omdat u talrijker was dan de andere volken dat Hij u lief kreeg en uitkoos - u was het kleinste van allemaal! Maar omdat Hij u liefhad en zich wilde houden aan wat Hij uw voorouders onder ede had beloofd' (Deut. 7:6-8).

De geschiedenis van Israël berust op Gods verlossende handelen; Hij heeft het volk bevrijd uit de Egyptische slavernij en naar het beloofde land gebracht. In dit volk heeft Hij Zijn Zoon gezonden, te midden van dit volk wordt God mens. Israël wijst Jezus echter af als de beloofde Messias en gelooft niet in Hem - de Zoon van God wordt voor het volk van het Oude Verbond een steen des aanstoets en een bron van ergernis.

Daartegenover staan degenen die als het volk van Gods Nieuwe Verbond in Jezus Christus geloven: 'Maar u bent een uitverkoren geslacht, een koninkrijk van priesters, een heilige natie, een volk dat God zich verworven heeft [...]. Eens was u geen volk, nu bent u Gods volk; eens viel Gods ontferming u niet ten deel, nu wordt Zijn ontferming u geschonken' (1 Petr. 2:9-10).

Hier wordt de kerk van Christus zowel in haar tegenwoordige als in haar toekomstige hoedanigheid getoond. In het heden is de kerk een voorafbeelding van wat in de toekomst volmaakt zal zijn: ze zal delen in Christus' luister.

6.2.3.3 Stad van God

In het zinnebeeld van de stad van God wordt de kerk getoond als de plaats waar God woont, te midden van al degenen die Hem toebehoren. Op aarde is de kerk de plaats waar Jezus Christus, de Bemiddelaar, het heil op verschillende wijzen toegankelijk maakt en een innige verbondenheid met God mogelijk maakt. In die zin is de kerk de plaats van ontmoeting met God, van aanbidding en van de eredienst.

De kerk van Jezus Christus overstijgt het menselijke voorstellingsvermogen; ze is op aarde en aan gene zijde, in het heden en in de toekomst. Deze verschijningsvormen horen bij elkaar. De beschrijving in Hebr. 12:22-24 geeft een voorstelling van de grootsheid van de kerk in haar definitieve volmaaktheid. Met de woorden: 'de Sionsberg, [...] de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem', wordt de kerk bedoeld in haar gehele volheid. In die zin is de aardse kant van de kerk verweven met haar hemelse kant. God troont in het hemelse Jeruzalem; daartoe behoren de engelen, 'de gemeenschap van eerstgeborenen, die in de hemel ingeschreven zijn', 'de geesten van de rechtvaardigen, die tot volmaaktheid gekomen zijn' en Jezus, de Bemiddelaar van het Nieuwe Verbond.

In de hemel wordt God aanbeden en geprezen door de hemelse wezens (Ps. 29:1; Openb. 4); op aarde, aan de aardse kant van de kerk van Christus, voltrekt zich dat ook, namelijk door de gelovigen.

In de toekomstige stad van God, het nieuwe Jeruzalem, zal God zelf bij de mensen wonen (Openb. 21:3).

6.2.3.4 Koninkrijk van God

Het zinnebeeld van het koninkrijk van God verwijst naar Gods heerschappij in Zijn kerk. In vele gelijkenissen beschrijft Jezus het koninkrijk van God en plaatst daarbij verschillende zwaartepunten (Matt. 13). Het 'koninkrijk van God' kan bijvoorbeeld betekenen:

- Jezus Christus zelf, de aanwezige Heer (Luc. 17:21),
- Zijn kerk die op aarde aanwezig is,
- het koningschap dat openbaar komt bij de bruiloft in de hemel (Openb. 19:6-7),
- het Vredesrijk, dat Jezus Christus, de Heer die wederkomt, op aarde zal stichten.
- het eeuwige koningschap van God in de nieuwe schepping en
- het rijk van het eeuwige leven.

In Johannes 3:3-5 staat dat het koninkrijk van God alleen toegankelijk is voor degenen die zijn geboren uit God: '[...] alleen wie opnieuw wordt geboren, kan het koninkrijk van God zien. [...] niemand kan het koninkrijk van God binnengaan, tenzij hij geboren wordt uit water en Geest.' - 'Het koninkrijk van God zien' betekent God oog in oog te aanschouwen. Dat zal voor de eerstelingen reeds op de dag van de Heer in vervulling gaan (1 Joh. 3:2). Zij zullen het rijk van het eeuwige leven zien.

6.2.3.5 Kudde van God

In het zinnebeeld van de kudde van God is Jezus Christus de Goede Herder; Hij kent de Zijnen en geeft Zijn leven voor hen. Hij roept schapen uit andere schaapskooien om bij Hem te komen - in Zijn kerk roept Hij voortdurend mensen op om in Hem te geloven. Uiteindelijk zal er één kudde zijn, met één herder (Joh. 10:11-16). Door de Heilige Geest spreekt Jezus tot de Zijnen. Wie in Hem gelooft en Hem navolgt, ontvangt van Hem het eeuwige leven (Joh. 10:25-28).

Voor Zijn hemelvaart vertrouwde de Opgestane Zijn 'lammeren en schapen' toe aan apostel Petrus (Joh. 21:15-17). Deze apostel heeft de opdracht te zorgen voor degenen die behoren tot de kerk van Christus. De gelovigen blijven daarbij als de kudde van Jezus Christus Zijn eigendom.

Volgens 1 Petrus 5:2-4 worden de ambtsdragers van de kerk opgeroepen om de gemeente als 'Gods kudde' te weiden. Ze mogen zich niet heerszuchtig opstellen maar moeten het goede voorbeeld geven. Ze verrichten hun diensten met het oog op de wederkomst van Jezus Christus, de 'hoogste Herder'.

Het zinnebeeld van de kudde geeft de kerk weer als de gemeenschap die Christus navolgt. Deze wordt verzorgd, beschermd en geleid door Jezus Christus, de Goede Herder.

6.2.3.6 Andere zinnebeelden voor de kerk

In het Nieuwe Testament komen andere illustratieve beschrijvingen voor waarin de hierboven aangehaalde kenmerken van de kerk worden onderstreept en ook andere aspecten worden veraanschouwelijkt: akker van God, bouwwerk van God, huis van God, tempel van God, vrouw bekleed met de zon en haar zoon, evenals bruid (1 Kor. 3:9; 1 Tim. 3:15; 1 Kor. 3:16-17; Openb.12; Openb. 21:2). Hoe de zinnebeelden moeten worden geïnterpreteerd, hangt af van de context. Een zinnebeeld kan derhalve, afhankelijk van het zinsverband, op verschillende manieren worden uitgelegd. Het is kenmerkend dat in enkele passages diverse zinnebeelden met elkaar worden verbonden.

Een zinnebeeld moet ook niet alleen als op zichzelf staand worden beschouwd. Uit het totaalbeeld van de verschillende zinnebeelden is echter op te maken dat er één kerk is en deze is apostolisch, algemeen - dus alomvattend - en heilig.

In het Nieuwe Testament is een veelheid aan zinnebeelden en voorbeelden te vinden waarin het wezen van de kerk openbaar komt. (6.2.3)

Het zinnebeeld van de kerk als lichaam van Christus wordt vaak toegepast op degenen die door doop, geloof en belijdenis tot Jezus behoren. Dit zinnebeeld geeft aan dat de kerk een organisme is waarin allen op elkaar zijn aangewezen. De groei van het lichaam is gericht op Christus; Hij is als hoofd Heer, maatstaf en doel. (6.2.3.1)

Zoals God uit vele volken het volk Israël heeft uitverkoren, heeft hij ook in het Nieuwe Verbond een volk uitverkoren: Zijn kerk. (6.2.3.2)

In het zinnebeeld van de stad van God wordt de kerk getoond als de plaats waar God woont, te midden van al degenen die Hem toebehoren. (6.2.3.3)

Het zinnebeeld van het koninkrijk van God verwijst naar Gods heerschappij in Zijn kerk. (6.2.3.4)

Het zinnebeeld van de kudde geeft de kerk weer als de gemeenschap die Jezus Christus, de Goede Herder, navolgt. (6.2.3.5)

Andere zinnebeelden voor de kerk zijn o.a. huis van God, tempel van God, vrouw bekleed met de zon en haar zoon, evenals bruid. (6.2.3.6)

6.3 De kerk van Jezus Christus - een mysterie

Alles wat kerk is en zal zijn, komt voort uit Jezus' woord, werken en wezen. Jezus Christus is waarachtig mens en waarachtig God, Hij heeft dus twee naturen (zie 3.4.3). Dit geheim blijft ondoorgrondelijk. Zo is ook de kerk van Christus in haar wezen welbeschouwd niet te doorgronden; ook zij is een mysterie, heeft een dubbele natuur en is alleen in geloof te begrijpen.

Door Jezus Christus, de bemiddelaar tussen God en de mens, kan de mens deelgenoot worden van het heil. Deze blijde boodschap moet worden verkondigd en door apostelen worden verspreid (1 Tim. 2:5-7). In de prediking wordt door de werkzaamheid van de Heilige Geest op verschillende wijzen het woord van Christus verkondigd. Door te luisteren naar dit woord ontstaat geloof (Rom. 10:16-17). Op deze manier heeft de kerk in de verkondiging van het evangelie deel aan de bemiddelende taak van Christus.

De kerk van Christus verwijst in haar wezen naar de dubbele natuur van Jezus Christus. Zijn goddelijke natuur is verborgen of onzichtbaar, terwijl Zijn menselijke natuur zichtbaar of openbaar is. In Zijn menselijke natuur werd Jezus ouder, evenals elk ander mens; Hij leed pijn en had angst, honger en dorst. Hij deelde dus in het algemene lot van de mens maar Hij bezweek niet voor de zonde.

Ook de kerk van Christus heeft een verborgen of onzichtbare kant en een zichtbare of openbare kant. Beide kanten van de kerk van Christus kunnen, evenmin als de beide naturen van Jezus Christus, van elkaar worden gescheiden. Ze horen, hoewel ze van elkaar verschillen, onlosmakelijk bij elkaar.

De verborgen kant van de kerk is evenals de goddelijke natuur van Jezus Christus welbeschouwd niet te omschrijven. De aanwezigheid ervan kan echter worden waargenomen in de werkzaamheid van de sacramenten en het woord van God. In de verborgen kant van de kerk, die bestaat uit degenen die op de juiste wijze zijn gedoopt⁸, waarachtig geloven en de Heer belijden, zijn de vier kenmerken van de kerk - eenheid, heiligheid, algemeenheid en apostoliciteit - op volmaakte wijze aanwezig. Deze kant van de kerk wordt omschreven in het derde artikel van de nieuw-apostolische geloofsbelijdenis.

De zichtbare kant van de kerk van Christus maakt evenals de mens Jezus deel uit van de algemene geschiedenis van de mensheid. In tegenstelling tot Hem zijn de mensen die in deze kerk werkzaam zijn echter onderhevig aan de zonde. Daarom komen in de

⁸ Een doop is geldig, wanneer deze in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest wordt verricht.

kerk ook dwalingen, dwaalwegen en ontsporingen voor, die eigen zijn aan de mensheid. De gebreken van de zichtbare kerk kunnen echter de onzichtbare en volmaakte kerk, de kerk waartoe de waarachtige gelovigen en uitverkorenen (*zie 4.5*) behoren, niet beschadigen of te niet doen.

De verwevenheid en tegelijk het gescheiden zijn van de zichtbare en de onzichtbare kant van de kerk is alleen in geloof te begrijpen. De zichtbare gestalte van de kerk, dus de kerk van Christus in haar historische verwezenlijking, is niet het doel van het geloof, maar het instituut waarin tegenwoordig het heil en Gods nabijheid kunnen worden ervaren.

6.4 Het geloof in één, heilige, algemene en apostolische kerk

In de kerk van Jezus Christus, die door de Heer op aarde is gesticht, is het heil toegankelijk. De mensen die daartoe behoren, zijn door God geroepen om eeuwig innig te zijn verbonden met God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. In de kerk wordt de drie-enige God aanbeden; het middelpunt van het kerkelijke leven is de eredienst.

De kerk van Christus is in haar geestelijke wezen en volmaaktheid verborgen en alleen in geloof te begrijpen. In de historische verwezenlijking is ze echter zichtbaar en waarneembaar. In het derde geloofsartikel wordt beleden: 'Ik geloof in [...] één, heilige, algemene en apostolische kerk'. De kerk is dus onderdeel van het geloof.

In de eerste drie geloofsartikelen wordt het geloof beleden in God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. De christenen belijden van oudsher op vergelijkbare wijze het geloof in de kerk. Daardoor wordt duidelijk dat de kerk niet datgene is wat uiterlijk zichtbaar is en geen bijzaak, maar een fundamenteel aspect van het christelijke geloof. Zonder kerk is het niet mogelijk een christen te zijn.

Alles wat kerk is en zal zijn, komt voort uit Jezus' woord, werken en wezen. (6.3)

De kerk verwijst in haar wezen naar de dubbele natuur van Jezus Christus. Zijn goddelijke natuur is verborgen, Zijn menselijke natuur is zichtbaar. Ook de kerk heeft een onzichtbare en een zichtbare kant, die onlosmakelijk bij elkaar horen. (6.3)

De onzichtbare kant van de kerk kan worden waargenomen in de werkzaamheid van de sacramenten en het woord van God. (6.3)

De zichtbare kant van de kerk maakt, evenals de mens Jezus, deel uit van de algemene geschiedenis van de mensheid. In tegenstelling tot Hem zijn de mensen die in deze kerk werkzaam zijn echter onderhevig aan de zonde. Daarom komen in de kerk ook dwalingen, dwaalwegen en ontsparingen voor, die eigen zijn aan de mensheid. (6.3)

De kerk is een fundamenteel aspect van het christelijke geloof. Zonder kerk is het niet mogelijk een christen te zijn. (6.4)

6.4.1 Kenmerken van de kerk

In de belijdenis van Nicea-Constantinopel wordt gezegd dat de kerk van Christus 'één, heilige, algemene en apostolische kerk' is. Deze kenmerken van de kerk worden ook wel 'notae ecclesiae' genoemd.

6.4.1.1 Er is 'één' kerk

De grondslag van het belijden van één kerk ligt in het geloof in één God. De drie-enige God sticht en onderhoudt deze ene kerk door de Vader, die Zijn Zoon heeft gezonden, door Jezus Christus, die als hoofd van het lichaam altijd met de gemeente is verbonden, en door de Heilige Geest, die in de kerk van Christus werkzaam is. De kerk van Christus getuigt dus van de eenheid van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Jezus heeft de onderlinge eenheid en de liefde voor elkaar genoemd als herkenningsteken van degenen die Hem toebehoren en navolgen (Joh. 13:34; 17:20-23). Diversiteit onder de leden van de kerk wordt betekenisloos, eenheid wordt tot stand gebracht. Het met en voor elkaar leven in het lichaam van Christus berust op de liefde, de 'band die u tot een volmaakte eenheid maakt' (Kol. 3:14).

Zo komt in de kerk het wezen van God openbaar: 'God is liefde. Wie in de liefde blijft, blijft in God, en God blijft in hem' (1 Joh. 4:16).

6.4.1.2 De kerk is 'heilig'

De kerk van Christus is heilig door Gods heiligende handelen in het offer van Christus en door de werkzaamheid van de Heilige Geest in woord en sacrament. Dit heiligend handelen valt in de eredienst de gelovige ten deel.

De grondslag van de heiligheid van de kerk van Christus is alleen de drie-enige God en niet de mensen die tot de kerk behoren. In het hogepriesterlijke gebed brengt de Heer tot uitdrukking dat Hij zichzelf omwille van Zijn apostelen heiligt, 'zo zullen ook zij door de waarheid geheiligd zijn' (Joh. 17:19). In dit proces van zelfheiliging betreft Jezus de gemeente erbij (Joh. 17:20).

In Hebr. 10:10 wordt de heiliging door het offer van Jezus aangehaald: 'Op grond van die [Gods] wil zijn wij voor eens en altijd geheiligd, door het offer van het lichaam van Jezus Christus.'

Apostel Petrus noemt de gelovigen een heilig volk (1 Petr. 2:9-10). Dat stelt hij ondanks dat de gelovigen mensen zijn die fouten maken. Hun zondigheid heft de heiligheid van de kerk niet op.

6.4.1.3 De kerk is 'algemeen'

In de historische context betekent 'algemeen' ('katholiek') dat er aan de verkondiging van het evangelie geen grenzen zijn verbonden. Dit komt tot uitdrukking in de zendingsofdracht van de Opgestane aan Zijn apostelen (Matt. 28:19; Marc. 16:15; Hand. 1:8). Jezus Christus en Zijn kerk zijn gegeven voor de mensen van alle volken, zowel voor de levenden als voor de doden (Rom. 14:9). De universele wil van God tot heil van de mens krijgt in de kerk rechtstreeks waarneembaar gestalte.

De kerk van Jezus Christus is alomvattend en universeel; op aarde en aan gene zijde, heden ten dage en in de toekomst. Tegenwoordig is de kerk de instelling waarin het heil en de innige verbondenheid met God worden overgedragen. Het verborgen wezen van de kerk zal openbaar komen wanneer ze is voltooid. Dan zal de kerk beschikken over het volledige heil, in een innige verbondenheid met God.

6.4.1.4 De kerk is 'apostolisch'

Apostolisch is de kerk van Christus in tweeërlei opzicht: in de kerk wordt de apostolische leer verkondigd en in de kerk is het apostolische ambt werkzaam.

De apostolische leer is de onvervalste boodschap van de dood, opstanding en wederkomst van Christus volgens de leer van de vroegchristelijke apostelen, zoals deze in het Nieuwe Testament wordt verkondigd en door de eerste christenen werd geloofd en gepraktiseerd (Hand. 2:42).

Het apostolische ambt is het ambt van apostel, dat door Christus is gegeven en door de Heilige Geest wordt geleid, met de daaraan verbonden volmachten: verkondiging

van het evangelie, toediening van de sacramenten, vergeving van zonden (Matt. 28:19; Joh. 20:23).

De apostoliciteit van de kerk bestaat dus in het feit dat de kerk de verkondiging van de apostolische leer, waarvan de Heilige Schrift getuigt, voortzet en dat het apostelambt in de kerk historische werkelijkheid is tot de wederkomst van Christus.

In de belijdenis van Nicea-Constantinopel wordt gezegd dat de kerk van Christus één, heilige, algemene en apostolische kerk is. (6.4.1)

Er is één kerk. De grondslag van het belijden van één kerk ligt in het geloof in één God. De kerk getuigt van de eenheid van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. (6.4.1.1)

De kerk is *heilig*. De grondslag daarvan is het heiligend handelen van God. Het fundament van de heiligheid van de kerk is alleen God en niet de mensen die tot de kerk behoren. Hun zondigheid heft de heiligheid van de kerk niet op. (6.4.1.2)

De kerk is *algemeen*. Dat betekent dat de kerk alomvattend en universeel is, op aarde en aan gene zijde, heden ten dage en in de toekomst. (6.4.1.3)

De kerk is *apostolisch*. In de kerk wordt de apostolische leer verkondigd, dus de boodschap van de dood, opstanding en wederkomst van Christus. Eveneens is in de kerk het door Jezus Christus ingestelde apostelambt tot Zijn wederkomst historische werkelijkheid. (6.4.1.4)

6.4.2 De verwezenlijking van de kerk van Jezus Christus in de geschiedenis

De historiciteit van de kerk berust op de historiciteit van Jezus Christus. Jezus Christus heeft als waarachtig mens onder de mensen geleefd: 'Wat er was vanaf het begin, wat wij gehoord hebben, wat wij met eigen ogen gezien en aanschouwd hebben, wat onze handen hebben aangeraakt, [...] verkondigen we ook aan u, opdat ook u met ons verbonden bent. En verbonden zijn met ons is verbonden zijn met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus' (1 Joh. 1:1-3).

Zoals Jezus Christus voor de mensen zintuiglijk waarneembaar was, is Zijn kerk dat ook. In de historische werkelijkheid komt de kerk openbaar, en wel in de gemeenschap van mensen die zijn gedoopt, in Jezus Christus geloven en Hem belijden.

De brieven van de apostelen in het Nieuwe Testament getuigen reeds van de discrepantie tussen de eisen van het evangelie en de verwezenlijking daarvan in de gemeenten. Dit verschil is in de historische realiteit blijven bestaan en tot nu toe niet weg te nemen. De kerk van Christus is in haar wezen volmaakt maar komt in haar historische gedaante op onvolmaakte wijze openbaar. Hoewel de kerk als ontwerp van God volmaakt is, komen er gebreken in voor door de mensen die daarin werkzaam zijn. Zij zijn 'levende stenen [...] voor de bouw van een geestelijke tempel' (1 Petr. 2:5).

6.4.2.1 De kerk van Jezus Christus ten tijde van de eerste apostelen

De menswording, werkzaamheid en het leven van Jezus Christus vormen de grondslag van de historische verwezenlijking van de door Hem gestichte kerk: '[...] want niemand kan een ander fundament leggen dan er al ligt - Jezus Christus zelf' (1 Kor. 3:11). Op dit fundament verwezenlijkt en ontplooit de kerk van Christus zich door de uitstorting van de Heilige Geest met Pinksteren.

De eerste gemeenten ontstonden waarin apostelen en andere ambtsdragers werkzaam waren, het evangelie verkondigden en de sacramenten toedienden. In overeenstemming met de zendingsopdracht richtten de apostelen zich tot joden en heidenen om hun de boodschap van het heil in Christus te brengen.

6.4.2.2 De kerk van Jezus Christus na de dood van de eerste apostelen

Met de dood van de eerste apostelen ontstond er een nieuwe situatie. Het ambt waaraan Jezus het beheer over de sacramenten, de vergeving van zonden en de verkondiging van het evangelie had toevertrouwd, werd niet meer bekleed. De sacramentele toediening van de Heilige Geest was derhalve niet meer mogelijk. Het Heilig Avondmaal bleef bestaan als gedachtenis-, belijdenis-, gemeenschaps- en dankmaal (*zie 8.2.8 e.v.*). De met volmacht uitgesproken zondevergeving behoorde weliswaar niet meer tot de mogelijkheden, maar het is aannemelijk dat God ook in deze tijd de gelovigen met vergevende genade tegemoet trad.

Gelovigen die Christus beleden, ontvingen nog steeds het sacrament van de Heilige Waterdoop en werden daardoor opgenomen in het lichaam van Christus.

In de prediking verdween de verwachting van de spoedige wederkomst van Christus steeds meer naar de achtergrond. Het levende geloof in het leven en de werkzaamheid van Gods Zoon, in Zijn dood en Zijn opstanding bleef echter behouden. Gelovige mensen verspreidden het evangelie en de christelijke waarden. Geïnspireerd door de Heilige Geest werden in de vroegchristelijke belijdenissen fundamentele standpunten over de christelijke leer geformuleerd. Zendingen droegen door de eeuwen heen het getuigenis van Jezus Christus uit in de wereld. Uiteindelijk openbaarde zich in de 19e eeuw de profetische gave, die de mannen benoemde die volgens Gods wil waren uitverkoren om het apostelambt te bekleden.

Zo was de Heilige Geest ook in de tijd na de dood van de eerste apostelen werkzaam, zij het niet in de oorspronkelijke volheid.

6.4.2.3 De kerk van Jezus Christus nadat het apostelambt opnieuw werd bekleed

Met de hernieuwde bekleding van het apostelambt in 1832 (zie 11.3) heeft de Heer Zijn kerk op aarde een wezenlijk aspect teruggegeven. De apostoliciteit in de zichtbare kerk is volledig hersteld. De werkzaamheid van de geroepen apostelen beoogde niet de stichting van een nieuwe christelijke geloofsgemeenschap, maar had het doel het christendom in zijn totaliteit voor te bereiden op de wederkomst van de Heer.

Met de herbekleding van het apostelambt is ook de juiste wijze van toedienen van de sacramenten hersteld. Ook de prediking door de gezanten van Christus heeft een hogere autoriteit; dit komt vooral tot uitdrukking in het levend houden van de zekerheid over de spoedige wederkomst van Christus. Eveneens kan de zondevergeving weer door apostelen worden verkondigd.

Zo zijn het ambt en de daarmee verbonden juiste wijze van toedienen van de sacramenten, evenals de juiste verkondiging van het woord, als wezenlijke elementen van de kerk van Christus in de historische werkelijkheid opnieuw volledig aanwezig.

De historiciteit van de kerk berust op de historiciteit van Jezus Christus. Hij heeft als waarachtig mens onder de mensen geleefd. (6.4.2)

Zoals Jezus Christus voor de mensen zintuiglijk waarneembaar was, is Zijn kerk dat ook. In de historische werkelijkheid komt de kerk openbaar, en wel in de gemeenschap van mensen die zijn gedoopt, in Christus geloven en Hem belijden. (6.4.2)

De kerk is in haar wezen volmaakt maar komt in haar historische gedaante op onvolmaakte wijze openbaar. (6.4.2)

De kerk van Christus ontplooit zich door de uitstorting van de Heilige Geest met Pinksteren. In de kerk waren apostelen en andere ambtsdragers werkzaam, werd het evangelie verkondigd en werden de sacramenten toegeediend. (6.4.2.1)

Na de dood van de eerste apostelen werd het apostelambt niet meer bekleed. Ook in deze tijd was de Heilige Geest werkzaam, zij het niet in de oorspronkelijke volheid. Gelovigen verspreidden het evangelie en de christelijke waarden. De verwachting van de wederkomst van Christus verdween echter naar de achtergrond. (6.4.2.2)

In de 19e eeuw werd het apostelambt opnieuw bekleed. Daarmee was de apostoliciteit in de zichtbare kerk weer volledig hersteld. Zo zijn het ambt, de toediening van de sacramenten, evenals de verkondiging van het woord in de historische werkelijkheid opnieuw volledig aanwezig. (6.4.2.3)

6.4.3 De kerk van Jezus Christus en het ambt

Het vierde geloofsartikel gaat over het onderlinge verband tussen kerk en apostelambt: 'Ik geloof dat de Heer Jezus Zijn kerk regeert en daartoe Zijn apostelen heeft gezonden en nog zendt tot aan Zijn wederkomst, met de opdracht te onderwijzen, in Zijn naam zonden te vergeven en met water en de Heilige Geest te dopen.'

Jezus Christus regeert Zijn kerk. Ten tijde van de stichting van de kerk en in de tijd waarin de bruid van de Heer op Zijn wederkomst wordt voorbereid, heeft Hij op aarde apostelen uitgezonden, die Zijn heerschappij moeten waarnemen. Het apostelambt is gegeven voor de kerk van Christus in haar totaliteit met de opdracht alle gebieden van de kerk te doordringen.

De apostelen zijn naar alle volken gezonden om hen te onderwijzen en te dopen. Ze roepen een ieder op, zowel niet-christenen als gedoopten die in Jezus Christus geloven en Hem als hun Heer belijden, om zich met de Heilige Geest te laten dopen en te laten voorbereiden op de wederkomst van Christus.

De apostelen getuigen van Jezus Christus als Degene die is, die was en die zal komen. Daarmee verwijzen zij ook naar de geheimen van de toekomstige gebeurtenissen in de heilsgeschiedenis. De oriëntering op de toekomst in de rechtstreekse innige verbondenheid met God is een belangrijk element van het wezen van de kerk van Christus. Het is de voornaamste opgave van de apostelen de spoedige wederkomst van Christus te verkondigen en de bruid naar de Heer te leiden (*zie 10.1.2*).

De bruid van de Heer - of ook in engere zin de 'gemeenschap van de heiligen' - bestaat uit de gelovigen die zijn wedergeboren uit water en Geest, zich door de apostelen van Jezus Christus hebben laten voorbereiden op de dag van de Heer en door Hem worden aangenomen.

Het oorspronkelijke ambt is het apostelambt. Alleen dit ambt werd door Jezus zelf ingesteld. Alle andere ambten zijn voortgekomen uit het apostelambt. Het vijfde geloofsartikel zegt daarover: 'Ik geloof dat degenen die door God voor een ambt zijn geroepen, slechts door apostelen tot hun ambt worden gewijd en dat uit het apostelambt volmacht, zegening en heiliging voor hun dienst voortkomen.'

Jezus Christus regeert Zijn kerk. Ten tijde van de stichting van de kerk en in de tijd waarin de bruid van de Heer op Zijn wederkomst wordt voorbereid, heeft Hij apostelen uitgezonden. Het is de belangrijkste opgave van de apostelen de spoedige wederkomst van Christus te verkondigen en de bruid naar de Heer te leiden. (6.4.3)

Het apostelambt is gegeven voor de kerk van Christus in haar totaliteit met de opdracht in alle gebieden van de kerk door te dringen. (6.4.3)

Het oorspronkelijke ambt van de kerk is het apostelambt. Hieruit zijn alle andere ambten voortgekomen. (6.4.3)

6.4.4 De kerk van Jezus Christus en de sacramenten

Overall waar de Doop op de juiste wijze wordt verricht, dus in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, kunnen gelovige mensen door Gods genade worden toegevoegd aan het lichaam van Christus. De Heilige Waterdoop is aan de kerk in haar totaliteit toevertrouwd. In het zesde geloofsartikel staat: 'Ik geloof dat de Heilige Doop met water de eerste stap is naar de vernieuwing van de mens in de Heilige Geest en dat de gedoopte daardoor wordt opgenomen in de gemeenschap van degenen die in Jezus Christus geloven en Hem als hun Heer belijden.'

Het beheer over alle sacramenten is aan het apostelambt toevertrouwd, dus het toedienen van de Heilige Waterdoop, het Heilig Avondmaal en de Heilige Verzegeling. De apostelen dienen de drie sacramenten ook toe aan ontslapenen.

Het sacrament van het Heilig Avondmaal wordt als tafelgemeenschap waarin het offer van Christus, evenals Zijn lichaam en bloed aanwezig zijn, op de juiste wijze gevierd in verbondenheid met de apostelen. Het zevende geloofsartikel zegt daarover: 'Ik geloof dat het Heilig Avondmaal ter gedachtenis aan het eenmaal gebrachte, algenoegzame offer en aan het bittere lijden en sterven van Christus, door de Heer zelf is ingesteld. Het waardig genieten van het Heilig Avondmaal waarborgt ons de levensgemeenschap met Christus Jezus, onze Heer. Het wordt gevierd met ongezuurd brood en wijn; beide moeten door een ambtsdrager die door de apostel gevolmachtigd is, worden afgezonderd en toegediend.'

Het sacrament van de Heilige Verzegeling kan uitsluitend door apostelen worden toegediend, zoals in het achtste geloofsartikel wordt uitgedrukt: 'Ik geloof dat de met water gedoopte zielen door een apostel de gave van de Heilige Geest moeten ontvangen om het kinschap Gods en de voorwaarden voor het eerstelingschap te verkrijgen.'

Overall waar de doop op de juiste wijze wordt verricht, kunnen gelovige mensen worden toegevoegd aan het lichaam van Christus - de Heilige Waterdoop is aan de kerk in haar totaliteit toevertrouwd. (6.4.4)

Het beheer over alle sacramenten is aan het apostelambt toevertrouwd. De apostelen dienen de drie sacramenten ook toe aan ontslapenen. (6.4.4)

Het Heilig Avondmaal wordt als tafelgemeenschap waarin het offer van Christus, evenals Zijn lichaam en bloed aanwezig zijn op de juiste wijze gevierd in verbondenheid met de apostelen. (6.4.4)

De Heilige Verzegeling kan alleen worden toegediend door apostelen. (6.4.4)

6.4.5 De kerk van Jezus Christus en de toekomst

Het geloof in de toekomstige gebeurtenissen in de heilsgeschiedenis wordt beleden in het negende geloofsartikel: 'Ik geloof dat de Heer Jezus zal wederkomen, zo zeker als Hij in de hemel is opgenomen, en de eerstelingen uit de doden en de levenden, die op Zijn komst hoopten en werden voorbereid, tot zich neemt en dat Hij na de bruiloft in de hemel met dezen op de aarde terugkomt, Zijn Vredesrijk sticht en zij met Hem als koninklijke priesters zullen regeren. Na afsluiting van het Vredesrijk zal Hij het eindgericht houden. Dan zal God een nieuwe hemel en een nieuwe aarde scheppen en bij Zijn volk wonen.'

De kerk heeft niet alleen een tegenwoordige, maar ook een toekomstige dimensie. De kerk, die in overeenstemming met haar belijdenis de wederkomst van Jezus Christus verwacht, is ook op de toekomst gericht. Het prijzen van God en het aanbidden van Zijn majesteit zal nooit ophouden; Zijn dienaren zullen Hem vereren 'tot in eeuwigheid' (Openb. 22:3-5).

Bij de wederkomst van Christus toont de kerk zich zoals zij is, in al haar heil maar ook in haar gebreken. Een tweeledig leven in de kerk wordt duidelijk, namelijk enerzijds het leven als bruid van Christus en anderzijds het leven als 'vrouw, bekleed met de zon' (Openb. 12:1). Terwijl een deel van de kerk wordt weggenomen, blijft een ander deel op aarde achter en moet proberen staande te blijven tegenover antichristelijke verdrukkingen.

Het toekomstig openbaar komen van de kerk wordt ook duidelijk in de belofte dat de eerstelingen die tot het koninklijke priesterschap zijn geroepen, deel zullen hebben aan de heerschappij van Christus. Zij zullen in het Vredesrijk direct worden betrokken bij het schenken van het heil (Openb. 20:6) en gezanten van Christus zijn voor alle mensen die ooit hebben geleefd.

Een zinnebeeld voor de in alle delen voltooide kerk waarin de scheppende heilsdaden van God worden uitgedrukt, is het nieuwe Jeruzalem, dat wordt beschreven in Openbaring 21 en 22. Daar zal God eeuwig en onophoudelijk worden aanbeden en geprezen.

De kerk heeft een tegenwoordige en een toekomstige dimensie. (6.4.5)

Bij de wederkomst van Christus toont de kerk zich in al haar heil maar ook in haar gebreken: een deel van de kerk wordt weggenomen, een ander deel blijft op aarde achter en moet proberen staande te blijven tegenover antichristelijke verdrukkingen. (6.4.5)

Het toekomstig openbaar komen van de kerk wordt ook duidelijk in de belofte dat de eerstelingen die tot het koninklijke priesterschap zijn geroepen, in het Vredesrijk direct worden betrokken bij het schenken van het heil. Zij worden gezanten van Christus voor alle mensen die ooit hebben geleefd. (6.4.5)

6.5 De kerk van Jezus Christus en kerken als instituties

In de historische verwezenlijking voldoet de kerk van Jezus Christus niet in haar volle omvang aan het gebod van eenheid, heiligheid, algemeenheid en apostoliciteit. Dat komt hoofdzakelijk doordat het apostelambt langere tijd niet werkzaam kon zijn en vanaf de 19e eeuw slechts in beperkte mate. De veelheid aan christelijke kerken is veroorzaakt door culturele, sociale en historische verschillen, evenals door verschillende interpretaties van het enige evangelie, de Heilige Schrift. Ondanks deze verscheidenheid blijft de kerk van Christus niet verborgen of ontoegankelijk. De kerk openbaart zich voornamelijk daar, waar het apostelambt, de toediening van de drie sacramenten aan levenden en doden en de juiste prediking aanwezig zijn. Daar is het verlossingswerk van de Heer opgericht, waarin de bruid van Christus wordt voorbereid op de bruiloft in de hemel.

Verbindende elementen tussen de afzonderlijke christelijke kerken⁹ zijn de Doop, het gezamenlijk belijden van Jezus Christus en het geloof in Hem als de enige Heer en Verlosser, zoals de Heilige Schrift verkondigt. In de christelijke traditie wordt beweerd dat alleen waarachtige gelovigen deel uitmaken van de onzichtbare, verborgen kerk. Dat geldt niet voor gedoopten die noch in Jezus geloven, noch Hem als hun Heer belijden (Openb. 3:1).

De kerk kan pas worden ervaren als een gemeenschap van geloof, hoop en liefde door de gedoopten die naar hun geloof leven en Jezus als hun Heer belijden. In die zin is de kerk van Christus niet alleen daar, waar het apostelambt werkzaam is - dus in het verlossingswerk van de Heer - maar ook in kerken waarin het christelijke geloof werkelijkheid wordt door praktische liefde voor de naaste, het duidelijk belijden van Jezus Christus en het ernstige streven Christus na te volgen. Dus in geloofsgemeenschappen waarin de drie-enige God in de eredienst wordt aanbeden en

⁹ De Wereldraad van Kerken formuleert de elementen die alle kerken met elkaar verbinden als volgt: [Het zijn] 'kerken die de Heer Jezus Christus overeenkomstig de Heilige Schrift als God en Heiland belijden en daarom proberen gezamenlijk te vervullen waartoe ze geroepen zijn, tot eer van God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.'

geprezen en eenheid, heiligheid, algemeenheid en apostoliciteit op verschillende wijzen en in verschillende mate aanwezig zijn.

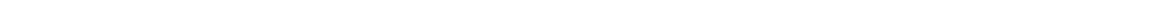
Daar waar tegenwoordig de apostelen in de Nieuw-Apostolische Kerk werkzaam zijn om de bruid van Christus op de wederkomst van haar Heer voor te bereiden, zijn ondanks alle onvolkomenheden alle noodzakelijke middelen aanwezig. Het verlossingswerk van de Heer wordt binnen de kerk van Jezus Christus voltooid.

In de historische verwezenlijking voldoet de kerk van Christus niet in haar volle omvang aan het gebod van eenheid, heiligheid, algemeenheid en apostoliciteit. (6.5)

De kerk van Christus kan het best worden waargenomen waar het apostelambt, de toediening van de drie sacramenten aan levenden en ontslapenen en de juiste verkondiging van het woord aanwezig zijn. Daar is het verlossingswerk van de Heer opgericht, waar de bruid van Christus wordt voorbereid op de bruiloft in de hemel. (6.5)

Verbindende elementen tussen de afzonderlijke christelijke kerken zijn de Doop, het gezamenlijk belijden van Jezus Christus en het geloof in Hem. De kerk kan worden ervaren als een gemeenschap van geloof, hoop en liefde door de gedoopten die naar hun geloof leven. In die zin is de kerk van Christus ook zichtbaar in kerken waarin eenheid, heiligheid, algemeenheid en apostoliciteit op verschillende wijzen en in verschillende mate aanwezig zijn. (6.5)

Deel 7
Het ambt

7 Het ambt

Over het algemeen wordt onder 'ambt' een functie of officiële positie begrepen waaraan bepaalde verantwoordelijkheden zijn verbonden. In ruimere zin is 'ambt' een verleende autoriteit om een gemeenschap te vertegenwoordigen, te leiden en te ordenen. Bij de uitoefening van een ambt horen zowel administratieve als leidinggevende taken.

7.1 Het ambt en de opdrachten

Een geestelijk ambt is een door ambtswijding verleende volmacht, zegening en heiliging om in de kerk van Christus te dienen. Het ambt wordt uitgeoefend in de kracht van de Heilige Geest.

Het geestelijke ambt wordt geschonken door iemand met een hoger ambt, de 'zender'. Degene die het ambt ontvangt, draagt in de uitoefening van zijn ambtsopdracht verplichtingen tegenover zijn 'zender' en moet aan hem verantwoording afleggen. Het ambt staat altijd in relatie tot Jezus Christus en de door Hem gezonden apostelen (zie 7.6).

Naast het ambt zijn er in de kerk van Christus diverse opdrachten voor de verkondiging van het evangelie en het welzijn van de gelovigen die ook zonder wijding kunnen worden uitgevoerd.

Van het ambt moet ook de oproep die aan alle gelovigen is uitgegaan, om door navolging de Heer te dienen (Joh. 12:26; 1 Petr. 2:5 en 9), worden onderscheiden.

Voor de wedergeborenen houdt dit in dat zij - innig verbonden met de apostelen en net als zij - door hun woorden en levenswandel een levend getuigenis van het evangelie afleggen en op die wijze de zendingsopdracht van de apostelen ondersteunen.

Met 'ambt' wordt een functie of officiële positie aangeduid waaraan bepaalde verantwoordelijkheden zijn verbonden, evenals een autoriteit om een gemeenschap te vertegenwoordigen, te leiden en te ordenen. (7)

Een geestelijk ambt is een door ambtswijding verleende volmacht, zegening en heiliging om in de kerk van Christus te dienen. (7.1)

Er zijn naast het ambt diverse opdrachten voor de verkondiging van het evangelie en voor het welzijn van de gelovigen die ook zonder wijding kunnen worden uitgevoerd. (7.1)

Ook de oproep die aan alle gelovigen is uitgegaan, om door navolging de Heer te dienen, moet van het ambt worden onderscheiden. Voor de wedergeborenen houdt dit in dat zij, innig verbonden met de apostelen, door hun woorden en levenswandel getuigenis van het evangelie afleggen. (7.1)

7.2 Oorsprong van het ambt in de kerk

De grondslag van het geestelijke ambt is de zending van Jezus Christus door de Vader: Jezus is koning, priester en profeet (*zie 3.4.7*). Hij was als de gezant van Zijn Vader gevolmachtigd, gezegend en geheiligd om de mensen te verlossen.

In het Oude Verbond bestonden er al voorlopers van het kerkelijke ambt. Tussen het ambt van het Oude Verbond en dat van het Nieuwe Verbond bestaat echter een aanzienlijk verschil. In Hebreeën 8:6 staat hierover: 'Maar Jezus is dus aangesteld voor een eerbiedwaardiger dienst, in die zin dat Hij bemiddelaar is van een beter verbond'.

Door de beroeping en de zending van de apostelen heeft Jezus het ambt ingesteld voor Zijn kerk.

De kerk van Jezus Christus is met Pinksteren in haar historische verwezenlijking openbaar gekomen. Op dat moment begint ook de werkzaamheid van het ambt in de kerk. Het ambt zelf is echter al eerder door Jezus Christus aan Zijn apostelen gegeven; Hij heeft hen gevolmachtigd, gezegend, geheiligd en met de Heilige Geest toegerust (Joh. 20:21-23). De apostelen zijn de gezanten van Jezus.

7.3 Bijbelse grondslag

De Heilige Schrift kent geen uniforme opvatting van het woord 'ambt', verkondigt ook geen leer van het ambt, maar doet wel diverse uitspraken over de inhoud en het wezen van het ambt.

7.3.1 Oudtestamentische verwijzingen

Hoewel vanuit het oogpunt van het Nieuwe Verbond het ambt in de tegenwoordige zin des woords pas door Jezus Christus werd ingesteld, kunnen er toch ook in het Oude Verbond verwijzingen worden gevonden naar het nieuwtestamentische ambt: in de koning, de priester en de profeet. Daarmee is echter niet gezegd dat alle koningen in Israël een geestelijk ambt droegen. De uitspraken over het ambt kunnen veeleer in verband worden gebracht met vooraanstaande personen uit de heilsgeschiedenis:

- David staat voor de uitverkoren en gezalfde koning - zijn betekenis voor de heilsgeschiedenis blijkt ook uit het feit dat Jezus werd aangeduid als 'de zoon van David' (Matt. 21:9).
 - Melchisedek staat voor de priester die Gods zegen schenkt (Gen. 14:18-19).
 - Mozes staat voor de profeet (Deut. 18:15) die de goddelijke wil verkondigt doordat hij in Gods opdracht de wet aan het volk geeft.
-

In het licht van het Nieuwe Testament kunnen deze ambten worden begrepen als verwijzingen naar het toekomstige, 'hogere ambt', dat door Jezus Christus wordt gedragen.

Het centrale ambt in het Oude Testament is het priesterambt. Het oerbeeld van de priesterlijke dienst en het ambt van hogepriester is Melchisedek. Hij zegent Abraham en neemt diens offergaven in ontvangst (Ps. 110:4). Als degene die zegent staat hij boven degene die wordt gezegend - de priester staat in zijn functie dus boven de stamvader van het geloof.

God had heel Israël uitverkoren tot een koninkrijk van priesters (Ex. 19:6). Desondanks vertrouwde God aan slechts één stam, de stam Levi, de tempeldienst toe en was uit die stam alleen het aäronitische priesterschap verantwoordelijk voor de offerdienst.

In de brief aan de Hebreëen wordt bij de bespreking van het priesterambt geschreven dat het één van de opgaven van de priesters was, het volk Israël voor te bereiden op de komst van de Messias, van Jezus Christus als de ware hogepriester (zie 3.4.7.2).

7.3.2 Grondslag van het ambt in het Nieuwe Testament

Het oudtestamentische ambt verwees reeds naar Jezus Christus. In Jezus bevindt zich alles wat in het oudtestamentische ambt in aanleg aanwezig was: Hij is koning, priester en profeet.

Vanuit Zijn goddelijke volmacht koos Hij, de uitverkorene van God, de twaalf apostelen. Hij gaf hun volmacht, zegening en heiliging voor de dienst aan het evangelie. Aan hen vertrouwde Hij het beheer over de sacramenten toe. Op deze manier kan Zijn offer ter verlossing van de mens toegankelijk worden gemaakt voor alle volken (Matt. 28:19-20). Welke hoge betekenis Jezus Christus aan Zijn apostelen toeschreef, blijkt uit Zijn optreden vlak voor Zijn lijden en sterven. Hij sprak met hen, gaf hun de belofte van Zijn wederkomst en pleitte voor hen in het hogepriesterlijke gebed: 'Ik zend hen naar de wereld, zoals U Mij naar de wereld hebt gezonden' (Joh. 17:18). De Opgestane gaf Zijn apostelen de volmacht zonden te vergeven en hij plaatste Zijn zending nogmaals in een direct verband met hun zending: 'Zoals de Vader Mij heeft uitgezonden, zo zend Ik jullie uit' (Joh. 20:21-23).

Terwijl de zending van Jezus Christus was gericht op verlossing door Zijn dood en opstanding, maakt de zending van de apostelen deze verdienste van Christus, evenals de volheid van het heil voor de mensen toegankelijk.

Zoals het ambt in het Oude Verbond ook was gegeven om het volk van de Heer voor te bereiden op het verschijnen van de beloofde Messias, zo is het een wezenlijke opgave

van het nieuwtestamentische ambt om de gelovigen voor te bereiden op de wederkomst van hun Heer.

De grondslag van het geestelijke ambt is de zending van Jezus Christus door de Vader. (7.2)

Door de beroeping en de zending van de apostelen heeft Jezus het ambt ingesteld voor Zijn kerk. (7.2)

De Schrift doet diverse uitspraken over de inhoud en het wezen van het ambt: in het Oude Verbond bestond het ambt van koning, dat van priester en dat van profeet. In Jezus Christus bevindt zich alles wat in het oudtestamentische ambt in aanleg aanwezig was: Hij is koning, priester en profeet. (7.3.1)

Vanuit Zijn goddelijke volmacht koos Jezus de twaalf apostelen en gaf hun volmacht, zegening en heiliging voor de dienst aan het evangelie. De zending van de apostelen maakt de volheid van het heil uit Jezus Christus voor de mensen toegankelijk. (7.3.2)

7.4 Het apostelambt

Het woord 'apostel' gaat terug op het Griekse 'apóstolos', dat in het Nieuwe Testament 'gezant' betekent.

Jezus Christus heeft Zijn kerk slechts één ambt rechtstreeks gegeven: het apostelambt. Dit ambt moet in Zijn plaats en in Zijn opdracht de kerk opbouwen en verlossing toegankelijk maken voor mensen die naar het heil verlangen. Voorts is het apostelambt bestemd om de gelovigen voor te bereiden op de wederkomst van de Heer.

De betekenis van het apostelambt wordt in het vierde geloofsartikel als volgt omschreven: 'Ik geloof dat de Heer Jezus Zijn kerk regeert en daartoe Zijn apostelen heeft gezonden en nog zendt tot aan Zijn wederkomst, met de opdracht te onderwijzen, in Zijn naam zonden te vergeven en met water en de Heilige Geest te dopen.'

7.4.1 Karakteristiek van het apostelambt

Jezus Christus heeft het apostelambt omvangrijke volmachten gegeven. De apostel is een gezant van Jezus Christus en handelt in Zijn naam. Het apostelambt beschikt over eigenschappen en functies die voortkomen uit de ambten van Jezus - koning, priester en profeet (zie 3.4.7). Het apostelambt ontleent dus al zijn autoriteit aan Jezus Christus en is onvoorwaardelijk van Hem afhankelijk.

Van de vroegchristelijke apostelen doet alleen Paulus uitspraken over zijn ambt. In de tweede brief aan de Korintiërs geeft hij wezenlijke aanwijzingen over de betekenis van het apostelambt. Zijn uitspraken zijn niet van een dogmatische aard maar een reactie op aanvallen, zowel uit de gemeente te Korinte als van buitenstaanders. Deze

uitspraken maken duidelijk hoe Paulus zijn ambt opvat en er zijn algemene kenmerken van het apostelambt uit af te leiden:

Het ambt van het Nieuwe Verbond

Met deze aanduiding wordt een grens getrokken ten opzichte van het ambt van het Oude Verbond. Hoe fundamenteel het ambt van het Nieuwe Verbond verschilt van dat van het Oude Verbond, maakt 2 Korintiërs 3:6 duidelijk: 'Want de letter doodt, maar de Geest maakt levend.' De 'letter' is de wet van Mozes, terwijl de 'Geest' duidt op het evangelie, waarvan de werkzaamheid voor het heil berust op de genade van God.

Jezus Christus is de Eeuwige Hogepriester van het Nieuwe Verbond die zichzelf als offer heeft gebracht (Hebr. 4:14-15; 7:23-27). Vanaf de hemelvaart van Christus hebben de apostelen de taak het door Hem verworven heil voor de mensheid toegankelijk te maken. Het beheer over de heilsmiddelen die Jezus Christus heeft verworven en het toedienen ervan vindt plaats op aarde (zie 9.6.3). De aarde is dus door de menswording van God door Hem zelf vastgesteld als plaats waar het heil wordt geschonken.

Het ambt van het Nieuwe Verbond kent in tegenstelling tot het ambt van het Oude Verbond, dat beperkt was tot het volk Israël, geen grenzen. Het is werkzaam onder alle volken.

Het ambt van de Geest

Het apostelambt is het ambt dat 'de Geest brengt' (2 Kor. 3:8; vgl. Hand. 8:14-17). Door het toedienen van de gave van de Heilige Geest wordt aan degene die met water is gedoopt het kindschap Gods en de voorwaarden voor het eerstelingschap geschonken.

Het ambt van de gerechtigheid

Het apostelambt, dat 'tot vrijspraak leidt', en het oudtestamentische ambt, dat 'tot veroordeling leidt' (2 Kor. 3:9), staan tegenover elkaar. Apostel Paulus schrijft: 'Wanneer wat de dood bracht en met letters in steen werd gegrift, al met zo veel luister verscheen [...], zal dan wat de Geest brengt niet nog groter luister hebben?' (2 Kor. 3:7-8). De apostel maakt hier het wezenlijke verschil duidelijk tussen de wet van Mozes en de wet van Christus.

Het apostelambt maakt de mens ervan bewust dat hij een zondaar is en Gods genade nodig heeft. Het geloof in Jezus Christus en het aanvaarden van Zijn offer leiden tot de gerechtigheid die voor God geldt.

Het ambt van de verzoening

Het apostelambt, waaraan 'de verkondiging over de verzoening is toevertrouwd' (2 Kor. 5:18-19), spoort aan boete te doen en leidt de mens naar de verlossende daad van God, die in Jezus Christus is volbracht. De apostel verkondigt de dood en opstanding van Jezus en maakt het de gelovige mogelijk in de zondevergeving en de viering van het Heilig Avondmaal deel te hebben aan de volheid van de verdienste van Christus. 'Verzoening' betekent het herstellen van de ongestoorde verhouding tussen mens en God en tussen de mensen onder elkaar. Volmaakte verzoening is bereikt wanneer de luister van het kindschap van God openbaar komt en de 'kinderen van God' aan de Heer gelijk zullen zijn (1 Joh. 3:2).

Gezanten van Christus

De uitspraak van apostel Paulus 'Wij zijn gezanten van Christus, God doet door ons Zijn oproep. Namens Christus vragen wij ...' (2 Kor. 5:20) brengt tot uitdrukking dat Jezus Christus door de apostelen in Zijn kerk werkzaam is. De apostel handelt in de kracht van de Heilige Geest, verkondigt het evangelie en voert het beheer over de sacramenten. Zijn werkzaamheid dient tot heil van de mens, die op verlossing is aangewezen.

Andere kenmerken van het apostelambt zijn af te leiden uit de eerste brief aan de Korintiërs en Handelingen:

Beheerders over Gods geheimen

Paulus spreekt over de apostelen als 'beheerders' (1 Kor. 4:1). Een beheerder is ergens verantwoordelijk voor, in het geval van de apostelen de gemeente. In de gemeente letten de apostelen op de juiste verkondiging van het evangelie en het juiste beheer over de sacramenten; ze wijden ambtsdragers en zorgen voor de orde in de gemeente.

Apostel Paulus hanteert het begrip 'beheerder' in samenhang met goddelijke 'geheimen'. Daarmee wordt bedoeld dat het apostelambt ook de opdracht heeft openbaringen van God, dus 'geheimen', te verkondigen en te onthullen. Daartoe behoren bijvoorbeeld de uitverkiezing van de heidenen - dus ook van degenen die geen deel uit maken van het Joodse volk - en het wegnemen van de bruidsgemeente bij de wederkomst van Christus (1 Kor. 15:51; Kol. 1:26-28).

Ambt van het woord

Aan het begin van het evangelie volgens Johannes wordt de Zoon van God aangeduid als het 'Woord' ('Logos') waardoor alles is geschapen. Het apostelambt, waaraan de Heer ook de opdracht heeft gegeven te onderwijzen, deelt op een dienende wijze in deze macht van het woord. In deze zin moet ook Handelingen 6:4 worden begrepen: '[...] wij [...] zullen [ons] wijden aan het gebed en aan de verkondiging van het woord van God.' De apostelen verkondigen het evangelie en leggen op de juiste wijze de Schrift uit (Gal. 1:11-12).

Gericht op de dag van de Heer

Een ander wezenlijk kenmerk van het apostelambt is dat het zich richt op de dag van de Heer. Apostel Paulus schrijft aan de gemeente in Korinte: 'Ik waak over u zoals God over u waakt. Ik heb u aan één man uitgehuwelijkt, aan Christus, en ik wil u als een kuisse bruid aan Hem geven' (2 Kor. 11:2). De 'kuisse bruid' is een zinnebeeld voor de door Jezus Christus uitverkoren bruidsgemeente, die door de apostelen wordt voorbereid op de wederkomst van Christus.

'Apostel' betekent 'gezant'. (7.4)

Jezus Christus heeft Zijn kerk slechts één ambt rechtstreeks gegeven: het apostelambt. Het apostelambt ontleent dus al zijn autoriteit aan Jezus Christus en is onvoorwaardelijk van Hem afhankelijk. (7.4)

Het apostelambt wordt aangeduid als 'ambt van het Nieuwe Verbond', 'ambt van de Geest', 'ambt van de gerechtigheid' en 'ambt van de verzoening'. Apostelen worden ook 'gezanten van Christus' of 'dienaren van Christus, aan wie het beheer over de geheimen van God is toevertrouwd' genoemd. (7.4.1)

Een ander wezenlijk kenmerk van het apostelambt is dat het de gemeente richt op de wederkomst van Christus. (7.4.1)

7.4.2 Toerusting en uitzending van de apostelen

Jezus Christus koos uit de kring van Zijn leerlingen twaalf mannen en stelde hen aan als apostel (Marc. 3:13-19; Luc. 6:13-16). Twee uitzendingen van de apostelen worden vermeld:

Bij de eerste uitzending stuurde de Heer Zijn apostelen naar 'verloren schapen van het volk van Israël' en verbood hen nadrukkelijk Samaritanen en heidenen te bezoeken. Hij gaf hun macht om zieken te genezen, doden op te wekken, demonen uit te drijven, vrede te brengen en het koninkrijk van God te verkondigen. Deze opdracht

onderstreepte Hij met de woorden: 'Wie jullie ontvangt ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt ontvangt Hem die Mij gezonden heeft' (Matt. 10:40).

De opdracht bij de tweede uitzending van de apostelen, die plaatsvond na de opstanding van Jezus Christus, opende een nieuwe, hogere en veel grotere dimensie: 'Ga dus op weg en maak alle volken tot Mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat Ik jullie opgedragen heb. En houd dit voor ogen: Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld' (Matt. 28:18-20). Volgens Zijn belofte is Jezus dus bij hen tot aan de voltooiing van de wereld.

De namen van de eerste twaalf apostelen staan onder andere in Matteüs 10:2-4: Simon, die Petrus wordt genoemd, Andreas, Jakobus, Johannes, Filippus, Bartolomeüs, Tomas, Matteüs, Jakobus, Tadeüs, Simon Kananeüs en Judas Iskariot. Deze apostelen worden ook wel 'de twaalf' genoemd, ook nog na het verraad van Judas Iskariot.

Naast deze mannen worden er in het Nieuwe Testament nog meer apostelen genoemd: Mattias (Hand. 1:15-26), Barnabas (Hand. 13:1-4; 14:4 en 14), Paulus (1 Kor. 9:1-16; 2 Kor. 11) en Jakobus, de broer van de Heer (Gal. 1:19; 2:9). Bij Mattias was het voor de beroeping tot apostel een voorwaarde dat hij ooggetuige was van Jezus' leven (Hand. 1:21-22). Ook Silvanus en Timoteüs worden aangeduid als apostelen (1 Tess. 1:1; 2:7), evenals Andronikus en Junia (Rom. 16:7).

7.4.3 Petrus - het hoofd van de eerste apostelen

In aanwezigheid van de andere apostelen geeft Jezus bijzondere volmachten aan Simon Petrus. De bijzondere positie die hij innam, werd duidelijk na de hemelvaart van de Heer maar was daarvoor al zichtbaar:

- Petrus werd de 'rots' genoemd en hem werd de sleutelvolmacht gegeven: 'En Ik zeg je: jij bent Petrus, de rots waarop Ik Mijn kerk zal bouwen, en de poorten van het dodenrijk zullen haar niet kunnen overweldigen. Ik zal je de sleutels van het koninkrijk van de hemel geven, en al wat je op aarde bindend verklaart zal ook in de hemel bindend zijn, en al wat je op aarde ontbindt zal ook in de hemel ontbonden zijn' (Matt. 16:18-19).
 - De Heer richtte voor Zijn offerdood het woord tot Petrus: 'Simon, Simon, weet dat Satan jullie voor zich heeft opgeëist om jullie als graan te mogen zeven. Maar Ik heb voor je gebeden opdat je geloof niet zou bezwijken. En als jij eenmaal tot inkeer bent gekomen, moet jij je broeders sterken' (Luc. 22:31-32).
-

- Petrus sprak in naam van de twaalf apostelen. Nadat vele leerlingen zich van Jezus hadden afgewend, antwoordde Petrus op de vraag of zij ook niet wilden gaan: 'Naar wie zouden we moeten gaan, Heer? U spreekt woorden die eeuwig leven geven, en wij geloven en weten dat U de heilige van God bent' (Joh. 6:68-69).
- Aan Petrus stelde Jezus Christus de vraag: 'Houd je van Me?' Tot driemaal toe gaf Petrus bevestigend antwoord en daarop vertrouwde de Heer Zijn lammeren en schapen toe aan de zorg van Petrus (Joh. 21:15-17).
- Petrus zorgde ervoor dat Judas Iskariot in de kring van de apostelen werd opgevolgd (Hand. 1:15-26), hij hield de pinkstertoespraak (Hand. 2:14) en de Heer liet hem zien dat het heil in Christus ook voor heidenen is bestemd (Hand. 10).

7.4.4 Nieuwtestamentische getuigenissen van de werkzaamheid van de apostelen

Voorals Lucas doet verslag van de werkzaamheid van de apostelen, en wel in Handelingen. In Handelingen 11:1-18 en 15:1-29 worden twee vergaderingen beschreven die onder leiding van apostelen stonden, waarin de toegang van heidenen tot het Nieuwe Verbond en andere actuele, belangrijke vraagstukken werden besproken. Daaruit blijkt dat de apostelen gezamenlijk beslissingen namen die ingrijpende uitwerkingen hadden.

In Handelingen wordt eveneens betuigd dat de toediening van de gave van de Heilige Geest aan het apostelambt is gebonden. Filippus predikte in Samaria en doopte de gelovigen met water. De apostelen hoorden daarvan en zonden daarop Petrus en Johannes naar Samaria. Ze 'baden [...] dat ook de Samaritanen de Heilige Geest mochten ontvangen, want Deze was nog op niemand van hen neergedaald; ze waren alleen gedoopt in de naam van de Heer Jezus. Na het gebed legden Petrus en Johannes hun de handen op, en zo ontvingen ze de Heilige Geest' (Hand. 8:15-17). Volgens Handelingen 19:6 handelde apostel Paulus op dezelfde wijze.

Een belangrijke taak van de apostelen was de verkondiging van de dood en opstanding van Jezus Christus (Hand. 13:26-41; 17:1-4). Ze bestreden dwaalleren, voornamelijk die, waarin het waarachtig mens-zijn van Jezus en Zijn opstanding werden ontkend (1 Kor. 15:3-8; 1 Joh. 4:1-6).

De apostelen verwachtten dat de dag van de Heer tijdens hun leven zou plaatsvinden en bereidden de gelovigen hierop voor (1 Tess. 4:14-18). Daaraan wordt het nauwe

verband tussen de verkondiging van de wederkomst van Christus en het apostelambt duidelijk.

Jezus Christus stelde twaalf apostelen aan. In het Nieuwe Testament worden echter meer dan twaalf apostelen vermeld. (7.4.2)

Jezus gaf apostel Simon Petrus de sleutelvolmacht en de opdracht de kerk te leiden. (7.4.3)

Vooraf in Handelingen wordt verslag gedaan van de werkzaamheid van de apostelen. Hier wordt onder andere betuigd dat de gave van de Heilige Geest door apostelen werd toegediend. De apostelen verkondigden het evangelie en bestreden dwaalleren. (7.4.4)

7.5 Ontwikkeling van de ambten uit het apostelambt

Jezus Christus heeft alleen het apostelambt gegeven. Na Pinksteren begonnen de apostelen in de pas ontstane gemeenten hun opdracht te vervullen, namelijk het verspreiden van het evangelie. Zeer snel bleek dat ze hulp nodig hadden om de opgaven die zich aandienen te vervullen. Op hun initiatief werden door de gemeente zeven mannen uitgekozen. Terwijl de apostelen baden en hun de handen oplegden, ontvingen zij de geestelijke toerusting voor hun opdracht (Hand. 6:6). Deze zeven mannen worden aangeduid als de eerste diakenen. In deze handelwijze - handoplegging en gebed door apostelen - zijn de grondslagen voor toekomstige wijdingen gegeven.

De apostelen en de andere gelovigen stichtten nieuwe gemeenten die geestelijk moesten worden verzorgd. Daarvoor stelden de apostelen gemeentevoorgangers aan. Zij werden 'opzieners' of 'oudsten' genoemd (Gr.: 'episkopos' en 'presbyteroi'). Uit Titus 1:5 en 7 blijkt dat beide aanduidingen werden gehanteerd voor één en dezelfde opdracht. Bovendien werkten in de vroegchristelijke gemeenten profeten, evangelieverkondigers ('evangelisten'), herders en leraren (Ef. 4:11).

Met de groei van de kerk ontstond op instigatie van de Heilige Geest geleidelijk aan een hiërarchie - zo blijkt uit het getuigenis van de pastorale brieven en de Didachè¹⁰ - waardoor het geestelijke leven in de gemeenten werd gewaarborgd.

Na de dood van de eerste apostelen ontwikkelden zich geestelijke opdrachten met verschillende taken en benamingen.

¹⁰ Leer van de twaalf apostelen, vermoedelijk ca. 100 n. Chr. ontstaan.

Om de opgaven die zich aandienden te vervullen, hadden de apostelen helpers nodig. Ze rustten hen voor hun dienst toe door handoplegging en gebed. In deze handelwijze zijn de grondslagen voor toekomstige wijdingen gegeven. (7.5)

Bovendien werkten in opdracht van de apostelen in de vroegchristelijke gemeenten opzieners, oudsten, profeten, evangelieverkondigers ('evangelisten'), herders en leraren. Met de groei van de kerk ontstond op instigatie van de Heilige Geest een ambtshiërarchie. (7.5)

7.5.1 Voortbestaan van het apostelambt

Het apostelambt is door de Heer gesticht voor Zijn kerk. De apostelen moeten Zijn getuigen zijn tot aan de uiteinden van de aarde (Hand. 1:8). Om deze omvangrijke opdracht met het oog op Zijn wederkomst te vervullen, zendt Jezus Christus ook in de huidige tijd apostelen. Zelfs in de tijd waarin dit ambt op aarde niet werd bekleed, bleef het door Hem gestichte ambt bestaan (2 Kor. 3:11).

7.5.2 Onderbreking van de werkzaamheid van de apostelen

Het Nieuwe Testament vermeldt de dood van apostel Jakobus (Hand. 12:2); er wordt geen informatie verschaft over het overlijden van de andere apostelen. Volgens gegevens die niet in de Bijbel zijn opgenomen, stierf Johannes als laatste van de in de Bijbel vermelde apostelen aan het einde van de eerste eeuw. De werkzaamheid van het enige ambt dat door de Heer was ingesteld, was derhalve onderbroken totdat het apostelambt in 1832 opnieuw werd bekleed (*zie 11.3*).

Deze onderbreking van de persoonlijke aanwezigheid van het apostelambt berust op Gods wil; Gods beschikkingen blijven voor de mens uiteindelijk een mysterie. Desondanks was de Heilige Geest ook in de tijd na de dood van de vroegchristelijke apostelen (*zie 11.2*) werkzaam en zorgde Hij voor het behoud en de verkondiging van het evangelie.

7.5.3 Herbekleding van het apostelambt

Het apostelambt werd overeenkomstig Gods wil opnieuw bekleed toen de tijd was aangebroken voor het definitieve bijeenbrengen en voorbereiden van de bruid van Christus. Persoonlijk aanwezig is het apostelambt dus aan het begin en aan het einde van Gods verlossingswerk om de bruid voor te bereiden.

Tussen het vroegchristelijke apostelambt en dat van de eindtijd bestaan wat betreft opdracht en werkzaamheid geen verschillen. Wel zijn er verschillende zwaartepunten in de praktische uitoefening van het ambt. Er is weliswaar geen sprake van een historische successie, maar wel van een geestelijke.

Nadat het apostelambt opnieuw was bekleed, werden weer ambtsdragers gewijd. In de Katholiek Apostolische Kerk ontstond een gedifferentieerde ambtsordering. Ook in de Nieuw-Apostolische Kerk heeft zich in de loop van haar geschiedenis een aantal ambten met verschillende opgaven ontwikkeld.

De taak van de apostelen is niet begrensd tot de vroegchristelijke tijd. (7.5.1)

Aan het einde van de eerste eeuw waren er geen apostelen meer. De werkzaamheid van het enige ambt dat door Jezus Christus was ingesteld, was derhalve onderbroken totdat het apostelambt in 1832 opnieuw werd bekleed. Deze onderbreking van de persoonlijke aanwezigheid van het apostelambt berust op Gods wil; voor de mens blijft dit uiteindelijk een mysterie. (7.5.2)

Het apostelambt werd overeenkomstig Gods wil opnieuw bekleed. Er is tussen het vroegchristelijke apostelambt en dat van de huidige tijd weliswaar geen sprake van een historische successie, maar wel van een geestelijke. (7.5.3)

Nadat het apostelambt opnieuw was bekleed, werden weer ambtsdragers gewijd. Zo ontstond een gedifferentieerde ambtsordering. (7.5.3)

7.6 De ambten in de Nieuw-Apostolische Kerk

De Nieuw-Apostolische Kerk heeft zich vanaf het eerste begin beschouwd als een ambtskerk. Het is een kerk die wordt geleid door het apostolaat.

Uit het apostelambt komen alle andere ambten voort. Het vijfde geloofsartikel zegt daarover: 'Ik geloof dat degenen die door God voor een ambt zijn geroepen, slechts door apostelen tot hun ambt worden gewijd en dat uit het apostelambt volmacht, zegening en heiliging voor hun dienst voortkomen.'

Er bestaan in de Nieuw-Apostolische Kerk drie ambtsniveaus met elk verschillende geestelijke volmachten:

het apostelambt

stamapostel, districtsapostel en apostel;

het priesterlijke ambt

opziener, districtsoudste, districtsevangelist, herder, gemeente-evangelist en priester;

het diakenambt

diaken en onderdiaken.

7.6.1 Het apostolaat

Het apostolaat komt tot uitdrukking in het stamapostel-, districtsapostel- en apostelambt. Samen met de apostelen leidt de stamapostel de kerk; de districtsapostelen zijn elk verantwoordelijk voor één of meer kerkgebieden.

In de Katholiek Apostolische Kerk functioneerde al een 'senior apostle' die ook wel 'pijler van de apostelen' werd genoemd. Hij had weliswaar geen volmachten die uitstegen boven die van de andere apostelen - hij bleef de eerste onder zijns gelijken - maar in het college van apostelen had zijn woord meer gewicht.

Aanvankelijk werkten de apostelen van de nieuwe ordening (*zie 11.3.1*) in hun werkgebieden in belangrijke mate onafhankelijk, maar ze zochten ook de verbinding met elkaar om de eenheid te bevorderen. Vanaf het einde van de 19e eeuw werd degene die in de Nieuw-Apostolische Kerk de petrinische opdracht uitoefende, aangeduid met de ambtsbenaming 'stamapostel'.¹¹

7.6.2 De opdracht van het apostolaat

Belangrijke aanwijzingen over de opdracht van de apostelen zijn op te maken uit de woorden en daden van Jezus:

- Christus draagt het 'binden' en het 'ontbinden' over aan Zijn apostelen (Matt. 18:18). Deze formulering geeft aan dat de apostelen samen met de stamapostel de geestelijke leiding van de kerk vormen en orde in het gemeentelven aanbrengen.
- In de kring van Zijn apostelen stelt Gods Zoon het Heilig Avondmaal in, dat zij in de toekomst overeenkomstig Zijn voorbeeld moeten vieren (Luc. 22:14 en 19-20).
- De apostelen zijn gezanten van Jezus Christus (Joh. 13:20; 20:21)
- De apostelen ontvangen door de Heilige Geest de inzichten die nodig zijn voor de uitoefening van hun ambt (Joh. 14:26).
- De apostelen zijn aangewezen op de rechtstreekse verbinding met de Heer want 'zonder Mij kun je niets doen. Wie niet in Mij blijft wordt weggegooid als een wijnrank en verdort' (Joh. 15:5-6).
- Jezus geeft de apostelen de volmacht om in Zijn naam de vergeving van zonden te verkondigen (Joh. 20:23).

¹¹ Tot aan het begin van de 20e eeuw werd elk werkgebied van een apostel aangeduid met de naam van één van de twaalf stammen van Israël. Van dat gebruik is de benaming 'stamapostel' afgeleid.

7.6.3 Het zelfbesef van de apostelen

De apostelen hebben ambt en opdracht van Jezus Christus ontvangen. Ze zijn overeenkomstig de wil van hun zender werkzaam en volledig van Hem afhankelijk. Volgens het voorbeeld van Jezus moeten de apostelen alle mensen dienen (Joh. 13:15). Ze heersen niet over het geloof van de gemeente maar dragen bij aan de vreugde (2 Kor. 1:24). Dit betekent dat de gelovigen door de werkzaamheid van de apostelen een blijmoedige en dankbare houding tegenover God innemen. Daartoe behoren eventueel ook vermaningen en voorschriften (Jak. 1:21).

De apostelen voelen zich verplicht een voorbeeld voor de gemeente te zijn en deze voor te gaan in de navolging van Christus (1 Kor. 11:1).

7.6.4 De autoriteit van het apostelambt

De autoriteit van het apostelambt komt voort uit de beroeping van de apostelen door Jezus Christus en de volmachten die de Heer in dit ambt heeft gelegd. De betekenis van het ambt wordt duidelijk in het hogepriesterlijke gebed van Jezus: 'Ik zend hen naar de wereld, zoals U Mij naar de wereld hebt gezonden. Ik heb Mij geheiligd omwille van hen, zo zullen ook zij door de waarheid geheiligd zijn' (Joh.17:18-19).

7.6.5 De apostelen in de kerk van Jezus Christus

De opdracht van de apostelen is erop gericht het verlossingswerk van de Heer op te bouwen en te voltooien. De innige verbondenheid van de apostelen met de gelovigen wordt gekenmerkt door hartelijke ontferming en het liefdevol tonen van begrip.

Het apostolaat is gegeven voor de kerk van Christus in haar totaliteit en heeft de taak het heil in Jezus Christus aan de mensen aan te bieden (Hand. 13:47). Het heil is alleen mogelijk door Gods Zoon (Hand. 4:12). Tot de wederkomst van Christus wordt het heil door de apostelen geschonken in woord en sacrament, dus door de verkondiging van het evangelie, het uitspreken van de zondevergeving, de Doop met water en de Heilige Geest en door het Heilig Avondmaal.

De Nieuw-Apostolische Kerk is een ambtskerk. (7.6)

Er zijn drie ambtsniveaus met elk verschillende geestelijke volmachten: het apostelambt, het priesterambt en het diakenambt. (7.6)

Het apostolaat komt tot uitdrukking in het stamapostel-, districtsapostel- en apostelambt. Samen met de apostelen leidt de stamapostel de kerk. (7.6.1)

Christus heeft het 'binden' en het 'ontbinden' aan Zijn apostelen overgedragen. Deze formulering geeft aan dat de apostelen samen met de stamapostel de geestelijke en organisatorische leiding van de kerk vormen en orde in het gemeentelven aanbrengen. In de kring van Zijn apostelen stelde Jezus het Heilig Avondmaal in, dat zij volgens Zijn voorbeeld moeten vieren. Ook gaf Hij hun de volmacht om in Zijn naam de vergeving van zonden te verkondigen. (7.6.2)

De apostelen zijn overeenkomstig de wil van hun zender Jezus Christus werkzaam en volledig van Hem afhankelijk. Zij voelen zich verplicht een voorbeeld voor de gemeente te zijn en deze voor te gaan in de navolging van Christus. (7.6.3)

De autoriteit van het apostelambt komt voort uit de beroeping door Jezus Christus. (7.6.4)

7.6.6 Het stamapostelambt

Jezus Christus, Gods Zoon, is het hoofd van Zijn kerk. In deze kerk heeft het stamapostelambt de taak de petrinische opdracht uit te oefenen volgens de woorden van Jezus: 'En Ik zeg je: jij bent Petrus, de rots waarop Ik Mijn kerk zal bouwen, en de poorten van het dodenrijk zullen haar niet kunnen overweldigen. Ik zal je de sleutels van het koninkrijk van de hemel geven, en al wat je op aarde bindend verklaart zal ook in de hemel bindend zijn, en al wat je op aarde ontbindt zal ook in de hemel ontbonden zijn' (Matt. 16:18-19).

Jezus spreekt over het fundament en de bouw van Zijn gemeente in relatie tot de bijzondere positie van apostel Petrus. Hij is de 'rots' waarop Jezus Christus Zijn kerk bouwt. Daarmee is door Gods Zoon een onlosmakelijke band gesmeed tussen het 'rotsambt' en Zijn kerk. Dit 'rotsambt' en de kerk van Christus zijn voor de mensen gegeven tot heil in Jezus Christus.

De opdracht en de taken die de Heer aan apostel Petrus heeft gegeven, worden in de huidige tijd door de stamapostel uitgevoerd. Hij werkt aan de eenheid onder de apostelen, waarvoor de Heer heeft gebeden (Joh. 17:20-23), doordat hij zijn broeders, de apostelen, sterkt (Luc. 22:32). Hij weidt de 'lammeren en schapen' van de kudde van Christus (Joh. 21:15-17).

De opdracht van de stamapostel uit zich in het zuiver houden en verder ontwikkelen van de leer, het onthullen van nieuwe inzichten en de uniforme verspreiding van het geloofsgetuigenis. Ook legt de stamapostel de kerkelijke orde vast. Deze taken vormen de 'sleutelvolmacht' van het stamapostelambt.

De stamapostel is de hoogste geestelijke autoriteit; binnen de kring van de apostelen heeft hij een leidende positie.

De stamapostel wijdt de apostelen in hun ambt. Het is noodzakelijk dat de apostelen één zijn met hem. Alleen op die wijze kan de aan het apostolaat in zijn totaliteit gegeven taak, om het heil voor de mensheid toegankelijk te maken, worden vervuld.

7.6.7 Het districtsapostelambt

Boven de algemene taken van een apostel, heeft de districtsapostel binnen een bepaald gebied (werkgebied van een districtsapostel) de verantwoordelijkheid te zorgen voor eenheid in de zielzorg, de verzorging van de gemeenten, evenals de geestelijke toerusting van de ambtsdragers. Hij bepaalt zwaartepunten in de kerkelijke arbeid, beslist over de wijding van ambtsdragers en probeert de eenheid in de kring van de apostelen te waarborgen. Normaliter viert hij voor zijn werkgebied het Heilig Avondmaal voor de ontslapenen. Een taak die boven de eigenlijke arbeid in het werkgebied van een districtsapostel uitgaat, is de deelname aan districtsapostelvergaderingen, waarin de stamapostel aangaande de leiding van kerk wordt geadviseerd en ondersteund. Bovendien vertegenwoordigt de districtsapostel het kerkgebied in algemene zin.

De stamapostel heeft de taak de petrinische opdracht uit te oefenen. Hij is de hoogste geestelijke autoriteit; binnen de kring van de apostelen heeft hij een leidende positie. (7.6.6)

De stamapostel oefent de sleutelvolmacht uit. (7.6.6)

De districtsapostel heeft binnen zijn werkgebied de verantwoordelijkheid te zorgen voor eenheid in de zielzorg, de verzorging van de gemeenten, evenals de geestelijke toerusting van de ambtsdragers. (7.6.7)

7.7 De wijding

Uit het apostelambt komen volmacht, zegening en heiliging van de ambtsdragers voor hun dienst in de gemeente voort.

De benoeming in het geestelijke ambt, de wijding, wordt uitgevoerd door de apostel in de naam van de drie-enige God door handoplegging en gebed (zie 12.1.12). De ambtsdrager is in de uitvoering van zijn ambt verbonden met het apostelambt en daarop aangewezen.

Bij de wijding wordt vanuit het apostelambt het vermogen voor het betreffende ambt overgedragen. Eveneens wordt de daarbij behorende volmacht geschonken, hetzij

voor de diaconale dienst, de priesterlijke dienst of de dienst van een apostel. Op deze grondslag kan de ambtsdrager de taken vervullen die hem zijn opgedragen.

Door de wijding wordt de ambtsdrager voor zijn opdracht gezegend en geheiligd. Aanwezige gaven worden voor de uitoefening van het ambt opgewekt en gewijd.

De wijding is niet een sacrament maar een zegening. De heiligheid van deze handeling en het dienende karakter van het ambt worden zichtbaar doordat het ambt in geknielde houding wordt ontvangen. Degene die tot een ambt wordt gewijd, belooft aan de apostel trouw aan God, navolging van Christus en gehoorzaamheid in het geloof.

De roeping tot een ambt berust principieel niet op menselijke overwegingen maar op de wil van God. Het is de taak van de apostel de goddelijke wil te herkennen en in overeenstemming daarmee te handelen.

Bij de ambtswijding wordt Gods zegen geschonken. Deze omvat de belofte van begeleiding en versterking door de Heilige Geest, evenals bescherming door de dienst van de engelen.

De ambtsdrager kan zijn opdracht niet uit eigen kracht verrichten maar alleen in verbinding met het apostolaat en in de kracht van de Heilige Geest. Het apostelambt bepaalt de geloofsleer en is een voorbeeld voor de verkondiging van Gods woord voor de andere ambtsdragers.

7.8 De uitoefening van het ambt

Een ambtsdrager moet wat betreft levenswandel en geestelijke competenties aan bepaalde eisen voldoen. De heiliging die door de wijding tot stand komt, moet door de ambtsdrager in de praktijk worden omgezet zodat de ontvangen gaven zich tot zegen van de gemeente kunnen ontplooien (1 Tim. 3:2-3 en 8-9).

Degenen die voor het ambt zijn geroepen, dienen uit liefde voor God en de naaste. Ze oriënteren zich aan het voorbeeld van Jezus en weten dat ze een werktuig in Gods hand zijn.

Het vertrouwen tussen de gemeenteleden en de ambtsdragers is een voorwaarde voor een gezegende ontwikkeling in de gemeente. De eenheid van de ambtsdragers onder elkaar en met hun apostel is noodzakelijk om een vertrouwensband te kunnen opbouwen en bewaren.

De ambtsdrager oefent zijn ambt uit binnen de aan hem verleende volmacht. Daartoe ontvangt hij een opdracht van zijn apostel, die hem een arbeidsterrein toewijst.

De opdacht een ambt uit te oefenen, eindigt in principe op het moment waarop aan de ambtsdrager ambtsrust wordt verleend; het ambt zelf blijft. Wanneer het ambt wordt neergelegd of afgenomen, gaat het ambt verloren.

7.9 Taken van ambtsdragers

Apostel Paulus schrijft: 'Er zijn verschillende gaven, maar er is één Geest; er zijn verschillende dienende taken, maar er is één Heer; er zijn verschillende uitingen van bijzondere kracht, maar het is één God die ze allemaal en bij iedereen teweegbrengt. In iedereen is de Geest zichtbaar aan het werk, ten bate van de gemeente' (1 Kor. 12:4-7). Elke ambtsdrager is een dienaar van God met de taak het evangelie van Christus onvervalst te verkondigen en te verdedigen. Hij verzorgt de gemeenteleden die aan zijn zielzorg zijn toevertrouwd en versterkt hun geloof en inzicht. Als zielzorger is hij deelgenoot van hun persoonlijke zorgen, hij bidt met hen en helpt hen bij het dragen van de lasten van het dagelijkse leven. De ambtsdrager is een voorbeeld voor de gemeente. Op hem is van toepassing: 'Handel niet uit geldingsdrang of eigenwaan, maar acht in alle bescheidenheid de ander belangrijker dan uzelf' (Fil. 2:3).

Onderstaande uiteenzettingen beschrijven aspecten van de afzonderlijke ambtsgevaven. Ze zijn in alle ambten aanwezig, maar komen op verschillende wijzen tot uitdrukking.

De wijding in het geestelijke ambt wordt uitgevoerd door de apostel in de naam van de drie-enige God door handoplegging en gebed. Bij de wijding wordt vanuit het apostelambt het vermogen voor het betreffende ambt overgedragen, evenals de daarbij behorende volmacht. (7.7)

De ambtsdrager kan zijn opdracht alleen verrichten in verbinding met het apostolaat en in de kracht van de Heilige Geest. (7.7)

De heiliging die door de wijding tot stand komt, moet door de ambtsdrager in praktijk worden gebracht. Hij oefent zijn ambt uit binnen de aan hem verleende volmacht. (7.8)

Elke ambtsdrager is een dienaar van God. Hij verzorgt de gemeenteleden die aan zijn zielzorg zijn toevertrouwd en versterkt hun geloof. (7.9)

7.9.1 De priesterlijke ambten

De ambten van opziener tot en met priester worden samengevat onder het begrip 'priesterlijke ambten'. Deze ambtsdragers hebben door de apostel de taak en volmacht ontvangen de Heilige Waterdoop te verrichten, de zondevergeving te verkondigen en het Heilig Avondmaal af te zonderen en toe te dienen.

De hoge eisen die worden gesteld aan de priesterlijke ambtsdragers kunnen worden afgeleid uit Maleachi 2:7: 'Kennis ligt op de lippen van de priester en waarheid zoekt men in wat hij zegt, want hij is een bode van de Heer van de hemelse machten.'

Tot de taken van de priesterlijke ambtsdragers behoort verder het houden van erediensten en rouwplechtigheden, het verrichten van ambtshandelingen, het verkondigen van Gods woord en het verlenen van zielzorg aan de gemeenteleden.

Opziener

De opziener (Gr.: 'episkopos') is de directe medewerker van de apostel. In de eenheid met de apostel verzorgt en onderwijst hij de ambtsdragers en neemt hij speciale taken op het gebied van de zielzorg waar.

Districtsoudste¹²

Een districtsoudste is over het algemeen de voorganger van een district en daardoor in geestelijk en organisatorisch opzicht verantwoordelijk voor een aantal gemeenten. Hij ziet erop toe dat het evangelie in de gemeenten zuiver wordt verkondigd. Ook zorgt hij ervoor dat in de gemeenten de noodzakelijke ambtsgevaren aanwezig zijn. Hij neemt gasten op in de gemeente en voert voorbereidende gesprekken met degenen die de Heilige Verzegeling willen ontvangen. De districtsoudste verleent zielzorg aan de gemeentevoorgangers en hun gezinnen.

Districtsevangelist

De districtsevangelist werkt aan de zijde van de districtsoudste en ondersteunt hem bij het vervullen van zijn taken.

Herder

Het bijzondere accent van dit ambt ligt in de taak de gemeente met zorg te omringen en te behoeden. De herder heeft leidende taken; over het algemeen is hij voorganger van een gemeente.

Gemeente-evangelist

Het bijzondere accent van het evangelistenambt (Gr.: 'euangelistos' = 'brenger van de blijde boodschap') ligt in een duidelijke, begrijpelijke prediking. Ook de gemeente-evangelist heeft in de regel leidende taken.

Priester

De priester verkondigt het woord van God en is als zielzorger actief in de gemeente. Daarbij hoort hij dichtbij broeders en zusters te staan, hen regelmatig te bezoeken, hun geloof te versterken en hun inzicht te

¹² Vroeger was er ook het ambt van 'gemeente-oudste'.

bevorderen. De priester staat hen ter zijde, brengt troost en bidt met hen. Hij bezoekt regelmatig zieken en viert met hen het Heilig Avondmaal. Ook zoekt hij degenen op die het contact met de gemeente hebben verloren. In veel gemeenten neemt de priester ook de opdracht van voorganger waar.

7.9.2 Het diakenambt

Het diaconale ambt wordt uitgeoefend door diakenen en onderdiakenen. Het woord 'diaken' heeft zijn oorsprong in het Grieks en betekent 'dienaar'. Diakenen helpen op diverse wijzen in de gemeente. Hun taak is verder het ondersteunen van de priesters bij het verlenen van zielzorg.

Het ambt van onderdiaken wordt tegenwoordig niet meer opnieuw bekleed; het komt in wezen overeen met het diakenambt.

7.10 Opdrachten

Een opdracht betreft een vast omliggende taak maar is niet gelijk te stellen aan een wijding. De opdracht kan begrensd zijn wat betreft tijd en plaats.

Onder een opdracht in combinatie met een ambt wordt de opdracht als gemeentevorganger, districtsvoorganger, districtsapostelhelper of stamapostelhelper verstaan. Het verstrekken van een opdracht vindt doorgaans plaats in het kader van een eredienst door een leidende ambtsdrager van de kerk. De opdracht is niet gebonden aan de duur van de ambtsuitoefening maar eindigt wel daarmee.

Om de diverse taken in gemeenten en districten te vervullen, worden ook opdrachten los van een ambt zowel aan zusters als aan broeders gegeven.

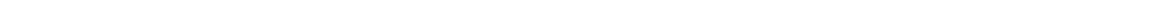
Zij verrichten, evenals de ambtsdragers, hun opdracht in de kerk in principe onbezoldigd.

De ambten van opziener tot en met priester worden samengevat onder het begrip 'priesterlijke ambten'. Zij hebben door de apostel de taak en volmacht ontvangen de Heilige Waterdoop te verrichten, de zondevergeving te verkondigen en het Heilig Avondmaal af te zonderen en toe te dienen. Andere taken van de priesterlijke ambtsdragers zijn het houden van erediensten en rouwplechtigheden, het verrichten van ambtshandelingen, het verkondigen van Gods woord en het verlenen van zielzorg aan de gemeenteleden. (7.9.1)

Het woord 'diaken' heeft zijn oorsprong in het Grieks en betekent 'dienaar'. Diakenen helpen op diverse wijzen in de gemeente. (7.9.2)

Een opdracht betreft een vast omliggende taak maar is niet gelijk te stellen aan een wijding. De opdracht kan begrensd zijn wat betreft tijd en plaats. (7.10)

Deel 8
De sacramenten

8 De sacramenten

Sacramenten zijn fundamentele uitingen van Gods genade. Het zijn heilige handelingen die aan de mens worden verricht, opdat hij het heil ontvangt om in de levensgemeenschap met God te worden opgenomen en daarin bewaard te blijven. Het ontvangen van de drie sacramenten ontsluit de mogelijkheid om bij de wederkomst van Christus met de Heer te worden verenigd.

De grondslag van het heil in de sacramenten is de menswording, offerdood en opstanding van Jezus Christus, evenals de zending en werkzaamheid van de Heilige Geest.

Het begrip 'sacrament' komt niet voor in het Nieuwe Testament. Het woord 'mysterion', dat in enkele oude Latijnse Bijbelvertalingen met 'sacramentum' wordt vertaald, heeft oorspronkelijk geen relatie tot de handelingen die later als 'sacrament' worden aangeduid. 'Mysterion' stond in de oudheid voor een mystieke aangelegenheid die alleen voor ingewijden toegankelijk was.

'Sacramentum' betekent volgens het Romeinse begrip o.a. 'militaire eed', 'wijding' en 'borgtocht'. In de loop van de tweede en derde eeuw n. Chr. werden met 'mysterion' en 'sacramentum' rituele handelingen aangeduid. Zo brengt bijvoorbeeld Tertullianus (ca. 160 tot 220 n. Chr.) weliswaar niet de doophandeling, maar wel de doopgeloofte en doopbelijdenis in verband met de militaire eed. De kerkvader Augustinus (354 tot 430 n. Chr.) levert in de late oudheid de wezenlijke bijdrage aan het begrip 'sacrament', doordat hij stelt dat een sacrament tot stand komt door de verbinding van een zichtbaar element met een woord dat verwijst naar de werkelijkheid achter dat woord.

Een sacrament komt op rechtmatige wijze tot stand door vier elementen die met elkaar in verband staan:

- Vorm (Lat.: 'signum' / 'materia'), dat is de handeling of het zichtbare element,
- Inhoud (Lat.: 'res' / 'forma'), de aanwezigheid van het heil,
- Dienaar (degene die het sacrament toedient),
- Geloof (van de ontvanger), zodat het sacrament tot heil wordt ontvangen.

De geldigheid van de sacramenten is niet afhankelijk van de interpretatie of het begrip dat er aan wordt toegekend, maar alleen van de vier bovengenoemde elementen. Vorm ('signum') en inhoud ('res') worden met elkaar verbonden door het woord ('verbum') - de schenkings- of wijdingswoorden die door degene die het sacrament toedient worden uitgesproken.

Gezien het hier niet een 'magische', als het ware zelfwerkende gebeurtenis betreft, is het geloof van de mens die het sacrament ontvangt een voorwaarde opdat het sacrament zijn werkzaamheid kan ontplooien. Ongeloof maakt het sacrament echter ook niet ongeldig want wat God doet, kan de ongelovige ontvanger niet opheffen.

Het juiste beheer over de sacramenten is toevertrouwd aan de apostelen. Zij hebben van Christus de opdracht ontvangen om de sacramenten op een juiste wijze toegankelijk te maken. Ook wanneer niet alle sacramenten door hen of door degenen die door hen zijn gevolmachtigd worden toegediend, zijn ze toch gerelateerd aan het apostelambt.

Er zijn drie sacramenten (1 Joh. 5:6-8): Heilige Waterdoop, Heilige Verzegeling en Heilig Avondmaal. Ze zijn door Jezus Christus ingesteld.¹³

Door de Heilige Waterdoop komt de mens dichter bij God te staan - hij wordt een christen en behoort door zijn geloof en zijn belijdenis tot de kerk van Christus (*zie 8.1*).

Door de Heilige Verzegeling schenkt God de gedoopte de gave van de Heilige Geest.

Beide sacramenten vormen samen de wedergeboorte uit water en Geest. Daardoor wordt de mens een kind van God en is hij geroepen om bij de wederkomst van Christus tot de eerstelingen te behoren (*zie 8.3*). Door het Heilig Avondmaal blijft de wedergeborene in de innige levensgemeenschap met Jezus Christus. Daartoe moet het sacrament steeds opnieuw in geloof worden ontvangen (*zie 8.2*).

De sacramenten worden ook aan kinderen toegediend (Matt. 19:14).

Sacramenten zijn fundamentele uitingen van Gods genade. (8)

De grondslag van het heil in de sacramenten is de menswording, offerdood en opstanding van Jezus Christus, evenals de zending en werkzaamheid van de Heilige Geest. Het juiste beheer over de sacramenten is toevertrouwd aan de door Christus gezonden apostelen. (8)

Een sacrament komt tot stand door de verbinding van een zichtbaar element met een woord dat verwijst naar de werkelijkheid achter dat woord. (8)

Een sacrament komt tot stand door vier elementen die met elkaar in verband staan: vorm, inhoud, dienaar en geloof. (8)

Het geloof is een voorwaarde opdat het sacrament zijn werkzaamheid kan ontplooien. (8)

Jezus Christus heeft drie sacramenten ingesteld: Heilige Waterdoop, Heilige Verzegeling en Heilig Avondmaal. (8)

¹³ Vgl. Matt. 28:19-20; Joh. 3:5; Luc. 22:19-20; Joh. 6:53-58; 1 Kor. 11:23-26; voor het onderscheid tussen Heilige Waterdoop en Heilige Verzegeling zie Hand. 8:14-17; 19:1-6.

8.1 De Heilige Waterdoop

De Heilige Waterdoop is de eerste en fundamentele sacramentele uiting van genade van de drie-enige God aan de mens die in Jezus Christus gelooft. Hierdoor wordt de erfzonde afgewassen; de gelovige wordt weggehaald uit de toestand waarin hij gescheiden was van God. De neiging van de mens om te zondigen (concupiscentie) blijft echter bestaan.

Door de Heilige Waterdoop heeft de gedoopte deel aan de verdienste die Jezus Christus door Zijn offerdood voor de mensen heeft verworven. Zo komt de mens dichter bij God te staan - hij wordt een christen. Daarmee wordt de mens ook opgenomen in de kerk, dus in de gemeenschap van degenen die in Jezus Christus geloven en Hem belijden als hun Heer.

In overeenstemming daarmee staat in het zesde geloofsartikel: 'Ik geloof dat de Heilige Doop met water de eerste stap is naar de vernieuwing van de mens in de Heilige Geest en dat de gedoopte daardoor wordt opgenomen in de gemeenschap van degenen die in Jezus Christus geloven en Hem als hun Heer belijden.'

8.1.1 Benaming voor het sacrament

Het begrip 'doop' is een vertaling van het Griekse woord 'baptizein' = 'onderdompelen'. In de tijd van de eerste christenen werd de Doop vooral verricht door onderdompeling in water.

8.1.2 Bijbelse grondslag van de Heilige Waterdoop

De rituele reinigingen die in de wet van Mozes op verschillende plaatsen worden beschreven, kunnen als voorloper van de Waterdoop worden gezien. Ze leidden tot een cultische zuivering van mensen die op basis van hun lichamelijke toestand als onrein golden. Door deze reinigingen werd echter niet een verbond gesloten.

8.1.2.1 Oudtestamentische verwijzingen naar de Heilige Waterdoop

In het Oude Testament komen verwijzingen voor naar de Heilige Waterdoop, evenals naar de andere sacramenten.

De redding van Noach en zijn familie in de ark wordt in 1 Petrus 3:20-21 gezien als 'voorafbeelding van de Doop' en als verwijzing naar het toekomstige heil. Ook de doortocht van de Israëlieten door de Rietzee, dus hun bevrijding uit de Egyptische slavernij, wordt in de christelijke traditie beschouwd als een verwijzing naar de bevrijding die tot stand komt door de Waterdoop.

De wet van Mozes brengt een streng onderscheid aan tussen 'rein' en 'onrein'. Water is een van de middelen om cultische reinheid tot stand te brengen. Cultisch onreine mensen moesten een reinigingsbad ondergaan (Lev. 13-15).

Ezechiël 16:9 gaat over het wassen met water en zalven met olie waardoor Jeruzalem in een heilsverbond werd opgenomen. Dat kan worden beschouwd als een verwijzing naar de Heilige Waterdoop en de Heilige Verzegeling.

Ook de gebeurtenissen rondom de Aramese bevelhebber Naäman kunnen in verband worden gebracht met de Doop: op advies van de profeet Elisa baadde de melaatse zich zevenmaal in de Jordaan en zijn ziekte verdween (2 Kon. 5:1-14). Dat kan worden gezien als een zinnebeeld voor het afwassen van de erfzonde door de Doop.

8.1.2.2 Heilige Waterdoop in het Nieuwe Testament

In het Nieuwe Testament wordt onder 'doop' vaak een tweeledige doop verstaan - de doop met water en de doop met de Heilige Geest (Hand. 8:14 e.v.; 10:47; 19:1-6; Tit. 3:5). Heilige Waterdoop en Heilige Geestesdoop zijn dus aan elkaar gerelateerd.

Jezus Christus liet zich dopen door Johannes om te laten zien via welke weg rechtvaardigheid voor God kan worden verkregen (Matt. 3:15). De doop tot boetedoening, die Johannes de Doper verrichtte, leidt zo naar de Heilige Waterdoop. De Zoon van God verlaagde zichzelf en stelde zich gelijk aan de zondaar (Fil. 2:7). Jezus Christus stelde zo een voorbeeld voor de in zonde verstrikt geraakte mens.

Eveneens werd bij Jezus' doop duidelijk wie Hij is: de Zoon van God. De drie-enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest is aanwezig - dit is het begin van de onthulling van het geheim van de drie-eenheid. Dat Jezus de Zoon van God is, wordt bekendgemaakt (Matt. 3:17; Marc. 1:10-11).

Jezus Christus heeft Zijn offerdood eveneens omschreven als 'doop'; het offer aan het kruis en de Heilige Waterdoop zijn aan elkaar gerelateerd (Luc. 12:50).

De zendingsofdracht die de Opgestane gaf, maakt duidelijk dat dopen - met water en met de Heilige Geest - tot de taken van de apostelen behoren: 'Ga dus op weg en maak alle volken tot Mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest' (Matt. 28:19). De Doop gaat dus uit van de drie-enige God; het is niet een daad van de mens maar Gods heilsdaad aan de mens.

Na de pinkstertoespraak spoorden de apostelen degenen die tot geloof waren gekomen aan: 'Keer u af van uw huidige leven en laat u dopen onder aanroeping van Jezus Christus om vergeving te krijgen voor uw zonden. Dan zal de Heilige Geest u

geschonken worden' (Hand. 2:38). Op deze wijze werden de gelovigen in de gemeente opgenomen (Hand. 2:41).

8.1.3 Noodzakelijkheid van de Heilige Waterdoop voor het heil

De Heilige Waterdoop is noodzakelijk om het heil te verkrijgen. Het is de eerste stap op de weg naar de volledige verlossing. De Heilige Waterdoop staat derhalve aan het begin van de weg naar eeuwige verbondenheid met de drie-enige God.

8.1.3.1 Heilige Waterdoop als daad van God

De Heilige Waterdoop is niet een nagebootste of symbolische handeling, maar betekent dat God zich daadwerkelijk over de mens ontfermt. Door de Doop wordt de verhouding van de mens ten opzichte van God fundamenteel veranderd. De Heilige Waterdoop heeft zijn uitwerking op het hele wezen van de mens.

De Heilige Waterdoop is de eerste en fundamentele sacramentele uiting van genade van de drie-enige God aan de mens die in Jezus Christus gelooft. (8.1)

Door de Heilige Waterdoop komt de gedoopte dichter bij God te staan - hij wordt een christen en daarmee in de kerk opgenomen. (8.1)

In het Nieuwe Testament wordt onder 'doop' vaak een tweeledige doop verstaan - de doop met water en de doop met de Heilige Geest. Heilige Waterdoop en Heilige Geestesdoop zijn dus aan elkaar gerelateerd. (8.1.2.2)

Jezus Christus liet zich dopen door Johannes de Doper om te laten zien via welke weg rechtvaardigheid voor God kan worden verkregen. (8.1.2.2)

De zendingsopdracht die de Opgestane gaf, maakt duidelijk dat dopen - met water en met de Heilige Geest - tot de taken van de apostelen behoren. De Doop is een heilsdaad van God aan de mens. (8.1.2.2)

De Heilige Waterdoop is noodzakelijk om het heil te verkrijgen. (8.1.3)

Het is niet een nagebootste of symbolische handeling, maar betekent dat God zich daadwerkelijk over de mens ontfermt. De verhouding van de mens ten opzichte van God wordt hierdoor fundamenteel veranderd. (8.1.3.1)

8.1.3.2 Afwassing van de erfzonde

'Erfzonde'¹⁴ (oerzonde) betekent de toestand die is ontstaan door de zondeval, waarin de mens van God is gescheiden en verwijderd. Door zijn ongehoorzaamheid heeft de mens het permanente, rechtstreekse contact met zijn schepper verloren.

¹⁴ De leer van de erfzonde werd voor het eerst geformuleerd door Augustinus op basis van het Bijbelse getuigenis. De grondslag van de erfzonde is de oerzonde van Adam en Eva. Het Bijbelse uitgangspunt voor de leer van de erfzonde is Psalm 51:7 en Romeinen 5:12.

Vanaf de zondeval worden alle mensen in hun wezen belast door de zonde en de grote afstand tot God (Gen. 3:23-24; Ps. 51:7; Rom. 5:18-19). Dat betekent dat elk mens van begin af aan, al vóór elke handeling en gedachte, een zondaar is. Dus zelfs wanneer hij persoonlijk nog geen zonde heeft begaan. Door de Doop wordt de erfzonde afgewassen. Het beeld van het afwassen brengt tot uitdrukking dat God de toestand van permanente scheiding van Hem en daarmee de afstand tot Hem opheft. Hij laat de mens dichter bij Hem komen en schenkt hem de mogelijkheid met Hem te zijn verbonden. De neiging van de mens om te zondigen als gevolg van de zondeval blijft ondanks de Doop bestaan.

'Erfzonde' (oerzonde) betekent de toestand die is ontstaan door de zondeval, waarin de mens van God is gescheiden en verwijderd. Vanaf de zondeval worden alle mensen in hun wezen belast door de zonde en de grote afstand tot God. (8.1.3.2)

Door de Waterdoop wordt de erfzonde afgewassen; de gelovige wordt weggehaald uit de toestand waarin hij gescheiden was van God. De neiging om te zondigen (concupiscentie) blijft bestaan. (8.1.3.2)

8.1.4 De juiste uitvoering van de Heilige Waterdoop

De elementen van de drie sacramenten zijn door God vastgelegd. De beide fundamentele elementen van de Heilige Waterdoop zijn het water en het woord in de trinitarische formule: 'Ik doop u in de name Gods, des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes.' Wanneer de Heilige Waterdoop zo wordt verricht, kan deze bij de gelovige zijn uitwerking hebben.

Het water, de uiterlijke vorm voor innerlijke reiniging, heeft de heiligende wijding nodig om van het profane tot het heilige niveau te worden verheven. Daarom wordt het water voor de doophandeling afgezonderd in de naam van de drie-enige God. Daarna brengt de dienaar met het gewijde water driemaal het kruisteken aan op het voorhoofd van de dopeling en doopt deze - onder handoplegging - in de name Gods, des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. Het kruisteken is een zinnebeeld voor het heil in Christus en de door Zijn offerdood tot stand gekomen verlossing; de driemaalige tekening van het kruis op het voorhoofd van de dopeling is een verwijzing naar de drie-enige God.

8.1.5 Voorwaarden voor het ontvangen van de Heilige Waterdoop

Iedereen kan de Heilige Waterdoop ontvangen; in de Nieuw-Apostolische Kerk wordt de Doop door een apostel of een priesterlijke ambtsdrager toegediend aan volwassenen en kinderen. Voorwaarde is dat het geloof in Jezus Christus en Zijn evangelie wordt beleden.

Bij de doop van kinderen moeten de ouders c.q. de personen die de verantwoordelijkheid dragen voor de religieuze opvoeding van het kind, hun geloof in Jezus Christus belijden en beloven de dopeling overeenkomstig het evangelie op te voeden. De grondslag van het dopen van kinderen is het inzicht dat de zegeningen van God ook voor hen toegankelijk moeten worden gemaakt. Ook zij hebben de genade van de Heer nodig en het koninkrijk van God behoort ook hun toe (Marc. 10:14).

De beide dragende elementen van de Heilige Waterdoop zijn water en het woord in de trinitarische formule. Het water wordt afgezonderd in de naam van de drie-enige God. Daarna brengt de dienaar met het water driemaal het kruisteken aan op het voorhoofd van de dopeling en doopt deze in de name Gods, des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. (8.1.4)

Iedereen kan de Heilige Waterdoop ontvangen. Voorwaarde is dat het geloof in Jezus Christus en Zijn evangelie wordt beleden. (8.1.5)

Bij de doop van kinderen moeten de personen die de verantwoordelijkheid dragen voor de religieuze opvoeding, hun geloof in Jezus Christus belijden en beloven de dopeling overeenkomstig het evangelie op te voeden. (8.1.5)

8.1.6 Uitwerkingen van de Heilige Waterdoop

Degene die in Jezus Christus gelooft en Hem belijdt, wordt met de Heilige Waterdoop in de kerk van Christus opgenomen en is derhalve innig met Jezus Christus verbonden. De trinitarisch verrichte Heilige Waterdoop verbindt de christenen onder elkaar.

De Heilige Waterdoop is - vergelijkbaar met de besnijdenis in het Oude Verbond - een verbondsteken. Hierdoor wordt de mens opgenomen in het Nieuwe Verbond en kan hij nu de andere verbondstekenen ontvangen. De gedoopte heeft toegang tot de Heilige Verzegeling. Degene die in de Nieuw-Apostolische Kerk is gedoopt, heeft het permanente recht het Heilig Avondmaal te ontvangen.

De gedoopte heeft deel aan de dood van Jezus Christus en Zijn nieuwe leven. Hij maakt - geestelijk gezien - mee wat Jezus Christus heeft ondergaan. Zoals Christus voor de zonden van de mensen aan het kruis is gestorven, moet de mens 'dood zijn voor de zonde', door de zonde af te zweren. De Doop neemt de gelovige op in het

verlossingswerk van Christus, zodat Christus' dood op Golgota ook de 'dood' van de dopeling wordt. Dat betekent het einde van een leven gescheiden van God en het begin van een leven in Christus. De Doop geeft krachten om de strijd tegen de zonde te voeren (Rom. 6:3-8; Kol. 2:12-13).

De Doop is 'zich met Christus omkleden'. Door de Doop wordt de eerste stap gezet op de weg naar de vernieuwing van de innerlijke mens. 'U allen die door de Doop één met Christus bent geworden, hebt u met Christus omkleed' (Gal. 3:27). De grondslag van dit beeld is het afleggen van de oude levenswandel en het 'zich omkleden' met de deugden van Christus. Het beschrijft wat tot uitdrukking komt in het begrip 'boete': zich afkeren van het oude wezen en zich wenden tot de Heer. Het gaat er dus om een leven te leiden naar Gods wil. De gedoopte belooft zijn leven in te richten onder de heerschappij van Christus.

8.1.7 Heilige Waterdoop en geloof

De Heilige Waterdoop wordt, evenals de andere sacramenten, toegediend op basis van het geloof. Sacrament en geloof horen bij elkaar: 'Wie gelooft en gedoopt is zal worden gered' (Marc. 16:16). Het geloof van de mens is zowel voorwaarde voor het ontvangen van het sacrament als antwoord op het handelen van God.

Ongeloof, waartoe de gedoopte kan vervallen, kan de geldigheid van de Heilige Waterdoop niet opheffen. Een geldig toegediende Heilige Waterdoop wordt niet herhaald.

8.1.8 Heilige Waterdoop en Heilige Verzegeling

De Heilige Verzegeling en de Heilige Waterdoop staan weliswaar met elkaar in verband, maar zijn twee verschillende sacramenten. In Handelingen wordt geschreven dat de doop met water en de doop met de Heilige Geest werden verricht in twee zelfstandige handelingen (Hand. 2:38-39; 8:12-17; 10:44-48; 19:5-6).

Door het ontvangen van de beide sacramenten Heilige Waterdoop en Heilige Verzegeling vindt de wedergeboorte uit water en Geest plaats (Joh. 3:5).

8.1.9 Heilige Waterdoop en navolging van Christus

Bij de Heilige Waterdoop belooft de gelovige zich oprecht in te spannen de zonde te mijden en te leven in de navolging van Christus. De navolging waartoe de gedoopte is geroepen, bestaat uit de oriëntering op het leven en wezen van Jezus Christus,

overeenkomstig Zijn woorden: 'Wie achter Mij aan wil komen, moet zichzelf verloochenen, zijn kruis op zich nemen en Mij volgen' (Matt. 16:24).

8.1.10 Heilige Waterdoop en apostelambt

In Matteüs 28:18-20 geeft de Opgestane Zijn apostelen de opdracht te dopen. Het beheer over de sacramenten en het apostelambt zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Hoewel de Heilige Verzegeling volgens het getuigenis van de Schrift alleen door apostelen werd toegediend, zijn er meerdere bewijzen voor dat de Heilige Waterdoop niet uitsluitend door apostelen werd verricht (o.a. Hand.8:38). In de Nieuw-Apostolische Kerk hebben ook de priesterlijke ambtsdragers de volmacht met water te dopen.

De Heilige Waterdoop is echter niet alleen geldig wanneer deze door apostelen of de door hen gewijde ambtsdragers is toegediend. Aangezien de Heilige Waterdoop aan de kerk in haar totaliteit is toevertrouwd, is de Doop in andere kerken geldig, mits deze juist is verricht (*zie 6.4.4*).

De trinitarisch verrichte Doop verbindt de christenen met elkaar. (8.1.6)

De Doop is een verbondsteken. Hierdoor wordt de mens in het Nieuwe Verbond opgenomen. De Doop is de eerste stap op de weg naar de vernieuwing van de innerlijke mens. De gedoopte heeft deel aan de dood van Jezus Christus en Zijn nieuwe leven. (8.1.6)

Een geldig toegediende Heilige Waterdoop wordt niet herhaald. (8.1.7)

De Heilige Waterdoop en de Heilige Verzegeling staan met elkaar in verband maar zijn twee verschillende sacramenten. Door het ontvangen van deze sacramenten vindt de wedergeboorte uit water en Geest plaats. (8.1.8)

De Opgestane gaf Zijn apostelen de opdracht te dopen. In de Nieuw-Apostolische Kerk hebben de apostelen de volmacht met water te dopen ook aan de priesterlijke ambtsdragers verleend. (8.1.10)

Aangezien de Doop aan de kerk in haar geheel is toevertrouwd, is de Doop in andere kerken geldig, mits deze juist is verricht. (8.1.10)

8.2 Het Heilig Avondmaal

Het zevende artikel van de nieuw-apostolische geloofsbelijdenis luidt: 'Ik geloof dat het Heilig Avondmaal ter gedachtenis aan het eenmaal gebrachte, algenoegzame offer en aan het bittere lijden en sterven van Christus, door de Heer zelf is ingesteld. Het waardig genieten van het Heilig Avondmaal waarborgt ons de levensgemeenschap met Christus Jezus, onze Heer. Het wordt gevierd met ongezuurd brood en wijn; beide

moeten door een ambtsdrager die door de apostel gevolmachtigd is, worden afgezonderd en toegediend.'

Van de drie sacramenten wordt alleen het Heilig Avondmaal altijd weer toegankelijk gemaakt en toegediend. De inhoud en betekenis van het Heilig Avondmaal zijn dogmatisch en rationeel niet volledig vast te leggen. Het staat in nauw verband met het mysterie van de persoon Jezus Christus.

In het Heilig Avondmaal worden de werkelijkheid van God en Zijn ontferming over de mens rechtstreeks ervaarbaar. Het Heilig Avondmaal is de centrale gebeurtenis in de eredienst. Ook in het bewustzijn en het leven van de gelovige neemt het een wezenlijke plaats in.

8.2.1 Benamingen voor het sacrament

Voor het sacrament van het lichaam en bloed van Christus bestaan verschillende benamingen die telkens andere aspecten benadrukken:

- 'Heilig Avondmaal' verwijst naar de instelling van het sacrament door Jezus Christus in de kring van Zijn apostelen op de avond voor Zijn kruisiging.
- 'Eucharistie' is afgeleid van het Griekse 'eucharisteo' dat 'dankzeggen' betekent. Jezus Christus sprak bij de instelling van het Heilig Avondmaal het dankgebed aan God uit (Luc. 22:19). De dankzegging in het Heilig Avondmaal roept de gelovigen op tot grote dankbaarheid, vooral voor het offer en de verdienste van Jezus Christus, maar ook voor verlossing en heiliging.
- 'Maal van de Heer' is een aanduiding voor het Avondmaal die verwijst naar Jezus die Heer is (*zie 3.4.6.2*), in die hoedanigheid het maal heeft ingesteld en uitnodigt om aan de viering ervan deel te nemen.
- 'Broodbreking' verwijst naar het pesachmaal dat Jezus Christus nuttigde bij de instelling van het Avondmaal (Matt. 26:26). Dat het breken van het brood kenmerkend was voor Jezus blijkt uit het feit dat de leerlingen die onderweg waren naar Emmaüs de Opgestane daaraan herkenden (Luc. 24:13-31). De maaltijden van de eerste christenen, die een uiting waren van eenheid en verbondenheid, werden aangeduid met 'broodbreking' (Hand. 2:42 en 46).

8.2.2 Oudtestamentische verwijzingen naar het Heilig Avondmaal

In het Oude Testament komen niet alleen veel verwijzingen voor naar Gods Zoon, Zijn lijden en offer, maar worden ook gebeurtenissen beschreven die in een bepaalde relatie tot het Heilig Avondmaal staan. Achteraf bekeken kunnen deze worden verstaan

als verwijzingen naar het door Jezus Christus ingestelde sacrament. Door deze voorbeelden wordt duidelijk hoe nauw het Oude en het Nieuwe Verbond aan elkaar zijn gerelateerd.

In Genesis 14:18-20 wordt de ontmoeting van Abraham met de priesterkoning Melchisedek beschreven. Melchisedek, in de brief aan de Hebreeën beschouwd als een verwijzing naar Jezus Christus, zegent Abraham en brengt hem ook brood en wijn (vers 18). 'Brood en wijn' doen denken aan de elementen van het Heilig Avondmaal. Dit verband wordt nog duidelijker door Hebreeën 5:10, waar Jezus Christus een 'hogepriester zoals Melchisedek' wordt genoemd.

Een andere oudtestamentische verwijzing naar het Heilig Avondmaal is de spijziging van de Israëlieten met manna tijdens hun tocht door de woestijn (Ex. 16:4-36). Manna wordt het 'brood uit de hemel' genoemd (vers 4). Volgens Johannes 6:35 noemt Jezus Christus zichzelf het 'brood dat leven geeft'. Met het manna wordt a.h.w. iets 'groters' beloofd: voedsel dat niet alleen het lichaam, maar de mens in zijn totaliteit kracht geeft en hem tot heil dient.

8.2.3 Jezus' wonderbaarlijke spijzigingen en Heilig Avondmaal

De evangeliën getuigen ervan dat Jezus Christus met zondaren heeft gegeten en gedronken. In tegenstelling tot de farizeeën en de Schriftgeleerden genoot Hij de maaltijd met degenen die volgens de wet van Mozes als onrein golden en daarom waren uitgesloten van de omgang met vrome mensen (Marc. 2:13-17).

In de evangeliën wordt niet alleen vermeld dat Jezus met anderen at, maar ook dat Hij voor voedsel zorgde. Zijn wonderbaarlijke spijzigingen, bijvoorbeeld het voeden van de vijfduizend (Joh. 6:1-15) en de vierduizend mensen (Matt. 15:32-38), maar ook het wijnwonder bij de bruiloft in Kana (Joh. 2:1-11), zijn tekenen van het koninkrijk van God dat in Jezus Christus dichtbij de mens is gekomen. De aardse spijziging verwijst boven de verzadigende maaltijd uit naar het heil in Christus. Dat blijkt uit het feit dat de Heer de voeding van de vijfduizend mensen in verband bracht met de uitspraak dat Hij 'het brood [is] dat leven geeft' (Joh. 6:26-51).

8.2.4 Het pesachmaal

De Israëlieten hielden het eerste pesachmaal op Gods aanwijzing op de avond voor de uittocht uit Egypte. Lammeren zonder enig gebrek werden geslacht en toeberaid. Daarbij aten de Israëlieten ongedesemd brood. Het bloed van het lam, waarmee de deurposten werden bestreken, was het teken dat de Israëlieten zouden worden ontzien

bij de tiende plaag die over Egypte zou komen: de dood van de eerstgeborenen (Ex. 12).

God gebod het pesachmaal jaarlijks ter nagedachtenis aan de bevrijding uit Egypte te vieren.

De overeenkomsten tussen pesachmaal en Avondmaal zijn duidelijk: beide zijn een gedachtenismaal waarbij brood een absoluut noodzakelijke plaats inneemt. De beker met wijn die aan het einde van het pesachmaal wordt gedronken, symboliseert de vreugde na de bevrijding uit de Egyptische slavernij. Het bloed van het pesachlam bracht de redding van de eerstgeborenen onder de Israëlieten tot stand - daarmee wordt naar Jezus Christus verwezen als het 'Lam van God' dat wordt geofferd: 'Daar is het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt' (Joh. 1:29; vgl. 1 Petr. 1:19). In het pesachmaal wordt de bevrijding van de Israëlieten uit de Egyptische slavernij herdacht. Het Heilig Avondmaal verwijst in een veel omvangrijker zin naar bevrijding, namelijk naar de verlossing van de mensen uit de slavernij van de zonde door het offer van Christus en naar de redding voor de eeuwige dood.

8.2.5 De instelling van het Heilig Avondmaal door Jezus Christus

Voordat Jezus Christus het Heilig Avondmaal in de kring van Zijn apostelen instelde, zei Hij: 'Waarachtig, Ik verzeker u: als u het lichaam van de Mensenzoon niet eet en Zijn bloed niet drinkt, hebt u geen leven in u' (Joh. 6:53). Met deze woorden drukte de Heer uit dat het Heilig Avondmaal, waarnaar 'lichaam en bloed' hier verwijzen, noodzakelijk is om het heil te verkrijgen. Eveneens van belang zijn de verdere aanwijzingen van de Heer: 'Wie Mijn lichaam eet en Mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven [...]. Wie Mijn lichaam eet en Mijn bloed drinkt, blijft in Mij en Ik blijf in hem' (Joh. 6:54-56).

In de synoptische evangeliën wordt bericht dat Jezus Christus naar aanleiding van het pesachfeest met Zijn apostelen een gezamenlijke maaltijd hield. In Matteüs 26:26-29 wordt beschreven hoe de Heer het Heilige Avondmaal instelde: 'Toen ze verder aten nam Jezus een brood, sprak het zegengebed uit, brak het brood en gaf de leerlingen ervan met de woorden: "Neem, eet, dit is Mijn lichaam." En Hij nam een beker, sprak het dankgebed uit en gaf hun de beker met de woorden: "Drink allen hieruit, dit is Mijn bloed, het bloed van het Verbond, dat voor velen wordt vergoten tot vergeving van zonden. Ik zeg jullie: vanaf vandaag zal Ik niet meer van de vrucht van de wijnstok drinken tot de dag komt dat Ik er met jullie opnieuw van zal drinken in het koninkrijk van Mijn Vader"' (Marc. 14:22-25; Luc. 22:14-20). Terwijl het verslag uit het evangelie

volgens Marcus in grote mate overeenstemt met de versie van Matteüs, staan in het evangelie volgens Lucas de toevoegingen: 'Doe dit, telkens opnieuw, om Mij te gedenken' en 'Deze beker [...] is het Nieuwe Verbond dat door Mijn bloed gesloten wordt' (Luc. 22:19-20).

Met de woorden 'Doe dit [...] om Mij te gedenken' gaf de Heer Zijn apostelen opdracht en volmacht om het Heilig Avondmaal op de wijze te vieren, zoals Hij het zelf had gedaan.

8.2.6 Het Avondmaal in de eerste brief aan de Korintiërs

1 Korintiërs 11:17-32 is een getuigenis van de viering van het Heilig Avondmaal en de wijdingswoorden van Jezus die daarbij werden uitgesproken. In deze tekst wordt allereerst vermeld dat avondmaalsvieringen tot de religieuze gebruiken van de vroegchristelijke gemeenten behoorden. Apostel Paulus citeert de in Korinte gebruikte wijdingswoorden voor het Heilig Avondmaal. Hier wordt duidelijk dat er een bestaande formulering was: 'Want wat ik heb ontvangen en aan u heb doorgegeven, gaat terug op de Heer zelf.' Daarna volgen de wijdingswoorden: 'In de nacht waarin de Heer Jezus werd uitgeleverd nam Hij een brood, sprak het dankgebed uit, brak het brood en zei: "Dit is Mijn lichaam voor jullie. Doe dit, telkens opnieuw, om Mij te gedenken." Zo nam Hij na de maaltijd ook de beker, en Hij zei: "Deze beker is het Nieuwe Verbond dat door Mijn bloed gesloten wordt. Doe dit, telkens als jullie hieruit drinken, om Mij te gedenken." Dus altijd wanneer u dit brood eet en uit de beker drinkt, verkondigt u de dood van de Heer, totdat Hij komt' (1 Kor. 11:23-26).

De tekst schetst de situatie waarin de instelling van het Avondmaal plaatsvond en herhaalt de woorden van Jezus. De herdenking van deze gebeurtenis in de heilsgeschiedenis is in de wijdingswoorden opgenomen. Waar Avondmaal wordt gevierd, wordt ook herinnerd aan de nacht waarin Jezus werd verraden.

Het breken van het brood en het betuigen van dankbaarheid (Gr.: 'eucharistieo') aan God horen eveneens bij elkaar. Tevens wordt de betekenis weergegeven die Jezus aan brood en wijn heeft gehecht: het brood is niet alleen pesachbrood maar 'Mijn lichaam voor jullie'. Ook de beker bevat niet alleen wijn, die bij het pesachmaal gewoonlijk werd gedronken, maar 'het Nieuwe Verbond dat door Mijn bloed gesloten wordt'. De ene beker met wijn, die bij de avondmaalsviering werd aangereikt, vertegenwoordigt het Nieuwe Verbond, dat berust op de dood van Jezus. Wie uit de beker drinkt, ontvangt het bloed van Jezus Christus, dus de Heer zelf. Ter afsluiting van de tekst wordt de betekenis benadrukt van de verkondiging van de eens

plaatsgevonden dood en van de wederkomst van Christus. Eveneens wordt de betekenis van het Heilig Avondmaal voor de levensgemeenschap met de Heer onderstreept: 'Maakt de beker waarvoor wij God loven en danken ons niet één met het bloed van Christus? Maakt het brood dat wij breken ons niet één met het lichaam van Christus? Omdat het één brood is zijn wij, hoewel met velen, één lichaam, want wij hebben allen deel aan dat ene brood' (1 Kor. 10:16-17).

8.2.7 Betekenis van brood en wijn

De elementen brood en wijn, die voor het sacrament constitutief zijn, behoren tot het terrein van voeding, feest en de Israëlitische eredienst.

Brood staat symbool voor menselijke voeding in het algemeen. De spijziging met brood en de daarmee verbonden wonderen in het Oude en het Nieuwe Testament tonen aan dat voor God de mens in zijn totaliteit telt, niet slechts een deel - niet alleen het lichaam, niet alleen de ziel. Ook binnen de eredienst was door de wet van Mozes aan het brood een belangrijke functie toegewezen. Op een tafel voor het voorhangsel van het Allerheiligste werden twaalf 'toonbroden' gelegd. Tijdens de sabbat werden ze door de priesters gegeten en door nieuwe broden vervangen (vgl. Ex. 25:30).

Ook met de wijn wordt in eerste instantie de oorspronkelijke en wezenlijke afhankelijkheid van de mens van voeding aangegeven. Wijn behoorde in het oude Israël tot de dranken die men tijdens een feest nuttigde. De wijn is in Israël ook een symbool voor vreugde en voor het toekomstige heil (Jes. 55:1).

Het Heilig Avondmaal is het sacrament dat aan de mensen altijd weer wordt toegediend. Het is de centrale gebeurtenis in de eredienst. (8.2)

Het Heilig Avondmaal wordt ook 'Eucharistie' ('dankzegging'), 'Maal van de Heer' of 'Broodbreking' genoemd. (8.2.1)

In het Oude Testament zijn al verwijzingen naar het Heilig Avondmaal te vinden. (8.2.2)

Zowel het pesachmaal als het Avondmaal zijn een gedachtenismaal waarbij brood een absoluut noodzakelijke plaats inneemt. Tijdens het pesachmaal wordt de bevrijding van de Israëlieten uit de slavernij van de Egyptenaren herdacht. Het Heilig Avondmaal verwijst in een veel omvangrijker zin naar bevrijding, namelijk naar de verlossing uit de slavernij van de zonde. (8.2.4)

Jezus Christus hield naar aanleiding van het pesachfeest met Zijn apostelen een gezamenlijke maaltijd. Daarbij stelde Hij het Heilig Avondmaal in. (8.2.5)

Het oudste getuigenis van de viering van het Heilig Avondmaal en de wijdingswoorden van Jezus die daarbij werden uitgesproken, staat in 1 Korintiërs 11. In deze tekst wordt ook herinnerd aan de situatie waarin de instelling van het Avondmaal plaatsvond. (8.2.6)

De elementen brood en wijn zijn voor het sacrament constitutief. (8.2.7)

Brood staat symbool voor menselijke voeding in het algemeen. Met de wijn wordt eveneens verwezen naar de afhankelijkheid van de mens van voeding. De wijn is in Israël ook een symbool voor vreugde en voor het toekomstige heil. (8.2.7)

8.2.8 Het Heilig Avondmaal als gedachtenismaal

Het Heilig Avondmaal is een gedachtenismaal want allereerst wordt tijdens de viering de dood van Jezus Christus herdacht als een unieke en voor alle tijden geldige gebeurtenis. De herinnering aan deze gebeurtenis is belangrijk want hierdoor wordt benadrukt dat Jezus Christus waarachtig mens was die een werkelijke dood moest ondergaan. Ook wordt herinnerd aan de situatie waarin het Avondmaal werd ingesteld; in de kring van de apostelen. De betekenis daarvan voor het juiste beheer over het Heilig Avondmaal wordt hiermee onderstreept. De gedachtenis reikt echter verder, namelijk tot aan de opstanding van de Heer - daarom is het Avondmaal ook een paasmaal - en Zijn hemelvaart. Een ieder die het Heilig Avondmaal viert, heeft deel aan deze gedachtenis en de verkondiging daarvan totdat Jezus Christus wederkomt. Daarbij gaat het dus niet alleen om een herinnering die op het verleden is gericht, maar ook om het feit dat de mens zich bewust is van de tegenwoordige aanwezigheid van Christus en Zijn toekomstige koninkrijk.

8.2.9 Het Heilig Avondmaal als belijdenismaal

Het Heilig Avondmaal is een belijdenismaal, wat blijkt uit de woorden '[...] verkondigt u de dood van de Heer' (1 Kor. 11:26). Het belijden van de dood, opstanding en wederkomst van Jezus Christus behoort tot de fundamentele belijdenis van het

christelijke geloof. Deze belijdenis wordt verlangd van iedereen die aan het Heilig Avondmaal wil deelnemen en het tot zijn heil tot zich wil nemen.

Wie permanent aan het Heilig Avondmaal in de Nieuw-Apostolische Kerk deelneemt, moet beseffen dat hij daarmee openbaar zijn belijdenis van het geloof in de werkzaamheid en volmacht van de in de huidige tijd werkzame apostelen van Jezus tot uitdrukking brengt (*zie 2.4 en 8.2.21*).

Het belijdeniskarakter van het Heilige Maal wordt ook benadrukt om een lichtvaardige of louter formele omgang met dit sacrament tegen te gaan.

8.2.10 Het Heilig Avondmaal als gemeenschapsmaal

Het Heilig Avondmaal is in drievoudig opzicht een gemeenschapsmaal:

- De mens geworden en verheerlijkte Zoon van God treedt in de viering van het Avondmaal allereerst in innig contact met Zijn apostelen. Dit is een herhaling van de oorspronkelijke situatie bij de instelling van het Heilig Avondmaal.
- De Opgestane heeft in de viering van het Avondmaal echter ook innig contact met de gelovige die het maal waardig en tot zijn heil tot zich neemt.
- De gemeenteleden die voor de eredienst samenkomen, ervaren in het Heilig Avondmaal bovendien een innige verbondenheid met elkaar.

8.2.11 Het Heilig Avondmaal als eschatologisch maal

Het Heilig Avondmaal heeft een eschatologisch karakter want het staat in nauw verband met het bruiloftsmaal in de hemel. In Jezus Christus is het koninkrijk van God dichtbij gekomen. Overeenkomstig Zijn uitspraak: 'vanaf nu zal Ik niet meer drinken van de vrucht van de wijnstok tot het koninkrijk van God gekomen is' (Luc. 22:18), verwacht de avondmaalsgemeente de vervulling van deze belofte, die wordt aangekondigd in de verbondenheid van de avondmaalsviering. Tot aan de toekomstige en definitieve vereniging van bruid en Bruidegom (*zie 10.2*) ervaart de gemeente de innigste verbondenheid met de Heer in het Heilig Avondmaal.

Het Heilig Avondmaal is een gedachtenismaal: hierin wordt de dood van Jezus Christus als een unieke en algenoegzame gebeurtenis herdacht. De gedachtenis strekt zich uit over de opstanding van de Heer en Zijn hemelvaart en omvat ook het besef van de tegenwoordige aanwezigheid van Christus en Zijn toekomstige koninkrijk. (8.2.8)

Het Heilig Avondmaal is een belijdenis van de dood, opstanding en wederkomst van Jezus Christus. Deze belijdenis wordt verlangd van iedereen die aan het Heilig Avondmaal wil deelnemen. (8.2.9)

Wie permanent aan het Heilig Avondmaal in de Nieuw-Apostolische Kerk deelneemt, moet beseffen dat hij daarmee ook zijn belijdenis van het geloof in de apostelen die in de huidige tijd werkzaam zijn tot uitdrukking brengt. (8.2.9)

In de viering van het Heilig Avondmaal treedt Jezus Christus allereerst in innig contact met Zijn apostelen en vervolgens met de gelovige gemeente. De gemeentelieden die voor de eredienst samenkomen, ervaren in het Heilig Avondmaal bovendien een innige verbondenheid met elkaar. (8.2.10)

Het Heilig Avondmaal heeft een eschatologisch karakter: het staat in nauw verband met het bruiloftsmaal in de hemel. Tot de definitieve vereniging van bruid en Bruidegom beleeft de gemeente de innigste gemeenschap met Jezus Christus in het Heilig Avondmaal. (8.2.11)

8.2.12 De werkelijke tegenwoordigheid van lichaam en bloed van Christus in het Heilig Avondmaal

De substantie waaruit de elementen brood en wijn bestaan, wordt niet veranderd door de afzondering (consecratie) en het uitspreken van de wijdingswoorden. De substantie van het lichaam en bloed wordt eraan toegevoegd (consubstantiatie). Er heeft dus geen verandering van de substantie (transsubstantiatie) plaats.

Het Heilig Avondmaal staat in nauw verband met het feit dat Jezus een menselijke en goddelijke natuur had, die beide onvermengd en niet los van elkaar in Hem bestonden (zie 3.4). Zo moet de relatie van brood en wijn tot lichaam en bloed van Christus worden verstaan: na de afzondering bestaat er een parallel tussen de equivalenten 'brood en wijn - de menselijke natuur van Christus' en 'lichaam en bloed - de goddelijke natuur van Christus'.

In het Heilig Avondmaal komen brood en wijn overeen met de menselijke natuur, en lichaam en bloed met de goddelijke natuur van Christus. Dienovereenkomstig kan er ook geen transsubstantiatie plaatsvinden van brood en wijn. Brood en wijn behouden ook na de afzondering hun natuurlijke substantie. Brood en wijn zijn niet alleen maar metaforen of symbolen voor het lichaam en bloed van Christus; het lichaam en bloed van Christus zijn waarachtig aanwezig ('werkelijke tegenwoordigheid'). De substantie van het lichaam en bloed van Christus wordt door het wijdende woord dat een apostel of een gevolmachtigde ambtsdrager spreekt, toegevoegd aan de substantie van het brood en de wijn.

De uiterlijke vorm (accidentie) van de elementen van het Avondmaal verandert door deze gebeurtenis niet. Zoals Jezus tijdens Zijn leven op aarde als mens zichtbaar was, zo zijn in het Avondmaal brood en wijn zichtbaar. De elementen van het Avondmaal hebben echter na de afzondering - overeenkomstig de beide naturen van Jezus Christus - een dubbele substantie, namelijk die van brood en wijn en die van lichaam en bloed van Christus. In de elementen van het Avondmaal is de Zoon van God nu waarachtig aanwezig: in Zijn godheid en in Zijn mens-zijn.

Het is bij de elementen van het Avondmaal echter niet zo dat brood alleen overeenkomt met het lichaam en wijn alleen met het bloed van Christus. In beide elementen - in het brood en in de wijn - zijn het lichaam en bloed van Christus volledig aanwezig.

Het lichaam en bloed van Christus blijven aanwezig in de afgezonderde hostie, totdat deze wordt ontvangen door de persoon voor wie de hostie is bedoeld. Na de eredienst worden de niet uitgereikte hosties met eerbied en zorg behandeld.

8.2.13 De werkelijke tegenwoordigheid van het offer van Jezus Christus in het Heilig Avondmaal

In het Heilig Avondmaal zijn niet alleen het lichaam en bloed van Christus aanwezig, maar ook het offer van Jezus Christus zelf is werkelijk tegenwoordig. Het is echter eenmaal gebracht en wordt tijdens het Heilig Avondmaal niet herhaald. In het Heilig Avondmaal wordt niet alleen aan het offer herinnerd. Tijdens de avondmaalsviering is Jezus Christus veeleer als de Gekruisigde, de Opgestane en de Wederkomende midden in de gemeente aanwezig. Daarmee is ook Zijn eenmaal gebrachte offer aanwezig, doordat het de toegang tot het heil voor een ieder mogelijk maakt. Zo is door de avondmaalsviering de offerdood van de Heer voor degenen die eraan deelnemen telkens weer aanwezig en kunnen zij dit met overtuiging verkondigen (1 Kor. 11:26).

De substantie van brood en wijn wordt niet veranderd door de consecratie en het uitspreken van de wijdingswoorden. De substantie van het lichaam en bloed van Jezus wordt eraan toegevoegd (consubstantiatie). (8.2.12)

In het Heilig Avondmaal komen brood en wijn overeen met de menselijke natuur, en lichaam en bloed met de goddelijke natuur van Christus. (8.2.12)

Brood en wijn zijn niet metaforen of symbolen voor het lichaam en bloed van Christus; het lichaam en bloed van Christus zijn waarachtig aanwezig ('werkelijke tegenwoordigheid'). (8.2.12)

In het Heilig Avondmaal is ook het offer van Jezus Christus aanwezig. (8.2.13)

8.2.14 Verhouding tussen zondevergeving en Heilig Avondmaal

Zondevergeving en Heilig Avondmaal zijn nauw aan elkaar gerelateerd. Zowel de vergeving van zonden als het Heilig Avondmaal zijn gebaseerd op het offer van Christus (Hand. 13:37-38). Jezus Christus heeft het Heilig Avondmaal ingesteld met het oog op Zijn offer: '[...] dit is Mijn bloed, het bloed van het Verbond, dat voor velen wordt vergoten tot vergeving van zonden' (Matt. 26:28). Deze woorden van de Heer maken tevens duidelijk dat Hij Zijn offer heeft gebracht om de mensen van zonden te verlossen.

Christus heeft Zijn apostelen gevolmachtigd de vergeving van zonden te verkondigen (zie 7.6.2) en Heilig Avondmaal te vieren, zoals Hij het zelf met hen heeft gedaan (Luc. 22:19).

Hoewel het offer van Christus in het Heilig Avondmaal aanwezig is, komt de vergeving van zonden niet tegelijk met het sacrament tot stand. De zondevergeving vóór de afzondering van de elementen van het Avondmaal is veeleer bedoeld om het waardig genieten van het Heilig Avondmaal mogelijk te maken.

8.2.15 Heilig Avondmaal en apostelambt

Jezus Christus heeft het Heilig Avondmaal in de kring van de apostelen ingesteld en het aan hen toevertrouwd. Hij gaf hun de opdracht het evangelie te verkondigen en de sacramenten toe te dienen. In de brief aan de Hebreëën wordt aanschouwelijk gemaakt dat Jezus Christus de ware hogepriester is die zichzelf als offer brengt. Wanneer een apostel of een door hem gevolmachtigde priesterlijke ambtsdrager de afzondering verricht, gebeurt dit in opdracht en met de volmacht van Jezus Christus. Daarbij brengt de Heilige Geest de werkelijke aanwezigheid tot stand van de Zoon van God, van Zijn lichaam en bloed in het Heilig Avondmaal. Ook in deze zin zijn de apostelen van Jezus degenen 'aan wie het beheer over de geheimen van God is toevertrouwd' (1 Kor. 4:1).

Waar de Heilige Geest werkzaam is door het door Jezus Christus ingestelde en gevolmachtigde ambt, komt de sacramentele werkelijkheid tot stand.

Zondevergeving en Heilig Avondmaal zijn nauw aan elkaar gerelateerd. Beide zijn gebaseerd op het offer van Jezus Christus. Hoewel het offer van Christus in het Heilig Avondmaal aanwezig is, wordt de vergeving van de zonden niet direct door het sacrament zelf bewerkstelligd. (8.2.14)

De zondevergeving dient er ook toe om het waardig genieten van het Heilig Avondmaal mogelijk te maken. (8.2.14)

Jezus Christus heeft het Heilig Avondmaal in de kring van de apostelen ingesteld en het aan hen toevertrouwd. (8.2.15)

Waar de Heilige Geest werkzaam is door het door Jezus Christus ingestelde en gevolmachtigde ambt, komt de sacramentele werkelijkheid tot stand. (8.2.15)

8.2.16 De afzonderingswoorden voor het Heilig Avondmaal

De gevolmachtigde ambtsdrager spreekt bij de afzondering van het Heilig Avondmaal een in de liturgie vastgelegde tekst, die is gebaseerd op 1 Korintiërs 11:23 e.v. en Matteüs 26:26 e.v.:

'In de name Gods, des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes zonder ik af brood en wijn voor het Heilig Avondmaal en leg daarop het eenmaal gebrachte, eeuwig geldende offer van Jezus Christus. Want de Heer nam brood en wijn, dankte en zei: Dit is Mijn lichaam dat voor u gegeven wordt. Dit is Mijn bloed, het bloed van het Nieuwe Verbond dat voor velen wordt vergoten tot vergeving van zonden. Eet en drink! Doe dit om Mij te gedenken. Dus altijd wanneer u dit brood eet en deze wijn drinkt, verkondigt u de dood van de Heer, totdat Hij wederkomt. Amen.'

8.2.17 Viering en ontvangst van het Heilig Avondmaal

Het sacrament van het Heilig Avondmaal wordt toegediend door het lichaam en bloed van Jezus Christus in de afgezonderde hostie uit te reiken en daarbij de volgende woorden te spreken: 'Het lichaam en bloed van Jezus voor u gegeven.' Derhalve wordt de aanduiding 'Heilig Avondmaal' in eerste instantie gehanteerd voor de afgezonderde en uitgereikte hostie (brood en wijn als sacramentsmiddelen).

Zowel de afzondering van de hosties als de uitreiking ervan behoren tot het sacrament en daarom is het begrip 'Heilig Avondmaal' in ruimere zin een aanduiding voor de handeling van afzondering en uitreiking in haar totaliteit (sacramentshandeling).

De gemeente wordt aangespoord het Heilig Avondmaal vanwege de hoge betekenis in eerbied, geloof en volledige overgave aan Christus te vieren.

8.2.18 Voorwaarden voor het nuttigen van het Heilig Avondmaal

De basisvoorwaarden voor het waardig genieten van het Heilig Avondmaal zijn geloof en een boetvaardig hart dat verlangt naar heil. Ongeloof maakt het sacrament weliswaar niet ongeldig, maar opdat het sacrament tot heil en zegen werkzaam kan zijn, is geloof noodzakelijk. Ongeloof bij het ontvangen van het sacrament kan in verband worden gebracht met 1 Korintiërs 11:29: '[...] want wie eet en drinkt maar niet beseft dat het om het lichaam van de Heer gaat, roept zijn veroordeling af over zichzelf.'

Wie tegenover het lijden en sterven van Christus een onverschillige houding aanneemt, of bij de viering van het sacrament slechts een gewoonte volgt en op deze wijze aan het Heilig Avondmaal deelneemt, loopt gevaar het onwaardig te genieten.

8.2.19 Wijze van ontvangen van het Heilig Avondmaal

Bij het Heilig Avondmaal ontvangen zowel de ambtsdragers als de gemeente beide elementen, dus brood en wijn.

In de Nieuw-Apostolische Kerk worden sinds 1917 de beide avondmaalselementen gezamenlijk uitgereikt in de vorm van een hostie waarin drie druppels wijn zijn verwerkt.

8.2.20 Uitwerkingen van het Heilig Avondmaal

Wie het Heilig Avondmaal waardig geniet, heeft deel aan de verdienste die Jezus Christus met Zijn offer heeft verworven. Het deel hebben aan het Nieuwe Verbond en Christus' verdienste, wat tot stand is gekomen door de Heilige Waterdoop, wordt door het genieten van het Heilig Avondmaal steeds opnieuw bekrachtigd.

Het Heilig Avondmaal waarborgt bovendien de levensgemeenschap met Gods Zoon. Het is een zichtbare uitdrukking en stimulans van een leven met Jezus Christus. Door Zijn lichaam en bloed deelt Christus Zijn wezen - dat zich vooral kenmerkt door volkomen overwinnaarskracht - met de gelovige zodat deze in Christus leeft.

Op basis van de werkelijke tegenwoordigheid van het lichaam en bloed van Christus brengt het waardig genieten van het Heilig Avondmaal de waarachtige levensgemeenschap met de Heer tot stand en daarmee de onderlinge eenheid van de gelovigen; de levenden en de doden (Joh. 17:20-21). Dit wordt ook beschreven in 1 Korintiërs 10:17: 'Omdat het één brood is zijn wij, hoewel met velen, één lichaam, want wij hebben allen deel aan dat ene brood.' Deze eenheid van gelovigen die door het Heilig Avondmaal tot stand komt, is de eenheid met Jezus Christus, met de door Hem

gezonden apostelen en met allen die zijn wedergeboren uit water en Geest. In deze avondmaalsgemeenschap treden dus het ware wezen en de ware gestalte van de kerk van Christus duidelijk naar voren (zie 6.5).

Het Heilig Avondmaal is eveneens een wezenlijk middel ter voorbereiding op de dag van Christus' wederkomst.

De gevolmachtigde ambtsdrager spreekt bij de afzondering van het Heilig Avondmaal een in de liturgie vastgelegde tekst, die is gebaseerd op 1 Korintiërs 11:23 e.v. en Matteüs 26:26 e.v. (8.2.16)

Het lichaam en bloed van Jezus Christus worden in de afgezonderde hostie uitgereikt. (8.2.17)

De basisvoorwaarden voor het waardig genieten van het Heilig Avondmaal zijn verlangen naar heil, boetvaardigheid en geloof. (8.2.18)

Brood en wijn worden in de Nieuw-Apostolische Kerk uitgereikt in de vorm van een hostie waarin drie druppels wijn zijn verwerkt. (8.2.19)

Het deel hebben aan Christus' verdienste, wat tot stand is gekomen door de Heilige Waterdoop, wordt door het genieten van het Heilig Avondmaal steeds opnieuw bekrachtigd. Het Heilig Avondmaal waarborgt de levensgemeenschap met Gods Zoon en brengt de onderlinge eenheid van de gelovigen tot stand. (8.2.20)

Het Heilig Avondmaal is een wezenlijk middel ter voorbereiding op de wederkomst van Christus. (8.2.20)

8.2.21 Recht om deel te nemen aan het Heilig Avondmaal

Degenen die in de Nieuw-Apostolische Kerk zijn gedoopt, opgenomen en verzegeld, hebben het permanente recht deel te nemen aan het Heilig Avondmaal. Zij belijden de inhoud van de nieuw-apostolische geloofsartikelen (zie 2.4).

Een wezenlijke voorwaarde voor het ontvangen van het Heilig Avondmaal is de Heilige Waterdoop; het Heilig Avondmaal mag alleen door gedoopten worden ontvangen.

Hoewel in de regel alleen nieuw-apostolische christenen het Heilig Avondmaal ontvangen, kan ook aan christenen die op de juiste wijze zijn gedoopt (zie 8.1.4) de toegang tot het Heilig Avondmaal als gast worden toegestaan. Aan hen moet duidelijk worden gemaakt dat het Heilig Avondmaal een maal is waarin de gestorven, opgestane en wederkomende Zoon van God wordt beleden.

Bij uittreding of uitsluiting uit de Nieuw-Apostolische Kerk vervalt tegelijkertijd de toelating tot het Heilig Avondmaal. Bij een hernieuwde intrede in de Nieuw-Apostolische Kerk wordt tegelijkertijd opnieuw toelating tot het Heilig Avondmaal verleend.

8.2.22 Avondmaalsvieringen van andere kerken

Waar het gevolmachtigde ambt werkzaam is, worden in het Heilig Avondmaal het lichaam en bloed van Christus toegevoegd aan het brood en de wijn. Ook in de vieringen van andere kerken zijn belangrijke elementen van het Heilig Avondmaal aanwezig, aangezien daar eveneens de dood en opstanding van Jezus Christus in geloof en met dankbaarheid wordt herdacht.

Nieuw-apostolische christenen moeten beseffen dat zij door een permanente deelname aan avondmaalsvieringen in andere kerken in wezen de leer van die kerk belijden.

Bevoegd tot structurele deelname zijn degenen die in de Nieuw-Apostolische Kerk zijn gedoopt, opgenomen en/of verzegeld. Een wezenlijke voorwaarde is de Heilige Waterdoop. Aan christenen die op de juiste wijze zijn gedoopt, kan de toegang tot het Heilig Avondmaal als gast worden toegestaan. (8.2.21)

Bij uittreding c.q. uitsluiting uit de Nieuw-Apostolische Kerk vervalt tegelijk het recht aan het Heilig Avondmaal deel te nemen. (8.2.21)

In de avondmaalsvieringen van andere kerken zijn belangrijke elementen van het Heilig Avondmaal aanwezig. Ook daar wordt de dood en opstanding van Jezus Christus in geloof en met dankbaarheid herdacht. (8.2.22)

8.3 De Heilige Verzegeling

De Heilige Verzegeling is het sacrament waardoor de gelovige onder handoplegging en gebed van een apostel de gave van de Heilige Geest ontvangt en een kind van God wordt, dat is geroepen tot het eerstelingschap. Dienovereenkomstig staat er in het achtste geloofsartikel: 'Ik geloof dat de met water gedoopte zielen door een apostel de gave van de Heilige Geest moeten ontvangen om het kinschap Gods en de voorwaarden voor het eerstelingschap te verkrijgen.'

8.3.1 Over het begrip 'verzegeling'

Het begrip 'verzegeling' heeft te maken met het gebruik van een zegel. Met een zegel worden belangrijke documenten opgemaakt en voorzien van een bepaalde autoriteit; de authenticiteit wordt ermee vastgelegd. Geschriften die geheim moeten worden gehouden, worden met een zegel afgesloten. Met het zegel kenmerkt de eigenaar zijn bezit; het is een garantie dat de achterliggende autoriteit wordt beschermd en ongedeerd blijft.

Deze betekenisaspecten zijn in de benaming van het sacrament van de Geestesdoop in aanleg aanwezig. In de nieuwtestamentische brieven wordt 'verzegeld worden'¹⁵, begrepen als het ontvangen van de gave van de Heilige Geest:

- 'En Hij die ons met u bevestigt in Christus en ons gezalfd heeft, is God, die ons ook verzegeld heeft en het onderpand van de Geest in onze harten gegeven heeft' (2 Kor. 1:21-22, Herziene Statenvertaling (HSV), 2010).
- 'In Hem [Christus] bent ook u, nadat u het woord van de waarheid, namelijk het evangelie van uw zaligheid, gehoord hebt; in Hem bent u ook, toen u tot geloof kwam, verzegeld met de Heilige Geest van de belofte [...] (Ef. 1:13, HSV).
- 'En bedroef de Heilige Geest van God niet, door Wie u verzegeld bent tot de dag van de verlossing' (Ef. 4:30, HSV).

Ook in Openbaring komen verwijzingen naar de Verzegeling voor als eigendomsteken of eschatologisch heilsteken (Openb. 7:3; 22:4).

8.3.2 Belofte van de Heilige Geest in het Oude Testament

In de tijd van het Oude Verbond werkte de Heilige Geest in individuele mensen die God voor een bepaalde opdracht had uitgekozen. Zo beriepen de profeten zich op goddelijke autoriteit en opdracht met de woorden 'Dit zegt de Heer'. Gods Geest verwekte in hen de gedachten die ten grondslag lagen aan de predikingen over recht en heil.

De profeten zalfden in opdracht van God ook koningen die het uitverkoren volk moesten regeren. Zo werd bijvoorbeeld David door Samuël tot koning gezalfd (1 Sam. 16:12-13). Door deze handeling werd Davids waardigheid als koning a.h.w. 'bezegeld'. Bovendien staat er geschreven dat David doordrongen was van de Geest van de Heer. Volgens Psalm 51:13 bad de koning na een begane zonde tot God, de Heilige Geest niet van hem weg te nemen.

Ook zijn er oudtestamentische verwijzingen naar een toekomst waarin Gods Geest zou worden uitgegoten - nu niet meer over enkelingen maar over velen: 'Ik zal Mijn Geest uitgieten over al wat leeft. Jullie zonen en dochters zullen profeteren, oude mensen zullen dromen dromen, en jongeren zullen visioenen zien; zelfs over slaven en slavinnen zal Ik in die tijd Mijn Geest uitgieten' (Joël 3:1-2). Vergelijkbare beloften komen ook voor bij andere profeten, bijvoorbeeld in Ezechiël 36:27: 'Ik zal jullie Mijn

¹⁵ In de NBV komt het begrip 'verzegelen' in deze hoedanigheid niet voor, maar wordt gesproken over 'gewaarmerkt worden' of 'gemerkt worden'. Vanwege de centrale betekenis van het begrip 'verzegelen' in de Nieuw-Apostolische Kerk is daarom in deze alinea gekozen voor citaten uit de HSV.

Geest geven'. In de pinkstertoespraak wees apostel Petrus erop dat de belofte van de profeet Joël nu in vervulling was gegaan (Hand. 2:15 e.v.).

8.3.3 Jezus' zalving met de Heilige Geest

Evenals de beide andere sacramenten is ook de Heilige Verzegeling gebaseerd op het leven en handelen van Jezus Christus. Over Hem, de Mensenzoon, staat in Johannes 6:27 (HSV) dat God, de Vader, Hem 'heeft verzegeld.'¹⁶

Na Jezus' doop in de Jordaan getuigde Johannes de Doper: 'Ik heb de Geest als een duif uit de hemel zien neerdalen, en Hij bleef op Hem rusten.' Dit was voor de Doper het door God beloofde herkenningsteken voor Hem 'die doopt met de Heilige Geest [...] dat Hij de Zoon van God is' (Joh. 1:29-34).

Deze gebeurtenis wordt ook in Matteüs 3:16 beschreven: 'Zodra Jezus gedoopt was en uit het water omhoogkwam opende de hemel zich voor Hem en zag hij hoe de Geest van God als een duif op Hem neerdaalde.' De Heilige Geest daalde op Jezus neer nadat de doop was verricht; er kunnen twee verschillende handelingen worden waargenomen. De Heilige Geest en de stem van God verkondigen dat Jezus de Zoon van God is. Jezus' zalving met de Heilige Geest legitimeert Zijn messianiteit; eveneens is het een verwijzing naar het latere sacrament.

Het inzicht over de samenhang tussen de Heilige Waterdoop en de Heilige Verzegeling is onder andere gebaseerd op deze beide gebeurtenissen - de doop met water en de zalving met de Heilige Geest. Ze horen bij elkaar en hebben betrekking op elkaar - en toch zijn het twee sacramenten die van elkaar moeten worden onderscheiden.

Ook Handelingen 10:37-38 bevestigt dat de zalving van Jezus een voorafbeelding is van de Heilige Verzegeling: 'U weet wat er in heel het Joodse land is gebeurd, hoe het begon in Galilea, hoe God, na de doop waartoe Johannes opriep Jezus uit Nazaret met de Heilige Geest heeft gezalfd en met kracht heeft bekleed.'

8.3.4 Uitstorting van de Heilige Geest met Pinksteren

In Zijn afscheidsrede beloofde Jezus Christus Zijn apostelen herhaaldelijk de zending van de Heilige Geest, bijvoorbeeld in Johannes 15:26: 'Wanneer de Pleitbezorger komt die Ik van de Vader naar jullie zal zenden, de Geest van de Waarheid die van de Vader komt, zal die over Mij getuigen.' Deze belofte ging met Pinksteren in vervulling, toen de apostelen en leerlingen werden vervuld van de Heilige Geest (Hand. 2:1-4).

¹⁶ In de NBV komt op deze plaats het woord 'verzegeld' niet voor. Vanwege de elementaire betekenis van dat begrip in de Nieuw-Apostolische Kerk is daarom ook hier gekozen voor een citaat uit de Herziene Statenvertaling.

In de bovenstaande beide fundamentele gebeurtenissen handelde God rechtstreeks; het zijn figuurlijk gezien voorafbeeldingen van het sacrament van de Heilige Verzegeling. Hij verzegelde Jezus met de Heilige Geest en getuigde dat Hij de Zoon van God is. Hij verzegelde met de Heilige Geest de apostelen en de gelovigen die innig met hen waren verbonden.

Toen degenen die na de pinkstertoespraak tot geloof in Christus waren gekomen, vroegen wat ze moesten doen, antwoordde Petrus: 'Keer u af van uw huidige leven en laat u dopen onder aanroeping van Jezus Christus om vergeving te krijgen voor uw zonden. Dan zal de Heilige Geest u geschonken worden' (Hand. 2:38). Daaruit blijkt dat de Heilige Waterdoop een voorwaarde is voor het ontvangen van de Heilige Geest. Een uitzondering vormt het gebeuren rondom de centurio Cornelius. God gaf ongedoopten rechtstreeks de Heilige Geest om aan apostel Petrus duidelijk te maken dat het heil voortaan ook voor de heidenen toegankelijk was. Derhalve werd in deze uitzonderingssituatie de Heilige Waterdoop pas na het toedienen van de Geest verricht (Hand. 10).

8.3.5 Andere nieuwtestamentische getuigenissen van de Heilige Verzegeling

Volgens het getuigenis van de Schrift is de Heilige Verzegeling gebonden aan het apostelambt. Filippus had in Samaria gepredikt en degenen gedoopt die in het evangelie geloofden: 'Toen de apostelen in Jeruzalem hoorden dat de inwoners van Samaria het woord van God hadden aanvaard, stuurden ze Petrus en Johannes naar hen toe. Nadat ze waren aangekomen, baden ze dat ook de Samaritanen de Heilige Geest mochten ontvangen, want Deze was nog op niemand van hen neergedaald; ze waren alleen gedoopt in de naam van de Heer Jezus. Na het gebed legden Petrus en Johannes hun de handen op, en zo ontvingen ze de Heilige Geest' (Hand. 8:12 e.v.). Simon, een magiër, 'zag dat de mensen door de handoplegging van de apostelen vervuld raakten van de Geest' (Hand. 8:18). In deze geschiedenis worden de sacramenten Heilige Waterdoop en Heilige Verzegeling, dus het ontvangen van de gave van de Heilige Geest, duidelijk van elkaar onderscheiden.

Een andere gebeurtenis onderbouwt eveneens het onderscheid tussen de Waterdoop en het ontvangen van de Heilige Geest. In Efeze werden leerlingen die tot dusverre alleen de doop van Johannes hadden ontvangen, gedoopt in de naam van de Heer Jezus. 'En toen Paulus hun de handen had opgelegd daalde de Heilige Geest op hen neer' (Hand. 19:1-6).

Deze beschrijvingen bevestigen dat, de genoemde uitzonderingen daargelaten, de gave van de Heilige Geest alleen door apostelen werd toegediend. Verder wordt duidelijk dat de gave van de Heilige Geest pas werd toegediend nadat de Waterdoop was verricht.

8.3.6 De juiste uitvoering van de Heilige Verzegeling

Terwijl bij de Heilige Waterdoop water en bij het Heilig Avondmaal brood en wijn de zichtbare elementen zijn, is dat bij de Heilige Verzegeling - overeenkomstig het nieuwtestamentische getuigenis - de handoplegging door de apostel. Eveneens behoort het gebed van de apostel tot de juiste wijze van toedienen van het sacrament. Het sacrament van de Heilige Verzegeling, de Geestesdoop, wordt uitsluitend door apostelen toegediend.

Door de Heilige Verzegeling ontvangt de gelovige de gave van de Heilige Geest. (8.3)

De Heilige Geest daalde op Jezus neer nadat de doop was verricht. Jezus' zalving met de Heilige Geest legitimeert Zijn messianiteit en is een verwijzing naar het sacrament van de Verzegeling. (8.3.3)

De belofte van Jezus de Heilige Geest te zenden, ging met Pinksteren in vervulling. (8.3.4)

Volgens het getuigenis van de Schrift is de Heilige Verzegeling gebonden aan het apostelambt. (8.3.5)

De gave van de Heilige Geest werd pas toegediend nadat de Waterdoop was verricht. (8.3.5)

Het sacrament van de Heilige Verzegeling wordt uitsluitend door apostelen toegediend, onder handoplegging en gebed. (8.3.6)

8.3.7 Voorwaarden voor het ontvangen van de Heilige Verzegeling

Een voorwaarde voor het ontvangen van de Heilige Verzegeling is het geloof in de drie-enige God en in de apostelen die Jezus Christus heeft gezonden. Degene die het sacrament wil ontvangen, moet van te voren op de juiste wijze met water zijn gedoopt (zie 8.1); hij moet zijn geloof belijden en beloven Christus na te volgen. In het verlossingswerk van de Heer wordt hij voorbereid op de spoedige wederkomst van Christus.

De Heilige Verzegeling wordt toegediend aan volwassenen en kinderen. Bij de Heilige Verzegeling van kinderen moeten de ouders c.q. de personen die de verantwoordelijkheid dragen voor de religieuze opvoeding van het kind, plaatsvervangend het vereiste geloof belijden en beloven het kind op te voeden in het nieuw-apostolische geloof.

8.3.8 Heilige Verzegeling als daad van God

Evenals de Heilige Waterdoop is ook de Heilige Verzegeling een daad van God aan de mens. Door de Heilige Verzegeling wordt datgene voltooid, wat in de Heilige Waterdoop is begonnen: de wedergeboorte uit water en Geest. Beide sacramenten zijn genadedaden van God aan de mens die slechts eenmaal worden verricht. Het daarin ontvangen leven wordt vooral door het regelmatig genieten van het Heilige Avondmaal gevoed en blijft zo behouden.

De nieuwe schepping (2 Kor. 5:17) die door de wedergeboorte wordt gecreëerd, verwijst naar heiliging en herschepping die tot stand komen door God, de Heilige Geest.

8.3.9 Uitwerkingen van de Heilige Verzegeling

Door het sacrament van de Heilige Verzegeling wordt de gedoopte gelovige vervuld met de gave van de Heilige Geest en met goddelijke kracht (*zie 3.5.2*).

Door de Heilige Geest neemt Gods Geest Zijn intrek in de mens - God zelf maakt hem deelgenoot van Zijn wezen: '[...] Gods liefde [is] in ons hart [...] uitgegoten door de Heilige Geest, die ons gegeven is' (Rom. 5:5). De nabijheid van de mens tot God, die berust op de Waterdoop, krijgt met het kindschap Gods een nieuwe dimensie.

Door de wedergeboorte uit water en Geest beroept God de gelovige bovendien tot het eerstelingschap. De wedergeboorte heeft dus met het oog op het koninkrijk van God een tegenwoordig en een toekomstig aspect (Joh. 3:5).

De tegenwoordige uitwerking van de wedergeboorte, het kindschap Gods, vormt a.h.w. een voorbereiding op het eerstelingschap, het 'koninkrijk van priesters' (1 Petr. 2:9). Het 'kindschap Gods' is in deze zin dus de situering van de mens tegenover God die wordt gekenmerkt door het ontvangen van alle sacramenten, het geloof in de juiste verkondiging van het evangelie en een levenswandel die is gericht op de wederkomst van Christus.

De Geest die ons is gegeven om Gods kinderen te zijn en die door de Verzegeling in de mens werkzaam wordt, spreekt God vol vertrouwen aan met 'Abba, Vader!' De Heilige Geest verzekert degenen die Hem ontvangen hebben ervan dat zij Gods kinderen zijn (Rom. 8:16). Dat voltrekt zich in het geweten (*zie 4.2.1.3*) maar ook tijdens de prediking in de eredienst.

De gelovige geeft zich bij de Heilige Verzegeling over aan de drie-enige God en God neemt hem aan als Zijn eigendom. Dat betekent dat de wedergeborene Gods

erfgenaam wordt en mede-erfgenaam van Christus. Hij is geroepen om met Christus te lijden en ontvangt de belofte met Christus te delen in Gods luister (Rom. 8:15-18).

Met de Heilige Verzegeling wordt de in de Heilige Waterdoop aangevangen overgave aan Christus voltooid. De gelovige wordt geestelijk tot leven geroepen waardoor hij in innig contact komt met de Heer die wederkomt (Jak. 1:18; Openb. 14:4). Daarmee behoort hij tot degenen die door God binnen de kerk door de apostelen worden voorbereid op de wederkomst van Christus voor de bruiloft in de hemel (Openb. 19:7-8).

De permanente aanwezigheid van de Heilige Geest in de mens heeft ook diepgaande, waarneembare uitwerkingen op het aardse leven. Wanneer de verzegelde de Heilige Geest de ruimte geeft zich te ontplooien, ontwikkelen zich goddelijke deugden, die door apostel Paulus aanschouwelijk worden aangeduid als 'vrucht' van de Heilige Geest (Gal. 5:22).

De Heilige Geest geeft zich te kennen als licht waarin inzicht in goddelijke verbanden mogelijk wordt. Hij is een pleitbezorger en de mens tot steun. De Heilige Geest vermaant de verzegelde ook; Hij scherpt zijn geweten en wijst de weg naar het geloofsdoel.

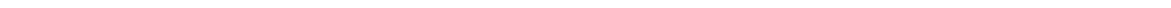
Voorwaarden voor het ontvangen van de Heilige Verzegeling zijn het geloof in de drie-enige God, de verrichte Waterdoop, evenals het geloof in de door Jezus Christus gezonden apostelen. (8.3.7)

Door de Verzegeling wordt de door God in de Waterdoop aangevangen wedergeboorte uit water en Geest voltooid. De nieuwe schepping die door de wedergeboorte wordt gecreëerd, verwijst naar heiliging en herschepping die tot stand komen door God, de Heilige Geest. (8.3.8)

Door de Heilige Verzegeling is de mens blijvend van de Heilige Geest vervuld. (8.3.9)

De uitwerking van de wedergeboorte uit water en Geest is het kindschap Gods, evenals de uitverkiezing tot het eerstelingschap. Wanneer de verzegelde de Heilige Geest de ruimte geeft zich te ontplooien, ontwikkelen zich goddelijke deugden. (8.3.9)

Deel 9
Het leven na de dood

9 Het leven na de dood

De overtuiging dat de mens voortleeft na de lichamelijke dood behoort tot de fundamenteën van het christelijke geloof. De Heilige Schrift doet verschillende uitspraken over het leven na de dood. De leer van het hiernamaals is bovendien gebaseerd op openbaringen van de Heilige Geest.

9.1 De onsterfelijkheid van de ziel

De mens is zowel een lichamelijk als een geestelijk wezen. De Bijbel beschouwt de mens als eenheid van geest, ziel en lichaam (*zie* 3.3.4). Het materiële wezen van de mens, het lichaam, is onderhevig aan vergankelijkheid. De mens is genomen uit de aarde en zal weer tot de aarde terugkeren (Gen. 3:19). Ziel en geest bestaan daarentegen eeuwig (Matt. 25:46). Derhalve is het terecht te spreken van de onsterfelijkheid van de ziel; ook wel aangeduid met 'voortleven na de dood'.

De onsterfelijkheid van de ziel mag niet worden gelijkgesteld aan het Bijbelse begrip 'eeuwig leven', waarmee de ononderbroken verbondenheid met God wordt bedoeld.

9.2 De dood

In de Heilige Schrift worden aan het begrip 'dood' verschillende betekenissen gegeven. Allereerst duidt het begrip de lichamelijke dood van de mens aan, het einde van zijn bestaan op aarde. Wanneer de dood is ingetreden, hebben ziel en geest het lichaam verlaten.

De 'geestelijke dood' is de scheiding van de mens van God, die het loon is van een leven in zonde (Rom. 6:23).

In de Heilige Schrift is daarnaast sprake van de 'tweede dood' (Openb. 20:6; 21:8). Daarmee wordt de scheiding van God bedoeld die na het eindgericht intreedt.

Ten slotte spreekt de Heilige Schrift over de dood als een antigoddelijke macht die zowel het lichamelijke als het geestelijke leven bedreigt en wil vernietigen. In sommige gevallen wordt deze macht als een persoonlijke gedaante uitgebeeld (o.a. Openb. 6:8).

Jezus Christus heeft de dood overwonnen en daarmee het eeuwige leven voor de mens toegankelijk gemaakt (2 Tim. 1:9-10). In de opwekking van doden (Matt. 9:18-26; Luc. 7:11-15; Joh. 11:1-45), maar vooral in Zijn opstanding (1 Kor. 15:54-57) is Zijn macht reeds zichtbaar.

Aan het einde van de heilsgeschiedenis wordt de dood alle macht ontnomen (1 Kor. 15:26; Openb. 20:14).

9.3 Voortleven van de ziel

In het Oude Testament staan reeds formuleringen die duiden op het voortleven van de ziel na de lichamelijke dood, bijvoorbeeld: '[...] zal nu met zijn voorouders verenigd worden' of '[...] met je voorouders verenigd worden' (Num. 20:24; 27:13). Het Nieuwe Testament getuigt over het voortleven na de lichamelijke dood op een wijze die beduidend duidelijker is (Luc. 9:30-31; 1 Petr. 3:19-20; Openb. 6:9-11).

Het verslag over de gebeurtenissen op de berg van de verheerlijking toont o.a. aan dat de mens na de lichamelijke dood zijn persoonlijkheid behoudt. Mozes en Elia verschijnen vanuit gene zijde en worden ook als zodanig herkend.

Voorstellingen zoals 'zielenslaap' of 'reïncarnatie' (herhaald leven op aarde) zijn in strijd met het nieuwtestamentische getuigenis (Hebr. 9:27).

De mens leeft voort na de lichamelijke dood. Terwijl het lichaam onderhevig is aan vergankelijkheid bestaat de ziel eeuwig. De ziel is onsterfelijk. (9; 9.1)

Jezus Christus heeft de dood overwonnen en daarmee het eeuwige leven voor de mensen toegankelijk gemaakt. Aan het einde van de heilsgeschiedenis wordt de dood alle macht ontnomen. (9.2)

Zowel het Oude als het Nieuwe Testament getuigt dat de ziel voortleeft. De mens behoudt na de lichamelijke dood zijn persoonlijkheid. (9.3)

9.4 Gene zijde

Het begrip 'gene zijde' heeft over het algemeen betrekking op alle gebieden, processen en toestanden die zich bevinden buiten de materiële wereld. In engere zin wordt daarmee het dodenrijk (Hebr.: 'sheol', Gr.: 'hades') bedoeld en in deze betekenis wordt het begrip hier gehanteerd. De wereld aan gene zijde waar de doden vertoeven, is derhalve voor mensen in principe onzichtbaar. Gestorvenen kunnen zich echter in bepaalde gevallen kenbaar maken. Het is door God verboden, en dus zondig, om door dodenbezwering of het raadplegen van doden in contact te treden met gestorvenen (Deut. 18:10-11).

Het Oude Testament beschrijft het dodenrijk overwegend als een duistere plaats (Job 10:21-22) waar de doden zich in een vreugdeloze toestand bevinden (Ps. 88:11-13; 115:17). Toch klinkt de hoop op verlossing door uit de duisternis (Ps. 23:4; 49:16).

In de gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus spreekt Jezus Christus over 'Abrahams hart', een zinnebeeld voor geborgenheid (Luc. 16:19-31). Uit deze gelijkenis is nog meer af te leiden:

- De ziel van de mens leeft na de lichamelijke dood voort in het dodenrijk. De individualiteit blijft daarbij behouden.
- In het dodenrijk is een plaats van geborgenheid en een plaats van kwelling, die van elkaar zijn gescheiden.
- Aan welke zijde de ziel van de mens zich na de dood zal bevinden, hangt af van de houding die de mens tijdens zijn leven heeft aangenomen t.o.v. de wil van God.
- De gestorvene kan zich bewust worden van de toestand waarin hij verkeert. Wie pijn lijdt, hoopt op hulp.

Bovendien verwijst de gelijkenis naar Jezus' opstanding, dus ook naar Zijn offerdood en de daarop gebaseerde mogelijkheid te worden verlost. Deze gelijkenis maakt de toestand aan gene zijde ten tijde van het Oude Verbond aanschouwelijk. De kloof tussen de plaats van de kwelling en de plaats van de geborgenheid was in het Oude Verbond onoverbrugbaar.

Christus, de 'eerste' (1 Kor. 15:23), heeft met Zijn verdienste met de duivel afgerekend en de dood overwonnen (1 Kor. 15:55; Hebr. 2:14). Hij heeft daarmee de zielen aan gene zijde een tot dan toe onvoorstelbare mogelijkheid geboden om in Gods nabijheid te komen. De kloof tussen de plaats van kwelling en de plaats van geborgenheid is overbrugbaar geworden.

9.5 Toestand van de zielen aan gene zijde

De toestand van de zielen in de wereld aan gene zijde is een directe afspiegeling van de nabijheid of het verwijderd zijn van God en kan derhalve zeer verschillend zijn. Door de dood zijn de zielen niet veranderd, maar hun toestand lijkt op hun toestand tijdens het aardse leven.

In samenhang met de nabijheid of het verwijderd zijn van God wordt ook wel het begrip 'gebied' gehanteerd. Hoe de houding van de mens t.o.v. van Gods wil is geweest, bepaalt in welk gebied de ziel aan gene zijde terecht komt. Daarvoor is een ieder zelf verantwoordelijk. Bij wijze van voorbeeld kenmerken geloof of ongeloof, verzoeningsgezindheid of onverzoenlijkheid en liefde of haat de mens niet alleen op aarde, maar ook in de wereld aan gene zijde.

In 1 Tessalonicenzen 4:16 wordt gesproken over 'de doden die Christus toebehoren'. Dat zijn zielen die uit water en Geest zijn wedergeboren en er oprecht naar streefden overeenkomstig hun geloof te leven. De innige verbondenheid met de Heer, die op aarde tot stand is gekomen door de Heilige Doop met water en de Heilige Verzegeling en werd onderhouden in het Heilig Avondmaal, blijft na de dood voortbestaan. Ze

behoren met de gelovigen op aarde tot de gemeente van de Heer en gelden voor God als rechtvaardig (*zie 4.2.1.2 en 4.8.2*). Voor deze zielen is de voorbereiding op de wederkomst van Christus een centraal bestanddeel van hun aardse leven geweest. Het verlangen naar dit moment vervult hen ook aan gene zijde. Ze zijn en blijven de Heer toegedaan en ervaren geborgenheid en vrede.

Over de mogelijkheid van een toestand van geborgenheid wordt reeds gesproken in Wijsheid 3:1-3: 'De zielen van de rechtvaardigen zijn in Gods hand, geen marteling kan hun deren. Dwazen menen dan wel dat de rechtvaardigen dood zijn, dat het ellendig is dat ze ons moesten verlaten en rampzalig dat ze afscheid moesten nemen - de rechtvaardigen zijn evenwel in vrede.'

Degenen die in Christus zijn ontslapen, hebben toegang tot Gods woord. Door dat woord en het Heilig Avondmaal, dat hun door apostelen wordt aangereikt (*zie 12.1.9 en 12.1.13*), ontvangen zij hetgeen nodig is om het eeuwige leven te beërven.

Er zijn ook wedergeborenen die naar de wereld aan gene zijde gaan en niet overeenkomstig het geloof hebben geleefd. Om hun tekortkomingen te compenseren, zijn ze - net als op aarde - aangewezen op de genade van de Heer in woord en sacrament.

Zielen aan gene zijde die nooit van het evangelie gehoord, geen zondevergeving ervaren en geen sacrament ontvangen hebben, bevinden zich in een toestand waarin zij ver verwijderd zijn van God. Deze toestand kan alleen worden overwonnen door het geloof in Jezus Christus, het aanvaarden van Zijn verdienste en het ontvangen van de sacramenten.

Het begrip 'gene zijde' heeft betrekking op alle gebieden, processen en toestanden die zich bevinden buiten de materiële wereld. Vaak wordt gene zijde gelijkgesteld aan het dodenrijk. (9.4)

Christus, de 'eerste' die op zal staan, heeft de dood overwonnen en daarmee de zielen aan gene zijde de mogelijkheid geboden om in Gods nabijheid te komen. (9.4)

De toestand van de zielen in de wereld aan gene zijde is een directe afspiegeling van de nabijheid of het verwijderd zijn van God en lijkt op hun toestand tijdens het aardse leven. De wedergeborenen die trouw aan de Heer waren, bevinden zich in een toestand waarin zij rechtvaardig zijn voor God. Zielen die nooit van het evangelie gehoord, geen zondevergeving ervaren en geen sacrament ontvangen hebben, bevinden zich in een toestand waarin zij ver verwijderd zijn van God. Deze toestand kan alleen worden overwonnen door het geloof in Jezus Christus, het aanvaarden van Zijn verdienste en het ontvangen van de sacramenten. (9.5)

9.6 Hulp voor ontslapenen

Sinds het offer van Jezus kan de toestand van de zielen aan gene zijde zich ten goede keren. Het heil kan dus ook nog na de lichamelijke dood worden verkregen.

9.6.1 Voorbede

Uit de tijd van het Oude Verbond zijn al getuigenissen van het geloof dat men voor de doden goede daden zou kunnen verrichten die kunnen bijdragen aan de verlichting van hun lot. 2 Makkabeeën 12 doet verslag van Joden die afgoden hadden gediend en in een oorlog waren omgekomen. Voor hen werd gebeden opdat hun zonden mochten worden uitgewist. Tevens werd een inzameling gehouden om offerdieren voor een zoenoffer te kunnen kopen. Dit werd gedaan vanuit de overtuiging dat de doden eens zouden opstaan.

De hoop op de opstanding van de doden is van oudsher een fundamenteel bestanddeel van de christelijke geloofsleer. Daaraan is ook de overtuiging verbonden dat voorbede voor gestorvenen noodzakelijk is en voor hen een positieve uitwerking heeft.

Datzelfde geldt voor het toedienen van de sacramenten aan zielen van overledenen. De Bijbelse grondslag daarvoor is 1 Korintiërs 15:29. In Korinte lieten levenden zich dopen voor de doden. Deze door de Heilige Geest geïnspireerde handeling werd door de apostelen van de nieuwe tijd hervat, wat zich ontwikkelde tot de tegenwoordig gebruikelijke diensten voor ontslapenen.

Nieuw-apostolische christenen pleiten in de voorbede voor ontslapenen. Zij vragen de Heer of Hij de zielen wil helpen die onverlost naar de wereld aan gene zijde zijn gegaan.

9.6.2 Medewerking van de doden die Christus toebehoren

In 2 Makkabeeën 15:11-14 wordt beschreven dat ook overledenen voorbidders kunnen zijn: 'Hun geestdrift werd met name gewekt toen hij [Judas Makkabeüs] vertelde dat hij een droom had gehad die beslist zou uitkomen. Hij had gedroomd van de vroegere hogepriester Onias [...]. Deze Onias nu had zijn handen geheven om te bidden voor het hele Joodse volk. Ook was in zijn droom een man van een opmerkelijke ouderdom en waardigheid verschenen; een bewonderenswaardige en vorstelijke voornaamheid straalde van hem af. Toen had Onias gezegd: "Deze man, die zijn volksgenoten liefheeft en voortdurend bidt voor hen en voor de heilige stad, is Jeremia, de profeet van God.'"

De doden en de levenden die Christus toebehoren vormen een gemeenschap, samen behoren zij tot het verlossingswerk van de Heer. Zowel aan gene zijde als op aarde zullen zij in Zijn gezindheid werkzaam zijn, dus bij God voorbidders zijn voor onverloste zielen.

Ook de gebeurtenissen op de berg van de verheerlijking bevestigen de overtuiging dat de verloste zielen aan gene zijde werkzaam zijn (Luc. 9:30-31).

9.6.3 Schenking van het heil aan gestorvenen

Volgens 1 Petrus 3:18-20 ervoeren degenen die in de zondvloed waren omgekomen een bijzondere ontferming van Jezus Christus: na Zijn offerdood verkondigde Hij hun in het dodenrijk het evangelie. Ook 1 Petrus 4:6 zegt dat de ontslapenen om 'bij God in de geest [te] kunnen leven' de verkondiging van het evangelie nodig hebben: 'Ook aan de doden is het evangelie verkondigd, opdat ook zij, al zijn ze naar hun leven op aarde door de mensen veroordeeld, bij God in de geest kunnen leven.'

Jezus Christus is Heer over doden en levenden; Zijn evangelie is voor beide groepen in gelijke mate geldig. Het ligt opgesloten in de wil van God dat alle mensen worden geholpen (1 Tim. 2:4-6; Joh. 3:16). Dat betekent dat Gods wil tot heil van de mensen universeel is. Het heil wordt geschonken door de prediking, de vergeving van zonden en de sacramenten. Dat alles is ook bestemd voor de ontslapenen. Voor hen geldt, evenals voor de levenden, dat het geloof in Jezus Christus noodzakelijk is om het heil te verkrijgen. Verlossing komt alleen tot stand door Jezus Christus.

De apostelen verrichten de opdracht die Jezus hun heeft gegeven, dus het verkondigen van het evangelie, het vergeven van zonden en het toedienen van de sacramenten, zowel aan levenden als aan doden. Ze handelen in opdracht van Jezus en in Zijn naam. Zoals Jezus Christus Zijn offer op aarde heeft gebracht, zo vindt ook de overdracht van het heil door de apostelen plaats op aarde. Aangezien sacramenten nog altijd een zichtbare kant hebben, kunnen ze ook alleen in de zichtbare wereld worden verricht. De werkzaamheid van de sacramenten als wezenlijke elementen van het schenken van het heil is voor levenden en doden gelijk.

De toediening van de Heilige Waterdoop, de Heilige Verzegeling en het Heilig Avondmaal voor ontslapenen vindt plaats wanneer de zichtbare handeling aan levenden wordt verricht (*zie 8 en 12.1.13*). De werkzaamheid van het heil komt hier niet de levenden ten goede, maar alleen de ontslapenen.

Overledenen die door de Heilige Waterdoop en de Heilige Verzegeling zijn wedergeboren uit water en Geest zijn gelijkgesteld aan de doden die Christus toebehoren (1 Tess. 4:16).

Sinds het offer van Christus kan het heil ook na de lichamelijke dood worden verkregen. (9.6)

Nieuw-apostolische christenen pleiten in de voorbede voor ontslapenen. Zij vragen de Heer of Hij de zielen wil helpen die onverlost naar de wereld aan gene zijde zijn gegaan. (9.6.1)

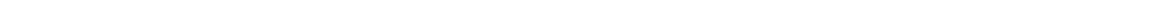
Degenen die Christus toebehoren - de doden en de levenden - behoren samen tot het verlossingswerk van de Heer. Zowel aan gene zijde als op aarde zullen zij bij God voorbidders zijn voor onverloste zielen. (9.6.2)

Gods wil tot heil van de mensen is universeel. De apostelen verrichten de opdracht die Jezus hun heeft gegeven, dus het verkondigen van het evangelie, het vergeven van zonden en het toedienen van de sacramenten, zowel aan levenden als aan doden. (9.6.3)

De werkzaamheid van de sacramenten is voor levenden en doden gelijk. Overledenen die zijn wedergeboren uit water en Geest zijn gelijkgesteld aan de doden die Christus toebehoren. (9.6.3)

Deel 10

De leer van de laatste dingen

10 De leer van de laatste dingen

Gods handelen is erop gericht het heil voor de mens toegankelijk te maken. Zijn wil geldt in dit opzicht voor alle mensen; in het verleden, het heden en de toekomst. De heilsgeschiedenis voltrekt zich volgens Gods wijze plan (*zie 4.4*). De zekerheid dat God getrouw is, leidt ertoe dat de mens met een rotsvast vertrouwen wacht op de vervulling van de goddelijke beloften (Hebr. 10:23).

De leer van de laatste dingen (eschatologie) heeft zijn grondslag in de Heilige Schrift. In de evangeliën en de brieven van de apostelen komen veel aanwijzingen voor naar toekomstige gebeurtenissen in de heilsgeschiedenis.

In de Openbaring van Johannes worden centrale uitspraken gedaan die toekomstige gebeurtenissen op een figuurlijke wijze omschrijven. In deze belangrijke bron voor de hoop op de toekomst bekrachtigt de Heer herhaaldelijk de belofte van Zijn wederkomst, onthult Hij de voortgang van de heilsgeschiedenis en biedt op die wijze een inblik in Zijn toekomstige handelen.

10.1 De wederkomst van Jezus Christus

Het tweede geloofsartikel belijdt nauw verwant aan het Apostolicum: 'Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, [...] opgenomen in de hemel. Hij zit aan de rechterhand van God, de almachtige Vader, vanwaar Hij wederkomen zal.'

In het negende geloofsartikel wordt hierop uitgebreider ingegaan: 'Ik geloof dat de Heer Jezus zal wederkomen, zo zeker als Hij in de hemel is opgenomen, en de eerstelingen uit de doden en de levenden, die op Zijn komst hoopten en werden voorbereid, tot zich neemt'.

Jezus Christus komt weder - dat is een kernboodschap van het evangelie. Vanaf Zijn hemelvaart verkondigen de apostelen van zowel de oude als de nieuwe tijd de wederkomst van de Heer. Het geloofsdoel van de nieuw-apostolische christenen is om op dat moment door Hem te worden aangenomen.

10.1.1 Belofte van de wederkomst van Jezus Christus

Jezus Christus heeft in Zijn afscheidsrede aan de apostelen Zijn wederkomst beloofd: 'Wanneer Ik een plaats voor jullie gereedgemaakt heb, kom Ik terug. Dan zal Ik jullie met Me meenemen, en dan zullen jullie zijn waar Ik ben' (Joh. 14:3). Deze belofte van de Heer werd bij Zijn hemelvaart bevestigd door engelen: 'Jezus, die uit jullie midden in de hemel is opgenomen, zal op dezelfde wijze terugkomen als jullie Hem naar de hemel hebben zien gaan' (Hand. 1:11).

Op welke dag en welk tijdstip Jezus Christus wederkomt, weten noch mensen, noch engelen. Dat weet alleen God. Gods Zoon roept telkens weer op tot waakzaamheid: 'Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag jullie Heer komt' (Matt. 24:42; vgl. Luc. 21:36).

Jezus verduidelijkte in gelijkenissen dat de mens op elk tijdstip waakzaam moet zijn en Hem moet verwachten (Matt. 24:43-51; 25:1-30). Dienovereenkomstig spoorden de vroegchristelijke apostelen de gelovigen aan om zich voor te bereiden op de wederkomst van de Heer. Zo sprak apostel Paulus de gemeente in Korinte aan met de vroegchristelijke oproep tot gebed: 'Maranata!' - wat betekent: 'Onze Heer komt!' of 'Kom, Heer!' (1 Kor. 16:22).

De oproep tot waakzaamheid komt ook tot uitdrukking in het boek Openbaring van Johannes. Jezus Christus zegt daar: 'Ik kom spoedig' (Openb. 3:11; 22:7, 12 en 20). Daarmee wordt elke gelovige opgeroepen om zijn leven bewust af te stemmen op de wederkomst van Christus.

De verwachting dat de beloften van de Heer in vervulling gaan, staat net als de hoop de wederkomst van Christus persoonlijk mee te maken en door Hem te worden weggenomen tegenwoordig in het nieuw-apostolische geloof centraal. In 1 Johannes 3:2 staat daarover: 'Geliefde broeders en zusters, wij zijn nu al kinderen van God. Wat we zullen zijn is nog niet geopenbaard, maar we weten dat we aan Hem gelijk zullen zijn wanneer Hij zal verschijnen, want dan zien we Hem zoals Hij is.'

10.1.2 Gebeurtenissen bij de wederkomst van Jezus Christus

De gebeurtenissen bij de wederkomst van Christus worden in verschillende brieven van Paulus beschreven:

1 Tessalonicenzen 4:15-17

'Wij zeggen u met een woord van de Heer: wij, die in leven blijven tot de komst van de Heer, zullen de doden in geen geval voorgaan. Wanneer het signaal gegeven wordt, de aartsengel zijn stem verheft en de bazuin van God weerklinkt, zal de Heer zelf uit de hemel neerdalen. Dan zullen eerst de doden die Christus toebehoren opstaan, en daarna zullen wij, die nog in leven zijn, samen met hen op de wolken worden weggevoerd en gaan we in de lucht de Heer tegemoet. Dan zullen we altijd bij Hem zijn.'

1 Korintiërs 15:51-52

'Ik zal u een geheim onthullen: wij zullen niet allemaal eerst sterven - toch zullen wij allemaal veranderd worden, in een ondeelbaar ogenblik, in een

oogwenk, wanneer de bazuin het einde inluidt. Wanneer de bazuin weerklinkt, zullen de doden worden opgewekt met een onvergankelijk lichaam en zullen ook wij veranderen.'

Filippenzen 3:20-21

'Maar wij hebben ons burgerrecht in de hemel, en van daar verwachten wij onze redder, de Heer Jezus Christus. Met de kracht waarmee Hij in staat is alles aan zich te onderwerpen, zal Hij ons armzalig lichaam gelijkmaken aan Zijn verheerlijkt lichaam.'

Deze Bijbelteksten zijn van centrale betekenis voor het geloof in de wederkomst van Christus. Uit het totaalbeeld blijkt het volgende:

Bij de wederkomst van de Heer zullen eerst de doden die Christus toebehoren met een onvergankelijk lichaam opstaan. De levenden die zich op Zijn wederkomst lieten voorbereiden, zullen worden veranderd zonder de lichamelijke dood te moeten sterven. Doden en levenden ontvangen dus een lichaam dat gelijk is aan het verheerlijkte lichaam van Christus. Ze worden daarna gezamenlijk weggevoerd, de Heer tegemoet, die niet op de aarde neerdaalt. Zo worden ze in de eeuwige verbondenheid met de drie-enige God gebracht. Deze gebeurtenissen behoren tot de eerste opstanding, die wordt vermeld in Openbaring 20:5-6 (*zie 10.5*).

Uit Matteüs 24:40-41 en Lucas 17:34 blijkt dat de Heer, die de mensen bij Zijn wederkomst aantreft in hun dagelijkse bezigheden, een scheiding veroorzaakt en in die zin dus een oordeel velt. Daarover gaat ook 2 Korintiërs 5:10: 'Want wij moeten allen voor de rechterstoel van Christus verschijnen, zodat ieder van ons krijgt wat hij verdient voor wat hij in zijn leven heeft gedaan, of het nu goed is of slecht' (vgl. Rom. 14:10). Dit inzicht veroorzaakt geen angst bij de gelovige maar moedigt hem aan om het doel van zijn geloof consequent na te streven (1 Tess. 5:9).

Het is een fundamentele zekerheid in het nieuw-apostolische geloof dat Jezus Christus Zijn bruidsgemeente tot zich zal nemen. Daaruit leidt de gelovige de hoop af de lichamelijke dood niet te hoeven sterven maar te worden veranderd: 'Wij zuchten in onze aardse tent en zouden willen dat onze hemelse woning er nu al over wordt aangetrokken [...] omdat we niet willen dat deze kleding wordt uitgetrokken; we willen dat er nieuwe over wordt aangetrokken, zodat het sterfelijke door het leven wordt verslonden. Hiervoor heeft God zelf ons gereedgemaakt, door ons de Geest als onderpand te geven' (2 Kor. 5:2, 4-5). Te worden weggevoerd bij de wederkomst van Christus is allereerst beloofd aan degenen die zijn wedergeboren uit water en Geest, in Jezus Christus geloven en Hem navolgen. Het is niet aan de mens te beoordelen of

God bovendien andere mensen in dit opzicht genadig zal zijn: het is alleen God die daarover beslist.

10.1.3 De bruidsgemeente

Het is de opdracht van de apostelen de kerk van Christus voor te bereiden op de vereniging met Jezus Christus bij Zijn wederkomst, overeenkomstig de woorden van apostel Paulus: 'Ik waak over u zoals God over u waakt. Ik heb u aan één man uitgehuwelijkt, aan Christus, en ik wil u als een kuis bruid aan Hem geven' (2 Kor. 11:2). De 'kuis bruid' verwijst naar de 'bruid' in Openbaring 19:7, een zinnebeeld voor de eschatologische gemeenschap van de heiligen.

Pas bij de wederkomst van Christus zal openbaar komen wie tot de bruid van de Heer behoort. Tot de kenmerken van degenen die van de bruid deel zullen uitmaken, behoort dat zij elke dag op de wederkomst van Christus wachten en voortdurend roepen: 'Kom, Heer Jezus!' (Openb. 22:20).

Voor deze gemeenschap van heiligen worden ook de zinnebeelden gebruikt van de 'honderdvierenveertigduizend mensen' (Openb. 14:1-5) en het kind van de vrouw die is bekleed met de zon (Openb. 12:5). Deze zinnebeelden geven eveneens belangrijke kenmerken en eigenschappen weer.

Over de honderdvierenveertigduizend is te lezen: 'Toen zag ik dit: het Lam stond op de Sion, en bij het Lam waren honderdvierenveertigduizend mensen die Zijn naam en die van Zijn Vader op hun voorhoofd hadden. [...] Zij volgen het Lam waarheen Het maar gaat. Ze zijn uit de mensheid vrijgekocht om als de eerste opbrengst te worden aangeboden aan God en aan het Lam. Geen leugen komt over hun lippen, er valt niets op hen aan te merken' (Openb. 14:1, 4-5). Het getal 144.000 heeft een symbolisch karakter. Het is afgeleid van de twaalf stammen van Israël en verwijst naar goddelijke volmaaktheid.

De markering met de naam van het Lam en die van de Vader betekent dat de honderdvierenveertigduizend eigendom van God zijn. In navolging van Christus leiden ze in woord en daad een leven in overeenstemming met het evangelie ('geen leugen komt over hun lippen', 'niets [is] op hen aan te merken'). Ze worden ook aangeduid als 'de eerste opbrengst', ook 'eerstelingen' genoemd, wat een verwijzing is naar de oudtestamentische offerwetten. De 'eerstelingen' zijn degenen die de Heer bij Zijn wederkomst tot zich neemt, figuurlijk gesproken: die Hij 'oogst' (Openb. 14:15).

In Openbaring 12 wordt gesproken over een vrouw die met de zon is bekleed - een zinnebeeld voor de kerk van Christus (zie 6.4.5) - en een kind baart. Een draak

bedreigt dit kind, dat wordt weggevoerd naar God (Openb. 12:5) Het kind symboliseert de schare van degenen die bij de wederkomst van Christus worden weggenomen. De draak is het zinnebeeld voor Satan (Gen. 3:1; Openb. 12:9). Hij kan noch de voltooiing, noch het wegvoeren van de bruidsgemeente verhinderen.

De leer van de laatste dingen (eschatologie) heeft zijn grondslag in de Heilige Schrift. (10)

Een kernboodschap van het evangelie is de wederkomst van Jezus Christus. Het geloofsdoel van de nieuw-apostolische christenen is om op dat moment door Hem te worden aangenomen. (10.1)

Jezus Christus heeft aan de apostelen Zijn wederkomst beloofd, engelen bevestigden dit. Noch mensen, noch engelen weten wanneer Jezus Christus wederkomt. Dat weet alleen God. Elke gelovige wordt opgeroepen om zijn leven af te stemmen op de wederkomst van Christus. (10.1.1)

Bij de wederkomst van Christus zullen eerst de doden die Hem toebehoren opstaan. De levenden die zich op Zijn wederkomst lieten voorbereiden, ontvangen een lichaam dat gelijk is aan het verheerlijkte lichaam van Christus. Ze worden gezamenlijk weggevoerd en in de eeuwige verbondenheid met God gebracht. (10.1.2)

De apostelen hebben de opdracht de bruidsgemeente op de wederkomst van Jezus Christus voor te bereiden. (10.1.3)

Pas bij de wederkomst van Christus zal openbaar komen wie tot de 'bruid' van de Heer behoort, dus de schare van degenen die worden weggenomen. Zij worden ook de 'eerstelingen' genoemd. Een ander zinnebeeld voor de bruidsgemeente is het kind van de vrouw die is bekleed met de zon, een getalssymbool daarvoor is de 'honderdvierenveertigduizend'. (10.1.3)

10.2 De bruiloft van het Lam

Direct nadat de bruid is weggevoerd, vindt de bruiloft van het Lam plaats. Dit zinnebeeld van het eschatologische bruiloftsfeest staat in Openbaring 19:6-9. Het wijst op de onlosmakelijke verbondenheid van de eerstelingen met hun Heer en het deelhebben aan Zijn luister (Kol. 3:4; 1 Joh. 3:2).

In Jesaja 53:4-7 wordt 'het lam' reeds als zinnebeeld gebruikt; het toont aan dat de komende Messias, zich schikkend in de wil van God, Zijn offer brengt ter verlossing van de mensen. Johannes de Doper wijst op de Zoon van God met de woorden: 'Daar is het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt' (Joh. 1:29).

Op veel plaatsen in de Openbaring van Johannes wordt over Christus gesproken als het Lam. Openbaring 5:12 zegt dat het Lam dat is geslacht de overwinning behaalt. Dat betekent dat de vernederde en gekruisigde Zoon van God tevens triomfator en overwinnaar is. De gekruisigde Christus is degene die wederkomt, de Bruidegom (zie 10.1.3).

Tijdens de bruiloft van het Lam moeten de mensen op aarde de heerschappij van Satan, de tijd van verdrukking, doormaken.

10.3 De tijd van verdrukking

Zolang het verlossingswerk van de Heer op aarde is, geniet de aardse schepping nog een bijzondere bescherming van God (Openb. 7:3). Na de wederkomst van Christus begint een periode waarin mens en schepping zijn blootgesteld aan de macht van Satan; alles zal lijden onder de omstandigheden die daarmee zijn verbonden.

Deze fase kan in verband worden gebracht met 'de tijd van de beproeving [die] aanbreekt, als heel de aarde en de mensen die er leven op de proef worden gesteld' (Openb. 3:10). In de Heilige Schrift wordt daarvoor de aanduiding 'tijd van verdrukking' gebruikt (Dan. 12:1).

Het veelomvattende machtsvertoon van Satan tijdens de tijd van verdrukking zal aanmerkelijk uitstijgen boven de verzoeken en de zwaarte van de beproevingen die de kerk moet doorstaan vóór de wederkomst van de Heer. De bruidsgemeente wordt vóór het aanbreken van de tijd van verdrukking weggevoerd (Openb. 3:10; 12:5 en 12). Het zinnebeeld van de vrouw die is bekleed met de zon en een zoon zal baren, toont degenen die tot de kerk van Christus behoren maar niet zijn weggevoerd. Zij ervaren in de 'woestijn', dus in een toestand van kwelling en ontbering, goddelijke begeleiding en geestelijke verzorging (Openb. 12:6).

Ook in deze tijd van heerschappij van Satan en zijn machten zullen mensen standvastig Christus belijden, de antichrist niet aanbidden en worden gedood vanwege hun overtuiging (Openb. 13:10 en 15; vgl. Openb. 14:12-13). Deze standvastige getuigen van Christus worden martelaren.

10.4 Het komen van de Heer met macht en grote luister

Na de bruiloft in de hemel komt Gods Zoon met de eerstelingen terug op aarde (Openb. 19:11-16). De Heer heeft dit aangekondigd als Zijn komst 'met macht en grote luister' (Matt. 24:29-30). Jezus Christus openbaart Zijn goddelijke macht voortaan voor iedereen zichtbaar op aarde (Openb. 1:7). Hij, de Koning der koningen en de Heer der heren, ontnemt Satan en zijn aanhang alle macht en beëindigt daarmee de tijd van verdrukking. Satans aanhang wordt veroordeeld (Openb. 19:20) en Satan zelf wordt 'voor duizend jaren' geketend, 'opdat de volken niet meer door hem misleid zouden worden' (Openb. 20:2-3). Nadat Satan is gebonden en in de diepte is geworpen, vindt de opstanding plaats van de martelaren uit de tijd van verdrukking (Openb. 20:4).

10.5 De eerste opstanding

De uitdrukking 'eerste opstanding' komt in de Heilige Schrift alleen voor in Openbaring 20:5-6, samen met een belangrijke zaligspreking: 'Gelukkig en heilig zijn zij die deelhebben aan de eerste opstanding. De tweede dood heeft geen macht over hen.' Over hen - dus degenen die bij de wederkomst van Christus zijn weggevoerd en de martelaren uit de tijd van verdrukking - zal bij het eindgericht niet worden geoordeeld.

In 1 Korintiërs 15:20 en 22-24 schrijft apostel Paulus over de doden, dat 'ieder op de voor hem bepaalde tijd' zal opstaan: 'Maar Christus is werkelijk uit de dood opgewekt, als de eerste van de gestorvenen. [...] Zoals wij door Adam allen sterven, zo zullen wij door Christus allen levend worden gemaakt. Maar ieder op de voor hem bepaalde tijd: Christus als eerste en daarna, wanneer Hij komt, zij die Hem toebehoren. En dan komt het einde en draagt Hij het koningschap over aan God, de Vader, nadat Hij alle heerschappij en elke macht en kracht vernietigd heeft.'

Apostel Paulus brengt dus drie wezenlijke aspecten naar voren:

- Allereerst is Christus opgestaan, Hij is de eerste onder degenen die opstaan. De grondslag van elke hoop op opstanding van de doden is de opstanding van Jezus Christus.
- De opstanding 'daarna' is toegezegd aan diegenen, die Christus toebehoren wanneer Hij komt. Bij Zijn wederkomst staan de doden op die Hem toebehoren om vervolgens gezamenlijk met de levenden die zijn veranderd, te worden weggevoerd (*zie 10.1.2*). In samenhang met Christus' komst met macht en grote luister is aan de martelaren uit de tijd van verdrukking de opstanding beloofd. Deze beide gebeurtenissen behoren tot de eerste opstanding. Voor al degenen die daaraan deelhebben, geldt: 'Zij zullen priester van God en van de Messias zijn en duizend jaar lang samen met Hem heersen' (Openb. 20:6).
- Met het 'einde' waarover apostel Paulus in 1 Korintiërs 15:24 spreekt, wordt het eindgericht bedoeld. Hiervóór vindt de algemene opstanding van de doden plaats.

10.6 Voortzetting van de heilsgeschiedenis

Na afloop van de eerste opstanding zal Christus op aarde Zijn Vredesrijk stichten. Zijn koninklijke heerschappij komt in haar volheid openbaar. Hij is de Vredevorst (Jes. 9:5); Satan zal gebonden zijn en kan niemand meer tot zonde verleiden. De mensen blijven evenwel zondaren aangezien de neiging om te zondigen niet is weggenomen. Geboorte en sterfte vinden nog altijd plaats; de dood is nog niet opgeheven (Openb. 20:14; vgl. Jes. 65:20-21).

Daarvan uitgezonderd zijn de priesters van God en Christus, die een geestelijk lichaam hebben dat gelijk is aan het lichaam van de Heer (1 Kor. 15:44).

De koninklijke heerschappij van Christus, waarin Hij de Zijnen als koninklijke priesters laat delen, zal 'duizend jaar lang' duren - een symbool voor een lange, maar begrensde tijd (Openb. 20:6). Ongehinderd kan het evangelie worden verkondigd en het heil worden aangeboden. Zowel aan de mensen die op aarde leven als aan de zielen die zich bevinden in de gebieden van de ontslapenen wordt de blijde boodschap verteld. Zo zullen aan het einde van het Vredesrijk alle mensen van alle tijden van het evangelie van Christus hebben gehoord.

Het Vredesrijk eindigt wanneer Satan wordt losgelaten en voor het laatst de gelegenheid heeft mensen te misleiden. Na zijn definitieve overheersing wordt hij veroordeeld en 'in de poel van vuur en zwavel gegooid' (Openb. 20:7-10). Het kwaad in welke vorm ook is dan voor eeuwig buiten werking gesteld.

Vervolgens zullen de doden opstaan om te worden geoordeeld (Openb. 20:11-15). Christus zal oordelen over alle mensen die geen deel hadden aan de eerste opstanding.

De houding die de mens uiteindelijk tegenover Christus inneemt, zal maatgevend zijn voor het oordeel. Wie Hem afwijst en niet in het 'het boek van het leven' staat, blijft in de erbarmelijke toestand, ver van God verwijderd te zijn. Degenen die bij het eindgericht genade vinden, worden bewoners van Gods nieuwe schepping en zullen voor eeuwig innig met Hem verbonden zijn.

Voor degenen die reeds als koninklijke priesters met Christus in het Vredesrijk regeerden, gaat in de nieuwe schepping de belofte in vervulling: 'Zijn dienaren zullen Hem vereren en Hem met eigen ogen zien, en Zijn naam staat op hun voorhoofd. Het zal er geen nacht meer zijn en het licht van een lamp of het licht van de zon hebben ze niet nodig, want God, de Heer, zal hun licht zijn. En zij zullen als koningen heersen tot in eeuwigheid' (Openb. 22:3-5).

De verwachting uit 2 Petrus 3:13 is nu werkelijkheid geworden: 'Maar wij vertrouwen op Gods belofte en zien uit naar een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont' (vgl. Jes. 65:17). God creëert een nieuwe schepping in de plaats van de oude en zo gaat Openbaring 21:3 in vervulling: '[...] Hij [God] zal bij hen wonen. Zij zullen Zijn volken zijn en God zelf zal als hun God bij hen zijn.' Het koninkrijk van God zal in eeuwigheid bestaan en God zal over alles en allen regeren (1 Kor. 15:28).

Nadat de bruidsgemeente is weggevoerd, vindt de bruiloft van het Lam plaats. Het zinnebeeld van het eschatologische bruiloftsfeest wijst op de onlosmakelijke verbondenheid van de eerstelingen met de Heer. (10.2)

Jezus Christus wordt ook aangeduid als het Lam, wat betekent dat de vernederde en gekruisigde Zoon van God tevens triomfator en overwinnaar is; Hij is de Bruidegom. (10.2)

Na de wederkomst van Christus begint een periode waarin mens en schepping zijn blootgesteld aan de macht van Satan: de tijd van verdrukking. Het zinnebeeld van de vrouw die is bekleed met de zon en een zoon zal baren, toont de christenen die niet naar Jezus Christus zijn weggevoerd. Zij ervaren verder goddelijke begeleiding en geestelijke verzorging. (10.3)

Na de bruiloft in de hemel komt Gods Zoon met de eerstelingen terug op aarde en beëindigt de tijd van verdrukking. Satans aanhang wordt veroordeeld. (10.4)

Nadat Satan alle macht is ontnomen, vindt de opstanding van de martelaren uit de tijd van verdrukking plaats. (10.4)

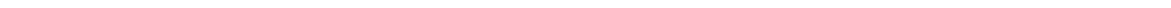
Aan de eerste opstanding hebben degenen deel die bij de wederkomst van Christus zijn weggevoerd, evenals de martelaren. Over hen zal bij het eindgericht niet worden geoordeeld. (10.5)

Na afloop van de eerste opstanding zal Christus op aarde Zijn Vredesrijk stichten. Aan het einde van het Vredesrijk zullen alle mensen van alle tijden van het evangelie van Christus hebben gehoord. Nadat Satan voor het laatst de gelegenheid heeft gehad mensen te misleiden, wordt hij definitief overmeesterd en veroordeeld. Het kwaad in welke vorm ook is dan voor eeuwig buiten werking gesteld. (10.6)

Vervolgens zullen de doden opstaan om te worden geoordeeld. Degenen die bij het eindgericht genade vinden, worden bewoners van Gods nieuwe schepping en zullen voor eeuwig innig met Hem verbonden zijn. (10.6)

Deel 11

Uit de geschiedenis van het christendom

11 Uit de geschiedenis van het christendom

11.1 De vroegchristelijke gemeenten

Volgens de zendingsofdracht van Jezus Christus is het de taak van de apostelen de wereld in te gaan, het evangelie te verkondigen en de mensen tot Zijn leerlingen te maken.

In eerste instantie wendden de apostelen zich tot de joden; in Jeruzalem ontstond de eerste gemeente. Vanwege vervolgingen vluchtten vele gelovigen weg uit Jeruzalem (Hand. 8:1; 11:19) Ook in hun nieuwe omgeving verkondigden zij het woord van de Heer; Filippus deed dat bijvoorbeeld in de hoofdstad van Samaria.

God maakte apostel Petrus in een visioen inzichtelijk dat het evangelie ook bestemd was voor heidenen (Hand. 10 en 11).

Een belangrijke stap om het evangelie aan heidenen bekend te maken, werd gezet met de bekering van Saulus (Hand. 9). In Handelingen 14:14 wordt hij voor het eerst - samen met Barnabas en onder de naam Paulus - aangeduid als apostel.

De destijds dringende en cruciale vraagstukken over de houding tegenover de zending onder heidenen en de betekenis van de wet van Mozes ten opzichte van het evangelie, werden op de apostelvergadering in Jeruzalem besproken en afgehandeld (Hand. 15:1-29).

Terwijl door de apostelen Petrus en Jakobus het evangelie voornamelijk onder joden werd verkondigd, reisden de apostelen Paulus en Barnabas hiervoor naar heidense landen rond de Middellandse Zee. Waarschijnlijk hebben andere apostelen, zoals Eusebius van Caesarea in zijn Kerkgeschiedenis schrijft, het evangelie in verder gelegen streken van Azië en Afrika verspreid en daar eveneens gemeenten gesticht.

11.2 Het christendom na de dood van de eerste apostelen

Na de dood van de vroegchristelijke apostelen bleef de Heilige Geest aanhoudend werkzaam:

- Hij zorgde voor de totstandkoming van de Bijbelse canon van het Oude en het Nieuwe Testament.
 - Hij inspireerde de kerkvaders in de eerste concilies belangrijke grondbeginselen van de christelijke geloofsleer te formuleren. Daartoe behoren bijvoorbeeld de leer van de triniteit, de leer van de persoon en de dubbele natuur van Jezus als waarachtig mens en waarachtig God, evenals het besef van het belang van het offer van Jezus en Zijn opstanding voor het heil en de verlossing van de mensen.
-

Heil werd in deze tijd geschonken door het op de juiste wijze toedienen van de Waterdoop.

De werkzaamheid van de Heilige Geest door de eeuwen heen heeft bovendien ten grondslag gelegen aan het feit dat het christelijke geloof zich wereldwijd kon verspreiden.

11.2.1 De kerkleraren en de oecumenische concilies

In 313 n. Chr. kondigde de Romeinse keizer Constantijn (ca. 270/288 tot 337) voor de christenen geloofsvrijheid af. In de jaren 380/381 werd het christendom in het Romeinse Rijk staatsreligie.

Voor deze tijd hadden veel christenen tijdens vervolgingen het leven moeten laten. Wat begon met de steniging van Stefanus groeide uit tot golven van vervolging waardoor veel gelovigen martelaren werden.

De kerkleraren wilden het christelijke geloof verdedigen tegenover heidenen en joden en de grondbeginselen van de christelijke geloofsleer vastleggen. Deze eerste kerkleraren worden 'apostolische vaders' genoemd. Daartoe worden gerekend: Clemens Romanus (gestorven ca. 100), Ignatius van Antiochië (gestorven ca. 115), Polycarpus, de bisschop van Smyrna (ca. 69 tot ca. 155) en Papias, de bisschop van Hiërapolis (ca. 70 tot ca. 130/140).

Latere generaties van verdedigers (apologeten) van het geloof en getuigen van de apostolische overlevering worden 'kerkvaders' genoemd. Daartoe behoren o.a. Ambrosius van Milaan (339 tot 397), Hiëronymus van Stridon (347 tot 420) en Augustinus van Hippo (354 tot 430). De leerstellingen van deze mannen hadden een cruciale uitwerking op de christelijke dogma's.

Athanasius van Alexandrië (ca. 295 tot 373) behoort ook tot de kerkleraren. Onder zijn theologische invloed werd in 325 de Geloofsbelijdenis van Nicea geformuleerd. Ook de nieuw-apostolische christenen houden zich aan de traditie van deze belijdenis.

Gedurende eeuwenlange discussies op verschillende kerkvergaderingen (concilies) werd de wezenlijke inhoud van het christelijke geloof vastgelegd. Hoewel de concilies vaak bijeen werden geroepen onder invloed van wereldlijke machthebbers, hebben zij de inhoud van het evangelie toch op een juiste wijze en overeenkomstig de goddelijke wil tot uitdrukking gebracht. Over de hele linie genomen werden de grondbeginselen van de christelijke geloofsleer vastgelegd op de concilies.

11.2.2 Het christendom - staatsreligie en verspreiding

In 380/381 verhief keizer Theodosius het christendom in het Romeinse Rijk tot staatsreligie en verbood alle heidense culten.

Ten tijde van de volksverhuizingen verstevigde het christendom in Europa zijn positie en verspreidde het zich in uitgestrekte gebieden van de destijds bekende wereld. Vanaf de zevende eeuw moesten christenen in delen van Azië en Afrika rekening houden met een nieuwe religie: de islam.

Bij de verspreiding van het christendom speelden monniken een bijzondere rol. Dikwijls leverden de ordebroeders ook grootse prestaties in de wetenschap en waren ze actief op het gebied van landbouw en sociale voorzieningen. Velen zagen de verspreiding van het christelijke geloof als een van hun voornaamste taken.

Onder invloed van de historische ontwikkelingen werd het christendom in Europa de maatstaf voor het leven en de maatschappij.

Crises in de middeleeuwse christenheid spitsten zich toe in het 'Oosters Schisma' (1054) - de scheiding tussen de westerse (Rooms-Katholieke Kerk) en de oosterse kerk (orthodoxe kerken), in de kruistochten (1096 tot 1270), in de strijd tussen de pauselijke en de keizerlijke macht in Centraal-Europa en in de toenemende geschillen met de islam.

11.2.3 Het christendom in de Europese middeleeuwen

De strijd tussen kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders om wereldlijke macht, evenals een gebrekkige oriëntering op het evangelie leidden tot een verstrekkende verwereldlijking van de christelijke kerk, die gepaard ging met zedelijk verval. Pogingen tot een kerkhervorming werden derhalve steeds intensiever. Terwijl naar waarheid zoekende mensen God wilden dienen door rationeel inzicht (scholastiek), probeerden anderen in de mystiek Gods nabijheid direct te beleven.

Mannen zoals de Franse koopman Petrus Waldo (ca. 1140 tot 1218), de Engelse theoloog John Wyclif (ca. 1330 tot 1384) en de rector van de universiteit van Praag, Johannes Hus (ca. 1369 tot 1415), waren consequente critici van een verwereldlijkte kerk. De door hen veroorzaakte en ondersteunde vroegreformatorische bewegingen kregen grote delen van Europa in hun greep en hadden uiteindelijk de reformatie tot gevolg.

11.2.4 De reformatie

De ontwikkeling in Europa die wordt gerangschikt onder het begrip 'reformatie' werd bepaald door de zoektocht naar de oorspronkelijke vorm van het evangelie en de leiding door de Heilige Geest. Deze ontwikkeling is nauw verbonden met Maarten Luther (1483 tot 1546).

De reformatie werd voorafgegaan door kritiek op de verwereldlijking van de roomse kerk, evenals het verlangen van de humanisten terug te keren naar de bronnen en de daaruit voortkomende raadpleging van de Bijbel.

Luther ontwikkelde zijn theologie aan de hand van zijn interpretatie van de Bijbel. De kern daarvan is de rechtvaardigingsleer met het uitgangspunt dat God niet beloont op grond van goede werken maar Zijn genade schenkt aan de zondige mens die gelooft in Jezus Christus.

Luther raakte in conflict met de roomse kerk omdat hij de autoriteit van de paus verwierp en de feilloosheid van de concilies in twijfel trok. Volgens hem moest alleen het Bijbelse getuigenis van Jezus Christus grondslag zijn voor de geloofsleer. Luther vertaalde de Bijbel in de Duitse taal en maakte de Schrift op die wijze toegankelijk voor het volk.

De snelle verspreiding van de reformatie in Duitsland is niet alleen terug te voeren op Luther en andere reformatoren, maar heeft ook te maken met de politieke en economische belangen van veel landsheren.

Buiten Duitsland kreeg de reformatie vooral in Noord-Europa voet aan de grond, evenals in Nederland, Frankrijk en Italië. In Zürich was de reformator Ulrich Zwingli (1484 tot 1531) werkzaam en in Genève Johannes Calvijn (1509 tot 1564), die een zelfstandige reformatiebeweging opzette.

Het reformatorische gedachtegoed nam ook politieke dimensies aan. Vorsten en boeren grepen deze denkbeelden uit verschillende motieven aan om sociale en politieke doelen te verwezenlijken.

Los van deze ontwikkelingen ontstond in 1534 in Engeland de Anglicaanse Kerk.

Als reactie op de reformatie leidde het concilie van Trente (1545 tot 1563) binnen de Rooms-Katholieke Kerk tot zelfreflectie en vernieuwing en werd het fundament gelegd voor een contrareformatie.

11.2.5 Katholicisme en protestantisme volop in beweging

De reformatie leidde tot een tegenbeweging (contrareformatie). Het katholicisme in Europa richtte zich op geestelijke vernieuwing en verstevigde de positie van het

pausdom. De pausen spanden zich in om protestantse gebieden terug te winnen voor het katholicisme.

Als gevolg van deze conflicten ontstond in Europa de Dertigjarige Oorlog (1618 tot 1648), die o.a. leidde tot de vestiging van staatsgodsdiensten. De gezaghebber bepaalde dus de religie van zijn onderdanen.

In de 18e eeuw ontstond een verbinding van een rationalistisch christendom - dus een christendom dat de wetenschappelijke inzichten van die tijd aanvaardde - met het filosofische denken van de Verlichting. Confessionele geschillen en filosofisch-theologische twistpunten brachten het protestantisme in een crisis. Als reactie daarop begon het piëtisme veld te winnen.

Kenmerken van het piëtisme zijn de belangstelling voor een intensieve Bijbelstudie, sociaal engagement, een actieve zendingspraktijk en een sterke nadruk op de verlossende werkzaamheid van Jezus Christus.

Het benadrukken van het 'gevoel' voor het leven en het geloof van de christenen werd in zekere zin voortgezet in de opwekkingsbewegingen. Deze evangelische geloofsstromingen, die in de 18e eeuw vooral ontstonden in Engeland en de VS, wilden zich afscheiden van een 'christendom uit gewoonte' en terugkeren naar een levend geloof.

In de 19e eeuw ontwikkelden zich ook in Duitsland kerken die onafhankelijk waren van de staat; evangelische 'Freikirchen' ontstonden en hier begon ook de inwendige zending. Het betrof een beweging die niet alleen heidenen in vreemde landen wilde winnen voor het christendom, maar ook mensen in het eigen land die vervreemd waren van het christendom door armoede of onwetendheid. Zendingsgenootschappen gaven belangrijke impulsen aan de verdere uitbreiding van het christendom in landen buiten Europa, vooral in Afrika.

Ook in het katholicisme van de 18e en 19e eeuw is een devotie waar te nemen, gericht op spirituele ervaringen.

Tot dit geheel behoren ook de ideële discussie n.a.v. de Franse Revolutie, de begeleidende omstandigheden van het beginnende industriële tijdperk, evenals het natuurwetenschappelijk-rationalistische denken dat de wereld probeert te verklaren zonder terug te grijpen naar het geloof.

11.2.6 Het christendom aan het begin van de 19e eeuw

In een tijd waarin natuurwetenschappen grote gebieden van het denken probeerden te domineren, sociale kwesties de christelijke ethiek uitdaagden en nationalistische

machtspolitiek religieuze krachten wilde instrumentaliseren, werd de vraag naar bezinning op het evangelie en de daartoe behorende christelijke hoop op de wederkomst van Christus luider.

In de 15e en 16e eeuw waren, voornamelijk vanuit Spanje en Portugal, zendelingen actief die aan mensen in de veroverde gebieden het christelijke geloof vaak met geweld opdrongen. In de 19e eeuw ontwikkelden overtuigde christenen een intensieve, vreedzame zendingspraktijk, vooral in de gekoloniseerde wereld.

Tegen deze historische achtergrond bereidde God de hernieuwde werkzaamheid van apostelen voor.

Overeenkomstig hun zendingsopdracht begonnen de apostelen het evangelie te verkondigen: aanvankelijk onder joden, later in heidense landen rond de Middellandse Zee. (11.1)

Na de dood van de vroegchristelijke apostelen bleef de Heilige Geest op diverse wijzen aanhoudend werkzaam. (11.2)

De kerkleraren wilden het christelijke geloof verdedigen en de grondbeginselen van de christelijke geloofsleer vastleggen. (11.2.1)

Voor de leerstellingen van de kerkvaders hadden een cruciale uitwerking op de christelijke dogma's. Op verschillende concilies werd de wezenlijke inhoud van het christelijke geloof vastgelegd. (11.2.1)

Aan het einde van de vierde eeuw werd het christendom in het Romeinse Rijk staatsreligie. (11.2.2)

Bij de verspreiding van het christendom speelden monniken een bijzondere rol. Het christendom werd in Europa de maatstaf voor het leven en de maatschappij. (11.2.2)

Het 'Oosters Schisma' (1054) was de scheiding tussen de westerse (Rooms-Katholieke Kerk) en de oosterse kerk (orthodoxe kerken). (11.2.2)

In de Europese middeleeuwen ontstond een verstrekkende verwereldlijking van de christelijke kerk, die leidde tot pogingen tot het doorvoeren van een kerkhervorming. De zoektocht naar de oorspronkelijke vorm van het evangelie bepaalde een ontwikkeling in Europa die wordt gerangschikt onder het begrip 'reformatie'. (11.2.3; 11.2.4)

Na de reformatie ontstond een vernieuwing van het katholicisme en kwamen er andere religieuze bewegingen tot ontwikkeling. (11.2.4; 11.2.5)

Vanaf de 15e eeuw waren zendelingen actief in landen buiten Europa. In de 19e eeuw werd dit intensiever. (11.2.6)

Tegen deze historische achtergrond bereidde God de hernieuwde werkzaamheid van apostelen voor. (11.2.6)

11.3 Het apostelambt opnieuw bekleed in de Katholiek Apostolische Kerk

Op zijn landgoed in het Zuid-Engelse Albury nodigde de bankier Henry Drummond (1786 tot 1860), nauw samenwerkend met de presbyteriaanse geestelijke Edward Irving (1792 tot 1834), tussen 1826 en 1829 vertegenwoordigers van de zgn.

'profetische school' uit voor een reeks van conferenties. Hierin wilde hij duidelijkheid verkrijgen over Bijbelse uitspraken over de hernieuwde opwekking van de oorspronkelijke volheid van de Heilige Geest en de wederkomst van Christus.

Ook in Schotland verwachtten gelovigen van verschillende godsdienstige richtingen een versterkte werkzaamheid van de Heilige Geest. Onder hen kwamen in 1830 veelbesproken genezingen van zieken, gevallen van klanktaal en profetieën voor.

Tegen deze achtergrond waarbij in de kerk een bijzonder ambt werd verwacht, werd John Bate Cardale (1802 tot 1877), lid van de Anglicaanse Kerk, op 31 oktober 1832 (andere bronnen spreken over 7 november 1832) in Londen door de Heilige Geest tot het apostelambt geroepen. Henry Drummond noemde hem 'apostel'. Cardale had zich in augustus 1832 aangesloten bij de gemeente van Irving. Met Kerst 1832 verrichtte hij de eerste ambtshandeling als apostel en wijdde William R. Caird tot evangelist. Bijna een jaar lang bleef Cardale de enige apostel. Door zijn werkzaamheid binnen de opkomende gemeenten drukte hij zijn stempel op de opvatting van het apostelambt.

In de tijd die volgde, kreeg de beweging duidelijke structuren. Bovendien werd een omschrijving van het ambts- en sacramentsbegrip ontwikkeld.

11.3.1 Opbouw van een kerk onder apostelen

Vanaf september 1833 werden door profetieën meer apostelen geroepen. Mensen met een profetische gave speelden daarbij een belangrijke rol.

De door profeten geroepen apostelen werden in 1835 afgezonderd voor hun toekomstige arbeid. Daarop aansluitend trokken de ondertussen twaalf apostelen zich in Albury een jaar lang terug voor intensief, gezamenlijk overleg.

De apostelen wachtten om te worden uitgezonden naar alle christenen en daarvoor een bijzondere kracht te ontvangen. Met het 'Groot Testimonium' van 1837 wilden ze alle geestelijke en wereldlijke leiders van de christenheid bereiken. Ze riepen de geestelijkheid op zich te voegen onder de leiding van de apostelen. Als voorbereiding op de vereniging van de christenen onder hun leiding verdiepten de apostelen zich vanaf 1838 in de leer en liturgie van verschillende kerkelijke richtingen. De oproep van de apostelen vond echter geen gehoor.

Binnen het apostolische werk werd de focus gelegd op de voorbereiding van de in de Openbaring vermelde schare van de 'honderdvierenveertigduizend'. Zij moesten worden verzegeld door de handoplegging van een apostel. Dat gebeurde in Engeland in 1847 bij ca. duizend gelovigen. In hetzelfde jaar werden in Canada eveneens

verzegelingen verricht door apostel Francis Woodhouse en in Duitsland door apostel Thomas Carlyle.

11.3.2 Roeping van meer apostelen

Gesteund door een andere apostel diende apostel Thomas Carlyle in 1851 een verzoek in tot het bijeenroepen van een apostelvergadering. Tijdens deze vergadering kon zijn voorstel om de apostelen Duncan Mackenzie en Henry Dalton, die hun ambt niet uitoefenden, te vervangen niet rekenen op de instemming van alle apostelen, die daartoe noodzakelijk was.

In 1855 stierven drie apostelen waaronder apostel Carlyle. Door Edward Oliver Taplin (1800 tot 1862), de 'pijler van de profeten', en de profeet Heinrich Geyer (1818 tot 1896) werden opvolgers in het apostelambt geroepen. Deze roepingen werden echter niet erkend door de andere apostelen.

De wens van de voorbereiding van de bruid van Christus door apostelen en ook het wachten op hun uitzending in de volle kracht van hun ambt bleef echter leven onder veel ambtsdragers die door apostel Carlyle in Noord-Duitsland waren gewijd en onderwezen. Een bijzondere rol speelden daarbij de gemeenten in Berlijn en Hamburg.

11.3.3 Voortzetting van het apostelambt in de Nieuw-Apostolische Kerk

De Engelse apostelen volhardden in hun verzet tegen het aanvullen van de kring van de apostelen en daarmee eigenlijk tegen de voortzetting van de kerk onder apostelen. De profeet Heinrich Geyer en de voorganger van de gemeente in Hamburg, Friedrich Wilhelm Schwartz (1815 tot 1895), hielden daarentegen staande dat Rudolf Rosochacky (1818 tot 1884) door God was geroepen. Op 10 oktober 1862 was hij door de profeet Geyer tot apostel geroepen. Op 4 januari 1863 erkende de gemeente in Hamburg deze roeping.

Ook toen apostel Rosochacky kort daarop zijn ambt teruggaf, hielden Geyer, Schwartz en de gemeente in Hamburg staande dat het een goddelijke roeping was geweest. Schwartz werd op 27 januari 1863 door apostel Woodhouse uit zijn ambt gezet en uitgesloten van de Katholiek Apostolische Kerk. Ook de gemeente in Hamburg werd, omdat deze Schwartz navolgde, geëxcommuniceerd.

De gebeurtenissen in januari 1863 kunnen worden beschouwd als het begin van de huidige Nieuw-Apostolische Kerk.

Kort daarop werden eerst priester Carl Wilhelm Louis Preuß (1827 tot 1878) en niet lang daarna Friedrich Wilhelm Schwartz als apostel geroepen. Preuß was werkzaam in

Noord-Duitsland terwijl Schwartz Nederland als werkgebied kreeg toegewezen. In korte tijd werden meer apostelen geroepen.

De nieuw ontstane gemeenschap noemde zich 'Allgemeine Christliche Apostolische Mission' (= Algemene Christelijke Apostolische Zending). Uit deze naam, evenals uit de aanduiding van de Nederlandse tak, de 'Hersteld Apostolische Zending Kerk', blijkt de hoop om veel christelijke kringen te bereiken.

In 1872 werd Friedrich Wilhelm Menkhoff (1826 tot 1895) geroepen als apostel voor Westfalen en het Rijnland.

Hij richtte in 1884 in Duitsland het eerste kerkelijke tijdschrift op, genaamd 'Der Herold. Monatsschrift für wahrheitsliebende Christen' (= De Heraut. Maandblad voor waarheidlievende christenen). Onder de invloed van apostel Menkhoff schafte apostel Schwartz allereerst in zijn werkgebied de liturgische gewaden af, evenals vele elementen die waren overgenomen van de katholieke apostolische liturgie. In 1885 werden deze veranderingen overgenomen in alle andere gemeenten.

In 1881 werd Friedrich Krebs (1832 tot 1905) uit Braunschweig als apostel geroepen. Na de dood van de apostelen Schwartz en Menkhoff nam hij in de kerk een leidende positie in. De eenheid onder de apostelen lag hem na aan het hart; hij was de eerste stamapostel in de tegenwoordige betekenis.

Naarmate aan het einde van de 19e eeuw het apostelambt in de kerk duidelijker naar voren trad als het centrale ambt met veelomvattende volmachten, nam de betekenis van de profeten steeds meer af. Vanaf het einde van de jaren twintig van de twintigste eeuw zijn er in de gemeenten geen profeten meer actief.

De eerste decennia in de geschiedenis van de Nieuw-Apostolische Kerk dienden o.a. voor de vestiging van gemeenten en de eenheid onder de apostelen. Vanaf 1897 ontwikkelde het stamapostelambt zich als het leidende ambt van de kerk. Friedrich Krebs bekleedde dit ambt tot zijn dood in 1905.

Andere dragers van het stamapostelambt waren:

- Hermann Niehaus (1848 tot 1932, stamapostel van 1905 tot 1930),
 - Johann Gottfried Bischoff (1871 tot 1960, stamapostel van 1930 tot 1960),
 - Walter Schmidt (1891 tot 1981, stamapostel van 1960 tot 1975),
 - Ernst Streckeisen (1905 tot 1978, stamapostel van 1975 tot 1978),
 - Hans Urwyler (1925 tot 1994, stamapostel van 1978 tot 1988),
 - Richard Fehr (geboren 1939, stamapostel van 1988 tot 2005),
 - Wilhelm Leber (geboren 1947, stamapostel sinds 2005).
-

Tegen de achtergrond waarbij in de kerk een bijzonder ambt werd verwacht, werden vanaf 1832 gelovige mannen tot het apostelambt geroepen. (11.3)

In 1837 publiceerden de apostelen het 'Groot Testimonium' en riepen de geestelijkheid op zich te voegen onder de autoriteit van de apostelen. Deze oproep vond echter geen gehoor. (11.3.1)

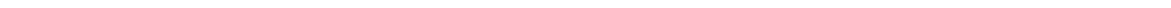
In januari 1863 erkende de gemeente in Hamburg de roeping van Rudolf Rosochacky tot apostel. (11.3.3)

De gebeurtenissen in januari 1863 kunnen als het begin van de Nieuw-Apostolische Kerk worden beschouwd. (11.3.3)

Vanaf 1897 ontwikkelde het stamapostelambt zich als het leidende ambt van de kerk. (11.3.3)

Deel 12

Eredienst, ambtshandelingen en zielzorg

12 Eredienst, ambtshandelingen en zielzorg

12.1 Eredienst

In de eredienst is God werkzaam voor de mens en de mens werkzaam voor God.

12.1.1 Algemeen

De gemeente komt samen voor de eredienst om Gods woord te horen en te worden gezegend door de sacramenten. De mens aanbidt God met eerbied en in deemoed.

Op die wijze is de eredienst een ontmoeting tussen God en de mens. Doordat de gelovigen in aanbidding dienen en de waarneembare aanwezigheid van de drie-enige God ervaren, beleeft de gemeente dat God deze in liefde dient.

12.1.2 Eredienst in het Oude Testament

De grondslag van de oudtestamentische eredienst is de ontmoeting van God met de mens. De vormen van de eredienst ontwikkelden zich gedurende een lange periode. God heeft zich telkens weer aan de mens geopenbaard en hem Zijn hulp geschonken. In de tuin van Eden spreekt God met de eerste mensen. Na de zondeval laat Hij hen niet zonder bescherming; Hij troost hen en geeft hoop op toekomstig heil.

In Genesis 8 wordt het eerste altaar vermeld dat door mensen wordt gebouwd om God te dienen, Hem te aanbidden, Hem te danken en Hem offers te brengen. Noach richt een altaar op en brengt God een dankoffer. De Heer reageert daarop met de belofte voortaan de schepping te bewaren.

Jakob wijdde de plaats waar God met hem sprak en gaf die plaats de naam 'Betel', dat kan worden vertaald met 'huis van God' (Gen. 28:19).

In de wet gaf God aan Mozes voorschriften voor de oprichting van een altaar: 'Op elke plaats waar Ik Mijn naam wil laten noemen, zal Ik naar jullie toe komen en je zegenen' (Ex. 20:24 e.v.). Bovendien wees Hij erop dat de zevende dag geheiligd moest worden en drong Hij aan: 'Houd de sabbat in ere, het is een heilige dag' (Ex. 20:8).

Tijdens de tocht van de Israëlieten door de woestijn koos God mannen uit hun midden die Hem als priester moesten dienen en de offerdienst moesten verrichten. Ze kregen de opdracht het volk te zegenen met een vastgestelde formulering (Num. 6:22-27). Deze zegen luidt: 'Moge de Heer u zegenen en u beschermen, moge de Heer het licht van Zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn, moge de Heer u Zijn gelaat toewenden en u vrede geven' (Aäronitische zegen).

Uit de tijd van koning David wordt vermeld dat zangers en muzikanten in de eredienst hun medewerking verleenden en God prezen met psalmen (1 Kron. 25:6).

Koning Salomo liet de tempel in Jeruzalem bouwen. Daar vonden erediensten plaats die hoofdzakelijk bestonden uit de dagelijkse slachting van offerdieren door de priesters. De offerdienst werd nu uitsluitend in de tempel in Jeruzalem verricht. Ook was de tempel de plaats waar Israëlitische feesten - zoals Pesach en het Loofhuttenfeest (Lev. 23) - werden gevierd.

Na de verwoesting van de tempel kon volgens de opvatting van de Israëlieten de offerdienst niet meer worden verricht. In de tijd van de Babylonische ballingschap, kwamen gelovigen samen in speciaal gebouwde huizen, synagogen, om te bidden, de heilige Schriften te lezen en deze uit te leggen. Hier ligt een oorsprong van de latere christelijke vorm van de eredienst.

In de eredienst is God werkzaam voor de mens en is de mens werkzaam voor God. (12.1)

De grondslag van de oudtestamentische eredienst was de ontmoeting van God met de mens. De vormen van de eredienst ontwikkelden zich gedurende een lange periode. (12.1.2)

Na de verwoesting van de tempel in Jeruzalem werd de offerdienst niet meer verricht. In de tijd van de Babylonische ballingschap kwamen gelovigen samen in synagogen om daar te bidden, de heilige Schriften te lezen en deze uit te leggen. Hier ligt een oorsprong van de latere christelijke vorm van de eredienst. (12.1.2)

12.1.3 Eredienst in het Nieuwe Testament

Met de menswording van God in Jezus Christus begint een nieuwe dimensie van de goddelijke dienst aan de mens. De Zoon van God komt op aarde als waarachtig mens en tegelijk waarachtig God. Hij werd geboren in het Joodse volk, bezocht de tempel, nam deel aan de synagogediensten en hielp mee hieraan vorm te geven. Daarnaast openbaarde Hij zich als leraar en predikte met goddelijke volmacht (Matt. 7:29). Bovendien liet Jezus Christus zich dopen en stelde Hij het Heilig Avondmaal in. In de woorden en daden van Jezus is al zichtbaar wat de christelijke eredienst zal kenmerken: woord en sacrament.

Jezus' optreden, dat dus normatief is voor de eredienst, wordt bekroond door Zijn dood aan het kruis. Hij brengt het volmaakte offer dat de offerdienst van het Oude Verbond overtreft en vervangt (zie 3.4). Bij elke avondmaalsviering wordt het offer van Christus in herinnering gebracht.

Nog voor Zijn offerdood beloofde Jezus Christus Zijn apostelen de zending van de Heilige Geest. Deze zou het leraarschap van Christus voortzetten en Zijn evangelie bewaren: '[...] wat jullie Mij horen zeggen, zijn niet Mijn woorden, maar de woorden van de Vader door wie Ik gezonden ben. Dit alles zeg Ik tegen jullie nu Ik nog bij jullie ben.

Later zal de Pleitbezorger, de Heilige Geest die de Vader jullie namens Mij zal zenden, jullie alles duidelijk maken en alles in herinnering brengen wat Ik tegen jullie gezegd heb' (Joh. 14:24-26).

De Heilige Geest inspireerde de pinkstertoespraak van Petrus. Drieduizend toehoorders 'waren [...] diep getroffen' door de woorden van God die werden ingegeven door de Heilige Geest en besloten daarop zich af te keren van hun huidige leven en zich te laten dopen in de naam van Jezus Christus waarop ze de gave van de Heilige Geest ontvingen. Pinksteren is in zekere zin de eerste eredienst van de kerk van Christus. Van de vroegchristelijke gemeente in Jeruzalem worden vier fundamentele elementen van de nieuwtestamentische eredienst vermeld: 'Ze bleven trouw aan het onderricht van de apostelen, vormden met elkaar een gemeenschap, braken het brood en wijdden zich aan het gebed' (Hand. 2:42).

12.1.4 Ontwikkeling van de christelijke eredienst

De christelijke eredienst werd in de loop van de eeuwen op verschillende manieren gevierd. Oorspronkelijk stond de liturgie op de voorgrond maar later werd door de reformatie binnen het protestantisme de prediking belangrijker. De eredienst in de Katholiek Apostolische Kerk werd eveneens gekenmerkt door een duidelijk zichtbare liturgie. Het tegenwoordige verloop van de eredienst in de Nieuw-Apostolische Kerk staat in de traditie van de protestantse erediensten.

12.1.5 Eredienst als ontmoeting met God

De vier elementen van een eredienst die in de eerste gemeenten bestonden, behoren ook tegenwoordig tot de kenmerken wanneer de gemeente aan het altaar het telkens nieuwe mysterie beleeft van een ontmoeting met God.

Met de trinitarische openingswoorden 'In de name Gods, des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes' wordt God aangeropen en verzekert de gemeente zich van Zijn aanwezigheid. Zo wordt elke ontmoeting met de Drie-enige in de eredienst ingeleid; met de trinitarische zegen wordt elke eredienst beëindigd. Op deze wijze wordt voor de deelnemer aan de eredienst duidelijk dat God aanwezig is.

Terwijl God in de hemel wordt geprezen door de hemelse machten (Jes. 6:3; Openb. 4:8-11), looft en prijst op aarde de gemeente die voor de eredienst is samengekomen de drie-enige God, Zijn genade en barmhartigheid.

Het doel van de eredienst is het versterken van de hoop op de spoedige wederkomst van Christus en het voorbereiden van de gelovigen op het verschijnen van de Heer.

Derhalve is de eredienst voor hen heilig. Een lichtzinnig verzuim van dienstbezoek brengt de getrouwheid in de leer van de apostelen in gevaar, evenals de bestendigheid van de gemeenschap, de getrouwheid in het breken van het brood en in het gebed, zoals de eerste christenen dit in praktijk brachten.

Bij degene die zonder dwingende redenen herhaaldelijk wegblijft uit de eredienst, kan het verlangen naar het ontvangen van het sacrament en het door de Heilige Geest verwekte woord verdwijnen. Bovendien ontvangt hij niet de krachten uit het Heilig Avondmaal, worden hem de zonden niet vergeven en gaat de zegen die met een eredienst is verbonden aan hem voorbij.

Wie God de aanbidding die Hem toekomt ontzegt doordat hij de eredienst en de aangeboden genade bewust afwijst of minacht, laadt zonde op zich, onafhankelijk van het feit of hij de eredienst bijwoont of niet.

12.1.5.1 Onderricht van de apostelen

Jezus, in Hebrreeën 3:1 'de apostel [...] van het geloof dat wij belijden' genoemd, zei: 'Wat Ik onderwijs heb Ik niet van Mijzelf, maar van Hem die Mij gezonden heeft' (Joh. 7:16). Hij, de gezant van Zijn Vader, zendt op Zijn beurt de apostelen met de opdracht '[...] hun [alle volken] te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat Ik jullie opgedragen heb' (Matt. 28:20).

De apostelen zijn geroepen als dienaren van Christus en afgezonderd om het evangelie, gehoorzaamheid en geloof te verkondigen (Rom. 1:1 en 5). De ambtsdragers die werkzaam zijn in opdracht van de apostelen verkondigen in de gemeenten eveneens de leer van Jezus Christus.

Het door de Heilige Geest verwekte woord van de prediking dient voor de versterking van het geloof, verdiept het inzicht, schenkt troost, zet ertoe aan om volgens de maatstaven van het evangelie te handelen en houdt de verwachting van de spoedige wederkomst van Christus levend. Zo beleven de gelovigen de vervulling van de belofte van Jezus: 'De Geest van de Waarheid zal jullie, wanneer Hij komt, de weg wijzen naar de volle waarheid. Hij zal niet namens zichzelf spreken, maar Hij zal zeggen wat Hij hoort en jullie bekendmaken wat komen gaat. Door jullie bekend te maken wat Hij van Mij heeft, zal Hij Mij eren' (Joh. 16:13-14). Het kenmerk van de door de Geest verwekte prediking is dus dat Christus wordt verheerlijkt als Heiland en Verlosser.

12.1.5.2 Breken van het brood

Met de viering van het Heilig Avondmaal (zie 8.2) beleeft de gemeente de centrale gebeurtenis in de eredienst. Na de voorafgegane zondevergeving komen de gelovigen naar het altaar en ontvangen daar het lichaam en bloed van Jezus in een afgezonderde hostie, die bestaat uit brood en wijn. Daarbij beleven zij het Heilig Avondmaal als dankzegging en gedachtenisviering aan het offer van Christus (Luc. 22:19). Het is een belijdenismaal en een gemeenschapsmaal waarbij ook de ontslapenen zijn betrokken - zowel de doden die Christus toebehoren als degenen die door Gods genade toegang tot het altaar hebben gekregen. Het Heilig Avondmaal bevestigt de hoop dat de Zoon van God wederkomt (1 Kor. 11:26).

Door het Heilig Avondmaal op een waardige wijze tot zich te nemen, behoudt de mens het leven dat hem is geschonken door de wedergeboorte; het geeft hem bovendien de zekerheid dat hij in Jezus blijft en de innige verbondenheid met Hem behoudt (Joh. 6:51-58). De op die manier ontvangen krachten helpen datgene te overwinnen wat hinderlijk zou kunnen zijn voor het zielenheil en laten de mens groeien in het wezen van Jezus. Zo kan in elke eredienst de levensgemeenschap met Jezus Christus worden versterkt.

12.1.5.3 Gemeenschap

In de eredienst kan de gelovige ervaren dat steeds opnieuw wordt vervuld wat Jezus heeft beloofd: 'Want waar twee of drie mensen in Mijn naam samen zijn, ben Ik in hun midden' (Matt. 18:20). In de eredienst beleeft de mens dan ook de verbondenheid met Jezus Christus. In Zijn woord is Hij te midden van de gemeente en in Zijn lichaam en bloed is Hij werkelijk aanwezig. Bovendien is de eredienst de gemeenschap van gelovigen die zich verenigt in aanbidding en lofprijzing van God. Wanneer in de eredienst naast het Heilig Avondmaal de sacramenten van de Heilige Waterdoop of de Heilige Verzegeling worden toegediend, omringen de gemeenteleden als getuigen degenen die het sacrament ontvangen. Bovendien kan een ieder zich scharen onder de uitgesproken zegen. Wie zelf is gedoopt of verzegeld, wordt aangespoord de ontvangst van de sacramenten zich opnieuw voor de geest te halen. Daarmee wordt duidelijk dat alle wedergeborenen door de sacramenten innig met elkaar zijn verbonden.

12.1.5.4 Gebed

De eredienst is onafscheidelijk verbonden met gebed. Voor aanvang van de eredienst zoekt de gelovige in een persoonlijk gebed Gods nabijheid. Tijdens de eredienst verbindt de gemeente zich in de gebeden met de woorden van de dienstleider. Daarin komen aanbidding, dank, voorbede en bede tot uitdrukking. Het gezamenlijk uitgesproken gebed 'Onze Vader' heeft een bijzondere betekenis. Het wordt uitgesproken volgens de formulering uit Matteüs 6:9-13 en gaat vooraf aan de viering van het Heilig Avondmaal. Wanneer de gelovige het lichaam en bloed van Jezus tot zich heeft genomen, dankt hij Christus in een stil gebed voor Zijn offer en de ontvangen genade. Ook aan het einde van de eredienst spreekt de dienstleider een gebed uit.

Met Jezus Christus begint een nieuwe dimensie van de goddelijke dienst aan de mens. In de woorden en daden van Jezus is al zichtbaar wat de christelijke eredienst kenmerkt: woord en sacrament. (12.1.3)

Vier fundamentele elementen van de nieuwtestamentische eredienst worden vermeld: het onderricht van de apostelen, de gemeenschap, het breken van het brood en het gebed. (12.1.3)

De christelijke eredienst werd in de loop van de eeuwen op verschillende manieren gevierd. Het tegenwoordige verloop van de eredienst in de Nieuw-Apostolische Kerk staat in de traditie van de protestantse erediensten. (12.1.4)

Met de trinitarische openingswoorden wordt God aangeroepen en verzekert de gemeente zich van Zijn aanwezigheid. Zo wordt elke ontmoeting met de Drie-enige in de eredienst ingeleid; met de trinitarische zegen wordt de eredienst beëindigd. (12.1.5)

Het doel van de eredienst is het versterken van de hoop op de spoedige wederkomst van Christus en het voorbereiden van de gelovigen op het verschijnen van de Heer. (12.1.5)

De apostelen zijn geroepen om het evangelie te verkondigen. Dit is ook de taak van de ambtsdragers die werkzaam zijn in hun opdracht. (12.1.5.1)

Met de viering van het Heilig Avondmaal beleeft de gemeente de centrale gebeurtenis in de eredienst. (12.1.5.2)

De eredienst is verbondenheid met Jezus Christus in woord en sacrament. De eredienst is ook de gemeenschap van gelovigen die zich verenigt in aanbidding en lofprijzing van God. (12.1.5.3)

De eredienst is onafscheidelijk verbonden met gebed. Aanbidding, dank, voorbede en bede komen daarin tot uitdrukking. (12.1.5.4)

12.1.6 Prediking

In de erediensten wordt de wil van God verkondigd voor het heden; deze woordverkondiging wordt aangeduid als 'prediking'.

De noodzakelijkheid van het woord van God voor het leven van de nieuwe schepping wordt uitgedrukt in de woorden van Jezus: 'De mens leeft niet van brood alleen, maar van ieder woord dat klinkt uit de mond van God' (Matt. 4:4). Apostel Paulus wijst erop

dat men zonder het verkondigde woord niet tot geloof in Jezus Christus kan komen (Rom. 10:17). In 1 Petrus 1:24-25 wordt de vergankelijkheid van de mens geplaatst tegenover de onvergankelijkheid van het woord van God: "[...] maar het woord van de Heer blijft eeuwig bestaan." Dit woord is het evangelie dat u verkondigd is.'

12.1.6.1 Over het begrip 'prediking'

Het begrip 'prediking' gaat terug op het Latijnse 'praedicare', dat betekent: 'openlijk bekend maken, verkondigen'. De prediking in de eredienst is een aan de gemeente gerichte, geestelijke toespraak van een ambtsdrager. De prediking is verwekt en doorwrocht door de kracht van de Heilige Geest. Aan de prediking ligt een tekst uit de Bijbel ten grondslag.

12.1.6.2 Prediking in het Nieuwe Testament

Reeds in de tijd van het Oude Testament verkondigden gelovige mensen de wil van God vanuit de kracht van de Heilige Geest. Met de geboorte van Gods Zoon ontstond een nieuwe dimensie van het woord van God. In Jezus Christus is het woord van God op volmaakte wijze tot de mensen gekomen.

Jezus onderwees in de tempel in Jeruzalem, in synagogen en op andere plaatsen. In de evangeliën zijn grote gedeelten van Zijn toespraken overgeleverd, die fundamenteën van de christelijke geloofsleer bevatten. In Zijn predikingen gebruikte Jezus gelijkenissen en legde Hij het Oude Testament uit. Voorts gaf Hij veel aanwijzingen voor de toekomst. Zo sprak Hij vooruitblikkend over Zijn lijdenstijd, opstanding en hemelvaart en beloofde Hij Zijn wederkomst. De bijzondere aard van Jezus' prediking blijkt uit de Bergrede, waarin Hij zaligsprekingen en vele tot dan toe niet eerder gehoorde uitspraken deed. Welke uitwerkingen dat had, blijkt uit de reactie van de toehoorders: '[...] de mensen [waren] diep onder de indruk van Zijn onderricht, want Hij sprak hen toe als iemand met gezag, en niet zoals hun Schriftgeleerden' (Matt. 7:28-29).

Gedurende Zijn werkzaamheid op aarde had de Zoon van God de apostelen al uitgezonden om het woord te verkondigen (Matt. 10:7). Na Zijn opstanding gaf Hij hun de opdracht de wereld rond te trekken en aan ieder schepsel het evangelie bekend te maken (Marc. 16:15).

Met Pinksteren hield apostel Petrus de eerste christelijke prediking (Hand. 2:14 e.v.). Andere predikingen van de eerste apostelen worden bijvoorbeeld in Handelingen 3:12-26 en 17:22-31 vermeld. Daarnaast kunnen verschillende brieven van apostelen die

werden voorgelezen in de gemeenten worden vergeleken met predikingen. Deze brieven waren afgestemd op de gemeenten en de aldaar heersende omstandigheden. Ze sporen aan tot boetedoening, het aanvaarden van de genade van God en het ontvangen van de sacramenten; ook hebben ze een richtinggevend en terechtwijzend karakter. Ze verkondigen de wil van God, die de mens het eeuwige leven in Zijn luister wil schenken.

12.1.6.3 Prediking heden ten dage

In de nieuw-apostolische eredienst neemt de verkondiging van Gods woord een voorname plaats in. De apostelen en de daartoe door hen gevlmachtigde ambtsdragers zijn geroepen om het woord van God in de gemeenten te verkondigen. Ze zijn daarvoor door de wijding gezegend en toegerust.

Gods woord is allereerst datgene wat in de Heilige Schrift is overgeleverd. Daarop moet de prediking georiënteerd zijn. De grondslag van de prediking is daarom een vastgelegd Bijbelwoord. Ter voorbereiding op de eredienst stelt de stamapostel dat Bijbelwoord ter beschikking aan de ambtsdragers, aangevuld met enkele aanwijzingen over de uitleg ervan.

De vrij gesproken, niet op papier vastgelegde, uitleg van dit Bijbelwoord vormt de kern van de prediking; deze wordt verwekt door de Heilige Geest. Dat beleeft de gemeente bij de woorden van de dienstleider en eveneens bij de aanvullingen op de prediking door andere ambtsdragers ('meedienen'). Dat het woord van God wordt verkondigd door meerdere ambtsdragers met verschillende persoonlijkheden en gaven, draagt bij aan een belichting van aspecten van de prediking uit verschillende perspectieven. Hiermee wordt het begrip van Gods wil verdiept.

12.1.6.3.1 Kern van de prediking

Het evangelie van Jezus Christus, de blijde boodschap, staat centraal in de prediking. Het doet verslag van Jezus' leven en offer, Zijn opstanding en wederkomst, evenals van de voltooiing van het heilsplan.

Maar ook de verheerlijking van God, het roemen van Zijn daden in alle tijden, is een bestanddeel van de prediking. De prediking biedt daarnaast, evenals het vertellen van geloofservaringen, oriëntering voor een leven naar Gods wil.

Andere elementen van de prediking zijn het prijzen van de genade en de verzoenende daad van Jezus Christus. Bovendien wordt een beroep gedaan op de

verzoeningsgezindheid van de gelovigen. Dit alles is een voorbereiding op het ontvangen van de sacramenten.

12.1.6.3.2 Doel van de prediking

De prediking van Jezus Christus roept de toehoorders op tot gehoorzaamheid en geloof (Rom. 16:25-26). Het belangrijkste doel van de prediking is het opwekken en behouden van het geloof dat door Jezus bij Zijn wederkomst wordt verwacht. De apostolische prediking getuigt altijd van het streven de gemeente voor te bereiden op de komst van Jezus Christus (2 Kor. 11:2).

Het geloof in de spoedige wederkomst van de Heer heeft uitwerkingen op het gedrag van de gelovigen in het dagelijkse leven. Volgens Galaten 5:22-23 is de 'vrucht' van de werkzaamheid van de Heilige Geest 'liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing.'

Het verkondigde woord schenkt troost en zekerheid, verdiept het inzicht en versterkt het vertrouwen in God.

Door het woord van God wordt de toehoorder a.h.w. een spiegel voorgehouden waarin hij zichzelf kan herkennen en zich zo bewust kan worden van wat nodig is om te groeien in het wezen van Christus (Jak. 1:22-24). Daartoe behoort dat de door Christus tot stand gekomen verzoening met God in geloof wordt aanvaard. De consequentie daarvan is dat de bereidheid moet worden opgebracht, zich tegenover alle mensen verzoeningsgezind op te stellen.

12.1.6.3.3 Niveaus van de prediking

Gods woord is volmaakt, duidelijk en onbedrieglijk - maar toch wordt het verkondigd door onvolmaakte mensen. Daarom is de prediking niet altijd zonder gebreken. God echter hoort het innige gebed van degene die spreekt en van degene die luistert en legt kracht in de ontoereikende menselijke woorden van de prediking. Er bestaan dus twee niveaus. Enerzijds het menselijke niveau waarop een mens spreekt en anderen luisteren. Op dit niveau zijn noch taalkundige en inhoudelijke fouten van de spreker, noch fouten wat betreft het begrip van de toehoorders uitgesloten. Het andere niveau is het goddelijke niveau: de Heilige Geest spreekt door de gezonden dienaar van God tot het hart van de toehoorders en versterkt c.q. verwekt in hem het geloof. De onvolmaaktheid van de gesproken woorden en zinnen vormen voor God dus geen belemmering hier kracht in te leggen.

Ook degene die naar de prediking luistert, moet aan voorwaarden voldoen om de uitgesproken woorden niet op te vatten als louter menselijke uitlatingen. De fundamentele eis hiervoor is het geloof. Dit betekent dat de toehoorder zich in geloof en vertrouwen openstelt voor het woord van de prediking, het aanneemt en bereid is het mee te nemen in zijn leven. Dan verwekt het woord van de prediking in de toehoorder ook inzicht. Begane zonden worden erkend en berouw en boetedoening, evenals het verlangen naar genade worden opgewekt.

Vóór de prediking moet de toehoorder bidden dat de Heer hem uit het woord kracht en vrede schenkt. De Heer verhoort de smeekbeden van een gemeente die naar Zijn woord verlangt.

Na de prediking volgt de viering van het Heilig Avondmaal, die is voorbereid door het woord van God.

In de erediensten wordt de wil van God verkondigd; deze woordverkondiging wordt 'prediking' genoemd. (12.1.6)

Jezus onderwees in de tempel in Jeruzalem, in synagogen en op andere plaatsen. Een voorbeeld van de prediking van Jezus is de Bergrede. (12.1.6.2)

Met Pinksteren hield apostel Petrus de eerste christelijke prediking. (12.1.6.2)

In de nieuw-apostolische eredienst neemt de verkondiging van het woord een voorname plaats in. De grondslag is een Bijbelwoord. De vrij gesproken, niet op papier vastgelegde uitleg hiervan vormt de kern van de prediking; deze wordt verwekt door de Heilige Geest. (12.1.6.3)

Het evangelie, dat verslag doet van Jezus' leven en offer, Zijn opstanding en Zijn wederkomst, staat centraal in de prediking. De prediking biedt bovendien oriëntering voor een leven naar Gods wil. (12.1.6.3.1)

De apostolische prediking getuigt altijd van het streven de gemeente voor te bereiden op de wederkomst van Jezus Christus. (12.1.6.3.2)

Het verkondigde woord versterkt het geloof en het vertrouwen in God, schenkt troost en zekerheid en verdiept het inzicht. (12.1.6.3.2)

Gods woord is volmaakt, duidelijk en onbedrieglijk. Het wordt echter verkondigd en beluisterd door onvolmaakte mensen. Dat vormt voor God geen belemmering kracht in de prediking te leggen. (12.1.6.3.3)

12.1.7 Het gebed 'Onze Vader'

Het gebed 'Onze Vader' is een waardevolle erfenis die Jezus heeft gegeven aan degenen die in Hem geloven. Gods Zoon gaf hiermee een voorbeeld hoe men tot de Vader in de hemel moet bidden.

Dit gebed van de Zoon van God is overgeleverd in een versie met vijf beden (Luc. 11:2-4) en in een meer uitvoerige versie met zeven beden (Matt. 6:9-13).

12.1.7.1 'Onze Vader' in de eredienst

De tekst van het 'Onze Vader' zoals het wordt gebeden in de eredienst, is afkomstig uit Matteüs 6:9-13 (Statenvertaling, Jongbloed-editie (SV Jongbloed))¹⁷:

'Onze Vader, die in de hemelen zijt!

Uw naam worde geheiligd.

Uw koninkrijk kome.

Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood.

En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.

En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.

Want Uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid, amen.'

Het 'Onze Vader' heeft een vaste plaats in de liturgie. Het is het enige gebed dat de gelovigen in een vastgelegde formulering gezamenlijk uitspreken.

Het is ook een boetegebed dat wordt uitgesproken vóór de zondevergeving waarin de gelovige voor God toegeeft dat hij heeft gezondigd.

12.1.7.2 De zeven beden

Na de aanroeping van God volgen drie beden die op Hem betrekking hebben: *Uw naam*, *Uw koninkrijk*, *Uw wil*. Aansluitend volgen vier beden die tegelijk ook voorbeden kunnen zijn: *ons dagelijks brood*, *onze schulden*, *leid ons*, *verlos ons*. De afsluiting vormt een lofprijzing van de majesteit van God.

12.1.7.2.1 'Onze Vader, die in de hemelen zijt'

De aanhef '*Onze Vader*' maakt dit gebed tot een gemeenschapsgebed waarin degenen die het gebed uitspreken, belijden dat zij kinderen van God zijn. In deze gemeenschap is Jezus Christus 'de eerstgeborene [...] van talloze broeders en zusters' (Rom. 8:28). Wanneer Hij bad, sprak Hij God aan met 'Vader' (o.a. Luc. 22:42; 23:46; Joh. 11:41; 17:1).

De verhouding die Jezus met Zijn hemelse Vader heeft, is uniek. Wanneer Christus leert in het gebed God met 'Vader die in de hemelen zijt' aan te spreken, neemt Hij de mens op in Zijn relatie met de Vader.

¹⁷ De tekst van het 'Onze Vader' zoals het in de Nieuw-Apostolische Kerk wordt uitgesproken, komt niet uit de NBV maar is conform de formulering van de SV Jongbloed. Tot de invoering van de NBV werd het 'Onze Vader' op deze wijze gebeden en aangezien deze tekst ingeburgerd is geraakt, is besloten de formulering niet aan te passen.

Als de mens God als zijn 'Vader' aanspreekt, zijn daaraan de aspecten verbonden dat God hem heeft geschapen, zijn Heer is en voor hem zorgt. God is de bron en behoeder van hetgeen Hij heeft geschapen. De mens mag Hem zonder vrees, in liefde en vol vertrouwen aanspreken met 'Vader'.

De woorden 'die in de hemelen zijt' benadrukken Gods verhevenheid boven het leven op aarde. Hij, God, de Vader, is groter en hoger dan alles - en toch is Hij in Zijn alomtegenwoordigheid dichtbij de mensen (Ps. 139; Hand. 17:27).

12.1.7.2.2 'Uw naam worde geheiligd'

God, de Drie-enige, is heilig. De gelovigen spreken vol eerbied over Hem. Doordat ze God alle eer geven, Hem loven en prijzen en zich inspannen om hun leven in overeenstemming met Zijn wil in te richten, dragen ze bij aan de heiliging van Zijn naam. Het gebed 'Onze Vader' herinnert aan het tweede gebod (*zie 5.3.3*) en maakt het mogelijk gezamenlijk de naam van God door woorden te heiligen en zich in godsvrucht en deemoed te buigen voor de grootheid van de Eeuwige.

In het Nieuwe Verbond heeft God Zijn naam geopenbaard in Zijn Zoon: Jezus Christus. Deze naam moet heilig worden gehouden; het is de naam 'die de mens redding biedt' (Hand. 4:12; vgl. Fil. 2:9-11).

12.1.7.2.3 'Uw koninkrijk kome'

Het koninkrijk van God is reeds in Christus aangebroken en aanwezig in Zijn kerk. 'Uw koninkrijk kome' betekent dat de Heer in de gemeente steeds meer waarneembaar moge worden.

Bovendien wordt verwezen naar het openbaar komen van het toekomstige koninkrijk van God. Dit zal beginnen met de bruiloft van het Lam (Openb. 19:6-7). In die zin is de bede voor de komst van Gods koninkrijk in eerste instantie gericht op de wederkomst van Christus om Zijn bruid te halen. De bede reikt echter nog verder in de toekomst. Na de bruiloft in de hemel zal de Zoon van God op aarde Zijn Vredesrijk stichten, waarin aan alle mensen het evangelie zal worden verkondigd. Wanneer God een nieuwe hemel en een nieuwe aarde heeft geschapen, zal Zijn koninkrijk in volmaakte luister verschijnen en eeuwig bestaan.

12.1.7.2.4 'Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde'

God is almachtig, alles is ondergeschikt aan Zijn wil. In de hemel, het gebied waar God troont, heerst Zijn wil onbepaald.

God wil de in zonde gevallen mens bevrijden van de gevolgen van de zonde en hem het heil schenken (1 Tim. 2:4). Om dat mogelijk te maken, heeft Hij Zijn Zoon gezonden. Jezus Christus kwam om het offer te brengen, waarin de wil van de Vader openbaar kwam (Hebr. 10:9-10).

De wens dat God ook op aarde alles vormgeeft in overeenstemming met Zijn wil, komt tot uitdrukking in de bede 'Uw wil geschiede'. Vanwege hun zondigheid en de macht van Satan - die weliswaar gebroken is, maar nog altijd werkzaam is - kunnen de mensen hier niet aan voldoen. Desondanks bidden de gelovigen of het hun reeds in hun aardse leven mag gelukken te handelen overeenkomstig Gods wil.

Met deze bede wordt bovendien het verlangen tot uitdrukking gebracht dat God Zijn verlossingswerk spoedig voltooit.

12.1.7.2.5 'Geef ons heden ons dagelijks brood'

Deze bede is in brede zin gericht op het behoud van de schepping. Verder wordt de Heer met deze woorden gevraagd om voeding, kleding, woonruimte en alles wat de mens nodig heeft voor het aardse leven.

In overdrachtelijke zin is deze bede een vraag om Gods woord als 'voedsel' voor de onsterfelijke ziel (Jer. 15:16).

Een andere betekenis van deze bede betreft het brood dat leven geeft - het Heilig Avondmaal - volgens de woorden van Jezus: 'Ik ben het levende brood dat uit de hemel is neergedaald; wanneer iemand dit brood eet zal hij eeuwig leven. En het brood dat Ik zal geven voor het leven van de wereld, is Mijn lichaam' (Joh. 6:48-51). God zorgt ervoor dat ook dit brood telkens weer opnieuw voor ons wordt bereid.

12.1.7.2.6 'En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren'

Alle mensen laden op grond van hun zonden schuld op zich. Met de bede 'vergeef ons onze schulden' bekennen de gelovigen voor God zondaren te zijn en vragen zij Hem om genade. Hier wordt duidelijk dat het gebed 'Onze Vader' ook het aspect van boetedoening bevat. De gelovige ontvangt op grond van het offer van Christus de genade dat de zonden worden vergeven en de schuld wordt kwijtgescholden, want 'in Hem [Jezus] zijn wij door Zijn bloed verlost en zijn onze zonden vergeven, dankzij de rijke genade' (Ef. 1:7).

Gods Zoon verbond aan de vervulling van deze bede de voorwaarde dat de mens allereerst diegenen moest vergeven, die hem onrecht hadden aangedaan of hem iets

schuldig waren. Hoe belangrijk dit is voor het verkrijgen van vergeving wordt ook zichtbaar doordat Jezus deze voorwaarde aansluitend aan het 'Onze Vader' heeft herhaald en bevestigd (Matt. 6:14-15). Ook uit de gelijkenis van de slechte dienaar komt duidelijk de verplichting naar voren de eigen schuldenaren te vergeven (Matt. 18:21-35).

12.1.7.2.7 'En leid ons niet in verzoeking'

Met de bede niet in verzoeking te worden geleid, smeken de gelovigen God hen te helpen de zonde met volledige kracht te weerstaan. Bovendien bidden ze dat de beproevingen in het geloof niet te zwaar zouden mogen zijn c.q. dat ze voor de verleidingen van Satan bewaard mogen blijven. God laat echter verzoeken in de vorm van beproevingen toe om de gelovige de gelegenheid te geven zich te bewijzen. Een voorbeeld hiervan is de zware beproeving van Abraham, toen hij Isaak moest offeren (Gen. 22:1-18).

God waakt ervoor dat de trouw aan Hem niet verloren hoeft te gaan: 'God is trouw en zal niet toestaan dat u boven uw krachten wordt beproefd: Hij geeft u mét de beproeving ook de uitweg, zodat u haar kunt doorstaan' (1 Kor. 10:13).

Apostel Jakobus schreef over de verleiding van de zonde: 'Wie in verleiding komt, moet niet beweren: "Die verleiding komt van God." Want God stelt niemand aan verleiding bloot, zoals Hij zelf ook niet door iets slechts in verleiding kan worden gebracht. Iedereen komt in verleiding door zijn eigen begeerte, die hem lokt en meesleept. Is de begeerte bevrucht, dan baart ze zonde; en is de zonde volgroeid, dan brengt ze de dood voort' (Jak. 1:13-15). Hier wordt de overtuiging bevestigd dat de hemelse Vader de mens nooit aan verleidingen blootstelt maar beproeft, om hem zijn geloof te laten bewijzen. De Vader spoort de mens door de Heilige Geest aan tot het doen van goede werken en schenkt hem door het lichaam en bloed van Jezus kracht om zijn onvolkomenheden te overwinnen.

12.1.7.2.8 'Maar verlos ons van de boze'

De bede 'verlos ons van de boze' drukt de wens uit door God te worden bevrijd van verdrukkingen die tot zonde leiden. In brede zin bestaat het kwaad, waar God de mens van wil verlossen, uit alles wat van Satan uitgaat. Uiteindelijk gaat het om de definitieve bevrijding van hem, het kwaad, zelf.

Jezus Christus heeft door Zijn offer de verlossing mogelijk gemaakt. Gods Zoon is het die 'de verlossing heeft gebracht, de vergeving van onze zonden' (Kol. 1:14).

Verlossing is een doorlopend proces met aan het einde de volmaakte vrijheid van de aanspraken van Satan - pas dan is de verlossing voltooid.

12.1.7.2.9 'Want Uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid'¹⁸

Na de beden volgt een lofprijzing van God (doxologie) waarin aan de Allerhoogste de eer wordt gebracht die Hem toekomt. Hij, de Heer van Zijn koninkrijk, helpt met Zijn macht de gelovige opdat hij in de eeuwigheid kan delen in Gods luister. Voor de bruidsgemeente zal dat bij de wederkomst van Christus in vervulling gaan: 'En wanneer Christus, uw leven, verschijnt, zult ook u, samen met Hem, in luister verschijnen' (Kol. 3:4).

12.1.7.2.10 'Amen'

Het woord 'amen', dat stamt uit het Hebreeuws, betekent: 'het zij zo'. Het 'Onze Vader' wordt met deze bevestiging afgesloten en elke bede en uitspraak die in dit gebed aan God wordt voorgelegd, wordt er nogmaals mee bekrachtigd.

¹⁸ Deze doxologie is niet in alle Bijbelvertalingen opgenomen.

Met het gebed 'Onze Vader' gaf Jezus een voorbeeld hoe tot God moet worden gebeden. (12.1.7)

Het is het enige gebed dat de gemeente in de eredienst gezamenlijk in een vastgelegde formulering - volgens Matteüs 6:9-13 - uitspreekt. Het wordt gebeden in verbinding met de zondevergeving en de viering van het Avondmaal. (12.1.7.1)

Na de aanroeping van God volgen de beden. Een lofprijzing van God vormt de afsluiting. (12.1.7.2)

De gelovigen heiligen de naam van God door Hem alle eer te geven en zich in te spannen om hun leven overeenkomstig Zijn wil in te richten. (12.1.7.2.2)

De bede 'Uw koninkrijk kome' betekent dat de Heer in de gemeente steeds meer waarneembaar moge worden. Bovendien wordt verwezen naar het openbaar komen van het toekomstige koninkrijk van God, dat met de bruiloft in de hemel zal beginnen. (12.1.7.2.3)

Met 'Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde' wordt de wens tot uitdrukking gebracht dat God ook op aarde alles vormgeeft overeenkomstig Zijn wil. De gelovigen bidden dat het hun mag gelukken te handelen overeenkomstig Gods wil. (12.1.7.2.4)

'Geef ons heden ons dagelijks brood.' Daarmee wordt om alles gebeden wat de mens nodig heeft. De bede is in brede zin gericht op het behoud van de schepping. (12.1.7.2.5)

'Vergeef ons onze schulden': Daarmee bekennen de gelovigen voor God zondaren te zijn en vragen zij Hem om genade. '[...] gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren': Om vergeving te verkrijgen, is het belangrijk dat de mens diegenen vergeeft, die hem onrecht hebben aangedaan. (12.1.7.2.6)

De bede niet in verzoeking te worden geleid, betekent dat God moge helpen de zonde te weerstaan en moge verhinderen dat beproevingen in het geloof te zwaar worden. (12.1.7.2.7)

'Verlos ons van de boze' drukt de wens uit door God te worden bevrijd van verdrukkingen die tot zonde leiden en dat God uiteindelijk de definitieve bevrijding van het kwaad schenkt. (12.1.7.2.8)

In een lofprijzing van God wordt aan de Allerhoogste de eer gebracht. (12.1.7.2.9)

Elke bede en uitspraak wordt aan het einde van het gebed met 'amen' - in de betekenis van 'het zij zo' - bekrachtigd. (12.1.7.2.10)

12.1.8 Vergeving van zonden in de eredienst

Dat zondevergeving mogelijk is, is alleen te danken aan de genade van God. Zijn liefde voor de zondige mens is waarneembaar in de menswording van God in Jezus Christus en Zijn dood aan het kruis. Dit volmaakte, eeuwig geldige offer is de grondslag van de zondevergeving.

De vergeving van de zonden (absolutie) is geen sacrament maar wel een voorwaarde voor het waardig ontvangen van de sacramenten. Aansluitend aan het gebed 'Onze Vader', dat de gemeente gezamenlijk uitspreekt, wordt de zondevergeving verkondigd met de woorden:

'In opdracht van mijn zender, de apostel, verkondig ik u de blijde boodschap: in de naam van onze Heer Jezus Christus, de Zoon van de levende God, zijn u de zonden vergeven. De vrede van de Opgestane zij met u. Amen.'

De gemeente bevestigt de gelovige aanvaarding van de vergeving met 'amen'.

12.1.8.1 God - de Vergevende

De drie-enige God is Degene die de zonden uitwist. Uit eigen kracht is de mens daartoe niet in staat (Matt. 16:26; Luc. 5:21-24; Rom. 4:8).

Alhoewel het eeuwig geldige offer van Jezus Christus de grondslag is van de zondevergeving kan God in Zijn almacht toch altijd zonden vergeven. Jezus Christus had derhalve de volmacht zonden te vergeven ook voordat Hij Zijn zondeloze leven als offer had gebracht (Marc. 2:5 en 10).

12.1.8.2 Gods geduld - de offerdienst in het Oude Testament

God heeft de oudtestamentische offerdienst ingesteld (Lev. 19:22). Door middel van de door de priesters gebrachte offers streefden de mensen Gods genade na. Die offers konden echter geen zonden uitwissen maar hadden alleen een uitstellende werking tot de offerdood van Jezus. Tot deze offerdood bleef God geduldig voor de zondige mensen van het Oude Verbond (Rom. 3:25-26). Profeten kondigden aan dat er een vorm van zondevergeving zou komen waardoor zonden niet slechts zouden worden bedekt, maar zouden worden uitgewist (Jes. 1:18).

12.1.8.3 Het offer van Christus - grondslag van de zondevergeving

Het volmaakte offer van Christus verving de oudtestamentische offerdienst. Jezus Christus leidde een leven zonder zonde. Door Zijn offer, de vrijwillige overgave van Zijn leven (Joh. 10:17-18), heeft Hij de macht van Satan gebroken en de duivel en diens werken, namelijk zonde en dood, overwonnen (2 Kor. 5:21). Sindsdien is vergeving van zonden in de zin van uitwissen (Hebr. 10:18) mogelijk, evenals de verlossing van zonde en dood (Rom. 3:24).

12.1.8.4 Voorwaarden voor het ontvangen van zondevergeving

De eerste voorwaarde om de zondevergeving te ontvangen en aan de geestelijke dood te worden ontrukkt, is het geloof van de zondaar dat Jezus Christus de Verlosser is (Joh. 8:24). Behalve het geloof dat zonden worden vergeven door de apostelen van Jezus Christus (Joh. 20:23), is noodzakelijk:

- een intensief zelfonderzoek om de eigen misstappen waar te nemen,
 - het inzicht gezondigd te hebben en genade nodig te hebben,
 - het innige verlangen met God te worden verzoend,
-

- het belijden van de zonden voor God in het 'Onze Vader', met de bede 'vergeef ons onze schulden',
- boetedoening en berouw met het oprechte voornemen fouten en zwakheden te overwinnen,
- de wil om zich te verzoenen met de schuldenaren,
- het gelovig aannemen van de vrijspraak.

12.1.8.5 Boetedoening en berouw

Boetedoening komt voort uit het inzicht zondig te zijn en fouten te maken. Het omvat berouw - het gevoel van spijt over door daden of nalatigheid begaan onrecht - evenals het oprecht streven naar verbetering en het veranderen van de gezindheid. Hoe concreet de boetedoening moet zijn als voorwaarde voor vergeving, kan afhankelijk zijn van het besef een zondaar te zijn en van het inzicht in de begane zonden. Bovendien bestaat er een wezenlijk onderscheid tussen bewust en onbewust zondigen.

Ook wat betreft het berouw dat met boetedoening is verbonden, bepaalt niet de mens maar alleen God de vereiste mate. Wanneer het berouw oprecht en intens is en de boetvaardigheid wordt uitgedrukt in de bereidheid de gezindheid en het gedrag te veranderen, mag worden gehoopt op de genade van God.

In bijzonder belastende gevallen waarin iemand, ondanks dat de vrijspraak in geloof is aangegrepen, geen innerlijke vrede vindt, bestaat de mogelijkheid tot biechten (*zie 12.4.4*).

Oprecht berouw en de wil tot verzoening met de naaste horen bij elkaar. Voor zover mogelijk moet ook de aangerichte schade worden hersteld (Num. 5:6-7; Luc. 19:8).

12.1.8.6 Zonde die niet wordt vergeven

Er bestaat zonde die niet wordt vergeven: het lasteren van de Heilige Geest. Gods Zoon zei daarover: '[...] maar wie lastertaal spreekt tegen de Heilige Geest, krijgt in alle eeuwigheid geen vergeving, want zo iemand is schuldig aan een onuitwisbaar vergrijp' (Marc. 3:29). Lastering van de Heilige Geest pleegt degene die de Heilige Geest uit vijandige of laaghartige motieven bewust of moedwillig als duivels of verleidelijk voorstelt.

12.1.8.7 Verkondiging en volmacht

De zondevergeving moet worden verkondigd. Jezus heeft van enkele personen de zonden vergeven (o.a. Luc. 7:48).

De zondevergeving komt tot stand door de vrijspraak die gevolmachtigden in de naam van Jezus Christus verkondigen. De zondevergeving wordt in de eredienst in het algemeen aan de gehele gemeente verkondigd. De zondevergeving is echter alleen werkzaam voor degene die dit in geloof aanneemt en aan de gestelde voorwaarden voldoet.

De volmacht in de naam van Jezus zonden te vergeven, ligt in het ambt van de verzoening, het apostelambt (Joh. 20:23). De priesterlijke ambtsdragers verkondigen in opdracht van de apostel de vrijspraak in de naam van Jezus wat dezelfde uitwerking heeft als wanneer de apostel dit doet.

12.1.8.8 Uitwerking van de zondevergeving

De in volmacht verkondigde en in geloof aangenomen vrijspraak in de naam van Jezus wist de zonden uit (1 Joh. 2:12) en heft de schuld op die tegenover God bestaat (Matt. 6:12). De zondevergeving heeft echter geen invloed op de materiële, morele en juridische consequenties van het zondige gedrag en de verantwoordelijkheden daarvoor.

Aan de gelovige van wie de zonden zijn vergeven, wordt de vrede uit Jezus Christus verkondigd met de woorden: 'De vrede van de Opgestane zij met u.' Als deze vrede de mens vervult, zal de angst voor de gevolgen van de zonde tegenover God wijken.

De grondslag van de zondevergeving is het volmaakte, eeuwig geldige offer van Jezus Christus. (12.1.8)

De zondevergeving is geen sacrament maar wel een voorwaarde voor het waardig ontvangen van de sacramenten. (12.1.8)

De drie-enige God is Degene die de zonden uitwist. De mens is daartoe niet in staat. (12.1.8.1)

De oudtestamentische offerdienst kon zonden niet uitwissen maar had een uitstellende werking tot de offerdood van Jezus. Vanaf het offer van Christus is vergeving van zonden in de zin van uitwissen, evenals de verlossing van zonde en dood mogelijk. (12.1.8.2; 12.1.8.3)

Het geloof in Jezus Christus als de Verlosser is een voorwaarde om de zondevergeving te ontvangen. Ook het inzicht gezondigd te hebben, de zonden te belijden, boetedoening, berouw en de wil zich te verzoenen zijn noodzakelijk. (12.1.8.4)

Het inzien van de eigen zondigheid is een voorwaarde voor boetedoening. Dit omvat berouw, evenals het streven naar verbetering en het veranderen van de gezindheid. Wanneer het berouw en de boetvaardigheid oprecht zijn, mag worden gehoopt op de genade van God. (12.1.8.5)

Het lasteren van de Heilige Geest wordt niet vergeven. (12.1.8.6)

De zondevergeving moet worden verkondigd. Dit gebeurt door de vrijspraak in de naam van Jezus en is werkzaam voor degene die dit in geloof aanneemt. De volmacht zonden te vergeven, ligt in het ambt van de verzoening, het apostelambt. (12.1.8.7)

De zonden van degenen die de vrijspraak in geloof aannemen zijn uitgewist en de schuld tegenover God is opgeheven. Aan hen wordt de vrede uit Jezus Christus verkondigd. (12.1.8.8)

12.1.9 Toedienen van de sacramenten in de eredienst

Het toedienen van de sacramenten is een centrale gebeurtenis in de eredienst met de bedoeling te delen in het heil en de verlossing, die mogelijk is geworden door de menswording van God in Jezus Christus, Zijn offerdood en opstanding (zie 8). Het zijn heilige handelingen die worden verricht in de kracht van de Heilige Geest.

De sacramentele handelingen van de Heilige Waterdoop en het Heilig Avondmaal worden verricht door apostelen of priesterlijke ambtsdragers in opdracht van de apostelen. De Heilige Verzegeling wordt uitsluitend toegediend door apostelen.

In principe wordt het Heilig Avondmaal gevierd in elke eredienst die onder leiding staat van een apostel of een priesterlijke ambtsdrager. In sommige gevallen (bijv. huwelijksdiensten of rouwdiensten) worden woorddiensten zonder avondmaalsviering gehouden.

Aan het ontvangen van de afgezonderde hostie gaat de zondevergeving vooraf. Dit gebeurt zodat de mens in een waardige toestand kan delen in de heilsdaad van God die Hij in Jezus Christus heeft verricht en die toegankelijk is gemaakt in het sacrament.

Bij de Heilige Waterdoop en de Heilige Verzegeling zijn de deelnemers aan de eredienst getuige van het toedienen van het sacrament en de gelofte van trouw die voor God en de gemeente wordt afgelegd door degene die het sacrament ontvangt.

De drie sacramenten zijn ook voor kinderen toegankelijk. Zij nemen in de eredienst, indien mogelijk, samen met de gemeente deel aan de viering van het Heilig Avondmaal.

Op zondagen en op kerkelijke feestdagen dienen de stamapostel en de districtsapostelen, of door hen aangewezen apostelen, het sacrament ook toe aan ontslapenen. Dat gebeurt nadat de gemeente het Heilig Avondmaal heeft gevierd. Bij het Avondmaal voor ontslapenen nemen twee ambtsdragers plaatsvervangend het lichaam en bloed van Christus in ontvangst. Driemaal per jaar vinden bijzondere erediensten plaats waarin de stamapostel, de districtsapostelen of door hen aangewezen apostelen de drie sacramenten toedienen aan ontslapenen. Ook deze handelingen worden plaatsvervangend verricht aan twee ambtsdragers.

12.1.10 De slotzegen

Aan het einde van de eredienst wordt aan alle aanwezigen de zegen van de drie-enige God toegediend. Samen met de trinitarische openingswoorden vormt de 'slotzegen' het raamwerk van de eredienst dat aangeeft dat alles uitgaat van de drie-enige God en alles aan Hem is gerelateerd. De slotzegen wordt aan de gemeente verkondigd volgens de woorden uit 2 Korintiërs 13:13:

'De genade van de Heer Jezus Christus, de liefde van God en de gemeenschap van de Heilige Geest zij met u allen.'¹⁹

12.1.11 Ambtshandelingen tijdens de eredienst

Ambtshandelingen vinden doorgaans plaats in de eredienst - met uitzondering van de prenatale zegen. De confirmatie staat in een rechtstreeks verband met de sacramenten Heilige Waterdoop en Heilige Verzegeling en vindt direct voor de viering van het Heilig Avondmaal plaats. Alle andere ambtshandelingen vinden plaats na de avondmaalsviering.

De opname in de gemeente van gasten die in een andere kerk op de juiste wijze de Heilige Waterdoop hebben ontvangen, moet worden beschouwd als een

¹⁹ De slotzegen zoals deze in de Nieuw-Apostolische Kerk wordt uitgesproken, komt niet overeen met de formulering van de NBV maar is gebaseerd op de SV Jongbloed, voornamelijk wat betreft het begrip 'gemeenschap' (de NBV spreekt hier over 'eenheid'). De SV Jongbloed werd voor de invoering van de NBV in de Nieuw-Apostolische Kerk als standaard gebruikt. Aangezien 'gemeenschap' in de Nieuw-Apostolische Kerk een vertrouwd en ingeburgerd begrip is, is besloten de formulering van de slotzegen niet aan te passen.

ambtshandeling. Tijdens deze handeling geeft de gast te kennen het nieuw-apostolische geloof te belijden en wordt hem de permanente toegang tot het Heilig Avondmaal verleend. In de eredienst wordt de opname voor de viering van het Avondmaal verricht in de naam van de drie-enige God.

Tot de ambtshandelingen behoort in bredere zin ook de inwijding van een kerkgebouw c.q. de ruimte waar erediensten zullen worden gehouden. Dat gebeurt tijdens de eerste eredienst, alvorens de prediking begint.

12.1.12 Wijding, opdracht, ambtsbevestiging, ambtsrust

Een wijding is de benoeming in een geestelijk ambt en wordt zonder uitzondering verricht door apostelen.

In de liturgie vinden ambtswijdingen aansluitend aan de toediening van de sacramenten plaats, dus na de viering van het Heilig Avondmaal. De apostel vraagt, na een toespraak, degene die wordt gewijd of hij het ambt aanneemt en bereid is het ambt uit te oefenen getrouw aan God, overeenkomstig de leer van Jezus en de nieuw-apostolische geloofsbelijdenis, in liefde voor de gelovigen en gehoorzaamheid aan de apostelen van Jezus. Degene die het ambt ontvangt, belooft dit met een 'ja' ten overstaan van God, die hem tot de dienst roept, en voor de gemeente. Het ambt wordt knielend ontvangen door handoplegging en gebed van de apostel.

Wanneer een opdracht tot gemeente- of districtsvoorganger wordt verleend - wat in principe eveneens wordt gedaan door de apostel - wordt ook goddelijke zegen toegezegd. Dit mag niet worden gelijkgesteld met een wijding.

Wanneer een ambtsdrager verhuist naar een plaats die buiten zijn ambtsopdracht valt, is een bevestiging nodig opdat het ambt ook in het nieuwe gebied kan worden uitgeoefend. De apostel of een door hem aangewezen ambtsdrager verricht deze bevestiging.

Over het algemeen wordt de actieve uitoefening van het ambt beëindigd met het verlenen van ambtsrust. In principe wordt ambtsrust verleend door een apostel tijdens een eredienst. De apostel bedankt de ambtsdrager voor alles wat hij in de geest van Christus' liefde heeft gedaan en ontheft hem van de actieve uitoefening van zijn ambt.

De sacramenten van de Heilige Waterdoop en het Heilig Avondmaal worden verricht door apostelen of priesterlijke ambtsdragers in opdracht van de apostelen; de Heilige Verzegeling wordt uitsluitend door apostelen toegediend. De drie sacramenten zijn ook voor kinderen toegankelijk. (12.1.9)

In principe wordt het Heilig Avondmaal gevierd in elke eredienst. In sommige gevallen (bijv. rouwdiensten) worden erediensten zonder avondmaalsviering gehouden. (12.1.9)

Aan het einde van de eredienst wordt aan alle aanwezigen de zegen van de drie-enige God toegediend volgens de woorden uit 2 Korintiërs 13:13. (12.1.10)

Wijdingen en het verlenen van opdrachten en ambtsrust vinden plaats in de eredienst aansluitend aan de toediening van de sacramenten. (12.1.12)

12.1.13 Eredienst voor ontslapenen

Driemaal per jaar - de eerste zondag van maart, juli en november - vinden erediensten voor ontslapenen plaats. Met het oog daarop bidden de nieuw-apostolische christenen ook dat degenen die onverlost zijn gestorven het heil in Christus mogen vinden.

God wil dat alle mensen worden verlost. Jezus Christus is heer over de levenden en de doden (Rom. 14:9).

In de gemeente in Korinte lieten levenden zich al dopen voor de doden (1 Kor. 15:29).

Dit gebruik zet zich voort in de diensten voor ontslapenen die de stamapostel en de districtsapostelen houden. Twee ambtsdragers ontvangen daarin voor overledenen de Heilige Waterdoop, de Heilige Verzegeling en het Heilig Avondmaal. De sacramenten worden verricht op de gebruikelijke wijze. In de overige gemeenten wordt na de viering van het Heilig Avondmaal in een bijzonder gebed stilgestaan bij de ontslapenen.

De erediensten voor ontslapenen nemen in de Nieuw-Apostolische Kerk in het kerkelijk jaar een belangrijke plaats in. De gemeenten bereiden zich op de voorafgaande zondag daarop voor. Barmhartigheid en empathie zijn aanleiding tot voorbede voor degenen die onverlost zijn heengegaan.

Driemaal per jaar vinden erediensten voor ontslapenen plaats. (12.1.13)

Nieuw-apostolische christenen bidden dat degenen die onverlost zijn gestorven het heil in Christus mogen vinden. (12.1.13)

12.1.14 Muziek in de eredienst

De taak van de muziek in de eredienst is God te loven en te eren (Ps. 150). Muziek heeft een dienende functie en kan allerlei taken vervullen: muziek kan ontroeren, de gemeente gelijk stemmen met de prediking en het woord van God onderstrepen. Door

zang van de gemeente of het koor, evenals door instrumentale bijdragen worden moed, kracht en een vast vertrouwen uitgedrukt en overgedragen. Bij droefenis en verdrukking kan door muziek troost worden ervaren. Niet in de laatste plaats versterkt de muziek de gemeenschapszin, zowel bij de toehoorders als bij de muzikanten.

Om alle deelnemers aan de eredienst te bereiken, bevat de muzikale literatuur van de kerk een keur aan genres, stijlrichtingen en moeilijkheidsgraden. De kerk, die wereldwijd actief is, probeert de muzikale tradities van de verschillende culturen in de erediensten en andere kerkelijke evenementen te bewaren en te onderhouden.

Muziek en heiliging voor aanvang van de eredienst dienen de innerlijke concentratie van de deelnemers aan de eredienst en vormen een voorbereiding op de prediking. Aan het begin van de eredienst zingt de gemeente; op die wijze zijn alle aanwezigen actief betrokken bij het verloop van de eredienst. Voor de viering van het Heilig Avondmaal kan de gemeente met een passend lied uiting geven aan een boetvaardige gezindheid. Het lied dat wordt gezongen tijdens de viering van het Heilig Avondmaal biedt gelegenheid om de gevoelens van liefde en dankbaarheid voor Jezus Christus bij het in ontvangst nemen van het sacrament tot uitdrukking te brengen.

Na de slotzegen wordt de eredienst beëindigd met het gezamenlijk gezongen 'drievoudige amen'. Over het algemeen zingt daarna de gemeente of het koor, of er wordt een muziekstuk voorgedragen.

Zo kan muziek de beleving van de eredienst intensiveren: 'Laat Christus' woorden in al hun rijkdom in u wonen; onderricht en vermaan elkaar in alle wijsheid, zing met heel uw hart psalmen en hymnen voor God en liederen die de Geest u vol genade ingeeft' (Kol. 3:16).

De taak van de muziek in de eredienst is God te loven en te eren. Muziek heeft een dienende functie.
(12.1.14)

12.2 Ambtshandelingen

In de Nieuw-Apostolische Kerk wordt in het leven van de gelovige een bijzondere zegen geschonken bij de confirmatie, de verloving, het huwelijk en bij huwelijksjubilea. Deze ambtshandelingen vinden over het algemeen plaats in de eredienst. De prenatale zegen wordt toegediend buiten het kader van de eredienst.

In het toedienen van de zegen ontfermt God zich over de oprecht biddende mens en brengt op deze wijze Zijn welgevallen aan hem tot uitdrukking. Door apostelen en

priesterlijke ambtsdragers schenkt God de gelovige Zijn hulp, genade en barmhartigheid. Een oudtestamentisch voorbeeld van een dergelijke zegen is de Aäronitische zegen, die God had opgedragen aan de priesters (Num. 6:24-26).

12.2.1 Prenatale zegen

Ouders beleven een zwangerschap en de geboorte van een kind als een bijzondere fase in hun leven. In deze periode ervaren zij in de zielzorg een passende begeleiding.

Ouders zijn van begin af aan gezamenlijk verantwoordelijk voor het nieuwe leven.

Als eerste zichtbare handeling van God aan de mens wordt een prenatale zegen toegediend. De ambtshandeling wordt op verzoek van de moeder aan haar verricht. God geeft op die wijze de moeder de kracht om haar kind in de prenatale ontwikkeling wat betreft het geloof te steunen en te verzorgen. De zegen komt ook de ziel van het ongeboren kind ten goede en geeft de moeder zo de zekerheid dat zowel zij als haar kind zijn geborgen in de hand van de Heer.

Zolang het kind groeit in het lichaam van de moeder is het in alles met haar verbonden. Het kind leeft niet alleen van het voedsel dat de moeder tot zich neemt, maar ook de ziel van het kind wordt beïnvloed door wat de moeder voelt en beleeft. De moeder kan derhalve door gebed en het bewust betrekken van het groeiende kind in haar geloofsleven een bijdrage leveren aan een God welgevallige prenatale verzorging van de ziel.

Met de prenatale zegen wordt geen garantie afgegeven voor een probleemloze zwangerschap of de geboorte van een gezond kind.

12.2.2 Confirmatie

Confirmatie (Lat.: 'confirmatio' = 'bevestiging') is de ambtshandeling waarbij jonge nieuw-apostolische christenen de verplichtingen overnemen die hun ouders bij de Doop en Verzegeling plaatsvervangend voor hen zijn aangegaan. Van nu af aan draagt de mondige christen voor God onbeperkte verantwoordelijkheid voor zijn doen en laten. Hij neemt de verplichting op zich getrouw aan God te zijn en belijdt openbaar het nieuw-apostolische geloof.

12.2.2.1 Confirmatieleeftijd en voorwaarden voor de confirmatie

De confirmatieleeftijd is verschillend. Bepalend hierbij is de mondigheid wat betreft het geloof c.q. de levensfase waarin de confirmant in algemene zin de consequenties van

zijn handelen kan inschatten en verantwoordelijkheid kan nemen voor zijn geloofsleven.

Jonge mensen worden in het geloof opgevoed in het ouderlijke huis, in de erediensten en door kerkelijk onderwijs. Het confirmatieonderwijs, als laatste fase van het kerkelijke onderwijs, is bedoeld als voorbereiding op de confirmatie maar bovenal opdat de confirmanten

- de wezenlijke grondbeginselen van de geloofsleer kennen, vooral de tien geloofsartikelen,
- de waarde van het geloof steeds meer beseffen,
- oprecht proberen te leven overeenkomstig het evangelie, en
- zich oriënteren aan het doel van het geloof, de wederkomst van Christus.

Het bezoek aan de erediensten en het confirmatieonderwijs zijn voorwaarden om te worden geconfirmeerd.

12.2.2.2 Confirmatiegeloofte en confirmatiezegen

De confirmatie vindt plaats in het kader van een eredienst. Allereerst beantwoorden de confirmanten de vraag of ze getrouw aan God willen zijn met 'ja'. Daarna spreken zij samen de confirmatiegeloofte uit. De tekst daarvan gaat terug op een oude doopliturgie uit de derde eeuw. Deze geloofte wordt afgelegd ten overstaan van God en de gemeente en luidt:

'Ik verzaak de duivel in al zijn werken en wezen en geef mij aan U over, drie-enig God, Vader, Zoon en Heilige Geest, in het geloof, de gehoorzaamheid en het ernstige voornemen U trouw te zijn tot aan mijn einde, amen.'

Met deze geloofte komt het grondbeginsel tot uitdrukking dat de confirmanten al het kwaad, al het antigoddelijke willen mijden en consequent de weg van het evangelie willen bewandelen. Zij belijden in geloof de drie-enige God en uiten de wil om hun leven in geloof en gehoorzaamheid tegenover God te leiden.

De jonge christenen ontvangen na een gebed van de dienstleider de confirmatiezegen, die hun wordt toegediend onder handoplegging. Deze zegen versterkt hen in hun streven hun geloofte te houden, namelijk Jezus Christus te belijden in woord en daad.

12.2.3 Bruiloft, huwelijksjubilea, verloving

Het huwelijk is de door God gewilde innige verbondenheid van twee mensen van verschillend geslacht; het wordt gesloten voor het gehele leven. Hieraan ligt een vrije wilsbeschikking ten grondslag waarin man en vrouw elkaar wederzijds aanvaarden in

hun lichamelijke en geestelijke persoonlijkheid. De kerkelijke zegen heeft een hoge betekenis voor het gezamenlijke leven van de echtelieden. Aan het kerkelijke huwelijk moet de civielrechtelijke of de traditionele huwelijksvoltrekking zijn voorafgaan.

In de in het openbaar afgelegde belofte van trouw wordt uitgedrukt dat beide huwelijkspartners de levensweg van nu af aan samen willen afleggen en vormgeven. Door de huwelijkszegen wordt het aangevangen huwelijk onder Gods zegen gebracht.

12.2.3.1 Huwelijkszegen

Het kerkelijk huwelijk vindt in principe plaats in een eredienst. In de toespraak voor de huwelijkszegen ontvangen de partners aanwijzingen voor een gezegende echtelijke staat. De dienstleider vraagt of zij onder Gods zegen in wederzijdse trouw elkaar onder alle omstandigheden ter zijde willen staan en in liefde met elkaar de levensweg willen gaan. Beiden beloven dat ten overstaan van God en de gemeenten met hun jawoord. Ze ontvangen de zegen van de drie-enige God, ook om deze belofte gestand te kunnen doen.

Opdat de zegen in het huwelijk onverminderd aanwezig blijft, zijn liefde voor God en de huwelijkspartner van groot belang. Op die manier vinden de beide partners de kracht om hun gezamenlijke leven op een harmonische wijze te leiden en kunnen zij met Gods hulp moeilijke situaties overwinnen. Een andere belangrijke opgave voor nieuw-apostolische echtparen is dat zij elkaar ondersteunen om het doel van het geloof te bereiken.

12.2.3.2 Zegen bij huwelijksjubilea

Op verzoek wordt aan echtparen de zegen geschonken op de volgende huwelijksjubilea:

- zilveren bruiloft (25 jaar)
- robijnen bruiloft (40 jaar)
- gouden bruiloft (50 jaar)
- diamanten bruiloft (60 jaar)
- briljanten bruiloft (65 jaar)
- platina bruiloft (70 jaar)
- rodium bruiloft (75 jaar)

Op het huwelijksverbond wordt opnieuw Gods zegen gelegd en de huwelijkspartners worden toevertrouwd aan de zorg en begeleiding van God.

12.2.3.3 Verlovingszegen

De verloving is een oprechte belofte om in het huwelijk te treden. Op verzoek kan de verlovingszegen in de eredienst worden toegediend. Het verlovingspaar belijdt openlijk voor de gemeente dat het zich op een God welgevallige wijze op het huwelijk wil voorbereiden. Daarvoor ontvangt het paar de zegen van God.

In de kerk wordt bij speciale gebeurtenissen in het leven van de gelovigen - confirmatie, verloving, huwelijk, huwelijksjubilea - een bijzondere zegen geschonken. (12.2)

Als eerste zichtbare handeling van God aan de mens wordt een prenatale zegen toegediend. De zegen komt de moeder en haar kind ten goede. (12.2.1)

Bij de confirmatie nemen jonge christenen de verplichting op zich getrouw aan God te zijn en belijden zij openbaar het nieuw-apostolische geloof. De confirmatiegeloofte wordt ten overstaan van God en de gemeente afgelegd. De confirmatiezegen begeleidt de jonge mensen en geeft kracht om de gelofte gestand te doen. (12.2.2; 12.2.2.2)

Bij het huwelijk beloven de partners ten overstaan van God en de gemeente dat zij in wederzijdse trouw elkaar ter zijde willen staan en in liefde met elkaar de levensweg willen gaan. Daarvoor ontvangen zij de huwelijkszegen. Op verzoek wordt het huwelijksverbond bij bepaalde huwelijksjubilea opnieuw gezegend. (12.2.3; 12.2.3.1; 12.2.3.2)

12.2.4 Inwijding van kerkgebouwen

Een kerkgebouw wordt ingewijd op het moment van de eerste eredienst. Op de inwijding zelf na - die meestal wordt verricht door een districtsapostel of apostel - komt het verloop van een inwijdingsdienst overeen met een gangbare eredienst.

In de inwijdingsdienst wordt een Bijbelwoord gebruikt dat betrekking heeft op de inwijding. Inleidende woorden van de dienstleider brengen de dankbaarheid tegenover God tot uitdrukking. Meestal wordt eveneens de dank betuigd voor de offerbereidheid van de broeders en zusters waardoor de bouw mogelijk was, evenals voor de inzet van degenen die betrokken waren bij de bouw. Ook wordt aandacht besteed aan de historische ontwikkeling van de gemeente.

In het inwijdingsgebed wordt het godshuis in de naam van de drie-enige God overgegeven aan zijn sacrale bestemming. Het gebouw wordt op die wijze ingewijd als een openbaringsplaats van de Heilige Geest. Hier wordt voortaan Gods woord verkondigd en worden de sacramenten toegediend. Alles wat in dit gebouw plaatsheeft, moet dienen tot de voltooiing van degenen die wachten op de wederkomst van Jezus Christus. Het kerkgebouw en allen die erin samenkomen, worden in Gods bescherming en de dienst van Zijn engelen aanbevolen.

De ingewijde kerk is nu een plaats van aanbidding van God en ook een toevluchtsoord voor mensen die naar heil zoeken. In de erediensten worden hier goddelijke troost, versterking van het geloof en vrede voor de ziel aangeboden.

Wanneer een kerkgebouw niet meer zal worden gebruikt voor erediensten, vindt een eredienst plaats waarin het gebouw van zijn taak wordt ontheven (profanering). In deze laatste eredienst wordt de bestemming van het kerkgebouw als heilige plaats van Gods werkzaamheid, die tot stand is gekomen met de inwijding, opgeheven. Hierna is de kerk weer een 'gewoon' gebouw dat voor een andere bestemming kan worden gebruikt.

Bij de inwijding wordt het gebouw in de naam van de drie-enige God aan zijn sacrale bestemming overgegeven en ingewijd als een openbaringsplaats van de Heilige Geest. (12.2.4)

Wanneer een kerkgebouw niet meer zal worden gebruikt voor erediensten, vindt een 'ontwijding' plaats. (12.2.4)

12.3 De kerkelijke rouwplechtigheid

De dood van een dierbare brengt bij nabestaanden pijn en droefenis teweeg. Degenen die rouwen, ervaren in deze toestand de ontferming van andere mensen als weldoend. De kerkelijke rouwplechtigheid, een eredienst met een eigen kenmerk, dient tot troost en versterking van de nabestaanden. Het woord dat wordt verkondigd, is echter ook bedoeld voor de onsterfelijke ziel van de gestorvene die wordt aanbevolen in de genade van God.

De voor de rouwplechtigheid samengekomen gemeente staat om de nabestaanden heen om hun deelneming te betuigen en een gevoel van geborgenheid te geven. Bovendien wordt op die manier de gestorvene de laatste eer bewezen.

De rouwplechtigheid wordt - zoals elke eredienst - gekenmerkt door de werkzaamheid van de Heilige Geest. Het door de Geest verwekte woord geeft goddelijke troost voor de nabestaanden en de gemeente. Deze troost ligt vooral in de hoop op de wederkomst van Christus, in de daarmee verbonden opstanding van de doden die Christus toebehoren en de vereniging met hen (1 Tess. 4:13-18). De nabestaanden vinden eveneens troost in de vaste overtuiging van een wederzien in de wereld aan gene zijde.

Tijdens de rouwplechtigheid wordt doorgaans ook het leven van de overledene op gepaste wijze geëerd.

Met plechtige woorden wordt het ontzielde lichaam overgegeven aan zijn bestemming (Gen. 3:19). Ziel en geest worden aanbevolen in de genade en het erbarmen van de Verlosser Jezus Christus met de zegenende troostwoorden dat Hij deze moge bewaren tot de opstanding voor het eeuwige leven.

De gebruiken m.b.t. de lijkbezorging, evenals de betekenis die wordt toegekend aan rouwplechtigheden zijn van land tot land verschillend. Of en hoe het stoffelijke overschot wordt begraven, is voor de opstanding van de overledene niet van belang.

De kerkelijke rouwplechtigheid dient tot troost en versterking van de nabestaanden. De troost ligt vooral in de hoop op de wederkomst van Christus en de opstanding van de doden die Christus toebehoren. (12.3)

Het ontzielde lichaam wordt aan zijn bestemming overgegeven, ziel en geest worden aanbevolen in de genade van God. (12.3)

Of en hoe het stoffelijke overschot wordt begraven, is voor de opstanding van de overledene niet van belang. (12.3)

12.4 Zielzorg

Wat zielzorg inhoudt, is op te maken uit de verslagen over het optreden van Jezus. Hij ontfermde zich zonder aanzien des persoons over zondaren en liet hun Zijn liefde ervaren. Hij luisterde, hielp, troostte, gaf raad, vermaande, versterkte, bad en onderwees.

Jezus is voor alle mensen gekomen maar niet iedereen aanvaardt Hem. De Zijnen zijn door de Vader aan Hem toevertrouwd. Hij wil hen bewaren en niemand verloren laten gaan (Joh. 17:12).

De woorden en daden van Jezus Christus zijn het volmaakte voorbeeld voor de zielzorg; elke zielzorger moet zich oriënteren op Gods Zoon.

Jezus geeft daarvoor het zinnebeeld van de Goede Herder die de Zijnen kent, met hen spreekt en hun voorgaat: 'Ik ben de Goede Herder. Een goede herder geeft zijn leven voor de schapen. [...] Mijn schapen luisteren naar Mijn stem, Ik ken ze en zij volgen Mij. Ik geef ze eeuwig leven: ze zullen nooit verloren gaan en niemand zal ze uit Mijn hand roven' (Joh. 10:11 en 27-28). Daarvan afgeleid, hebben de zielzorgers de taak de kudde van Christus te 'weiden' en voor te bereiden op de wederkomst van de 'hoogste herder', Jezus Christus. Dat doen ze 'vrijwillig' en 'met belangeloze toewijding' (1 Petr. 5:2-4).

Zielzorg is in bredere zin ook een taak van de gehele gemeente. Het moet ook een praktische hulp in het leven zijn. Matteüs 25:35-36 is hierop van toepassing: 'Want Ik

had honger en jullie gaven Mij te eten, Ik had dorst en jullie gaven Mij te drinken. Ik was een vreemdeling, en jullie namen Mij op, Ik was naakt, en jullie kleedden Mij. Ik was ziek en jullie bezochten Mij, Ik zat gevangen en jullie kwamen naar Mij toe.'

Het doel van de zielzorg in de Nieuw-Apostolische Kerk is de naaste te ondersteunen op de weg die leidt naar de verlossing van zonde en dood en de vorming naar het evenbeeld van Christus. De grondslag daarvan en het vermogen daartoe liggen alleen in het offer van Jezus Christus. Het oprechte streven van de gelovige te groeien in het wezen van Christus wordt ondersteund door empathische zielzorg en begeleiding.

Volgens Matteüs 28:18-20 gaf Jezus de apostelen opdracht om door middel van Zijn verdienste te zorgen voor de zondaren en hun verzoening met God te laten ervaren. Apostel Paulus benadrukt dit belangrijke aspect van deze apostolische opdracht m.b.t. de zielzorg: 'Wij zijn gezanten van Christus, God doet door ons Zijn oproep. Namens Christus vragen wij: laat u met God verzoenen' (2 Kor. 5:20).

De apostelen en de door hen gevolmachtigde ambtsdragers hebben de taak de gelovigen te helpen om gereed te staan en waardig te zijn bij de wederkomst van Christus. Tot dat moment verlenen zij zielzorg en begeleiden zij degenen die aan hun zorg zijn toevertrouwd op hun persoonlijke wegen in de meest uiteenlopende levensomstandigheden.

De woorden en daden van Jezus zijn het voorbeeld voor de zielzorg. (12.4)

Het doel van zielzorg is de gelovigen te ondersteunen en hen op de wederkomst van Christus voor te bereiden. De zielzorgers begeleiden degenen die aan hun zorg zijn toevertrouwd in de meest uiteenlopende levensomstandigheden. (12.4)

Zielzorg, die ook praktische hulp in het leven betreft, is een taak van de gehele gemeente. (12.4)

12.4.1 Onderwijs aan kinderen

'Kinderen zijn een geschenk van de Heer' (Ps. 127:3); ze worden door de ouders zo goed mogelijk verzorgd en opgevoed. Zij schenken het kind al hun liefde.

Reeds in het Oude Verbond verlangde God dat ouders hun kinderen onderwezen over Zijn daden en ordeningen; dit behoort tot een opvoeding met verantwoordelijkheidsgevoel: 'Hij stelde een richtlijn vast voor Jakob en kondigde in Israël een wet af. Onze voorouders gaf Hij de opdracht die aan hun kinderen te leren. Zo zou het volgende geslacht ervan weten, en zij die nog geboren moesten worden, zouden het weer aan hun kinderen vertellen. Dan zouden zij op God vertrouwen, Gods

grote daden niet vergeten en zich richten naar Zijn geboden' (Ps. 78:5-7; vgl. Deut. 6:6-7; 11:18-19).

Deze door God gegeven opdracht m.b.t. de religieuze opvoeding van kinderen is ook tegenwoordig voor de ouders van kracht. In het bewustzijn van de verantwoordelijkheden die daaruit voortkomen, worden ze opgeroepen om hun kinderen een gewetensvolle levenswijze bij te brengen overeenkomstig de grondbeginselen van het evangelie. Daartoe behoort dat zij hen aansporen om God en de naaste lief te hebben. Eveneens moeten de ouders voor hun kinderen een voorbeeld zijn in het gebedsleven en in het getrouw offeren.

Een belangrijke taak voor ambtsdragers en broeders en zusters aan wie een onderwijzende taak is opgedragen, is het ondersteunen van de ouders in hun verantwoordelijkheid de kinderen te laten opgroeien als overtuigde nieuw-apostolische christenen.

Daartoe dienen ook de kinderdiensten, die in veel kerkgebieden plaatsvinden. Daarin beleven de kinderen de nabijheid van God en wordt hun geloof op een op hen afgestemde wijze versterkt.

12.4.1.1 Kerkelijk onderwijs

Tijdens het kerkelijke onderwijs worden kinderen onderwezen om gewetensvol voor God te leven. Een belangrijk doel is het versterken van de gemeenschap en het saamhorigheidsgevoel.

Het onderwijsaanbod is afgestemd op de leeftijd en de ontwikkelingsfase van de kinderen. Het leerdoel wordt bepaald door het evangelie.

De leerkrachten worden ingewerkt in hun taak en begeleid bij de uitvoering daarvan.

12.4.1.1.1 Kleine zondagsschool

Waar mogelijk wordt in de gemeenten - tijdens de zondagsdienst - kleine zondagsschool gehouden voor kinderen in de leeftijd van 3 tot 6 jaar. Het uitdrukkelijke doel hiervan is kinderen op een op hen afgestemde wijze bekend te maken met God en Zijn werk. Zo kan bij de kinderen een vertrouwelijke band met God en Jezus Christus ontstaan en groeien, zodat de kinderen ervaren dat God hen lief heeft en zij Hem alles mogen vragen en Hem kunnen vertrouwen.

In de kleine zondagsschool gaat het in eerste instantie niet om de overdracht van kennis. Veelmeer moet het gevoel van geborgenheid worden overgedragen en vreugde in het geloof in de harten van de kinderen worden gelegd.

12.4.1.1.2 Grote zondagsschool

Als kinderen 6 jaar zijn geworden, bezoeken zij de grote zondagsschool. Ook deze vindt tijdens de zondagsdienst plaats.

Doelstellingen van de grote zondagsschool zijn:

- vreugde in de verbondenheid met de kinderen Gods, evenals in de erediensten op te wekken en te versterken,
- de kinderen aan de hand van Bijbelse verhalen bekend te maken met Gods werkzaamheid,
- het geloof in goddelijke beloften te versterken,
- aan de kinderen het verloop van de eredienst, de betekenis van de sacramenten en ambtshandelingen, evenals die van de kerkelijke feestdagen toe te lichten.

De leerkrachten helpen de kinderen gezamenlijk verworven inzichten te verbinden met belevenissen uit hun ervaringswereld. Hetgeen de kinderen uit hun eigen ervaring kunnen begrijpen, wordt een richtlijn voor hun levensweg. Dit is echter alleen te verwezenlijken wanneer de ouders hun verantwoordelijkheid voor de religieuze opvoeding nakomen.

Zo leveren ouders en leerkrachten een bijdrage om kinderen vertrouwd te maken met God en Zijn handelen.

Kinderen nemen regelmatig deel aan het Heilig Avondmaal in de gemeente. Af en toe viert een priesterlijke ambtsdrager het Heilig Avondmaal in de kring van de kinderen.

12.4.1.1.3 Godsdienstonderwijs

Het godsdienstonderwijs bouwt voort op de zondagsschool. Hier wordt, aangepast aan de leeftijd, kennis overgedragen over de Bijbelse geschiedenis, het ontstaan en de verbreiding van het christendom in het algemeen en de Nieuw-Apostolische Kerk in het bijzonder. Het besef opgenomen te zijn in het verlossingswerk van God wordt versterkt. Daardoor wordt de bereidheid gestimuleerd om mee te werken aan de voltooiing van het werk van God. De kinderen moeten op basis van het evangelie 'door [...] geloof en door [...] kennis van de Zoon van God een eenheid vormen' (Ef. 4:13-14).

Bij godsdienstonderwijs leren ze van verslagen van ervaringen die mensen met God hadden. De heilsgeschiedenis van de oude en de nieuwe tijd wordt behandeld in samenhang met het geloofsleven van de kinderen. De inhoud van het geloof wordt verdiept, het inzicht wordt versterkt en verbanden in Gods heilsplan worden toegelicht.

Zo worden waarden overgedragen die duurzaam zijn. Voorts moet het godsdienstonderwijs de leerlingen in staat stellen hun geloof vrijmoedig te belijden.

12.4.1.1.4 Confirmatieonderwijs

Het inhoudelijke zwaartepunt van het confirmatieonderwijs is de bestudering van de geloofsbelijdenis en de Tien Geboden. De kinderen worden voorbereid om in de confirmatiedienst ten overstaan van de gemeente hun belofte van trouw aan God af te leggen en als mondige christenen de verantwoordelijkheid voor hun geloofsleven over te nemen.

12.4.2 Zielzorg voor jonge mensen

De zielzorg aan en begeleiding van jonge broeders en zusters vormt een zwaartepunt van het kerkelijke werk.

12.4.2.1 Situatie van jonge mensen

Jonge mensen bevinden zich in de overgang van de kinderjaren, die op toonaangevende wijze werden bepaald door de ouders, naar de autonome volwassenheid. Jongeren ervaren dit vaak als een moeilijke levensfase. Ze zijn op zoek naar levensdoelen en -normen en kijken kritisch naar de gevestigde waarden en normen van hun omgeving. Vooral in de geïndustrialiseerde wereld komen jongeren zo ook terecht in een spanningsveld tussen de normen van het evangelie en allerlei religieuze en ethische opvattingen die heersen in een maatschappij die op vele gebieden in toenemende mate seculariseert. Ze ervaren dat het christelijke geloof wordt teruggedrongen en de kerken hun betekenis verliezen; steeds meer gelden kerken als anonieme instituten en worden ze niet meer geaccepteerd als morele instanties. Bovendien staan jonge mensen vaak onder druk van een omgeving die ver van de kerk afstaat en moeten ze een keuze maken uit een overdaad aan informatie en een breed scala van vrijetijdsaanbiedingen.

12.4.2.2 Doel van de zielzorg voor jonge mensen

Een belangrijk doel van de verzorging van jonge mensen in de Nieuw-Apostolische Kerk is het onderhouden van de onderlinge verbondenheid. Verder moeten jongeren worden versterkt in de waarden van het christelijke geloof en voor deze waarden enthousiast worden gemaakt, opdat die hun dienen als grondslag voor het nemen van beslissingen die bepalend zijn voor hun levenswandel.

Zielzorg moet voor de jonge mensen een steun zijn om zich te ontwikkelen tot persoonlijkheden die sterk in het geloof staan en zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid.

12.4.2.3 Aanbod bij zielzorg voor jonge mensen

Jongeren ervaren een op hun leeftijd afgestemde verzorging en begeleiding; daarbij vormen zij binnen de gemeente echter geen afgegrensde groep. Ze worden aangemoedigd zich na de confirmatie te engageren in de diverse taakgebieden in de gemeente, hun geloof in praktijk te brengen, in hun omgeving te belijden en te verdedigen.

Jeugdleiders die door de kerk worden onderwezen en ondersteund, begeleiden de jonge mensen op gemeente- en districtsniveau. Als persoonlijke contactpersonen staan zij de jeugd terzijde, ook voor vertrouwelijke gesprekken in uiteenlopende levenssituaties en voor geloofsvragen.

Tot het aanbod voor jongeren behoren de jeugddagen, die in veel kerkgebieden jaarlijks plaatsvinden en de jeugddiensten op districtsniveau. Jeugdavonden bieden gelegenheid gesprekken te voeren over geloofskwesties en levensvragen, informatie in te winnen en van gedachten te wisselen.

Geëngageerde jonge broeders en zusters vinden diverse mogelijkheden hun gaven binnen en buiten de gemeente in te brengen en invulling te geven aan de oproep tot het betuigen van naastenliefde.

Ouders moeten hun kinderen een gewetensvolle levenswijze bijbrengen overeenkomstig de grondbeginselen van het evangelie. Het is de taak van de ambtsdragers en de kerkelijke leerkrachten de ouders daarin te ondersteunen. (12.4.1)

In kinderdiensten beleven de kinderen de nabijheid van God en wordt hun geloof op een op hen afgestemde wijze versterkt. (12.4.1)

Tijdens het kerkelijke onderwijs worden kinderen onderwezen om met verantwoordelijkheidsgevoel voor God te leven. (12.4.1.1)

In de kleine zondagsschool - voor kinderen in de leeftijd van 3 - 6 jaar - worden kinderen op een op hen afgestemde wijze bekend gemaakt met het geloof. (12.4.1.1.1)

In de grote zondagsschool krijgen de kinderen aan de hand van Bijbelse verhalen een indruk van Gods werkzaamheid. Inhoudelijke zwaartepunten zijn bovendien: het verloop van de eredienst, de betekenis van de sacramenten en ambtshandelingen, evenals de kerkelijke feestdagen. (12.4.1.1.2)

In het godsdienstonderwijs wordt, aangepast aan de leeftijd, kennis overgedragen over de Bijbelse geschiedenis en het ontstaan, de ontwikkeling en de verbreiding van de kerk van Christus. De heilsgeschiedenis wordt behandeld in samenhang met het geloofsleven van de kinderen. (12.4.1.1.3)

In het confirmatieonderwijs worden de kinderen erop voorbereid als mondige christenen de verantwoordelijkheid voor hun geloofsleven over te nemen. (12.4.1.1.4)

Jonge mensen ontvangen zielzorg. Het doel daarvan is hen te versterken in de waarden van het christelijke geloof. Ze moeten zich ontwikkelen tot persoonlijkheden die zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid, en hun geloof in praktijk brengen en belijden. (12.4.2; 12.4.2.1; 12.4.2.2)

12.4.3 Zielzorgbezoeken

Aan elke nieuw-apostolische christen wordt persoonlijke zielzorg aangeboden.

De zielzorg is gebaseerd op het voorbeeld van Jezus. Hij bezocht bijvoorbeeld regelmatig Maria, Marta en Lazarus in Betanië waardoor tussen hen een bijzondere vertrouwensband ontstond: 'Jezus hield veel van Marta en haar zuster, en van Lazarus' (Joh. 11:5). Ook Jezus' bezoek aan Zacheüs in Jericho stond in het teken van dienen en helpen uit liefde: 'Toen Jezus daar langskwam, keek Hij naar boven en zei: "Zacheüs, kom vlug naar beneden, want vandaag moet Ik in jouw huis verblijven"' (Luc. 19:5). Dit bezoek had een zegenrijke uitwerking: 'Jezus zei tegen hem: "Vandaag is dit huis redding ten deel gevallen"' (Luc. 19:9).

Uit hetgeen over Jezus is overgeleverd, kan de betekenis en het doel van de tegenwoordige zielzorgbezoeken worden afgeleid. Aan elk gemeentelid is een priester toegewezen die verantwoordelijk is voor de persoonlijke zielzorg en het afleggen van bezoeken. Doorgaans wordt hij daarbij ondersteund door een diaken.

Bij de verzorging van de broeders en zusters staat het streven op de voorgrond de liefde voor God en Zijn werk te verdiepen, het geloofsleven te versterken en het inzicht in Gods werkzaamheid te vergroten. Dat gebeurt voornamelijk door een gedachtewisseling over geloofsthema's.

Doordat de ambtsdragers tijdens zielzorgbezoeken de gelovigen begeleiden in hun zorgen en vragen zullen dezen in alle levensomstandigheden een bijzondere ontferming ervaren. Zo wordt de vertrouwensband tussen zielzorger en gelovige verstevigd. Het is aan de broeders en zusters zelf, in hoeverre zij overeenkomstig de gegeven adviezen handelen. De persoonlijke verantwoordelijkheid wordt gerespecteerd en gestimuleerd. Vanzelfsprekend vinden zielzorgbezoeken niet plaats tegen de wil van broeders en zusters in.

Een belangrijk element in de zielzorgbezoeken is het gezamenlijke gebed. Bovendien ondersteunt de zielzorger de broeders en zusters in de voorbede.

Degenen die verdriet en rouw moeten doormaken, worden op een bijzondere wijze verzorgd. In geval van ziekte, een situatie van bijzondere fysieke en psychische belasting, ervaart de nieuw-apostolische christen betrokkenheid door bezoeken, hetzij thuis of in een ziekenhuis. De verantwoordelijke ambtsdrager bezoekt zieken en toont belangstelling in hun gezondheidstoestand. Hij sterkt hen in het geloof, troost en legt hun zorgen in een gebed neer. Waar mogelijk viert hij met hen het Heilig Avondmaal. Op dezelfde wijze worden ook oudere en gehandicapte broeders en zusters voor wie dienstbezoek niet meer mogelijk is, regelmatig bezocht.

Gelovigen die niet of beperkt kunnen worden bezocht, bijvoorbeeld zeelieden, soldaten of gedetineerden, ontvangen zielzorg vaak ook in de vorm van brieven.

Juist in een maatschappij die steeds meer wordt gekenmerkt door vereenzaming, isolatie en uitsluiting van veel mensen, ervaart de nieuw-apostolische christen in zijn dagelijkse leven zorg en ondersteuning door zijn zielzorgers.

Aan nieuw-apostolische christenen wordt persoonlijke zielzorg ook in de vorm van huisbezoeken aangeboden. (12.4.3)

Een belangrijk element in de zielzorgbezoeken is het gezamenlijke gebed. De persoonlijke verantwoordelijkheid van ieder mens wordt gerespecteerd en gestimuleerd. (12.4.3)

Degenen die verdriet, rouw en noodsituaties moeten doormaken, worden op een bijzondere wijze verzorgd. (12.4.3)

12.4.4 Biecht

Onder 'biecht' wordt in het religieuze spraakgebruik het belijden c.q. het bekennen van schuld ten overstaan van een geestelijke verstaan. Deze geestelijke is gebonden aan een strenge zwijgplicht.

Voor de vergeving van zonde is geen biecht nodig. Wanneer echter iemand door bijzonder belastende voorvallen geen innerlijke vrede vindt, bestaat de mogelijkheid zich direct tot de apostel te wenden en bij hem mondeling of schriftelijk te biechten.

In gevallen van bijzondere urgentie waarin een apostel niet bereikbaar is - bijvoorbeeld bij stervenden - kan bij wijze van uitzondering elke priesterlijke ambtsdrager de biecht afnemen en vergeving verkondigen. De apostel wordt van deze handeling zo spoedig mogelijk op de hoogte gebracht.

De biecht is in het religieuze spraakgebruik het belijden c.q. het bekennen van schuld ten overstaan van een geestelijke. (12.4.4)

Voor de vergeving van zonde is geen biecht nodig. Wanneer echter iemand geen innerlijke vrede vindt, kan de persoon in kwestie zich tot de apostel wenden en bij hem biechten. (12.4.4)

Bij wijze van uitzondering kan elke priesterlijke ambtsdrager een biecht afnemen. (12.4.4)

12.4.5 Stervens- en rouwbegeleiding

De lichamelijke dood, het einde van het aardse leven, roept angst op. Sterven brengt pijn en verdriet teweeg, zowel bij de stervende als bij degenen die hem zijn toegedaan; de stervende, evenals zijn familieleden hebben steun en troost nodig.

12.4.5.1 Begeleiding van terminaal zieken en stervenden

Veel mensen verdringen het sterven en de dood en vermijden daarom de omgang met terminaal zieken. Dat kan verschillende redenen hebben, bijvoorbeeld de angst voor mogelijke vragen van de stervenden of voor het besef van de grenzen van het aardse bestaan.

Door het sterven van een ander wordt de mens zich bewust van zijn eigen sterfelijkheid. Het is vaak te zwaar stervenden te helpen door het tonen van betrokkenheid. Dat is echter wat de mens die stervende is het meest nodig heeft. Hij is mogelijk bang te moeten lijden onder ondraaglijke pijnen, bang voor het smartelijke heengaan, voor psychische, fysieke en wellicht ook existentiële zorgen van familieleden, voor de gevolgen van het geleefde leven, voor de onzekerheid en voor het einde van zijn bestaan.

Het geloof in de levende God schenkt een zekerheid die uitstijgt boven het aardse leven: de zekerheid van het eeuwige leven. Dat maakt het eenvoudiger afscheid te nemen en zich geheel over te geven aan Gods genade.

De nieuw-apostolische christen die naar zijn geloof leeft, sterft niet onvoorbereid. Enerzijds weet hij dat zijn ziel voortleeft. Anderzijds gelooft hij in de opstanding van de doden en een eeuwig leven in een altijddurende verbondenheid met de drie-enige God. Het aangrijpen van de genade uit het offer van Jezus Christus heeft hem bevrijd van de zonde. Hij is wedergeboren uit water en Geest, aan hem is het eeuwige leven toegezegd (Rom. 6:22).

In het sterven biedt de overtuiging hem troost, uit genade te zijn bevrijd van de heerschappij van de zonde en met het oog op het lijden, sterven en opstaan van Christus bestemd te zijn voor een eeuwig leven met Christus Jezus (Rom. 6:8-11).

Uiteindelijk blijft echter zelfs bij gelovige mensen de angst voor het sterven en de dood. Deze angst moet daarom serieus worden genomen en mag niet worden opgevat als teken van een tekortschietend geloof. Het is van belang de hoop op een leven met God en de troost die in deze hoop ligt, levend te houden. Er hoeven geen sluitende antwoorden te worden gegeven op vragen van de stervende naar de zin van het leven, het lijden of het sterven. Stervensbegeleiding betekent in eerste instantie de stervende in al zijn angsten en noden te aanvaarden. Het is van belang de stervende bij te staan op de moeizame weg die moet worden afgelegd en ook uit te komen voor eigen angsten en zwakheden. In het deemoedige erkennen van het onherroepelijke einde van het menselijke leven kan een sterke band ontstaan tussen de stervende en degene die hem begeleidt. De stervende kan deze band bespeuren.

Ook het vaste vertrouwen op een wederzien met degenen die reeds vooruit zijn gegaan naar gene zijde, draagt de stervende door de fase van het afscheid nemen.

Bij stervensbegeleiding hoort ook dat de zielzorger de stervende de zondevergeving verkondigt, hem de vrede van de Opgestane schenkt en met hem Heilig Avondmaal viert. Het tot zich nemen van het lichaam en bloed van de Heer waarborgt de levensgemeenschap met de Zoon van God. Zo wordt de stervende getroost en gesterkt zodat hij de zware weg die hij voor zich heeft eenvoudiger af kan leggen.

Belangrijk is ook de verzorging van de familieleden. Zij moeten zich in deze fase bewust worden van het verlies van een geliefde en dit emotioneel en mentaal verwerken. Het sterkt de familieleden wanneer voldoende respect wordt betoond voor hetgeen zij voor de stervende konden doen.

12.4.5.2 Begeleiding van rouwdragenden

Rouw moeten worden toegelaten. Aan degenen die in de rouw zijn, wordt door zielzorgers ondersteuning aangeboden. Het is belangrijk degenen die verdriet hebben op te zoeken, hun medeleven te betuigen en met hen te bidden. Dikwijls is het niet

eenvoudig toegang te krijgen tot het hart van degene die verdriet heeft - zonder moeite te doen om zich te verplaatsen in degenen die rouwen, zal dat uiteindelijk niet gelukken.

Ondersteuning na de dood van een geliefde d.m.v. zielzorg die de familieleden troost geeft, kan zich uitstreken over weken, maanden of soms zelfs jaren.

Vaak bestaat de angst tegenover degenen die in de rouw zijn verkeerde woorden te gebruiken en daardoor wonden open te rijten. Het is belangrijk een gevoel van waarachtig medeleven over te dragen. Ondanks mogelijke angst om contact te zoeken, moeten de naasten - familieleden, broeders en zusters, vrienden, zielzorgers - degenen die verdriet hebben benaderen: 'Ga wie verdriet heeft niet uit de weg, klaag met hen die klagen' (Sir. 7:34).

12.4.5.3 Rouwverwerking

Rouwbegeleiding en rouwverwerking horen bij elkaar. Rouwbegeleiding dient ertoe om degene die rouwt aan te moedigen te spreken over het verlies en zijn gevoelens tot uitdrukking te brengen. Droefenis, angst, woede, twistgesprekken met God en schuldgevoelens mogen ter sprake komen en zonder voorbehoud worden geuit tegenover de zielzorger. Het hoort bij de taak van de zielzorger juist in zulke momenten ook het positieve, bijvoorbeeld fijne belevissen of ervaringen met de overledene, in herinnering te roepen.

In verbondenheid met anderen die verdriet hebben, voelt degene die rouwt zich begrepen en aanvaard in zijn verdriet.

Wanneer duidelijk kan worden gemaakt dat ook Jezus Christus heeft geleden en is gestorven, kan dit helpen bij de rouwverwerking. De opstanding van Jezus is de grondslag van de opstanding van de ontslapene; hij heeft deel aan de overwinning van Christus over de dood: 'Niemand van ons leeft voor zichzelf, en niemand van ons sterft voor zichzelf. Zolang wij leven, leven we voor de Heer; en wanneer wij sterven, sterven we voor de Heer. Dus of we nu leven of sterven, we zijn altijd van de Heer. Want Christus is gestorven en weer tot leven gekomen om te heersen over de doden en de levenden' (Rom. 14:7-9).

Stervenden en hun familieleden hebben steun en troost nodig. (12.4.5)

Het geloof schenkt de zekerheid van het eeuwige leven. Dat vereenvoudigt het sterven en het afscheid nemen. (12.4.5.1)

Angst voor de dood mag niet worden opgevat als teken van een tekortschietend geloof. (12.4.5.1)

Een bijzonder aspect van stervensbegeleiding door een zielzorger is het samen met de stervende vieren van het Heilig Avondmaal. (12.4.5.1)

Rouw moeten worden toegelaten. Aan mensen die in de rouw zijn, wordt zielzorg aangeboden. Dat kan zich in sommige gevallen over jaren uitstreken. Het is belangrijk degenen die in de rouw zijn op te zoeken en een gevoel van waarachtig medeleven over te dragen. (12.4.5.2)

Rouwbegeleiding dient ertoe om degene die rouwt aan te moedigen te spreken over het verlies en zijn gevoelens tot uitdrukking te brengen. Wanneer duidelijk kan worden gemaakt dat ook Jezus Christus heeft geleden en is gestorven, kan dit helpen bij de rouwverwerking. (12.4.5.3)

12.5 Kerkelijke feestdagen

De kerkelijke feestdagen verwijzen naar wezenlijke gebeurtenissen in de heilsgeschiedenis. In eerbied en dankbaarheid worden deze gebeurtenissen herdacht. In de Nieuw-Apostolische Kerk worden de hier onder beschreven feesten gevierd. De betekenis ervan wordt benadrukt door een extra eredienst; regionale gebruiken worden daarbij in acht genomen.

12.5.1 Kerstmis

Het kerstfeest herinnert aan de geboorte van Jezus Christus en verwijst derhalve naar een van de centrale gebeurtenissen in de heilsgeschiedenis. Jezus Christus, die ontvangen is van de Heilige Geest, is geboren uit de maagd Maria. In het verschijnen van Christus op aarde voltrekt zich de zelfvernedering van God, die mens wordt in Jezus Christus (Joh. 1:14). De talrijke oudtestamentische beloften met betrekking tot de verwachte Messias zijn daarmee in vervulling gegaan. Het herdenken van het onbegrijpelijke wonder van de eerste komst van de Zoon van God versterkt ook het geloof in Zijn spoedige wederkomst.

12.5.2 Palmpasen

Met Palmpasen begint de passieweek. Op deze feestdag wordt herinnerd aan de intocht van Jezus in Jeruzalem om het joodse pesachfeest te vieren. De Heer reed op een ezel de stad binnen, waarmee een belofte van de profeet Zacharia in vervulling ging (Zach. 9:9). De mensen bereidden Hem een triomfantelijke ontvangst en beleden

Jezus als de Messias en Redder in de uitroep 'Hosanna voor de zoon van David!' (Matt. 21:9).

12.5.3 Goede Vrijdag

Op Goede Vrijdag wordt de kruisiging en de offerdood van Jezus Christus herdacht. Omdat Zijn offer, lijden en sterven een centrale betekenis hebben in de heilsgeschiedenis wordt deze feestdag in verschillende talen de 'Heilige Vrijdag' genoemd. Door Zijn offerdood heeft de Zoon van God de macht van Satan gebroken en de dood overwonnen (Hebr. 2:14). Zondeloos als Hij was, nam Hij vrijwillig de zonden van de mensen op zich en verwierf Hij door Zijn bloed een verdienste waardoor alle zondes Schuld kan worden betaald. Gods liefde voor de mensen komt nergens duidelijker naar voren dan in Jezus' offer (1 Joh. 4:9-10). De gebeurtenissen op Goede Vrijdag vormen een keerpunt in de heilsgeschiedenis: het Oude Verbond is vervuld, het Nieuwe Verbond begint. Toen bij de dood van Christus het voorhangsel van de tempel dat het Allerheiligste scheidde van het Heilige in tweeën scheurde, werd openbaar: in Jezus Christus schenkt God de mensen heil en innige verbondenheid met zichzelf.

12.5.4 Pasen

Dit feest wordt gevierd ter nagedachtenis aan het feit dat Jezus Christus is opgestaan uit de dood. De opstanding van Jezus Christus uit de dood vond plaats op de eerste dag van de week, een zondag. Derhalve vierden de eerste christenen het Heilig Avondmaal ter gedachtenis aan het offer en de opstanding van Jezus op de eerste dag van elke week. Later werd een zondag - in de westerse kerk de eerste zondag na de eerste volle maan van de lente - in de jaarkalender vastgesteld voor het paasfeest.

De opstanding van Jezus vond plaats zonder dat een mens hiervan ooggetuige was. Het is een wonder en een mysterie. Volgens de Heilige Schrift hebben echter velen de Opgestane gezien. Hij verscheen direct na Zijn opstanding aan Maria van Magdala en enkele andere vrouwen, aan de apostelen Petrus en Johannes en aan de beide leerlingen die op weg waren naar Emmaüs. Op de avond van de dag waarop Jezus opstond, verscheen Hij te midden van Zijn apostelen. Apostel Paulus spreekt bovendien over meer dan vijfhonderd broeders en zusters die de opgestane Heer zagen (1 Kor. 15:3-7).

Vanaf het begin van de onderwijzende werkzaamheid van de apostelen wordt de opstanding van Jezus Christus verkondigd als kern van het evangelie - deze kern is de grondslag van de hoop op het eeuwige leven. Christus heeft de mogelijkheid

geschapen de dood en de scheiding van de mens van God ongedaan te maken. Dit geloof in de opstanding van de eersteling Christus uit de dood is de grondslag van het geloof in de opstanding van de doden die Christus toebehoren en de verandering van de levenden bij Zijn wederkomst.

12.5.5 Hemelvaart

Jezus Christus heeft herhaaldelijk gewezen op Zijn terugkeer naar de Vader (Joh. 3:13; 16:28; 20:17). Veertig dagen na Pasen ging Hij met de apostelen naar de Olijfberg en gaf hun aanwijzingen voor hun zending. Toen 'werd Hij voor hun ogen omhooggeheven en opgenomen in een wolk, zodat ze Hem niet meer zagen.' Door twee engelen ontvingen de apostelen de belofte: 'Jezus, die uit jullie midden in de hemel is opgenomen, zal op dezelfde wijze terugkomen als jullie Hem naar de hemel hebben zien gaan' (Hand. 1:3-11). Deze woorden zijn opgenomen in het negende artikel van de nieuw-apostolische geloofsbelijdenis: 'Ik geloof dat de Heer Jezus zal wederkomen, zo zeker als Hij in de hemel is opgenomen'.

12.5.6 Pinksteren

Het pinksterfeest wordt gevierd ter nagedachtenis aan de dag waarop de Heilige Geest werd uitgestort. Pinksteren wordt ook wel 'dag van de openbaring van de Heilige Geest' en 'geboortedag van de kerk van Christus' genoemd. In Zijn afscheidsrede heeft de Zoon van God de apostelen de uitstorting van de Heilige Geest - vijftig dagen na Zijn opstanding - beloofd. Een schare van gelovige mannen en vrouwen in Jeruzalem was verbonden met de apostelen. Het pinksterwonder, de uitstorting van de Heilige Geest, is overgeleverd in Handelingen 2:1 e.v. De apostelen en de gelovigen die met hen waren samengekomen, werden vervuld van de Heilige Geest.

Apostel Petrus, de door Jezus Christus aangestelde 'rots', hield na de uitstorting van de Heilige Geest een toespraak waarin de gekruisigde, opgestane en ten hemel gevaren Christus centraal stond. Ongeveer drieduizend mensen werden vervolgens toegevoegd aan de gemeente. Derhalve is Pinksteren ook een voorbeeld van de kracht van de door de Geest verwekte prediking en van de groei van de gemeente door de werkzaamheid van de apostelen. Pinksteren is bovendien een feest van vreugde over de aanwezigheid en de werkzaamheid van de Heilige Geest in de kerk.

12.5.7 Dankdag voor de oogst

Dankdag voor de oogst is een feest dat in herinnering roept dat God de Schepper is. Op één zondag in het jaar wordt een eredienst gehouden waarin de dank wordt betuigd voor Gods trouw aan Zijn schepping. Bij deze gelegenheid worden de gelovigen opgeroepen om een bijzonder dankoffer te brengen.

12.5.8 Vormgeving van erediensten tijdens feestdagen

De liturgie van de erediensten op de genoemde feestdagen komt in principe overeen met erediensten waarin Heilig Avondmaal wordt gevierd. Bovendien kunnen Bijbellezingen plaatsvinden met als thema de betreffende gebeurtenis uit de heilsgeschiedenis. Bij de prediking wordt gewezen op de gebeurtenissen uit de heilsgeschiedenis zoals deze zijn beschreven in de Heilige Schrift, evenals op hun betekenis voor het heden en het heil van de mensen.

Deel 13

De nieuw-apostolische christen en zijn geloofsleven

13 De nieuw-apostolische christen en zijn geloofsleven

13.1 Het gebed

In veel godsdiensten zijn gebeden een uiting van overgave aan een hoger wezen. Bidden geldt in het algemeen als uitingsvorm van devotie.

De christen verstaat onder het gebed een door God aan de mens gegeven mogelijkheid met Hem in verbinding te treden. In het gebed ervaart de gelovige dat God aanwezig is, luistert en antwoordt. Zo buigt de gelovige mens zich in deemoed voor Gods majesteit en liefde. Het gebed staat in een enge relatie met de Heilige Geest (Rom. 8:26).

In het Oude en in het Nieuwe Testament is bidden een mondelinge uiting van het geloof in de God die zich heeft geopenbaard als Schepper, Bewaarder en Verlosser. God heeft eerst de mens aangesproken; daarom is het gebed steeds een antwoord van de mens op het woord dat van God is uitgegaan.

De figuurlijke voorstelling van bidden als het 'ademen van de ziel' verduidelijkt de noodzaak van het bidden voor het geloof. Een geloof zonder gebed is geen levend geloof. In het gebed komen liefde en eerbied voor God tot uitdrukking. Gebeden worden tot God opgezonden in de overtuiging dat de Almachtige alles ten goede van de bidder en tot diens eeuwige heil zal leiden.

13.1.1 Gebeden in het Oude Testament

Een eerste Bijbelse verwijzing naar het gebed staat in Genesis 4:26: 'In die tijd begon men de naam van de Heer aan te roepen.' Daaraan wordt een fundamenteel aspect duidelijk dat sindsdien voor gebeden kenmerkend is: de mens wendt zich tot God en roept Hem aan in het vaste geloof dat Hij hem hoort.

In Psalm 95:6 wordt de oproep gedaan: '[...] laten wij buigen in aanbidding'. Getuigenissen van de **aanbidding** van God komen voor in vele oudtestamentische hymnen en psalmen, bijvoorbeeld het lied van Mozes: 'Want de naam van de Heer roep ik uit: de Heer is onze God, laat iedereen Hem prijzen! Hij is een rots, Hij staat voor recht; alles wat Hij doet is volmaakt. Trouw is God, rechtvaardig en zuiver, in Hem is geen spoor van kwaad' (Deut. 32:3-4).

'Loof de Heer, want Hij is goed, eeuwig duurt Zijn trouw', zo spoort de psalmdichter aan (Ps. 106:1). **Dank** voor de eeuwige God wordt in het gebed betuigd door Hem te loven en te prijzen.

'Schep, o God, een zuiver hart in mij, vernieuw mijn geest, maak mij standvastig, verban mij niet uit Uw nabijheid, neem Uw Heilige Geest niet van mij weg. Red mij,

geef mij de vreugde van vroeger, de kracht van een sterke geest' (Ps. 51:12-14). Juist zulke **beden** - naast beden die betrekking hebben op het aardse leven - getuigen van hetgeen voor de gelovige bidder belangrijk is.

'Mozes bad voor het volk' (Num. 21:7), toen God vanwege het gemor van de Israëlieten giftige slangen had gestuurd. In de **voorbede** hebben naastenliefde en barmhartigheid hun plaats.

De psalmen weerspiegelen de geestelijke rijkdom van het oudtestamentische gebed en wijzen reeds in de richting van de nieuwtestamentische wijze van bidden. Een voorbeeld is het gebed van Hanna. Ze bad God om een zoon, in 1 Samuël 1:15 staat: 'Ik [...] stort mijn hart uit bij de Heer'. Haar dankgebed, nadat haar gebed uit genade wordt verhoord, is een voorbeeld van diepgaande lof van God en inhoudelijk nauw verwant aan de lofzang, het 'Magnificat', van Maria (1 Sam. 2:1-10; Luc. 1:46-55).

13.1.2 Jezus leert anderen bidden

Door Jezus Christus is de verhouding van de mens met God fundamenteel veranderd. Op het fundament van deze nieuwe relatie met God onderwijst de Heer een wijze van bidden die eerder niet bekend was. Het is enerzijds het gebed van een kind dat met God spreekt als zijn liefhebbende Vader in de hemel (Matt. 6:9) en anderzijds het gebed 'in geest en in waarheid' (Joh. 4:24).

Jezus' leerlingen waren gelovige joden. Zij waren daarom weliswaar bekend met het bidden maar wilden leren net zo te bidden als Hij. Een van Zijn leerlingen vroeg Hem: 'Heer, leer ons bidden' (Luc. 11:1). Daarop sprak Jezus het gebed 'Onze Vader' uit (*zie 12.1.7*).

De Bergrede bevat enkele aanwijzingen over het bidden (Matt. 6:5-8). Het gebed mag niet een vertoning worden en bovendien behoeven er niet veel woorden te worden gebruikt, want 'jullie Vader weet immers wat jullie nodig hebben'. Het gebed moet veeleer uit het hart komen.

In drie gelijkenissen benadrukte Jezus belangrijke aspecten van het bidden. In de gelijkenis van de vragende vriend bracht Hij naar voren dat een smeekbede uitwerking heeft (Luc. 11:5-10). De gelijkenis van de vragende weduwe spoort aan om volhardend en geduldig te bidden (Luc. 18:1-8). Met de gelijkenis van de farizeeër en de tollenaar benadrukte Jezus de betekenis van deemoed bij het bidden (Luc. 18:10-14).

Een aanwijzing van de Heer over het bidden met betrekking tot Zijn wederkomst staat in Lucas 21:36: 'Wees waakzaam en bid onophoudelijk om te ontkomen aan de dingen die gebeuren gaan en om voor de Mensenzoon te kunnen verschijnen.' Op die manier

is met het gebed ook de waakzaamheid verbonden met het oog op het komen van Jezus Christus.

13.1.3 Jezus bidt

In het evangelie volgens Lucas staat vermeld dat Jezus in het bijzonder vóór bepalende gebeurtenissen bad:

- voordat de Heilige Geest op Hem neerdaalde (Luc. 3:21-22);
- voordat Hij de twaalf apostelen uitkoos (Luc. 6:12);
- voordat Hij Petrus aanduidde als de rots waarop Hij Zijn gemeente zou bouwen (Luc. 9:18-21; Matt. 16:13-20);
- voordat de Vader Hem verheerlijkte ten overstaan van aardse getuigen en getuigen van gene zijde (Luc. 9:28-36);
- voordat Zijn bittere lijden begon (Luc. 22:41-46);
- voordat Hij stierf aan het kruis (Luc. 23:46).

De evangeliën getuigen van het rijke gebedsleven van Jezus. Hij trok zich heel dikwijls terug om met Zijn Vader te spreken (o.a. Matt. 14:23; Marc. 1:35). Hij prees Hem (Matt. 11:25-27) en dankte al voordat Zijn gebed was verhoord (Joh. 11:41-42).

In Johannes 17 staat het hogepriesterlijke gebed opgetekend. Uit de voorbede voor de apostelen en de gemeente - 'Ik bid niet alleen voor hen [de apostelen], maar voor allen die door hun verkondiging in Mij geloven. Laat hen allen één zijn, Vader' (Joh. 17:20-21) - is op te maken hoe Jezus Christus zich als pleitbezorger opwerpt bij de hemelse Vader (1 Joh. 2:1).

Vóór Zijn lijden bad Jezus. Hij knielde neer en boog zich deemoedig voor de wil van Zijn Vader: 'Vader, als U het wilt, neem dan deze beker van Mij weg. Maar laat niet wat Ik wil, maar wat U wilt gebeuren.' Dit gebed was een worsteling van de ziel. God liet deze smeekbede niet onbeantwoord. Er verscheen een engel die Jezus kracht schonk (Luc. 22:41-44). Zelfs toen de Heer aan het kruis hing, bad Hij voor degenen die Hem pijnigden (Luc. 23:34). Ook Zijn laatste woorden voor de dood waren een gebed: 'Vader, in Uw handen leg Ik Mijn geest' (Luc. 23:46).

13.1.4 Het gebed van de eerste christenen

In Handelingen 4:23-31 wordt een inzicht gegeven in het oprechte gebedsleven van de vroege gemeenten. Van begin af aan wijdden de eerste christenen zich aan het gemeenschappelijke gebed (Hand. 1:14). In samenhang met belangrijke gebeurtenissen, bijvoorbeeld de uitverkiezing van Mattias tot apostel of de afzondering

van de eerste zeven diakenen (zie 7.5), wordt verslag gedaan van intense gebeden. Ook werden de apostelen in gevaarlijke situaties ondersteund door innige gebeden (Hand. 1:24-25; 6:6; 12:12).

In de brieven van de apostelen wordt het belang van het gebed benadrukt (Jak. 5:15-16). De apostelen schreven dat ze voor de gemeenten baden (Ef. 1:16-23) en deze aanmoedigden om onophoudelijk te bidden (1 Tess. 5:17).

Uit 1 Timoteüs 2:1 blijkt dat de gebeden van de gelovigen alle mensen moesten insluiten: 'Allereerst vraag ik dat er voor alle mensen gebeden wordt, dat er smeekbeden, voorbeden en dankgebeden voor hen worden uitgesproken.'

13.1.5 Het gebed van de nieuw-apostolische christenen

Het gemeenschappelijke gebed in de eredienst heeft een wezenlijke functie. Nadat God trinitarisch is aangeroepen, begint het aanvangsgebed, waarin aanbidding, lof, dank voor goddelijke bewaring en begeleiding, beden en voorbeden worden geuit. Met het 'Onze Vader' spreekt de gemeente gezamenlijk het gebed van de Zoon van God uit. Vóór de afzondering van het Heilig Avondmaal wordt het offergebed uitgesproken, waarin wordt gedankt voor het offer van Christus, de verkondigde zondevergeving, de zending van de apostelen en de belofte van de wederkomst van Christus. Ter afsluiting van de eredienst wordt een gebed uitgesproken waarin de dank wordt gebracht voor hetgeen in de eredienst is ontvangen, wordt gevraagd voor bescherming en Gods begeleiding op de levensweg en het verlangen wordt geuit naar de dag van de Heer. In de voorbeden is naast de belangen van de broeders en zusters ook plaats voor de belangen van alle mensen. Bovendien wordt gebeden of God de offers wil aanvaarden en degenen die hebben geofferd, wil zegenen.

Behalve de gezamenlijke gebeden in de erediensten hebben nieuw-apostolische christenen een persoonlijk gebedsleven. Ze beginnen en eindigen de dag met gebed. Eveneens bidden ze voor de maaltijden. Ook richten ze zich in de loop van de dag telkens weer tot God om Zijn nabijheid te ervaren en Zijn hulp te zoeken. In de gezinnen bidden ouders met hun kinderen en brengen hun zo een eigen gebedsleven bij.

Het gebed is niet gebonden aan een uiterlijke vorm. De intensiviteit van het gebed kan echter worden verdiept, bijvoorbeeld door de ogen dicht te doen, de handen te vouwen of te knielen. Degene die bidt, trekt zich daarmee terug uit de drukte van het dagelijkse leven, hij komt tot bezinning en buigt zich in deemoed voor God.

Het is niet noodzakelijk zich bij het bidden uit te drukken in zorgvuldig gekozen bewoordingen; God kent het hart van de bidder. Wanneer zijn gezindheid wordt gekenmerkt door deemoed, geloof, vertrouwen en liefde voor Hem is het gebed de Almachtige welgevallig. Degene die bidt, hoeft zijn woorden niet uit te spreken; ook stille gebeden dringen door tot God.

Over het algemeen wordt de inhoud van het gebed bepaald door aanbidding, dank, bede en voorbede. Gods majesteit te kennen en de genade hem 'Vader' te mogen noemen (Rom. 8:15), zijn aansporingen om God te aanbidden. De dank omvat alles wat is voortgekomen uit Gods goedheid. Daartoe behoort vooral alles wat God door woord, genade en sacrament aan de mens heeft gedaan en nog doet. Bovendien wordt de dank gebracht voor aardse gaven, zoals voeding, kleding, woonruimte, maar ook bescherming door de engelen en bewaring. Alles wat op het hart ligt, wordt aan God voorgelegd, bijvoorbeeld bewaring in het geloof en goddelijke hulp in het dagelijkse leven. De belangrijkste bede richt zich op de spoedige wederkomst van Christus en daarvoor waardig te worden bevonden. De voorbede is niet begrensd tot het eigen gezin of de gemeente. De voorbede omvat daarentegen allen die de hulp van God nodig hebben, hetzij op aarde of aan gene zijde.

Niet elk gebed hoeft uit alle vier de bestanddelen te bestaan - God hoort ook het korte schietgebed in bijzondere levenssituaties. Depressies, angsttoestanden, lichamelijke pijn of diep leed kunnen ertoe leiden dat de gedachten niet meer bepaald kunnen worden bij de formulering van een gebed. Ook dan is de bidder niet afgesneden van de hulp en nabijheid van God. In Romeinen 8:26 staat daarover: 'De Geest helpt ons in onze zwakheid; wij weten immers niet wat we in ons gebed tegen God moeten zeggen, maar de Geest zelf pleit voor ons met woordloze zuchten.' Het 'Onze Vader' bidden of een psalm uitspreken, bijvoorbeeld Psalm 23, kan dan ook helpen.

Het gebed eindigt met het Hebreeuwse woord 'amen', dat: 'het zij zo' betekent. Het is daarbij niet van belang of iemand het gebed zelf uitspreekt of het in gedachten heeft meegebeden.

13.1.6 Uitwerkingen van het gebed

Het bewust gebeden gebed ontsluit voor de mens het besef dat hij in zijn hele wezen op God is aangewezen. De gezindheid van de bidder wordt gekenmerkt door kinderlijk vertrouwen, deemoed en godsvrucht. Dat komt ook tot uitdrukking in formuleringen als 'om Jezus wil' of 'in Jezus naam'.

Wanneer een in gebed geuite bede wordt verhoord, wordt hiermee het geloof versterkt en de dankbaarheid verhoogd. Degene die bidt, ervaart echter ook dat niet elke bede wordt vervuld. Het vertrouwen van de gelovige wordt hierdoor niet verstoord. Hij weet zeker dat God elk gebed hoort en in Zijn liefde uiteindelijk alles ten beste leidt van degenen die Hem liefhebben (Rom. 8:28).

Het gebed is een antwoord van de mens op het woord dat van God is uitgegaan. In het gebed ervaart de gelovige dat God aanwezig is, luistert en antwoordt. (13.1)

In het Oude Testament geven de psalmen een belangrijk getuigenis van het gebed. Daarin komen aanbidding van God, dank, bede en voorbede voor. (13.1.1)

Jezus Christus onderwees te bidden als een kind dat God als 'Vader' aanspreekt, en te bidden 'in geest en in waarheid'. Het door Hem geleerde 'Onze Vader' is een voorbeeld voor het gebed van de christen. (13.1.2)

De evangeliën getuigen van het rijke gebedsleven van Jezus. In Johannes 17 staat het hogepriesterlijke gebed opgetekend, waarin Jezus Christus voorbede voor de apostelen en de gemeente tot uitdrukking bracht. (13.1.3)

Van begin af aan wijdden de eerste christenen zich aan het gemeenschappelijke gebed. (13.1.4)

Behalve de gezamenlijke gebeden in de erediensten is voor nieuw-apostolische christenen een persoonlijk gebedsleven belangrijk. (13.1.5)

De inhoud van het gebed wordt bepaald door aanbidding, dank, bede en voorbede. De belangrijkste bede richt zich op de spoedige wederkomst van Christus en daarvoor waardig te worden bevonden. (13.1.5)

13.2 Offervaardigheid

Onder 'offervaardigheid' wordt de bereidheid verstaan krachten en gaven in te zetten voor het welzijn van anderen, door geheel of gedeeltelijk af te zien van de verwezenlijking van eigen belangen.

Het begrip 'offer' heeft verschillende aspecten. In het algemene taalgebruik worden met 'offers' gaven aangeduid die aan een hoger wezen worden gebracht, evenals daden van mensen die zich in dienst stellen van anderen. Geldmiddelen die worden geschonken voor religieuze doeleinden zijn in het religieuze taalgebruik 'offers'.

In het offer worden godsverering, dankbaarheid, overgave en toewijding uitgedrukt.

13.2.1 Van de oudtestamentische offerdienst naar het geven van het leven aan God

Het offer en de offerdienst speelden in bijna alle godsdiensten van de oudheid een belangrijke rol. Zo ook in Israël. Het offer moest de godheid genadig stemmen, straffen afwenden en verzoening tot stand brengen. Offers werden in diverse vormen gebracht. De zonen van Adam en Eva brengen de eerste offers die in de Bijbel worden vermeld. Kaïn offerde van de vruchten van het veld, Abel slachtte een dier van zijn kudde (Gen. 4:3-4). God keek naar de beide offeraars met hun offergaven. Het offer van Abel, dat vanuit het geloof was gebracht, werd door Hem in genade aangenomen. Kaïn en zijn offer wees Hij af (Hebr. 11:4; Gen. 4:4-5). Niet elk offer is God dus welgevallig; de gezindheid van de offeraar is bepalend of God het offer in genade aanneemt of afwijst. De wet van Mozes schreef een complexe, streng geritualiseerde offerdienst voor. Deze offerdienst omvatte brandoffers, graanoffers, vredeoffers, reinigingsoffers en hersteloffers die aan God werden gebracht (Lev. 1-7). Buiten de dagelijkse morgen- en avondoffers om werden er door de priester op bepaalde dagen in de jaarkalender offers gebracht voor het volk. Daardoor werden de zonden van het volk Israël toegedekt. Daarnaast waren er offers die persoonlijk voor bepaalde doeleinden werden gebracht, bijvoorbeeld naar aanleiding van een onopzettelijk vergrijp (Lev. 4 e.v.) of bij lichamelijke onreinheid (Lev. 15:14 e.v.).

De oudtestamentische offerdienst in zijn totaliteit, die volgens Gods wil was vastgelegd, heeft met het offer van Christus zijn betekenis verloren (Hebr. 8-10:18)

In het Nieuwe Verbond krijgt het offer een andere dimensie. Apostel Paulus roept de christen bijvoorbeeld op, om zichzelf te geven 'als een levend, heilig en God welgevallig offer' (Rom. 12:1). Dat betekent dat de mens zijn leven inricht volgens de maatstaven van het evangelie. De christen geeft zich aan God met alles wat hij heeft.

13.2.2 Jezus Christus - het voorbeeld van offervaardigheid

De gedachte over het offer die is opgetekend in Romeinen 12:1 moet worden gezien tegen de achtergrond dat Jezus Christus Zijn lichaam - dus zichzelf - uit liefde voor de mensen heeft gegeven als gave en als offer (Ef. 5:2; Hebr. 10:10). Voor de gelovige is het offer van Jezus heilig en uniek. Hij weet dat alleen het offer van Christus een verlossende werking heeft.

Hoewel geen enkel ander offer kan worden vergeleken met het offer van de Heer, is Zijn offervaardigheid toch een voorbeeld dat oproept tot navolging.

Vóór Zijn lijden en sterven werd Christus' offervaardigheid al zichtbaar in Zijn zelfvernedering (Fil. 2:6-8). Zijn bezielende liefde bleek al uit het feit dat Hij de luister bij Zijn vader verliet, zich ontdeed van Zijn goddelijke gedaante en zich verlaagde tot de menselijke natuur. Deze gezindheid maakt apostel Paulus tot leidraad voor het doen en laten van elke christen: 'Handel niet uit geldingsdrang of eigenwaan, maar acht in alle bescheidenheid de ander belangrijker dan uzelf. Heb niet alleen uw eigen belangen voor ogen, maar ook die van de ander' (Fil. 2:3-4). Dat vergt een offerbereidheid die ook zichtbaar moet worden in het gemeentelven.

13.2.3 Offervaardigheid uit geloof, dankbaarheid en liefde

Offeren in de christelijke zin des woords mag niet een gedwongen plicht zijn. Ook moet het niet worden gedaan in de verwachting van een tegenprestatie. Een offer moet vrijwillig worden gebracht, in geloof, vanuit dankbaarheid en liefde. Als wordt geofferd vanuit deze gezindheid, wordt het offer vaak niet meer als zodanig ervaren, zelfs niet wanneer het veel moeite vergt. Gelovigen beschouwen het daarom veelal niet als een belasting maar eerder als een voorrecht om hun gaven en krachten te kunnen geven in het werk van God.

Offervaardigheid komt voort uit de liefde. Wanneer de bereidheid om te offeren wordt gedragen door de liefde, wordt de wil van God vervuld en gehandeld in de geest van Jezus.

Wanneer iemand uitdeelt van hetgeen hij heeft ontvangen - hetzij materiële of immateriële goederen - is dat een teken van dankbaarheid en liefde. In Hebréeën 13:16 staat de oproep: 'En houd de liefdadigheid en de onderlinge solidariteit in ere, want dat zijn offers waarin God behagen scheidt.'

Offervaardigheid uit zich op diverse wijzen. Een groot gedeelte van het gemeentelven wordt mogelijk gemaakt door de offerbereidheid van de gemeenteleden, vanuit een diepe overtuiging en liefde voor God en Zijn werk. Zo stellen talrijke broeders en zusters zonder dat daar een vergoeding tegenover staat een niet gering gedeelte van hun vrije tijd, kracht en talenten in dienst van God en de gemeenschap. Velen zijn actief in de muziek of in de onderwijssector van de kerk, anderen nemen taken op zich zoals het onderhoud van het kerkgebouw en het bijbehorende stuk grond en het versieren van het altaar. Enkele uitzonderingen daargelaten, vervullen de ambtsdragers onbezoldigd hun taken. Erediensten, het toedienen van de sacramenten, ambtshandelingen, evenals rouwplechtigheden worden kosteloos verricht. Gezinnen

en zieken worden regelmatig bezocht; aan ouderen, gehandicapten en alleenstaanden wordt bijzondere aandacht geschonken. Zo wordt het gebod van de liefde nagekomen. Verder is de oproep van toepassing om voor noodlijdende broeders en zusters het goede te doen (Gal. 6:10). De naastenliefde zorgt ervoor dat mensen in noodsituaties worden geholpen (Matt. 25:34-46) en bij rampen hulp wordt geboden; dat kan ook door het geven van geld en goederen. Ook de hulpprojecten die door de kerk in het kader van haar maatschappelijke verantwoordelijkheid worden onderhouden en waarmee de kerk wereldwijd noodhulp aanbiedt, worden in principe gefinancierd door vrijwillige bijdragen.

Het is voor nieuw-apostolische christenen belangrijk bereid te zijn om te offeren. De gelovige hecht er waarde aan zijn dankbaarheid en liefde voor God ook in concrete gaven (offers) uit te drukken, hetzij in geldmiddelen of in natura. Hij kan zich daarbij, afgeleid van Maleachi 3:10, oriënteren aan de 'tienden'. De offers worden doorgaans in de bij erediensten en overige kerkelijke evenementen opgestelde offerblokken gedaan of overgemaakt op bankrekeningen van de kerk. Op dankdag voor de oogst wordt in veel regio's een extra dankoffer gebracht.

Alle financiële middelen worden vrijwillig en meestal anoniem gegeven. Op die manier is het mogelijk in het onderhoud te voorzien zonder kerkelijke belasting of lidmaatschapgeld te heffen. Met het offer wordt God de dank gebracht en wordt een bijdrage geleverd aan de bouw en voltooiing van Zijn werk.

Bij alle offers is de gezindheid bepalend. Jezus nam eens waar 'hoe rijken hun giften in de offerkist kwamen werpen. Hij zag ook dat een arme weduwe er twee muntjes in gooide, en Hij zei: "Ik verzeker jullie: deze arme weduwe heeft meer gegeven dan alle anderen. Want de anderen hebben iets van hun overvloed geofferd, maar zij heeft van haar armoede alles gegeven wat ze nodig had voor haar levensonderhoud" (Luc. 21:1-4).

Een offer in ruimere zin dat door gelovigen kan worden gebracht, is de overgave van het eigen hart. Daaronder moet het inzetten van alle gaven en krachten, evenals het volledige vertrouwen in God worden verstaan. Een offer kan zo in bepaalde situaties ook inhouden dat de eigen wil ondergeschikt wordt gemaakt aan de wil van God. Dat zijn geestelijke offers waarop apostel Petrus aandrong (1 Petr. 2:5). Bovendien wordt veel tijd en kracht geïnvesteerd in de dienst van God en Zijn werk en wordt soms van bepaalde dingen afgezien. Uiteindelijk is alles wat de gelovige vanuit liefde voor God doet of juist nalaat een offer.

13.2.4 Offer en zegen

Het is God welgevallig wanneer Hem in de juiste gezindheid offers worden gebracht. Daaraan is ook zegen verbonden: '[...] wie karig zaait, zal karig oogsten; wie overvloedig zaait, zal overvloedig oogsten. Laat ieder zo veel geven als hij zelf besloten heeft, zonder tegenzin of dwang, want God heeft lief wie blijmoedig geeft. God heeft de macht u te overstelpen met al Zijn gaven, zodat u altijd en in alle opzichten voldoende voor uzelf hebt en ook nog ruimschoots kunt bijdragen aan allerlei goed werk' (2 Kor. 9:6-8). Uit deze woorden valt af te leiden dat aan offeren niet beslist zichtbare materiële zegen verbonden hoeft te zijn. Het geloof doet beseffen dat offers die zijn gebracht vanuit een zuiver hart zegen tot gevolg hebben, hoewel dit vaak voor directe waarneming verborgen blijft.

In de erediensten wordt gebeden om zegen voor de offeraars en de gebrachte offers. God zegent de materiële offers maar ook de inzet van tijd, gaven en bekwaamheden voor Hem en Zijn werk, evenals het afzien van persoonlijke voordelen. De zegen van God kan worden beleefd in aardse aangelegenheden, maar in eerste instantie is zegen van geestelijke aard. Daaronder worden de goddelijke heilsgoederen verstaan die de mens ontvangt vanuit de verdienste van Christus (Ef. 1:3-7).

In het offer worden verering, dankbaarheid, overgave en toewijding ten opzichte van God uitgedrukt. (13.2)

Geen enkel ander offer kan met het offer van Jezus Christus worden vergeleken. Toch is Jezus' offervaardigheid een voorbeeld dat oproept tot navolging. (13.2.2)

Offervaardigheid komt voort uit liefde. (12.2.3)

De gelovige drukt zijn dankbaarheid en liefde voor God onder andere uit in concrete gaven, hetzij in geldmiddelen of in natura. (13.2.3)

In het gemeentelven wordt de offerbereidheid geuit door het feit dat broeders en zusters zonder dat daar een vergoeding tegenover staat een niet gering gedeelte van hun tijd, kracht en talenten in dienst van God en de gemeenschap stellen. (13.2.3)

De aan het offer verbonden zegen kan worden beleefd in aardse aangelegenheden, maar in eerste instantie is zegen van geestelijke aard. (13.2.4)

13.3 Huwelijk en gezin

Het huwelijk is de door God gewilde en onder Zijn zegen staande innige verbondenheid van een man en een vrouw. Een huwelijk vormt het fundament voor een gezin. Aan het huwelijk ligt een openbare belofte van trouw ten grondslag die

berust op de vrije wil van beide huwelijkspartners. Wederzijdse liefde en trouw zijn onontbeerlijk voor het slagen van een huwelijk.

Gods zegen is een waardevol basiselement voor het huwelijk en het gezin.

13.3.1 Huwelijk als goddelijke instelling

Het monogame huwelijk van man en vrouw is niet alleen een menselijke maar ook een goddelijke instelling. Het polygame huwelijk is niet in overeenstemming met de christelijke leer en traditie.

De betekenis en waarde van het huwelijk blijken ook uit het feit dat God de bescherming van deze instelling nadrukkelijk heeft verankerd in de Tien Geboden (*zie 5.3.7*).

God heeft de mens als man en vrouw voor elkaar geschapen. Wezenlijke uitspraken daarover staan opgetekend in het scheppingsverhaal:

- 'God schiep de mens als Zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep Hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep Hij de mensen. Hij zegende hen en zei tegen hen: "Wees vruchtbaar en word talrijk, bevolk de aarde en breng haar onder je gezag" (Gen. 1:27-28). Zowel man als vrouw zijn dus geschapen naar het evenbeeld van God. Beiden staan verschillend maar gelijkwaardig onder Gods zegen en leven onder het woord van de Schepper, talrijk te worden en de aarde als het deel van de schepping dat aan hen is toevertrouwd in te richten en te bewaren overeenkomstig Gods wil.
- 'God, de Heer, dacht: Het is niet goed dat de mens alleen is, Ik zal een helper voor hem maken die bij hem past' (Gen. 2:18). In aanleg heeft de mens contacten nodig; man en vrouw hebben in hun huwelijkspartner een levensgezel die ze tot steun moeten zijn.
- 'Zo komt het dat een man zich losmaakt van zijn vader en moeder en zich hecht aan zijn vrouw, met wie hij één van lichaam wordt' (Gen. 2:24). Met de huwelijkssluiting worden man en vrouw samengevoegd tot een eenheid die bestemd is voor het hele leven.

Ook Jezus heeft zich over het huwelijk uitgesproken. In verband met de vraag of echtscheiding is toegestaan, greep Hij terug naar de hierboven aangehaalde uitspraak: 'Hebt u niet gelezen dat de Schepper de mens bij het begin mannelijk en vrouwelijk heeft gemaakt? [...] Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zich hechten aan zijn vrouw, en die twee zullen één worden; ze zijn dan niet langer twee, maar één. Wat God heeft verbonden, mag een mens niet scheiden' (Matt. 19:4-6).

Apostel Paulus neemt de relatie tussen Christus en de gemeente als voorbeeld voor de echtelijke relatie. Hij roept huwelijkspartners op elkaar te eren en lief te hebben (Ef. 5:21-33).

13.3.2 Huwelijk en huwelijkszegen

De rechtsnormen voor huwelijkssluiting, echtelijke staat en echtscheiding verschillen van land tot land; ze zijn onderhevig aan de ontwikkelingen die voortkomen uit de voortdurende maatschappelijke veranderingen. De Nieuw-Apostolische Kerk pleit voor de bescherming van huwelijk en gezin.

Het ontvangen van de kerkelijke huwelijkszegen heeft een grote betekenis (*zie 12.2.3.1*). De zegen kan een veelzijdige uitwerking hebben. De zegen geeft kracht voor een duurzame liefde en trouw, stimuleert de bereidheid om te dienen, te helpen en begrip te tonen en draagt bij aan vergeving van fouten en verzoening. De ontvangen zegen kan echter alleen dan uitwerking hebben, wanneer de echtelieden daar in hun doen en laten naar streven.

Het is zeer waardevol wanneer de huwelijkspartners zich beijveren eensgezind te zijn over geloofkwesties. Het aannemen van woord en genade, het gezamenlijke gebed en de geloofsbeleving verstevigen de echtverbintenis en versterken het gezin. Overigens is het feit dat beide partners christen zijn op zichzelf geen garantie voor een harmonisch huwelijksleven.

Vóór de huwelijksvoltrekking - vooral met een partner uit een andere cultuur, godsdienst of geloofsgemeenschap - moeten ter bevordering van een succesvol huwelijk alle vragen die verband houden met een gezamenlijk leven worden opgehelderd.

Overspel is een zwaarwegende schending van het vertrouwen en tevens een zonde (*zie 5.3.7.2*). Oprecht berouw en boetedoening, vergevingsgezindheid en de genade van God kunnen voor de echtelieden een voortzetting van het huwelijk mogelijk maken. De kerk adviseert alle mogelijkheden te benutten om het huwelijk te behouden en te stabiliseren.

Wanneer het tot een echtscheiding komt, moet er op worden gelet dat kwetsende uitingen en handelingen achterwege blijven. Vooral tegenover kinderen uit het huwelijk moet een gedrag worden getoond dat het mogelijk maakt dat de kinderen ook in de toekomst eerbied en genegenheid bewaren voor beide ouders.

13.3.3 Seksualiteit en gezinsplanning in het huwelijk

Het huwelijk dient ook het voortbestaan van het menselijke geslacht: 'Hij zegende hen [de eerste mensen] en zei tegen hen: "Wees vruchtbaar en word talrijk"' (Gen. 1:28).

Seksualiteit in het huwelijk moet worden gekenmerkt door waardering en inlevingsvermogen. Wanneer wederzijdse overeenstemming en liefde op de voorgrond staan, kan seksualiteit de huwelijkse verbondenheid als een belangrijke schakel versterken en bijdragen aan het welzijn van beide huwelijkspartners.

Gezinsplanning is een aangelegenheid van de huwelijkspartners. Toch wijst de kerk methoden en middelen van anticonceptie af die als voornaamste uitwerking hebben dat reeds bevruchte eicellen worden gedood. Met kunstmatige inseminatie wordt in principe ingestemd. Alle maatregelen waardoor leven op grond van menselijke keuze wordt vernietigd, worden echter afgewezen.

Het huwelijk is de door God gewilde innige verbondenheid van een man en een vrouw. God heeft man en vrouw voor elkaar geschapen. (13.3; 13.3.1)

De relatie tussen Christus en de gemeente is een voorbeeld voor de echtelijke relatie. (13.3.1)

De Nieuw-Apostolische Kerk pleit voor de bescherming van huwelijk en gezin. (13.3.2)

De kerkelijke huwelijkszegen heeft een grote betekenis. De ontvangen zegen kan op de liefde en trouw echter alleen een versterkende uitwerking hebben wanneer de echtelieden daar in hun doen en laten naar streven. (13.3.2)

Overspel is een schending van het vertrouwen en tevens een zonde. Bij een echtscheiding moeten kwetsende uitingen en handelingen achterwege blijven. (13.3.2)

Seksualiteit in het huwelijk moet worden gekenmerkt door liefde, waardering en inlevingsvermogen. Gezinsplanning is een aangelegenheid van de huwelijkspartners. (13.3.3)

13.3.4 Plichten van de ouders

Aangezien kinderen een gave van God zijn, dragen ouders niet alleen een hoge mate van verantwoordelijkheid tegenover hun kinderen en de maatschappij, maar vooral tegenover God. De moeder en vader zijn gezamenlijk hoofdverantwoordelijk voor de opvoeding. Alleen met liefde en wijsheid kunnen ze tegemoet komen aan deze verantwoordelijkheid.

Kinderen hebben geborgenheid en liefdevolle ontferming nodig. De ouders voeden hun kinderen samen op in geloof en leren hun zich aan zedelijke waarden te oriënteren. Dat vergt veel tijd; eigen belangen moeten in sommige gevallen plaats maken voor die van de kinderen.

Bij de naleving van hun opvoedingsopdracht moeten ouders beseffen dat zij door hun eigen doen en laten - niet in de laatste plaats ook in het huwelijk - een belangrijke voorbeeldfunctie voor de kinderen vervullen.

Zorgzame ouders stimuleren binnen hun mogelijkheden de ontwikkeling van hun kinderen op school en bij vervolgopleidingen met het oog op hun toekomstige levensfundament.

Ouders hebben de taak hun kinderen op te voeden en te versterken in geloof en godsvrucht. Dit houdt in dat zij de kinderen vertrouwd maken met Gods woord en wil (Deut. 6:6-7), met hen bidden, met hen de diensten bezoeken en hun de deelname aan het kerkelijke onderwijs mogelijk maken. Op die wijze worden fundamenten gelegd zodat de kinderen hun leven later zelf inrichten als overtuigde christenen en zich voorbereiden op de wederkomst van Christus.

13.3.5 Plichten van de kinderen

De plichten van de kinderen tegenover hun ouders komen voort uit het vierde gebod (zie 5.3.5). Ze moeten respect en eerbied tonen waarop hun ouders recht hebben. Dat komt tot uiting in een gedrag dat wordt gekenmerkt door dankbaarheid, liefde, vertrouwen en gehoorzaamheid. Aan de ouders moet ook aandacht worden geschonken wanneer de kinderen niet meer samen met hen in de huiselijke gemeenschap leven.

Wanneer er in een gezin meerdere kinderen zijn, moeten allen als broers en zussen met elkaar omgaan en zo samen bijdragen aan een harmonisch gezinsleven.

Aangezien kinderen een gave van God zijn, dragen ouders een hoge mate van verantwoordelijkheid tegenover hun kinderen, de maatschappij en vooral tegenover God. (13.3.4)

Ouders hebben de taak hun kinderen op te voeden in geloof en godsvrucht. Zo worden fundamenten gelegd zodat de kinderen als overtuigde christenen leven en zich voorbereiden op de wederkomst van Christus. (13.3.4)

De plichten van kinderen tegenover hun ouders komen voort uit het vierde gebod. (13.3.5)

13.4 Vervulling van plichten in het beroepsleven en de maatschappij

Uit de religieuze, sociale en beroepsmatige verbanden waarin de mens zich bevindt, komen uiteenlopende verplichtingen voort. Voor de christen is het uitgangspunt voor het vervullen van deze plichten het geloof in God, dat orde schept, fundeert en bewaart. Het opleggen van verplichtingen en het verlangen van de naleving ervan zijn

wezenlijke kenmerken van de wet van Mozes. Ook in het Nieuwe Verbond is de mens niet van plichten ontheven; het vervullen daarvan wordt begrepen als een uiting van het geloof in het evangelie.

De Tien Geboden geven oriëntering bij het vervullen van plichten. Uit het vierde gebod kan bijvoorbeeld het respect en de dankbaarheid van kinderen tegenover hun ouders worden afgeleid, evenals de verantwoordelijkheid van de ouders voor hun kinderen. Het gaat er uiteindelijk om autoriteiten, tot en met God, te respecteren en te accepteren. Ook het derde gebod bevat aanwijzingen voor het gedrag in het dagelijkse leven.

Het derde gebod gebiedt de rustdag te eerbiedigen. De Bijbeltekst gaat verder met: 'Zes dagen lang kunt u werken en al uw arbeid verrichten' (Ex. 20:9). De mens is derhalve verplicht zijn krachten in te zetten voor zijn eigen welzijn en dat van zijn gezin, evenals voor het welzijn van de staat en de maatschappij (Gen. 2:15; 3:17). God wil de mensen het dagelijkse brood geven, ze moeten daartoe echter ook hun deel bijdragen. De christen heeft de plicht de taken die aan hem in het dagelijks leven worden gesteld, nauwgezet te vervullen.

De plichtsvervulling behoort binnen bepaalde grenzen plaats te vinden. Het mag niet ontaarden in een streven om carrière te maken dat uitstijgt boven het eigen welzijn of dat van de omgeving.

Apostel Paulus benadrukt de plicht van de gelovigen zich te houden aan de voorschriften van de overheid (Rom. 13:1 e.v.). Boven alles staat echter het principe: 'Men moet God meer gehoorzamen dan de mensen' (Hand. 5:29). Paulus voegt daaraan toe dat een ieder medeverantwoordelijk is voor het algemene belang (Rom. 13:7).

13.5 De Nieuw-Apostolische Kerk als onderdeel van de maatschappij

In de Nieuw-Apostolische Kerk wordt het evangelie van Christus verkondigd. Dit houdt ook in dat de gelovigen worden opgeroepen om Jezus na te volgen, Zijn voorbeeld te volgen en God met heel hun hart lief te hebben en de naaste als zichzelf (Marc. 12:30-31). Voor nieuw-apostolische christenen betekent dit alle mensen met respect en verdraagzaamheid te benaderen, ongeacht sociale afkomst, leeftijd, taal en andere verschillen.

Binnen haar mogelijkheden en opdracht helpt de kerk als instituut het algemeen welzijn te bevorderen en op deze wijze is de kerk een integrerend bestanddeel van de maatschappij.

De Nieuw-Apostolische Kerk pleit voor vrede in de wereld, roept op tot verzoening en vergeving. Elke aard van gewelddadigheid wordt afgewezen.

Nieuw-apostolische christenen nemen deel aan het openbare leven. De kerk oefent geen invloed uit op politieke opvattingen en activiteiten van haar leden.

13.5.1 Houding tegenover de staat

De Nieuw-Apostolische Kerk hecht waarde aan transparante en constructieve betrekkingen tot regeringen, overheden en kerkgenootschappen. De kerk is neutraal wat betreft partijpolitiek. De Nieuw-Apostolische Kerk houdt zich in haar activiteiten aan de wetten van het respectieve land, rekening houdend met Romeinen 13:1: 'Iedereen moet het gezag van de overheid erkennen, want er is geen gezag dat niet van God komt; ook het huidige gezag is door God ingesteld' (vgl. Tit. 3:1 en 1 Petr. 2:13). Dat betekent echter niet dat alle verordeningen die uitgaan van het 'gezag' van God zijn, want het gezag kan in zijn taak tekortschieten, zijn plicht zelfs volledig verzaken. Ook de staatsmacht moet worden gemeten aan goddelijke geboden.

De kerk vervult de plichten die voortkomen uit de wetten en voorschriften van het land waarin de kerk actief is; ze verwacht ook in haar positie te worden gerespecteerd en erkend.

De kerk verwacht van haar leden dat zij de wetten en staatsburgerlijke plichten van hun land vervullen, voor zover deze overeenstemmen met goddelijke geboden. Daarbij kan datgene wat in Handelingen 4 over Petrus en Johannes wordt geschreven een oriëntatiehulp zijn. Toen het hun werd verboden te onderwijzen in de naam van Jezus, vonden zij het belangrijker God te gehoorzamen dan de overheid: 'Kunnen wij het tegenover God verantwoorden om wel naar u te luisteren en niet naar Hem? Oordeelt u zelf!' (Hand. 4:19). Later verantwoordden zij zich voor het Sanhedrin met de woorden: 'Men moet God meer gehoorzamen dan de mensen' (Hand. 5:29). Hieruit blijkt dat een christen in principe onderdanig is aan het gezag van de overheid; het gezag van de overheid is echter ondergeschikt aan dat van goddelijke wetten. Deze positie wordt omschreven in het tiende geloofsartikel: 'Ik geloof dat ik verplicht ben de wereldlijke overheid te gehoorzamen voor zover dit niet in strijd is met goddelijke wetten.' Tussen aardse en goddelijke wetten kan dus een spanningsveld bestaan. Ieder mens moet dan op basis van eigen verantwoordelijkheid bepalen of hij zich, verwijzend naar zijn eigen geloofsovertuiging, verzet tegen een regeling die goddelijke wetten schendt. Onder 'regelingen' moeten voorschriften worden verstaan die worden getroffen door hogere instanties.

13.5.2 Relatie tot andere religies en kerkgenootschappen

De Nieuw-Apostolische Kerk en haar leden respecteren de wijze waarop anderen hun godsdienst in praktijk brengen en onthouden zich van afkeurende uitingen over andersgelovigen, andere godsdiensten en andere kerkgenootschappen. Zij streven naar een goede, vredige relatie op basis van wederzijds respect. De kerk wijst elke vorm van religieus fanatisme af.

De relatie van de Nieuw-Apostolische Kerk met andere christelijke kerken is met behoud van ieders eigen overtuiging transparant en benadrukt de aspecten van het christelijke geloof die zij gemeenschappelijk belijden (zie 6.5).

13.5.3 Sociaal engagement

De Nieuw-Apostolische Kerk is gebonden aan het evangelie en de geboden van de christelijke ethiek. De kerk ziet haar taak o.a. in praktische naastenliefde die de mensen ten goede komt, ongeacht geslacht, leeftijd, huidskleur, nationaliteit en religie. Zo worden binnen de mogelijkheden mensen geholpen die zich bevinden in moeilijke omstandigheden. Deze arbeid wordt gedragen door de kosteloze betrokkenheid van veel helpers uit de gemeenten, maar ook door materiële hulpverlening.

De kerk ontwerpt, stimuleert en ondersteunt zoveel mogelijk charitatieve en andere projecten die het algemene belang en de welvaart dienen, instellingen, evenals hulpacties in de gehele wereld, ook in samenwerking met hulporganisaties.

De Tien Geboden geven oriëntering bij het vervullen van plichten in het beroepsleven en de maatschappij. (13.4)

Gelovigen hebben de plicht zich te houden aan de voorschriften van de overheid. Boven alles staat echter het principe uit Handelingen 5:29: 'Men moet God meer gehoorzamen dan de mensen.' (13.4)

Binnen haar mogelijkheden en opdracht helpt de kerk als instituut het algemeen welzijn te bevorderen. (13.5)

De Nieuw-Apostolische Kerk is neutraal wat betreft partijpolitiek. (13.5.1)

De wijze waarop anderen hun godsdienst in praktijk brengen, moet worden gerespecteerd. De kerk wijst elke vorm van religieus fanatisme af. (13.5.2)

De kerk is gebonden aan het evangelie en de geboden van de christelijke ethiek. Binnen de mogelijkheden worden - ook in samenwerking met hulporganisaties - charitatieve en andere projecten ondersteund die het algemene belang en de welvaart dienen. (13.5.3)

Bijlagen

De Apostolische Geloofsbelijdenis

De Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel

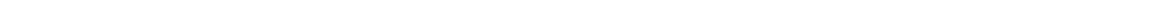
De nieuw-apostolische geloofsbelijdenis

De Tien Geboden

Het 'Onze Vader'

Verklarende begrippenlijst

Register van afkortingen van Bijbelse boeken

De Apostolische geloofsbelijdenis (Apostolicum)

'Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige, de Schepper van hemel en aarde, en in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heer, die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, neergedaald in het rijk van de dood, op de derde dag opgestaan uit de doden, opgevaren ten hemel; Hij zit aan de rechterhand van God, de almachtige Vader, vanwaar Hij komen zal om de levenden en de doden te oordelen. Ik geloof in de Heilige Geest, de heilige, algemene kerk, de gemeenschap der heiligen, vergeving der zonden, opstanding der doden en het eeuwige leven. Amen.'

De Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel

'Wij geloven in de enige God, de Vader, de Almachtige, die alles geschapen heeft, hemel en aarde, de zichtbare en de onzichtbare wereld. En in de enige Heer, Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, vóór alle tijden uit de Vader geboren: God uit God, licht uit licht, waarachtig God uit waarachtig God, verwekt, niet geschapen, één in wezen met de Vader door wie alles geschapen is. Voor ons mensen en tot ons heil is Hij uit de hemel gekomen, heeft het vlees aangenomen door de Heilige Geest door de maagd Maria en is mens geworden. Hij werd voor ons gekruisigd onder Pontius Pilatus, heeft geleden en is begraven, is op de derde dag opgestaan volgens de Schrift en opgestegen naar de hemel. Hij zit aan de rechterhand van de Vader en zal wederkeren in heerlijkheid om de levenden en de doden te oordelen; aan Zijn heerschappij zal geen einde komen. Wij geloven in de Heilige Geest, die Heer is en levend maakt, die uit de Vader en uit de Zoon voortkomt, die samen met de Vader en de Zoon wordt aanbeden en verheerlijkt, die gesproken heeft door de profeten en in één, heilige, algemene en apostolische kerk. Wij belijden één doop tot vergeving van de zonden. Wij wachten op de opstanding van de doden en op het leven in de toekomstige wereld. Amen.'

De nieuw-apostolische geloofsbelijdenis

Het eerste geloofsartikel:

Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige, de Schepper van hemel en aarde.

Het tweede geloofsartikel:

Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onze Heer, die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven, begraven, ingegaan in het rijk van de dood, op de derde dag opgestaan uit de doden en opgenomen in de hemel. Hij zit aan de rechterhand van God, de almachtige Vader, vanwaar Hij wederkomen zal.

Het derde geloofsartikel:

Ik geloof in de Heilige Geest, in één, heilige, algemene en apostolische kerk, de gemeenschap van de heiligen, vergeving van de zonden, opstanding van de doden en het eeuwige leven.

Het vierde geloofsartikel:

Ik geloof dat de Heer Jezus Zijn kerk regeert en daartoe Zijn apostelen heeft gezonden en nog zendt tot aan Zijn wederkomst, met de opdracht te onderwijzen, in Zijn naam zonden te vergeven en met water en de Heilige Geest te dopen.

Het vijfde geloofsartikel:

Ik geloof dat degenen die door God voor een ambt zijn geroepen, slechts door apostelen tot hun ambt worden gewijd en dat uit het apostelambt volmacht, zegening en heiliging voor hun dienst voortkomen.

Het zesde geloofsartikel:

Ik geloof dat de Heilige Doop met water de eerste stap is naar de vernieuwing van de mens in de Heilige Geest en dat de gedoopte daardoor wordt opgenomen in de gemeenschap van degenen die in Jezus Christus geloven en Hem als hun Heer belijden.

Het zevende geloofsartikel:

Ik geloof dat het Heilig Avondmaal ter gedachtenis aan het eenmaal gebrachte, algenoegzame offer en aan het bittere lijden en sterven van Christus, door de Heer zelf is ingesteld. Het waardig genieten van het Heilig Avondmaal waarborgt ons de levensgemeenschap met Christus Jezus, onze Heer. Het wordt gevierd met ongezuurd brood en wijn; beide moeten door een ambtsdrager die door de apostel gevolmachtigd is, worden afgezonderd en toegediend.

Het achtste geloofsartikel:

Ik geloof dat de met water gedoopte zielen door een apostel de gave van de Heilige Geest moeten ontvangen om het kindschap Gods en de voorwaarden voor het eerstelingschap te verkrijgen.

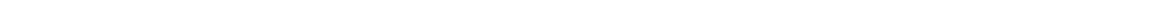
Het negende geloofsartikel:

Ik geloof dat de Heer Jezus zal wederkomen, zo zeker als Hij in de hemel is opgenomen, en de eerstelingen uit de doden en de levenden, die op Zijn komst hoopten en werden voorbereid, tot zich neemt en dat Hij na de bruiloft in de hemel met dezen op de aarde terugkomt, Zijn Vredesrijk sticht en zij met Hem als koninklijke

priesters zullen regeren. Na afsluiting van het Vredesrijk zal Hij het eindgericht houden. Dan zal God een nieuwe hemel en een nieuwe aarde scheppen en bij Zijn volk wonen.

Het tiende geloofsartikel:

Ik geloof dat ik verplicht ben de wereldlijke overheid te gehoorzamen voor zover dit niet in strijd is met goddelijke wetten.

De Tien Geboden

(vgl. Ex. 20:2-17; Deut. 5:6-21)

Het eerste gebod

Ik ben de Heer, uw God. Vereer naast Mij geen andere goden.

Het tweede gebod

Misbruik de naam van de Heer, uw God, niet, want wie Zijn naam misbruikt laat Hij niet vrijuit gaan.

Het derde gebod

Heilig de rustdag. Zes dagen lang kunt u werken, maar de zevende dag is een rustdag.

Het vierde gebod

Toon eerbied voor uw vader en uw moeder. Dan wordt u gezegend met een lang leven op aarde en met voorspoed.

Het vijfde gebod

Pleeg geen moord.

Het zesde gebod

Pleeg geen overspel.

Het zevende gebod

Steel niet.

Het achtste gebod

Leg over een ander geen vals getuigenis af.

Het negende en tiende gebod

Zet uw zinnen niet op het huis van een ander.

Zet uw zinnen niet op andermans vrouw, slaaf, slavin, vee, of wat hem ook maar toebehoort.

Het 'Onze Vader'

(Matt. 6:9-13, SV Jongbloed)

Onze Vader, die in de hemelen zijt.

Uw naam worde geheiligd.

Uw koninkrijk kome.

Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood.

En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.

En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.

Want Uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid, amen.

Verklarende begrippenlijst

Begrip	Uitleg
Aäronitische zegen	'Aärontisch' is afgeleid van de naam van de eerste hogepriester, Aäron. Drieledige zegenspreuk uit Numeri 6:24-26.
Abba	Uit het Aramees, wordt gebruikt als vertrouwelijke aanspreekvorm en betekent 'vader'.
Absolutie	Lat.: 'absolvere' = 'losmaken, bevrijden', 'absolutio' = 'vrijspraak, voltooiing'. Vrijspraak van zonden / verkondiging van de zondevergeving in de naam van Jezus Christus.
Accidentie	Lat.: 'accidere' = 'neervallen, voorvallen, gebeuren'. Met het begrip 'accidentie', dat stamt uit de Griekse filosofie, wordt de uiterlijke verschijningsvorm van een aangelegenheid aangeduid. Bij het Avondmaal zijn bijvoorbeeld brood en wijn (hostie) de uiterlijke verschijningsvormen van de avondmaalselementen.
Amen	Uit het Hebreeuws, in de betekenis van 'het zij zo, zo is het'. Gebeden worden beëindigd met 'amen'. In de eredienst worden ook de prediking en de gebeden afgesloten en door de gemeente bevestigd en bekrachtigd met 'amen'.
Apocriefen, apocriefe boeken	Gr.: 'apokryphos' = 'verborgen', 'donker'. 'Verborgen geschriften'. Aanduiding voor de boeken van de Bijbel die niet in de Hebreeuwse, maar wel in veel Griekse en Latijnse Bijbelhandschriften zijn opgenomen. In de Katholieke, orthodoxe en Nieuw-Apostolische Kerk behoren deze geschriften tot het oudtestamentische canon terwijl ze in de protestantse kerk niet als canoniek worden gezien.
Apostoliciteit	Afgeleid van Gr.: 'apóstolos' = 'afgezant'. Een van de vier kenmerken van de kerk (notae ecclesiae).

	<p>Apostoliciteit duidt enerzijds op de apostolische leer en anderzijds op de werkzaamheid van de apostelen.</p>
Appropriatie	<p>Lat.: 'appropriatio' = 'toe-eigening', 'zwaartepunt'.</p> <p>Begrip dat wordt toegepast in de leer van de drie-eenheid. Het verklaart dat bepaalde daden eigen zijn aan de goddelijke personen. Zo wordt aan God, de Vader, de schepping toegekend, aan God, de Zoon, de verlossing en aan God, de Heilige Geest, de schepping van het nieuwe en de voltooiing.</p>
Canon, canoniek	<p>Gr.: 'kanon', Lat. 'canon' = 'maatstaf', 'richtsnoer'.</p> <p>In de theologie worden daarmee de geschriften van het Oude en Nieuwe Testament aangeduid. Ze zijn bindend voor het christelijke geloof.</p>
Cherub	<p>Begrip uit het Hebreeuws, meervoud: cherubs.</p> <p>Wezen dat men zich voorstelde met vleugels en dierlijke voeten; in de Bijbel de aanduiding voor engelen, bijvoorbeeld de bewakers van de tuin van Eden (Gen. 3:24).</p>
Concilie	<p>Lat.: 'concilium' = 'samenkomst', 'vergadering'.</p> <p>Bijeenkomst van geestelijke hoogwaardigheidsbekleders voor overleg over belangrijke theologische vraagstukken.</p>
Concupiscentie	<p>Lat.: 'concupiscere' = 'reikhalzen', 'begeren', 'streven naar'.</p> <p>Theologisch vakbegrip dat de neiging van de mens om te zondigen aangeeft.</p>
Consecratie	<p>Lat.: 'consecrare' = 'wijden', 'heiligen'.</p> <p>Het begrip wordt gebruikt in de betekenis van 'wijding' bij de afzondering van brood en wijn voor het Heilig Avondmaal.</p>
Constitutief	<p>Lat.: 'constituere' = 'vaststellen', 'stichten'.</p> <p>Noodzakelijk, fundamenteel, rechtvaardigend.</p>
Consubstantiatie	<p>Lat.: 'consubstantialis' = 'van het gelijke wezen'.</p> <p>Leer dat bij de consecratie van het Heilig</p>

	<p>Avondmaal de substanties van het lichaam en bloed van Christus worden toegevoegd aan de substanties van het brood en de wijn.</p>
Demon, demonen	<p>Gr.: 'daimon' = 'geest', 'macht die de mensen hun lot toedeelt'.</p> <p>In de oudheid werd daaronder een voor mensen onbegrijpelijke, bovennatuurlijke kracht verstaan. In het Nieuwe Testament werden antigoddelijke, 'onreine' geesten aangeduid als 'demonen'. Zij veroorzaakten o.a. psychische ziekten. Tegenwoordig wordt onder 'demon' een boze, nare (demonische) geest verstaan.</p>
Denominatie	<p>Lat.: 'denominatio' = 'karakterisering', 'benoeming'.</p> <p>Aanduiding voor een kerkgenootschap (bijv. 'kerken van verschillende denominatie'), soms voor een sekte.</p>
Deuteronomium	<p>Uit het Grieks: 'tweede wet'.</p> <p>Aanduiding voor het vijfde boek van de Thora, waarin de Tien Geboden worden herhaald, evenals andere voorschriften die staan opgetekend in Exodus.</p>
Didachè	<p>Gr.: 'didache' = 'leer', 'onderwijs', 'onderricht'.</p> <p>Titel van een ca. 100 n. Chr. in Syrië ontstaan geschrift dat de vroegste christelijke gemeenteordering bevat.</p>
Doxologie	<p>Gr.: 'doxa' = 'eer', 'logos' = 'woord', 'rede'.</p> <p>Lofprijzing van God.</p> <p>De afsluitende woorden van het 'Onze Vader' - 'Want Uw is het koninkrijk...' - worden 'doxologie' genoemd.</p>
Element	<p>In theologische zin een bestanddeel van het Heilig Avondmaal; de avondmaalselementen zijn brood en wijn</p>
Eschatologie, eschatologisch	<p>Gr.: 'eschato' = 'laatste, uiterste' (zowel in plaats als in tijd), 'logos' hier: = 'leer'.</p> <p>In engere zin: leer van de laatste dingen.</p> <p>Heeft zowel betrekking op de toekomst van ieder</p>

	<p>mens (persoonlijke eschatologie) als op de voltooiing van de wereldgeschiedenis.</p>
Euthanasie	<p>Gr.: 'eu' = 'goed', 'thanatos' = 'dood'.</p> <p>(Medische) stervenshulp.</p> <p>In het tegenwoordige taalgebruik wordt daarmee vooral de actieve beëindiging of verkorting van het menselijke leven aangeduid.</p>
Exodus	<p>Gr.: 'exodos', Lat.: 'exodus' = 'uitweg', 'uittocht'.</p> <p>Naam van het tweede boek van de Thora, dat de uittocht van de Israëlieten uit Egypte beschrijft.</p> <p>In de Bijbelse samenhang betekent 'exodus' de uittocht van de Israëlieten uit de Egyptische slavernij.</p>
Fenomeen	<p>Gr.: 'phainomenon' = 'verschijnsel', 'het zichtbare'.</p> <p>Dat wat de mens waarneemt.</p>
Genesis	<p>Gr. en Lat.: 'genesis' = 'ontstaan', 'oorsprong'.</p> <p>Naam van het eerste boek van de Thora, waarin de oorsprong van de schepping en het ontstaan van het volk Israël worden beschreven.</p>
Hymne	<p>Gr.: 'hymnos' = 'lofzang'.</p> <p>Feestelijk loflied.</p> <p>Zie bijvoorbeeld de Christushymne in de brief aan de Kolossenzen (Kol. 1:15-20).</p>
Hypostase	<p>Gr.: 'hypostasis' = 'grondslag', 'aard'.</p> <p>In het kader van de drie-eenheid betekent 'hypostase' het wezen van God, de Vader, het wezen van God, de Zoon, en het wezen van God, de Heilige Geest. 'Hypostase' wordt ook vertaald met 'persoon', daarom wordt er gesproken over de enige God in drie personen.</p>
Inspiratie, inspireren	<p>Lat.: 'inspiratio' = 'ingeving', 'inblazing'.</p> <p>Goddelijke inspiratie: de door Gods Geest opgewekte mededeling / ingeving aan de mens.</p> <p>De Heilige Schrift is geïnspireerd door de Heilige</p>

	Geest.
Leviticus	<p>Lat.: 'leviticus' = 'behorend tot de Levieten'.</p> <p>Naam van het derde boek van de Thora, waarin bepalingen zijn opgenomen voor de oudtestamentische tempelcultus en offerdienst. Deze bepalingen waren gericht aan de priesters en Levieten. Beide groepen kwamen uit de stam Levi.</p>
Logia	<p>Gr.: 'logia' = 'woorden'.</p> <p>'Woorden van de Heer'.</p> <p>Met dit vakbegrip worden verzamelingen aangeduid waarin woorden van Jezus Christus zijn samengevat. Deze logia komen voor in de evangeliën volgens Matteüs en Lucas.</p>
Logos	<p>Gr.: 'logos' = 'woord'.</p> <p>Volgens de inleiding van het evangelie naar Johannes - 'In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God' (Joh. 1:1) - is het Woord ('logos') de openbaring van God in Zijn Zoon Jezus Christus. Christus is dus de Logos; Hijzelf is in Zijn persoon het eeuwige woord van God.</p>
Magnificat	<p>Lat.: 'magnificare' = 'prijzen', 'roemen'.</p> <p>Aanduiding voor de lofzang van Maria uit Lucas 1:46-55, overeenkomstig het beginwoord van de Latijnse Bijbelvertaling: 'Magnificat anima mea Dominum' ('Mijn ziel verheerlijkt de Heer').</p>
Manifestatie	<p>Lat.: 'manifestatio' = 'openbaring', 'zichtbaar verschijnsel', ook gebruikt in de betekenis van 'bekendmaking, mededeling'.</p>
Messianiteit	<p>Het 'Messias-zijn' van Jezus van Nazaret - Hij is de door God gezonden Verlosser.</p>
Metafoor	<p>Gr.: 'metaphorein' = 'overdragen', 'transporteren'.</p> <p>Een taalkundig stijlmiddel waarmee een feit of omstandigheid wordt verduidelijkt met een beeld.</p> <p>Bijvoorbeeld: '[...] u bent het lichaam van Christus en ieder van u maakt daar deel van uit' (1 Kor. 12:27).</p>
Monotheïsme	<p>Gr.: 'monos' = 'één', theos = 'God'.</p>

	De leer dat er maar één God is - in tegenstelling tot het polytheïsme (veelgodendom).
Mysterie	Gr.: 'mysterion' = 'verborgenheid' die alleen toegankelijk is voor ingewijden. Daarmee wordt een waarheid aangeduid die is geopenbaard, maar met het verstand niet volledig is te bevatten.
Mystiek	Gr.: 'mystikos' = 'geheimzinnig'. Christelijke mystici streefden naar een vorm van religieuze beleving waarmee ze probeerden het goddelijke te begrijpen door in de diepten van het eigen hart af te dalen - uiteindelijk met het doel de ziel met God te verenigen.
Mythologische voorstelling	Gr.: 'mythos' = 'sage', 'verhaal'. 'Mythologie' betekent het geheel aan mythen (verzonnen verhalen over goden en het hiernamaals) van een cultuur. De afzonderlijke verhalen worden 'mythen' genoemd. Mythen veraanschouwelijken tijdloze, rationeel niet te bevatten werkelijkheden in de vorm van een verhaal.
Numeri	Lat.: 'numerus' = 'getal', 'aantal'. Naam van het vierde boek van de Thora, waarin gegevens over de aantallen van de afzonderlijke stammen en gezinnen van het volk Israël worden vermeld.
Oecumenische concilies	Met 'oecumenische concilies' (Gr.: 'oikoumenè' = 'de bewoonde wereld') worden in het algemeen de zeven bijeenkomsten van bisschoppen bedoeld die plaats hadden in de periode van 325 tot 787 n. Chr.: Bijvoorbeeld het eerste concilie van Nicea (325), het eerste concilie van Constantinopel (381) en het concilie van Chalcedon (451).
Parakleet	Gr.: 'parakletos' = 'de te hulp geroepene'. Zo wordt de Heilige Geest genoemd in de brontekst van het evangelie volgens Johannes (Joh. 14:16 en 26; 15:26). Hij is de steun, voorspraak, helper en trooster.
Pastorale brieven	Lat.: 'pastor' = 'herder', 'zielzorger'.

	Daarmee worden de brieven aan Timoteüs en Titus bedoeld, die vragen over zielzorg en de leiding van de gemeente behandelen.
Piëtisme	Lat.: 'pietas' = 'vroomheid'. Vernieuwingsbeweging in het Europese protestantisme vanaf de 17e eeuw die waarde hechtte aan trouw aan de Bijbel en in de levenswandel echte vroomheid, onderlinge verbondenheid van de gelovigen en het voortbrengen van 'vruchten van het geloof' nastreefde.
Pre-existentie van de Zoon van God	Lat.: 'pre' = 'voor', 'existentia' = 'bestaan'. Het bestaan van de Zoon van God van eeuwigheid her, dus voor alle schepping en voor Zijn menswording.
Profaan	Lat.: 'pro fanum' = 'voor het heiligdom'. Werelds, niet kerkelijk, niet religieus.
Profaneren	Het ontwijden van een aan God gewijde plaats en deze overgeven aan een algemene, niet-religieuze bestemming.
Roepingsvisioen	Visioen in samenhang met een goddelijke roeping, bijvoorbeeld het visioen van Jesaja toen hij werd geroepen als profeet (Jes. 6:1-8).
Scholastiek	Lat.: 'scholasticus' = 'schools'. Algemene naam voor het westerse, middeleeuwse onderwijssysteem, in het bijzonder een aanduiding voor de middeleeuwse theologie (12e tot 15e eeuw). Belangrijke vertegenwoordigers van de scholastieke theologie waren Anselmus van Canterbury, Albertus Magnus, Johannes Duns Scotus en Thomas van Aquino.
Secularisatie, gesecculariseerd	Lat.: 'saeculum' = 'tijdperk', 'eeuw'. Dit begrip heeft meer dan één betekenis o.a. ontkerkelijking, wereldlijkheid en uiteindelijk elke vorm van verwereldlijking.
Substantie	Lat.: 'substantia' = 'wezen', 'aard', 'materie', 'toestand'.

	<p>Bij het Heilig Avondmaal wordt dit begrip zowel voor het brood en de wijn als voor het lichaam en het bloed van Jezus gebruikt. Er wordt met dit begrip dus aangegeven <i>waaruit</i> iets bestaat (bijv. het avondmaalselement brood bestaat <i>uit</i> meel).</p>
Successie	<p>Lat.: 'successio' = 'opvolging', 'erfopvolging'.</p> <p>Successie in deze zin betekent de legitieme, historische opvolging en het doorgeven van volmacht en opdracht.</p>
Symbool, symbolisch	<p>Gr. 'symbolon' = 'samenbrengen', 'toevallig ontmoeten'.</p> <p>Zinnebeeld, karakteristiek kenmerk, teken.</p>
Synagoge	<p>Gr.: '(huis van) samenkomst'.</p> <p>Plaats van samenkomst voor de eredienst van de joodse gemeente sinds de Babylonische ballingschap.</p>
Synagogendienst	<p>Eredienst van het Joodse volk in de tijd van de Babylonische ballingschap waarin het woord centraal stond; een offerdienst vond niet plaats.</p>
Synoptische evangeliën	<p>Gr.: 'synopsis' = 'samenvattende beschouwing'.</p> <p>De evangeliën volgens Matteüs, Marcus en Lucas worden 'synoptisch' genoemd. Deze evangeliën hebben veel overeenkomsten in opbouw en inhoud.</p>
Transsubstantiatie	<p>Lat.: 'trans' = 'over', 'eroverheen', 'substantia' = 'wezen', 'aard'.</p> <p>'Wezensverandering'.</p> <p>Volgens de rooms-katholieke leer de verandering van de substanties van het Avondmaal, brood en wijn, in het ware lichaam en het ware bloed van Jezus Christus.</p>
Triniteit, trinitarisch	<p>Lat.: 'trinitas' = 'drievuldigheid'.</p> <p>Drie-enigheid, drie-enig.</p> <p>Het dogma van de triniteit spreekt van één God in drie 'personen' (hypostasen): de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Deze 'personen' zijn allen de</p>

	enige God, ondeelbaar en voor eeuwig aan elkaar gerelateerd.
Verlichting	Aanduiding voor een tijdperk (zwaartepunt 18e eeuw) waarin, uitgaande van Europa, het rationele denken op de voorgrond stond. Dat ging gepaard met de devaluatie van openbaringsgodsdiensten ten gunste van een 'beredeneerd geloof'.
Wereldraad van Kerken (WvK)	Grootste wereldomvattende organisatie van christelijke kerken, 1948 opgericht in Amsterdam, gevestigd in Genève. Hiertoe behoren tegenwoordig ca. 340 kerken uit orthodoxe, anglicaanse, reformatorische en zelfstandige tradities. De Rooms-Katholieke Kerk maakt hier echter geen deel van uit.
Zielenslaap	Dit begrip berust op de voorstelling dat de zielen van overledenen tot aan de opstanding zouden slapen en zonder bewustzijn zouden zijn.

Register van afkortingen

Bijbelse boeken

Amos	Amos
Bar.	Baruch
Dan.	Daniël
Deut.	Deuteronomium
Dt.Dan.	Toevoegingen aan Daniël
Dt.Est.	Ester (Grieks)
Dt.Jer.	Brief van Jeremia
Ef.	Efeziërs
Est.	Ester
Ex.	Exodus
Ezech.	Ezechiël
Ezra	Ezra
Fil.	Filippenzen
Flm.	Filemon
Gal.	Galaten
Gen.	Genesis
Hab.	Habakuk
Hagg.	Haggai
Hand.	Handelingen
Hebr.	Hebreeën
Hoogl.	Hooglied
Hos.	Hosea
Jak.	Jakobus
Jer.	Jeremia
Jes.	Jesaja
Job	Job
Joël	Joël
Joh.	Johannes
1 Joh.	1 Johannes
2 Joh.	2 Johannes
3 Joh.	3 Johannes
Jona	Jona
Joz.	Jozua
Jud.	Judas
Judit	Judit
Klaagl.	Klaagliederen
Kol.	Kolossenzen
1 Kon.	1 Koningen
2 Kon.	2 Koningen
1 Kor.	1 Korintiërs
2 Kor.	2 Korintiërs
1 Kron.	1 Kronieken

2 Kron.	2 Kronieken
Lev.	Leviticus
Luc.	Lucas
1 Makk.	1 Makkabeeën
2 Makk.	2 Makkabeeën
Mal.	Maleachi
Man.	Gebed van Manasse
Marc.	Marcus
Matt.	Matteüs
Micha	Micha
Nah.	Nahum
Neh.	Nehemia
Num.	Numeri
Ob.	Obadja
Openb.	Openbaring
1 Petr.	1 Petrus
2 Petr.	2 Petrus
Pred.	Prediker
Ps.	Psalmen
Recht.	Rechters
Rom.	Romeinen
Ruth	Ruth
1 Sam.	1 Samuël
2 Sam.	2 Samuël
Sef.	Sefanja
Sir.	Wijsheid van Jezus Sirach
Spr.	Spreuken
1 Tess.	1 Tessalonicenzen
2 Tess.	2 Tessalonicenzen
1 Tim.	1 Timoteüs
2 Tim.	2 Timoteüs
Tit.	Titus
Tob.	Tobit
Wijsh.	Wijsheid
Zach.	Zacharia
